Ndəshiguˈyar Fodɗəu Ənga Thlər Camaˈyar

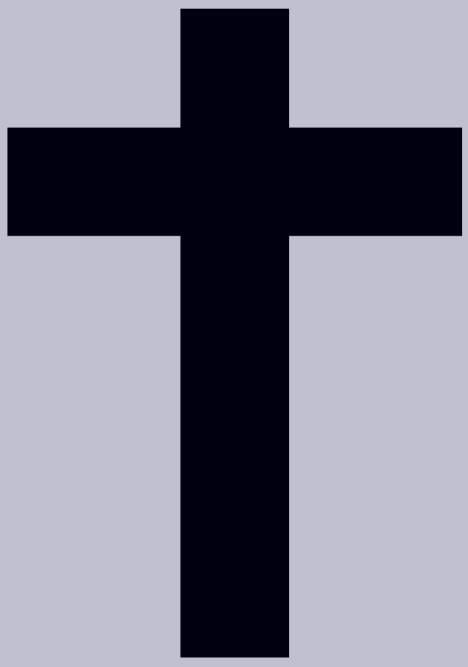

The New Testament in the Marghi South language of Nigeria:

Ndəshiguˈyar Fodɗəu Ənga Thlər Camaˈyar

Ndəshiguˈyar Foɗəu Ənga Thlər Camaˈyar

The New Testament in the Marghi South language of Nigeria: Ndəshiguˈyar Foɗəu Ənga Thlər Camaˈyar

copyright © 2024 The Seed Company

Language: (Marghi South)

Contributor: Initiative for the Translation and Development of African Languages

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 May 2025 from source files dated 13 May 2025
63471087-0de7-5f4b-aa1f-ca2e66571a95

Contents

Matiwu 1
LUKA 44
Yahwana 92
Kwaranthli Nə Tanggərma . . 126
Kwaranthli Nə Məthləu 144
Galatiya 156
Afisa 163
Fəlipi 170
Kolosi 175
Tasalonika Nə Tanggərma . . 180
Tasalonika Nə Məthləu 184
Timathlawusu Nə Tanggərma 186
Timathlawusu Nə Məthləu . . 191
Tayitusu 195
Fəlimonu 197
Ibrani 198
Jamisu 212
Biturusu Nə Tanggərma 217
Biturusu Nə Məthləu 223
Yahwana Nə Tanggərma 226
Yahwana Nə Məthləkura Nyi . 231
Yahwana Nə Makərkura Nyi . 232
Jiwudə 233
Mətakər Yahwana 235

Ndəshigu Sara Wu Tsa Matiwu

Culi Kəra Yesu Biya Sara Gwa (Luka 3:23-38)

1 Ləkakaɗə tsətsəfə ar kəra Yesu Kərsiti zər
Dawuda, kəra tsu zər Ibrahimu ngau.
2 Ibrahimu ngə yabiya Ishaku,
kə Ishaku yabiya Yakubu,
kə Yakubu yabiya Yahuda ənga zamə
nyi'yar.
3 Yahuda tsu ngə yabiya Parisu ənga
Zara, kəra mər nda ngə Tamaru.
Parisu ngə yabiya Hesaruna,
kə Hesaruna yabiya Aramu,
4 kə Aramu yabiya Aminadaɓəu,
kə Aminadaɓəu yabiya Nashanu,
kə Nashanu yabiya Salmonu.
5 Salmonu ngə yabiya Bu'aza, kəra
mənyi ngə Rahapəu.
Bu'aza ngə yabiya Obida, kəra mənyi
ngə Ruthlu.
Obida ngə yabiya Jesi,
6 ənga Jesi ngə yabiya təl Dawuda.
Dawuda ngə yabiya Solomanu, kəra
mənyi ɗəɗəmə mala Yuraya ngau.
7 Solomanu ngə yabiya Rahubwamu,
kə Rahubwamu yabiya Abijanu,
kə Abijanu yabiya Asa,
8 kə Asa yabiya Jahwashafatu,
kə Jahwashafatu yabiya Jahwaramu,
kə Jahwaramu yabiya Uziya.
9 Uziya ngə yabiya Jothlamu,
kə Jothlamu yabiya Ahazu,
kə Ahazu yabiya Hezikaya,
10 kə Hezikaya yabiya Manasa,
kə Manasa yabiya Amonu,
kə Amonu yabiya Josaya,
11 ənga Josaya ngə yabiya Jakoniya
ənga zamə nyi'yar. Ar pəci kəra nji
fa'ar nda a vu mafakur a vu 'yi'yir
Babilanu.
12 Ayukuɗa nji fa'ar nda a vu Babilanu,
kə Jakoniya yabiya Shaltiyalu,
kə Shaltiyalu yabiya Zarubabelu,
13 kə Zarubabelu yabiya Abiyadu,
kə Abiyadu yabiya Eliyakimu,
kə Eliyakimu yabiya Azoru.
14 Azoru ngə yabiya Zadoku,
kə Zadoku yabiya Akimu,
kə Akimu yabiya Eludu,
15 kə Eludu yabiya Eliyaza,
kə Eliyaza yabiya Matanu,
kə Matanu yabiya Yakubu,
16 ənga Yakubu ngə yabiya Yusufu,
saliya Maryamu, mala kəra yabiya
Yesu, ndəra nju ngga ənga Kərsiti.
17 Abangə ngə patəkura zamana nyi'yar,
dzəgwar Ibrahimu ba'anə Dawuda zaman
kumo apə foɗəu, dzəgwar Dawuda ba'anə
mafakur wu 'yi'yir Babilanu zaman kumo
apə foɗəu, dzəgwar mafakur wu 'yi'yir Babilanu ba'anə shilər Kərsiti zaman kumo apə
foɗəu.

Yar Yesu Kərsiti (Luka 2:1-7)

18 Kəja ənggəra nji ya Yesu Kərsiti. Mənyi
kəra nju ngga ənga Maryamu a mbiyari
alkawal nə hədzə ənga Yusufu. Ama kadivira nda hərdzau, ba nji thləwa nyi ənga
huɗə sara ara Mambəl Cicau.
19 Ara sal məmba nyi Yusufu ndə tsapə
ngau ənga ətsu naju yiwu ja həna səli nyi wu
pama nji mai, kə ji gwu ɗənga lagu kəra ja
sən səya nyi ɗəɗəwa.
20 Ama tsu ju ɗənga sə kau, kə waladi
Thlagə cabiya nyi kər wu shuni. Ji na anə
nyi, "Yusufu zər Dawuda, a sara ga hivər hə
Maryamu aga ja ɗa mala ngə mai, ara huɗə
kəra ara ja sara ara Mambəl Cici nga nyi.
21 Ju nda yabiya zər sal, ba ga fiya nyi
thləmə Yesu, arya ju nda mbəɗana nji gə
nda sara ara bikər nda."
22 Patəkura sə'yar kə ɗarkər aga ja
nyabiya səra Thlagə nana lagu miya nabi
abər,
23 "Kwapəliyagə kəra gəra sən ndə sal, wu
nda hər huɗəu, ju nda yabiya zəsal, nju nda
fiya nyi thləmə Emanuwelu," kəra ca ngə,
"Hyal ənga mən."
24 Ənggəra Yusufu hya'ari sara wu
ghanyi, kə ji məliya səra waladi Thlagə nar
nyi ja məl, ca ngə, ba ji həri Maryamu aga
mala nyi.
25 Ama nandə nggya ndə sal ənga mala
mai, kəl ayukuɗa ji yabiya zər nyi. Ba
Yusufu fiya nyi thləmə Yesu.

2

Njir Sən Sau Sara Wu Səbiyar Pəci Sa Tula Yesu

1 Ayukuɗa nji yabiya Yesu wu məlmə
Bayitalahami wu 'yi'yir Yahudi, ar pəcir
təlkur nə Hirudusu, kə alenyi njir sən sau ar
kəra shashilga sara wu Səbiyar Pəci shili wu
Urshalima, ndə sa yiwa,
2 "Əmani ngə təl mafəliyangə nə njir
Yahudiya kəra nji yabiya ka? Arya 'yi lari
shashilga nyi wu Səbiyar Pəci, ca nga, 'yi
shili aga 'ya sa dləvə nyi."
3 Ənggəra təl Hirudusu nggari sə kau,
kə hangəkal nyi hya'ari, abangə tsu ngə
patəkura njir Urshalima.
4 Kə ji nggari patər pubu dədəgal'yar ənga
maləmə dlaɗə'yar, ji yiwa nda vira nju nda
ya Kərsiti ari.
5 Ndə na anə nyi, "Wu məlmə Bayitala-
hami ngau, wu 'yi'yir Yahudi, ara abangə
ngə səra nabi tsəfəri:
6 " 'Nagə Bayitalahami wu 'yi'yir Yahudi,
a'yi nagə nga ndiya ənga kushu
wu pama njir səm təlkur nə Yahudi
mai.
Ara sara wu gə ngə vanyi ndər
səm təlkur wu səbiya,
ndəra wu nda təɗəmwa
anə nji ɗa njir Izirayila.' "
7 Kə Hirudusu nggar njir sən sə kə ɗəɗəwa
aga ja sənbiya kakalə pəci kəra ndə lari
shashilga nyi.
8 Kə ji səwa nda a vu Bayitalahami, ji na,
"Ma'ya mau hya vuwa zhigəɗəbiya ɗa ar
kəra zər kə ənga hangəkal. Ma hya nər nyi
ri, hya sha shili hya sa nar ɗa, aga nayi tsu,
ya sa ma'yi ya vuwa dləvə nyi."
9 Ayukuɗa ndə nggari səra təl nana, ba
ndə gwu lagu ndu ma'yi. Shashilga kəra
ndə lari wu Səbiyar Pəci ta, ɓə wu mwar nda
ənga ndu nu nyi kəl ta ji sa ta'yi ar vira zəra
nyi ari.
10 Ar pəci kəra ndə lari shashilga kau ba
ndə nyau ənga huɗə pipida gagaɗau.
11 Ənggəra ndə vu kiya nyi ba ndə vuwa
lar zər kau ənga mənyi Maryamu. Ndə
vuwa ɓəliya undi wu mwa nyi, ndə dləvə
nyi. Ənggau kə ndə pahəna mbələr nda, ba
ndə nə nyi əndzau ənga ɓurdi dədəgə kəra
nju ɗəzau ba ənga ɓurdi dza wu.
12 Ndə sha a ndu 'yi'yir nda vanyi lagu
paməu, ara Hyal kughiya nda wu shuni a
sara nda sha a ndəgya Hirudusu mai.

Yusufu Ənga Maryamu Hwi Ənga Zər Nyi A Vu 'Yi'yir Masaru

13 Ayukuɗa ndə ma'yi, kə waladi Thlagə
canə nyi kər anə Yusufu wu shuni, ji na,
"Hya'ari, ga hər zər kau ənga mənyi hya
nggwaɗənakər ənga ja a vu 'yi'yir Masaru.
Hya vuwa nggya a vuna, kəl yi nda nar hyi
hya sha shili, ara Hirudusu a vər gal zəra
nyi, ju yiwu ja tsəya nyi."
14 Kə Yusufu hya'ari, ji həri zəra nyi ənga
mənyi əvu 'yi, ba ndə ma'yi a vu 'yi'yir
Masaru.
15 Ji vuwa nggya a vuna kəl ta Hirudusu
tau. Najakə tsu ɗarkər aga nyabiya səra
Thlagə nana lagu miya nabi abər, "Sara wu
Masaru nga yi nggar zər ɗa."
16 Ənggəra Hirudusu nggari abər njir sən
sə ka shanggər nyi ri kər, ba ɗəfuwa ja
ndzə gagaɗau. Ba ji səwa aga nja dlədləna
patər wazha shili kəra wu Bayitalahami
ənga 'yi'yi kəra zəwar nyi, mbari wazha fa
məthlə ba'anə kəra a gya banga nda, kakalə
ənga pəci kəra njir sən sə ta na anə nyi ar
kəra yar zər ta.
17 Ar pəci kə nga nji nyabiya səra nabi
Irimiya nana, abər,
18 "Nji nggar ɗahə wu Rama,
a vər tiwi ənga huɗə ndzəndzə gagaɗau,
Rahila nga vər tiwi arya wazha nyi,
ji tini mbiya ɗəfu ara ənggəra
nji dləna wazha nyi."

Sha Sara Wu Masaru A Vu Nazəratu

19 Ayukuɗa tər Hirudusu, kə waladi
Thlagə canə nyi kər anə Yusufu wu shuni
wu Masaru, ji na,
20 "Ga hya'ari, ga həri zər kau ənga mənyi
ga sha ənga nda a vu 'yi'yir Izirayila, ara
njira vər gal aga nda tsəya zər kau, a kuɗər
nda."
21 Kə ji hya'ari, ji həri zəra nyi daɓə ənga
mənyi ba ndə ma'yi a vu 'yi'yir Izirayila.
22 Ama ənggəra ji nggari abər Arkilayusu
nga vər səm təlkur wu 'yi'yir Yahudi ar
viya dənyi Hirudusu ba hivər mbari nyi ara
vwau. Ənggəra nji kughiya nyi wu shuni, kə
ji sha a vu 'yi'yir Galili.

23 Kə ji ma'yi ji vuwa nggya wu vanyi məlmə kəra nju ngga ənga Nazəratu, aga nja nyabiya səra nabi'yar nana, abər, “Nju nda ngga nyi ndər Nazəratu.”

3

Tətəlna Ndər Hyal Nə Yahwana Ndər Məl Baɓətizəma (Markusu 1:1-8; Luka 3:1-18; Yahwana 1:9-28)

1 Ayukuɗa fa gangə tərabiya, ngə Yahwana ndər məl Baɓətizəma shili, ja vər tətəlna ndər Hyal ar tagə nə 'yi'yir Yahudi,
2 ju na, “Hya tubi, ara təlkur Hyal a ɗari ləhəu.”
3 Naja ngə ndəra nabi Əshaya ndər ar kəri, ji na,
“Dahə a vər ngga a gwar tagəu,
ja vər na,
‘Hya pabəri nyi lagu anə Thlagəu,
hya məliya lagu tata'yi pir
wu mwa nyi.’ ”
4 Ləgutə ha nə Yahwana ənga shisha dləgwam nga nji məliya. Sər mba sar nyi ca ngə takulagə ci. Sər səm nyi tsu ca ngə ndzəkwa ənga 'yimir ciɗi tagəu.
5 Njira ma'yi a ndəgya ja nji sara wu Urshalima ngau ənga patər 'yi'yir Yahudi ənga patəkura 'yi'yir dəl Urdənu.
6 Ndu nana bikər nda, kə ji məliya nda baɓətizəma wu dəl Urdənu.
7 Ama ənggəra Yahwana lari njir Farisi ənga njir Sadusi gangəu, a vər shili aga ja sa məliya nda baɓətizəma, kə ji na anə nda, “Nahyi wazha mətsapa! Wa ngə kughiya hyi, aga hya hwi sara ara numa nə huɗə ndzəndzə Hyal kəra a vər shili ka?
8 Hya məl thlər kəra mənahəu wu nggyabiyar hyi kəra wu cabiya abər a tubir hyi.
9 A sara hya fiya wu ɗəfuwa hyi tsu, abər, ‘Ibrahimu ngə dər'ya.’ Yu na anə hyi, abər Hyal a'yi ja ənga dənama nə shabiya tsəka 'yar kau, aga wazha anə Ibrahimu.
10 A fiyar nji hira kəm ar nggyilanga wu. Kalar wu kəra gəra pə wazha mənahəu, nju nda gəmna nyi ba nja vakuwa nyi a gwu u'u.
11 “Nayau, ya vər məl baɓətizəma anə hyi ənga 'yimi kəra wu cabiya abər a tubir hyi. Ama ndəra wu ndiya ɗa ənga dəgaləu, wu shili wu yukuɗə ɗa, ndəra alaga ɓiɓi nyi nayi a'yi yi ɗa tsa'a aga ya hə mai. Ju sa məliya hyi baɓətizəma ənga Mambəl Cicau ba ənga u'u.
12 Cala pi nyi wu tsa ja nga nyi, ju pina uhi ba ja tsəkəna lara nyi ba ja dzəgwa fa'ana uhi a su tsam. Ama kufu ənga cacangə ba ja nggyina nda ənga u'u kəra gəra tau.”

Yahwana Hər Nyi Baɓətizəma Anə Yesu (Markusu 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Ar pəci kə ngə Yesu shili sara wu Galili, ji ma'yi a gwu dəl Urdənu aga Yahwana a gwa hər nyi baɓətizəma.
14 Ama Yahwana wu yiwu ja kari nyi, ju na, “Nayi kəra lari a ɗari tsa'a ga hər ɗa baɓətizəma, abari nga gu sən shili ara ya?”
15 Ama kə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Bəgə ja ɗa abangə kabangəkau, kakalə nga nyi anə mən məna məl abangau, aga məna nyabiya səra tsa'a.” Ənggau, kə Yahwana hənggəri, ba ji hər nyi baɓətizəma.
16 Ənggəra Yahwana hər nyi baɓətizəma anə Yesu, kə ji biya sara wu 'yimiya nyi. Ar pəci ta, kə dəməlmə pahau, ba ji lari Mambəl Hyal a vər shida a papa mbəthla, ka sa ndzafau ar ja.
17 Kə ɗahə sara dəməlmə na, “Najakə zər ɗa ngau, yu yiwu nyi, huɗa yi pipida ənga ja.”

4

Shatan Dzəbiya Yesu (Markusu 1:12-13; Luka 4:1-13)

1 Kə Mambəl Cici ləbiya Yesu a gwar tagəu, aga shatan a gwa dzəbiya nyi.
2 Ayukuɗa Yesu hər zəmətsini nə pida foɗə kumunyi vu'yi ənga pəci, kə wuɓə mbari nyi.
3 Kə shatan shili ji sa na anə nyi, “Ma nagə ngə zər Hyal, ga nar nyi anə tsəka'yar kau, aga nda sha aga macikəl.”
4 Kə Yesu shaɗəwa, ji na, “Tsətsəfə nga nyi wu ndər Hyal abər,
‘A'yi ənga sər səm wacu ngə ndə
wu nggya ənga pi mai,
ama ənga kalar ndər kəra wu biya
sara wu miya Hyal.’ ”

5 Kə shatan həri nyi a vu Urshalima
məlmə cicau ba ji həri nyi a dar kəra ki Hyal
a dar vira ndiya ənga dzəgaməu.
6 Kə ji na anə nyi, “Ma nagə ngə zər Hyal,
ga vəl a gyiwu ˈyi sara ənggau, arya tsətsəfə
nga nyi:
“ ‘Ju səwa waladi nyiˈyar
aga nda ɓəlar ngau.
Ndu səɓiya ngə wu tsa nda
ara ga sara dəgəri hiya gə ar tsəka.’ ”
7 Kə Yesu na anə nyi, “Tsətsəfə nga nyi
tsu, abər, ‘Ga sara dzə Hyal Thlagə ngə
mai!’ ”
8 Kə shatan ɓəra həri nyi a dar kəra
vanyi mə kəra dzəgamə gagaɗau, kə ji
canə nyi patəkura təlkur nə duniya ənga
kadakadarkur nda.
9 Kə ji na anə nyi, “Patəkura səˈyar kə yu
nə ngau, ma gə ɓəliya ɗa undi ba ga dləvə
ɗa.”
10 Kə Yesu na anə nyi, “Kwaya wu dzər ɗa
shatan! Arya tsətsəfə nga nyi:
‘Ga dləvə Hyal Thlagə ngau,
ənga anə nyi zhizhi nyi nga ga məl thlər
wacu.’ ”
11 Ənggau, kə shatan piyari nyi, ba wal-
adiˈyar shili ndə sa dləwar nyi.

Yesu Dzəguya Tətəlna Ndər Hyal
(Markusu 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Ənggəra Yesu nggari abər a fuwar nji
Yahwana wu fursəna, ba ji sha a vu Galili.
13 Ji piyari Nazəratu ba ji maˈyi a vuwa
nggya wu məlmə Kafarnahumu, kəra a
miya dəl, kəra wu kəla ˈyiˈyir Zabulanu ənga
Nafətali,
14 aga ja nyabiya səra nabi Əshaya nana:
15 “ˈYiˈyir Zabulanu ənga ˈyiˈyir Nafətali,
lagur gwu dəl,
a biyar ya dəl Urdənu,
ənga Galili nə nji kəra aˈyi
njir Yahudiya mai,
16 njira vər nggya wu kuthləu
a lar nda mbəmbəl kəra dəgal gagaɗau.
Njira a vər nggya ar ˈyiˈyi nə
shangguɗa tə tsu
mbəmbəl a shiliri anə nda.”
17 Mbari ar pəci ta, ngə Yesu dzəguya
tətəlna ndər Hyal, ju na, “Hya tubi ara təlkur
Hyal a ɗari ləhəu.”

Yesu Ngga Zəmbəlma Nyiˈyar Nə Tanggərma
(Markusu 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Ənggəra Yesu a vər tərabiya ar thlərpa
dəl Galili, ba ji lari ndə ənga zamə nyi,
Simanu kəra nju ngga ənga Biturusu ənga
zamə nyi Andərawusu. Nda vər sə litagər
nda a gwar dəl, ara nanda njir təm ngau.
19 Əngwar Yesu anə nda, “Anda mau, hya
nu ɗa, aga ya shabiya hyi hya ɗa njir təm
nji.”
20 Ənggərna, kə ndə piyari litagər nda ba
ndə nu nyi.
21 Ənggəra ji ɓar dzə a dumwa kushu,
kə ji ɓəra lar vanyi ndə ənga zamə nyi
tsu, nanda ngə Yakubu zər Zabadi ənga
Yahwana zamə nyi. Wu kwambwal nga
nda əkkəˈyi dərnda Zabadi, nda vər ɓathlə
litagər nda. Kə Yesu ngga nda.
22 Ənggərna, kə ndə piyari kwambwalər
nda ba dərnda, ba ndə nu nyi.

Yesu Shiləgəbiya Nji
(Luka 6:17-19)

23 Yesu ɓəbiya ɓau wu patər ˈyiˈyir Galili,
ja vər highiɓə wu umbwa daɓə dzəˈyar, ja
vər tətəlna ndəshigu ar kəra təlkur Hyal. Ba
ənga ja vər shiləgəbiya shiləgəu pampaməu,
ənga gəra ngga pampaməu.
24 Ndər ar kəra ja tətəlnakər a ndu
ˈyiˈyir Səriya patəu. Nji həri nyi a shili
patər njira ənga shiləgə paməpaməu ənga
njira wu ɓwaɓwatə gagaɗau ənga njira
shatan fənggər nda ɓwaɓwatəu ənga njira
sə tsatsa wu tə nda ənga njir təsəkənəu, ba
ji shiləgəbiya nda.
25 Dlamir nji gangə sara wu ˈyiˈyi Galili
ənga tsu nji sara wu ˈyiˈyi Dikapulusu ənga
sara wu Urshalima ənga ˈyiˈyir Yahudi, tsaˈa
a biya banga dəl nə Urdənu nu nyi.

5

Tətəlna Ndər Hyal A Dar Kəra Mau

1 Ənggəra Yesu lari dlamir nji, kə ji maˈyi
a dar kəra mau, kə ji nda nggya gya. Ba
zəmbəlma nyiˈyar shili əgya ja.

Barka
(Luka 6:20-23)

2 Kə ji dzəguya highiɓau, ju na,
3 “Barka anə njira

tətəwa wu mambəl,
ara təlkur Hyal nər nda ngau.
4 Barka anə njira
wu səˈyinggu,
ara nju nda pəli anə nda.
5 Barka anə njira tina kər,
ara ndu nda
faˈabiya ki ənga duniya.
6 Barka anə njira
ənga wuɓau ənga hilir nggya tsapəu,
ara nju nda nyabiya nda.
7 Barka anə njira
ənga təhuɗəu,
arya nanda nju
nda təhuɗə əgya nda.
8 Barka anə njira
ɗəfuwa nda cicau,
arya ndu nda lari Hyal.
9 Barka anə njira
məl thlər aga nggya jaməu,
arya nju nda ngga nda
ənga wazha Hyal.
10 Barka anə njira
nju ɗa nda
arya məl səra tsapəu,
ara təlkur Hyal nər nda ngau.
11 “Barka anə hyi ma nji nggəl hyi, nji ɗa hyi ənga thla fati nə kurthləu ənga na patər sə ɗəmwaˈyi ar kəra hyi arya yau.
12 Hya caguli ənga hya nggya ənga huɗə pərtə ara hyu nda uya akkəri gangə a dəməlmau, arya abangə nga nji ɗa nabiˈyar kəra tərabiya tsu.

Unau Ənga Mbəmbəl (Markusu 9:50; Luka 14:34-35)

13 “Nahyi ngə unau nə duniya. Ama ma unə caɓənakər, abar nga ju sən shabiya kərnyi a shila? Tsu ja sən ɗa mənahə mai, kəl ba nja vakana nyi a biya ba nja biya cicina nyi.
14 “Nahyi mbəmbəl nə duniya ngau. Məlmə kəra a dar madzigam a sən ɗəwanakər mai.
15 Nja sən mbəbiya pitəlla ba nja mbuya əgya kiɗa təm mai. Ama nja kyaga fiya a dar madzigam, ba ja dzəgwa mbəl anə kalar ndə kəra a vu ki kau.
16 Abangə tsu, bəgə mbəmbələr hyi a mbəl a dumwar nji, aga nda lari mənahəkura thlərər hyi ba nda dzəgwa dləvə dər hyi kəra a dəməlmau.

Highiɓau Ar Kəra Dlaɗau

17 “A sara hya ɗənga abər yi shili aga ya sa dazhina highiɓə nə dlaɗə Musa ənga highiɓə nə nabiˈyar mai. Nayi shili aga ya sa dazhina nda mai ama aga ya sa nyabiya nda.
18 Ya nar hyi jiri, divira dəməlmau ənga gyuˈyi a sanakər, alaga sə ənggər camwaɗi ba alaga sə kushu ənggər tsəfə tafəu, aˈyi wu nda sa wu dlaɗə nə Musa mai, kəl kalar sə nyabiya dzau.
19 Kalar ndə kəra gəra ɓəlari pathlə wu kusha dlaɗəˈyar kau ənga ji highiɓə anə alenyi nji aga nda məl abangə ngau, nju nda ngga nda njira kushu wu təlkur Hyal. Abangə tsu, kalar ndəra wu məl thlər ənga dlaɗəˈyar kau ənga ju highiɓə anə nji, ju nda ɗa dəgal wu təlkur Hyal.
20 Ya nar hyi jiri, ma tsapəkur hyi aˈyi ndiya nə njir Farisi ənga nə maləmə dlaɗəˈyar mai, nahyi wu sən gwu təlkur Hyal mai.

Highiɓau Ar Kəra Ndzə Ɗəfu Ənga Ndau (Luka 12:57-59)

21 “A nggari hyi ənggəra nji na anə nji ɗəɗəmə, abər, ‘A sara hya tsa ndə mai ənga kalar ndəra tsəya ndau, nju nda məl numa anə nyi.’
22 Ama yu na anə hyi, abər kalar ndəra ɗəfu ənga zamə nyi, nju nda məl numa anə nyi. Ətsu, kalar ndər na anə zamə nyi, ‘Sə nga gə mai,’ ba nja həri nyi a dumwar njir pathla. Ama kalar ndəra na anə zamə nyi ‘Nagə dza,’ a ɗar ja tsaˈa aga gwu uˈur kətsa.
23 “Agabangau, ma ga vər lə sə a dumwar Hyal ba gə ɗəngari abər huɗa zamə ngə ndzəndzə nga nyi ənga gau,
24 ba ga fiya sər lə ngau, a dumwar Hyal kwatahəu. Ba ga maˈyi, ga nda ɓasəwa ənga zamə ngau, ənggau, ba ga dzəgwa shili ga sa ləri sər lə ngau.
25 “Ma ndə wulana ngə a ndumwar pathla, hya ɓasəwa ənga ja tsu hyar lagu, aˈyi abangə mai, ba ja fuwa ngau a gu tsa ndər pathla, ba ndər pathla tsu a fuwa ngau a gu tsa dəgala ndər fursəna, ndər fursəna tsu ba ja fuwa ngau a gu fursəna.

26 Ya nar ngə jiri, nagə wu biya mai, kəl gə kina patər sərа nju nu ngau.

Highiɓau Ar Kərа Səsukur

27 “A nggari hyi ənggərа nji na anə nda, abər, ‘A sara hya məl səsukur mai.’
28 Ama sərа yu na anə hyi, ca ngə, ma ndə tsamə mala ənga ɗəfu nə cim məl səsukur ənga ja, ja səni abər, a pidar ja ənga ja wu ɗəfuwa ja.
29 Ma liya gə nə mazəm, wu səwa ngə aga ga məl bikau, ga təkuɗəbiya nyi, ba ga sənа nyi. Kuji ga tini pathlə wu pama dza gau, a ndiya dza gə patə a gwu u'ur kətsa.
30 Ma pəla gə nə mazəm, wu səwa ngə aga ga məl bikau, gəmna ba ga vakana nyi. Kuji ga tini pathlə wu pama gashal dza gau, a ndiya dza gə patə a gu u'ur kətsa.

Highiɓau Ar Kərа Kədlə Mala (Matiwu 19:9; Markusu 10:11-12; Luka 16:18)

31 “A nar ndar nji tsu kaɗəu, abər, ‘Kalar ndərа kədləna mala nyi, a ɗar tsa'a sal ja nə nyi ləkakaɗə nə sakida kədlau.’
32 Ama yu na anə hyi, kalar ndərа kədləna mala nyi, ma a'yi ara nji mbar nyi a vər dlənga sal mai, a səwa nyir ja aga ja məl səsukur. Ətsu, kalar ndərа həri mala kərа nji kədləna, a ɗar ja ndə səsu.

Highiɓau Ar Kərа Səm Fəla

33 “Ətsu, a nggari hyi nji na anə nji ɗəɗəməu, abər, ‘A sara hya səm fəla ar kərа fati mai, ama hya nyabiya alkawal kərа hyi məliya nyi anə Thlagəu.’
34 Ama yu na anə hyi, A sara hya səm fəla mai, alaga ənga dəməlmau ara vir nggya Hyal ngau,
35 alaga ənga duniya, ara vir fə hiya ja ngau, alaga ənga Urshalima, ara məlmə Təl dəgal ngau.
36 Ənga tsu a sara ga səm fəla ənga kərа gə mai, ara naga sən shabiya zəma shisha gau, ja sha aga pərtəu ənga alaga kiyakiyar mai.
37 Sərа hya kyaga na, ca ngə, ‘Angə’ ja ɗa ‘Angə’ ənga ‘Awau’ ja ɗa ‘Awau.’ Kalar sərа a biya banga kau, sara ara shatan nga nyi shili.

Highiɓau Ar Kərа Kiyi Sau (Luka 6:29-30)

38 “A nggari hyi ənggərа nji na anə nda ɗəɗəməu, ‘Li ar viya li, hir tsu ar viya hir.’
39 Ama sərа yu na anə hyi, ca ngə, a sara hya ka ndə ja sara ɗiya hyi mai. Ma ndə nə ngə tsəbalma ar balma mazəma gau, ba ga shabiya nyi zəma nyi tsu.
40 Ma vanyi ndə wu yiwu aga ja wulana ngau ənga ja həri ləgutə ngau, bəgə ja həri patə əkkə'yi sər bakə ngau.
41 Ma ndə ciwa ngə aga hya ɓə nə miyalu pathləu, ma'ya mau nə miyalu məthlə ənga ja.
42 Nə nyi anə ndərа kədiyau ara gau, ndərа shili tsu, ji sa yiwa məl ara gau, a sara ga ka anə nyi mai.

Ga Yiwu Dawa Ngau (Luka 6:27-28,32-36)

43 “A nggari hyi nji na anə nda, abər, ‘Ga yiwu zamə ngau, ba ga piyari dawa ngau.’
44 Ama yu na anə hyi, hya yiwu dawar hyi ba hya kədi Hyal anə nda.
45 Məl abangə nga hyu nda ɗa wazha dər hyi kərа a dəməlmau, ndərа vər səwa pəci ja mbəl ar kərа nji tsapəu ənga nji batal ənga tsu ja təɗəya par sara a dəməlmə a gyar kərа nji tsapəu ənga nji ɗəmwa'yu.
46 Ma njira vər yiwu hyi nga hyu yiwu wacu, wathləmə culi akkəri kərа hyu nda uya? Alaga njir dləwu budə ma tsu, ndu məl abangau.
47 Ma tsu, zamər hyi nga hyu usa wacu, ya, mi ngə sərа hyi məliya pamə a mwara alenyi nja? Mənа səni alaga njira a'yi njir Yahudiya mai, ndu məl abangau.
48 Hya nggya nyinyi cipəu, ənggər kərа Dər hyi kərа a dəməlmə nyinyi cipəu.

6

Lau Anə Ndər Gha

1 “Hya hangəkal ara məl ‘thlərər hyi nə tsapəkur,’ ja sara ɗa sərа nja lari ənga li wacu. Ara ma hyi məl abangau, nahyi wu nda uya akkəri ara Dər hyi kərа a dəməlmə mai.
2 “Agabangau, ma gu lə sə anə ndər gha, a sara ga hə'una mai, ənggərа kərа njir ngguta vi wu məl wu umbwa daɓə dzə'yar ənga ar lagu'yar aga nja faliya nda. Ənga jiri nga yu na anə hyi, a uyar nda akkəri nda cipəu.

3 Ama ma gu lə sau, a sara ga piyari
pəla gə nə matsal ja sənbiya səra pəla gə nə
mazəm a vər məl mai,
4 aga lə sə ngau ja ɗa ar ɗəɗəwa. Ba dəngə
tsu, kəra wu lari kalar səra nju məl ɗəɗəwa
patəu, ba ja sa nə ngə akkəri.

Highiɓau Ar Kəra Kədi Hyal (Luka 11:2-4)

5 "Ənga tsu, ma hyu ndər ənga Hyal, a sara
hya ɗa ənggər njir ngguta vi mai, njira wu
yiwu kədi Hyal a'yi ta'yi wu umbwa daɓə
dzə'yar ənga ar lagu'yar aga nja daɓaga lar
nda. Ənga jiri nga yu na anə hyi, a uyar nda
akkəri nda cipəu.
6 Ama ma hyu kədi Hyal, hya ma'yi a gwu
umbwa hya gwa haɗiya miya nyi, ba hya
dzəgwa ndər ənga dər hyi, ndəra nji gəra lari.
Ba dər hyi, kəra wu lari səra nja məl ɗəɗəwa,
wu nda nə hyi akkəri.
7 Ma hyu kədi Hyal, a sara hya ndər gangə
ənggər njira gəra sən Hyal mai, njira wu
nggani abər ndər gangə ca ngə Hyal wu
nggari.
8 A sara hya ɗa ənggər nanda mai, ara Dər
hyu sən səra hyu ghari divira hya dzəgwa
kədi nyi.
9 "Kəja, ənggəra hya ndər ənga Hyal:
" 'Dər'ya kəra a dəməlmau,
thləmə ngə ja nggya cicau,
10 təlkur ngau ja shili,
səra gu yiwu ta'yi ja ɗa wu duniya,
ənggər kəra nja vər məl a dəməlmau.
11 Dar 'ya sər səm nə əshina.
12 Təfəbiya 'ya bikər 'ya,
ənggər kəra 'yi təfəbiya
njira məliya 'ya bikau.
13 A sara ga hər 'ya
a ndar vir dzə mai,
ama ga kətiya 'ya
ara shatan.
Ara təlkur ənga
dənama ənga kadakadarkur,
nəngau ba'anuwa. Amina.'
14 Ara ma hyi təfəbiya njira məliya hyi
bikau, Dər hyi kəra a dəməlmə tsu wu sa
təfəbiya hyi.
15 Ama ma nahyi a'yi təfəbiya njira məliya
hyi bikə mai, abangə tsu, Dər hyi kəra a
dəməlmə wu nda təfəbiya hyi bikər hyi mai.

Highiɓau Ar Kəra Zəmətsini

16 "Ma hyu hə zəmətsini a sara hya hashi
bama hyi ənggər kəra njir ngguta vi wu məl
kə mai, ara ndu hashi bama nda aga ca anə
nji abər wu zəmətsini nga nda. Ənga jiri ya
nar hyi a uyar nda akkərir nda cipəu.
17 Ama ma gu hə zəmətsini ga cina bama
gau ənga ga ɓəsiya mal,
18 ara nja sara səni abər ga vər hə
zəmətsini. Dəngə kəra a'yi ənga gau, ndəra
tsu wu lari səra nju məl ɗəɗəwa wu nda nə
ngə akkəri.

Highiɓau Ar Kəra Fə Gənna A Dəməlmau (Luka 12:33-34)

19 "A sara hya tsəm gənna anə kərhyi
wu duniya mai, vira kəthla ənga vuyavuya
wu sən ndzana, vira tsu njir həl wu sən
pəthləna ba nda vuwa fa'ari.
20 Ama hya tsəmiya anə kərhyi gənnar hyi
a dəməlmau, vira kəthla ənga vuyavuya a
sən ndzana mai, vira tsu njir həl wu sən
pəthləna nda vuwa fa'ari mai.
21 Arya vira gənna ngə ari, ənа ngə ɗəfuwa
gə tsu.
22 "Li ca ngə mbəmbəl nə dzau. Ma liya gə
mənahəu, dza gə patə wu nyabiya dzə ənga
mbəmbəl.
23 Ama ma liya gə a'yi jamə mai, patəkura
dza gu tini mbəmbəlkur. Ma mbəmbələr
dza gu kuthlə nga nyi, kadzangə abar ngə
kiyakiyarkura kuthlə ka!
24 "Ndər sən mafakur anə thlagər ki
paməpamə məthlə a'yi mai, ara ju nda yiwu
vanyi ba ja piyari vanyi ənga ju nda həya
kər anə vanyi ba ja diɗana vanyi. Nahya
sən daɓəri nu Hyal ənga gal gənna mai.

A Sara Ga Bwa Kəra Kər Ngə Mai (Luka 12:22-31)

25 "Agabangau, yu na anə hyi, a sara hya
ghəɗər kərhyi arya nggyabiyar ənga səra
hyu səm ənga səra hyu sa mai, alaga ar kəra
kar dza hyi tsu mai. Arya piya ndau, a'yi a
ndiya sər səm wa, ənga dza ndə a'yi a ndiya
sər ha wa?
26 Tsama mə 'yagə'yar gəyi, nandə wu
thləka mai ənga nandə wu gəm mai ənga tsu
nandə wu pə sə wu val mai, alaga abangau,
dər hyi kəra a dəməlmə nga vər səmənа nda.
Ya, a'yi hyu ndiya nda ənga dudurkur wa?

27 Wa ngu pama hyi ara ɓwakər nyi, ba ja
sən cakəri saka pathləu a dar kəra piya ja?
28 “Ətsu mi ngə ɗa hyu ghəɗər kərhyi ar
kəra sər ha? Tsama mə jigwal wu gəyi,
ənggəra ndu hau. Nandə wu məl thlər alaga
shi pa'wa mai.
29 Agabangau, yu nar hyi, alaga təl Solo-
manu ənga kadakadarkur nyi a'yi saya har
kari ənggər nər nda mai.
30 Ma abangə ngə Hyal wu har nyi kar
anə jigwal wu a gwar tagəu, kəra a'yi nda
əshina ama əzəgəu a fuwar nji a gu u'u, a'yi
ju nda har hyi kar a ndiya nda wa? Nahyi
njira ənga mbərsa kukushu.
31 Agabangau, hya sara ghəɗər kərhyi,
hyu na, ‘Mi nga 'ya wu nda səma’ əndəga ‘Mi
nga 'ya wu nda sa,’ alaga ‘Mi nga 'ya wu nda
ha?’
32 Arya njir duniya ngu gal sə'yar kau.
Dərhyi kəra a dəməlmau, wu səni abər hyu
yiwu sə'yar kau.
33 Ama sə tanggərma, ca ngə hya gal təlkur
Hyal ənga tsapəkur nyi ba ja nə hyi sə'yar kə
patə tsu.
34 Agabangau, hya sara ɓukər hyi arya
səra əzəgə mai, ara əzəgə wu shili ənga
ɓwaɓwatə nə kərnyi. Ɓwaɓwatə nə kalar
pəci tsa'a aga pəci ta nga nyi.

7

A Sara Hya Thla Numa Ar Kəra Nji Mai (Luka 6:37-38,41-42)

1 “A sara hya thla numa ar kəra nji mai,
nji tsu a'yi ndu thla numa ar kəra hyi mai.
2 Arya culi thla numa kəra hyi məl anə
nji, ca nga nju nda thla numa əni anə hyi.
Cala təkə sə kəra hyi təkə sə əni anə nji, ca
nga nju nda təkə sə əni anə hyi.
3 “Ara mi nga gu lari zər sar kəra wu
liya zamə ngau, ama na ga sən tsamiya
gwalang kəra ar liya gə kə maya?
4 Əndəga, abari nga ga sən na anə zamə
ngau, abər, ‘Ta'yau, ya həbiya ngə zər sar
kəra wu liya gau,’ ya, kəja gwalang ngə ar
liya ga?
5 Nagə ndər ngguta vi, ga həbiya gwalang
kəra wu liya gə kwatahəu, aga ga daɓaga
lari mənahəu, ba ga sən həbiya zər sar kəra
wu liya zamə ngə kau.
6 “A sara hya nə nyi anə hya səra cici mai
ənga a sara hya vakar nyi anə fəshiu tsəka nə
gənna gangə mai, ca ngə tsəka wilwilu. Ara
fəshiu wu nda cicina nda ba nda shabiya
dzə nda uya hyi ənga shiləgəu.

Hya Kədiyau, Hya Gal Ənga Hya Tsatsari (Luka 11:9-13)

7 “Hya dumwa ənga kədiyau, nju nə hyi.
Hya dumwa ənga gal, hyu uya. Hya dumwa
ənga tsatsa tsu, nju pahəna hyi.
8 Ara kalar ndəra kədiyau, nju nə nyi,
kalar ndəra gal, ju uya, ndəra tsa umbwa
tsu, nju pahəna nyi.
9 “Ndə a'yi wu pama hyi kəra ar viya tada,
ma zər nyi kədi ɗəfau ba ja nə nyi tsəka ya?
10 Əndəga ma zər nyi kədi kalfi, ba ja nə
nyi pabə ya?
11 Ma nahyi, nji ɗəɗəmwa'yi wu səni nə
nyi anə wazhar hyi sə məmənahəu, abari
ngə Dərhyi kəra a dəməlma? Ju sa nə nyi
sə məmənahə anə njira wu kədi sə ara ja, a
ndiya nə dərhyi.
12 Kalar səra hyu yiwu nja məl anə hyi,
nahyi tsu ca nga hya məl anə nda, arya kə
ca ngə səra highiɓə nə dlaɗau ənga nabi'yar
aga nyi.

Miyar Gwa Ki Kəra Ciciɗəu Ənga Balangəu (Luka 13:24)

13 “Hya gwu ki lagur miyar gwa kəra
ciciɗəu, arya miyar gwa ndar vir sa
balangə nga ja ənga lagur ndari tsu ɓatsə
nga nyi, njir nu laguwa nyi tsu, gangə nga
nda.
14 Ama miyar gwa nə uya pi, ciciɗə nga
nyi. Ənga lagur gwa gwa tsu dzadzau nga
nyi. Njir nu laguwa nyi a'yi nda gangə mai.

A Sən Tsamər Nji Wu Ar Yaya Nyi (Luka 6:43-44)

15 “Hya hangəkal ənga nabi fati'yar, kəra
a vər shili əgya hyi a papa təmahəu, ama
jirkura nyi ufwar vuwa nga nda.
16 Hyu nda sənbiya nda lagur sər məla
nda. A sən uya nji yayar wur inabi sara ar
dza wur shikəɗi ya? Əndəga a sən uya nji
yayar kanda sara ar dza wu shishikəɗi ya?
17 Abangə tsu, kalar wu mənahəu, ju ya
wazha mənahəu, wu kəra gəra mənahə tsu,
ju ya wazha kəra gəra mənahəu.

18 Wu kəra mənahəu, a sən yabiya wazha
kəra gəra mənahə mai, abangə tsu, wu kəra
gəra mənahəu, a sən yabiya wazha mənahə
mai.
19 Kalar wu kəra gəra sən yabiya wazha
mənahəu, ba nja gəmna nyi ba nja vakuwa
nyi a gwu uˈu.
20 Agabangau, hyu nda sənbiya nda lagur
sər məla nda.

Nayi Saya Səni Hyi Mai
(Luka 13:25-27)

21 “Aˈyi kalar ndəra wu na anə ɗa,
‘Thlagəu, Thlagəu,’ ngu nda gwu təlkur Hyal
mai, ama kəl ndəra wu məl səra Dəɗa kəra
a dəməlmə wu yiwu.
22 Ar pəci ta, nji gangə nda na anə ɗa,
‘Thlagəu, Thlagəu! Naˈya aˈyi tətəlna ndər
Hyal wu thləmə ngə wa? Aˈyi ˈyi kədləbiya
shatan wu thləmə ngə wa? Ənga aˈyi ˈyi
məlna sə dədəgurˈyar gangə wu thləmə ngə
wa?’
23 Abangau, ama yu nda shaɗəwa nda,
‘Nayi wu səni hyi mai. Hya təkə ənga yau,
nahyi njir məl ɗəmwaˈyikur!’

Njir Hər Məthləu
(Luka 6:47-49)

24 “Agabangau, kalar ndəra nggari ndər
ɗa kau, ba ji məl thlər əni, ja nda ɗa ənggər
ndə tsətsəl ndəra həriya ki nyi ar pathlara
mau.
25 Ənggəra par təɗau, dlələmə nyau,
yambaɗə sau, ba ji tsaɓər ki kau, ama naji
dla mai, ara nji həriya nyi ar vi məmau.
26 Kalar ndəra nggari ndər ɗa kə tsu ba ji
nggəl ara məl thlər əni, ju nda ɗa ənggər ndə
dza kəra həriya ki nyi ar vi məshiˈwa.
27 Ənggəra par təɗau, dlələmə nyau,
yambaɗə shili ka sa tsar ki kau, ba kiya nyi
dla, dla nyi ma, dla dididi.”
28 Ənggəra Yesu kuɗəna nana səˈyar kau
ba highiɓə nyi kə ɗa sə dədəgur anə dlamir
nji.
29 Ara ji highiɓə anə nda ənga dənama, aˈyi
ənggər nə maləmə dlaɗər ndaˈyar mai.

8

Yesu Shiləgəbiya Ndər Pibi
(Markusu 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Ta Yesu shida sara dar ma nyi, ba nji
gangə nu nyi.
2 Kə ndər pibi shili, ji sa ɓəliya undi a
dumwa nyi, ji na, “Thlagəu, ma gu yiwu, gu
sən məliya ɗa jaməu.”
3 Kə Yesu har tsi ka tsəkwar nyi, ji na, “A
hənggər yau,” “Ga ɗa cicau!” Ənggərna, ba
pibiya nyi piyari nyi.
4 Kə Yesu na anə nyi, “Ga hangəkal ga
sara na sə kə anə ndə mai. Ama ga maˈyi
a ndəgya pubu ga nda canə nyi kərngau,
ga dzəgwa kəbəna sau ənggəra dlaɗə Musa
nana nja məl aga ci dzau. Ga məliya abangə
aga ga cabiya nyi anə nji abər a ɗar gə
jaməu.”

Mbərsa Nə Soja Dəgal Nə Roma

5 Ənggəra Yesu vu Kafarnahumu, kə
vanyi dəgalər soja nə Roma shili əgya ja, ju
kədi dləwa dzə ara ja.
6 “Thlagəu,” ji na, “Ndər məl thlər anə ɗa
a yi pida nga ja a ndu ki, naja sən shabiya
dzə mai, ɓwaɓwatə nga ja gwa gagaɗau.”
7 Kə Yesu na anə nyi, “Yi wu maˈyi, aga ya
nda shiləgəbiya nyi.”
8 Kə dəgalər soja nə Roma shaɗəwa, ji na,
“Thlagəu, nayi ɗa tsaˈa aga ga shili wu ki ɗa
mai, ama ga nana ndər wacu, ba ndər məl
thlər anə ɗa kə a ɗa jaməu.
9 Arya nayi ənga kərɗa ma əgya ndə dəgal
nga yau, ənga tsu sojaˈyar aˈyi kəra əgya kiɗa
yau, yu na anə ndə kau, ‘Maˈyi,’ ba ja maˈyi,
anə vanyi ndə tsu yu na ‘Shili,’ ba ja shili.
Ma yi na anə mafa ɗa, ‘Məliya abangau,’ ba
ja məliya.”
10 Ənggəra Yesu nggar ndər kau, ba ɗa sə
dədəgur anə nyi, ji shabiya dzau, ba ji na
anə nji kəra a vər nu nyi, “Ya nar hyi, wu
Izirayila nayi sayi uya ndəra ənga mbərsa
ənga dənama ənggər ndə kə mai.
11 Yu na anə hyi, abər gangə njir mbərsa
wu nda shili sara wu səbiyar pəci ənga gwa
təɗə pəci ndu sa nggya ndu səm sər səm
nə caguli ənga Ibrahimu ənga Ishaku ba
Yakubu wu təlkur Hyal.
12 Ama nju sa vakuwa a gwu kuthlə nə
kyakyaru njira a kyau nda ɗa nji Hyal, ama
ba ndə nggəl, vira hyu nda tiwi ənga hyu ɗə
hira hyi ari.”
13 Kə Yesu na anə dəgalər soja nə Roma,
“Maˈyi, wu ɗa anə ngau, kakalə ənggəra gə

mbərsa.” Ənggərna, kə ndər məl thlər nyi ta ɗa jaməu.

Yesu Shiləgəbiya Miya Mala Biturusu (Markusu 1:29-31; Luka 4:38-39)

14 Ənggəra Yesu vu ki Biturusu, kə ji thləwa miya mala Biturusu gəvəu a yi pida, gyangə a vər tə nyi.
15 Kə ji tsəkwari pəla ja, kə gyanga nyi piyari nyi ba ji hya'ari ji məliya nda sər səm.

Yesu Mbəɗana Nji Gangəu (Markusu 1:32-34; Luka 4:40-41)

16 Ta wagə ɗa, nji gangə njira ənga mambəl ɗəmwa 'yi wu dza nda nji shili ənga nda anə Yesu, kə ji kədləbiya mambəla nyi'yar ənga ndər nyi. Abangə tsu kə ji shiləgəbiya patər njira gəra ngga.
17 Ji məl abangau, aga nyabiya səra nabi Əshaya nana, abər, “Ji həri səra wu tə mən ənga ji fa'ari shiləgər mən.”

Dzaukura Nu Yesu (Luka 9:57-62)

18 Ta Yesu lari dlamir nji gangə zəwar nyi, kə ji səwa nja tərabiya ənga ja a biyar ya dəl.
19 Kə vanyi maləmə nə dlaɗə shili, ji sa nar nyi, “Maləmə, yu nu ngau, kalar vira gu ma'yi a ndari.”
20 Kə Yesu shabiya nyi ji na, “Thlahu ənga ka'u nga nda, 'yagə'yar tsu kir nda a'yi, ama zər ndau, vira ja fiya kəra ja ari a'yi mai.”
21 Vanyi zəmbəlma na anə nyi, “Thlagəu, ta'yi ya ma'yi ya nda haɗəna dəɗa kwatahəu.”
22 Ama Yesu na anə nyi, “Nu ɗa, piyari nji tətə nda haɗəna nji tətər nda.”

Yesu Kughiya Majigwal (Markusu 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Ənggəra ji gwu kwambwal, kə zəmbəlma nyi'yar nu nyi.
24 Fəɗəngəkər nda, kə majigwal ənga dənama shili ar dəla nyi, ji sa kənggəɗər 'yimiya nyi, kəl ta 'yimiya nyi gwu kwambwala nyi, ama Yesu nə nyi wu ghanyi nga ja.
25 Kə ndə hya'ari ndə nda hya'ana nyi, ndu na anə nyi, “Thlagəu, kətiya mən, kəja mənu sa!”
26 Ji shaɗəwa, “Nahyi njira ənga mbərsa kushu, ara mi nga hyu hivəra?” Kə ji hya'ari ji kughiya majigwala nyi daɓə ənga kənggəɗər dəla nyi, kə patəkura vi bəgə zəməu.
27 Ba sə kə ɗa sə dədəgur anə nji kau, ndə yiwa, “Wathləmə culi najaka nda? Patə əkkə'yi majigwal ənga dəl wu gənggər nyi səli ka?”

Yesu Mbəɗana Nji Məthləu Kəra Ənga Mambəl Ɗəmwa'yu (Markusu 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Ənggəra ji shili arya dəl nə 'yi'yir nə Gadarasanu. Kə nji məthlə ənga mambəl ɗəmwa'yi shili sara wu hulili ndə sa thləwa nyi. Arya sər məla nda, ndə ɗa səra nja hivər gagaɗau, ka ɗa ma tsu ndər yiwu nu lagu ta a'yi mai.
29 Ənggərna, kə nji kə gwu wau, ndu na, “Mi ngə dzau ngau ənga 'ya, nagə Zər Hyala? Əndəga gə shili aga ga sa nə 'ya ɓwaɓwatə tsu pəcir 'ya gəra ɗa ya?”
30 Ləhə a dzər vi ta, ɓəla fəshiu a'yi gangəu kəra a vər ɓəla ar dza mau.
31 Mambəl ɗəmwa'yi'yar kə kədi Yesu, “Ma gu kədlə 'ya a biya, səwa 'ya a ndu fəshi'yar kau.”
32 Kə ji na anə nda, “Yau, ma'ya mau.” Kə ndə biya, kə ndə gwu fəsha nyi, kə fəgə fəsha nyi patə aga zəmə hya'ari ndə ma'yi, kə ndə gwa pau a gwar dəl, ba ndə kuɗə ar 'yimiya nyi.
33 Njir ɓəla fəsha nyi'yar hwinakər, ta ndə vu huɗa məlmau, ba ndə vuwa nar nyi anə nji səra ɗa patəu ənga səra ɗa ənga njira ənga mambəl ɗəmwa'yi kau.
34 Kə patəkura njir məlmə biya aga nda ɓə ənga Yesu. Ta ndə lari nyi, kə ndə kədi nyi aga ja piyari nda 'yi'yir nda.

9

Yesu Shiləgəbiya Ndə Təsəkənəu (Markusu 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Kə Yesu gwu kwambwal, kə ji tərabiya a biyar ya dəl, ba ji ma'yi a ndu məlmə kəra ji hə a gwa.
2 Kə nji hər nyi vanyi ndə a shili a yi pida ar caɗəu. Ənggəra Yesu lari mbərsar nda, kə ji na anə ndə təsəkənə kau, “A sara ga tal mai, zər ɗa, a təfəbiya ngər yi bikə ngau.”
3 Ənggəra njir sən dlaɗə nggar abangau, kə ndə na anə kərnda, “Ndə kau, ju diɗa thləmər Hyal!”

4 Arya Yesu wu səni səra nda vər ɗənga, kə ji na anə nda, “Ara mi nga hyu ɗənga ɗəmwa ˈyi wu ɗəfuwa hyi abanga?
5 Mani nga ndiya ənga ɓatsa? Nja na, ‘A təfəbiya ngər nji bikə ngau,’ əndəga, ‘Hyaˈari ga ɓə ya?’
6 Ama yu yiwu hya səni, abər Zər Ndə aˈyi ja ənga dənama nə təfəbiya bikə wu duniya.” Kə ji na anə ndər təsəkənə kau, “Hyaˈari, ga həri caɗə ngau, ba ga maˈyi a ndu ki.”
7 Ba nda nyi hyaˈari tsu, ba ji maˈyi a ndu ki nyi.
8 Ta dlamir nji lari abangau, kə hivər mbari nda, kə ndə dləvə Hyal kəra ləri culi najaka dənama anə nji.

Yesu Ngga Matiwu
(Markusu 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Ənggəra Yesu dumwa ənga ɓau, kə ji lari vanyi ndə kəra nju ngga ənga Matiwu, ja vər nggya ar vir tsəm budau. Kə Yesu na anə nyi, “Nu ɗa.” Kə ji hyaˈari ba ji nu nyi.
10 Ənggəra Yesu a vər səm sər səm wu ki Matiwu, kə njir tsəm budə gangəu ənga “njir bikə” shili ndə sa səm sər səm ənga ja ba ənga zəmbəlma nyiˈyar.
11 Ənggəra njir Farisi lari sə kau, ba ndə yiwa miya zəmbəlma nyiˈyar, “Ara mi ngə maləmər hyu səm sau ənga njir tsəm budau ba ənga ‘njir bikə ka’?”
12 Ənggəra Yesu nggari sə kau, kə ji na, “Nji jamə wu yiwu ligəta mai, kəl njira gəra ngga.
13 Ama maˈya mau hya nda ɗənga tara mi ngə ndər kə a gəri, ‘Təhuɗə nga ya yiwu, aˈyi saɗaka mai.’ Ara nayi shili aga sa ngga nji tsapə mai, ama aga sa ngga njir bikau.”

Yiwa Sau Ar Kəra Zəmətsini
(Markusu 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Kə zəmbəlma Yahwana ˈyar shili ara Yesu, ndə sa yiwa nyi, “Mi ngə ɗa zəmbəlma Yahwana ənga nə Farisi wu hə zəmətsini ama nəngau, nandə wu hə maya?”
15 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Bazhiya salkwanjili a sən hə zəmətsini ma tsu nda əkkəˈyi ja ya? Nanda sən hə mai, ma tsu nda əkkəˈyi ja. Pəci wu shili nja sa həna salkwanjili ara nda. Wu pəci ta nga nda dzəgwa hə zəmətsini.
16 “Ndər ndəɓə zhaɓi hahal ənga mafəliyangə aˈyi mai. Ma ji məl abangau, ba mafəliyangə nga nyi a tana hahala nyi, ta nyi a dzəgwa ndiya nə ɗəɗəmə ənga ɗəmwa ˈyu.
17 Ətsu ndər puwa ˈyimi inabi mafəliyangə a gwu pəla hahal aˈyi mai. Ma ji məl abangau, ba ˈyimir inabi mafəliyangə kə a thlənakər ba ja pəthləna nyi, ba ˈyimir inabi kə a pənakər ba pəla ka ndzau. ˈYimir inabi mafəliyangə kəl pəla mafəliyangəu.”

Kwar Yariyusu Ənga Mala Ndzəndzə Mashi
(Markusu 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Ənggəra Yesu a vər na səˈyar kau, kə ndə dəgal nə umbwa daɓə dzə njir Yahudiya shili, kə ji sa ɓəliya undi a dumwa nyi, kə ji na, “Kajangəkau, kwaɗa a təri, ama shili ga sa fər tsi ar ja, ba ja mbəɗau.”
19 Kə Yesu hyaˈari ənga zəmbəlma nyiˈyar, ba ndə nu nyi.
20 Kə vanyi mala kəra məliya fa kumo apə məthlə a vər ndzəndzə mashi, shili lagu ya ja, kə ji sa tsəkwari miya cira ləgutə Yesu.
21 Arya ja vər na wu ɗəfuwa ja, “Ma yi sən tsəkwar alaga miya cira ləgutə nyi, yu ɗa jaməu.”
22 Ənggəra Yesu shabiya dzau, ba ji lari nyi, kə ji na, “A sara ga tal kwaɗa mai, mbərsa ngau, a məliya ngər yi jaməu.” Ənggərna, ba ji ɗa jaməu.
23 Ta Yesu shili wu ki ndə dəgala nyi, kə ji lari njir mbəɗi mbəlau ənga nji təzəwuɗəwuɗəu.
24 Kər kə ji na, “Kwaya mau ənggau! Kwa kə tə mai, wu ghanyi nga ja.” Kə ndə nggushina nyi nggushi nə diɗa.
25 Ama ənggəra ji kədləbiya nda a biya, kə ji gwa ji gwa mbar tsa kwa nyi, kə ji hyaˈari aˈyi nggya.
26 Ndər kə tətəlna dzə wu ˈyiˈya nyi patəu.

Yesu Mbəɗana Nji Ləfau Ənga Ndə Məga

27 Ənggəra Yesu a vər piyari vi ta, kə nji ləfə məthlə ndu nu nyi, ndu ngga ənga dənama, “Təhuɗə əgya ˈya, zər Dawuda!”
28 Ənggəra Yesu vu vanyi ki, kə ləfa nyiˈyar shili əgya ja, kə ji yiwa nda, “A mbərsar

hyi abər yu sən mbəɗana hyi ya?" Ndə shaɗəwa, "Angə, Thlagəu."
29 Ənggau kə ji tsəkwar liya nda, ji na, "Bəgə ja ɗa anə hyi ənggəra hyi mbərsa."
30 Kə liya nda pahau. Ənggə tsu, kə Yesu təɗar himiya nda, ji na, "A sara hya na sə kə anə nji mai."
31 Ama ndə biya ndə tətəlna ndəra nyi ba'amani wu 'yi'ya nyi.
32 Ənggəra nda vər ma'yi a biya, kə nji shili anə Yesu ənga vanyi ndəra mambəl ɗəmwa'yi kar nyi ara ndər.
33 Ənggəra ji kədləbiya mambəl ɗəmwa'ya nyi a biya, ba ndə məga nyi mbar ndər. Kə sə kə ɗa sə dədəgur anə daɓər dlami, ndə na, "Sə a'yi ənggər kə saya ɗa wu Izirayila nji lar mai."
34 Ama njir Farisi nər nda, ndə na, "Ənga dənama nə təl shatan nga ju kədlə wazha shatan kau."

Yesu Təhuɗəu Əgya Nji

35 Ənggau, Yesu ɓəbiya ɓau wu patər 'yi'yir Galili, ja vər highiɓə wu umbwa daɓə dzə'yar, ja vər tətəlna ndəshigu ar kəra təlkur Hyal. Ba ənga ja vər shiləgəbiya kalar shiləgəu ənga njira gəra ngga.
36 Ta ji lari nji gangə daɓau, kə ji təhuɗə əgya nda, ara nda vər lari ɓwaɓwatəu, ba tsu dləwa dzə a'yi mai, ənggər təmahə kəra gəra ənga ndər ɓəla.
37 Kə ji na anə zəmbəlma nyi'yar, "Sər fa'a a su ki gangə nyi, ama njir məl thlər kushu nga nda.
38 Agabangau, hya kədi thlagər fa, ja səwa njir məl thlər aga nda sa fa'a sə a su ki."

10

Yesu Ngga Zəmbəlma Nyi'yar (Markusu 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 Kə Yesu nggar zəmbəlma nyi'yar kumo apə məthləu. Kə ji nə nda dənama aga nda kədləbiya mambəl ɗəmwa'yu ənga nda shiləgəbiya kalar culi shiləgəu ənga nji gəra ngga.
2 Kəja thləmər cama səsə kumo apə məthlə 'yar kau. Tanggərma Simanu ndəra nju ngga ənga Biturusu ənga zamə nyi Andərawusu ənga Yakubu zər Zabadi ənga zamə nyi Yahwana
3 ənga Fəlipəu ənga Bathlalomiyu ənga Toma ənga Matiwu ndər tsəm budau ənga Yakubu zər Alfawusu ənga Tidiyawusu
4 ənga Simanu ndər Kana'ana ba ənga Yahuda Isikarayoti ndəra thləna hiya Yesu.

Yesu Səwa Cama Səsə Kumou Apə Məthləu (Markusu 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Yesu səwa cama səsə kumo apə məthləu, ji na anə nda, "A sara hya ndəgya njira a'yi njir Yahudiya mai ənga ətsu a sara hya vu məlmə njir Samariya mai.
6 Ama kəl hya ma'yi a ndəgya njir Izirayila kəra ənggər təmahə sasa.
7 Hya ma'yi hya nda tətəlna nda ndər Hyal abər, 'Təlkur Hyal a ɗar ləhəu.'
8 Hya shiləgəbiya njira gəra ngga ənga hya hya'ana nji tətau ənga hya shiləgəbiya njir pibi aga nda ɗa cicau, ətsu hya kədləbiya mambəl ɗəmwa'yi wu dza nji. Kurthlə nga hyi dləwuri ənga hya ləri kurthlə tsu.
9 Ma hyu ma'yi, a sara hya səɓə gənna mai.
10 A sara hya səɓə mbəl mai, alaga zaɓəkwa ləgutəu ənga ɓiɓi ənga zəwa mai, ara ndər məl thlər a kyaga uya akkəri nə thlər nyi.
11 "Kalar məlmə dədəgaləu, alaga məlmə kukushu kəra hyu nda gwa, hya galəri ndə ɗəfu camәu aga hya nggya ənga ja ba'anə pəci kəra hyu nda piyari viya nyi.
12 Ma hyu vu ki kau, hya usar nda.
13 Ma ki nji ɗəfu camə ngau, hya kədi Hyal ja nə nda jaməkur, ama ma kiya nyi a'yi ki nji mənahə mai, bəgə jaməkur Hyal a sha shili ara hyi.
14 Kalar ndəra gəra dləwur hyi ənga gəra səya hyi himi, hya dləɗəna bəbər kəra ar hiya hyi ma hyu biya sara wu kiya nyi ənga məlma nyi.
15 Ənga jiri, yu na anə hyi, Hyal wu nda təhuɗə əgya njir Sodomu ənga njir Gwamwara a ndiya njir məlmə kau, ar pəcir numa.
16 Kəja yu sə hyi a biya ənggər təmahə kəra wu pama ufwar vuwa 'yar. Agabangə hya nggya hahangəu ənga tsu hya nggya ənga ki'wakur.
17 "Hya hangəkal ənga nji, ara ndu nda wulana hyi anə njir pathla ənga ndu nda

dəgə hyi ənga wuɗa wu umbwa daɓə dzəˈyar.
18 Arya yi tsu, ndu nda hər hyi a ndumwar nji nggunggurəm ənga təltəlˈyar, aga hya nar nda ndəshigu məsahəu ənga anə njira aˈyi njir Yahudiya mai.
19 Ar pəci kəra ndə mbari hyi, a sara hya tal səra hyu nda na mai ənga ənggəra hyu nda na, ara Hyal wu nda nə hyi səra hyu nda na ar pəci ta.
20 Arya aˈyi nahyi ngu nda ndər mai. Ama Mambəl Dər hyi ngu nda ndər lagur hyi.
21 “Zamə wu nda ləri zamə nyi aga nja tsəya nyi. Tada tsu wu nda ləri zər nyi. Abangə tsu wazha ndu nda hyaˈana hangəkala njir yar nda, ba ja təkəri nja tsəya nda.
22 Nji patə wu nda piyari shishir dza hyi arya yau. Ama ndəra cinapi baˈanə kuɗiya, ju uya mbəɗau.
23 Kalar pəci kəra nji lər ɓwaɓwatə anə hyi wu vanyi məlmə, hya hwi a ndu məlmə kəra a ndumwar hyi. Ənga jiri yu nar hyi, abər divira hyi ɓəbiya ɓə patə wu məlmə Izirayila, Zər Ndu ɓəra shida.
24 “Zəmbəlma aˈyi a sən ndiya maləmə nyi mai ənga tsu mafa aˈyi a sən ndiya thlagər ki nyi mai.
25 A ɗar tsaˈa anə zəmbəlma ja ɗa ənggər maləmə nyi, mafa tsu ja ɗa ənggər thlagər ki nyi. Ma ndə ngga thlagər ki ənga Bilzabulu, abari nga ndu nda na ar kəra njir ki ka?

Ndəra Nja Kyaga Hivər
(Luka 12:2-7)

26 “Agabangau, a sara hya hivər nda mai, arya sə aˈyi kəra ndu məl ɗəɗəwa kəra gəra nda biyar babal mai, ətsu sə aˈyi ɗəɗəwa kəra nji gəra nda sən mai.
27 Səra yu na anə hyi ɗəɗəwa, hyu nda həˈuna ar babal. Səra yi cici a gwu himiya hyi, hyu nda həˈuna a dar dzaˈwu.
28 A sara hya hivər ndəra wu sən tsəya kumər dza hyi mai, ama naji wu sən tsəya mambələr hyi mai. Kəl hya hivər ndəra wu sən tsəya kumər dza hyi ənga mambələr hyu uˈur kətsa.
29 Aˈyi nju ɗəlna wazha ˈyagə məthlə ar kəra peni pathlə wa? Ya, zəma nda aˈyi sən təɗə a gyiwu ˈyi gəra ənga səni Dər hyi mai.
30 Shishir kəra hyi ma jijiga nga nda.
31 Agabangau, a sara hya hivər mai. A ndiyar hyi wazha ˈyagə ənga mənahə gagaɗau.

Cabiya Hənggəri Ənga Kərsiti Wu Mwar Nji
(Luka 12:8-9)

32 “Kalar ndəra hənggər abər naja nəɗa nga ja a dumwar nji, nayi tsu, yu nda hənggər abər nəɗa nga ja a dumwar Dəɗa kəra a dəməlmau.
33 Ama kalar ndəra kəpalna sən ɗa a dumwar nji, nayi tsu yu nda kəpalna səni nyi a dumwar Dəɗa kəra a dəməlmau.

Nayi Shili Ənga Nggya Jamə Mai Ama Kəl Ənga Pa
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

34 “A sara hya nggani abər yi shili ənga nggya jamə wu duniya mai. Aˈyi aga nggya jamə nga yi shili mai, ama aga sa pa.
35 A shilir yi aga sa daɓə
“ ‘tada ənga zər nyi ar pa,
zər kwa tsu ənga mənyi,
mala tsu ənga miya sal nyi.
36 Njir huɗa ki nyi tsu ngu nda ɗa dawa nyi.’
37 “Kalar ndəra wu yiwu mənyi alaga dənyi a ndiya ɗa, aˈyi ja kyaga ɗa nəɗa mai. Ətsu kalar ndəra wu yiwu zər nyi alaga kwa nyi a ndiya ɗa, aˈyi ja kyaga ɗa nəɗa mai.
38 Kalar ndəra gəra həri wu dladlakə nyi, ja dzəgwa nu ɗa, aˈyi ja kyaga ɗa nəɗa mai.
39 Kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda tini. Ndəra gəra yiwu piya ja arya yau, ju nda uya.

Thlər Kəra Wu Shili Ənga Akkəri
(Markusu 9:41)

40 “Kalar ndəra dləwuri hyi, a dləwuri ɗar ja, kalar ndəra dləwuri ɗa tsu, a dləwuri ja ndəra səwa ɗa.
41 Kalar ndəra dləwuri nabi ara naja nabi, ju nda uya akkəri nə nabi. Ətsu kalar ndəra dləwuri ndə tsapəu ara naja ndə tsapəu, ju nda uya akkəri nə ndə tsapəu.
42 Kalar ndəra ləri anə pathləu wu pama wazha yiɗəɗə kau, ˈyimi shishiˈwu kikiwa pathləu, arya naja ndər nu ɗa, ənga jiri yu nar hyi, aˈyi ju nda tini akkəri nyi mai.”

11

Yesu Ndər Ar Kəra Yahwana Ndər Məl Baɓətizəma (Luka 7:18-35)

1 Ayukuɗa Yesu kuɗəna highiɓə anə zəmbəlma nyi'yar kumo apə məthləu, kə
ji hya'ari sara ndəna, kə ji ma'yi ja vər
highiɓau əngа tətəlna ndər Hyal wu məlmə
njir Yahudiya.
2 Ar pəci kəra Yahwana tsu ja wu fursəna,
kə ji nggari səra Kərsiti a vər məl, kə ji səwa
zəmbəlma nyi'yar a ndəgya ja
3 ndə nda yiwa, "Nagə ngə ndəra wu shili
ta ya, əndəga 'ya səkə vanyi ndə pamə ya?"
4 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Sha mau
hya nda nar nyi anə Yahwana səra hyi lari
əngа hyi nggari.
5 Nji ləfə wu lar sau, nji kukurɓə wu ɓau,
njir pibi wu uya jaməkur, kulangə'yar tsu
ndu nggar sau, nju hya'ana nji tətau əngа
nju tətəlna ndəshigu məsahə anə nji ɗaɗali.
6 Barka anə ndəra gəra təkəkər əngа
mbərsa nyi ar kəra yau."
7 Ayukuɗa njira Yahwana səwa ma'yi, kə
Yesu dzəguya ndər anə nji ar kəra Yahwana,
ji na, "Mi nga hyi gwa tsamə a gwar tagə
ta? Hyi ma'yi a gwa tsamə sar dzədzəgaməu,
kəra yambaɗə a vər kənggəɗə ya?
8 Ya, mi nga hyi ma'yi a gwa tsama?
Ndəra har kar mənahə ya? Awau, njir ha
kar məmənahəu, wu ki təl nga nda.
9 Kar ɗəm ya, mi nga hyi ma'yi a nda
tsama? Nabi ya? Pakatu, yu nar hyi, ndəra
ndiya nabi.
10 Naja ngə ndəra nji tsəfəri ar kəri abər,
" 'Kəja yu səwa
cama ɗa wu mwa ngau,
ju nda fuwa sə wu lagu
kadivira ga shili.'
11 Jiri nga yu na anə hyi, wu pama njira
mathləkə'yi ngə ya patəu, ndəra ndiya Yah-
wana əngа dəgal a'yi mai. Ama alaga aban-
gau, ndəra ndiya əngа kushu wu təlkur Hyal
a ndiya nyi əngа dəgaləu.
12 Mbari ar pəcir Yahwana ndər məl
Baɓətizəma ba'anə kabangəkau, təlkur Hyal
a vər lar ɓwaɓwatə ara nji, njir lə ɓwaɓwatə
kə ngu yiwu nda dləwuri əngа dənama.
13 Arya patər ndər nabi'yar əngа dlaɗə
Musa a ndər nda ar kəra sə'yar kau, kadi-
vira Yahwana dzəgwa shili.
14 Əngа tsu, ma hyu hənggər əngа səra ndə
na, naja ngə Iliya kəra ndə na wu nda shili.
15 Ndəra əngа himi nggar sau, bəgə ja ng-
gari.
16 "Ya, əngа mi nga nja gəla nji kabangəka?
Abari nga nda? Nanda ənggər wazha kəra
a vər nggya ar sugu, nda vər ngga kuvwar
nda, ndu na:
17 " "'Yi mbiɗiya hyi mbəlau,
kə hyi nggəl ara fəl.
'Yi thlə na nə tiwi,
ba hyi nggəl ara dləwu.'
18 Ta Yahwana shili, naji wu səm sər səm
cumu mai əngа naji wu sa sə sasa mai,
əngwar nda, 'Naja əngа mambəl ɗəmwa'yu.'
19 Zər Ndə shili ju səm, əngа ju sa, əngwar hyi,
'Ndər suna nga ja, bazhiya njir tsəm budau
əngа "njir bikau." ' Alaga abangau, patər
njira hənggəri əngа hahangəkur nə Hyal,
nda vər cabiya abər əngа jiri nga nyi."

Məlmə'yar Kəra Nggəl Ara Tubi (Luka 10:13-15)

20 Kə Yesu kughiya kughi anə məlmə
paməpamə kəra ji məlna badəgala sə dədəgur
'yar a gwa, ara njir məlma nyi'yar a'yi ndə
tubi mai.
21 "Sər təhuɗə anə ngau, Korazinu! Sər
təhuɗə anə ngau, Bethlesaida! Maja abər sə
dədəgur kəra nji məliya wu gau, nji məliya
wu Taya əngа Sidonu, a tubir nda tsu kaɗə
lagur hari ləgutə sə'yinggu əngа təwa bəbər
wu kəra nda.
22 Ama yu na anə ngau, ar pəcir numa nə
Hyal ju nda təhuɗə əgya Taya əngа Sidonu a
ndiya ngau.
23 Nahyi tsu njir Kafarnahumu! Hya vər
nggani abər nja nda fa'ar hyi a dəməlmə
ya? Awau! Nahyi ma a gyiwu ka'u
ɗəmwa'yi nga nju nda puwa hyi. Maja
abər sə dədəgur kəra nji məliya wu hyi, nji
məliya wu Sodomu, tsu nda a'yi ba'anə ka-
bangəkau.
24 Ama yu na anə hyi, ar pəcir numa nə
Hyal ju nda təhuɗə əgya Sodomu a ndiya
hyi."

Shila Mau Ya Sa Nə Hyi Ɓəlsar (Luka 10:21-22)

25 Ar pəci kə ngə Yesu na, “Dəɗa, Thlagə kəra a dəməlmə ənga a gyiwu ˈyi, a usa ngər yau, arya gə ɗəwana səˈyar kə anə nji hahangə ənga njir sən sau, ba gə dzəgwa cabiya nyi anə njira ənggər wazha yiɗəɗəu.
26 Abangə nga nyi Tada, arya najakə ca ngə ɗa mənahəu anə ngau.
27 “Dəɗa a nə ɗar sə patəu, ndər sən sənbiya tara wa ngə zəra nyi aˈyi mai, kəl Dənyi wacu, abangə tsu ndər sən sənbiya tara wa ngə Tada nyi aˈyi mai, kəl zər nyi ənga njira ju yiwu ja cabiya nda.
28 “Shila mau əgya yau, patə hyi njira ənga kar tədəɓəu, nji həhəɗa, ba ya nə hyi ɓəlsar.
29 Dləwura mau danggal ɗa wu gyiwuliya hyi ənga hya highiɓəri ara yau, ara nayi ndə hangəkal ənga ndəra wu həya kərngau, ba hya sa uya ɓəlsar anə ɗəfuwa hyi.
30 Ara danggal ɗa kakafə nga nyi, kar ɗa tsu aˈyi tədəɓə mai.”

12

Yiwa Sau Ar Kəra Bəlar Pəcir Bəlsar (Markusu 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Ar pəci ta, vanyi pəcir Bəlsar nə Yahudiya Yesu ənga zəmbəlma nyiˈyar nda vər tərabiya wu fa uhi. Nda vər ɓau kə zəmbəlma nyiˈyar kuratsiya kəra uhi.
2 Ənggəra njir Farisi lari abangau, kə ndə na anə nyi, “Lari gəyi, zəmbəlma ngəˈyar nda vər məl səra dlaɗə kari nja məl pəcir ɓəlsar.”
3 Kə ji shaɗəwa nda, “Aˈyi hyi saya jigana səra Dawuda ənga njir ɓə nyi məliya ar pəci kəra wuɓə mbar nda ta wa?
4 Ənggəra ji gwu ki Hyal, naja ənga njir ɓə nyiˈyar, ənga ənggəra ndə gwa səmku macikəl cicau kəra nandu kyaga səm mai, kəl pubuˈyar wacu.
5 Əndəga aˈyi hyi saya jigana wu dlaɗə Musa, ənggəra ar pəcir ɓəlsar pubuˈyar ɓəlna səra dlaɗə na nja ɓəlari wu ki Hyal, lagur thla sə anə Hyal wa, ama aˈyi ɗa bikə anə nda mai wa?
6 Yu na anə hyi ja, kəja ndəra wu ndiya ki Hyal ənga dəgal ənggau.
7 Ama, maja abər hyu səni səra ndər kə cabiya, ‘Təhuɗə nga ya yiwu, aˈyi saɗaka mai,’ nahyi aˈyi wu nə nyi bikə anə ndəra gəra ənga bikə mai.
8 Ara Zər Ndau Thlagə nga ja ar kəra pəcir ɓəlsar.”

Ndə Ənga Tsi Ndzəndzau (Markusu 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Kə Yesu piyari viya nyi, ba ji maˈyi a gwu umbwa daɓə dzə njir Yahudiya.
10 A vuna vanyi ndə aˈyi ənga tsi ndzəndzau. Ndu yiwu nda vazəya Yesu, ba ndə yiwa nyi, “A ɗar tsaˈa nja shiləgəbiya ndə pəcir ɓəlsar ya?”
11 Kə ji na anə nda, “Ma ɗa ndə aˈyi wu pama hyi kəra ənga təmahə pathləu, ba ji təɗau a gu kaˈu pəcir ɓəlsar, thlagər təmahə kə aˈyi ju həbiya nyi a biya wa?
12 Ya, kəja ndə a ndiya təmahə ənga mənahə gagaɗau. Agabangau, a ɗar tsaˈa nja məl səra mənahə ar pəcir ɓəlsar.”
13 Kə ji na anə nda nyi, “Ndiɗəbiya tsa gə a dumwa ngau.” Aga zəmə kə ji ndiɗəbiya tsa ja a dumwa nyi, ba tsa ja ɗa jamə ənggər vanyi zəma nyi ta.
14 Ama ba njir Farisi maˈyi a biya ndə biya mbiya miya lagu kəra nda sən tsəya Yesu.

Mafa Cacaɗau Nə Hyal

15 Ənggəra Yesu sənbiya abangau, ba ji piyari viya nyi. Kə nji gangə nu nyi, ba ji shiləgəbiya nda patəu.
16 Ji təɗər himiya nda ara nda sara na anə nji tara wa nga ja.
17 Ji məl səˈyar kə aga nyabiya səra nabi Əshaya nana ngau, abər:
18 “Kəja mafa ɗa kəra nayi
ngə caɗəbiya nyi,
yu yiwu nyi
ara ji pina huɗa yau,
yu nda nyana nyi
ənga Mambəl ɗa,
ənga ju nda həˈuna
abər yu nda
numa nə jirkur anə nji patəu.
19 Naja aˈyi wu nda pa ənga
hyaˈa ɗahə mai,
ənga ndər nda nggar ɗaha ja
wu huɗa giwa aˈyi mai.
20 Naji wu nda ɓəlna səra ləhə ja ɓəl mai,
ənga pitəlla kəra a ɗar ləhə ja tau,
naji wu nda tsəya mai,
kəl ji lari abər jirkur a səmkuri təlkur.

21 Njir duniya wu nda fiya fərkər nda
wu thləmə nyi.”

Yesu Ənga Təl Shatan (Markusu 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Kə ndə shili ənga vanyi ndər məga ləfə
kəra nyinyau ənga mambəl ɗəmwaˈyu. Kə
Yesu shiləgəbiya nyi, kəl ta ju sən ndər ənga
ju lar sau.
23 Ba ɗa sə dədəgur anə nji patəu, kə ndə
na, “Aˈyi zər Dawuda ta ngə kə wa?”
24 Ama ənggəra njir Farisi nggari aban-
gau, ba ndə na, “Ənga dənama nə Bilzabulu
tələr shatan ngə ndə kə wu kədlə mambəl
ɗəmwaˈyi a biya.”
25 Ta ɗa, Yesu wu səni səra ndu ɗənga, kə ji
na anə nda, “Kalar təlkur kəra təkəbiya dzə
məthlə wu taˈyi mai, ənga kalar məlmə ənga
ki kəra aˈyi hənggər ənga kuvwa nyi mai,
nanda aˈyi wu sən taˈyi mai.
26 Ma Shatan ngu kədlə Shatan, ya, a
təkəbiyar ja dzau. Ya, abari ngə təlkur nyi a
sən taˈya?
27 Ma ənga dənama nə Bilzabulu nga yu
kədlə mambəl ɗəmwaˈyiˈyar, kar zəmbəlmar
hyiˈyar tsu? Ənga mi nga ndu kədla? Aga-
bangau, nanda ngu nda məl numa anə hyi
ar kəra səˈyar kau.
28 Ama ma ɗa ənga dənama nə Hyal nga ya
vər kədlə mambəl ɗəmwaˈyiˈyar kau, a ɗari
abər təlkur Hyal a shiliri anə hyi.
29 “Ənga jiri, ndər sən vu ki ndər dənama ja
vuwa faˈana kar nyi aˈyi mai, kəl tanggərma
ji mbiya ndər dənama kau. Ja dzəgwa sən
faˈar kar nyi.
30 “Ndəra gəra ənga yau, dawa ɗa ngau,
ənga ndəra gəra a vər kaɓə ənga yau, tətəlna
nga ja vər tətəlna.
31 Agabangau, yu na anə hyi, kalar bikau
ənga ndər diɗa Hyal ju nda təfəbiya nyi anə
nji. Ama ndəra ndər diɗa ar kəra Mambəl
Cicau, naji wu uya təfəbiya dzə mai.
32 Ma ndəra ndər diɗa ar kəra Zər Ndau,
nju nda təfəbiya nyi. Ama ndəra ndər nə
diɗa ar kəra Mambəl Cicau, naji wu uya
nja təfəbiya nyi mai, alaga kabangəkau ənga
zaman kəra a vər shili.

Wu Ənga Yayar Wu (Luka 6:43-45)

33 “Məliya wu mənahəu ba yayar wa nyi a
ɗa mənahəu. Ga məliya wu ɗəmwaˈyi tsu ba
yayar wa nyi a ɗa ɗəmwaˈyu, ara ar yayar
wu nga nju tsamər wu.
34 Nahyi daɓə mətsapaˈyar, lagu mani nga
hyi, nahyi njira ɗəmwaˈyi a sən nana səra
mənaha? Ara səra wu ɗəfu ca ngə miya wu
nana.
35 Ndə mənahəu, ju biya ənga ndər
mənahəu sara ar vira ji ɗəwana ari, ənga ndə
ɗəmwaˈyu, ju biya ənga ndər ɗəmwaˈyu sara
ar vira ji ɗəwana nda ari.
36 Ama yu na anə hyi, ar pəcir numa
kalar ndu nda ləri sakida ar kəra kalar ndər
dididi kəra biya sara wu miya ja.
37 Ara arya ndər kəra biya sara wu miya
gau, nga nju nda məl numa anə ngau, tara
nə pəlna ngau ənga nə mbiya ngau.”

Maləmə Dlaɗəˈyar Ənga Njir Farisi Wu Gal Mətsamə (Markusu 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Kə alenyi maləmə dlaɗəˈyar ənga njir
Farisi na anə nyi, “Maləmə, ˈyi wu yiwu ga
məliya ˈya sə dədəgur kəra wu ɗa mətsamə
sara ara gau.”
39 Kə ji shaɗəwa nda, ji na, “Nji nə zaman
kau, nji ɗəmwaˈyu, nji gəra hivər Hyal. Ndu
yiwu nda lari mətsamə nə sə dədəgur. Ama
mətsamə nə sə dədəgur aˈyi kəra yu ca anə
nda mai, kəl mətsamə ar kəra nabi Yunana.
40 Ara ənggəra Yunana məliya pida makər
vuˈyi ənga puci wu ta kalfi dəgaləu, abangə
ngə Zər Ndu nda məliya a gyiwu huɗa ˈyiˈyi.
41 Ara ar pəcir numa, njir Niniva wu nda
hyaˈari ənga njir zaman kau, ba nda canə
nda abər nanda aˈyi məliya səra kakalə mai,
arya nanda njir Niniva tubi ar pəcira Yu-
nana tətəlna nda ndər Hyal. Ya, kəja ndəra
ndiya Yunana aˈyi ənggau.
42 Ar pəcir numa, kwatam Shiba wu nda
hyaˈari ənga njir zaman kau, ja cabiya nda
abər nanda aˈyi məliya səra kakalə mai,
ara ji hyaˈari sara ar kuɗiyar duniya vira
naɗəu aga ja sa nggar ndər tsətsəlkur nə Təl
Solomanu. Ya, kəja ndəra ndiya Solomanu
aˈyi ənggau.
43 “Ma nji kədləbiya mambəl ɗəmwaˈyi a
biya sara wu dza ndau, ma ji gal vir sə həɗa
katini,

44 ju sən na, ‘Ya ɓəra sha a ndu dza ndəra
yi biya sara a gwa.’ Ma ji ɓəra sha shili, ba ji
sa thləwa dzə kau, nji tsəkəbiya caməu, ənga
kalar sə wu lagu,
45 Ba ja ɓəra sha, ja nda faˈari mambəl
ˈyar paməpamə məɗəfə kəra ndiya nyi ənga
shishikur, ba nda maˈyi a vu ja nda vuwa
nggya. Ba nggyabiya ndə kə nə yukuɗəu, a
ndiya nə tanggərma ənga ɗəmwaˈyu. Abangə
nga nyi wu nda ɗa anə nji zaman kau.”

Miya Yesu Ənga Zamə Nyiˈyar (Markusu 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Tsu ja vər ndər əkkəˈyi dlamir nji, kəja
mənyi ənga zamə nyiˈyar shili a biya ndu
yiwu nda ndər anə nyi.
47 Kə vanyi ndə na anə nyi, “Kəja məngau
ənga zamə ngəˈyar a biya ndu yiwu nda
ndər ənga gau.”
48 Kə ji shaɗəwa nyi anə ndə kau, ji na,
“Wa ngə maɗa, ənga wa ngə zaməɗaˈyara?”
49 Kə ji ca zəmbəlma nyiˈyar ənga tsa ja, ji
na, “Kəja maɗa ənga zaməɗaˈyar.
50 Ara kalar ndəra wu məl thlər ənga səra
dəɗa kəra a dəməlmə wu yiwu, naja ngə
zamə ɗa ənga kwamə ɗa ba maɗa.”

13

Karapau Ar Kəra Ndər Sə Culi (Markusu 4:1-9; Luka 8:4-8)

1 Ar pəci ta Yesu biya sara wu ki, ji biya
nggya ar miya dəl.
2 Dlamir nji gangə kaɓau ba ndə zəwari
nyi, kəl ta ji nda gwu kwambwal ji gwa
nggya gya, ba dlamir nji nggya nər nda a
miya dəl.
3 Kə ji nar nda sə paməpamə lagu kara-
pau, ji na, “Vanyi ndər zəwa maˈyi a gwar
fa nyi, a gwa sə culi.
4 Ənggəra ja vər sə culi, kə alenyi pənakər
ar lagu. Kə ˈyagəˈyar shili ba ndə sa səmku
nda.
5 Kə alenyi pənakər ar vi cacathləu, vira
ˈyiˈyi aˈyi gangə mai. Ba ndə tsau aga zəməu,
ara ˈyiˈyi kəra ar kəra nyi aˈyi tədəɓə mai.
6 Ama ənggəra pəci ɗa kwakwaɗə
gagaɗau, ba ndə titiˈwa ba ndə ul ara
nggyilangə aˈyi ara nda gagaɗə mai.
7 Kə alenyi təɗə a gyiwu pama shikəɗi,
ndə hə ənga nda, ba shikəɗi kar nda ara
pəli.
8 Alenyi culi tsu təɗə a gyiwu ˈyi kəra
mənahəu, ndə hau, ba ndə puwa li gangə
gagaɗau, alenyi gharu gharu, ənga alenyi
kwakumunyi kwakumunyi ənga alenyi tsu
makərkumunyi makərkumunyi.
9 Ndəra ənga himi nggar sau, bəgə ja ng-
gari.”

Səra Karapau Nə Sə Culi Kə Cabiya (Markusu 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Kə zəmbəlma nə Yesu ˈyar shili ndə sa
yiwa nyi, “Mi ngə ɗa gu ndər anə nda ənga
karapəˈyar ka?”
11 Kə ji shaɗəwa nda, ji na, “Sənbiya sə kəra
ɗəɗəwa nə təlkur Hyal a nə hyir nji, ama aˈyi
anə nda mai.
12 Ndəra ənga sau nju cakəri nyi, aga ja
uya gangəu. Ama ndəra gəra ənga sau, alaga
kəra aˈyi ara ja kushu nju ɓəra dləwuri.
13 Səra ɗa yu ndər anə nda ənga karapau.
“Aga ndu tsamə ama nandə
wu tsambiya mai,
ndu səhimi ama nandə
wu nggari mai ənga nandə
wu nggabiya mai.
14 Lagu kə ngə ndər nabi Əshaya nyabiya
dzə ar kəra nda abər,
“ ‘Hyu nda dumwa
ənga ngga ama nahyi
wu nggabiya mai,
hyu nda tsamə ama nahyi
wu tsambiya mai.
15 Ara ɗəfuwa nji kə a ɗar ɓaɓalu,
himiya nda tsu wu nggar sə mai,
ənga ndə haɗiya liya nda,
ara nda sara lar sə ənga liya nda,
nda nggari ənga himiya nda,
ənga nda nggabiya ənga ɗəfuwa nda,
nda sha shili əgya yau,
ya mbəɗana nda.’
16 Nahyi nər hyi, barka anə liya hyi ara ndu
lar sau, ənga himiya hyi ara ndu nggar sau.
17 Yu nar hyi jiri, nabiˈyar gangəu ənga nji
cicau, a yiwur nda, nda lari səˈyar kə hyu
lar kau, ama nandə lari mai. A yiwur nda,
nda nggari səˈyar kə hya vər nggar kau,
ama nandə nggari mai.

18 “Kəja səra karapə ar kəra ndər sə culi kə
cabiya:
19 Ma ndə nggar ndər nə təlkur Hyal ama
naji nggabiya mai, ba Shatan a shili ja
fa'abiya səra ji nggari kə sara wu ɗəfuwa
ja. Naja kə ngə cabiya culi kəra pənakər ar
lagu.
20 Kəra pənakər ar vi cacathlə ətsu, naja
ngə nju gəla ənga ndəra nggari ndər Hyal,
ba ji dləwuri aga zəmə ənga huɗə pərtəu.
21 Ama ara naja a'yi ənga nggyilangə mai,
ba ji səkar nə pəci kushu. Ənggəra ɓwaɓwatə
shili anə nyi arya ndər Hyal, ba ji sha a
gyiwu yukuɗə ənga kusa.
22 Culi kəra nji səna wu pama shikəɗī kə
tsu, naja ngə nju gəla ənga ndəra nggari
ndər Hyal, ama kə nggyabiya duniya ənga
gal gənna kari ndəra nyi ara hau, kəl ta ji ɗa
gəra ənga akkəri.
23 Culi kəra nji səna ar 'yi'yi mənahə kə
tsu, naja nga nju gəla ənga ndəra nggari
ndər Hyal ba ji nggabiya. Ju ɗa ənga akkəri,
ju puwali, alenyi gharu gharu, ənga alenyi
kwakumunyi kwakumunyi ənga alenyi tsu
makərkumunyi makərkumunyi.”

Karapau Ar Kəra Hyanggili

24 Yesu ɓəra nar nda vanyi karapau, ji
na, “Kəja səra nja sən gəlabiya təlkur Hyal
əni, ənggər vanyi ndə kəra thləkana culi
mənahəu wu fa nyi.
25 Ama pəci kəra nju ghanyi, ba dawa nyi
shili ka sa thləkana hyanggili wu fa nyi a
ndu pama uhi, ba ji ma'yi sə nyi.
26 Ar pəci kəra uhi kəra nji thləkana kə
hau, ndə məliya kər, ba hyanggili hya'ari
tsu.
27 “Mafa nyi'yar shili ndə sa na anə nyi,
‘Thlagər ki, a'yi culi mənahə nga gə thləkana
wu fa ngə wa? Ya, lagu mani ngə hyang-
gili'yar kə tsə ari ka?’
28 “Kə ji na anə nda, ‘Dawa ngə məliya
abangau.’ Kə mafa'yar kə yiwa nyi, ‘Ya, gu
yiwu 'ya ma'yi 'ya gwa kukucina nda ya?’
29 “Ama kə ji shaɗəwa nda, ‘Awau, ara a
vər kuci hyanggila nyi, ba hya kucina daɓə
ənga uhi.
30 Piyar nda mau nda hə gyapəu kəl pəcir
fwahəu. Ar pəci ta yu nar nyi anə njir
məl thlər. Tanggərma, nda dzəguya ənga
hyanggila nyi'yar, nja kaɓiya nja nggyina
nda. Ba nja dzəgwa gəmna uhi ba nja fa'ana
a su tsamə.’ ”

Karapau Ar Kəra Culi Bəla (Markusu 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu ɓəra nar nda vanyi karapau,
“Təlkur Hyal ənggər culi bəla nga nyi, kəra
vanyi ndə həri ji thləkana wu fa nyi.
32 Naja nga ndiya patər culi ənga kushu,
ama ma ji hau, ba ja ndiya patəkura wu kəra
wu masəmə ənga dəgaləu, ba 'yagə'yar a liya
kir nda ar tsa nyi.”

Karapau Ar Kəra Thləlamə (Luka 13:20-21)

33 Yesu ɓəra nar nda vanyi karapau, ji na,
“Təlkur Hyal ənggər thləlamə nga nyi, kəra
mala həri ji gwaɗəbiya əpou tasa'wu təkə sə
makər əni, ba ja dzəgwa thləthlə gagaɗau.”
34 Yesu nar nyi najaka ndər patə anə
daɓər dlami lagu karapau. Sə a'yi ji nar nda
zəmə gəra ənga karapə mai.
35 Lagu kə nga ji nyabiya səra nabi Əshaya
nana abər,
“Yu nda pahəna miya,
yu ndər ənga karapau,
Yu nda cabiya nyi
anə nji səra ɗəɗəwa
mbar dzəgwar duniya
aga nda sənbiya.”

Yesu Nar Nda Səra Hyanggili Wu Fa Uhi Aga Nyi

36 Kə Yesu piyari dlamir nji, ji ma'yi a vu
huɗa ki. Zəmbəlma nyi'yar shili əgya ja ndə
sa na anə nyi, “Nar 'ya səra hyanggili wu fa
uhi kə aga nyi.”
37 Kə ji shaɗəwa nda, ji na, “Ndəra thləkana
culi mənahə naja ngə Zər Ndau.
38 Fa uhi kə ca ngə duniya, culi mənahə ca
ngə wazha nə təlkur Hyal. Hyanggili kau,
ca ngə wazha Shatan.
39 Dawa kəra thləkana hyanggili kau, naja
ngə Shatan ənga kərnyi. Pəcir fwahəu ca ngə
kuɗiyar duniya. Njir gəm uhi nanda ngə
waladi'yar.
40 “Ənggər kəra nju tsəmiya jigwal nja
nggyina, abangə nga nyi wu nda ɗa pəcir
kuɗiyar duniya.
41 Zər Ndu nda səwa waladi nyi'yar aga
nda fa'abiya kalar səra wu dla ənga bikau
ənga njir məl sə ɗəmwa'yi sara wu təlkur nyi.

42 Nda dzəgwa vakuwa nda a gwu u'ur
kətsa, a guna nda dzəgwa wau ənga ɗə hira
nda.
43 Ar pəci ta ngə njir məl thlər kəra tsapə
wu nda mbəl ənggər pəci wu təlkur dərnda.
Njira ənga himi nə nggar sau, ta'yi nda
nggari.

Bərba Kəra Dəɗəwa

44 "Təlkur Hyal ənggər bərba nga nyi kəra
nji ɗəwana wu huɗa fa. Ta vanyi ndə nəri,
ba ji ɓəra ɗəwana wayu. Ara ənggəra huɗa ji
pida, ba ji ma'yi ji nda ɗəlna patər səra ara
ja, ba ji dzəgwa ɗəlbiya fa nyi.
45 "Ətsu, təlkur Hyal ənggər ndər ɗəlna sə
nga nyi kəra a vər gal handzəlkwa.
46 Ta ji thləwa kəra nju ɗəl ənga gənna
gangəu, ba ji ma'yi ji nda ɗəlna patər səra
ara ja, ba ji sa ɗəlbiya.

Karapau Ar Kəra Litagəu

47 "Ətsu wayu, təlkur Hyal ənggər litagə
kəra nji fuwa a gwu dəl nga nyi kəra mbari
culi kalfi paməpamə gangəu.
48 Ənggəra ji nyau ənga kalfi, kə njir təm
həbiya a biya miya dəl. Kə ndə dzəgwa
nggya gya ndə ɗəmbiya kalfi kəra mənahəu
ndə puwa a gu bəngə, ba ndə dzəgwa pəna
ɗəmwa'ya nyi.
49 Abangə nga nyi wu nda ɗa ar pəcir
kuɗiyar duniya. Waladi'yar wu nda shili
nda sa təkəbiya nji ɗəmwa'yi ənga nji tsapəu.
50 Ba nja dzəgwa vakuwa nda a gwu u'ur
kətsa, a guna nda dzəgwa wau ənga ɗə hira
nda.
51 "A nggabiyar hyi sə'yar kə patə ya?"
Yesu yiwar nda.
"Angə," əngwar nda.
52 Kə ji na anə nda, "Agabangə kalar
maləmə dlaɗə kəra nji highiɓər nyi sə ar
kəra təlkur Hyal, ənggər thlagər ki nga ja
kəra gwu umbwa nyi, ji gwa fa'abiya bərba
mafəliyangə ənga bərba hahal a biya."

Nji Nggəl Ara Dləwu Yesu Wu Nazəratu
(Markusu 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Ənggəra Yesu kuɗəna na karapə'yar
kau, ba ji piyari vi ta.
54 Shilir Yesu wu məlmə nyi, ba ji dzəguya
highiɓə anə nji wu umbwa daɓə dzə njir
yahudiya. Ba ɗa sə dədəgur anə nda, ndə
na, "Əmani ngə ndə kə uya sənbiya sə ka,
ənga dənama nə məl sə dədəgur'yar ka?"
55 "A'yi zər ndər ta wu ta ngə wa? A'yi
mənyi nga nju ngga ənga Maryamu ta wa?
A'yi zamə nyi'yar ngə Yakubu ənga Yusufu
ənga Simanu ba ənga Yahuda wa?
56 Kwamə nyi'yar a'yi nda əkkə'yi mən
ənggə wa? Ya, sara mani nga ji uya patəkura
sə'yar ka?"
57 Ba huɗa nda ndzə ənga ja. Ama kə Yesu
na anə nda, "Kəl wu məlmə nyi, ənga wu
pama nji nyi, ba wu ki nyi nga nji gəra ha
kəra nabi."
58 Naji ɓəra məl sə dədəgur'yar gangə wu
pama nda mai, ara ghar mbərsar nda.

14

Nji Thlana Kəra Yahwana
Ndər Məl Baɓətizəma
(Markusu 6:14-29; Luka 9:7-9)

1 Ar pəci kə ngə təl Hirudusu nggari ndər
ar kəra Yesu.
2 Kə ji na anə njir məl thlər nyi, "Ndə
kau, Yahwana ndər məl Baɓətizəma ngau, a
hya'ari ja sara vir tau, ca ngə səra ɗa ji uya
dənama nə məl sə dədəgur'yar kau."
3 Arya ɗəɗəməu Hirudusu mbari Yah-
wana, ba ji mbiya nyi, kə ji fuwa nyi wu
fursəna arya Hirudiyasu, mala zamə nyi
Fəlipəu.
4 Ara ɗəɗəməu Yahwana wu na anə
Hirudusu abər a ɓəlnar ja dlaɗau ara ji həri
Hirudiyasu aga mala nyi."
5 Hirudusu wu yiwu ja tsəya Yahwana,
ama ju hivər ara nji, ara ndə hər Yahwana
ar viya nabi.
6 Ar pəcir mini nə ɗəngari pəcir ya nə
Hirudusu, ngə kwar Hirudiyasu fəl anə nji,
ba fəl kə pina huɗa Hirudusu gagaɗau.
7 Arya kau, kə ji hər alkawal daɓə ənga
səm fəla, abər, ju nə nyi kalar səra ji yiwa
ara ja.
8 Kə mənyi nar nyi səra ja yiwa, kə ji
na, "Nə ɗa nji kəra Yahwana ndər məl
Baɓətizəma ar pəli."
9 Kə sə kə ɓwanə nyi kər gagaɗau, ama
arya alkawal ənga səm fəla kəra ji həri, ənga
məthləpi nyi'yar kəra a'yi ənga ja, naji wu
yiwu ja kar nyi mai.

10 Kə ji səwa a vu fursəna aga nja vuwa thlana kəra Yahwana.
11 Ji shili əni ar pəli, ji sa nə nyi anə zər kwa nyi, kə ji nə nyi anə mənyi.
12 Kə zəmbəlma Yahwana 'yar shili ndə sa həri dza ja. Ba ndə nda haɗəna. Kə ndə ma'yi ndə nda nar nyi anə Yesu.

Yesu Səməna Nji Dubu Təfu (Markusu 6:30-44; Luka 9:10-17; Yahwana 6:1-14)

13 Ənggəra Yesu nggari abangau, ba ji hya'ari ji gwu kwambwal. Kə ji tərabiya a ndar vira nji a'yi ari mai aga ja nda nggya zhizhi nyi. Ama ənggəra dlamir nji nggari abangau, ba ndə hya'ari sara wu məlmə paməpamə ndə nu nyi ənga hi.
14 Ənggəra Yesu biya sara wu kwambwal, ba ji lari dlamir nji gangəu. Ənggau, ba ji təhuɗə əgya nda, ba ji shiləgəbiya njira gəra ngga wu pama nda.
15 Ənggəra wagə ɗa, kə zəmbəlma nyi'yar shili ara ja, ndə na, "Vi kə nji a'yi a gwa mai, ənga tsu vi a ɗar dləru. Tətəlna nji kau, tara ba nda ma'yi a ndu huɗa giwa kəra zəwar vi kə nda ɗəlbiya sər səm anə kərnda, aga nda səmku."
16 Kə Yesu na anə nda, "A'yi mbari kəl nda ma'yi mai, nə nda mə sə kəra nda daɓaga sən səm."
17 Kə ndə shaɗəwa nyi, ndə na, "Sə a'yi kəra tsa'a 'ya nə nda mai, kəl ləgu ɗəfə təfu ənga kalfi məthlə ngə a'yi wacu."
18 Kə ji na, "Shila mə əni."
19 Kə ji nar nyi anə nja nyi nda nggya gya ar sar. Ji həri ləgu ɗəfə təfu ənga kalfi məthla nyi, ba ji hya'anakər a dəməlmau, kə ji usaku anə Hyal, ba ji ɓəɓələwa nda. Kə ji dzəgwa nə nyi anə zəmbəlma nyi'yar, nanda tsu, kə ndə təkəna nyi anə dlamir nji.
20 Patəkura nda səm ndə nyau. Kə zəmbəlma nyi'yar tsəmiya tsəla kumo apə məthlə ənga səra hiyau sara wu miya nda.
21 Njira səm sə kau, shili zhizhir nda nji dubu təfu ngau. Ama nji jiga mathləkə'yi ənga wazha mai.

Yesu Ɓau A Dar Kəra 'Yimi (Markusu 6:45-52; Yahwana 6:15-21)

22 Ənggərna, kə Yesu fuwa zəmbəlma nyi'yar a gwu kwambwal aga nda tərabiya wu mwa nyi a biyar ya dəl. Naja nə nyi, kə ji ta'yi wu yukuɗə aga ja səwa dlamir nju lagu.
23 Ayukuɗa ji səwa dlamir nji ndə ma'yi, ba ji ma'yi sə nyi a dar kəra mau aga da ndər ənga Hyal. Ənggəra wagə ɗa, tsu ja a dar kəra mə zhizhi nyi.
24 Ar pəci kau, kwambwal a gwar hada dəl nga nyi, kəja dləgwamər 'yimi wu tsatsa nyi ənga yambaɗə wu ka nyi ara ɓau.
25 Ənggər saka makər nə vu'yi, kəja Yesu a vər ɓau, a ndəgya nda a dar kəra 'yimi.
26 Ənggəra zəmbəlma nyi'yar lari nyi a vər ɓə a dar kəra 'yimi, ba hivər mbar nda gagaɗau. "Dəgur ngə canə mən kər," əngwar nda, ba ndə mbar wau ara hivər.
27 Ama ənggərna kə Yesu nar nda, "Hya sara ɓukər anə kərhyi mai! Nayi ngau. Hya sara hivər mai."
28 Əngwar Biturusu anə nyi, "Thlagəu, ma nagə ngau, nar ɗa ya ndara gau, a dar kəra 'yimi kau."
29 "A ndau," əngwar Yesu. Kə Biturusu biya sara wu kwambwal, ji mbar ɓə a ndəgya Yesu.
30 Ama ta ji lari yambaɗə a vər sə ənga dənama, ba hivər mbari nyi, ba ji mbar gya cau. Kə ji wau, ju na, "Thlagəu, mbəɗana ɗa!"
31 Aga zəmə kə Yesu hari nyi tsi, ba ji mbari nyi. Əngwar ja, "Nagə ndə tətəwa mbərsa, mi ngə ɗa gə təkə kəra?"
32 Ənggəra ndə gwu kwambwala nyi, kə yambaɗə kə ta'yau.
33 Kə njira gwu kwambwal dləvə Yesu, ndu na, "Ənga jiri nagə Zər Hyal ngau."
34 Ayukuɗa ndə tərabiya a biyar ya dəl, ba ndə gya wu məlmə Janisaratu.
35 Ta njir məlma nyi tsaməri abər Yesu ngau, ba ndə səwa nja nar nyi anə njir 'yi'ya nyi patəu, aga nda shili ənga njira gəra ngga anə nyi.
36 Ndə sa kədi nyi aga nji gəra ngga nda tsəkwari alaga miya cira ləgutə nyi. Patəkura njira tsəkwar nyi, ba ndə ɗa jaməu.

15

Kəbəkwatəu Nə Njira Nggurəm (Markusu 7:1-13)

1 Kə alenyi njir Farisi ənga maləmˈyar nə
dlaɗau, shili əgya Yesu sara wu Urshalima
ndə sa yiwa nyi,
2 “Mi ngə ɗa zəmbəlma ngəˈyar wu ɓəla
kəbəkwatəu nə njira nggurəm nə məlmə
maya? Nandə wu ci tsi divira nda səm sər
səm mai.”
3 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Mi ngə ɗa
hyu ɓəlna səra Hyal na nja ɓəlari, aga hya
ɓəlari səra əjir hyu na?
4 Ara Hyal nana wu ndər nyi, ‘Ga gənggər
nyi səli anə dəngau ənga məngau.’ Ənga tsu,
‘Ma ndəra nggəliya dənyi ənga mənyi kəl nja
tsəya nyi.’
5 Ama hyu highiɓau, abər, ndu sən na anə
dənyi ənga mənyi, ‘Kalar dləwa dzə kəra hya
kyaga uya ara yau, a nə nyir yau anə Hyal,’
6 naja aˈyi a sən ‘gənggər nyi səli anə dənyi’
ətsu mai. Agabangau, ba hyi məliya ndər
Hyal ɗa sə kurthləu lagur sər cijir hyi.
7 Nahyi nji batal! Jiri nga nyi ənggəra nabi
Əshaya nana ndər ar kəra hyi abər,
8 “ ‘Nji kə ndu gənggər ɗa səli
ənga miya nda wacu,
ama ɗəfuwa nda
a maˈyiri naɗə ara yau.
9 Ndu dləvə ɗa ar cicir miya nda,
ndu highiɓə lagu dlaɗə
kəra ndə ngə məliya, abər ca ngə ndər
Hyal.’ ”
10 Kə Yesu ngga dlamir nji a shili wu dzə
nyi, ji na anə nda, “Siya ɗa mə himi patə
hyi, aga hya nggabiya sə kau.
11 Sər səm kəra ndu fuwa a gwu miya ja a
sən məliya ndə ‘dedeɓə’ wu mwar Hyal mai,
ama səra biya sara wu ndə ngu məliya ndə
‘dedeɓə’ wu mwar Hyal.”
12 Kə zəmbəlma ˈyar shili ara ja ndə sa
yiwa nyi, “A səni gə abər huɗa njir Farisi
ndzəndzə nga nyi ənga gau, ənggəra ndə
nggar ndər kə ya?”
13 Kə Yesu shaɗəwa, ji na, “Kalar sə
thləthləka kəra aˈyi dəɗa kəra a dəməlmə ngə
thləkana mai, ba nja kucina.
14 Piyari nda mau. Nanda ənggər nji ləfə
ngau a vər təɗəmwa anə alenyi nji ləfau.
Patəkura nda, ndu pəpau a gu kaˈu.”
15 Kə Biturusu na anə nyi, “Nar ˈya səra
karapə kə cabiya.”
16 Kə Yesu na, “Kar ya, tsu hyi dza ya?”
17 “AˈyI hyu səni abər səra gwu miya ndau
wu tərabiya a gyiwu ta ja, ba ja dzəgwa
tərabiya a biya wa?
18 Ama səra biya wu miya ndau, sara wu
ɗəfuwa ja nga nyi wu biya. Ca ngu məliya
ndə ‘dedeɓəu.’
19 Ara sara wu ɗəfuwa ndə ngə ɗənga
ɗəmwaˈyi wu shili, sə ənggər tsa ndau ənga
səsukur ənga həl ənga sakida nə fati ənga
ndza thləmər ndau.
20 Səˈyar kə ngu məliya ndə ja ɗa ‘gəra
cicau,’ ama səm sər səm gəra ənga tsi cicau
a sən məliya ndə ja ɗa ‘gəra cici’ mai.”

Mbərsa Nə Vanyi Mala (Markusu 7:24-30)

21 Kə Yesu piyari vi ta, ba ji maˈyi a vu
ˈyiˈyir Taya ənga Sidonu.
22 A vuna kə mala kəra aˈyi mala njir
Yahudiya mai shili ara ja, ji na, “Thlagəu,
Zər Dawuda, təhuɗə əgya yau. Kəja mambəl
ɗəmwaˈyi a vər lə ɓwaɓwatə gagaɗə anə kwa
ɗa.”
23 Ama sə aˈyi kəra Yesu shaɗəwa nyi mai.
Kə zəmbəlma nyiˈyar shili ara ja ndə kədi
nyi, ndə na, “Kədləna nyi ja maˈyi, ara kə ju
nu mən ju ɓwanə mən kər kau.”
24 Kə ji shaɗəwa, ji na, “Hyal səwa ɗa a shili
anə njir Izirayila kəra ənggər təmahə sasa
wacu.”
25 Ama kə mala kə shili, ji sa ɓəliya undi
wu mwa nyi, ji na, “Thlagəu, dləwar ɗa.”
26 Kə ji shaɗəwa, ji na, “AˈyI ɗa tsaˈa nja
həri sər səm wazha nja vakana nyi anə
hyaˈyar mai.”
27 Kə ji na, “Jiri nga nyi Thlagəu, ama
alaga abangau, hyaˈyar ndu səm səra
pəpənakər sara wu miya wazha ma nda vər
səm sau.”
28 Kə Yesu shaɗəwa, ji na, “Mala, dəgal
gagaɗə ngə mbərsa ngau. Bəgə səra gu
yiwu, ja ɗa.” Abangau, kə kwa ta ɗa jamə
ar pəci ta.

Yesu Shiləgəbiya Nji Gangəu

29 Sarar vi ta, kə Yesu maˈyi lagu dəl
Galili. Kə ji maˈyi a dar kəra mau, kə ji da
nggya gya.
30 Dlamir nji gangə shili əgya ja, ndu shili
ənga nji paməpamə gangə kəra gəra ngga.
Nanda ngə, nji təsəkənəu, ənga nji ləfau,
ənga nji kukurɓəu, ənga njir məga, ənga njir

shiləgə paməpamə gangəu, ba ndə sa pina nda əgya hiya Yesu. Kə Yesu shiləgəbiya nda.
31 Kə sə kə ɗa sə dədəgur anə nji, ənggəra ndə nggar njir məga a vər ndər ənga ndə lari nji kukurɓə ɗa jamə ənga nji təsəkənə a vər ɓau ba nji ləfau wu lar sau. Kə patəkura nda dləvə Hyal nə njir Izirayila.

Yesu Səməna Nji Dubu Foɗəu (Markusu 8:1-10)

32 Kə Yesu nggari zəmbəlma nyi'yar a shili ara ja, kə ji na anə nda, "Yi wu təhuɗə əgya nji kau, ara əshina pida makər nga nda ənga yau, nandə səm sə mai. Nayi wu yiwu ya səwa nda, nda ma'yi ənga wuɓə mai, nda sara nda shavər ar lagu."
33 Kə zəmbəlma nyi'yar shaɗəwa, ndə na, "Əmani nga mən wu nda uya sər səməna dlami kə ar tagə ka?"
34 "Ləgu ɗəfə yiɗawa nga ara hya?" Yesu yiwa nda. Kə ndə shaɗəwa nyi, "Ləgu ɗəfə məɗəfə ənga kalfi yiɗəɗə yiɗawu."
35 Kə ji nar nyi anə dlamir nji, nda nggya a gyiwu 'yi.
36 Kə ji həri ləgu ɗəfə məɗəfə ənga kalfiya nyi. Ayukuɗa ji usaku Hyal, kə ji ɓəɓələwa, ba ji nə nyi anə zəmbəlma nyi'yar. Nanda tsu, ba ndə tətəkəna nyi anə nji.
37 Patə nda ngə səm, ndə nyau. Ayukuɗa nyi zəmbəlma nyi'yar tsəmiya tsəla nyinyi məɗəfau ənga səra hiyau sara wu miya nda.
38 Njira nji səməna ca ngə shili zhizhir nda nji dubu foɗəu, nji jiga mathləkə'yi ənga wazha mai.
39 Ayukuɗa Yesu səwa dlamir nji nda ma'yi, kə ji gwu kwambwal, ba ji ma'yi a vu 'yi'yir Magadanu.

16

Gal Mətsamə (Markusu 8:11-13; Luka 12:54-56)

1 Kə njir Farisi ənga njir Sadusi shili əgya Yesu, aga nda sa dzəbiya nyi. Kə ndə na anə nyi, aga ja canə nda mətsamə sə dədəgur sara dəməlmau, kəra wu cabiya abər sara ara Hyal nga ja.
2 Kə ji shaɗəwa nda, ji na, "Ma wagə ɗa, ba hyi lari ndəla məlmə a ɗar dəzəu, ba hya na, 'Vi wu sa ɗa jamə əzəgəu.'
3 Ma mudlə tsu, ma hyi lari ndəla məlmə dəzəu ənga zəgutu, ba hya na, 'Əshina nə nyi nju nda təɗə par.' Nahyi, hyu sən təkəbiya paməpaməkura dlama, ama nahyi wu sən təkəbiya paməpaməkura sə dədəgur kəra wu ɗarkər kabangəkə mai.
4 Njir nggyabiya kabangəkə nji ɗəmwa'yu, njira gəra nu Hyal wu yiwu nda lari sə dədəgur. Ama sə dədəgur a'yi nju nda ca anə nda mai, kəl nə nabi Yunana." Kə Yesu piyari nda ba ji ma'yi.

Thləlamə Nə Njir Farisi Ənga Njir Sadusi (Markusu 8:14-21)

5 Ənggəra zəmbəlma nyi'yar tərabiya a bi-yar ya dəl, ba ndə ɗəngari nandə həri macikəl mai.
6 Kə Yesu na anə nda, "Hya hangəkal, ənga hya tsamə ar kəra thləlamə nə njir Farisi ənga njir Sadusi."
7 Kə ndə thla wu pama nda, ndə na, "Ji na abangau, ara kə mən gəra həri macikəl kə ngau."
8 Ta Yesu sənbiya səra ndu thla, kə ji na anə nda, "Nahyi njira ənga mbərsa kukushu, mi ngə ɗa hyu ndər wu pama hyi abər ara kə hyi gəra həri macikəl kə nga?
9 Ba'anə kabangəkə nahyi nggabiya mai ya? A far hyi ənggəra yi səməna nji dubu təfu ənga ləgu ɗəfə təfu ta ya? Ətsu a far hyi tara tsəla yiɗau nga hyi nyana ənga səra hiyau wu miya nji ta ya?
10 Əndəga a far hyi ənggəra yi səməna nji dubu foɗə ənga ləgu ɗəfə məɗəfə ənga tara tsəla yiɗau nga hyi nyana ənga səra hiyau wu miya nji ta ya?
11 Mi ngə ɗa nahyi nggabiya abər a'yi ar kəra macikəl nga ya vər ndər maya? Ama yi na anə hyi aga hya hangəkal ənga thləlamə nə njir Farisi ənga njir Sadusi."
12 Kə ndə nggabiya abər naja a'yi a vər ndər anə nda, aga nda hangəkal ənga thləlamə nə ta macikəl mai, ama ar kəra highiɓə nə njir Farisi ənga njir Sadusi.

Biturusu Nana Abər Yesu Ngə Kərsiti (Markusu 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Ar pəci kəra Yesu shili wu 'yi'yir Kayis-ariya Fəlipi, kə ji yiwa zəmbəlma nyi'yar, ji na, "Wa nga nju na ənga ya, nayi Zər Nda?"

14 Kə ndə shaɗəwa nyi, “Alenyi nju na
Yahwana ndər məl Baɓətizəma, ənga alenyi
nji Iliya, ənga alenyi nji tsu Irimiya ənga
zəmə wu pama nabiˈyar.”
15 “Ama kar nahyi tsu, wa nga hyu na nga
ya?” ji yiwa nda.
16 Kə Simanu Biturusu shaɗəwa, ji na,
“Nagə ngə Kərsiti, Zər Hyal kəra ənga pi.”
17 Kə Yesu na anə nyi, “Ndər barka nga
gau, Simanu zər Yunana, arya aˈyi ndə ngə
cabiya ngə sə kə mai, ama Dəɗa kəra a
dəməlmau.
18 Yu na anə ngau, nagə Biturusu tsəka
ngau, ar kəra tsəka kə nga yu hər daɓə dzə
njir nu ɗa, daɓə njira səra ənga dənama nə
tau, aˈyi a sən səm təlkur ar kəra nda mai.
19 Yu nə ngə sər pahə miya ki nə təlkur
Hyal. Ətsu kalar səra gə mbiya wu duniya
mbamba nga nyi a dəməlmau, ənga kalar
səra gə pəlna wu duniya pəpəl nga nyi a
dəməlmə ətsu.”
20 Kə Yesu təɗar himiya zəmbəlma nyiˈyar
abər nda sara na sə kə anə kalar ndə abər
naja ngə Kərsiti mai.

Yesu Nana Ənggəra Ji Wu Nda Tau
(Markusu 8:31; 9:1; Luka 9:22-27)

21 Mbari ar pəci kə ngə Yesu dzəguya
na anə zəmbəlma nyiˈyar, abər kəl ji maˈyi
a vu Urshalima. A vuna ju vuwa lar
ɓwaɓwatə paməpaməu. Nji nggunggurəm
nə məlmau, ənga pubu dədəgalˈyar, ənga
maləmə dlaɗəˈyar wu nda piyari nyi, ba
nda tsəya nyi, ama ayukuɗa pida makəru,
ba ja hyaˈari ənga pi.
22 Kə Biturusu hər nyi a ndar batiti, ji
nda kughiya nyi, ji na, “Wu ɗa mai Thlagəu,
Hyal a tsana sə ənggər kə a ɗa ənga gau.”
23 Ama kə Yesu shabiya dzau, ji na anə
Biturusu, “Təkə ənga yau, Shatan! A ɗar gə
sər thlə hi anə ɗa, ara ɗənga ngau ənggər nə
nji nga nyi, aˈyi nə Hyal mai.”
24 Kə Yesu nar nyi anə zəmbəlma nyiˈyar,
“Kalar ndəra wu yiwu ja nu ɗa, kəl ja piyari
yiwu kərnyi, ba ja həri wu dladlakə nyi, ba
ja nu ɗa.
25 Ara kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda
tini. Ndəra gəra yiwu piya ja arya yau, ju
nda uya.
26 Mi ngə akkəri kəra ndu uya ma nji nə
nyi duniya patəu, ba ja tini piya ja? Əndəga
mi ngə ndə a sən ləri ar viya piya ja?
27 Arya nayi Zər Ndau, wu nda shili
wu kadakadarkur nə Dəɗa ənga waladi
ɗaˈyar. Yu sa məliya nyi numa anə patər njir
duniya ar lagu kəra ndə məl thlərər nda ari.
28 Yu nar hyi jirkura nyi, alenyi nji aˈyi
ənggau tataˈyu, nandu nda tə mai, kəl ndə
lar Zər Ndau wu shili wu təlkur nyi.”

17

Bəla Dzə Nə Yesu
(Markusu 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Ayukuɗa pida kwa, kə Yesu həri Bitu-
rusu ənga Yakubu ənga Yahwana zaməya
Yakubu ba ji hər nda a ndar kəra vanyi mau
kəra dzəgaməu, nanda zhizhir nda.
2 A ndəna, kə dza ja bəlana dzə wu mwar
nda. Bama ja wu mbəl ənggər pəci ənga
ləgutə nyi ɗa pərtə pwahəu.
3 Kukuthlə kə nabi Iliya ənga nabi Musa
shili nda vər ndər ənga Yesu.
4 Biturusu na anə Yesu, “Thlagəu, shilir
mən ənggə kau, a ɗar mənahəu. Ma gu
yiwu, ya sən məliya kwapatə makər ənggau,
pathlə anə ngau, pathlə anə Musa ənga
pathlə anə Iliya.”
5 Ma tsu ja vər ndər, kə mbəmbəl sara du
dlama sa haɗiya nda, kə nji nggari ɗahəu
sara du dlama wu na, “Naja kau, Zər Ɗa
ngau, yu yiwu nyi; huɗa yi pipida ənga ja
gagaɗau. Hya səya nyi himi!”
6 Ənggəra zəmbəlma nyiˈyar nggari aban-
gau, ba hivər mbar nda, kə ndə uzhiya
bama nda a gyiwu ˈyi.
7 Ama kə Yesu shili ji sa tsəkwar nda, ji na
“Hyaˈara mau. A sara hya hivər mai.”
8 Ənggəra ndə hyaˈanakər, nandə ɓəra lar
ndə mai kəl Yesu zhizhi nyi.
9 Ənggəra nda vər shida sara dar ma nyi,
Yesu kughiya nda, ji na, “A sara hya na anə
kalar ndə sə kə hyi lar kə mai, kəl ma Zər
Ndə hyaˈari sara vir tau.”
10 Kə zəmbəlma nyiˈyar yiwa nyi, ndə na,
“Ya ara mi ngə maləmə dlaɗəˈyar na abər
kəl Iliya ɓəra shili tanggərma ka?”
11 Yesu shaɗəwa, ji na, “Pakatə Iliya wu
shili, ju sa fuwa sə patə wu lagu.

12 Ama, yu nar hyi, abər, Iliya a shiliri tsu kaɗəu, ama nandə tsamə ri nyi mai, kəl ta ndə məliya nyi səra ndu yiwu. Abangə tsu ngə Zər Ndau, wu nda lari ɓwaɓwatə wu tsa nda."
13 Kə zəmbəlma nyi'yar nggabiya abər ja vər ndər anə nda ar kəra Yahwana ndər məl Baɓətizəma.

Yesu Shiləgəbiya Zər Kəra Ənga Mambəl Ɗəmwa'yu (Markusu 9:14-29; Luka 9:37-43a)

14 Ənggəra ndə shili əgya daɓər dlami, ba vanyi ndə shili ara Yesu, kə ji sa uzhau wu mwa nyi, ji na,
15 "Thlagəu, təhuɗə əgya zər ɗa kau. Sə tsatsa ngə wu tsa nyi, ənga tsu ju lar ɓwaɓwatə gagaɗau. Aga gangə nga ju təɗə a gwu u'u, ənga tsu a gwu 'yimi.
16 Yi shili ənga ja anə zəmbəlma ngə'yar, ama nandə sən shiləgəbiya nyi mai."
17 Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Nahyi nji kabangəkau, nji gəra mbərsa, nji ɗəmwa 'yu, ba'anuwa nga ya nggya ənga hya? Ba'anuwa nga ya səsu hya? Shila mau ənga zəra nyi anə ɗa."
18 Kə Yesu kughiya mambəl ɗəmwa 'ya nyi, ba ji biya sara wu dza zəra nyi. Ənggərna ba zəra nyi ɗa jaməu.
19 Kə zəmbəlma nə Yesu 'yar shila anə nyi ar ɗəwa ndə sa yiwa nyi, "Mi ngə ɗa 'yi təwa ara kədləbiya mambəl ɗəmwa'yi ka?"
20 Kə Yesu shaɗəwa nda, "Arya mbərsar hyi kushu nga nyi. Ənga jiri yu na anə hyi, ma mbərsar hyi a'yi ənggər culi bəla, culi kəra ndiya ənga kushu wu culi patəu, hyu sən na anə mə kau, 'Hya'ari ənggau ga ma'yi a ndəna,' ətsu ba ja hya'ari, ba ja ma'yi. Agabangau, sər kar hyi kər a'yi mai."
21 [Culi sə'yar kə a'yi wu biya abangə mai, kəl ənga kədi Hyal ba ənga hə zəmətsini.]
22 Ənggəra zəmbəlma nyi'yar shili ar vi zəmə wu 'yi'yir Galili, kə ji na anə nda, "Nji wu nda lər Zər Ndau a gwu tsa dawa nyi'yar,
23 ba nda tsəya nyi. Ar pəci makərkura nyi ba ja hya'ari ənga pi." Ba sə kə fuwa zəmbəlma nyi'yar wu ɗənga sə gagaɗau.

Ki Budə Nə Ki Hyal

24 Ənggəra Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar shili wu məlmə Kafarnahumu, njir tsəm budə nə umbwa Hyal thləwa Biturusu, kə ndə na anə nyi, "Maləmər hyi a'yi ju ki budə nə umbwa Hyal wa?"
25 "Angə, wu ki ja," əngwar ja.
Ənggəra Biturusu shili wu ki, Yesu ngə dzəguya ndər anə nyi tanggərma, ji na. "Simanu, mi nga gwu ɗənga? Sara ara wa ngə təl'yar nə duniya wu dləwu buda, sara ara wazhar nda əndəga sara ara alenyi nji ya?"
26 "Sara ara alenyi nji," əngwar Biturusu. "Ma abangau, wazhar nda wu ki mai," Yesu shaɗəwa nyi.
27 "Ama a sara məna ndzana ɗəfuwa nda, ma'yi a gwu dəl ga gwa sə dlir, ba ga pahəna miya kalfi kəra gə mbar tanggərma, gu uya gənna kəra daɓaga kina budə ngau ənga nəɗa."

18

Wa Nga Ndiya Ənga Dəgala? (Markusu 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Ar pəci ta ngə zəmbəlma nyi'yar shili əgya ja ndə sa yiwa nyi, "Wa nga ndiya ənga dəgal wu təlkur Hyala?"
2 Kə Yesu nggar vanyi zər kushu, kə ji sa ta'yina nyi wu mwar nji patəu.
3 Kə ji na anə nda, "Yu nar hyi jirkura nyi, kəl hyi shabiya ɗəfuwa hyi, hya ɗa ənggər wazha yiɗəɗəu, nahyi wu sən uya gwu təlkur Hyal mai.
4 Ama kalar ndəra həya kəra ja, ji shabiya kərnyi ənggər zər kushu kau, naja nga ndiya ənga dəgal wu təlkur Hyal.
5 "Kalar ndəra dləwuri zər kushu ənggər kə wu thləmə ɗa, nayi nga ji dləwuri.
6 Ama tsu, kalar ndəra məliya pathləu wu pama wazha yiɗəɗə kau, kəra hənggəri ənga yau ja thlər hi, wu ndiya anə ndə kə nja mbiya bəra ar fəlanga ja, ba nja vakuwa nyi a gwar dəl dəgal kəra dzəgaməu aga ja gya cau.
7 "Sər təhuɗə anə duniya ara ju məliya nja thlə hi! Sər thlə hi'yar kə a ɗari kəl nda shili, ama sər təhuɗə anə njira sə'yar kə wu shili lagur nda.
8 Ma tsa gau əndəga hiya gə ngu fuwa ngə ga məliya bikau, kuji ga thlana ba ga

vakana nyi naɗəu. Wu ndiya anə ngə ga uya pi gəra kuɗau əngа hi əndəga tsi pap-athləu a mwara nja vakuwa ngə a gwu u'ur kətsa gəra kuɗau əngа tsi ba hiya gə gyapəu.
9 Ma tsu liya gu fuwa ngu bikau, təkuɗəbiya ga vakana. A ndiya əngа mənahəu anə ngau ga uya pi gəra kuɗau əngа li zəməu, a ndiya nja vakuwa ngau a gwu u'ur kətsa əngа li məthləu.

Karapau Ar Kəra Təmahəu Sasa (Luka 15:3-7)

10 “Hya hangəkal hya sara diɗa alaga pathləu wu pama wazha yiɗəɗə kau. Ara yu nar hyi abər waladir nda 'yar wu nggya cumu wu mwar Dəɗa kəra a dəməlmau.
11 [Arya Zər Ndə shili aga sa mbəɗa nji sasa.]
12 “Mi ngə ɗəngar hyi ar kəra ndər ka? Ma ndə əngа təmahə gharu, kə zəma nyi sanakər, a'yi ju piyari ədləkumunyi apə ədlə kau, a gwar tagəu, ba ja ma'yi a nda gal pathlə kəra sa kə wa?
13 Maja nər nyi ri, jiri nga yu na anə hyi, ju nyabiya dzə əngа caguli arya pathla təmahə kəra ji nər kə a ndiya ədləkumunyi apə ədlə ta gəra sa ta.
14 Abangə nga nyi tsu, dər hyi kəra a dəməlmau a'yi wu yiwu pathlə wu pama wazha yiɗəɗə kə a sanakər mai.

Zamə Kəra Məliya Ngə Bikau (Luka 17:3)

15 “Ma zamə ngə məliya ngə bikau, ma'yi ga nda thləwa nyi zhizhi nyi ba ga nar nyi bikə kəra ji məliya wu pama hyi məthlə hyi. Ma ji səya ngə himi, a shabiya nyir gau.
16 Ama ma naji səya ngə himi mai, nggari ndə pathlə alaga nji məthlə ba hya ɓəra nda thləwa nyi. Aga səra gu na, nji məthlə alaga nji makəru wu hənggəri əni.
17 Ma ji nggəl ara səhimi nda tsu, ba hya hər nyi a ndəgya daɓə dzə njir nu. Ma naja a'yi səhimi nda tsu mai, ba hya həri nyi ar viya ndəra gəra səni Hyal alaga ndər bikə ndəra gəra tubi.
18 “Jiri nga yu na anə hyi, kalar səra hyi mbiya wu duniya mbamba nga nyi a dəməlmau. Kalar səra gə mbiya wu duniya mbamba nga nyi a dəməlmau, əngа kalar səra gə pəlna wu duniya pəpəl nga nyi a dəməlmə ətsu.
19 “Yu ɓəra na anə hyi, kalar səra nji məthlə alaga nji makər hənggəri ndu kədiyau wu duniya, dəɗa kəra a dəməlmau wu nda məliya nda.
20 Əngа hya səni abər kalar vira nji məthlə alaga makər kaɓə ari wu thləmə ɗa, a'yi yu pama nda.”

Karapau Ar Kəra Mafa Kəra Gəra Əngа Təhuɗəu

21 Kə Biturusu shili ji sa yiwa Yesu, “Thlagəu, aga yiɗawu nga ya kyaga təfəbiya zamə ɗa ma ji ndzana ɗa huɗa ya? A ɗa aga məɗəfə ya?”
22 Əngwar Yesu, “Awau, a'yi aga məɗəfə mai, ama məɗəfə məɗəfau, ar vi məɗəfəkumunyi.
23 “Agabangau, nju gəlabiya təlkur Hyal əngа vanyi təl kəra ngga mafa nyi'yar kəra əngа gənna nyi patə wu tsa nda aga nda nar nyi səra wu tsa nda patəu.
24 Ənggəra nja vər lə anə nyi səra ɓau, kə nji shili əngа vanyi ndə kəra əngа məl gangə kəra ji gəra sən kina wu nggyabiya nyi.
25 Ta ji təwa ara kina gənna nyi, kə təl kə səwa aga nja ɗəlna sə nyi patəu, əkkə'yi mala nyi ba wazha nyi aga ja kina məla nyi əni.
26 “Kə mafa kə uzhau wu mwar təl kau, ju kədi nyi, ‘Usi Alvari, təhuɗə əgya yau, yu kina ngə patəu.’
27 Kə təl kə təhuɗə əgya ja, ba ji təfəbiya nyi məl kəra ju nu nyi patə ba ji ma'yi.
28 “Ta ji biya sara wu mwar təl ta, ba ji thləwa kuvwa nyi mafa kəra ju nu nyi məl nə gənna kushu. Ji mbar nyi əgya fəlangə nga ja, ji na, ‘Kina ɗa məl ɗa kabangəkau.’
29 “Kə kuvwa nyi mafa kə ɓəliya undi ju kədi nyi, ‘Təhuɗə əgya yau, yu kina ngə məl ngə patəu.’
30 “Ama kə ndə kə nggəl ara nggar kədi nyi, kəl ta ji fuwa nyi wu fursəna kəl ma ji kina nyi məl nyi patəu.
31 Ta alenyi mafa'yar nggari abangau, ba huɗa nda ndzə gagaɗau. Kə ndə ma'yi ka nda nar nyi anə təl ta, səra ɗarkər patəu.
32 “Kə təl kə nggar mafa nyi, ji na ‘Nagə mafa shishi,’ ‘Yi təfəbiya ngə məl kəra wu dza gə patəu, arya gə kədi ɗa aga ya təfəbiya ngau.
33 A'yi ɗa tsa'a ga təhuɗə əgya mafa kuvwa ngə wa, ənggər kəra yi təhuɗə əgya gə ta wa?’

34 Kə sə kə ndzana huɗa təl kə gagaɗau,
kə ji səwa nja fuwa nyi a gwu fursəna aga
nja nə nyi ɓwaɓwatəu, kəl ma ji kina gənna
kəra ju nu nyi patəu.
35 “Abangə tsu ngə dəɗa kəra a dəməlmau
wu nda məl anə kalar ndəra wu pama hyi
ma hyi gəra təfəbiya zamər hyi ənga kwamər
hyi sara wu ɗəfuwa hyi.”

19

Yiwa Sau Ar Kəra Təkə Mala Ənga Sal (Markusu 10:1-12)

1 Yesu kuɗəna ndər kau, kə ji piyari Galili,
ba ji maˈyi a ndu ˈyiˈyi Yahudi kəra a biyar
ya dəl Urdənu.
2 Dlamir nji gangə nu nyi, ba ji shiləgəbiya
njira ənga shilgə a ndəna.
3 Ənggau, kə alenyi njir Farisi shili aga
nda sa dzəbiya Yesu, ndə yiwa nyi, ndə na,
“Dlaɗə Musa na, abər a ɗar tsaˈa anə ndə ja
təkəbiya dzə ənga mala nyi ya?”
4 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Aˈyi hyi
saya jigana wa, abər tanggərma Hyal kəra
məliya nda, ‘Ji məliya nda sal ənga mala’ wa?
5 Kə ji ɓəra na, abər ‘Arya abangau, ndə
sal wu piyari dənyi ənga mənyi, nda ɗa sə
zəmə ənga mala nyi, nanda məthlə ndu ɗa
ar viya ndə zəməu.’
6 Tsu nda aˈyi nji paməpamə məthlə mai,
ama kumər dzə zəməu. Agabangə səra Hyal
mbiya ndə a sara pəlna mai.”
7 Kə ndə na anə nyi, “Mi ngə ɗa Musa
nana a gu ləkakaɗə nyi, abər, a ɗar tsaˈa sal
ja nə nyi ləkakaɗə nə sakida kədlau anə mala
ˈya?”
8 Kə Yesu shaɗəwa nda, “Ara ɓaɓalkura
ɗəfuwa hyi ngə Musa səya hyi lagu, ama aˈyi
abangə ngə Hyal məliya tanggərma mai.
9 Yu na anə hyi, kalar ndəra kədləna mala
nyi, ma aˈyi ji mbari nyi a vər dlənga sal
mai, kə ji ɓəra həri vanyi mala, a ɗar ja ndə
səsu.”
10 Kə zəmbəlma nyiˈyar na, anə nyi, “Ma
abangə nga nyi wu pama sal ənga mala
Thlagəu, kuji kə ndə a nggya gəra hə mala.”
11 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Aˈyi patər
nji ngu sən hənggəri ənga culi ndər kə mai,
kəl njira Hyal dləwar nda.
12 Arya alenyi nji ɗa məciˈu sal ara nji
yabiya nda abangau. Ama alenyi nji tsu,
nji ngə məliya nda ndə ɗa məciˈu sal. Ənga
alenyi nji tsu ngə məliya kərnda məciˈu sal
arya ndu yiwu təlkur Hyal kəra wu ɗəfuwa
nda. Kalar ndəra wu sən mbar najaka
highiɓau, bəgə ja dləwuri.”

Yesu Fənggər Nyi Barka Anə Wazha (Markusu 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Kə nji shili ənga wazha yiɗəɗə anə Yesu
aga ja sa fər tsa ja ar nda ənga ja kədi Hyal
anə nda. Ama kə zəmbəlma nyiˈyar kughiya
njira dla ənga wazha kau.
14 Ama kə Yesu nar nda, “Hya piyari
wazha yiɗəɗə nda shili əgya yau, hya sara
ka nda mai, ara təlkur Hyal nə culi nji kəra
ənggər nanda ngau.”
15 Kə ji fər tsi nə barka ar nda, ba ji maˈyi.

Zər Baduwari Ndər Gənna (Markusu 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Kə vanyi ndə shili ara Yesu, ji sa yiwa
nyi, “Maləmə, mi ngə sə mənahəu kəra ya
kyaga məl aga ya uya pi gəra kuɗa?”
17 “Kə Yesu na anə nyi, “Ara mi ngu yiwa
ɗa ar kəra sə mənaha? Ndə mənahə aˈyi mai
kəl Hyal wacu. Ma gu yiwu ga uya pi kəra
gəra kuɗau, kəl ga ɓəlari dlaɗəˈyar kau.”
18 Əngwar ja anə Yesu, “Dlaɗə mana wu
liyanya?” Kə Yesu na anə nyi, “ ‘Ga sara tsa
ndə mai. Ga sara məl səsukur mai. Ga sara
həl mai. Ga sara thla fati ar kəra ndə mai.
19 Ga gənggər nyi səli anə dəngau ənga
məngau. Ga dzəgwa yiwu kuvwa ngau
ənggər kərngau.’ ”
20 Kə zər baduwari ta na anə nyi, “A ɓəlar
yi səˈyar kə patə tsu yi zər kushu. Mi ngə
səra hya?”
21 Yesu nar nyi, “Ma gu yiwu ga ɗa ndə
tsapəu, ga maˈyi ga nda ɗəlna patər səra ara
gau, ba ga təkəna gənna nyi anə nji ɗaɗali,
gu uya akkəri a dəməlmau. Ba ga dzəgwa
shili aga ga sa nu ɗa.”
22 Ənggəra ji nggari abangau kə zər
baduwari kə ndalər bama, kə ji maˈyi
ənga huɗə kyakyaru, ara naja ndər bərba
gagaɗau.
23 Kə Yesu nar nyi anə zəmbəlma nyiˈyar,
“Yi wu nar hyi jiri, dzadzau nga nyi anə
ndər gənna ja gwu təlkur Hyal.

24 Ətsu yu nar hyi abər a ndiya ənga ɓatsu
anə dləgwam ja tərabiya wu liya libəra a
mwara ndər gənna ja uya gwu təlkur Hyal."
25 Ta zəmbəlma nyi'yar nggari abangau,
kə ɗa sə dədəgur anə nda, kə ndə na, "Ya, ma
abangau, wa ngu sən uya mbəɗa?"
26 Kə Yesu tsamə nda, ji na, "Anə ndau,
səra gəra sən ɗa ngau, ama anə Hyal ɓatsu.
Ara kalar sau, sər ɗa ngau, anə Hyal."
27 Kə Biturusu shaɗəwa, ji na, "Kəja 'ya
piyari sə patə 'yi nu ngau, mi ngə səra 'yi wu
nda uya?"
28 Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Yi wu nar hyi
jirkura nyi, ar pəcir nggyabiya kəra wu nda
shili, pəci kəra zər ndu sa nggya ar tsəkafə
nə kadakadarkur nyi, nahyi njira wu nu
ɗa patəu, nahyi ngu nda nggya ar tsəkafə
nə təlkur kəra kumo apə məthləu, hyu məl
numa anə miya umbwa njir Izirayila kumo
apə məthləu.
29 Ənga tsu kalar ndəra piyari ki ənga
zamə'yar, ənga kwamə'yar, ənga tada ənga
ama ba əkkə'yi wazha ənga fa arya yau, ju
nda uya a ndiya kau, gharu gharu ənga pi
kəra gəra kuɗau.
30 Ama nji gangəu kəra tanggərma wu nda
ɗa njir yukuɗu, ənga njir yukuɗə tsu ndu
nda ɗa nji tanggərma.

20

Karapau Ar Kəra Njir Məl Thlər Wu Fa Wur Inabi

1 "Təlkur Hyal ənggər ndəra ənga fa wu
ngau. Vanyi pəci ji biya kaɗə mudlau, ji
ma'yi a nda gal njir məl thlər anə nyi wu fa
nyi.
2 Ta ndə dləwunggəri aga ja kina nda
gənna pəkə nə ndə papathləu, ba ji səwa nda
a gwar fa wa nyi.
3 "Ənggər saka ədlau nə mudlau, ba ji ɓəra
biya, kə ji lari alenyi nji tata'yi ar hada sugu
sə a'yi ndu məl mai.
4 Kə ji na anə nda, 'Hya ma'yi tsu hya gwa
məl thlər a gwar fa ɗa, ba ya nda sa kina hyi
səra tsa'a.' Ba ndə ma'yi.
5 "Kə ji ɓəra biya ar pəci ta'yikər ənga saka
makər nə wagəu, kə ji ɓəra fa'ari njir məl
thlər.
6 Ənggər saka təfu nə wagəu, kə ji ɓəra
biya, ba ji thləwa alenyi nji tata'yi kurthlə
gəra a vər məl thlər. Kə ji yiwa nda, ji na,
'Mi ngə ɗa hyi pəkə tata'yi kurthlə gəra məl
sa?'
7 " Kə ndə shaɗəwa nyi, ndə na, 'Arya ndə
a'yi kəra hər 'ya aga məl thlər anə nyi əshina
mai.'
"Kə ji nar nda, 'Nahyi tsu ma'ya mau a
gwar fa ɗa.'
8 "Ta wagə ɗa, kə thlagər fa nar nyi anə
ndər tsamə fa, 'Nggar njir məl thlər kau,
ga sa kina nda gənna məl thlərər nda, ga
dzəguya ar njira shili əwagəu ba'anə njira
shili əmudlau.'
9 "Njira gwa saka təfu nə wagə shili, ba nji
kina nda gənna nə pəkə papathləu.
10 Ta njira nji ngga tanggərma shili aga
nja sa kina nda, ndu nggani abər nju nda
kina nda a ndiya gənna nə pəkau. Ama kə
nji sa kina nda gənna pəkau, kakalə ənga
njira nji ngga əwagə ta.
11 Ta ndə dləwuri gənna nyi, ba ndə mbar
jiga miya ar kəra thlagər fa,
12 ndu na, 'Njira nji ngga əwagəu, njira
məl thlər nə saka pathlə wacu, nga gə
məliya 'ya kakaləu, na'ya kəra pəkau dləm
pəci ar pəci kwakwaɗə a vər məl thlər.'
13 "Ama kə ji nar nyi anə zəma nda,
'Bazhi, nayi ɗiya ngə mai, a'yi yi kina ngə
səra mə thlana wa? Gənna nə pəkə ndə
pathlə wa?
14 Dləwuri səra nji kina ngau, ba ga ma'yi.
Nayi ngə yiwu ya kina njira dla əwagəu
kakalə ənga hyi njira shili əmudlau.
15 A'yi ɗa tsa'a ya məl səra yu yiwu ya məl
ənga gənna ɗa wa? Əndəga shishikur ngu tə
ngau, arya nayi ənga tsi papahə ya?'
16 "Abangau, ngə nji nə tanggərma wu
nda ɗa njir yukuɗu, ənga njir yukuɗə tsu
ndu nda ɗa nji tanggərma."

Yesu Ɓəra Nana Ənggəra Ji Wu Nda Tau (Markusu 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Ənggəra Yesu a vər ma'yi a du Urshal-
ima ənga zəmbəlma nyi'yar, ba ji nggari
nanda kumo apə məthlə a ndar batiti, ba ji
na anə nda,
18 "Kəja ma'yi nga mənа du Urshalima.
A vuna nju vuwa nə nyi Zər Ndau a vu
tsa maləmə dlaɗə'yar, ba ənga pubu dədəgal
'yar. Ndu vuwa thlana nyi numa nə tə a
vuna.

19 A vuna ndu vuwa nə nyi nyi anə
njira aˈyi njir Yahudiya mai, ba nda dzəgwa
diɗana nyi, ənga nda dəgə nyi ənga wuɗa,
ətsu ba nda dzəgwa dlakəya nyi ar wu dlad-
lakau. Ayukuɗa pida makəru ba ja hyaˈari
ənga pi!”

Sər Kədi Nə Miya Yakubu Ənga Yahwana (Markusu 10:35-45)

20 Kə miya wazha Zabadi shili ara Yesu
ənga wazha nyi, ji sa ɓəliya undi wu mwa
nyi, ju kədi mayiwakur anə nda.
21 Kə ji na anə nyi, “Mi nga gu yiwa?”
Kə ji nar nyi, “Ga məliya wazha ɗaˈyar
kau, pathləu ja nggya ar tsi mazəma gau
ənga vanyi ar tsi matsala gau wu təlkur
ngau.”
22 “Nahyi wu sən səra hyu yiwa mai,”
Yesu nar nda. “A sən nda təwari hyi culi
ɓwaɓwatə kəra yu nda sa kə ya?”
“ˈYu nda təwari,” əngwar nda.
23 Ji na anə nda, “Ənga jiri hyu nda təwari
ɓwaɓwatə kəra yu nda sa, ama nə nggya ar
tsi mazəma yau ənga tsi matsala yau, aˈyi
nayi ngu nda lə anə nji mai. Najaka vi
ngə dəɗa pabəri anə njira ji caɗəbiya tsu
əmudlau.”
24 Ənggəra alenyi zəmbəlma nyiˈyar kumo
nggari sə kau, ba huɗa nda ndzə ənga nji kə
ənga zamə nyi.
25 Ama kə Yesu nggar nda shili ar vi
zəməu, ji na, “Hyu səni njira nggurəm njira
aˈyi njir Yahudiya mai, wu səm təlkur ar
kəra njir nda ənga njira nggurəmər nda wu
ca dəgalkur anə njir nda tsu.
26 Ama aˈyi abangə nga hyi mai. Kalar
ndəra wu yiwu ja ɗa dəgal wu pama hyi, kəl
ji ɗa ndər məl thlər anə hyi patəu.
27 Ətsu, kalar ndəra wu yiwu ja ɗa ndər
təɗəmwa anə hyi kəl ji ɗa mafar hyi.
28 Abangə tsu ngə Zər Ndə shili, aˈyi aga
nja sa məl thlər anə nyi mai, ama aga ja sa
məl thlər anə nji, ba aga ja lər piya ja aga ja
bəliya nji gangəu.”

Nji Ləfə Məthləu Uya Lari Sau (Markusu 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Ar pəci kəra Yesu əkkəˈyi zəmbəlma
nyiˈyar piyari Yariko, kə dlamir nji gangə
nu nyi.
30 Kəja nji ləfə məthlə a vər nggya a
miya lagu, ta ndə nggari abər Yesu nga vər
tərabiya, kə ndə səya wau, ndu na, “Thlagəu,
Zər Dawuda, təhuɗə əgya ˈya!”
31 Kə dlamir nji kughiya nda, ndə na anə
nda aga nda bəgau. Ama kə ndə ɓəra səya
mala wau, ndə na, “Thlagəu, Zər Dawuda,
təhuɗə əgya ˈya!”
32 Kə Yesu taˈyau, ji ngga nda, ji na, “Mi
nga hyu yiwu ya məliya hya?”
33 Kə ndə shaɗəwa, ndə na, “Thlagəu,” “ˈyi
wu yiwu ˈya lar sau.”
34 Yesu təhuɗə əgya nda, ba ji tsəkwar liya
nda. Ənggərna, ba liya nda pahau, ba ndə
lar sau ba ndə nu nyi.

21

Yesu Vu Urshalima Ənggər Təl (Markusu 11:1-11; Luka 19:28-40; Yahwana 12:12-19)

1 Ənggəra Yesu ənga zəmbəlma nyiˈyar vu
məlmə Bethfaji, məlmə kəra ləhəu wu dzər
Urshalima, kəra a dar kəra mə zaitunu. Kə
Yesu səwa zəmbəlma nyiˈyar məthləu,
2 kə ji na anə nda, “MaˈyaTranslation_ mau a vu zər
məlmə kə a ndumwar hyi kau. Ənggəra
hyi vwau, hyu vuwa thləwa vanyi kwara
mbamba ar səˈyi, ənga zər nyi. Hya pəlna
nda hya hər ɗa nda a shili.
3 Ma vanyi ndə yiwa hyi, mi nga hyu
məla, ba hya na abər, ‘Thlagə ngu yiwu ja
məl thlər ənga nda,’ ba ja piyari hyi, hya hər
nda ənga kusa.”
4 Sə kə ɗarkər aga nyabiya səra nabi
nana, abər,
5 “Nar nya mau anə kwar Səhiyona,
‘Lara mau,
tələr hyu shili ara hyi.
Naja ndəra ənga həkər,
Kəja tələr hyi a vər shili, aˈyi nggya a
dar ya zər kwara.’ ”
6 Kə zəmbəlma nyiˈyar maˈyi, ndə nda
məlna ənggər kəra Yesu nar nda nda məl.
7 Kə ndə hər kwara nyi a shili ənga zər
nyi, ndə fər ləgutər nda a dar nda aga Yesu
a nggya a dari.
8 Dlamir nji gangəu səya ləgutər nda ar
lagu aga ja ɓə ari. Alenyi nji tsu ɓələr hyali
ndə səya a gyar lagu.

9 Dlamir nji kəra a dumwa nyi ənga kəra a
gyiwu yukuɗə nyi mbar wau, ndu na,
“Fal anə Zər Dawuda!”
“Barka anə
ndəra shili wu thləmər Thlagəu!”
“Fal anə ndəra a dəməlmau
vira ndiya ənga dzəgaməu!”
10 Ta Yesu vu Urshalima, kə hangəkala
məlmə patə hyaˈari, ndu dzəgwa yiwa, “Wa
ngə ndə ka?”
11 Kə dlami shaɗəwa, “Yesu ngau, nabi
sara wu Nazəratu wu ˈyiˈyir Galili.”

Yesu Tsəkəbiya Ki Hyal (Markusu 11:15-19; Luka 19:45-48; Yahwana 2:13-22)

12 Kə Yesu vu ki Hyal ji vuwa kədləbiya
njira vər ɗəl ənga ɗəlna sə a vuna patəu. Kə
ji shashabiya təmbəl kəra ndu bəbəla gənnar
nda ari ənga nggəliyanggama nə njir ɗəlna
mbəthla masar.
13 Ji na anə nda, abər, “Tsətsəfə nga nyi,
“ ‘Nju ngga ki ɗa
ənga vir kədi Hyal,’
ama kəja hya shabiyari
ji ɗa vir ɗəwa
njir ɗalagu.”
14 Kə nji ləfau ənga nji kadal shili ara ja wu
ki Hyal, kə ji shiləgəbiya nda.
15 Ama ta pubu dədəgalˈyar ənga maləmə
dlaɗəˈyar lari sə dədəgur kəra ji məliya, ənga
wazha a vər wau wu ki Hyal, ndu na, “Fal
anə Zər Dawuda,” ba ndzana huɗa nda.
16 Ndə yiwa nyi, “Gə wu nggar sə kə
wazha ka a vər na kə ya?”
Əngwar Yesu anə nda, “Aˈyi hyi saya ji-
gana wa,
‘Nagə ngə hwathliya wazha
ənga wazha mamanji
aga nda fal ngə’ wa?”
17 Kə ji piyari nda, ji maˈyi a biyar ya
məlmə a biyu Bethlani, vira ji thlaləbiya
vuˈyi ari.

Yesu Shiˈwuna Wur Kanda (Markusu 11:12-14,20-24)

18 Əmudlə kaɗəu, ənggəra Yesu ənga
zəmbəlma nyiˈyar a vər sha a vu Urshalima,
kə wuɓə mbar nyi.
19 Ta ji lari vanyi wur kanda a miya lagu,
ba ji maˈyi a ndəgya wa nyi, ma ji nggani
ju nda uya yaya a dari, ama sə aˈyi mai,
kəl hyali wacu. Kə ji shiˈwuna wu kau, ji
na, “Tsu nju ɓəra uya wazha a dar gə mai.”
Ənggərna, kə wu ta ulənakər.
20 Ta zəmbəlma nyiˈyar lari abangau, ba
ɗa sə dədəgur anə nda. Kə ndə yiwa, “Abari
ngə wur kanda kə ul kukusa ka?”
21 Əngwar Yesu anə nda, “Yu nar hyi jiri,
ma hyi mbərsa ənga gəra təkəkər wu ɗəfuwa
hyi, aˈyi hyu məliya səra ɗa ənga wur kanda
kə wacu mai, ama hyu sən na anə mə kau,
‘Təsənakər ga təɗau a gwar dəl dəgaləu,’ ba
ja ɗa ənggər ta.
22 Ma hyi mbərsa, kalar səra hyu kədi
Hyal, hyu uya.”

Təkə Kər Ənga Dənama Nə Yesu (Markusu 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Yesu gwu huɗa ki Hyal, ma ja vər
highiɓau, kə pubu dədəgalˈyar ənga njira
nggurəm shili ara ja. Ndə sa yiwa nyi, “Ənga
dənama wa nga gu məl səˈyar ka? Wa ngə nə
ngə dənama nə məl səˈyar ka?”
24 Kə Yesu shaɗəwa, “Yi wu yiwa hyi sə
pathləu tsu. Ma hyi shaɗəwa ɗa, yu nar hyi
tara ənga dənama wa nga yu məl səˈyar kau.
25 Baɓətizəma nə Yahwana, sara mani nga
nyi shila? Sara ara Hyal, əndəga sara ara
ndau?”
Kə ndə thla su pama nda, ndə na, “Ma
mən na abər, ‘Sara ara Hyal,’ ba ja yiwa, ‘Mi
ngə ɗa nahyi hənggəri ənga ja maya?’
26 Ama ma mən na, ‘Sara ara nji,’ hivər
a gwa, arya kalar ndə a hənggər ri abər
Yahwana nabi nga ja.”
27 Kə ndə shaɗəwa nyi anə Yesu, “ˈYu
sənbiya mai.”
Kə ji shaɗəwa nda, ji na, “Yi wu na anə hyi
tsu mai, tara ənga dənama wa nga yu məl
səˈyar kə mai.”

Karapau Ar Kəra Wazha Shili Məthləu

28 “Mi ngə ɗəngar hyi ar kəra ndər ka?
Vanyi ndə aˈyi ənga wazha shili məthləu. Ji
ngga zər tanggərma, ji na, ‘Zəɗa, maˈyi a
gwar fa əshina.’
29 “Kə ji shaɗəwa anə dənyi, ‘Nayi wu gwa
mai.’ A səkari kushu, ba ji ɗənga sa gwa, ba
ji maˈyi.
30 “Kə dərnda ngga vanyi zər kau, ba ji nar
nyi səra ji na anə zər tanggərma ta. Kə ji

shaɗəwa nyi, ‘Yi wu maˈyi tada,’ ama naji maˈyi mai.
31 “Wu pama wazha kə ya, wa ngə ndəra məliya səra dərnda wu yiwu wa?”
“Zər tanggərma kau,” ndə shaɗəwa.
Kə Yesu na anə nda, “Ənga jiri nga yu na anə hyi, njir tsəm budau ənga zawarˈyar wu nda gwu təlkur Hyal a mwara hyi.
32 Arya Yahwana shili aga ja sa canə hyi lagu tsapə nə Hyal, ama nahyi hənggəri ənga ja mai, ama njir tsəm budau ənga zawarˈyar hənggəri ənga ja. Ayukuɗa hyi lari səˈyar kə patəu, kə hyi nggəl ara tubi ənga mbərsa ənga ja.”

Karapau Ar Kəra Lə Fa Zəwa Anə Nji (Markusu 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 “Nggara mau vanyi karapau. Vanyi thlagər fa aˈyi kəra thləkana fa wur inabi. Ji zəwari fa kə wu masəmə, ənga ji labiya kaˈu nə ɓəci ˈyimir wur inabi. Kə ji liya dzaˈwu nə ɓəla fa. Kə ji tətəkəna fa anə njir zəwa, ba ji maˈyi a nda gə ndau.
34 Ta pəcir faˈa sə sara a gwa tagə ɗa, kə ji səwa mafa nyiˈyar aga nda dləwuri nyi yayar wur inabi kəra njir dləwu fa tsəmiya nyi.
35 “Ta njir dləwu fa kə kathləri mafaˈyar kau, kə ndə dəgə vanyi, ndə tsəya vanyi, nə makərkura nyi tsu, ba ndə tsəya nyi ənga tsəka vavaka.
36 Kə ji ɓəra səwa alenyi mafaˈyar a ndiya nə tanggərma ta, ama kə njir dləwu fa məliya nda tangə ənggər ta.
37 Ayukuɗa kə patəu, kə ji na, ‘Kabangəkau, taˈyi ya səwa zər ɗa, tara ba nda gənggər nyi səli.’
38 “Ama ta ndə lari zəra nyi, kə ndə na wu pama nda, ‘Kəja ndər faˈa ki nyi. Məna tsəya nyi, ba sər faˈa ki nyi kə patə a ɗa nər mən.’
39 Kə ndə hər nyi, ndə vakana nyi a biyar ya masəmə, ba ndə tsəya nyi.
40 “Ya, ma thlagər fa kə shili, mi nga hyu nggani thlagər fa kau, wu sa məl ənga njir dləwu fa ka?”
41 Kə ndə shaɗəwa nyi, “Ju nda sana nji ɗəmwaˈyi hangəkal kau, ba ja dzəgwa nə nyi fa kə anə alenyi njir ndzə fa paməu, njira wu nda nə nyi bamiyar nə nyi səra ndu uya wu fa kə patə ayukuɗa nji far sə a su ki.”
42 Kə Yesu yiwa nda, “Aˈyi hyi saya jigana wu ndər Hyal wa?
“ ‘Tsəka kəra njir hər diɗana
ca ngə ɗa tsəka ɓəlkər.
Hyal ngə məliya abangau,
ənga ja ɗa sə dədəgur
wu liya mən.’ ”
43 “Agabangau, yu nar hyi, abər, təlkur Hyal nju sa həna ara hyi, ba nja nə nyi anə njira wu nda məl səra Hyal wu yiwu.
44 [Ndəra təɗau a gyar tsəka kau, ju ɓəɓəl, ama ndəra tsəka kə təɗə a gyar ja, ju əya dzə huhutəu.]”
45 Ta pubu dədəgalˈyar ənga njir Farisi nggari karapəˈyar kau, kə ndə səni, abər, ar kəra nda ngə Yesu wu ndər kau.
46 Ndu gal lagu kəra nda sən mbari nyi ari, ama kə hivər mbar nda ara dlamir nji, ara a hənggər nda, abər, Yesu nabi ngau.

22

Karapau Ar Kəra Mini Nə Hədzau (Luka 14:15-24)

1 Yesu ɓəra ndər anə nda ənga karapəˈyar, ji na,
2 “Təlkur Hyal ənggər vanyi təl kəra pabəri nyi mini nə hə mala anə zər nyi nga nyi.
3 Ji səwa mafa nyiˈyar aga nda nda nggari njira nji nggəya a shili wu mini kau, ama ba ndə nggəl ara shili.
4 “Kə ji ɓəra səwa alenyi njir məl thlər nyiˈyar a nda nə njira ji nggəya, ji na, ‘Nar nda mau, abər, sə aˈyi kəra shiwangə mai, a fuwar yi sə patə wu lagu. A tsiyar yi gyaliˈyar ənga thla paməpamə nggənggəthlau, sər səm tsu a tari. Shila mau, patə a shili wu mini kau.’
5 “Ama nandə səya nyi himi mai. Kə kalar ndə maˈyi sə nyi a nda məl sər kərnyi. Vanyi ndə maˈyi a gwar fa nyi, ənga vanyi ndə tsu, a ndar sugu.
6 Kə alenyi nji mbar mafa nyiˈyar, ba ndə dəgə nda, kəl ta ndə tsəya nda.
7 Kə huɗa təl kə ndzə gagaɗau. Kə ji səwa soja nyiˈyar aga nda nda sana njir tsa mafa nyiˈyar kau, ənga nda nggyina məlmər nda.
8 “Kə ji nar nyi anə mafa nyiˈyar, ‘Kəja pəcir mini a shiliri, kəja njira yi nggəya a nggələr nda ara shili.

9 Ma'ya mau a ndu huɗa giwa, kalar ndəra hyi thləwa hya nggar nyi a shili wu mini kau.'
10 Kə mafa nyi'yar biya ndə ma'yi a ndu huɗa giwa, ndə nda nggəya kalar ndəra ndə thləwa, nji ɗəmwa'yi ənga nji mənahəu a shili ar vir mini kau. Kə vi kə nyi caɓəu ənga məthləpi kəra nji nggəya.
11 "Ar pəci kəra təl shila tsamə məthləpi kəra nji nggəya, kə ji thləwa vanyi ndə kəra gəra ənga kar nə mini ar dza ja.
12 Kə ji na anə nyi, 'Bazhi, lagu mani nga gə shili əngga gəra ənga ləgutə nə mini ar dza ga?' Ama sə a'yi kəra nda nyi wu sən na mai.
13 "Kə təl nar nyi anə njir məl thlər nyi, 'Mbiya nya mau tsi daɓə ənga hi, ba hya vakana nyi a biya a biyu kuthləu, vira nju vuwa tiwi ənga sələm ba ənga ɗə hir!'
14 "Arya njira nji ngga gangəu, ama nji ɗəɗəmə yiɗawu."

Yiwa Sau Ar Kəra Ki Budau Anə Kayisaru (Markusu 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Kə njir Farisi biya mbiya miya lagu kəra nda sən mbari Yesu lagur səra ju na.
16 Kə ndə səwa zəmbəlmar nda 'yar ənga njira nju ngga nda njir nu Hirudusu. "Maləmə," əngwar nda, "'Yu səni nagə ndə jijiri ngau, ənga gu highiɓə lagu Hyal kəra jiri. Nagə wu tazhira mai, arya patər nji kakalə nga nda wu mwa ngau.
17 Nar 'ya ja, a ɗar tsa'a 'ya ki budau anə Kayisaru əndəga awau?"
18 Ama ara Yesu wu sən ɗənga ɗəmwa'yir nda, kə ji na, "Nahyi njir ngguta vi, ara mi nga hyu ngga ləbam anə ɗa?
19 Canə ɗa mə gənna kəra nju ki budə əni." Kə ndə həbiya nyi kwaɓa,
20 kə ji yiwa nda, "Bama wa ənga thləmər wa nga ar kwaɓa ka?"
21 "Bama ənga thləmər Kayisaru," əngwar nda.
"Ma abangə ja," əngwar ja, "Hya nə nyi anə Kayisaru səra nə Kayisaru, anə Hyal tsu səra nə Hyal."
22 Ta ndə nggari abangau, ba ɗa sə dəɗəgur anə nda. Agabangau, ba ndə piyari nyi ba ndə ma'yi sər nda.

Yiwa Sau Ar Kəra Hya'ari Sara Vir Tau (Markusu 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Tsu ar pəci ta, njir Sadusi, njira na abər hya'ari sara vir tau a'yi mai shili ara Yesu, ndə sa yiwa nyi.
24 "Maləmə," əngwar nda, "Musa nar 'ya abər ma sal tau gəra ya ənga mala nyi, ba zamə nyi a həri mala nyi kə aga ja yabiya nyi wazha a gwa.
25 Kabangəkə wu pama 'ya, zamə'yar a'yi məɗəfau. Nda dəgala nda hər mala, ba ji tə gəra ya zər. Kə ji piyari mala kə anə zamə nyi.
26 Abangə nga nyi ɗa ənga zamə nyi nə məthləkura nyi, ənga nə makərkura nyi, ba'anə nə məɗəfəkura nyi kau.
27 Ayukuɗa nyi patəu, kə mala nyi tə tsu.
28 Ma nji hya'ari sara vir tau, mala wa nga ju nda ɗa wu pama nda? Arya patəkura nda a həri nyi ri nda aga mala."
29 Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Dəngar hyi a'yi tsatsa'a mai ara nahyi wu sən səra tsətsəfə wu ndər Hyal mai ənga nahyi wu sən dənama nə Hyal.
30 Ar pəcir hya'ara vir tau, shili wu hə mala mai, mathləkə'yi tsu nju lə anə shili mai, ama ndu nda ɗa ənggər waladi'yar a dəməlmau.
31 Ar kəra hya'ari sara vir tau a'yi hyi jigana səra Hyal nana anə hyi wa? Ənggəra nji tsəfəri abər,
32 'Nayi ngə Hyal nə Ibrahimu, ənga Hyal nə Ishaku ba ənga Hyal nə Yakubu.' A'yi ja Hyal nə nji tətə mai ama Hyal nə njira ənga pi."
33 Ənggəra dlamir nji nggari abangau, ba highiɓa nyi ɗa sə dəɗəgur anə nda.

Dlaɗə Kəra Ndiya Ənga Dəgaləu (Markusu 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Ta njir Farisi nggari abər Yesu a haɗiyari miya njir Sadusi, ba njir Farisi kaɓiya dzə ba ndə shili əgya Yesu.
35 Pathləu wu pama nda, ndəra wu sən sə gagaɗau ar kəra dlaɗau, sa dzə Yesu ənga najaka yiwa sau.
36 "Maləmə, dlaɗə mani nga ndiya patər dlaɗə ənga dəgala?"

37 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, " 'Ga yiwu Hyal
Thlagə ngau ənga ɗəfuwa gə papatəu, ənga
piya gə papatəu, ba ənga ɗənga ngə papatəu.'
38 Najakə ngə dlaɗə nə tanggərma, naja
nga ndiya ənga dəgaləu.
39 Minu nyi ənggər naja nga nyi, 'Ga yiwu
təwul ngau ənggər kərngau.'
40 Patər dlaɗau ənga highiɓə nə Nabi'yar
ar dlaɗə'yar kə məthlə kə nga ndə ta'yau."

Yiwa Sau Ar Kəra Kərsiti
(Markusu 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Ar pəci kəra njir Farisi daɓəya dzə ar vi
zəməu, kə Yesu yiwa nda,
42 "Mi ngə ɗəngar hyi ar kəra Kərsiti ya?
Zər wa nga ja?"
"Zər Dawuda," əngwar nda.
43 Kə Yesu na anə nda, "Ya lagu mani ngə
Dawuda wu ndər lagu Mambəl, ju ngga nyi
ənga 'Thlaga'? Arya ji na,
44 " 'Thlagə na anə Thlagə ɗa,
"Nggya lagu mazəma yau, kəl yi fiya
dawa ngau əgya kiɗa hiya gau." '
45 Ma Dawuda ngga nyi ənga 'Thlagəu,' lagu
mani nga ji ɓəra ɗa zər nya?"
46 Ndə a'yi kəra uya sər shaɗəwa mai, mbari
ar pəci ta ndə a'yi ənga ɗəfu yiwa nyi sə mai.

23

Yesu Kughiya Maləmə Dlaɗə'yar Ənga Njir Farisi
(Markusu 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-47)

1 Kə Yesu nar nyi anə dlamir nji ənga
zəmbəlma nyi'yar,
2 "Maləmə dlaɗə'yar ənga njir Farisi
nanda ngə ənga dənama nə highiɓə dlaɗə
nə Musa.
3 Agabangə hya nggya njir ɓəla kalar səra
ndu na. Ama hya sara məl səra ndu məl
mai, arya nandə wu ɓəlari səra ndu highiɓə
mai.
4 Ndu mbiya kar tədəɓəu kəra dzadzau
ara hau ba nda fər nyi ar papadla nji, ama
nanda ənga kərnda nandə wu fə alaga zər
tsa nda aga dləwa nda mai.
5 "Ndə wu məl sər məla nda patə aga nja
na. Ndu mbə pərki nə fə ndər Hyal dlaɓə
ənga takulagəu ba ənga nggusəri nə ha əgya
fəlangə dzəgaməu.
6 "Ndu yiwu nja nə nda vir nggya
kadakadarkur wu mini, ənga sər nggya
kəra ndiya ənga mənahəu wu umbwa daɓə
dzə'yar.
7 Ndu yiwu nja usa nda ar sugu, ənga ndu
yiwu tsu nja ngga nda ənga 'Maləmə.'
8 "Ama nja kyaga ngga hyi ənga 'Maləmə'
mai, arya Maləmə zəmə nga ja ara hyi
wacu, ənga zamə nga hyi patəu.
9 Hya sara ngga ndər duniya ənga 'Tada'
mai, arya Tada zəmə nga ja ara hyi, naja
ngə ndəra a dəməlmau.
10 Ətsu, nju kyaga ngga hyi ənga 'Tarki'
mai, arya Tarki zəmə nga ja ara hyi, naja
ngə Kərsiti.
11 Gau wur hyi, ja ɗa ənggər ndər məl
thlər anə hyi.
12 Kalar ndəra wu fə kərnyi nju nda tina
nyi, ama ndəra tina kərnyi tsu nju nda hana
nyi.
13 "Sər təhuɗə anə hyi maləmə dlaɗə Musa
'yar ənga njir Farisi, njir ngguta vi! Hyi dari
nyi lagur vu təlkur Hyal anə nji. Nahyi ənga
kərhyi nahyi vu mai, ənga nahyi piyari nyi
lagu tsu anə njira vər yiwu nda vu mai.
14 [Sər təhuɗə anə hyi maləmə dlaɗə'yar
ənga njir Farisi, nahyi njir ngguta vi! Hyu
mbətəbiya kar mathləkə'yi təsal ənga hya
dzəgwa məliya kədi Hyal tugu aga nja na.
Agabangau, Hyal wu nda nə hyi ɓwaɓwatə
gagaɗau.]
15 "Sər təhuɗə anə hyi maləmə dlaɗə'yar
ənga njir Farisi, njir ngguta vi! Hyu ma'yi
ba'a a biyar ya məlmə ənga a biyar ya dəl,
aga hya kəzəya alaga zəmbəlma pathləu kəra
wu nu hyi. Ama tsu ndəra hyi uya, ba
hya məliya nyi fərkafərka a ndiya hyi, nahyi
wazha u'ur kətsa.
16 "Sər təhuɗə anə hyi, nji ləfə nə təɗəmwa.
Kə hyu na, 'Ma ndəra səm fəla ənga ki Hyal,
naji ndzana sə mai, ama ndəra səm fəla ənga
əndzau nə ki Hyal, səm fəla nyi a mbar nyi
ri.'
17 Nji thləkələməu, nji ləfau! Mani nga
ndiya ənga dəgala, əndzau əndəga Ki Hyal
kəra məliya əndzə kə cica?
18 Hya vər na tsu, 'Ma ndəra səm fəla ənga
bagadi nə nggyi sau, naji ndzana sə mai,
ama ndəra səm fəla ənga səra nji ləri, səm fəla
nyi a mbari nyi ri.'

19 Nji ləfau! Mani nga ndiya? Səra nji
ləri əndəga bagadi kəra məliya səra nji ləri kə
cica?
20 Nggara mə ja, kalar ndəra səm fəla əngа
bagadi nə Hyal, a səmkur ja fəla əni ba səra
a dari patəu.
21 Kalar ndəra səm fəla əngа Ki Hyal tsu,
a səmkur ja fəla əni əngа ndəra vər nggya a
gwa.
22 Kalar ndəra səm fəla əngа dəməlmau, a
səmkur ja fəla əngа tsəkafə Hyal əngа ndəra
vər nggya a dari.
23 “Sər təhuɗə anə hyi, maləmə dlaɗə'yar
əngа njir Farisi, njir ngguta vi! Hyu
həbiya nyi anə Hyal pathləu wu sə
kumo nə kwanjaɗi, əngа nggajiji, ba culi
kanggəranggahyiu. Ama kə hyi piyari dlaɗə
kəra ndiya əngа mənahəu, ca ngə məl səra
tsa'a, ba təhuɗəu, ba ta'yi ar jirkur. Hyu
kyaga məl thlər əngа sə'yar kau, a'yi kəl hya
piyari alenyi sə mai.
24 Nahyi njir təɗəmwa ləfau, hyu tsəbiya
favə wu 'yimi a sara hya tasiya, ama kəja
hya dzəgwa tasiya ri dləgwaməu.
25 “Sər təhuɗə anə hyi, maləmə dlaɗə'yar
əngа njir Farisi, njir ngguta vi! Hyi cina
dagərya cala əngа cala wu, ama huɗa nyi
nyinyi əngа dlərbau əngа kasali.
26 Nahyi Farisi nji ləfau! Hya kyaga cina
huɗa cala əngа cala wu kwatahəu, kadivira
ya nyi a ɗa camə tsu.
27 “Sər təhuɗə anə hyi, maləmə dlaɗə'yar
əngа njir Farisi, njir ngguta vi! Ənggər hu
kəra nji pabəri ya nyi pərtə nga hyi, sara
biya nju lari nyi gumaguma, ama a vu huɗa
nyi, nyinyi nga nyi əngа ɗəhi nji dîdîya əngа
kalar sə diyadiyaɓəu.
28 Lagu zəmə nga hyi, nju lari a biya
ənggər nji tsapəu, ama a vu huɗa hyi njir
ngguta vi əngа njira gəra ɓəla ndər Hyal nga
hyi.
29 “Sər təhuɗə anə hyi, maləmə dlaɗə'yar
əngа njir Farisi, nahyi njir ngguta vi! Hyi
həriya nyi hu anə nabi'yar əngа hyi ɓathləya
dza hu nji tsapəu.
30 Əngа hyu na, ‘Maja abər a'yi 'ya ar pəcir
əjir 'ya, 'yi wu nda fuwa tsi wu pə mashi nə
nabi'yar mai.’
31 Lagu kə nga hyi cabiya abər nahyi ngə
culi njira tsəya nabi'yar.
32 Hya nyabiya tsəla bikə nə əjir hyi kəja!
33 “Nahyi pabə'yar! Wazha mətsapa!
Lagu mani nga hyu nda kətiya kərhyi ara
numa nə u'ur kətsa?
34 Agabangau, yu səwa hyi nabi'yar əngа
njir sən sau ba maləm 'yar. Wu pama
nda hyu nda tsəya, əngа hyu dlakəya alenyi
njir nda ar wu dladlakau. Alenyi nji tsu
hyu nda dəgə nda əngа wuɗa wu umbwa
daɓə dzə'yar, əngа hyu nə nda ɓwaɓwatə
əngа hya kədləbiya nda sara wu məlmə
paməpaməu.
35 Agabangau, a dar kəra hyi ngə mashi
nji tsapəu patə kəra nji tsəya wu duniya,
mbari ar mashi Habila ndə tsapəu ba'a
shili ar mashi Zakariya zər Berikiya, ndəra
hyi tsəya wu pama vi cici wu Ki Hyal əngа
bagadi.
36 Yu nar hyi əngа jiri, numa nə sə'yar kə
patəu wu ɗa əngа njir zaman əshina kau.”

Yesu Uya Huɗathla Ar Kəra Urshalima

37 “Əm, Urshalima, Urshalima! Ndər tsa
nabi'yar, əngа ndər vavaka njira Hyal səwa
ngə a shili əngа tsəka kəl ta gə dləna nda!
Aga yiɗau nga yu yiwu ya fəri tsa yi ar dza
nji ngə pata, ənggər kəra miya təka wu tsəm
wazha nyi əgya ja, ama nahyi piyari ɗa mai!
38 Lara mə gəyi, kəja kir hyi a nggyari
huɗəfi.
39 Yu na anə hyi, tsu hyu ɓəra lari ɗa mai,
kəl hyi nda na, ‘Barka anə ndəra wu shili
wu thləmər Thlagəu.’ ”

24

Mətsamə Səra Cabiya Kuɗiyar Duniya (Markusu 13:1-2; Luka 21:5-6)

1 Kə Yesu piyari huɗa ki Hyal ja vər ma'yi,
kə zəmbəlma nyi'yar shili əgya ja ndu caca
anə nyi həhər'yar nə ki Hyal.
2 “Hyu lari sə'yar kə patə ya?” ji shaɗəwa
nda. “Yi wu nar hyi jirkura nyi, tsəka hər
ki'yar kau, a'yi ənggau kəra gəra dlana mai,
nju nda dlana nda papatəu, nju piyari tsəka
zəmə ar kəra kuvwa nyi mai.”
3 Ma Yesu a vər nggya a dar mə zaitunu,
kə zəmbəlma nyi'yar thləwa nyi zhizhir nda.
Əngwar nda, “Nar 'ya, ənuwa ngə pəci kəra
sə'yar kə wu nda ɗar kəra, əngа mi ngu
nda ɗa mətsamə nə shili nga, əngа kuɗiyar
najaka duniya?”

4 Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Hya nggya
hya tsamə ənga hangəkal nja sara nggutana
hyi.”
5 Arya nji gangəu wu nda shili wu thləmə
ɗa, ndu na ənga kərnda, “Nayi ngə Kərsiti,”
ba nda nggutana nji gangəu.
6 Hyu nda nggari ar kəra papa ənga ndər
əngwa əngwa ar kəra papa, hangəkalər hyi ja
sara hya'ari mai. Kəl ma sə'yar kə nyabiya
dzau, ama tsu kuɗər duniya naɗəu.
7 'Yi'yi wu dləɗə 'yi'yi, ənga təlkur wu nda
par təlkur. Wuɓau ənga kənggəɗər 'yi'yi wu
nda ɗarkər ar vi paməpamə gangəu.
8 Sə'yar kə patə dzəgwar ɓwaɓwatə ngə
wacu.
9 “Nji wu nda lər hyi aga nja nə hyi
ɓwaɓwatə ənga tsu nja tsətsəya hyi. Nji patə
wu nda piyari shishir dza hyi arya yau.
10 Ar pəci ta nji gangəu wu nda piyari
mbərsar nda, ənga ndu nda thləna hiya ku-
vwar nda, ba tsu nda piyari shishir dza
kuvwar nda.
11 Nabi fati'yar tsu wu nda shili, ba nda
sa nggutana nji gangəu.
12 Arya ɗəmwa'yikur wu nda cakau, yi-
wukur nə badəgala nju nda ɗa shishi'wu.
13 Ama ndəra cinapi ba'anə kuɗiya, ju
uya mbəɗau.
14 Ətsu ndəshigu nə təlkur Hyal nju nda
tətəlna ba'amani wu duniya, aga ja ɗa
sakida anə njir duniya patəu, kadivira
kuɗiyar duniya wu shili.
15 “Ma hyi lari sə zhizhigər wu ki Hyal
kəra cicau, ənggər kəra nabi Daniyalu nana
ta, bəgə ndər jiga ja nggabiya.
16 Bəgə njira vər nggya wu Yahudi nda
hwi a du mau.
17 Ndəra a dar kəra umbwa, ja sara gya ja
vu ki aga vuwa hə sə mai, ara ja sara sana
pəci.
18 Ndəra a gwa tagə tsu, ja sara sha a su ki
aga sa hə kar ha nyi mai.
19 Pəci ta wu nda ɗa sər təhuɗə anə
mathləkə'yi kəra ənga huɗəu ənga kəra a vər
lə u'wa ar pəci ta!
20 Hya kədi Hyal sə ka sara ɗa pəcir
fwahəu ənga alaga ar pəcir ɓəlsar.
21 Ar pəci ta ɓwaɓwatə wu nda ɗa
gagaɗau kəra nji gəra saya ɗahari mbari ar
dzəgwar duniya, ənga tsu culiya nyi wu ɓəra
nda ɗarkər mai.
22 Maja a'yi Thlagə gənna dzəgaməkura
pəci kə mai, ndər uya mbəɗau a'yi mai.
Ama arya nji cacaɗə nə Hyal, a gənnar ja
dzəgaməkura pəci kau.
23 Ar pəci ta, ma nji nar hyi abər, ‘Kəja
Kərsiti ənggau!’ alaga, ‘Wata ja a ndəna!’ hya
sara hənggəri ənga nda mai.
24 Arya Kərsiti nə fati ənga nabi'yar nə
fati wu nda shili ndu sa məl sə dədəgur nə
ngguta nji alaga nji cacaɗə nə Hyal ma, ma
sən ɗa nju nda nggutana nda.
25 Nggara mau ja, a nar hyir yi sə'yar kə
tsu kaɗəu.
26 “Agabangau, ma vanyi ndə nar hyi,
‘Wata ja a gwar tagəu,’ hya sara biya səhimi
nyi mai; alaga ji na anə hyi, ‘Kəja ja ənggau
ar vir mbwau,’ hya sara hənggəri əni mai.
27 Arya shilər Zər Ndau, nju nda lari patə
ənggər kəra par wu səm sara wu səbiyar pəci
ba nju lari patə wu gwa təɗə pəci.
28 Ma vira sə tətau ari ənа ngə kwadəgəu
wu kaɓau.
29 “Ayukuɗa pəcir ɓwaɓwatə kə tərabiya
shi'uɗəu,
“ ‘Pəci wu nda vu kuthləu,
ba hya wu nda nggəl ara mbəl
shashilga wu nda
təɗau sara dəməlmau,
ənga tsu dənama'yar
nə səɓə dəməlmau,
wu nda kənggəɗər dzau.’ ”
30 “Ar pəci ta mətsamə nə Zər Ndau wu
nda cabiya dzə a dəməlmau. Njir duniya
papatəu wu nda gwu sə'yinggu. Ndu nda
lari Zər Ndau wu shida sara dəməlmau wu
dlama ənga dənama ba ənga kadakadarkur
nyi gagaɗau.
31 Ju nda səwa waladi nyi'yar ənga nja
mbəɗiya madiya tələmə ənga ɗahə ngga, ba
nda dzəgwa kaɓiya nji cacaɗə nyi sara wu
ndəla məlmə ba'a ndar vanyi.
32 “Highiɓəra mau sə sara ara wur kanda.
Ma tsa nyi'yar dzəguya dləɗau ənga hyali
wu thlau, hya səni abər biyargwa a shiliri.
33 Abangə tsu, ma hya lar sə'yar kə a ɗari,
hya nggya ənga səni abər pəci a ɗar ləhəu,
ləhə ar yir hiya hyi.
34 Yu nar hyi jirkura nyi, najaka za-
manəu, a'yi wu tərabiya mai, kəl sə'yar kə
patə nyabiya dzau.

35 Dəməlmau ənga gyiwu ˈyi wu nda tərabiya, ama ndər ɗa nə nyi wu təɗau a gyiwu ˈyi mai.”

Pəcir Shilər Yesu Ndər Səni Aˈyi Mai

36 “Ndər səni pəci ənga saka kəra səˈyar kə wu ɗarkər aˈyi mai, alaga waladiˈyar kəra a dəməlmau, ənga alaga Zəra nyi, ama kəl Tada zhizhi nyi.
37 Ənggər kəra ɗarkər wu pəcir Nəhu, abangə nga nyi wu nda ɗa ar pəcir shilər Zər Ndau.
38 Kadivira pəlimba sana duniya, nji kəl səm sər səm ənga sa sə sasa, ndu faˈa mathləkəˈyi ənga ndu lə kuˈyi anə shili, baˈanə shili ar pəci kəra Nəhu gwu kwambwal dəgal ta ari.
39 Fəɗəngəkər nda abər sə ənggər kə wu ɗa, ya, kəja pəlimba a shiliri ka sa kwafəna nda. Tangə ənggər ta nga nyi wu nda ɗa ar pəcir shilər Zər Ndau.
40 Ar pəci ta, shili məthlə a vər məl thlər ar fa, ba nja hər ndə pathləu ba nja piyari pathləu.
41 Ar pəci ta, mathləkəˈyi məthlə a vər awau ar bəra, ba nja hər ndə pathləu ba nja piyari pathləu.
42 “Agabangau, hya tsamə ənga hangəkal arya nahyi wu sənbiya tara pəci mani ngə Thlagə wu nda shili mai.
43 Nggabiya mau, maja abər thlagər ki wu səni pəci kəra ndər həl wu shili wu ki nyi, ju nggya liliˈu, naji wu piyari ndər həl a sa pəthlə ki nyi mai.
44 Agabangau, kəl hya nggya papabau, arya nahyi wu səni tara ənuwa ngə Zər Ndau wu nda shili ari mai.
45 “Wa ngə mafa kəra tsaˈa miya ɗəfuwa ənga ndər məl thlər kəra hahanga? Naja ngə ndə kəra tarki nyi wu fiya nyi dəgal ar kəra njir məl thlər nyiˈyar, aga ja nə nda sər səm ar pəci kəra tsatsaˈa.
46 Mafa kəra thlagər ki nyi shili ji sa thləwa nyi ja vər məl thlər nyi kakaləu, ju ɗa ənga caguli.
47 Yu nar hyi jiri, tarki nyi wu nda fiya nyi dəgal ar kəra sə nyi patəu.
48 Ama ma ji ɗa, mafa kəra ɗəmwaˈyi ngau, ju nda na anə kərnyi, ‘Kəja tarki ɗa a nggyari ara shili kaɗəu.’
49 Ba ji nggya aga dəgə njir məl thlər kuvwa nyiˈyar, ənga ju səm ənga sa sə sasa ənga njir sa sə sasa.
50 Ma ji məl abangau, tarki nyi wu nda shili kukuthləu ar pəci kəra ji gəra nggani ju shili.
51 Tarki wu sa takasiya nyi ba ja səwa nja vakuwa nyi a vu pama njir ngguta vi, vira ndu vuwa nggya ndu tiwi ənga sələm ba ənga ɗə hir.”

25

Karapau Ar Kəra Kuˈyi Kumou

1 Kə Yesu dumwa ənga ndər, ji na, “Ar pəci ta, nju nda gəla təlkur Hyal ənga kuˈyi kumo kəra gəra sən ndə sal kəra həri pitəllar nda, aga nda nda səkə shilər salkwanjili.
2 Təfu wu pama nda dza nga nda, ənga təfu wu pama nda tsu hahangə nga nda.
3 Dza nyiˈyar kə həri pitəllar nda gəra ənga mal zaɓəkwa wu pəla.
4 Hahanga nyiˈyar həri pitəllar nda ənga mal zaɓəkwa wu pəla.
5 Salkwanjila nyi aˈyi shili kaɗə mai, kə ndə gwu ghanyi, kə ghanyi həna nda patəu.
6 “Hathlər vuˈyi, kə nji siya mala wau, abər, ‘Kəja salkwanjili a shiliri! Səbiya mau hya sa dləwuri nyi.’
7 “Kə kuˈya nyiˈyar patə hyaˈari sara wu ghanyi, kə ndə mbəmbəwa uˈu wu pitəllar nda.
8 Kə dza nyiˈyar kə na anə kuˈyi hahangə kau, ‘Dar ˈya mau, malər hyi kə kukushu, kəja pitəllar ˈya a gwari wu tau.’
9 “Əngwar kuˈyi hahangə kə anə nda, ‘Awau, wu ɗa tsaˈa anə mən patə mai, səra hya məl ca ngə hya maˈyi a biya ara njir ɗəlna mal aga hya biya ɗəlbiya nər hyi.’
10 “Ama ma tsu nda ar lagu a vər maˈyi a nda ɗəl mala nyi, ba salkwanjili shili. Kuˈyi kəra pabəri kərnda maˈyi əkkəˈyi ja a vwar vir mini nə hə dzau, kə nji haɗiya miya kiya nyi.
11 “Ayukuɗa ɓəliya sar kushu kə alenyi kuˈyi ta shili, ndu na, ‘Tarki! Tarki! Pahəna ˈya miya ki!’
12 “Ama ju nda shaɗəwa nda, ‘Nayi wu səni hyi mai.’

13 “Agabangau, hya nggya ənga hangəkal
arya nahyi wu səni pəci ənga saka nə shili
ɗa mai.”

Karapau Ar Kəra Mafa Jijiri (Luka 19:11-27)

14 “Təlkur Hyal wu nda ɗa ənggər ndəra
wu nda ma'yi a nda gə ndə naɗəu, kə ji
ngga mafa məl thlər nyi'yar, ba ji təkəya nda
gənna nyi.
15 Ji nə nyi gənna dubu təfu anə vanyi
ndau, anə vanyi ndau gənna dubu məthlə
ənga gənna dubu pathləu tsu anə vanyi
ndau. Anə kalar ndau, ba ji nə nyi səra tsa'a
aga dənama nyi. Kə ji dzəgwa ma'yi a nda gə
ndau.
16 Ndəra nji nə nyi dubu təfu ma'yi ənga
kusa ji nda shafəli ənga səra nji nə nyi, ba ji
uya akkəri dubu təfu a dar kəri.
17 Abangə tsu ndəra nji nə nyi dubu
məthlə uya akkəri dubu məthlə a dar kəra
nə nyi.
18 “Ama ndəra nji nə nyi dubu pathləu
ma'yi, ji nda labiya ka'u a gyiwu 'yi, ba ji
ɗəwana gənna thlagər ki nyi a gwa.
19 “Ayukuɗa pida gangəu, kə thlagər ki
mafa'yar kə sha shili, ji sa yiwa aga nda nar
nyi ənggəra ndə ɗa ənga gənna kəra ji nə nda.
20 Ndəra dləwuri dubu təfu shili ənga dubu
təfu a dar kəra nyi, ji sa na, ‘Thlagər ki, gə nə
ɗa dubu təfu, kəja a ɓəra uyari yi dubu təfu
a dar kəri.’
21 “Thlagər ki nyi shaɗəwa, ‘Usi mafa
tsapəu ndər məl thlər tsa'a miya ɗəfu! Gə
məl thlər ngə tsa'a miya ɗəfu ənga sə kushu
kəra nji nə ngau, agabangau, yu nda fiya
ngau, ar kəra sə gangəu. Shili ga nyabiya
dzə ənga caguli ənga yau!’
22 “Ndəra dləwuri dubu məthlə tsu shili, ji
sa na, ‘Thlagər ki, gə nə ɗa dubu məthləu,
ya, kəja ya ɓəra uyari akkəri dubu məthlə a
dar kəri.’
23 “Thlagər ki nyi shaɗəwa, ‘Usi mafa
tsapəu ndər məl thlər tsa'a miya ɗəfu! Gə
məl thlər ngə tsa'a miya ɗəfu ənga sə kushu
kəra nji nə ngau, agabangau, yu nda fiya
ngau, ar kəra sə gangəu. Shili ga nyabiya
dzə ənga caguli ənga yau!’
24 “Kə ndəra dləwuri dubu pathləu tsu
shili, ji sa na, ‘Thlagər ki, a səni yau abər
nagə ndə dzadzau ngau, gu fa'a sau ar vira
gə gəra thləkana, kəja nagau ndər yiwu sə
kurthlə ngau.
25 Ca ngə məliya hivər mbar ɗa ara məl
thlər ənga gənna ngau, ba yi labiya ka'u a
gyiwu 'yi, ba yi ɗəwana a gwa. Kəja sə ngau
tsu tsəka'a.’
26 “Kə thlagər ki nyi shaɗəwa, ‘Nagə mafa
ɗəmwa 'yi hangəkal ndə kukufəu! Əm, a
səni gə abər yu sən fa'a sau ar vira yi gəra
thləkana ənga nayi ndər yiwu sə kurthlə ngə
ya?
27 Ma abangə ja, gu kyaga nda həri gənna
ɗa a dar vir fə gənna aga ma yi shili ənggər
kau, yu sa uya akkəri a dar kəri.
28 “ ‘Dləwura mau gənna dubu pathləu
kəra ara ja kau, ba hya nə nyi anə ndəra
ənga dubu kumou.
29 Arya ndəra ənga sau, nju cakər nyi
aga ja uya gangəu. Ndəra gəra ənga sə tsu,
alaga səra a'yi ara ja kushu kau, ba nja ɓəra
dləwuri ara ja.
30 Ba nja dzəgwa vakana mafa dididi kə
a biya, a vu kuthləu vira ju nda tiwi ənga
sələm ba ja ɗə hira ja gagaɗau.’

Numa Nə Jamuya

31 “Ar pəci kəra Zər Ndau wu nda shida
wu kadakadarkur nyi, ənga waladi'yar
patə əkkə'yi ja, ju nda sa nggya ar tsəkafə nə
kadakadarkur.
32 Nju nda sa kaɓiya patər njir duniya
wu mwa nyi, ba ja dzəgwa təkəbiya nji patə
bwata məthlə ənggər kəra ndər ɓəla wu
təkəbiya pama təmahə'yar ənga ku'yar.
33 Ba ja nda piya təmahə'yar lagu tsi
mazəma ja ənga ku'yar lagu tsi matsala ja.
34 “Ba təl a dzəgwa na anə njira ar
mazəma ja, ‘Shila mau nahyi njira Dəɗa
fənggər hyi barka; hya dləwuri sər fa'a kir
hyi, ca ngə təlkur Hyal kəra nji pabər hyi tsu
kaɗə mudlau.
35 Arya ɗəɗəməu wuɓau a vər tə ɗa, ba hyi
nə ɗa sər səm. Hili a vər tə ɗa, ba hyi nə ɗa
sər sa, ənga tsu məthləpi yau, ba hyi hər ɗa
a vu kir hyi.
36 Turusu yau, ba hyi har ɗa kar, kə yi ɗa
gəra ngga, ba hyi shiləgəbiya ɗa. Nji fuwa ɗa
wu fursəna, ba hyi sa tular ɗa.’
37 “Ba nji tsapə ka na anə nyi, ‘Thlagəu, a
nuwa nga 'yi lar ngə ənga wuɓau, ba 'yi nə

ngə sər səma, ənga ˈyi lar ngə ənga hili, ba ˈyi nə ngə səra ga sa ka?
38 Ba a nuwa nga ˈyi lar ngə məthləpi, ba ˈyi nggar ngau a vu kir ˈya, əndəga turusu, ba ˈyi nə ngə səra ga har ara?
39 Ənga ətsu a nuwa nga ˈyi lar ngə gəra ngga ənga wu fursəna, ba ˈyi sa tular nga?'
40 "Ba təl ka dzəgwa shaɗəwa nda, ja na, 'Jiri nga yu na anə hyi, kalar səra hyi məliya nyi anə kusha zaməɗaˈyar kau, anə ɗa nga hyi məliya.'
41 "Ba təl ka dzəgwa na anə njira ar matsala ja, 'Kwaya mau a dzər ɗa, nahyi nji shishiˈwau, maˈya mau a ndu uˈur kətsa kəra nji pabəri nyi anə Shatan ənga waladi nyiˈyar.
42 Arya wuɓau a vər tə ɗa, nahyi nə ɗa sər səm mai. Hili tsu a vər tə ɗa, nahyi nə ɗa sər sa mai.
43 Kə yi ɗa məthləpi anə hyi, nahyi nggar ɗa a vu kir hyi mai. Turusu yau, nahyi nə ɗa kar ha mai. Ənga gəra ngga yau, ənga wu fursəna, nahyi sa tulari ɗa mai.'
44 "Nanda tsu, ndə shaɗəwa nyi, 'Thlagəu, a nuwa nga ˈyi lar ngə ənga wuɓau ənga hili a vər tə ngau, ənga məthləpi gau, ənga wu fursəna, ənga gəra ngga ba turusu, ama naˈyi dləwari ngə maya?'
45 "Ba ja dzəgwa shaɗəwa nda, 'Yi wu nar hyi jirkura nyi, kalar səra hyi gəra məliya nyi anə kusha zaməɗaˈyar kau, anə ɗa nga hyi nggəl ara məl.'
46 "Ba nda maˈyi a gwu ɓwaɓwatə gəra kuɗau, ama nji tsapəu nər nda a gwu pi gəra kuɗau."

26

Mba Miya Aga Tsa Yesu
(Markusu 14:1-2; Luka 22:1-2; Yahwana 11:45-53)

1 Ənggəra Yesu kuɗəna na patə səˈyar kau, kə ji na anə zəmbəlma nyiˈyar,
2 "Hyu səni abər, lardur nə vəlna a hyiri pida məthlə ənga tsu nju nda sa ləri Zər Ndau aga nja dlakəya nyi."
3 Kə pubu dədəgalˈyar ənga njira nggurəm nə məlmə kaɓiya dzə patə ar pathla nə pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, ndəra nju ngga ənga Kayafasu.
4 Ndə mba miya lagu kəra nda sən uya nda mbar Yesu ari ɗəɗəwa aga nda tsəya nyi.
5 Ama kə ndə na, "Aˈyi pəcir mini kə mai, ara ja sara hyaˈana hangəkala nji."

Nji Bəsiya Yesu Ənga Mal Kisəu Wu Bethlani
(Markusu 14:3-9; Luka 7:37-38; Yahwana 12:1-8)

6 Ma tsu Yesu wu Bethlani, wu ki Simanu ndəra ɗəɗəməu ndər pibi,
7 kə vanyi mala shili ənga pəla mal kisəu kəra nju ɗəl ənga gənna gangə gagaɗau. Mala kə shili ji sa pənggər nyi mala nyi a gyar kəra ja ar pəci kəra nda vər səm sər səm.
8 Ta zəmbəlma nyiˈyar lari abangau, kə huɗa nda ndzau, ndu na anə kərnda, "Wathləmə culi najaka wira sa?
9 Mal kau, nju sən ɗəlna ənga gənna gangəu, ba nja dləwari nji tətə dənama ənga gənna nyi."
10 Arya Yesu wu sənbiya səra ndu na, kə ji na anə nda, "Aga mi nga hyu ɓwanə nyi kər anə mala ka? A məliya ɗar ja səra mənahəu.
11 Nji tətə dənama aˈyi nda əkkəˈyi hyi parangəu, ama nayau aˈyi yi əkkəˈyi hyi parangə mai.
12 Mal kisə kə ji pənggər ɗa kau, nə pabə dzə nə haɗə ɗa ngau.
13 Yu nar hyi jirkura nyi, kalar vira nju nda tətəlna ndəshigu kə ari wu duniya patəu, nju nda ndər ar kəra sə kə ji məliya kau, aga ɗəngari ənga ja."

Yahuda Dləwunggəri Aga Ja Thləna Hiya Yesu
(Markusu 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Kə pathləu wu pama zəmbəlma nyi kumo apə məthləu, kəra nju ngga ənga Yahuda Isikarayoti maˈyi a ndəgya pubu dədəgalˈyar,
15 ji nda yiwa nda, "Yiɗawu nga hyu kina ɗa ma yi sən lər hyi nya?" Kə ndə jigabiya gənna sulayi makərkumunyi
16 Mbari ar pəci kau, ngə Yahuda wu gal lagu kəra ja sən ləri Yesu ari.

Yesu Səm Lardur Vəlna Ənga Zəmbəlma Nyiˈyar
(Markusu 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Yahwana 13:21-30)

17 Ar pəci nə tanggərma nə lardur nə macikəl gəra thləlamə, kə zəmbəlma nyi'yar shili ndə sa yiwa nyi, “Əmani nga gu yiwu 'ya pabəri ngə vir səm lardur nə vəlna ka?”

18 Kə ji shaɗəwa, ji na, “Ma'ya mau a vu huɗa məlmau, hyu vuwa thləwa vanyi ndə a vuna, ba hya nar nyi, ‘Maləmə ngə na, abər, pəci nyi a ɗar ləhəu. Ju sa səm lardur nə vəlna əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar wu ki ngau.’ ”

19 Kə zəmbəlma nyi'yar məliya ənggəra ji nar nda ta, ba ndə pabəri vir səm lardur nə vəlna nyi.

20 Ənggəra wagə ɗa, Yesu nggya aga ja səm sər səm əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar kumo apə məthləu.

21 Ma tsu nda vər səm sər səm, kə Yesu na anə nda, “Jiri nga yu na anə hyi, pathləu wu pama hyu nda thləna hiya yau.”

22 Kə ɗəfuwa nda ndzə gagaɗau, kalar ndu dzəgwa na anə nyi wu pama nda, “Ənga jiri, nayi ngə ya, Thlagəu?”

23 Kə Yesu shaɗəwa, “Ndə ka a vər fə tsi wu cala ənga yi kau, ngu nda thləna hiya yau.

24 Zər Ndau, wu tə ənggəra nji tsəfəri ar kəra ja, ama sər təhuɗə anə ndəra wu nda thləna hiya Zər Ndau. Wu ndiya anə ndə kau, kuji nji gəra ya nyi.”

25 Kə Yahuda ndəra wu nda thləna hiya ja na, “Maləmə, ənga jiri nayi ngə ya?”

Yesu shaɗəwa, ji na, “Angə, nagə ənga kərngə ma, a nabiyar gau.”

26 Tsu nda vər səm sər səm, kə Yesu həri macikəl, kə ji lər usaku anə Hyal, ba ji ɓəɓələwa, kə ji nə nyi anə zəmbəlma nyi'yar, ju na, “Dləwura mau hya səm, naja kə kumər dza yi ngau.”

27 Kə ji həri kyakiwa nə 'yimir wur inabi, kə ji lər usaku anə Hyal, kə ji nər nda, ju na, “Patəkura hyi, hya sa.

28 Najakə mashi ɗa ngau nə nyabiya alkawal mafəliyangə, kəra nju nda pəna aga təfəbiya bikə nə nji patəu.

29 Yu nar hyi, tsu yu ɓəra sa 'yimir yayar wur inabi mai, kəl pəci kəra yu nda sa mafəliyangə ənga hyi wu təlkur nə Dəɗa.”

30 Ayukuɗa ndə kuɗəna thlə na, kə ndə ma'yi a dar Mə nə wur Zaitunu.

Yesu Nana Ənggəra Biturusu Wu Nda Kəpalna Səni Nyi
(Markusu 14:27-31; Luka 22:31-34; Yahwana 13:36-38)

31 Kə Yesu na anə nda, “Vu'yi əshina kau, patə hyi, hyu nda tətəlnakər arya səra wu nda ɗa ənga yau. Ara tsətsəfə nga nyi wu ləkakaɗə nə Hyal, abər,

“ ‘Yi wu nda tsar
kəra ndər ɓəla,
ba ɓəla nə təmahəu
a tətəlnakər.’

32 Ama ayukuɗa yi hya'ari sara vir tau, yu tərabiya wu mwar hyi a vu Galili.”

33 Əngwar Biturusu anə nyi, “Alaga nji patə hwinakər ndə piyari ngau, nayi wu, piyari ngə nə ɗa mai.”

34 Kə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Yu nar ngə jirkura nyi Biturusu, əshina vu'yi kau, kadivira vəgəmə wu nda wau, gu kəpalna sən ɗa ar kər ar kər makəru.”

35 Kə Biturusu ɓəra na, “Alaga nji tsəya ɗa daɓə ənga gau, nayi wu kəpal səni ngə mai.” Kə patəkura alenyi zəmbəlma nyi'yar nana abangə tsu.

Yesu Kədi Hyal Wu Gyatsimani
(Markusu 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Kə Yesu əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar ma'yi a ndar vanyi vi kəra nju ngga ənga Gyatsimani, kə ji nda na anə nda, “Nggya mə nər hyi ənggau, yu ma'yi a ndu mwa ya nda kədi Hyal.”

37 Kə ji həri Biturusu ənga wazha Zabadi məthlə ənga ja, nanda ngə Yakubu ənga Yahwana, naja ənga huɗə kiyakiyar gagaɗau ənga ɓwaɓwatə ara səra ja a gwa.

38 Kə ji na anə nda, “Huɗə ndzəndzə kəra ya gwa a sən tsəya ɗa. Nahyi hya nggya lili'u hya ɓəla ənga yau.”

39 Ji ɓar dzə kushu, ba ji dla lagu bama a gyiwu 'yi, ja vər ndər ənga Hyal, ju na, “Tada, ma ja abər yiwu ca ngə uya, bəgə ga həna najaka ɓwaɓwatə ar kəra yau. Alaga abangau, a'yi səra yu yiwu mai, ama səra gu yiwu.”

40 Ba ji sha shili ara zəmbəlma nyi'yar, ba ji sa thləwa nda wu ghanyi. “Mi nga ma? A'yi hyu sən nggya nə ɓəla ənga yi alaga nə saka pathlə wa?” Ji yiwa Biturusu.

41 “Hya nggya ənga ɓəla ənga hya kədi
Hyal ara hya sara təɗau a gu dzau. Mambəl
wu yiwu nə nyi, ama kumər dzə a təwari.”
42 Kə ji ɓəra maˈyi nə məthləkura nyi, ji
nda ndər ənga Hyal, ji na, “Tada, Ma aˈyi
ɗa tsaˈa aga ɓwaɓwatə ka həna kər mai,
ama kəl yi təwari, taˈyi səra gu yiwu patə ja
ɗarkər.”
43 Ənggəra ji sha shili, kə ji ɓəra thləwa nda
wu ghanyi, ara ghanyi tədəɓəu ar liya nda.
44 Kə ji piyari nda, ba ji maˈyi sə nyi nə
makərkura nyi, kə ji nda ndər ənga Hyal, ji
ɓəra nana səˈyar ta.
45 Ji ɓəra sha shili əgya zəmbəlma nyiˈyar,
ba ji thləwa nda wu ghanyi, kə ji na anə nda,
“Tsu hyu ghanyi ya, hyu ɓəlsar ya? Tsaˈa
abangə ja! Pəci a ɗari nju nə nyi Zər Ndau a
gwu tsa njir bikau.
46 Hyaˈara mau, məna maˈyi! Kəja ndər
thlə hiya yi ta a shiliri!”

Nji Mbar Yesu
(Markusu 14:43-50; Luka 22:47-53; Yahwana 18:3-12)

47 Tsu Yesu a vər ndər, kəja Yahuda,
pathləu wu pama zəmbəlma nyiˈyar kumo
apə məthləu, shili ənga nji gangəu ənga kat-
sakər ba zəwa wu tsa nda. Njira pubu
dədəgalˈyar ənga njira nggurum nə məlmə
səwa.
48 Ndər thlə hiya ja kau, a dəgar ndar
ja mətsamə, “Ma ndəra yi bərpiya nyi, naja
ngau, mbari nya mau.”
49 Ənggəra ji dla, ba ji maˈyi təwar a
ndəra Yesu, kə Yahuda usar nyi, ji na, “Usi
Maləmə,” kə ji bərpiya nyi.
50 Əngwar Yesu anə nyi, “Bazhi ɗa, məliya
səra hə nga shili.”
Kə nja nyi shili ndə sa mbari Yesu, kə ndə
səɓiya nyi ɓaɓalu.
51 Ənggəra ndə lari abangau, kə pathlə
wu pama njir ɓə Yesu təsəbiya katsakər nyi,
ba ji thlana himiya mafa pubu kəra ndiya
ənga dəgal əni.
52 Əngwar Yesu anə nyi, “Shabiya kat-
sakər ngau a vu ki nyi, arya kalar ndəra
tsəbiya katsakər, katsakər ngu nda tsa nyi.
53 Hyu nggani abər aˈyi yu sən ngga Dəɗa,
ba ja səwa ɗa alaga bwata waladiˈyar kumo
apə məthlə wa?
54 Ama lagu mani ngə səra tsətsəfau wu
ləkakaɗə nə Hyal wu nyabiya dza, abər aˈyi
ji ɗa lagu kə maya?”
55 Ar pəci ta, Yesu na anə dlamir nji, “Nayi
ngə ndər təɗəmwa anə njir gwaɗəvi ya, ənga
hyi səbiya katsakər ənga zəwa aga hya sa
mba ɗa ya? Parangəu ya vər nggya əkkəˈyi
hyi wu ki Hyal ya vər highiɓau, ama nahyi
sayi mbar ɗa mai.
56 Səˈyar kə ɗa patə aga səra nabiˈyar
tsəfəri a nyabiya dzau.” Kə patə zəmbəlma
nyiˈyar tətəlna dzau ba ndə piyari nyi wu
tsa nda.

Yesu Wu Mwar Pathla Nə Njir Yahudiya
(Markusu 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Yahwana 18:13-14,19-24)

57 Njira mbari Yesu həri nyi a ndəra
Kayafasu dəgala Pubu, vira maləmə
dlaɗəˈyar ənga njira nggurəm kaɓə ari.
58 Kə Biturusu nu nyi wu ndəl wu ndəl
tsatsaləu, tsaˈa vwar huɗa ki dəgala Pubu. Ji
vuwa nggya əkkəˈyi njir səkə ki aga ja lari
ənggəra nju ɗa ənga ja.
59 Pubu dədəgalˈyar ənga patər njir zəwa
a vər gal lagu kəra nda sən vazəya Yesu aga
nda tsəya nyi.
60 Ama sə aˈyi ndə uya mai, alaga kə nji
gangəu shili ndu thla sakida nə fati ar kəra
Yesu.
Ayukuɗa nyi patəu, kə alenyi nji məthlə
biyar babal,
61 ndə na, “Sal kə na, abər, ‘Yu sən dlana
ki Hyal kau, ba ya ɓəra həriya nyi wu pida
makəru.’ ”
62 Pubu kəra ndiya ənga dəgal hyaˈari aˈyi
taˈyau, ji na anə Yesu, “Mi ngə sə kə nja vər
na a miya ndəla gə ka? Sə aˈyi gu na a gəri
wa?”
63 Ama kə Yesu nggya sə nyi ɗiyu.
Kə pubu kəra ndiya ənga dəgal na anə nyi,
“Yi wu daɓər ngə ənga thləmər Hyal kəra a
dəməlmau, narˈya ma nagə ngə Kərsiti, Zər
Hyal.”
64 Yesu shaɗəwa, “Angə, abangə nga nyi
ənggər kəra gə na kau. Ama taˈyi ya nar
hyi patə hyi, mbar kabangəkau, hyu sa lari
Zər Ndau a vər nggya ar tsi mazəma ndə
dəgal dənama, a vər shida wu dlama sara
dəməlmau.”

65 Kə pubu kəra ndiya ənga dəgal tana ləgutə kərnyi ənga huɗə ndzəndzau, ju na, “A nanar ja ndər nə deɓa Hyal! Sakida mi mənu ɓəra gala? Kəja hya nggari ndər diɗa vi nyi ənga kərhyi.
66 Mi nga hyu nggana?”
“A ɗar tsaˈa nja tsəya nyi,” ndə shaɗəwa.
67 Kə ndə təfuwa nyi tuli a vu bama ja, ənga alenyi nji tsu dədəguwa nyi tsi. Alenyi nji nə nyi tsi balma
68 ndu dzəgwa na, “Ma nagə ngə nabi, nanaˈya, Kərsiti, tara wa ngə dəgər ngə ka?”

Biturusu Kəpalna Səni Yesu (Markusu 14:66-72; Luka 22:56-62; Yahwana 18:15,25-27)

69 Ar pəci kəra Biturusu a vər nggya a biyar huɗə ki, kə kwar ki kə shili əgya ja, ji sa na anə nyi, “Nagə ma, nahyi ngə shili əkkəˈyi Yesu ndər Galili.”
70 Ji kəpalna nyi wu mwar nda patəu, ji na, “Nayi wu səni səra gu na kə mai.”
71 Ta ji maˈyi a biya miya kiya nyi, ba ji biya ɓə ənga vanyi kwar ki, kə kwa kə lar nyi, kə ji na anə njira tataˈyi a ndəna, “Ndə kə ma, nanda ngə əkkəˈyi Yesu ndər Nazəratu.”
72 Ji ɓəra kəpalna nyi daɓə ənga səm fəla, “Yi wu sən ndə kə mai!”
73 Bəliya sar kushu, njira tataˈyi a ndəna ndə maˈyi a ndəgya Biturusu, ndə nda nar nyi, “Ənga jiri, pathlə gu pama nda, arya kiyara gau a nanar ndəla gau.”
74 Kə ji mbari shiˈwa kərnyi, ənga ji ɓəra səm fəla anə nda, abər, “Yi wu sən ndə kə mai!”
Ənggərna kə vəgəmə wau.
75 Ənggau kə Biturusu ɗəngari ndər kəra Yesu nar nyi, abər, “Divira vəgəmə a wau, gu kəpalna sən ɗa ar kər ar kər makəru.” Kə ji hwi a biya, ji biya tiwi ənga sələm gagaɗau.

27

Yesu Wu Mwar Gwamna Bilatusu (Markusu 15:1; Luka 23:1-2; Yahwana 18:28-32)

1 Əmudlə kaɗəu, kə pubu dədəgalˈyar ənga njira nggurəm məlmə patə mbiya miya tsu aga nda tsəya Yesu.
2 Ndə dzəɓiya nyi, ba ndə maˈyi ənga ja, ndə nda lər nyi a ndu tsa gwamna Bilatusu.

Yahuda Tsəya Kərnyi (Thlər Camaˈyar 1:18-19)

3 Ta Yahuda, ndəra thləna hiya Yesu, lari abər a thlana nyir nji numa nə tə anə Yesu, ba ji tiwi ənga kərnyi, ba ji shabiya nda gənnar nda, a nda nə pubu dədəgalˈyar ənga njira nggurəm.
4 Ji na, “A məliyar yi bikau, arya yi thləna hiya ndəra gəra ndzana sau.”
Ndə shaɗəwa nyi, “Mi dzawur ˈya ənga ka? A nəngə ngə dzaˈwu.”
5 Kə Yahuda vakə nggər nda gənna nyi a gwu huɗa Ki Hyal, kə ji maˈyi, ji nda hakəya kərnyi.
6 Pubu dədəgalˈyar ɗəməri gənna nyi, ndə na, “Aˈyiɗa tsaˈa nja ɓəra shabiya gənna kə a gu mbəl mai, arya gənna mashi ngau.”
7 Kə ndə mbiya miya aga nda ɗəlbiya babal, ar vira nju ngga ənga Babal nə ndər Hər Təm. Aga ja ɗa hulili anə nji shishili.
8 Ca ngə səra ɗa nju ngga vi kə ənga ˈYiˈyi Mashi baˈanə əshina.
9 Lagu kə ngə səra Nabi Irimiya nana nyabiya dzau, “Kə ndə faˈari kwaɓa thladla makərkumunyi, gənna kəra njir Izirayila thlana.
10 Kə ndə ɗəlbiya babal nə ndər hər təm əni, ənggəra Thlagə nar ɗa.”

Nji Hər Yesu A Dumwar Bilatusu (Markusu 15:3-5; Luka 23:3-5; Yahwana 18:33-38)

11 Kəja Yesu taˈyi wu mwar gwamna, kə gwamna yiwa nyi, “Nagə ngə təl njir Yahudiya ya?”
Kə Yesu shaɗəwa nyi, “Nagə ngə na abangau.”
12 Ar pəci kəra pubu dədəgalˈyar ənga njira nggurəm a vər nana ndər ar kəra ja, naji shaɗəwa anə nda mai.
13 Kə Bilatusu yiwa nyi, “Aˈyiguŋgariŋ sakida kəra nda vər na a miya ndəla gə kə wa?”
14 Ama kə Yesu bəgə sə nyi ɗiyu, sə aˈyi ji na alaga kushu ar kəra sə kə mai, ba sə kə nə nyi ɗənga anə gwamna.
15 Ar pəcir mini nə lardur nə vəlna, gwamna a tsəliyari parangəu, ju səya ndər fursəna pathləu anə dlamir nji, ndəra ndu yiwu.

16 Ar pəci ta vanyi ndər fursəna aˈyi kəra nju səni nyi patə nju ngga nyi ənga Barabasu.
17 Ta dlami kaɓau, kə Bilatusu yiwa nda, “Wa nga hyu yiwu ya səya hya? Barabasu əndəga Yesu kəra nju ngga ənga Kərsiti ya?”
18 Arya ju səni abər arya shishikura nda nga ndə mbari Yesu ndə lər nyi anə nyi.
19 Ma tsu Bilatusu a vər nggya ar tsəkafə nyi, kə mala nyi səwa nyi cama, “Həbiya tsa gau wu ndər ndə gəra ənga vazə kau, arya yi lar ɓwaɓwatə paməpamə arya ja əshina wu shuni.”
20 Ama kə pubu dədəgalˈyar ənga njira nggurəm tsətsəkuri dlamir nji aga nda na nja səya nda Barabasu, ba nja tsəya Yesu.
21 Gwamna ɓəra yiwa nda, “Wa nga hyu yiwu ya səya hyu pama nji məthlə ka?”
Əngwar nda, “Barabasu!”
22 Kə Bilatusu ɓəra yiwa nda, “Mi nga ya dzəgwa məl ənga Yesu kəra nju ngga ənga Kərsiti ka?”
Əngwar nda, “Dlakəya nyi nji!”
23 Kə Bilatusu na anə nda, “Arya mi ya? Mi ngə bikə nya?”
Kə ndə ɓəra hyaˈana ɗahə tsu, ndə na, “Dlakəya nya mau.”
24 Ta Bilatusu lari abər sə aˈyi ju sən kari mai, kəl cakə ngə gwaɗə vi wu cakau, kə ji gər ˈyimi, ji cina tsa ja əni wu mwar nji, ji na, “Kəja tsa yau, kəja tsa yau, bikə ɗa aˈyi wu mashi ndə kə mai, bikər hyi ngau!”
25 Kə patəkura nda shaɗəwa, ndə na, “Taˈyi mashi nyi a nggya ar kəra ˈya ənga wazhar ˈya patəu.”
26 Kə ji səya nda Barabasu. Ayukuɗa ji səwa, nji nə nyi wuɗa anə Yesu, kə ji nə nda nyi aga nda dlakəya nyi.

Sojaˈyar Ndər Nə Diɗa Yesu (Markusu 15:16-20; Yahwana 19:2-3)

27 Sara ənggau, kə sojaˈyar nə gwamna hər Yesu a vwar vira soja nggunggurəmˈyar a nggya ari, ba ndə kaɓiya bwata sojaˈyar patə ndə zəwar nyi.
28 Ndə zəɗəna nyi turusu ba ndə dzəgwa hari nyi kar dəzəu culi nə təlkur.
29 Kə ndə tsagu nyi dara shikədĩ nə təlkur, kə ndə həwa nyi a du kəra ja. Ndə fuwa zəwa təlkur wu tsa ja, ba ndə dzəgwa ɓəliya undi nə diɗa nyi, ndu na, “Alvari təl, təl nə njir Yahudiya!”
30 Ndə təfənggər nyi tuli, ba ndə dləwuri zəwa nə təlkur ta, ndə dzəgwa pəpəthləwa nyi zəwa nyi wu kəra ja.
31 Ayukuɗa ndə kuɗəna diɗa nyi abangau, kə ndə zəɗəna ləgutə təlkur ta, ndə ɓəra har nyi nə nyi. Ndə dzəgwa maˈyi ənga ja a biya aga nda biya dlakəya nyi.

Nji Dlakəya Yesu (Markusu 15:21-32; Luka 23:26-43; Yahwana 19:17-27)

32 Ənggəra nda vər biya, ba ndə thləwa vanyi ndər Sayirini kəra nju ngga ənga Simanu, kə ndə ciwa nyi aga ja hə wu dladlakə nə Yesu.
33 Kə ndə shili ar vanyi vi kəra nju ngga ənga Gwalgwathla, ca ngə vir papangəkər.
34 A ndəna kə ndə nə nyi ˈyimir wur inabi kəra nji gwaɗəbiya ənga maɗəwatəu aga ja sa, ama ta ji ɗahari, kə ji piyari sa.
35 Ta ndə dlakəya nyi, ba ndə dzəgwa tətəkəwa kar ha nyi lagur təɗə shiˈwu.
36 Ayukuɗa kau, ba ndə nggya nggashiu ndu ɓəla nyi a ndəna.
37 Adabanga kəra ja ndə tsəfəya səra wu cabiya səra ji ndzana: NDƏ KƏ NGƏ YESU, TƏLƏR NJIR YAHUDIYA.
38 Nji dlakəya nyi ənga njir ɗa lagu məthləu, pathləu ar tsi mazəma ja ənga pathləu tsu ar matsala ja.
39 Njira a vər tərabiya ndu ndər nə diɗa nyi, ndu kənggəɗə kəra nda ndu nggushi, ənga
40 ndu na, “Nagə ndəra na gu sən dlana ki Hyal, ba ga ɓəra həriya wu pəci makəru, ga mbəɗana kərngau! Ga shida sara dar wu kau, ma nagə Zər Hyal ngau!”
41 Abangə tsu ngə pubu dədəgalˈyar ənga maləmə dlaɗəˈyar ənga njira nggurəm wu ndər nə diɗa nyi.
42 Əngwar nda, “Ji mbəɗana nji, ama naji wu sən mbəɗana kərnyi mai! Naja ngə Təl nə njir Izirayila! Bəgə ja gya sara dar wu kə aga məna lari, ba məna hənggəri ənga ja.
43 Ji hənggəri ənga Hyal, bəgə Hyala nyi a kətiya nyi kabangəkau, ma Hyala nyi wu yiwu, arya ju na, ‘Nayi Zər Hyal ngau.’ ”
44 Tangə ənggər ta, njir ɗa lagu kəra nji dlakəya ənga ja ta nyabiya nyi ənga nggəl.

Tər Yesu
(Markusu 15:33-41; Luka 23:44-49; Yahwana 19:28-30)

45 Mbari ar pəci taˈyikər baˈanə saka makər nə wagə ngə kuthləu shida haɗiya ˈyiˈya nyi patəu.
46 A ndu wagəu ənggər saka makəru, Yesu hyaˈana ɗahəu ənga dənama, ji na, “ˈYiloyi, ˈYiloyi, lama sabakətani?” Kəra cabiya, “Hyal ɗa, Hyal ɗa, mi ngə ɗa gə shabiya ɗa ya?”
47 Ta njira tataˈyi a ndəna nggari abangau, kə ndə na, “Ja vər ngga Iliya.”
48 Ənggərna pathləu wu pama nda hwi ka nda həri sasaˈwa. Ji ciwa a gu ˈyimir wur inabi kəra mwamwalu, ji ciri a dar zəwa ba ji nə nyi aga ja sa.
49 Alenyi nji wu pama nda wu na, “Piyari nya mau, bəgə məna lari tara Iliya wu sa mbəɗana nyi.”
50 Kə Yesu ɓəra hyaˈana ɗahə ənga dənama, kə piya ja biya.
51 Ar pəci kə ngə kadəmbul nə huɗa ki Hyal təwa dzə bwata məthləu, mbari a du kər ba a gyiwu ndəla nyi. Kə ˈyiˈyi kənggəɗər dzə ba mə ndəliya dzau.
52 Huˈyar papahənakər, kə nji cicau kəra tau, hyaˈari ənga pi.
53 Ayukuɗa Yesu hyaˈari sara vir tau, kə ndə maˈyi a vu huɗa məlmə cicau, ba ndə vuwa canə nyi kər anə nji paməpamə gangəu.
54 Ənggəra soja kəra ndiya ənga dəgal ənga alenyi njir ɓəla hu Yesu lari ənggəra ˈyiˈyi kənggəɗər dzə ənga patəkura səra ɗarkər, ba hivər mbari nda gagaɗau, ndu na ənga ɗahəu, “Pakatəu, ndə kau, Zər Hyal ngau!”
55 Mathləkəˈyi gangəu sara wu Galili nu Yesu, ndu məl thlər anə nyi. Ndə taˈyi tsaləu ndu tsamə səra wu ɗa.
56 Wu pama nda Maryamu Magədaliya aˈyi ənga Maryamu məya Yakubu ənga Yusufu ba məya wazha Zabadi.

Ənggəra Nji Haɗə Yesu
(Markusu 15:42-47; Luka 23:50-56; Yahwana 19:38-42)

57 Ma ləhə waga ɗa, kəja vanyi ndər gənna a shiliri, thləmə nyi Yusufu ndər Arimatiya, ndəra naja ənga kərnyi ma ndər nu Yesu ngau.
58 Ji maˈyi a ndəra Bilatusu aga ja nda yiwari dza Yesu aga ja nda haɗəna. Kə Bilatusu səwa aga nja nə nyi nyi.
59 Kə Yusufu həri dza Yesu, ba ji pəɗəwa wu sər haɗə ndə cici camәu.
60 Kə ji nda fuwa nyi wu hu nyi kəra mafəliyangə kəra ji gəmbiya wu mau. Kə ji uya madiya tsəka ba ji haɗiya miya huwa nyi əni ba ji maˈyi sə nyi.
61 Kə Maryamu Magədaliya ənga vanyi Maryamu ta nggya bama ənga bama ənga huwa nyi.

Njir Bəla Huwa Nyi

62 Əzəgəkura nyi, pida pathləu ayukuɗa Pəcir Pabə Dzau, kə pubu dədəgalˈyar ənga njir Farisi maˈyi a ndəra Bilatusu.
63 Ndə na, “Maləmə, ˈyu ɗəngari səra ndər ngguta vi kə sara a vər na tsu ja ənga pi, abər, ‘Ayukuɗa pida makər, yu ɓəra hyaˈari ənga pi.’
64 Agabangau, ga səwa njir ɓəla hu aga nda ɓəla hu kə mənahəu, kəl ayukuɗa pida makəru. Ma aˈyi abangə mai, zəmbəlma nyiˈyar wu sən sa hələr dza ja əvuˈyi ba nda dzəgwa nar nyi anə nji abər a hyaˈari ja sara vir tau. Najaka ngguta vi wu nda ndiya nə tanggərma ənga dididi.”
65 Əngwar Bilatusu anə nda, “Suwa mə njir ɓəla, aga nda nda ɓəlar miya huwa nyi mənahəu ənggər kəra hyu sən mbari.”
66 Kə ndə maˈyi ndə nda ɓəlari huwa nyi mənahəu, ndə fəri mətsamə nə təlkur ar tsəka nyi ənga tsu ndə fiya sojaˈyar aga ɓəla viya nyi.

28

Hyaˈarir Yesu Sara Vir Tau
(Markusu 16:1-8; Luka 24:1-12; Yahwana 20:1-10)

1 Ayukuɗa Pəcir Ɓəlsar nə (njir Yahudiya) tərabiya, əmudlə kaɗəu pəci nə tanggərma nə sugu, kə Maryamu Magədaliya nanda ənga vanyi Maryamu maˈyi a nda tsamə huwa nyi.
2 Səni aˈyi mai kə məlmə kənggəɗau, ara vanyi waladi nə Thlagə shida sara dəməlmau, ji sa maˈyi a dar huwa nyi, ji nda jahəna tsəka kəra nji haɗiya miya huwa nyi əni, ba ji nggya ari.

3 Dza ja wu mbəl wilwilu ənga ləgutə ha
nyi pərtə pwahəu ənggər əpur pa'wa.
4 Ənggəra njir ɓəla huwa nyi lari nyi, ba
hivər mbari nda gagaɗau, ənga dza nda wu
tsədzau, kəra məliya ndə ɗa ənggər nji tətau.
5 Ama kə waladiya nyi na anə
mathləkə'ya nyi, “Hya sara hivər mai, arya
yu səni abər Yesu nga hya vər gal, ndəra nji
dlakəya ta.
6 A'yi ja ənggə mai, a hya'ari ja ənggər kəra
ji saya nana. Anda mau hya sa lari vira nji
saya pina nyi ari ta.
7 Ma'ya mau ənga kusa aga hya nda nar
nyi anə zəmbəlma nyi'yar, ‘A hya'ari ja sara
vir tau, ju ma'yi wu mwar hyi a vu Galili. A
vuna hyu vuwa lari nyi.’ Səra yi shili aga ya
sa nar hyi ngau.”
8 Kə mathləkə'ya nyi hya'ari ənga kusa,
nyinyau ənga hivər ba huɗə pərtə gagaɗau,
ndə hwi a ndəra zəmbəlma nyi'yar aga nda
nda nar nda səra ɗarkər.
9 Kukuthlə kə Yesu thləwa nda, ba ji nar
nda, “Usa mau.” Ndə shili əgya ja, ndə
mbari hiya ja ba ndə gənggər nyi səli.
10 Kə Yesu nar nda, “Hya sara hivər
mai, ma'ya mau hya vuwa nar nyi anə
zaməɗa'yar nda ma'yi a vu Galili, a vuna
nga ndu vuwa lar ɗa.”

Shaɗəwa Nə Njir Ɓəla Hu

11 Ma tsu mathləkə'yi ta ar lagu, kə alenyi
njir ɓəla hu ma'yi a ndu huɗa məlmə ndə
nda nar nyi anə pubu dədəgal 'yar səra
ɗarkər patəu.
12 Ənggəra pubu dədəgal 'yar ɓə əkkə'yi
njira nggurəm ba ndə nggya ndə mbiya
səra ndu məl, ba ndə nə nyi madiya gənna
anə njir ɓəla huwa nyi,
13 ndu na anə nda, “Hya nar nyi anə nji,
abər, ‘Zəmbəlma nyi'yar ngə shili əvu'yi ba
ndə sa hələr dza ja ma tsu 'ya wu ghanyi.’
14 Ma ndər kə gwu himiya gwamna, 'yu
nar nyi ndər kəra wu pina huɗa ja, ba 'ya
həbiya hyi wu ɓwaɓwatəu.”
15 Kə soja'yar ta dləwuri gənna nyi, ba ndə
məliya ənggəra nji dəgar nda. Kə najaka
ndər tətəlna dzə wu pama njir Yahudiya
patə ba'anə əshina.

Madiya Thlər Kəra Yesu Piyari Nyi Anə Zəmbəlma Nyi'yar

(Markusu 16:14-18; Luka 24:36-49; Yahwana 20:19-23; Thlər Cama'yar 1:6-8)

16 Zəmbəlma nyi'yar kumo a sər tangə
ma'yi a dar mə nə Galili vira Yesu nar nda,
aga nda ma'yi a dari.
17 Ta ndə lari nyi, kə ndə dləvə nyi, ama
alenyi nji wu pama nda wu təkəkər ənga ja.
18 Kə Yesu shili əgya nda, ji sa na, “Dənama
a dəməlmau ənga kəra a gyiwu 'yi a nə ɗar
nji.
19 Agabangau, ma'ya mau, hya nda
məliya njir duniya patə aga nda ɗa
zəmbəlma ɗa, hya hər nda baɓətizəma wu
thləmər Tada ənga Zər ba ənga Mambəl
Cicau.
20 Hya highiɓər nda ənggəra ndu ɓəla sər
ɓəla kəra yi nar hyi. Pakatə a'yi yi ənga hyi
cumu ba'anə kuɗiyar duniya.”

Ndəshigu Sara Wu Tsa Luka

Səra Məliya Luka Tsəfəri Najaka Sau

1 Nji gangə ɗa aga nda tsəfəri, səra ndə
nggari ɗarkər wu pama ˈya.
2 Ndə tsəfəri səra ˈyi nggari sara ara njira
sə kə ɗa wu liya nda tsu kaɗəu, ənga ndə
tətəlna ndər Hyal tsu.
3 Tiyafulusu* ndə dəgal, ənggəra yi tsam-
biya səˈyar kə patəu ənga hangəkal, ca ngə
ɗa yi lari a ɗar tsaˈa, ya tsəfəri ngə ənggəra
səˈyar kə ɓau,
4 aga ga sənbiya jirkura səˈyar kə ənggəra
nji highiɓəri ngau.

Nji Nana Ənggəra Nju Nda Ya Yahwana Ndər Məl Baɓətizəma

5 Wu pəci kəra Hirudusu a vər səm təlkur
nər ˈyiˈyir Yahudi, vanyi pubu aˈyi kəra nja
ngga ənga Zakariya. Naja pubu nə miya
umbwa nə Abijanu. Thləmər mala nyi ca
ngə Alisabatu, ənga ji biya sara wu culi gə
Haruna.
6 Nanda gyapəu, ndə nggya mənahəu wu
mwar Hyal, ndə ɓəlari patəkura səra Hyal na
nja məl.
7 Ama nandə uya ya mai, ara Alisabatu
ciri nga ja, ənga ətsu nji hahal nga nda
gyapəu.
8 Vanyi pəci, Zakariya vər məl thlər nyi nə
pubu a gwu ki Hyal, ənggəra pəcir nə miya
umbwar nda shili.
9 Wu pəci kau, ənggəra sər ciji nə pubu
cabiya, Zakariya nga nji caɗəbiya, aga ja gu
ki Hyal aga gwa nggyi sə kisəu.
10 Kabangəkə nji dadaɓau kəra a biya,
nda vər ndər anə Hyal wu pəci kə ja vər
nggyi sə kisə kau.
11 Kukuthləu kə waladi Thlagə canə nyi
kər, ji taˈyi lagu mazəma vir nggyi sə kisə
kau.
12 Ənggəra Zakariya lari waladi kau, kə
hivər mbari nyi gagaɗau.
13 Ama kə waladi kə na anə nyi, “Za-
kariya, a sara ga hivər mai! Hyal, a nggari
kədi ngau, kabangəkau, mala ngə Alisabatu
wu nda yabiya ngə zər sal. Gu nda nə nyi
thləmə Yahwana.
14 Ma nji yabiya nyi, gu nda ɗa ənga ɗəfu
cicau ənga huɗə pipida gagaɗau, abangau
ngə alenyi nji gangə tsu.
15 Zər kə ju nda ɗa ndə dəgal wu mwar
Hyal. Naji wu nda saˈyimir wur inabi mai.†
Nju nda nyana nyi ənga Mambəl Cicau tsu
ja wu ta mənyi.
16 Naja ngu nda shabiya njir Izirayila
gangəu a shili ara Hyal Thlagəri nda.
17 Ju tərabiya a dumwar Thlagəu, ju məl
thlər nyi wu mambəl ənga dənama ənggər
nabi Iliya. Ju shili ənga nggya jamə wu
pama tadaˈyar ənga wazhar nda. Ju nda
shabiya njira kəra ɓəlari səra tsaˈa, aga nda
ɗa nji hangəkal, lagu kə nga ju nda məliya
nda tsaˈa anə Thlagər nda.”
18 Kə Zakariya na anə waladi, “Abari nga
ya nda səni abər sə kə gə na kə wu nda ɗa?
Kəja nayi ndə hahal nga yau, mala ɗa tsu
abangə nga ja.”
19 Waladi na, “Nayi ngə Jibrayilu, ya vər
taˈyi wu mwar Hyal. Hyal ngə səwa ɗa aga
ya sa nar ngə ndər kə məsahə gagaɗə kau.
20 Ama kəja ga nggəl ri ara hənggəri ənga
ndər kau, kəra wu nda ɗa jiri ma pəci ka
ɗari. Agabangau, tsu gu ndər mai kəl ma sə
kə a nyabiyar dzau.”
21 Nji kəra a biya nda vər səkə biyar Za-
kariya, nda vər ɗənga mi ngə ɗa ji ɓəliya sar
a gwu ki Hyal abanga?
22 Pəci kəra ji nda biya tsu ju səni ndər
mai, ənggau, ba ndə səni abər a lari ja sə
dədəgur a gwu ki Hyal kau. Kə ji dumwa
ənga ndər anə nda ənga tsi, ama naja səni
ndər ənga miya ja mai.
23 Ənggəra pəcir thlər nyi kuɗau, ba ji sha
a ndu ki.
24 Aˈyi ɓəliya sar mai, kə mala nyi Alis-
abatu həri huɗəu, kə ji mbunakər nə hya
təfu wu ki naji biya mai.
25 Alisabatu dzəgwa na, “Thlagə a məliya
ɗar sə dəgal wu yukuɗu, ənga ji təhuɗə əgya
yau, ji həna sə səsəli kəra ar kəra yau wu
pama nji.”

---

* **1:3** Səra thləmə kə cabiya ca ngə “Ndər yiwu Hyal.” Tsamiya wu: TCama 1:1. † **1:15** Njir Yahudiya wu məl najaka sau sara wu wur inabi aga sa, ama ma nji piyari ji ɓəliya sar ba ja mwalnakər ənggər padlau.

Waladi Nana Ndəshigu Nə Ya Yesu

26 Ənggəra Alisabatu məliya hya kwa ənga
huɗəu, kə Hyal səwa waladi Jibrayilu a
ndu vanyi məlmə wu Galili nja ngga ənga
Nazəratu.
27 Ji səwa nyi ənga ndəshigu məsahəu a
ndara kwapəliyagə kəra alkawal mbamba
nə hə dzə aˈyi wu pama nda ənga vanyi ndə
kəra nja ngga ənga Yusufu, sara wu culi gə
təl Dawuda. Thləmər kwapəliyagə kə ca ngə
Maryamu.
28 Ənggəra waladi kə shili əgya ja, kə ji na,
“Nja vər usa ngau! Thlagə aˈyi ja ənga gau,
naja tsu a fənggər ngər ja barka.”
29 Ənggəra Maryamu nggari usa dzə kau,
kə sə kə ɓwanə nyi kər ba fuwa nyi wu
ɗənga sə gagaɗau, ja vər ɗənga wa thləmə
najaka usa dza.
30 Kə waladi kə na anə nyi, “Maryamu,
a sara ga hivər mai, arya nagə a uyar gə
mayiwakur ara Hyal.
31 “Kəja gu nda həri huɗəu,
gu yabiya zər sal,
gu nda nə nyi thləmə Yesu.
32 Ju nda ɗa ndə dəgaləu,
ətsu nju nda ngga nyi ənga
Zər Hyal dəgal gagaɗau.
Hyal Thlagə wu nda nə nyi
vir nggya nər təlkur
nə əji nyi Dawuda.
33 Ju nda səm təlkur nyi
ar kəra ki Yakubu baˈanuwa,
təlkur nyi tsu aˈyi wu nda kuɗə mai!”
34 Kə Maryamu na anə waladi, “Abari
ngə səka sən ɗa, kəja nayi saya səni ndə sal
maya?”
35 Kə waladi shaɗəwa nyi, ji na,
“Mambəl Cicau
wu nda gyar kəra gau,
dənama nə Hyal Kəra Di
wu nda mbuya ngə tsu.
Agabangə zər kə gu
nda ya kau,
nju nda na anə nyi
ndə cicau, naja ngə Zər Hyal.
36 “Kəja Alisabatu kwamə ngau, kəra nji na,
naji wu ya mai, kabangəkə huɗə hya kwa
ngə ara ja, wu hahalkur nyi kau,
37 ara sər kari nyi kər anə Hyal aˈyi mai.”
38 Əngwar Maryamu, “Nayau, mafa Hyal
ngau, bəgə ja ɗa anə ɗa ənggəra gə na kau.”
Ənggau, kə waladi kə maˈyi sə nyi.

Maryamu Maˈyi A Nda Usa Alisabatu

39 Ayukuɗa pəci kushu, kə Maryamu
pabəri kərnyi, kə ji maˈyi ənga kusa, a ndu
vanyi məlmə nər ˈyiˈyir Yahudi kəra wu
pama mau.
40 Ənggəra ji shili wu məlmə kau, kə ji vu
ki Zakariya, ji vuwa usar Alisabatu.
41 Ənggəra Alisabatu nggari usa dzə kau,
kə zər kəra gwu ta Maryamu ɗa mumuɗəu,
ənggau, kə Alisabatu nyau ənga Mambəl
Cicau.
42 Kə ji hyaˈana ɗahəu ənga dənama ji na,
“Nagə ənga barka wu pama mathləkəˈyi,
Zər kəra gu nda ya kə tsu ənga barka nga ja!
43 Abari ngə mayiwakur kə səni shili anə
ɗa, patə əkkəˈyi miya Thlagə ɗa, a shili əgya
ya?
44 Ənggəra yi nggari usa dzə ngau, ngə
zər kəra gwu ta yi ɗa mumuɗəu ara huɗə
pipida.
45 Ndər barka nga gau ara gə hənggəri
abər sə kə Thlagə nana kə wu ɗa ənga jiri.”

Na Fal Hyal Nə Maryamu

46 Maryamu na,
“Dəfuwa yau a vər fal Thlagəu.
47 Piya yi tsu a vər caguli
ara Hyal ngə Ndər Mbəɗa ɗa,
48 ara ji ɗəngari ənga yau,
nayi kəra mafa nyi
kəra aˈyi vanyi sə mai!
Mbari kabangəkau, patər nji
wu nda ngga ɗa
ənga ndər barka,
49 arya sə dədəgalˈyar kə kəra
Hyal ndə dənama məliya ɗa.
Thləmə nyi ndə cici ngau!
50 Ciji baˈanə ciji
ju nda təhuɗə əgya
njira wu nə nyi dəgalkur.
51 Ənga tsi nə dənama nga
ji məliya sə dədəgalˈyar!
Ji tətəlna njir fəkər nda
ənga səra ndu fər kər əni
wu ɗəfuwa nda.
52 A həyari ja təltəlˈyar
sara wu təlkur nda,

ənga ji hyaˈana nji dididî.
53 Ji nə nyi sər səm məsahəu
anə njir wuɓau,
kə ji məliya njir gənna
ndə maˈyi ənga tsi kurthləu.
54 Ji dləwari mafa nyiˈyar
njir Izirayila ənga
ji ɗəngari ji cabiya təhuɗə
anə nji nyi,
55 ənggəra ji məliya alkawal
anə əjir mən Ibrahimu
ənga culi nyi baˈanuwa!”
56 Maryamu nggya ənga Alisabatu ənggər hya makəru, kadivira ji dzəgwa sha a ndu ki gə nda.

Nji Yabiya Yahwana Ndər Məl Baɓətizəma

57 Ənggəra pəcir ya nyi ɗa, kə Alisabatu yabiya zər nyi.
58 Təwul nyi əkkəˈyi nji gə nda ndə nggari ənggəra Thlagə canə nyi təhuɗə dədəgal anə nyi, kə ndə daɓər dzə ndu caguli ənga ja.
59 Ənggəra zər kə təkəri pida cisu, kə ndə shili aga nda sa thlana nyi pəlzha, ndu yiwu nda fiya nyi thləmər dənyi, Zakariya.
60 Ama kə miya zər na, “Awau! Nja nda ngga nyi ənga Yahwana.”
61 Əngwar nda anə nyi, “Wu culir hyi wa ngə ənga culi thləmə ka?”
62 Kə ndə yiwa dəya zər ənga tsi, thləmə kəra ja yiwu nja ngga zər kə əni.
63 Kə ji yiwa, nja nə nyi ləkakaɗau, kə ji tsəfəri, “Thləmə nyi Yahwana ngau.” Kə sə kə ɗa sə dədəgur anə njira a ndəna!
64 Ənggə ngə miya Zakariya pahənakər, kə ji dzəguya ndər ənga fal Hyal.
65 Kə sə kə nə nyi hivər anə təwulər nda patəu. Njir ˈyiˈyir Yahudi njir nggya wu pama mau tətəlna sə kə ɗa kə baˈamani.
66 Kalar ndəra nggari sə kau, ba nə nyi ɗənga, ju na, “Mi ngə zər kə wu nda ɗa?” Ara a tsamər nji abər tsa Hyal aˈyi ənga ja.

Zakariya Fal Hyal

67 Ənggəra Mambəl Cicau shida ar kəra Zakariya dəya Yahwana, kə ji dzəguya ndər kəra Hyal nə nyi, ji na,
68 “Barka anə Thlagəu,
Hyal nər Izirayila!
Ji shili aga sa dləwa nji gə nda,
ja kətiya nda.
69 Ji nə mən ndər Mbəɗa nji
ənga dənama
sara wu ki mafa nyi Dawuda.
70 Ənggər kəra ji məliya alkawal
tsu kaɗəu lagu miya
nabi nyiˈyar nə cicau.
71 Ju sa həbiya mən
sara wu tsa njira vər ca
dawakur anə mən,
ənga patər njira gəra yiwu
nda lari məna cakau.
72 Ji məl abangə aga ja cabiya
təhuɗə nyi anə əjir mənˈyar,
ənga ji ɗəngari
alkawal nyi nə cicau,
73 kəra ji məliya daɓə ənga
səm fəla anə əjir mən Ibrahimu.
74 Ju nda həbiya mən
sara ara dawar mənˈyar,
aga məna dzəgwa nu nyi
ənga jirkur gəra ənga hivər
75 wu cicikur
ənga mənahəkur
wu mwar Hyal
patər nggyabiyar mən.
76 Nagə tsu zər kau,
nju nda ngga ngə
ənga nabi nə Hyal kəra ndiya
ənga dəgaləu.
Gu nda tərabiya
a dumwar Thlagəu,
aga ga məliya
lagu nyi kakaləu.
77 Aga ga nə nyi anə nji gə nda sənbiya sə ar kəra mbəɗə
lagur təfəbiya nda bikər nda,
78 ara gangəkura təhuɗə dzə nə Hyalər mən, ca
ngə mbəmbəl nə mbəɗau sara a dəməlmau wu nda shida,
aga ja sa mbəl ar kəra mən,
79 ja mbəl a gyar kəra njira vər nggya wu kuthləu,
ənga njira əgya kiɗa shangguɗî nə tau,
aga ca lagur nggya jamə anə mən.”
80 Kə Yahwana hau, ji cakəri dzə wu mambəl. Ji nggya a gwa tagə kəl ta pəcir biya nyi ar babal anə njir Izirayila ɗa.

2

Yar Yesu (Matiwu 1:18-25)

1 Wu pəci ta, təl Kayisaru Agustusu nər Roma hyabiya cama abər nja tsəfəri thləmər nji patə wu kiɗa təlkur nyi.
2 Kə ngə jiga nji nə tanggərma kəra nji məl pəci kəra Kiriniyusu a vər səm Təlkur nyi wu ˈyiˈyir Səriya.
3 Nji patə maˈyi a ndu məlmər nda aga nja nda jigabiya nda.
4 Yusufu tsu ji piyari Nazəratu wu ˈyiˈyir Galili ji maˈyi a du Bayitalahami wu ˈyiˈyir Yahudi, məlmə kəra nji ya təl Dawuda a gwa, ara naja culi zəmə ənga Dawuda.
5 Ji maˈyi ənga Maryamu kəra alkawal mbamba nə hə dzə aˈyi wu pama nda, aga nja nda jigabiya nda. Wu pəci ta, Maryamu ənga huɗə nga ja.
6 Ma tsu nda wu Bayitalahami, kə pəcir ya mbari nyi.
7 Kə ji yabiya zər nyi nə tanggərma, ji pəɗəwa nyi wu gumbwara, ji dzəgwa pina nyi wu nggaɓa, ara nandə uya umbwa wu ki dləwu məthləpi mai.

Njir Ɓəla Sə Shishi Ənga Waladiˈyar

8 A biyar ya məlmə kau, njir ɓəla aˈyi, kəra a vər pida a biyar babal uvuˈyi, nda vər tsamə təmahər nda.
9 Kə waladi Thlagə canə nda kər, ənga kadakadarkur nə Thlagə mbəl a gyar kəra nda, kəra nə nda hivər gagaɗau.
10 Əngwar waladi anə nda, “Hya sara hivər mai! Arya nayi ngə shili ənga ndəshigu mənahə gagaɗau anə hyi, kəra wu nda məliya patər nji ndu nda ɗa ənga huɗə pipida.
11 Əshina kau, wu məlmə gə Dawuda, a yabiya hyir nji ndər mbəɗa hyi, naja ngə Kərsiti Thlagəu!
12 Kəja səra wu nda canə hyi nyi, hyu nda thləwa zər mamanji nji pəɗəwa wu gumbwara, nji pina nyi wu nggaɓa.”
13 Aˈyi nda ənga səni mai kə waladiˈyar gangəu ənga waladi ta, sara a dəməlmau shida nda vər fal Hyal nda vər na,
14 “Kadakadarkur anə Hyal
kəra a dəməlmau!
Wu duniya bəgə huɗə pərtəu
a ɗa ara njira Hyal
a vər nggar məsahəkur nda!”
15 Ənggəra waladiˈyar piyari nda ndə maˈyi a dəməlmau, ca ngə njir ɓəla na anə kuvwar nda, abər, “Mən na maˈyi a vu Bayitalahami mən na vuwa tsamiya sə kə ɗa kau, kəra Thlagə nar mən ar kəri kau.”
16 Ca nga ndə maˈyi ənga kusa, kə ndə vuwa thləwa Maryamu ənga Yusufu, ənga zər mamanji, kəra nji pina wu nggaɓa.
17 Ənggəra ndə lari nyi ba ndə tətəlna ɗahəu səra waladi nar nda ar kəra zər kau.
18 Patəkura njira nggari ndər kau, ba ɗa sə dədəgur anə nda sə kə njir ɓəla nar nda kau.
19 Ama kə Maryamu səɓiya səˈyar kə patəu, ju dzəgwa ɗənga nda wu ɗəfuwa ja.
20 Njir ɓəla dzəgwa sha, nda vər thləna nər fal Hyal ənga dləvə nyi, ara səra ndə nggari, ənga ndə lari. Ara patər sə ɗa ənggəra waladi ta nar nda.

Nji Fiya Nyi Thləmə Anə Yesu

21 Ənggəra zəra nyi məliya pida cisu, ba nji thlana nyi pəlzha, ba nji fiya nyi thləmə Yesu, thləmə kəra waladi nə nyi kadivira nji dzəgwa hə huɗə nyi.

Nji Həri Yesu A Vu Ki Hyal Aga Nja Lər Nyi Anə Hyal

22 Kə pəci shili kəra Maryamu ənga Yusufu wu məl səra dlaɗə nə Musa nar nda nja məl aga nə nyi cicikur, ba ndə həri Yesu a vu Urshalima aga nda vuwa lər nyi anə Thlagəu.
23 Abangə nga nyi tsətsəfau wu dlaɗə nə Thlagəu, abər, “Kalar zər sal kəra nji ya nə tanggərma, nju fiya nyi ja ɗa nə cicau nə Thlagəu.”
24 Nanda tsu ndu thla sau, ənggəra dlaɗə nə Thlagə cabiya, ənga mbəthla məthlə ənga wazha mbəthla masar məthləu.
25 Wu pəci kau, vanyi ndə aˈyi a vər nggya wu Urshalima kəra nju ngga ənga Simiyanu. Naja ndə tsapəu, ndər gənggər nyi səli anə Hyal, naja vər səkə pəci kəra nju sa həbiya njir Izirayila wu ɓwaɓwatəu. Mambəl Cici tsu a vər nggya ənga ja.
26 Mambəl Cici cabiya nyi abər naji wu tə mai kəl ji lari Kərsiti kəra Thlagə məliya nyi alkawal.
27 Ənggəra Mambəl ləbiya nyi ba ji gwu vir pathla nə ki Hyal, ar pəci kəra njir ya Yesu

həri nyi a shili wu ki Hyal aga nda məliya
səra dlaɗə cabiya nja məl,
28 kə Simiyanu dləwuri zər kə wu tsa ja,
kə ji usa Hyal ji na, abər,
29 “Kabangəkə Thlagəu,
ləbiya mafa ngə ja ma'yi ənga huɗə
pərtəu,
ənggəra gə məliya alkawal,
30 arya liya yau
a lari mbəɗə ngau,
31 mbəɗə kəra gə məliya
a dumwar nji patəu.
32 Mbəmbəl kəra sa cabiya ngau
anə njira a'yi njir Yahudiya mai,
kəra tsu a sa cabiya
kadakadarkur ngau
anə nji ngau, njir Izirayila.”
33 Dəya zər ənga mənyi nda vər tsamə sə
dədəgur səra Simiyanu a vər na ar kəra ja.
34 Simiyanu fənggər nda barka, ji na anə
Maryamu miya zər, “Hyal a caɗəbiyari zər
kau, aga ja ɗa sər thlə hi anə nji ənga sər
hya'ana alenyi nji gangəu wu Izirayila. Ja
sa ɗa ənggər səra nja tsamə sə ari sara ara
Hyal kəra nji gangəu a nda yiwu mai.
35 Agabangə səra ɗəɗəwa wu ɗəfuwa nji
a nda ɗa ar babal. Najaka sau, a sa ɗa
kwakwaɗə anə ngau, ənggər hənggya nga
nji tsaviya ɗəfuwa gə əni.”
36 Vanyi madedegəu a'yi nabi mala
thləmə nyi Hanatu kwar Fanuwalu nər culi
Ashiru. Ji nggya ənga sal nyi nə fa məɗəfə
wacu ənggəra ndə həri dzau.
37 Ba sal nyi kə tau. Kabangəkau, fa nyi
cisu kumunyi apə foɗə nga nyi. Naji sayi
piyari ki Hyal mai, ja vər dləkər anə Hyal
vu'yi ənga puci, ja vər ndər ənga Hyal ənga
hə zəmətsini.
38 Kakalə wu pəci kau, kə mala kə gwa ja
vər usa Hyal, naja tsu ji ndər ar kəra zər kə
anə nji patəu, njira vər səkə Hyal ja sa nə
nyi nggya jamə anə Urshalima.

Yusufu Ənga Maryamu Sha A Vu Kir Nda Wu Nazəratu

39 Wu pəci kəra Yusufu ənga Maryamu
kuɗəna sə'yar kə patəu, səra dlaɗə nə Thlagə
na nja məl, ba ndə sha a vu məlmər nda
Nazəratu wu Galili.
40 Zər kə hau, ənga dənama, nyinyau ənga
tsətsəlkur. Təhuɗə Hyal tsu a'yi ənga ja.

Yesu Wu Zərkur Nyi, Wu Ki Hyal

41 Kalar fa njir ya Yesu ndu vu Urshalima
aga lardur nər vəlna nə njir Izirayila.*
42 Ənggəra Yesu təkəri fa kumo apə
məthləu ənga ya, ba ndə mai a ndu lardura
nyi ənggəra ndə tsəliya.
43 Ayukuɗa lardur kuɗau, ba ndə mbari
lagu nda vər sha a ndu ki, ama ba ji ta'yi wu
yukuɗə wu Urshalima, gəra ənga səni njir ya
nyi.
44 Nanda tsu ndu nggani wu pama nji
nga ja, agabangə kə ndə dumwa ənga ɓau
nə pəkə pathləu. Ənggau, kə ndə dzəguya gal
nyi a ndu pama njir nda ənga bazhir nda
'yar.
45 Ama nandə lari nyi mai. Agabangə kə
ndə ɓəra sha a vu Urshalima aga nda vuwa
gal nyi a vuna.
46 Pəci nə pida makərkura nyi ba ndə
thləwa nyi a vər nggya a gwu vir pathla nə
ki Hyal wu pama maləm'yar. Ja vər sə himi
nda, ənga ja vər yiwa nda sə paməpaməu.
47 Patəkura njira nggari nyi ndə səɓiya
miya nda, ənggəra sənbiya sə nyi ənga
shaɗəwa nyi ɗa sə dədəgur anə nda.
48 Njir ya nyi ba ɗa sə dədəgur anə nda
ənggəra ndə lari nyi ənggau, kə mənyi na
anə nyi, “Zər ɗa ara mi nga gə məl anə 'ya
abanga? Nayi ənga dəngau anə 'yar ɗənga
sau ara na'yi lari ngə mai.”
49 Ji shaɗəwa nda, ji na, “Mi ngə ɗa hyu gal
ɗa ɗəma? Nahyi a'yi səni abər a ɗar tsa'a ya
nggya wu ki dəɗa wa?”
50 Ama nandə səni səra ndər kə aga nyi
mai.
51 Ba ji hya'ari ji nu nda, ndə sha vu
Nazəratu ənga ja, ja vər dumwa ənga məl
səra njir ya nyi a vər na anə nyi. Mənyi tsu
ji səɓiya sə'yar kə patəu, wu ɗəfuwa ja.
52 Yesu hau wu tsətsəlkur ənga wu nə
kumər dzau, ba ənga mayiwakur sara ara
Hyal ənga nji.

* **2:41** Lardur kə nə ɗənga ənggəra Hyal məl thlər ənga Musa ji həbiya njir Izirayila sara wu tsa njir Masaru. Fa ənga fa nga ndu məl abangau.

3

Ndər Hyal Kəra Yahwana Ndər Baɓətizəma Tətəlna
(Matiwu 3:1-12; Markusu 1:1-8; Yahwana 1:19-28)

1 Wu fa nə kumo apə təfu wu təlkur nə
Kayisaru Tiberiyasu, Buntusu Bilatusu ca
ngə gwamna nər Yahudi, Hirudusu tsu ca
ngə təl nər Galili, Fəlipəu zamə nyi ca ngə
təl nər ˈyiˈyir Ituriya ənga Tarakunitusu,
Lisaniyasu tsu təl Abilinisu.
2 Anasu ənga Kayafasu nanda ngə pubu
dədəgalˈyar. Wu pəci ta tsu ngə ndər Hyal
shili anə Yahwana zər Zakariya a gwar tagə
mashi.
3 Kə Yahwana zəwuya patəkura ˈyiˈyi kəra
ar dza dəl Urdənu. Ja vər tətəlna ndər Hyal
nə tubi anə nji, ja vər na, “Sha mau a shili
wu lagu Hyal aga hya uya baɓətizəma, Hyal
tsu ju sa təfəbiya hyi bikər hyi.”
4 Ənggəra nabi Əshaya tsəfəri wu ləkakaɗə
nə Hyal abər,
ji na, “Dahə a vər ngga a gwar tagəu, ja vər
na,
‘Hya pabəri nyi lagu anə Thlagəu,
hya məliya lagu tataˈyi pir wu mwa nyi.
5 Nja sa nyanyana kalar dagəu,
kalar mə ənga gar nja həya a gya.
Nju taˈyibiya lagu mbambalˈyar,
lagu dididīˈyar tsu nju məliya mənahəu.
6 Ənga patər ndapi wu nda lari mbəɗə nə
Hyal.’ ”
7 Kə dlamir nji maˈyi a ndəra Yahwana
aga nda uya baɓətizəma ara ja. Kə Yahwana
nar nda, “Nahyi wazha mətsapa! Wa ngə
kughiya hyi, aga hya hwi sara ara numa nə
huɗə ndzəndzə Hyal kəra a vər shili ka?
8 Hya məl thlər kəra mənahəu wu ng-
gyabiyar hyi kəra wu cabiya abər a tubir
hyi. A sara hya fiya wu ɗəfuwa hyi tsu, abər,
‘Ibrahimu ngə dərˈya.’ Yu na anə hyi, abər
Hyal aˈyi ja ənga dənama nə shabiya tsəka
ˈyar kau, aga wazha anə Ibrahimu.
9 A fiyar nji hira kəm ar nggyilanga wu.
Kalar wu kəra gəra pə wazha mənahəu, nju
nda gəmna nyi, ba nja vakuwa a gwu uˈu.”
10 Kə nji kə yiwa nyi, “Mi nga ˈya kyaga
məla?”
11 Yahwana shaɗəwa nda, ji na, “Abər
kalar ndəra ənga ləgutə məthləu, ja nə nyi
pathləu anə ndəra gəra əni, kalar ndəra ənga
sər səm tsu ja məliya abangau.”
12 Njir tsəm budə tsu ndə shili aga ja
məliya nda baɓətizəma, ndə yiwa nyi, ndə
na, “Maləmə, mi nga ˈya məla?”
13 Əngwar ja anə nda, “A sara hya dləwu a
ndiya səra nji na hya tsəm mai.”
14 Abangə tsu ngə alenyi sojaˈyar yiwa
nyi, “Kar naˈya tsu, mi nga ˈya məla?” Kə
ji na anə nda, “A sara hya canggər nyi anə
nji aga nda nə hyi gənna ənga dənama mai, a
sara hya thla fati ar kəra nji mai, hya mbiya
ɗəfu ənga səra nji kina hyi əni.”
15 Nji patə a vər səkə shilir Kərsiti, ndə lari
Yahwana kə ndə dzəguya ɗənga wu ɗəfuwa
nda tara Yahwana ngə Kərsiti kau.
16 Kə Yahwana shaɗəwa nda patəu,
“Nayau, ya vər məl baɓətizəma anə hyi
ənga ˈyimi. Ama vanyi ndəra ndiya ɗa ənga
dənama a vər shili, kəra alaga sər mba ɓiɓi*
nyi nayi aˈyi ɗa tsa aga ya pəlna mai. Ju sa
məliya hyi baɓətizəma ənga Mambəl Cicau
ba ənga uˈu.
17 Cala pi nyi wu tsa ja nga nyi, ju pina uhi
ba ja batəna lar nyi ba ja dzəgwa faˈana uhi
a su tsam. Kofu ənga cacangə ba ja nggyina
nda ənga uˈu kəra gəra tau.”
18 Ənga ɗahə paməpamə gangəu ngə Yah-
wana tətəlna ndəshigu məsahə anə nji.
19 Ama ənggəra Yahwana kughiya
kughi anə gwamna Hirudusu kəra həri
Hirudiyasu mala zamə nyi Fəlipəu ənga
patəkura alenyi sə ɗəmwaˈyi kəra ji məliya.
20 Kə Hirudusu ɓəra cakəri ɗəmwaˈyikur
nyi ba ji fuwa Yahwana wu fursəna.

Nji Məliya Nyi Baɓətizəma Anə Yesu
(Matiwu 3:13-17; Markusu 1:9-11)

21 Ayukuɗa ji kuɗəna məl baɓətizəma anə
nji patəu, ba ji məliya nyi anə Yesu tsu,
ənggəra Yesu a vər ndər ənga Hyal ba
dəməlmə pahau,
22 kə Mambəl Cici shida ar kəra ja a papa
mbəthla. Kə ɗahə sara a dəməlmə na, “Nagə
ngə zər ɗa, yu yiwu ngau, huɗa yi pipida
ənga gau.”

---

* **3:16** Wu nggyabiya njir Yahudiya ma məthləpi shili wu ki, mafa alaga ndəra ndiya ənga dididī wu ki kə ja zəɗəna ɓiɓi nyi ja dzəgwa cina nyi hya ja.

Culi Kəra Yesu Biya Sara Gwa (Matiwu 1:1-17)

23 Ar pəcira Yesu dzəguya thlər nyi nə
highiɓau, a təkər ja fa makər kumunyi wu
duniya.
Nji həri nyi abər naja zər
Yusufu kəra zər Hali.
24 Hali zər Matata,
Matata zər Lawi,
Lawi zər Melci,
Melci zər Yonna,
Yonna zər Yusufu,
25 Yusufu zər Matatiyasu
Matatiyasu zər Amosu,
Amosu zər Nahumu,
Nahumu zər Azaliya,
Azaliya zər Nagayi,
26 Nagayi zər Maata,
Maata zər Matatiyasu
Matatiyasu zər Saminu,
Saminu zər Joseku,
Joseku zər Yahuda,
27 Yahuda zər Yuwana,
Yuwana zər Resa,
Resa zər Zarubabelu,
Zarubabelu zər Shaltiyalu,
Shaltiyalu zər Neri,
28 Neri zər Melci,
Melci zər Adi,
Adi zər Kusam,
Kusam zər Elmoda,
Elmoda zər Eri,
29 Eri zər Jashuwa,
Jashuwa zər Elezar,
Elezar zər Jarimu,
Jarimu zər Matata,
Matata zər Lawi,
30 Lawi zər Simiyanu,
Simiyanu zər Yahuda,
Yahuda zər Yusufu,
Yusufu zər, Janamu,
Janamu zər Eliyakimu,
31 Eliyakimu zər Meliya,
Meliya zər Meyinna,
Meyinna zər Matathla,
Matathla zər Nathlanu,
Nathlanu zər Dawuda,
32 Dawuda zər Jesi,
Jesi zər Obida,
Obida zər Buˈaza,
Buˈaza zər Salmonu,
Salmonu zər Nashanu,
33 Nashanu zər Aminadaɓəu,
Aminadaɓəu zər Aramu,
Aramu zər Hesaruna,
Hesaruna zər Parisu,
Parisu zər Yahuda,
34 Yahuda zər Yakubu,
Yakubu zər Ishaku,
Ishaku zər Ibrahimu,
Ibrahimu zər Tera,
Tera zər Nahoru,
35 Nahoru zər Seragu,
Seragu zər Riyu,
Riyu zər Pelegə,
Pelegə zər Eberu,
Eberu zər Shila,
36 Shila zər Kayinanu,
Kayinanu zər Arfashadu,
Arfashadu zər Shemu,
Shemu zər Nəhu,
Nəhu zər Lameku,
37 Lameku zər Metusəla,
Metusəla zər Enoku,
Enoku zər Jaredu,
Jaredu zər Mahalalelu,
Mahalalelu zər Kenanu,
38 Kenanu zər Enoshu,
Enoshu zər Shitu,
Shitu zər Adamu,
Adamu zər Hyal.

4

Shatan Dzəbiya Yesu (Matiwu 4:1-11; Markusu 1:12-13)

1 Yesu piyari dəl Urdənu nyinyau ənga
Mambəl Cicau, Kə Mambəl Cici ləbiya Yesu
a gwar tagəu, aga shatan a gwa dzəbiya nyi.
2 Ayukuɗa Yesu hər zəmətsini nə pida foɗə
kumunyi vuˈyi ənga pəci, kə wuɓə mbari
nyi.
3 Kə Shatan na anə nyi, “Ma nagə ngə zər
Hyal, ga nar nyi anə tsəka kau, aga ja sha
aga macikəl.”
4 Kə Yesu shaɗəwa, ji na, “Tsətsəfə nga nyi
wu ndər Hyal abər,
“ ‘Aˈyi ənga sər səm wacu ngə ndə
wu nggya ənga pi mai.’ ”
5 Kə Shatan hər nyi a dar vi kəra dzəgamə
gagaɗau, ka canə nyi patəkura təlkur nə
duniya, ənga səra a gwa patə nə pəci kushu.
6 Kə ji na anə nyi, “Yi wu nə ngə dənama
təlkur ənga kadakadarkur səˈyar kə patəu,

arya anə ɗar nji, yu səni nə nyi anə kalar ndəra yu yiwu tsu.
7 Ma gə nə ɗa dəgalkur, səˈyar kə patə wu
ɗa nəngau.”
8 Yesu na anə nyi, “Tsətsəfə nga nyi abər,
“ ‘Ga dləvə Hyal Thlagə ngau,
ba tsu naja zhizhi nyi wacu
nga ga məl səra
ja yiwu.’ ”
9 Shatan ɓəra hər nyi a vu Urshalima, ba
ji həri nyi a dar kəra ki Hyal a dar vira ndiya
ənga dzəgaməu. Kə ji na anə nyi, “Ma nagə
ngə zər Hyal, ga vəl a gyiwu ˈyi sara ənggau,
10 arya tsətsəfə nga nyi wu ndər Hyal,
abər,
“ ‘Ju səwa waladi nyiˈyar
aga nda ɓəlar ngau.
11 Ndu səɓiya ngu tsa nda
ara ga sara dəgəri hiya gə ar tsəka.’ ”
12 Ama Yesu na nə nyi, “Tsətsəfə nga nyi
abər,
“ ‘Ga sara dzə
Hyal Thlagə ngə mai.’ ”
13 Ənggəra Shatan kuɗəna dzə nyi wu lagu
paməpamə patəu, ba ji piyari nyi nə pəci
kushu ju səkə vanyi pəci ənga ja.

Nji Piyari Shishir Dza Yesu A Vu Nazəratu (Matiwu 4:12-17; Markusu 1:14-15)

14 Yesu sha a vu Galili, ənga dənama nər
Mambəl nga ja, ndər ar kəra ja a tətəlnar kər
a ndu məlmə paməpamə patəu,
15 ja vər highiɓau wu umbwa daɓə dzə
njir Yahudi, nji patə a vər fal nyi.
16 Ənggau, kə ji maˈyi a vu Nazəratu,
məlmə kəra ji hau a gwa. Pəcir Ɓəlsar, ba ji
maˈyi a gwu umbwa daɓə dzə njir Yahudi,
ənggəra ji tsəliya. Ji hyaˈari aga jiga ndər
Hyal.
17 Kə nji nə nyi ləkakaɗə nə Hyal nə tsəfə
Nabi Əshaya. Kə ji pahəna ba ji uya vi kəra
nji tsəfəya abər,
18 “Mambəl Thlagə
aˈyi ar kəra yau,
kəra caɗəbiya ɗa
aga ya tətəlna ndər məsahəu
anə njira ənga dənama tətəwa.
Ji səwa ɗa aga ya nar nyi
anə njira wu fursəna
pəcir pəl nda a ɗari,
nji ləfau nda sa lar sau,
ba tsu ya pəlna
nji mbamba.
19 Ji səwa ɗa aga ya nar nyi
anə kalar ndau, abər,
pəci kəra Thlagə nana
ja sa canə nyi
mənahəkur nyi
anə nji patə a shiliri.”
20 Ayukuɗa ji jigana, ba ji pəɗiya ləkakaɗa
nyi ba ji dzəgwa nə nyi anə ndər məl thlər
wu umbwa daɓə dzə njir Yahudi, ba ji ng-
gya gya. Patəkura njira a gwu umbwa daɓə
dzə njir Yahudi kau, ba ndə pənggəri nyi li.
21 Kə ji na anə nda, “Ndər Hyal kə tsətsəfə
kau, a nyabiyar dzə wu himiya hyi əshina.”
22 Patər njira ar vi ta nana ndər kəra
mənahəu ar kəra ja, ba ɓəra ɗa sə dədəgur
anə nda ənga səra wu biya sara wu miya ja,
ndə dzəgwa yiwa, “Kar ndangə ya, aˈyi zər
Yusufu ta ngə wa?”
23 Kə Yesu na, “Anə nda a səni yau, hyu
yiwu hya nar ɗa karapə kau, abər ‘Ligəta,
mbəɗana kərngau.’ Məliya sə kəra ˈyi nggari
gə məliya wu Kafarnahumu, ənggau, wu
məlmə ngə kə ɗəm.”
24 Ji ɓəra na anə nda, “Jirkura nyi, ca ngə
nabi naja aˈyi ndəra nji dləwuri wu məlmə
nyi mai.”
25 “Ya nar hyi jiri, wu pəcir nabi Iliya
mathləkəˈyi təsal aˈyi gangəu wu ˈyiˈyir
Izirayila, ənggəra Hyal haɗiya məlmau, par
aˈyi mai nə fa makəru ənga hya kwa, wuɓau
aˈyi wu ˈyiˈyi ta gagaɗau.
26 Ama Hyal aˈyi səwa Iliya a ndəra zəma
nda mai, ama a ndu məlmə Zarafatu wu
ˈyiˈyir Sidonu, a ndəra mala təsal kəra wu
məlmə ta.
27 Wu pəcir nabi Elisha tsu, njir pibi aˈyi
gangəu wu ˈyiˈyir Izirayila, Zəma nda aˈyi
uya cicikur mai kəl Naˈamanu ndər Suriya
wacu.”
28 Ta njira wu umbwa daɓə dzə njir
Yahudi kə nggari ndər kau, ba ndzana huɗa
nda gagaɗau.*
29 Ndə hyaˈari ndə təɗəbiya nyi a biyar ya
məlmau, ndə maˈyi ənga ja a dar kəra mau

* **4:28** Səra ndzana ɗəfuwa nda ca ngau ndə sənbiya abər Yesu aˈyi wu nda məl sə dədəgur wu məlmər nda mai.

kəra ndə həriya məlmər nda a dari, aga nda vakana nyi a gyiwu ˈyi.
30 Kə Yesu biya wu pama nda, ba ji mbari lagu nyi ba ji mai sə nyi.

Yesu Kədləbiya Mambəl Ɗəmwa ˈyu Sara Wu Dza Ndau (Markusu 1:21-28)

31 Abangə tsu, kə Yesu sha shili wu Kafarnahumu, məlmə kəra wu ˈyiˈyir Galili, ar Pəcir Ɓəlsar, kə ji dumwa ənga highiɓau, anə nji.
32 Kə highiɓə kə ɗa sə dədəgur anə nji patə ara ənggəra ndər nyi wu biya ənga dənama.
33 Wu umbwa daɓə dzə njir Yahudi kau, vanyi ndə aˈyi ənga mambəl ɗəmwaˈyu, ba ji hyaˈana ɗahəu ənga dənama ji na,
34 “Wa yau! Yesu ndər Nazəratu, mi dzə ngə ənga ˈya? Kari gə shili aga ga sa kuɗəna ˈya ya? A səni ngə yau, nagə ngə ndə cici nə Hyal!”
35 Əngwar Yesu anə nyi ənga dənama, “Haɗiya miya gau! Biya wu dza ja!” Kə mambəl ɗəmwaˈyi kə mbilna ndə kau, a gyiwu ˈyi wu dzəri nda patəu, kə ji biya sara wu dza ja gəra ɓəra uya nyi ənga shiləgəu.
36 Kə ɗa sə dədəgur anə nji patəu, ndə na wu pama nda, “Abari dur gə highiɓə ka? Ənga dəgalkur, ənga dənama nga ja vər ndər anə mambəl ɗəmwaˈyiˈyar, ba nda biya!”
37 Ənggə ngə ndər ar kəra Yesu tətəlnakər a ndu məlmə patə wu ˈyiˈyi kau.

Yesu Dləwari Nji Gangəu (Matiwu 8:14-17; Markusu 1:29-34)

38 Yesu biya sara wu umbwa daɓə dzə njir Yahudi, ji maˈyi a vu ki Simanu. Səlkuya Simanu aˈyi ngga mai, gyangə nga vər tə nyi dədəgaləu. Kə ndə yiwa Yesu aga ja dləwari nyi.
39 Yesu taˈyi ar kəra ja, ji kughi anə gyangə kau, kə gyanga nyi biya ka piyari nyi. Fina dzə aˈyi mai kə ji hyaˈari ba ji məliya nda sər səm.
40 Ənggəra pəci wu gya təɗau, kalar ndə kəra ndə gəra ngga ara ja, ndə shili əni anə Yesu, ba ji fəri nda tsi patəu, ba ndə ɗa jaməu.
41 Patər njira ənga mambəl ɗəmwaˈyi wu dza nda ndu biya ndu wau anə nyi, ndu na, “Na gə ngə zər Hyal!” Kə Yesu kughi anə nda, ji kari nda ara ndər, ara ndu səni naja ngə Kərsiti.

Yesu Tətəlna Ndəshigu Wu Umbwa Daɓə Dzau Nə Njir Yahudi (Markusu 1:35-39)

42 Əmudləkura nyi, kə Yesu hyaˈari ji maˈyi a biyar ya məlmau, a biyar vi kəra nji aˈyi mai. Nji biya ga gal nyi ba ndə thləwa nyi, ndə ɗa aga nda kari nyi ara piyari məlmər nda.
43 Ama Yesu na anə nda, “A ɗar thlər ɗa ya maˈyi a ndu alenyi məlmə aga ya nda tətəlna ndəshigu məsahəu nə təlkur Hyal anə alenyi nji tsu. Agabangau, nga nji səwa ɗa a shili wu duniya.”
44 Ənggau, Yesu ɓəbiya ɓau wu patər ˈyiˈyir Yahudi, ja vər highiɓə wu umbwa daɓə dzəˈyar, ja vər tətəlna ndəshigu ar kəra təlkur Hyal. Ba ənga ja vər shiləgəbiya kalar shiləgəu ənga njira gəra ngga.

5

Yesu Ngga Zəmbəlma Nyiˈyar Nə Tanggərma (Matiwu 4:18-22; Markusu 1:16-20)

1 Vanyi pəci aˈyi Yesu taˈyi ar dza dəl nər Janisaratu,* nji gangəu ndə ciɗə nyi ndu yiwu nda nggari ndər Hyal.
2 Kə ji lari kwambwal məthlə a biyar dza dəl kəra njir təm fiya ndə maˈyi a nda ci litagər nda.
3 Kə ji maˈyi a gwu kwambwal pathləu kəra nə Biturusu ngau, ji dzəgwa kədi nyi aga ja ɓari nyi kushu sara miya dəl. Kə ji nggya a gwa ja vər highiɓə anə nji.
4 Ənggəra ji kuɗəna ndər, kə ji na anə Biturusu, “Ga ɓəra ɓari kwambwal kau a gwar vi kəra dzəgaməu, ba hya səya litagər hyiˈyar, aga hya təɗəbiya kalfi.”
5 Əngwar Biturusu, “Thlagər ki, a pidari ˈya ghəmə a vər təm ama naˈya aˈyi mbari sə mai. Ama ˈyu səya litagər ˈya a gya, ma nagə ngə na.”
6 Ənggəra ndə səya litagər nda a gya, ba ndə mbari kalfi gangəu, kəl ta litagər nda mbar thləthlau.
7 Ta ndə lari abangau, ba ndə ngga bazhi təmər nda sara wu vanyi kwambwal ta aga

* **5:1** Vanyi thləmə nər dəl Galili ngau.

nda sa dləwari nda. Ba ndə shili ndə sa nyanyana kwambwal'yar gyapə ənga kalfi. Ba kwambwalər nda mbar gya cau ara tədəɓəu.
8 Ənggəra Biturusu lari sə kau, kə ji ɓəliya undi a dumwar Yesu, ji na, “Təkə ənga yau, Thlagəu! Nayi ndər bikə ngau!”
9 Ba sə kə ɗa sə dədəgur anə nyi ənga bazhi nyi'yar patəu, ara gangəkura kalfi kəra ndə mbari,
10 abangə tsu ngə Yakubu ənga Yahwana, wazha Zabadi, bazhi məl thlər Biturusu 'yar. Əngwar Yesu anə Biturusu, “Ga sara hivər mai, mbari əshina, gu ɗa ndər təm nji ama a'yi kalfi mai.”
11 Kə ndə təɗəbiya kwambwalər nda a biyar miya dəl, ba ndə piyari litagər nda, ba ndə nu nyi.

Yesu Shiləgəbiya Ndər Pibi (Matiwu 8:1-4; Markusu 1:40-45)

12 Ar pəci kəra Yesu wu vanyi məlmau, kə vanyi ndə kəra pibi səmku dənama nyi shili ara ja. Ənggəra ji lari Yesu, kə ji dla ənga bama ja a gyiwu 'yi ja vər kədi nyi, ji na, “Thlagəu, ma gu yiwu, gu səni cina ɗa aga ya ɗa jaməu.”
13 Kə Yesu har tsi ka tsəkwar nyi, ji na anə nyi, “A hənggər yau, ɗa cicau.” Ənggərna, ba pibiya nyi piyari nyi.
14 Kə Yesu nar nyi ənga ɗahəu, “Ga hangəkal ga sara na sə kə anə ndə mai. Ama ga ma'yi a ndəgya pubu ga nda canə nyi kərngau, ga dzəgwa kəbəna sau ənggəra dlaɗə Musa nana nja məl aga ci dzau. Ga məliya abangə aga ga cabiya nyi anə nji abər a ɗar gə jaməu.”
15 Ama alaga abangau, kəl dumwa ənga cakau, ngə ndər ar kəra Yesu wu cakau. Nji gangə tsu a vər shili əgya ja aga nda nggari highiɓə nyi ba ji shiləgəbiya nda sara ara shiləgər nda paməpaməu.
16 Ama Yesu, ju ma'yi a biyar ya məlmə a biyar vi kəra nji a'yi mai aga ja ndər ənga Hyal.

Yesu Shiləgəbiya Ndə Təsəkənu (Matiwu 9:1-8; Markusu 2:1-12)

17 Vanyi pəci ənggəra ja vər dumwa ənga highiɓau, njir Farisi ənga maləmə dlaɗə sara wu məlmə paməpamə nər 'yi'yir Galili, ənga 'yi'yir Yahudi ənga 'yi'yir Urshalima, a vər nggya ənа. Dənama nə Thlagə a'yi ənga ja, aga shiləgəbiya nji kəra gəra ngga.
18 Kə alenyi nji shili ənga ndə təsəkənu, nda vər hə ar sər pida. Ndu yiwu nda həri nyi a vu ki, aga nda vuwa pina nyi wu mwar Yesu.
19 Ənggəra ndə gal lagu katini ara gangəkura nji, ba ndə ma'yi a dar kəra umbwa ndə da pahəna ba ndə dzəgwa fuwa nyi a gya lagu kəra umbwa a gyiwu hada dlami, kakalə wu mwar Yesu.
20 Ənggəra Yesu lari mbərsar nda, kə ji na, “Bazhi, a təfəbiya ngər nji bikə ngau.”
21 Njir Farisi ənga maləmə dlaɗə'yar nda vər ɗənga wu pama nda, “Wa ngə ndə kə wu ndər ɗəmwa'yi ar kəra Hyal ka? Wa ngu səni təfəbiya bika, a'yi kəl Hyal zhizhi nyi wa?”
22 Ənggəra Yesu wu sənbiya səra ndu ɗənga, kə ji na anə nda, “Mi ngə ɗa hyu ɗənga sə'yar kə wu ɗəfuwa hya?
23 Mani nga ndiya ənga ɓatsa? Nja na, ‘A təfəbiya ngər nji bikə ngau,’ əndəga, ‘Hya'ari ga ɓə ya’?
24 Ama yu yiwu hya səni, abər Zər Ndə a'yi ja ənga dənama nər təfəbiya bikau wu duniya.” Kə ji na anə ndər təsəkənu, “Yu na anə ngau, hya'ari, ga hər sər pida ngau ga ma'yi a ndu ki.”
25 Ənggau, kə ji hya'ari ənga kusa wu mwar nji patəu, kə ji həri səra ja vər pida ar ta, ba ji ma'yi a vu ki ja vər fal Hyal.
26 Ba sə ɗa sə dədəgur anə nda patəu. Ba ndə dzəgwa nə nyi dləvə anə Hyal. Kə hivər mbari nda gagaɗau, ndu na, “A lari 'ya sə dədəgur əshina.”

Yesu Ngga Lawi (Matiwu 9:9-13; Markusu 2:13-17)

27 Ayukuɗa kau, Yesu ma'yi a biya, kə ji lari ndər tsəm budau kəra nja ngga ənga Lawi a vər nggya ar vi tsəm budə nyi. Əngwar Yesu anə nyi, “Nu ɗa.”
28 Kə Lawi hya'ari, ji piyari səra ja vər məl patəu, ba ji nu nyi.
29 Ayukuɗa nyi, kə Lawi məliya sər səm nər mini wu ki nyi, kə ji nggari Yesu ar viya məthləpi dəgal, njir tsəm budə gangəu ənga alenyi məthləpi'yar nda vər səm sər səm ar vi zəməu.
30 Kə njir Farisi ənga maləmə dlaɗə'yar kəra mbərsar nda zəmə ndə dzəguya jiga

miya anə zəmbəlma nyiˈyar, “Mi ngə ɗa hyu səm hyu sa ənga njir tsəm budə ənga njir bika?”
31 Əngwar Yesu anə nda, “Aˈyi nji jamə ngu yiwu ligəta mai, ama nji kəra gəra ngga.
32 Nayi aˈyi dla aga sa ngga nji cici mai ama njir bikau, aga nda tubi nda bəlari nggyar nda.”

Yiwa Sau Ar Kəra Hə Zəmətsini (Matiwu 9:14-17; Markusu 2:18-22)

33 Ndə na anə nyi, “Zəmbəlma nə Yahwana ndu hə zəmətsini ar kər ar kər ənga ndu ndər ənga Hyal, abangə tsu ngə zəmbəlma nə njir Farisi, ama nəngau ndu səm ənga sa parangəu.”
34 Kə Yesu na anə nda, “Abər a səni kari nji bazhiya salkwanjili sər səm ma tsu nda ənga ja ya?
35 Ama pəci wu shili kəra nju sa hənа salkwanjili kə ara nda. Ar pəci ta ndu nda hə zəmətsini.”
36 Kə ji nar nda najaka karapau, ji na, “Ndər tar zhaɓi thlaɓəu ar mafəliyangə nga nyi, aga ja dzəgwa ndaɓəya ndəɓə əni ar hahala nyi mai. Ma ji məl abangau, a ndzanar ja zhaɓi mafəliyangə kau, ənga tsu ndəɓə kau, wu ɗa didiɗi.
37 Ətsu ndər puwa ˈyimir inabi mafəliyangə a gu pəla hahal aˈyi mai. Ma ji məl abangau, ba ˈyimir inabi mafəliyangə kau, a thlənakər, ba ja pəthləna nyi, ba ˈyimir inabi kau, a pənakər ba pəla ka ndzau.
38 ˈYimir inabi mafəliyangə a gu pəla mafəliyangə nga nja pau.
39 Ətsu ndər nda yiwu sa ˈyimir inabi mafəliyangə aˈyi ayukuɗa ji tuwari hahala nyi mai. Ju nda na, ‘Hahala nyi nga ndiya ənga məsahəu.’ ”†

6

Yiwa Sau Ar Kəra Ɓəla Pəcir Ɓəlsar (Matiwu 12:1-8; Markusu 2:23-28)

1 Vanyi pəcir Ɓəlsar nə Yahudiya, Yesu ənga zəmbəlma nyiˈyar nda vər tərabiya wu fa uhi. Nda vər ɓau, kə zəmbəlma nyiˈyar kuratsiya kəra uhi.
2 Ənggəra njir Farisi lari abangau, kə ndə na anə nyi, “Lari gəyi, ara mi nga hyu məl səra dlaɗə kari nja məl pəcir ɓəlsar ra?”
3 Yesu shaɗəwa nda, “Aˈyi hyi saya jigana səra Dawuda ənga njir ɓə nyi məliya ar pəci kəra wuɓə mbar nda ta wa?
4 Ənggəra Dawuda gwu ki Hyal, naja ənga njir ɓə nyiˈyar, ənga ənggəra ndə gwa səmku macikəl cicau kəra nandu kyaga səm mai, kəl pubuˈyar wacu.”
5 Kə Yesu na anə nda, “Zər Ndau Thlagə nga ja ar kəra pəcir Ɓəlsar.”

Ndə Ənga Tsi Ndzəndzau (Matiwu 12:9-14; Markusu 3:1-6)

6 Ar vanyi pəcir Ɓəlsar nə njir Yahudiya tsu, kə Yesu maˈyi a gwu umbwa daɓə dzə njir Yahudiya ja vər highiɓau. Wu umbwa ta vanyi ndə aˈyi kəra ənga tsi mazəma ja ndzəndzau.
7 Njir Farisi ənga maləmə dlaɗəˈyar a vər gal lagu kəra nda səni vazəya Yesu, ndə pənggəri nyi li, nda vər tsamə tara ju məliya ndə kə jamə ar pəcir Ɓəlsar.
8 Ama Yesu wu səni səra ndu ɗənga, kə ji na anə ndə kə ənga tsi ndzəndzə kau, “Hyaˈari ga taˈyi wu mwar nji patəu.” Kə ji hyaˈari, kə ji taˈyi ənа.
9 Ənggau, kə Yesu na anə nda, “Yi wu yiwa hyi, mi ngə tsaˈa nja məl pəcir Ɓəlsar ra? Sə mənahəu, əndəga sə ɗəmwaˈyu? Nja mbəɗana, əndəga nja tsəya?”
10 Ji tsamə a ndu pama nda patəu, kə ji dzəgwa na anə ndə kau, “Ndiɗəbiya tsa gə a dumwa ngau.” Aga zəmə kə ji ndiɗəbiya tsa ja a dumwa nyi, ba tsa ja ɗa jamə ənggər vanyi zəma nyi ta.
11 Ama kə huɗa nda ndzə gagaɗau, kə ndə dzəgwa na anə kərnda, “Mi nga mənа səni məl ənga Yesa?”

Yesu Caɗəbiya Zəmbəlma Nyiˈyar Kumou Apə Məthləu (Matiwu 10:1-4; Markusu 3:13-19)

12 Vanyi pəci, Yesu hyaˈari ba ji maˈyi a du mau, aga ja da ndər ənga Hyal a dənа. Ji da pida ghəmə ja vər ndər ənga Hyal.
13 Ənggəra vi sa kuɗau, kə ji nggari zəmbəlma nyiˈyar a shili wu dzə nyi, kə ji dzəgwa ɗəmbiya kumo apə məthlə sara wu

† **5:39** Yesu nar nda karapəˈyar kə patə aga ja cabiya abər highiɓə nər mafəliyangə a daɓər kər ənga nə hahal mai.

pama nda, kəra ji ngga əngа cama səsəˈyar.
Kəja thləmər nda,
14 Simanu kəra ji nə nyi thləmə Biturusu,
əngа zamə nyi Andərawusu,
əngа Yakubu,
əngа Yahwana,
əngа Fəlipəu,
əngа Bathlalomiyu,
15 əngа Matiwu,
əngа Toma,
əngа Yakubu zər Alfawusu,
əngа Simanu ndəra nju na ndə məlmə nyi,
16 əngа Yahuda zər Yakubu,
əngа tsu Yahuda Isikarayoti ndəra ɗəlna
Yesu anə dawa nyiˈyar.

Yesu Highiɓau Anə Nji Əngа Tsu Ji Shiləgəbiya Nda (Matiwu 4:23-25)

17 Ji maˈyi əngа zəmbəlma nyiˈyar a gyiwu ˈyi, kə ndə thləwa babalər vi, ba ndə taˈyi əna əngа zəmbəlma nyiˈyar gangəu, əngа nji gangə gagaɗau sara wu Yahudi, əngа Urshalima, əngа ˈyiˈyir Taya əngа Sidonu njira əngа kir nda a miya dəl dəgaləu,
18 njira shili aga nda nggar highiɓə nyi əngа nja shiləgəbiya nda sara ara shiləgər nda paməpaməu. Njira əngа mambəl ɗəmwa ˈyiˈyar wu lə ɓwaɓwatə anə nda, nanda tsu ndə uya jaməkur,
19 əngа nji gangəu a vər məl lagu kəra nda səni tsəkwar nyi, ara dənama kəra wu biya sara wu dza ja vər shiləgəbiya nda patəu.

Barka Əngа Təhuɗəu (Matiwu 5:1-12)

20 Ja vər tsamə zəmbəlma nyiˈyar, kə ji na,
“Barka anə hyi nahyi
nji kəra gəra sau,
təlkur Hyal a ɗar nər hyi.
21 Barka anə hyi
njira əngа wuɓau kabangəkau,
nju nda nyana hyi.
Barka anə hyi
njira vər tiwi kabangəkau,
hyu nda nggushi.
22 Barka anə hyi
ma nji gəra yiwu hyi,
nda həbiya hyi a biya,
əngа nda nggəl hyi,
ba əngа nda ndzana thləmər hyi,
arya Zər Ndau.”
23 “Abangə ngə əjir nda məl anə nabiˈyar kəra tərabiya. Ga caguli əngа ga nggya əngа huɗə pərtəu, ara gu nda uya akkəri gangə a dəməlmau.”

Ɓwaɓwatəˈyar Paməpaməu

24 “Ama kawa anə hyi
nahyi bərba,
arya a dləwuri hyi
nər hyi məsahəkur kabangəkau.
25 Kawa anə hyi,
nahyi kəra nyinyau kabangəkau,
hyu nda
nggya əngа wuɓau.
Kawa anə hyi
nahyi kəra a vər nggushi kabangəkau,
hyu nda ɗa əngа
huɗə ndzəndzau hya ɓəra tiwi.
26 Kawa anə hyi
ma nji patə a vər fal hyi,
abangau nga ndə məl
anə nabi fatiˈyar.”

Hya Canə Nyi Yiwukur Anə Dawar Hyi (Matiwu 5:38-48; 7:12)

27 “Ama ya nar hyi, nahyi kəra wu nggari ndər ɗa, hya canə nyi yiwukur anə dawar hyi, hya məl mənahəkur anə njira gəra yiwu hyi.
28 Fənggər nyi barka anə njira wu shiˈwa hyi, hya ndər anə Hyal arya njira wu lə ɓwaɓwatə anə hyi.
29 Ma ndə nə ngə dəgau ari balma gau, shabiya nyi vanyi balma tsu. Ma ndə mbəliya nggamndə ngau, ga sara ka ləgutə ha kəra vuwa gwa anə nyi mai.*
30 Nə nyi anə kalar ndəra kədi ara gau, ma tsu ndə mbəliya sə ngau ga sara yiwa ja shabiya ngə a shili mai.
31 Səra hyu yiwu nja məl anə hyi, nahyi tsu ca nga hya məl anə nda.
32 “Ma njira vər yiwu hyi nga hyu yiwu wacu, wathləmə culi akkəri kəra hyu nda uya? Alaga njir dləwu budə ma tsu, ndu məl abangau.

* **6:29** Nggamndə wu pama njir Yahudiya sər mbudzə uvuˈyi ngau. Ma gə dləwuri məl ara ndau gu səni nə nyi nggamndə ngau əpuci ama uvuˈyi ba ja shabiya ngə sə ngau. Ama wu highiɓə Yesu gu səni piyari alaga səra nə ngau aga ja.

33 Ma gu ca mənahəkur anə njira wu ca
mənahəkur anə ngau, mi nga ju cakəri nga?
Əkkəˈyi njir bikə ma ndu məl abangau.
34 Ma gə nə nyi məl anə njira gu səni ndu
nda kina ngau, mi nga ju cakəri nga? Alaga
njir bikə ndu lə məl anə njir bikə kuvwar
nda ənga səni ndu nda kina patəu.
35 Ama ga ca yiwukur anə dawa ngau, ga
məl mənahəkur anə nda, ga nə nda məl ənga
səni abər nandə wu nda kina ngə mai. Məl
abangə wu məliya hyu uya nubwa gangəu,
ənga hyu sa ɗa ənggər wazha Hyal kəra a
dəməlmau, arya naja ənga təhuɗəu, anə nji
kəra səni na usi ənga nji ɗəmwaˈyu.
36 Ga nggya ənga təhuɗə ənggər kəra
dəngau kəra a dəməlmau ənga təhuɗəu."

Hya Sara Vazə Ndə Mai
(Matiwu 7:1-5)

37 "A sara hya thla numa ar kəra nji mai,
nji tsu aˈyi ndu thla numa ar kəra hyi mai.
A sara hya lə vazə anə ndə mai, nji tsu ndu
nda lə vazə anə hyi mai. Təfəbiya mə nji,
Hyal tsu ju nda təfəbiya hyi.
38 Hya lə sau, nahyi ma ba nja nə hyi sau,
cala təkə sə nyinyi tsuyu, nja cicina a gya,
nja ɓəra favədiya, ja dzəgwa pəpau a gyar
dza nyi, nja dzəgwa puwa ngau a gyar dza
gau, arya a ɗar cala təkə sə kəra hyi təkə sə
əni anə nji, ca nga nju nda təkə sə əni anə
hyi."
39 Kə ji ɓəra nar nda najaka karapau,
"Ndə ləfau a səni ləbiya ndə ləfə ya? Ma ndə
məl abangau, nanda gyapəu, aˈyi ndu nda
təɗau a gyiwu kaˈu wa?
40 Ndəra nju highiɓə anə nyi, aˈyi ju
ndiya maləmə nyi mai, ama kalar ndəra
nji highiɓəri nyi mənahəu, ju səni ɗa ənggər
maləmə nyi.
41 "Ara mi nga gu lari zər sar kəra wu
liya zamə ngau, ama na ga sən tsamiya
gwalang kəra ar liya gə kə maya?
42 Abari nga ga sən na anə zamə ngau,
abər, zamə ɗa, 'Taˈyau, ya həbiya ngə zər
sar kəra wu liya gau,' ya, kəja gwalang ngə
ar liya ga? Nagə ndər ngguta vi, ga həbiya
gwalang kəra ar liya gə kwatahəu, aga ga
daɓaga lari mənahəu, ba ga sən həbiya zər
sar kəra wu liya zamə ngə kau.

Nji Wu Tsamər Wu Ar yaya Nyi
(Matiwu 7:16-20; 12:33-35)

43 "Abangə tsu, kalar wu mənahəu, ju
ya wazha mənahəu, wu kəra gəra mənahə
tsu, ju ya wazha kəra gəra mənahəu. Wu
kəra mənahəu, a sən yabiya wazha kəra
gəra mənahə mai, abangə tsu, wu kəra gəra
mənahəu, a sən yabiya wazha mənahə mai.
44 Ar yaya nyi nga nju tsamə ri wu. Nja
səni ɗəm bəla ar wur shikədi mai, alaga
ndərma ar hudi mai.
45 Ndə mənahəu, ju biya ənga ndər
mənahəu sara ar vira ji ɗəwana ari, ənga ndə
ɗəmwaˈyu, ju biya ənga ndər ɗəmwaˈyu sara
ar vira ji ɗəwana nda ari."

*Njir Həri Ki Pamə*paməu *Məthləu*
(Matiwu 7:24-27)

46 "Ara mi nga hyu ngga ɗa, 'Thlagəu,
Thlagəu,' ama kə hyi nggəl ara məl səra yu
na anə hya?
47 Kalar ndəra shili ara yau, ba ji səya
himi anə səra yu na, ənga ju məl thlər əni,
yu nda nar hyi səra ju pa.
48 Naja ənggər ndər hər ki, kəra labiya
kaˈu dzəgamə a gyiwu ˈyi, kə ji dzəguya hər
ənga fəhi hər ar pathlara mau. Ənggəra dəl
nyau, kə ˈyimi tsaɓəri ki ta, ama naja aˈyi
səni kənggəɗər nyi mai arya nji fər hiya nyi
ar pathlara mau.
49 Ama ndəra wu nggari ndər ɗa, ama
naja aˈyi wu məl thlər əni mai, kakalə nga
ja ənga ndər hər ki ar vi kəra nji gəra labiya
kaˈu nə fə hiya həra nyi. Ənggəra dəl nyau,
kə ˈyimi tsaɓəri ki kau, kə ki kə dla, dla nyi
tsu ɗəmwaˈyi gagaɗau."

7

Yesu Mbəɗana Mafa
Nə Dəgalər Soja Roma
(Matiwu 8:5-13)

1 Ənggəra Yesu kuɗəna na səˈyar kə patə
anə nji, ba ji maˈyi a vu Kafarnahumu.
2 A vuna, kə ja vanyi dəgaləri soja nə
Roma kəra mafa nyi aˈyi gəra ngga gagaɗau,
kəra a vər gal lagur tau. Soja dəgal nə Roma
kau, ja vər yiwu mafa nyi kə gagaɗau.
3 Ənggəra ji nggar ndər ar kəra Yesu, ba ji
səwa alenyi nji nggunggurəm nə Yahudiya
aga nda kədi nyi ja shili, ja sa mbəɗana
mafa nyi kau.

4 Nji nggunggurəmˈyar kə maˈyi a ndəra
Yesu ndə nda kədi nyi gagaɗau, nda vər na,
“Ndə kau, ndə mənahəu ngau, kakalə nga
nyi ga dləwari nyi.
5 Nda nyi a yiwu ja njir ˈya, ba ənga ji
həriya ˈya umbwa daɓə dzau.”
6 Ba Yesu maˈyi ənga nda.

Ənggəra ji shili ləhəu wu dzəri ki nyi,
kə dəgaləri soja nə Roma hyabiya bazhi
nyiˈyar aga nda nar nyi anə Yesu, “Thlagəu,
ga sara həɗana kərngau aga yi mai, arya
nayi aˈyi ɗa tsaˈa ga shili wu ki ɗa mai.
7 Ca ngə məliya nayi aˈyi səni shili əgya gə
mai, ama ga nana ndər sə nyi, ba zər ɗa uya
jaməkur.
8 Arya nayi ənga kərɗa ma əgya ndə dəgal
nga yau, ənga tsu sojaˈyar aˈyi kəra əgya kiɗa
yau, yu na anə ndə kau, ‘Maˈyi,’ ba ja maˈyi,
anə vanyi ndə tsu yu na ‘Shili,’ ba ja shili.
Ma yi na anə mafa ɗa, ‘Məliya abangau,’ ba
ja məliya.”
9 Ənggəra Yesu nggar ndər kau, ba ɗa
sə dədəgur anə nyi, ji shabiya dzau, ji na,
anə nji kəra a vər nu nyi, “Ya nar hyi, wu
Izirayila nayi sayi uya ndəra ənga mbərsa
ənga dənama ənggər ndə kə mai.”
10 Ənggəra njira ji səwa kə sha shili wu ki,
ba ndə thləwa mafa nə dəgalər soja Roma ta
a ɗari jaməu.

Yesu Hyaˈana Vanyi Zər Mala Təsal

11 Wu yukuɗa pəci kushu, kə Yesu maˈyi
a vu məlmə kəra nja ngga ənga Nayin,
zəmbəlma nyiˈyar əkkəˈyi nji gangəu maˈyi
ənga ja.
12 Ənggəra ndə shili ləhəu wu dzəri miyar
gwa nə məlma nyi, kəja alenyi nja vər səbiya
ənga zər tətau kəra naja ngə zəmə ara mənyi
kəra mənyi ya, sal nyi tsu a təri. Nji gangəu,
sara wu məlmə ta, nda vər lə nyi.
13 Ənggəra Thlagə lari mala kau, ba ji
təhuɗə əgya ja, ba ji na anə nyi, “Ga sara tiwi
mai.”
14 Kə ji maˈyi ji nda tsəkwar ləkagau ndə
tətə kau, ba njira vər hə nyi kə taˈyau. Kə
Yesu na, “Zər baduwari, Yu na anə ngau
hyaˈari!”
15 Kə ndə tətə kə hyaˈari, ba ji nggya gya
ji dzəgwa ndər. Ba Yesu dzəgwa lər nyi anə
mənyi.
16 Kə hivər mbari nda patəu, ba ndə fal
Hyal, nda vər na, “Jiri vanyi nabi dəgal a
shiliri wu pama mən, Hyal a shiliri aga ja
sa dləwari nji gə nda.”
17 Sə kə Yesu məliya kə tətəlnakər wu
Yahudi ənga ˈyiˈyi kəra zəwar nyi.

Njira Nji Səwa Sara Ara Yahwana Ndər Baɓətizəma (Matiwu 11:2-19)

18 Ənggəra zəmbəlma ˈyar nə Yahwana
ndər məl Baɓətizəma nar nyi səˈyar kə
patəu, ba ji nggari məthlə wu pama nda,
19 ji səwa nda a ndəgya Thlagəu, aga nda
nda yiwar nyi abər, “Nagə nga vər shili kə
ya, əndəga ˈya fiya li aga vanyi ndə ya?”
20 Ənggəra njira nji səwa shili əgya Yesu,
kə ndə na nə nyi, “Yahwana ndər məl
Baɓətizəma ngə səwa ˈya aga ˈya yiwar ngau,
‘Nagə nga vər shili kə əndəga ˈya fiya li aga
vanyi ndə ya?’ ”
21 Kakalə ar pəci ta, ngə Yesu mbəɗana
nji gangəu kəra gəra ngga ənga shiləgə
paməpaməu, ənga njira ənga mambəl ɗəmwa
ˈyiˈyar. Yesu məliya nji ləfəˈyar tsu ndə lari
sau.
22 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Sha mau
hya nda nar nyi anə Yahwana səra hyi lari
ənga hyi nggari. Nji ləfə wu lar sau, nji
kukurɓə wu ɓau, njir pibi wu uya jaməkur,
kulangəˈyar tsu ndu nggar sau, nju hyaˈana
nji tətau ənga nju tətəlna ndəshigu məsahə
anə nji ɗaɗali.
23 Barka anə ndəra gəra təkəkər ənga
mbərsa nyi ar kəra yau.”
24 Ayukuɗa njira Yahwana səwa maˈyi, kə
Yesu dzəguya ndər anə nji ar kəra Yahwana,
ji na, “Mi nga hyi gwa tsamə a gwar tagə
ta? Hyi maˈyi a gwa tsamə sar dzədzəgaməu,
kəra yambaɗə a vər kənggəɗə ya?
25 Ya, mi nga hyi maˈyi a gwa tsama?
Ndəra har kar mənahə ya? Awau, njir ha
kar məmənahəu, wu ki təl nga nda.
26 Kar ɗəm ya, mi nga hyi maˈyi a nda
tsama? Nabi ya? Pakatu, yu nar hyi, ndəra
ndiya nabi.
27 Ar kəra Yahwana ngə ndər Hyal kəra
tsətsəfə na,
“ ‘Kəja yu səwa cama ɗa
wu mwa ngau,
ju nda fuwa sə wu lagu

kadivira ga shili.’
28 “Ya nar hyi, wu pama njira mathləkəˈyi
ngə ya patəu, ndəra ndiya Yahwana ənga
dəgal aˈyi mai. Ama alaga abangau, ndəra
ndiya ənga kushu wu təlkur Hyal a ndiya
nyi ənga dəgaləu.”
29 Patər njira nggari ndər kau, əkkəˈyi njir
tsəm budau, dləwunggəri abər lagu Hyal ca
ngə lagu kəra kakaləu, arya Yahwana ngə
məliya nda baɓətizəma.
30 Ama njir Farisi ənga maləmə sənbiya
dlaɗə Musa ˈyar nggəl ara dləwu səra Hyal
wu yiwu ənga nda, ənga ndə nggəl ara Yah-
wana sara məliya nda baɓətizəma.
31 Yesu dumwa ənga ndər ji na, “Ya, ənga
mi nga nja gəla nji kabangəka? Abari nga
nda?
32 Nanda ənggər wazha kəra a vər nggya
ar sugu, nda vər ngga kuvwar nda, ndu na:
“ ‘Ya vər mbiɗə mbəlau anə hyi,
kə hyi nggəl ara fəl,
ˈyi thlə na nə tiwi
ba hyi nggəl ara dləwu.’
33 “Yahwana ndər məl Baɓətizəma shili ja
vər səm sər səm mai, naja tsu aˈyi a vər sa
ˈyimi nər wur inabi ənggəra nji tsəliya mai,
‘Ama əngwar hyi naja ənga mambəl ɗəmwa
ˈyu!’
34 Zər Ndə shili ju səm, ənga ju sa, əngwar
hyi, ‘Ndər suna nga ja, bazhiya njir tsəm
budau ənga njir bikau!’
35 Alaga abangau, patər njira hənggəri
ənga hahangəkur nə Hyal, nda vər cabiya
abər ənga jiri nga nyi.”

Yesu Wu Ki Simanu Ndər Farisi

36 Vanyi ndər Farisi nggari Yesu a nda
səm sər səm a ndu ki nyi, ba Yesu nda, ji nda
nggya aga səm sər səm.
37 Wu məlmə kau, vanyi mala aˈyi ja vər
məl zawarkur, kə ji nggari abər Yesu a vər
səm sər səm wu ki ndər Farisi kau, kə ji shili
ənga vanyi bəlari kushu kəra ənga mal kəra
wu shuni kisəu, kəra nju ɗəl ənga kwaɓa
gangəu.
38 Ji shili kə ji sa taˈyi wu yukuɗa Yesu, ar
dza hiya ja, ja vər tiwi. Ta sələm nyi pau
a gyar hiya ja, ba ji dzəgwa kəkəɗəna hiya
ja ənga shishir kəra ja, kə ji dzəgwa dumwa
ənga bərpə nyi nə yiwukur, ba ji ɓəsiya nda
ənga mal shuni məsahəu kau.
39 Ənggəra ndər Farisi kə wu tsamə səra
mala ka a vər məl kau, kə ji na wu ɗəfuwa
ja, “Maja abər ndə kə nabi ngau, a kyaga
səni ja tara wa ngə mala ka a vər tsukwa nyi
kau. Ja kyaga səni abər mala kə ndər bikə
ngau.”
40 Yesu na anə ndər Farisi kau, “Simanu,
aˈyi yi ənga sər na anə ngau.”
Kə Simanu na, “Nar ɗa, maləmə.”
41 Yesu na, “Vanyi ndu nu nji məthlə məl,
ndə pathləu, gənna kəra nja kyaga ki ndər
məl thlər əni wu pəkau, nə fa pathlə ənga
reta, ndə məthləkura nyi tsu, gənna nə pəkə
nə ndər məl thlər kəra ja kyaga uya wu pida
təfu kumunyi.
42 Ənggəra ndə tini kina, ba ji yafəna nda
gyapəu. Ya, wu tsamə ngau, wa nga kyaga
ndiya ənga yiwu nyi wu pama nda?”
43 Simanu na anə nyi, “Wu lari ɗa, ndə kə
nji yafəna nyi gənna gangə kau.”
Ba Yesu na anə nyi, “Ənghəng, a nabiyar
gə kakaləu.”
44 Kə ji shabiya dzə ji tsamə mala ta, ba
ji na anə Simanu, “A lari gə mala kə ya? Yi
shili wu ki ngau, nagə aˈyi nə ɗa ˈyimi aga
ya cina hiya yi əni mai, ama kə ji cina hiya
yi ənga sələm nyi, ji kəkəɗəna ənga shishir
kəra ja.
45 Nagə dləwuri ɗa ənga bərpə dzə mai,
ama ənggəra ji shili wu ki kau, naja aˈyi taˈyi
ənga bərpə hiya yi ənga miya ja mai.
46 Nagə aˈyi ɓəsiya mal ar kəra yi mai, ama
kə ji ɓəsiya mal shuni kisə kau, ar hiya yau.
47 Agabangau, ya nar ngau, bikə nyi kəra
gangə kau, a təfəbiya nyir nji arya ji cabiya
yiwukur gangə gagaɗau. Ama ndəra nji
təfəbiya nyi bikə kushu, yiwukur nyi kushu
nga nyi tsu.”
48 Əngwar Yesu anə mala kau, “A təfəbiya
ənggər nji bikə ngau.”
49 Njira a vər səm sər səm ənga ja ar vi kau,
dzəgwa na anə kuvwar nda, “Wa ngə ndə kə
a səni təfəbiya bikə ka?”
50 Əngwar Yesu anə mala ta, “Mbərsa
ngau, a mbəɗana ngə ri, maˈyi sə ənga huɗə
pərtəu.”

8

Alenyi Mathləkəˈyi Ndə Maˈyi Ənga Yesu

1 A səkari kushu, Yesu a vər ɓau a ndu
məlmə dədəgal ənga məlmə kukushu ja
vər tətəlna ndər məsahə nə təlkur Hyal.
Zəmbəlma nyi'yar kumo apə məthlə a'yi nda
ənga ja,
2 ənga alenyi mathləkə'yi kəra nji
kədləbiya mambəl ɗəmwa 'yi sara wu dza
nda ənga njira ji shiləgəbiya nda. Wu
pama nda mala a'yi kəra nja ngga ənga
Maryamu Magədaliya kəra mambəl ɗəmwa
'yi paməpamə məɗəfə biya sara wu dza ja,
3 ənga Yuwana mala Kuza, ndə dəgal
wu ki Hirudusu ənga Suzana, ənga alenyi
mathləkə'yi gangəu kəra a vər məl thlər anə
nda ənga gənnar nda.

Karapau Ar Kəra Ndər Thləka
(Matiwu 13:1-9; Markusu 4:1-9)

4 Ənggəra nji gangə sara wu məlmə
paməpamə tsəmiya dzau, aga nda nggari
Yesu, kə ji nar nda najaka karapau.

5 "Ndər zəwa a'yi kəra ma'yi a gwa thləka
culi a gwar fa nyi. Ja vər uci culi kə alenyi
təɗau ar lagu, kə nji cicina nda ənga hyi, ba
'yagə'yar tsu səmku nda.
6 Alenyi culi təɗau a gyar vi kəra məmau,
ənggəra ndə tsau, ba ndə ul ara ləsə a'yi ar
vi ta mai.
7 Kə alenyi təɗau, a gyiwu pama shikəɗi,
ndə hə ənga nda, ba shikəɗi kar nda ara
pəli.
8 Alenyi culi tsu təɗau, a gyiwu 'yi kəra
mənahəu, ndə hau, ba ndə puwa li gangə
gagaɗau."

Ənggəra Yesu kuɗəna ndər kau, ba ji
hya'ana ɗahəu, ji na abər, "Ndəra ənga himi
ngga sau, bəgə ja nggari."

Səra Karapau Nə Thləka Kə Aga Nyi
(Matiwu 13:10-17; Markusu 4:10-12)

9 Zəmbəlma nyi'yar yiwa nyi tara mi ngə
najaka karapə cabiya.
10 Ji na, "A yiwur nji hya sənbiya səra
ɗəɗəwa nə təlkur Hyal, ama anə alenyi nji,
yu ndər ənga karapə anə nda, aga,

" 'Alaga ndu tsamə
ama nanda wu lari mai,
alaga ndu ngga
ama nanda wu nggabiya mai.' "

Yesu Nar Nda Səra Karapau
Nə Thləka Kə Cabiya
(Matiwu 13:18-23; Markusu 4:13-20)

11 "Kəja səra karapə kə cabiya. Culi ca ngə
ndər Hyal.
12 Kəra təɗau ar lagu ca ngə cabiya nji
kəra wu nggar ndər Hyal, ama ba Shatan a
shili ja sa həbiya ndər kə sara wu ɗəfuwa nda
ara nda sara mbərsa nda uya mbəɗau.
13 Culi kəra təɗau a gyar vir məmau,
nanda ənggər njira wu nggar ndər kau,
ndu dləwuri ənga huɗə pərtəu ama nanda
a'yi ənga nggilang mai, ndə mbərsa nə pəci
kushu, ənggəra ɓwaɓwatə shili, ba ndə pi-
yari nu.
14 Culi kəra təɗau a gyiwu shikəɗi, ca
ngə cabiya njira nggari, ama ənggəra ndə
dumwa ənga nu, kə ɗənga nər sər duniya,
ənga gal gənna, ənga yiwu məsahəkur kar
nda ara pəli.
15 Culi kəra təɗau, a gyar 'yi'yi mənahəu ca
ngə njira nggari ndər kau, ndə dləwuri ənga
huɗə zəmə ndə səɓiya ndə səsə'wuri kəl ta
ndə piya wazha."

Karapau Ar Kəra Pitəlla
(Matiwu 4:21-25)

16 "Nja sən mbəbiya pitəlla ba nja mbuya
əgya kiɗa təm ənga təmbəl mai. Ama nja
kyaga fiya a dar madzigam, ba ja dzəgwa
mbəl anə kalar ndə kəra a vu ki kau.
17 "Arya kalar sə a'yi kəra ndu məl ɗəɗəwa
kəra gəra nda biyar babal mai, ətsu sə a'yi
ɗəɗəwa kəra nji gəra nda sən mai.
18 "Hya nggya ənga hangəkal ənga səra
hyu ngga, ara ndəra ənga sau, nju nda sa
cakəri nyi, ama ndəra gəra ənga sau, səra ji
nggani a'yi ara ja kau, nju sa dləwuri."

Miya Yesu Ənga Zamə Nyi'yar
(Matiwu 12:46-50; Markusu 3:31-35)

19 Ənggau, miya Yesu ənga zamə nyi'yar
ma'yi a ndəgya ja, ama nandə uya ndə
thləwa nyi mai, ara gangəkura nji.
20 Kə vanyi ndə nar nyi anə Yesu, abər,
"Kəja məngau ənga zamə ngə'yar a biya ndu
yiwu nda ndər ənga gau."
21 Ənggwar Yesu anə njira a ndə patəu,
"Njira wu nggar ndər Hyal, ba ndə
məl thlər əni, nanda ngə maɗa ənga
zaməɗa'yar."

Yesu Kughi Anə Majigwal (Matiwu 8:23-27; Markusu 4:35-41)

22 Vanyi pəci Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar gwu kwambwal, ba ji na anə nda, "Mənа ma'yi a biyar ya dəl." Kə ndə mbar lagu ndu ma'yi.
23 Ənggəra nda vər ma'yi ba ji ghanyi. Kukuthləu, kə majigwal shili ənga dənama ja vər sə a shili ar 'yimi, ənggau, ba ndə ɗa tətəwulu ara ənggəra 'yimi gwu kwambwalər nda.
24 Zəmbəlma nyi'yar, hyabiya Yesu wu ghanyi, ndə na, "Thlagər ki! Thlagər ki! Kəja mənа sa!" Yesu hya'ari kə ji kughiya majigwal ənga 'yimi kəra a vər thləkau, ba ndə bəgə zəməu.
25 Kə ji na anə zəmbəlma nyi'yar, "Əmani ngə mbərsar hya?"

Kə hivər mbar nda gagaɗau, ndə na wu pama nda, "Wathləmə culi najaka nda? Patə əkkə'yi majigwal ənga dəl wu gənggər nyi səli ka?"

Yesu Mbəɗana Ndəra Ənga Mambəl Ɗəmwa'yu (Matiwu 8:28-34; Markusu 5:1-20)

26 Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar nda vər ma'yi wu kwambwal ar 'yimi, ba ndə dla wu 'yi'yi nə Garasina, kəra a biyar ya dəl Galili.
27 Ənggəra Yesu a vər gya sara du kwambwal, kə ji thləwa ndər məlmə kə kəra ənga mambəl ɗəmwa'yu. Ndə kə a ɓəliyar ja sar ja vər ɓə turusu, ənga naji wu nggya wu ki mai, kəl wu hulili nga ju nggya cumu.
28 Ənggəra ji lari Yesu, ba ji hya'ana ɗahə ənga dənama, ba ji dla wu mwa nyi ju wau ju na, "Yesu zər Hyal Kəra Di, mi dzau ngə ənga 'ya? Ya vər kədi ngau, ga sara nə ɗa ɓwaɓwatə mai!"
29 Ji na abangau, ara Yesu a kughi ri anə mambəl kau, aga nda biya sara wu ja. Arya pəci gangə mambəl ɗəmwa'yi kə wu mbilna nyi a gyiwu 'yi. Vanyi pəci nju mbar nyi ar gangə ama ba ja thləthləna ganga nyi, əkkə'yi ja səwa nyi a gwa tagəu.
30 Yesu yiwar nyi, "Wa thləmə nga?" Kə ji na, "Dlami," ara mambəl ɗəmwa'yi kə gangə nga nda wu ja.
31 Kə ndə kədi nyi ar kər ar kər a sara ja kədləbiya nda a gyiwu ka'u gəra kuɗə mai.
32 Ləhə a dzər vi ta, ɓəla fəshiu a'yi gangəu kəra a vər ɓəla ar dza mau. Mambəl ɗəmwa 'yi'yar kə kədi Yesu, "Səwa 'ya a ndu fəshi 'yar kau, piyar 'ya aga 'ya gwu nda." Ji piyari nda, kə mambəl ɗəmwa'yi'yar kə biya ndə gwu fəshiu.
33 Ɓəla fəshiu kə a kar nda dubu məthləu, ndə hya'ari ənga hwi a gwar dəl a guna kə 'yimi kuɗəna nda patəu.
34 Ənggəra njir ɓəla fəshi 'yar lari səra ɗarkər, ba ndə ma'yi ənga hwi a vu məlmə dədəgal ənga kukusha nyi aga nda vuwa nar nyi anə nji.
35 Kə nji kə biya aga nda biya lari sə kə ɗa kau. Ənggəra ndə thləwa vi kəra Yesu ari, ba ndə lari ndə ta mambəl ɗəmwa'yi biya sara wu dza ja vər nggya ləhə wu dzər Yesu, ənga ləgutə ar dza ja wu hangəkal nyi. Kə hivər mbari nda papatəu.
36 Njira a'yi ar vi ta pəci kəra sə kə ɗa wu liya nda, dumwa ənga na anə nji ənggəra ndə kə uya jaməkur.
37 Ənggau, patər njira wu 'yi'yir Garasina kədi Yesu aga ja piyari məlmər nda ara hivər a mbar ndari gagaɗau. Kə Yesu gwu kwambwala nyi, ba ji ma'yi sə nyi.
38 Kə ndə kə nji kədləbiya mambəl ɗəmwa 'yu, sara wu dza ja kə kədi Yesu, ji na, "Usi piyari ɗa ma ma'yi ənga gau, aga ya ɗa ndər nu ngau." Ama kə Yesu nggəl, ji na anə nyi,
39 "Sha a ndu ki, ga nda nar nda sə kə Hyal məliya ngə kau." Kə ndə kə ma'yi a vu huɗa məlmau, ja vər na anə nji səra Yesu məliya nyi.

Yesu Mbəɗana Nji Arya Hənggər Jirir Nda (Matiwu 9:18-26; Markusu 5:21-43)

40 Ənggəra Yesu sha shili sara ndəna, kə nji gangə shili ndə dləwuri nyi, ara nda vər səkə shili nyi.
41 Kəja vanyi ndə thləmə nyi Yayirusu, naja ndə dəgal wu umbwa daɓə dzə njir Yahudiya, ji shili ji sa ɓəliya undi wu mwar Yesu, ja vər kədi nyi aga ja shili wu ki nyi,
42 arya kwa nyi kəra zəməu, zər fa kumo apə məthləu, a lagur tau.

Ənggəra Yesu mbar lagu, nji gangə a vər nu nyi ndu ciɗə nyi lagu mazəm ənga lagu matsal.

43 Vanyi mala a'yi a ndəna kəra məliya fa
kumo apə məthləu, ja vər ndzəndzə mashi.
Mala kə a lari ɓwaɓwatə ənga jirkur wu tsa
njir kundzəgə paməpamə gangəu, ama kəra
a'yi dləwari nyi mai.
44 Ji shili wu pama nju yukuɗa Yesu, kə
ji sa tsəkwar miya ləgutə nyi, ənggau, ba
ndzəndzə mashi kə ta'yau.
45 Əngwar Yesu, "Wa ngə tsəkwar ɗa ka?"
Kalar ndu na, "Nayi ngə mai." Kə Biturusu
na, "Maləmə dəgal, nji gangə ngə zəwar ngə
nda vər jajahə ngau."
46 Ama kə Yesu na anə nyi, "Vanyi ndə a
tsəkwar ɗa ri, arya dənama a biyari sara wu
dza yau."
47 Ənggəra mala kə lari naja sən ɗəwanakər
mai, kə ji sha shili ja vər tsədzau, ji ɓəliya
undi a gyiwu mwar Yesu. Kə ji nar nyi wu
mwar nji patəu, səra ɗa ji tsəkwar nyi, ənga
ənggəra ji uya jaməkur aga zəməu.
48 Kə ji na anə nyi, "Kwa ɗa, mbərsa ngau,
a məliya ngə ri jaməu, ma'yi wu jaməkur."
49 Tsu ja gəra kuɗəna ndər, kəja cama
sara wu ki Yayirusu ndər ɓəla umbwa daɓə
dzə njir Yahudiya, a shiliri, ja vər na anə
Yayirusu, abər, "A sara ga ɓəra nə nyi
ɓwaɓwatə anə maləmə mai, arya kwa ngə
a təri."
50 Ənggəra Yesu nggari ndər kau, kə ji
na anə Yayirusu, "Ga sara hivər mai, ga
mbərsa wacu ju hya'ari."
51 Ənggəra ndə shili wu ki nyi, naja a'yi
piyari nja vu ki ənga ja mai, kəl Biturusu
ənga Yahwana ənga Yakubu ba dəya kwa
ənga mənyi.
52 Patəkura njira a vu ki kau, kəl tiwi nga
nda vər tiwi, nda vər wau wu dərbə kwa
nyi. Kə Yesu na anə nda, "Hya sara tiwi
mai, kwa kə naji tə mai, ghanyi nga ja a
gwa!"
53 Kə ndə nggushi nə diɗa ndau, ara ndu
səni abər kwa nyi a təri.
54 Yesu mbari tsa ja ji hya'ana ɗahəu, ji
na, "Zər kwa, hya'ari!"
55 Kə piya ja ɓəra sha shili wu ja, kə ji
hya'ari jaməu, kə Yesu nar nda, nə nya mə
sər səm.
56 Kə njir ya nyi mbari miya nda, nda vər
tsamə sə dədəgur, ama kə Yesu təɗar himiya
nda abər nda sara na sə kə ɗa kə anə nji
mai.

9

Yesu Səwa Zəmbəlma Nyi'yar (Matiwu 10:5-15; Markusu 6:7-13)

1 Ayukuɗa Yesu nggar zəmbəlma nyi'yar
kumo apə məthlə a shili ar vi zəməu, kə ji nə
nda dənama nər kədlə mambəl ɗəmwa'yi'yar
ənga tsu nda shiləgəbiya njira gəra ngga,
2 ənga ji hyabiya nda, aga nda ma'yi nda
nda tətəlna ndər məsahəu ar kəra təlkur Hyal
ənga shiləgəbiya nji gəra ngga.
3 Ji na anə nda, "Hya sara hə sə aga ɓə
kə mai, hya sara səɓə alaga zəwa mai, alaga
mbəl, alaga sər səm, alaga kwaɓa mai. Ətsu
hya sara hə alaga ləgutə a ndiya kəra ar dza
hyi mai.
4 Wu kalar ki kəra nji dləwuri hyi a gwa,
hya nggya ənа ba'anə pəci kəra hyu nda
piyari məlmə kau.
5 Kalar vi kəra nji nggəl ara dləwu hyi, ma
hyu biya hyu ma'yi, hya dləɗəna bəbər kəra
ar hya hyi, aga ja ɗa sər sakida ar kəra nda."
6 Kə ndə hya'ari ndə ma'yi a ndu məlmə
paməpamə nda vər tətəlna ndər məsahəu,
nda vər shiləgəbiya njira ənga shiləgə
paməpamə'yar ar kalar vi.

Hirudusu Gwu Ɗənga Sau (Matiwu 14:1-12; Markusu 6:14-29)

7 Ənggəra Hirudusu ndər səm təlkur ar
kəra Galili nggari səra a vər ɗa, kə ji gwu
ɗənga sə gagaɗau, ara alenyi nji na, abər,
Yahwana ndər məl Baɓətizəma ngə hya'ari
sara vir tau.
8 Alenyi nja vər na, abər, nabi Iliya ngə
ɓəra sha shili. Alenyi nji tsu a vər na, abər,
zəma nabi nə ɗəɗəmə ngə ɓəra hya'ari.
9 Kə Hirudusu na, "Yahwana, nə nyi, a
səwa ri yi nja thlana kəra ja, kar wa ngə ndə
kə yu nggari sə paməpamə ar kəra ja ka?"
Kə ji dzəgwa məl ənggəra ja səni lari nyi.

Yesu Səmənа Nji A Ndiya Dubu Təfu Ənga Sər Səm (Matiwu 14:13-21; Markusu 6:30-44; Yahwana 6:1-14)

10 Ənggəra cama səsə nyi'yar kə sha shili,
kə ndə nar nyi anə Yesu səra ndə məliya
patəu. Kə Yesu hər nda, nanda zhizhir nda
ndə ma'yi a ndu vanyi məlmə nja ngga ənga
Bethlesaida.
11 Ənggəra nji nggari abər a ndəna nga ja,
kə ndə nu nyi a ndəna. Ji dləwuri nda ənga

huɗə zəməu, ji dzəgwa ndər anə nda ar kəra təlkur Hyal, kə ji shiləgəbiya njira gəra ngga.
12 Ma ləhə pəci wu gya təɗau, kə nanda kumo apə məthlə kə shili ara ja ndə na, “Ara nji aˈyi ar vi kə mai, nar nda, nda maˈyi a ndu məlmə paməpamə aga nda uya sər səm ənga vir pida.”
13 Ama, kə Yesu na anə nda, “Nahyi, nər nda mə səra nda səmku.” Kə ndə na anə nyi, “Patər səra aˈyi a ndiya lugu ɗəfə təfu ənga kalfi məthlə mai. Kəl naˈya nga maˈyi ˈya nda ɗəlbiya sər səm anə nji kə patəu.”
14 Arya shili zhizhir nda ma a kar nda dubu təfu.
Yesu na anə zəmbəlma nyiˈyar, “Nar nyi anə nji kə nda nggya gya wu bwata təfu kumunyi təfu kumunyi.”
15 Kə zəmbəlma nyiˈyar məliya ənggəra ji na, ndə məliya nji kə nggya gya.
16 Ənggau, kə Yesu həri lugu ɗəfə təfu ənga kalfi məthlə ta, kə ji hyaˈanakər a dəməlmau, ji usar Hyal, ji dzəgwa kakadləwa nda, kə ji nə nyi anə zəmbəlma nyiˈyar, aga nda tətəkəna anə nji patəu.
17 Patəkura nda səm ndə nyau. Kə zəmbəlma nyiˈyar tsəmiya tsəla kumo apə məthlə ənga səra hiyau sara wu miya nda.

Biturusu Nana Abər Yesu Naja Ngə Kərsiti (Matiwu 16:13-19; Markusu 8:27-29)

18 Vanyi pəci Yesu ja vər ndər ənga Hyal zhizhi nyi, kə zəmbəlma nyiˈyar shili əgya ja. Kə ji yiwa nda ji na, “Wa nga nju na ənga ya?”
19 Kə zəmbəlma nyiˈyar na, “Alenyi nju na abər, nagə ngə Yahwana ndər məl Baɓətizəma, əngwar alenyi nji nagə ngə nabi Iliya. Abangə tsu, alenyi nja vər na, abər, pathləu, wu pama nabi ɗəɗəmˈyar ta ngə ɓəra sha shili ənga pi.”
20 Kə Yesu na anə nda, “Ama anə hyi tsu, wa nga ya?” Kə Biturusu na, “Nagə ngə Kərsiti nə Hyal.”

Yesu Cabiya Ənggəra Ji Wu Nda Tau (Matiwu 16:20-28; Markusu 8:31; 9:1)

21 Ənggau, kə Yesu təɗar himiya nda abər nda sara na sə kə anə kalar ndə mai.
22 Kə ji ɓəra nar nda, abər, “A ɗar tsaˈa zər nda lar ɓwaɓwatə paməpaməu. Nji nggunggurəm nə məlmau, ənga pubu dədəgal ˈyar, ənga maləmə dlaɗəˈyar wu nda piyari nyi, ba nda tsəya nyi, ama ayukuɗa pida makəru, ba ji hyaˈari sara vir tau.”
23 Kə ji dzəgwa nar nda patəu, “Kalar ndəra wu yiwu ja nu ɗa, kəl ja piyari yiwu kərnyi, ba ja həri wu dladlakə nyi kalar pəci, ba ja nu ɗa.
24 Kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda tini. Ndəra gəra yiwu piya ja arya yau, ju nda uya.
25 Mi ngə nubwa kəra ndu uya, ma ji uya duniya patə ama kə ji tini piya ja? Sə aˈyi mai!
26 Ma ndəra səli ɗa sakida ɗa ənga ndər ɗa, Zər Ndu nda sa səli ara ja, ar pəci kəra ju shili wu kadakadarkur nyi, ənga dəgalkur nə dənyi, ənga nə waladiˈyar kəra cicau.
27 Yu nar hyi jirkura nyi, alenyi nji aˈyi ənggau tataˈyu, nandu nda tə mai, kəl ndə lari təlkur Hyal.”

Bəlabiya Dzə Nə Yesu (Matiwu 17:1-8; Markusu 9:2-8)

28 Ayukuɗa pida cisu, ənggəra Yesu nana ndər kau, kə ji nggari Biturusu, ənga Yahwana, ənga Yakubu, ba ndə maˈyi a dar kəra mau aga da ndər ənga Hyal.
29 Ənggəra ja vər ndər ənga Hyal, kə nggyar bama ja bəlar dzau, ənga ləgutə ha nyi ɗa pərtə pwahəu ja səm ndu li.
30 Kukuthləu, kəja nji məthləu, a vər ndər ənga ja. Nji məthlə kə nanda ngə nabi Musa ənga nabi Iliya.
31 Ndə dla wu kadakadarkur, nda vər ndər ənga Yesu ənggəra ju nda nyabiya səra Hyal na ar kəra tə nyi a vu Urshalima.
32 Biturusu ənga bazhi ɓə nyiˈyar wu ghanyi nga nda. Ənggəra ndə hyaˈari wu ghanyi kə ndə lar kadakadarkur nə Yesu ənga nji məthlə kəra ənga ja kau.
33 Ənggəra nji məthlə kə wu piyari Yesu, Biturusu na anə Yesu, “Tarki, shilir mən ənggə kau, a ɗar mənahəu. Ma gu yiwu, ya sən məliya kwapatə makər ənggau, pathlə anə ngau, pathlə anə Musa ənga pathlə anə Iliya.” Ara ju səni səra ja vər na mai.
34 Tsu ja gəra haɗiya miya ja, kə dlama haɗiya nda. Ənggəra dlama haɗiya nda, kə hivər mbari zəmbəlma nyiˈyar.

35 Ənggau, kə ɗahə hyaˈari sara du dlama
ja vər na, “Najakə Zər ɗa ngau, nayi ngə
caɗəbiya nyi. Hya səya nyi himi.”
36 Ənggəra ɗahə kə bəgau, ba nji lari Yesu
zhizhi nyi. Zəmbəlma nyiˈyar dzəgwa haɗiya
miya nda zəməu. Wu pidaˈyar kau, nandə
nar nyi anə nji sə kə ndə lari kə mai.

Yesu Shiləgəbiya Zər Kəra Ənga Mambəl Ɗəmwaˈyu (Matiwu 17:14-18; Markusu 9:14-27)

37 Ənggəra vi sa kuɗau, Yesu ənga
zəmbəlma nyiˈyar makər kə shida sara dar
mə ta. Ənggau, kə daɓər dlamir nji gangə
thləwa nda.
38 Kə ndə pathləu, wu daɓə dlamir nji kə
ngga ənga ɗahə dəgal, ji na, “Maləmə! Yu
kədi ngau, dləwar zər ɗa kau, naja ngə zər
zəmə ara yi wacu!
39 Kəja, mambəl ɗəmwaˈyi nga vər ɓwanə
nyi kər, ju səni məliya nyi ja wau dədəgal
gəra vanyi sə uya nyi. Mambəl kə a səni
mbilna nyi a gyiwu ˈyi ja tsədzau ja dzəgwa
pə mubo wu miya ja. Naja aˈyi wu piyari
nyi mai, kəl ji uya nyi ənga shiləgə gagaɗau.
40 Yi kədi zəmbəlma ngəˈyar aga nda
kədləbiya nyi a biya, ama nandə səni mbari
mai.”
41 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Nahyi
nji kabangəkau, nji gəra mbərsa, nji ɗəmwa
ˈyu, baˈanuwa nga ya nggya ənga hya?
Baˈanuwa nga ya səsu hya? Shila mau ənga
zəra nyi anə ɗa.”
42 Ənggəra zər kə a vər shili, kə mambəl kə
mbilna nyi a gyiwu ˈyi, ja vər tsədzau ənga
dənama. Kə Yesu kughiya mambəl kau, ba
ji məliya zəra nyi jaməu, ba ji dzəgwa nə nyi
zəra nyi anə dənyi.
43 Patəkura njira ar vi ta mbari miya nda,
nda vər tsamə sə dədəgur nə Hyal.

Yesu Ɓəra Ndər Anə Nda Ar Kəra Tə Nyi (Matiwu 17:22-23; Markusu 9:30-32)

Tsu nja vər tsamə sə dədəgur kəra Yesu a
vər məl kau, kə ji na anə zəmbəlma nyiˈyar,
44 “Hya səya himi hya nggar səra yu nda
na anə hyi kau. Nju nda lər Zər Ndau, anə
dawa nyiˈyar.”
45 Ama zəmbəlma nyiˈyar aˈyi nggabiya
səra ju ndər ar kəri kə mai, nji ɗəwana ara
nda, nda sara sənbiya. Nanda tsu kə hivər
kari nda ara yiwa nyi.

Wa Ngu Ndiya Ənga Dəgal Wu Təlkur Hyala? (Matiwu 18:1-5; Markusu 9:33-37)

46 Kə kəpal hyaˈari wu pama zəmbəlma
nyiˈyar abər tara wa nga ndiya ənga dəgal
wu pama nda.
47 Yesu a səni biyari səra ndu ɗənga, kə ji
həri zər kushu, kə ji taˈyina nyi a dzər nyi,
48 kə ji na anə nda, “Kalar ndəra dləwuri
zər kə arya thləmə ɗa, a dləwuri ɗar ja, ətsu
ma ndəra dləwur ɗa ri a dləwuri ja ndəra
səwa ɗa. Agabangau, ndəra nji diɗana wu
pama hyi, naja nga ndiya ənga dəgalkur.”

Ndəra Aˈyi Dawar Hyi Mai, Nər Hyi Ngau (Markusu 9:38-40)

49 Kə Yahwana na, “Ndə dəgal, ˈyi lari
vanyi ndə a vər kədlə mambəl ɗəmwaˈyi wu
thləmə ngau, kə ˈyi kari nyi ara naja aˈyi
ənga ˈya mai.”
50 Yesu shaɗəwa, ji na, “Hya sara ka nyi
mai, ma ndə aˈyi cabiya hyi dawakur mai,
nər hyi nga ja.”

Njir Samariya Wu Vanyi Məlmau Nggəl Ara Dləwu Yesu

51 Ənggəra pəci ɗa ləhə anə Yesu aga ja sha
a dəməlmau, kə ji fuwa kər ja vər maˈyi a vu
Urshalima.
52 Kə ji səwa njira ju sau, aga nda maˈyi
wu mwa nyi, nanda tsu, kə ndə vu vanyi
məlmə nə Samariya, aga nda vuwa fuwa
alenyi sə wu lagu.
53 Ama kə njir məlmə kə nggəl ara dləwu
nyi, ara vu Urshalima nga ja vər maˈyi.
54 Ənggəra zəmbəlma nyiˈyar Yakubu ənga
Yahwana lari abangau, ba ndə na anə
nyi, “Thlagəu, gu yiwu ˈya ngga uˈu sara a
dəməlmə aga ja nggyina nda ya?”
55 Ama kə Yesu shabiya dzau, ba ji kughi
anə nda!
56 Kə ndə dzəgwa maˈyi a ndu vanyi
məlmau.

Njira Na Ndə Wu Nu Yesu (Matiwu 8:19-22)

57 Ma tsu nda wu lagu, kə vanyi ndə na
anə Yesu, “Thlagəu, yu nu ngau kalar vi
kəra gu maˈyi a ndari.”

58 Kə Yesu shabiya nyi ji na, “Thlahu ənga
ka'u nga nda, 'yagə'yar tsu kir nda a'yi, ama
zər ndau, vira ja fiya kəra ja ari a'yi mai.”
59 Anə vanyi ndə tsu kə ji na, “Nu ɗa.”
Ama kə ndə kə na, “Thlagəu, piyari ɗa ya
ma'yi ya nda haɗəna dəɗa kwatahəu.”
60 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Bəgə nji tətə
nda haɗəna ndə tətər nda. Ama nagau, ga
ma'yi ga nda tətəlna ndər təlkur Hyal.”
61 Vanyi ndə tsu ji na, “Thlagəu, yu nu
ngau, ama ga piyari ɗa kwatahəu, ya ma'yi
ya nda nar nyi anə nji gə 'ya abər ma'yi nga
yau.”
62 Yesu shaɗəwa nyi, “Kalar ndəra fəri tsa
ja ar kul zəwa thla, ba ji ɓəra tsamə gyiwu
yukuɗu, naji ɗa tsa'a aga gwu təlkur Hyal
mai.”

10

Yesu Səwa Zəmbəlma Nyi Məɗəfə Kumunyi Apə Məthləu

1 Wu yukuɗa kau, Thlagə ɓəra ɗəmbiya
alenyi zəmbəlma nyi məɗəfəkumunyi apə
məthləu, ji səwa nda məməthləu, aga nda
ma'yi a dumwa nyi a ndu patər məlmə
paməpamə ənga alenyi vi'yar kəra naja ənga
kərnyi ju nda vuwa gwa.
2 Kə ji na anə zəmbəlma nyi'yar, “Sər fa'a
a su ki gangə nyi, ama njir məl thlər kushu
nga nda. Agabangau, hya kədi thlagər fa, ja
səwa njir məl thlər aga nda sa fa'a sə a su
ki.”
3 Ma'ya mau, kəja ya vər sə hyi a biya
ənggər təmahə wu pama ufwar vwa'yar.
4 A sara hya hə pərki mai alaga mbəl
alaga ɓiɓi, a sara hya usa nji ar lagu ma hya
vər ma'yi mai.
5 “Kalar ki kəra hyi vuwa gwa, hya
dzəguya na, abər, ‘Jaməkur anə hyu ki kau!’
6 Ma ndə jamə a'yi a vu ki kau, bəgə
usa dzər hyi nə jaməkur kau, ja nggya ənga
ja, ma tsu a'yi mai, bəgə usa dzər hyi nə
jaməkur kau, ja sha shili anə hyi.
7 Hya nggya wu ki ta, kalar səra nji nə hyi
hya səm hya sa, arya a ɗar tsa'a nja kina
ndər məl thlər gənna thlər nyi. A sara hya
ɓə sara wu ki a ndu vanyi ki mai.
8 “Kalar məlmə kəra hyi vuwa gwa, ma
nja dləwuri hyiri, kalar səra nji hər hyi a
shili hya səm.
9 Hya shiləgəbiya njira gəra ngga kəra wu
məlmə ta, hya ɓəra na anə nja nyi, abər,
‘Təlkur Hyal a shiliri ləhə wu dzər hyi.’
10 Ama kalar məlmə kəra hyi vuwa gwa,
nji a'yi dləwuri hyi mai, hya ma'yi a ndar
lagu dədəgaləu, hya dzəgwa na,
11 ‘Alaga bəbər məlmər hyi kəra mbari
hya 'ya kau, 'yi wu dləɗəna hyi sər hyi aga
ja ɗa sər sakida ar kəra hyi. Ama hya səni
ja, abər Təlkur Hyal a shiliri ləhəu!’
12 Ya vər na anə hyi pəcir kuɗiya nə
duniya, Hyal a nda təhuɗə əgya Sodomu a
mwa ara məlmə kau.

Məlmə'yar Kəra Nggəl Ara Gal Yafa Dzau (Matiwu 11:20-24)

13 “Sər təhuɗə anə ngau, Korazinu! Sər
təhuɗə anə ngau, Bethlesaida! Maja abər sə
dədəgur kəra nji məliya wu gau, nji məliya
wu Taya ənga Sidonu, a tubir nda tsu kaɗə
lagur hari ləgutə sə'yinggu ənga təwa bəbər
wu kəra nda.
14 Wu pəcir numa Hyal wu sa təhuɗə əgya
njir Taya ənga njir Sidonu a ndiya hyi.
15 Nahyi tsu njir Kafarnahumu! Hya vər
nggani abər nja nda fa'ar hyi a dəməlmə ya?
Awau! Nahyi ma a gyiwu ka'u ɗəmwa'yi nga
nju nda puwa hyi.
16 “Kalar ndəra səya hyi himi, nayi nga ji
nggari, kalar ndəra piyari hyi tsu nayi nga
ji piyari. Ama ndəra piyari ɗa tsu a piyari
ja ndəra səwa ɗa.”
17 Zəmbəlma nyi'yar məɗəfəkumunyi apə
məthlə kə sha shili ənga caguli, nda vər
na, “Thlagəu, patə əkkə'yi mambəl ɗəmwa
'yi'yar nda vər məl thlər ənga səra 'yi wu na
wu thləmə ngau.”
18 Ca ngə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “A lari
yi shatan təɗə səra dəməlmə ənggər səm nə
par.
19 Nggara mau! Anə hyir yi dənama hya
ɓə ar kəra pabə'yar əkkə'yi ədi'yar, nahyi
tsu hya səm təlkur ar kəra patər dənama nə
dawar hyi, sər uya hyi a'yi tsu mai.
20 Agabangə, hya sara caguli arya
mambəl ɗəmwa 'yi'yar səya hyi himi mai,
ama hya caguli arya thləmər hyi a'yi
tsətsəfə a dəməlmau.”

Yesu Caguli (Matiwu 11:25-27; 13:16-17)

21 Ar pəci kau, Yesu nyinyau ənga huɗə
pərtə sara ara Mambəl Cicau, ji na,
"Dəɗa, Thlagə kəra a dəməlmə ənga a
gyiwu ˈyi, a usa ngər yau, arya gə ɗəwana
səˈyar kə anə nji hahangə ənga njir sən
sau, ba gə dzəgwa cabiya nyi anə njira
ənggər wazha yiɗəɗəu. Abangə nga nyi,
Tada arya naja kə ca ngə ɗa mənahəu anə
ngau."

22 "Dəɗa anə ɗar sə patəu, ndər sən sənbiya
tara wa ngə zəra nyi aˈyi mai, kəl Dənyi
wacu, abangə tsu ndər sən sənbiya tara wa
ngə Tada nyi aˈyi mai, kəl zər nyi ənga njira
ju yiwu ja cabiya nda."

23 Ba ji shabiya dzə a ndəra zəmbəlma
nyiˈyar, ji na anə nda zhizhir nda, "Barka
anə hyi ara hyi lari səˈyar kə hyu lari kau.

24 Ya nar hyi nabiˈyar gangəu, ənga təltəl
ˈyar a yiwur nda, nda lari səˈyar kə hyu lar
kau, ama nandə lari mai. A yiwur nda, nda
nggari səˈyar kə hya vər nggar kau, ama
nandə nggari mai."

Karapər Ndər Samariya Kəra Cabiya Yiwukur

25 Vanyi pəci, kə maləmə sənbiya dlaɗau,
hyaˈari, ju yiwu ja dzəbiya Yesu. Kə ji yiwa
nyi, ji na, "Mi nga ya məl aga ya uya pi gəra
kuɗa?"

26 Ca ngə Yesu na anə nyi, "Mi nga nji
tsəfəri wu dlaɗə nə Musa? Lagu mani nga
gu jiga?"

27 Əngwar ja, " 'Ga yiwu Hyal Thlagə
ngau ənga ɗəfuwa gə papatəu, ənga piya
gə papatəu, ba ənga ɗənga ngə papatəu.'
Məthləkura nyi, ga yiwu təwul ngau, ənggər
kəra gu yiwu kərngau."

28 Əngwar Yesu anə nyi, "A nabiyar gə
kakaləu, ma gə məl abangau, ba ga uya pi."

29 Ndə kau, ju yiwu ja cabiya abər naja,
ju səni sau. Əngwar ja, "Kar ndangə, wa ngə
təwul ɗa ka?"

30 Ca ngə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, "Vanyi
ndə, hyaˈari wu Urshalima ja vər maˈyi a
gyiwu Yariko, kə ji təɗə wu tsa njir ɗa lagu.
Kə ndə zəɗəna zhaɓi nyi, ba ndə dəgə nyi,
ndə piyari nyi ləha dzər tau.

31 Wu lagu ta, pubu a vər tərabiya, ənggəra
ji lari ndə kau, ba ji sha, ji tərabiya sə nyi ar
dza lagu.

32 Bəliya sar kushu, ba ndər Lawi dla ar
lagu ta tsu, kə ji taˈyau, ji tsamiya nyi, ba ji
mbar lagu ji maˈyi sə nyi.

33 Bəra ɓəliya sar kushu, kəja ndər
Samariya (njira njir Izirayila diɗana) a vər
ɓə nyi, ta ji lar ndə kau, ba ji taˈyau..... Kə
ji ləngudîya ləhə ja tau, kə ji təhuɗə əgya ja.

34 .Kə ji puwa a gu mbəlgə nyi ˈyimi..r wur
inabi, ənga mal, ba ji pəɗîya mbəlga nyi ənga
takulagəu, ji dzəgwa fəri nyi a dar ya kwara
nyi, kə ji həri nyi a shili wu vanyi ki dləwu
məthləpi, ji sa shiləgə nyi.

35 Ayukuɗa pida pathləu, əngwar ja anə
thlagər .ki nə dləwu məthləpi kau, 'Kəja
kwaɓa tsaˈa ga ki ndər məl thlər nə pəkə
məthləu, ga dumwa ənga tsamə nyi,* yu
maˈyi, ma səra gə tsəya adabanga kau, ma
yi ɓəra sha shili, ba ya sa kina ngau.' "

36 Kə Yesu ɓəra yiwa nyi, ji na, "Wu pama
nji makər kau, wa ngə cabiya abər naja ngə
təwul ndə ka?"

37 Əngwar ja, "Ndə kə cabiya nyi yiwukur
kau."

Kə Yesu na anə nyi, "Maˈyi ga nda məl
abangə tsu."

Yesu Ɗa Məthləpi Anə Marthla Ənga Maryamu

38 Ənggəra Yesu ənga zəmbəlma nyiˈyar,
a vər dumwa ənga ɓau, ba ndə vu vanyi
məlmə kəra vanyi mala nja ngga ənga
Marthla dləwuri nyi a vu ki nyi.

39 Mala kau, kwamə nyi aˈyi kəra nja ngga
ənga Maryamu, naja ji nggya a gyiwu ˈyi
ləha dzər Thlagəu, ja vər sə himi səra ju na.

40 Ama Marthla nə nyi, məl thlər sər səm
ngə həna ɗənga nyi. Kə ji maˈyi a ndəra
Yesu ji nda na anə nyi, "Thlagəu, aˈyi ga
lari ənggəra kwamə ɗa piyari ɗa, ya vər məl
thlər kə patə zhizhi ɗa wa? Usi nar nyi ja
shili, aga ja sa dləwari ɗa."

41 Ama kə Thlagə shaɗəwa nyi, "Marthla,
Marthla, hangəkala ga, a hyaˈari, kə ji həna
ɗənga ngau, a dar sə gangəu,

* **10:35** Kwaɓa wu pəci kə səra nju ki ndə əni ngau ma ji pəkau a vər məl thlər.

42 ama sə zəmə wacu ca ngə mənahəu,
Maryamu nə nyi a caɗəbiyari ja, agaban-
gau, ndər səni mbəliya ara ja aˈyi mai.”

11

Highiɓə Nə Yesu Ar Kəra Kədi Hyal (Matiwu 6:9-13; 7:7-11)

1 Vanyi pəci Yesu a vər kədi Hyal ar vanyi
vi. Ənggəra ji kuɗəna, kə pathlə wu pama
zəmbəlma nyiˈyar na anə nyi, “Thlagəu,
highiɓəri ˈya ənggəra ˈya kədi Hyal, ənggər
kəra Yahwana highiɓəri nyi anə zəmbəlma
nyiˈyar kə tsu.”
2 Ba ji na anə nda, “Ma hyu kədi Hyal, hya
na,
“ ‘Dərˈya,
thləmə ngə
ja nggya cicau,
təlkur ngau ja shili.
3 Ɗar ˈya sər səm nə əshina,
ənga nə kalar pəci.
4 Təfəbiya ˈya bikər ˈya,
ənggər kəra ˈyi təfəbiya njira məliya ˈya
bikau.
Təfəbiya nyi anə kalar
ndəra məliya ˈya bikau.
A sara ga hərˈya
a ndar vir dzə mai.’ ”
5 Yesu ɓəra na anə zəmbəlma nyiˈyar, “Ma
ɗa abər pathla hyi ənga bazhi, ji shili əgya
ja hathlər vuˈyi, ji na anə nyi, ‘Bazhi ɗa,
ndzəbiya ɗa sər səm.
6 Kəja vanyi bazhi ɗa kəra hyaˈari sarar vi
naɗə shili əgya yi kabangəkau. Nayi tsu, sər
səm kəra ya səni nə nyi aˈyi mai.’
7 Ma ɗa bazhi kəra ji nda gal ndzə ara ja
kə shaɗəwa sara gu mbwa ji na, ‘A sara ga
ɓwanə ɗa kər mai. Kabangəkau, a haɗiyar
ˈya miya ɗəvau, nayi ənga wazha ɗa patə a
yi pida nga ˈya. Na ya ɓəra səni hyaˈari aga
ya nə ngə vanyi sə mai.’
8 Ya nar hyi, alaga naja gəra hyaˈari ji nə
nyi sau, arya nanda bazhi, ju hyaˈari ja nə
nyi kalar səra ju yiwu arya bazhi nyi kə aˈyi
səli ənga kədi kəra ji məl mai.
9 “Ya vər na anə hyi, hya dumwa ənga
kədiyau, nju nə hyi. Hya dumwa ənga gal,
hyu uya. Hya dumwa ənga tsatsa tsu, nju
pahəna hyi.
10 Ara kalar ndəra kədiyau, nju nə nyi,
kalar ndəra gal, ju uya, ndəra tsa umbwa
tsu, nju pahəna nyi.
11 Ndə aˈyi wu pama hyi kəra ar viya tada,
ma zər nyi kədi kalfi, ba ja nə nyi pabə ya?
12 Əndəga ma ji yiwa hihi, ba nja nə nyi
ədi ya?
13 Ma nahyi, nji ɗəɗəmwaˈyi wu səni nə nyi
anə wazhar hyi sə məmənahəu, abari ngə
Dərhyi kəra a dəməlma? Ju sa nə nyi Mambəl
Cicau anə njira wu kədi ara ja.”

Yesu Cabiya Abər Naja Aˈyi A Vər Məl Thlər Ənga Dənama Nə Shatan Mai (Matiwu 12:22-30; Markusu 3:20-27)

14 Vanyi pəci Yesu kədləbiya mambəl
ɗəmwaˈyi sara wu dza ndə məga. Ənggəra
mambəl kə biya, ba nda nyi mbar ndər, sə
kə ɗa sə dədəgur anə daɓər nji.
15 Ama alenyi nji na, “Ənghəng! Ndə kau,
Bilzabulu ngə nə nyi dənama kədlə mambəl
ɗəmwaˈyiˈyar kau, a biya.”
16 Alenyi nji dzəbiya Yesu, ndə na anə nyi,
“Məliya sə dədəgur kəra cabiya abər Hyal
ngə səwa ngau.”
17 Ama Yesu wu sən ɗəngar nda, kə ji
na anə nda, “Kalar təlkur kəra təkəbiya dzə
məthlə wu taˈyi mai, ənga kalar məlmə ənga
ki kəra aˈyi hənggər ənga kuvwa nyi mai,
nanda aˈyi wu sən taˈyi mai.
18 Ma tsu shatan təkəbiya dzə paməpamə
məthləu, abar ngə təlkur nyi wu sən taˈya?
Ya na abangau ara ənggəra hyi həri abər
ənga dənama nər Bilzabulu nga ya vər kədlə
mambəl ɗəmwaˈyiˈyar.
19 Kabangəkau, Ma ənga dənama nə Bilz-
abulu nga yu kədlə mambəl ɗəmwaˈyiˈyar,
kar zəmbəlmar hyiˈyar tsu? Ənga mi nga
ndu kədla? Agabangau, nanda ngu nda məl
numa anə hyi ar kəra səˈyar kau.
20 Ama maɗa ənga dənama nə Hyal nga ya
vər kədlə mambəl ɗəmwaˈyiˈyar kau, a ɗari
abər təlkur Hyal a shiliri anə hyi.”
21 “Ma ndəra ənga dənama pabəri kərnyi
ənga kar pa, ja vər ɓəla ki nyi, kar ki nyi wu
nggya jaməkur.
22 Ama ma ndəra ndiya nyi ənga dənama
həri nyi pa a shili, ba ji sa ndiya dənama nyi,
ju sən faˈari kalar sər pa kəra ju fər kər əni,

ba ja dzəgwa tətəkəna kar nyi kau, əkkəˈyi kari ki nyi kəra ji mbəliya kau.

23 “Ndəra gəra ənga yau, dawa ɗa ngau, ənga ndəra gəra vər kaɓə ənga yau, tətəlna nga ja vər tətəlna.

Sha Shilir Mambəl Ɗəmwaˈyu A Vu Dza Ndau

24 “Ma nji kədləbiya mambəl ɗəmwaˈyi a biya sara wu dza ndau, ma ji gal vir sə həɗa katini, ju sən na, ‘Ya ɓəra sha a ndu dza ndəra yi biya sara a gwa.’

25 Ma ji ɓəra sha shili, ba ji sa thləwa dzə kau, nji tsəkəbiya caməu, ənga kalar sə wu lagu,

26 ba ja ɓəra sha, ja nda faˈari mambəl ˈyar paməpamə məɗəfə kəra ndiya nyi ənga shishikur, ba nda maˈyi a vu ja nda vuwa nggya. Ba nggyabiya ndə kə nə yukuɗəu, a ndiya nə tanggərma ənga ɗəmwaˈyu.”

Barka Nə Jiri

27 Ənggəra Yesu a vər na səˈyar kau, vanyi mala wu pama nji, hyaˈana ɗahəu, ji na, “Hyal ja fənggər nyi barka anə mala kəra yabiya ngau, ənga ji hər ngau.”

28 Kə Yesu shaɗəwa, ji na, “Barka a ndiya anə njira vər nggar ndər Hyal, ndə ɓəlari.”

Ndə Gal Mətsamə Sə Dədəgur (Matiwu 12:38-42)

29 Ənggəra njira vər shili əgya Yesu cakau, kə ji na, “Nji kabangəkau, nji ɗəmwaˈyi ngau. Ndu gal aga ya cabiya nda mətsamə dədəgur, ama vanyi mətsamə dədəgur kəra ya ca anə nda aˈyi mai, kəl nə Yunana,

30 ənggəra Yunana ɗa sə dədəgur anə njir Niniva, abangə tsu ngə Zər Ndu nda ɗa anə nji kabangəkau.

31 Ar pəcir numa, Kwatam Shiba wu nda sa hyaˈari ənga nji kabangəkau, ba ja cabiya nda abər nanda aˈyi məliya kakalə mai, arya ji hyaˈari sarar kuɗiyar duniya aga ja sa səhimi highiɓə nə tsətsəlkur nə Solomanu. Kəja ndəra ndiya Solomanu aˈyi ənggau.

32 Ara ar pəcir numa, njir Niniva wu nda hyaˈari ənga njir zaman kau, ba nda canə nda abər nanda aˈyi məliya səra kakalə mai, arya nanda njir Niniva tubi ar pəcira Yunana tətəlna nda ndər Hyal. Ya, kəja ndəra ndiya Yunana aˈyi ənggau.

Mbəmbəl Pitəlla Nə Dzau (Matiwu 5:15; 6:22-23)

33 “Nja sən mbəbiya pitəlla ba nja mbuya əgya kiɗa təm mai. Ama nja kyaga fiya a dar madzigam, ar vi kəra ja sən mbəl anə kalar ndə kəra a vu ki kau.

34 Li ca ngə mbəmbəl nə dzau. Ma liya gə mənahəu, dza gə patə wu nyabiya dzə ənga mbəmbəl. Ama ma liya gau aˈyi jamə mai, patər dza gə tsu wu nda nyabiya dzə ənga kuthləu.

35 Ga tsamə ga lari abər mbəmbəl kəra wu gau aˈyi kuthləu mai.

36 Ma patər dza gə aˈyi nyinyau ənga mbəmbəl, vi aˈyi kəra ənga kuthlə mai, ba ja cabiya mbəmbəlkur patəu, ənggər mbəmbəl nə pitəlla a vər ca mbəmbəlkur nyi.”

Yesu Kughiya Njir Farisi Ənga Maləmə Dlaɗəˈyar (Matiwu 23:1-36; Markusu 12:38-40)

37 Ənggəra Yesu kuɗəna ndər, ba vanyi ndər Farisi nggar nyi a ndu ki nyi, aga nda nda səm sər səm. Kə ji maˈyi, ji nggya ar vi səm sər səm.

38 Ama ənggəra ndər Farisi lari Yesu aˈyi cina tsi, ji dzəgwa səm sər səm mai, ba ɗa sə dədəgur anə nyi.

39 Kə Thlagə na anə nyi, “Nahyi njir Farisi, hyu sən cina ya cala miya ha ənga cala, ama ɗəfuwa hyi nyinyi nga nyi ənga dlərbə ba ɗəmwaˈyikur.

40 Nahyi nji dza, aˈyi Hyal ngə məliya səra ar babal ənga səra gwu huɗa nyi wa?

41 Maja abər hyu ləri səra ara hyu cala anə nji tətə dənama kalar sə wu ɗa cici anə hyi.”

42 “Sər təhuɗə anə hyi njir Farisi arya hyu həbiya pathlə wu sə kumo anə Hyal alaga wu sə kukushu kəra hyu uya patə ənggər sukwar hyali ənga sə kisəu. Ama kə hyi dzəgwa piyari nu səra tsaˈa hya məl ənga yiwu Hyal. Səˈyar kə nga hya kyaga məl aˈyi hya piyari alenyi sə mai.”

43 “Kawa mau, njir Farisi arya hya vər yiwu nja nə hyi vir gya tsapəu wu umbwa daɓə dzə njir Yahudiya, ənga tsu nja usa hyi ar sugu.

44 Kawa anə hyi njir Farisi arya a ɗar hyi ənggər hu kəra ɗəɗəwa nja vər ɓə a dar ara gəra ənga sənkur.”

45 Kə pathlə wu pama maləmə highiɓə nə dlaɗə Musa na anə Yesu, “Maləmə ma gu na sə'yar kə abangau, na'ya ma a nggəliya 'yar gau.”
46 Yesu shaɗəwa, ji na, “Kawa anə hyi, nahyi maləmə highiɓə nə dlaɗə nə Musa, arya nahyi fənggər nyi anə nji sə tədəɓəu kəra ɗa dzadzau nda hau, ama nahyi ənga kərhyi a sən həri alaga zər tsa hyi zəmə aga dləwa nda əni mai.
47 Sər təhuɗə anə hyi, arya hyi həriya hu mənahə nə nabi'yar kəra əjir hyi 'yar ngə tsəya nda.
48 Agabangau, a cabiyari abər a hənggər hyi ənga səra əjir 'yar məliya abər kakalə nga nyi. Nanda ngə tsəya nabi'yar ba hyi hərna hur nda.
49 Ara kə ngə Hyal wu tsətsəlkur nyi nana, abər, ‘Yi wu nda səwa nda nabi'yar ənga cama səsə'yar. Ndu nda tsəya alenyi nju pama nda ənga nji ndu nda nə ɓwaɓwatə gagaɗau.’
50 Agabangau, nju nda məliya nyi numa anə njir zaman kau, arya culi nabi'yar kəra ndə dləna mbar dzəgwar duniya ba'anə ka-bangəkau,
51 mbari ar mashir Habila, ba shili ar nə Zakariya ndəra nji tsəya wu pama vir thla sə ənga vi cici nə ki Hyal. Yu na anə hyi, nju nda məlna nyi numa anə nji zaman kau, arya sə'yar kə patəu.
52 “Sər təhuɗə, anə hyi maləmə highiɓə nə dlaɗə Musa arya hyi dana lagu kəra nja səni Hyal ari, nahyi ənga kərhyi, nahyi gwa mai, ənga nahyi piyari njir yiwu gwa nda gwa tsu mai.”
53 Ənggəra Yesu piyari viya nyi, kə maləmə dlaɗə'yar əkkə'yi njir Farisi dzəgwa dumwa ənga ciɗə nyi ndu tsətsəbwar ənga yiwa sə paməpamə gangəu.
54 Ndu gal lagu kəra nda uya nda vazəya nyi lagur səra ju na.

12

Kughi Ar Kəra Nggya Ənga Njir Ngguta Nji (Matiwu 10:26-27)

1 Ar pəci ta nji gangə kaɓau, kəl ta gangəkura nda cakə ndə dzəgwa jajahə Kərnda aga nda lari Yesu. Kə Yesu dzəguya na anə zəmbəlma nyi'yar tanggərma, abər, “Hya hangəkal ənga thləlam nə njir Farisi, kəra cabiya ənggəra ndu ngguta nji.
2 Kalar sə a'yi kəra ndu məl ɗəɗəwa kəra gəra nda biyar babal mai, ətsu sə a'yi ɗəɗəwa kəra nji gəra nda sən mai.
3 Agabangau, kalar səra hyi nana ɗəɗəwa, nju nda nggari ar babal. Ətsu, səra hyi nana a vu himiya ndə zəmə a gu ndəlmbwa kəra hahaɗau, nju nda hə'una sara dar kəra umbwa.”

Ndəra Nja Kyaga Hivər Nyi (Matiwu 10:28-31)

4 “Nahyi bazhi ɗa'yar, yu na anə hyi, hya sara hivər njira wu sən tsəya kumər dzau, ama ayukuɗa nyi, sə a'yi ndu ɓəra sən məliya tsu mai.
5 Ama yu nar hyi ndəra hya hivər nyi. Hya hivər Hyal, ndəra ayukuɗa ji tsəya ngau, ju ɓəra sən vakuwa ngə a gwu u'ur kətsa. Jiri nga yu na anə hyi, naja nga hya kyaga hivər nyi!
6 “A'yi nju ɗəlna wazha 'yagə məthlə ar kəra peni pathlə wa? Alaga abangau, Hyal a'yi fa'ari ənga zəma nda mai.
7 Ənga jiri, shishir kəra hyi ma jijiga nga nda. Agabangau, a sara hya hivər mai. A ndiyar hyi wazha 'yagə ənga mənahə gagaɗau.

Cabiya Hənggər Ngau Wu Yesu Wu Mwar Nji (Matiwu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Yi wu na anə hyi ətsu, kalar ndəra hənggər abər naja nəɗa nga ja a dumwar nji, nayi tsu, yu nda hənggər abər nəɗa nga ja a dumwar waladi'yar nə Hyal.
9 Ama ndəra piyari ɗa wu mwar nji, nayi tsu wu nda piyari nyi wu mwar waladi'yar nə Hyal.
10 “Kalar ndəra ndər nə diɗa Zər Ndau, nju nda təfəbiya nyi, ama kalar ndəra ndər nə diɗa Mambəl Cicau, nju nda təfəbiya nyi mai.
11 “Ma nji həri hyi a ndumwar njir umbwa daɓə dzau, ənga a ndumwar njir pathla, ənga tsu njira nggurəm nə məlmau, hya sara ɗənga ənggəra hyu nda həbiya kərhyi mai, ənga səra hyu nda na mai,
12 arya Mambəl Cici wu nda highiɓər hyi səra hyu nda na ar pəci ta.”

Karapau Ar Kəra Ndər Gənna Kəra Dza

13 Kə vanyi ndə sara wu pama nji na anə
Yesu, “Maləmə, nar nyi anə zamə ɗa ja nə
ɗa sər fa'a ki ɗa kəra dər'ya tə ji piyari 'ya.”
14 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Nagau! Wa
ngə məliya ɗa ndər numa, ənga ndər təkə
səra dər hyi tə ji piyari hya?”
15 Kə ji dumwa ənga ndər anə nji, ji
na, “Hya tsərpər kərhyi, hya nggya ənga
hangəkal ara suna sər duniya a sara mbar
hyi, arya gangəkura sər duniya a'yi ca ngə
uya pi mai.”
16 Kə ji nar nda vanyi karapau, abər,
“Vanyi ndər gənna saya ɗa, kəra uya barka
sə zəzəwa gangə gagaɗau.
17 Kə ji mbar ɗənga wu ɗəfuwa ja, ji na,
‘Kəja vir fiya sə zəzəwa ɗa a'yi mai. Mi nga
ya məl kabangəka?’
18 “Kə ji na anə kərnyi, ‘Ənghəng! A səni yi
səra ya məl. Ya tətəlna tsam'yar kau, ba ya
dzəgwa həriya nggunggurəma nyi, kəra səni
həri sə zəzəwa ɗa ənga alenyi kar ɗa.
19 Ya dzəgwa nar nyi anə kərɗa, “Nagau!”
Kəja gə ənga sə zəzəwa gangəu, kəra ga sən
məl thlər əni nə fa gangəu. Ga ɓəliya sar, ga
səm, ga sa, ga dzəgwa caguli.’ ”
20 Ama kə Hyal na anə nyi, “Nagə ndə
dza! Əshina vu'yi kau, nga yu dləwuri piya
gau. Ya dzəgwa lari tara wa ngu nda səm
sə'yar kə gə tsəmiya anə kər ngə kau.”
21 Yesu kuɗəna ndər kau, ənga na,
“Abangə nga nyi wu nda ɗa anə kalar ndəra
tsəmiya sər duniya anə kərnyi, ama wu
mwar Hyal naja a'yi ndər gənna mai.”

A Sara Hya Ɓwanə Nyi Kər Anə Kərhyi Mai (Matiwu 6:25-34)

22 Kə Yesu na anə zəmbəlma nyi'yar, “Aga-
bangau, yu na anə hyi, a sara hya ghəɗər
kərhyi arya nggyabiyar ənga səra hyu səm
ənga səra hyu sa mai, alaga ar kəra kar dza
hyi tsu mai. Arya piya ndau, a'yi a ndiya
sər səm wa, ənga dza ndə a'yi a ndiya sər ha
wa?
23 Arya pi a ndiya sər səm, dzə tsu a ndiya
sər ha.
24 Tsama mə 'yagə'yar gəyi, nandə wu
thləka mai ənga nandə wu gəm mai ənga tsu
nandə wu pə sə wu val mai, alaga abangau,
dər hyi kəra a dəməlmə nga vər səmənа nda.
Ya, a'yi hyu ndiya nda ənga dudurkur wa?
25 Wa ngu pama hyi ara ɓwakər nyi, ba ja
sən cakəri saka pathləu a dar kəra piya ja?
26 Ma nahyi a'yi a sən məliya sə kushu
ənggər kə mai, mi ngə ɗa hyu ɓwakər ənga
alenyi sa?
27 Tsama mə jigwal wu gəyi, ənggəra ndu
hau. Nandə wu məl thlər alaga shi pa'wa
mai. Agabangau, yu nar hyi, alaga təl
Solomanu ənga kadakadarkur nyi a'yi saya
har kari ənggər nər nda mai.
28 Ma abangə ngə Hyal wu har nyi kar
anə jigwal wu a gwar tagəu, kəra a'yi nda
əshina ama əzəgəu a fuwar nji a gu u'u, a'yi
ju nda har hyi kar a ndiya nda wa? Nahyi
njira ənga mbərsa kukushu.
29 “Hya sara ghəɗər kərhyi, hyu na, ‘Mi
nga 'ya wu nda səma ənga mi nga 'ya wu nda
sa,’ alaga ‘Mi nga 'ya wu nda ha mai.’
30 Arya njir duniya njira gəra sən Hyal
ngu gal sə'yar kau. Dərhyi kəra a dəməlmau
wu səni abər hyu yiwu sə'yar kau.
31 Ama sə tanggərma, ca ngə hya gal təlkur
Hyal ənga tsapəkur nyi ba ja nə hyi sə'yar kə
patə tsu.

Ɗəwa Gənna A Dəməlmau (Matiwu 6:19-21)

32 “Nahyi kəra kukushu njir nu ɗa ənga
jiri, a sara hya hivər mai, arya dər hyu yiwu
ja nə hyi təlkur nyi.
33 Hya ɗəlna səra a'yi ara hyi patəu, hya
nə nyi gənna nyi anə nji tətə dənama. Aga
hya uya anə kərhyi gənna a dəməlmau, vira
kəthla ənga vuyavuya a sən ndzana mai,
vira tsu njir həl wu sən pəthləna nda vuwa
fa'ari mai
34 Arya vira gənna ngə ari, ənа ngə ɗəfuwa
gə tsu.

Mafa'yar Kəra Tsərpəri Kər Nda

35 “Hya tsərpər kərhyi, hya nggya ənga fər
kər, ənga pitəllar hyi mbəmbau.
36 Hya ɗa ənggər mafa'yar kəra a vər səkə
shilir thlagər kir nda sara wu mini nə hə
dzau, aga ma ji shili, ji sa tsa miya ɗəvau, ba
nda nggari nda pahəna nyi ənga kusa.
37 Wu nda ɗa sər caguli anə mafa'yar kə
ma thlagər kir nda shili ji thləwa nda lili'u.
Jiri nga yu na anə hyi, ju nda zəɗəna ləgutə

dəgal kəra ar dza ja, ja dzəgwa həri nyi sər
səm a nda nə mafa'yar kau, ba ja dzəgwa na
anə nda nggya mau, hya səm sər səm.
38 Barka anə mafa'yar kə kəra thlagər
kir nda thləwa nda lili'u ar kalar pəci kəra
ji shili tara hathlər vu'yi ənga tara mudlə
kaɗəu, nda vər sə nyi.
39 Nggabiya mau, ma ja abər thlagər ki
wu səni pəci kəra ndər həl wu shili wu ki
nyi, ju nggya lili'u, naji wu piyari ndər həl
a sa pəthlə ki nyi mai.
40 Agabangau, kəl hya nggya papabau,
arya nahyi wu səni tara ənuwa ngə Zər Ndau
wu nda shili ari mai."

Mafa Tsapəu Ənga Kəra Gəra Tsapəu (Matiwu 24:45-51)

41 Kə Biturusu na, "Thlagəu, karapə kau,
ar kəra 'ya nga nyi, əndəga ar kəra patər nji
ya?"
42 Kə Thlagə shaɗəwa nyi, ji na, "Wa ngə
ndər məl thlər kəra nji fər kər ənga ja ənga
ndə hahanga? Naja ngə ndə kəra tarki nyi
fiya nyi dəgal ar kəra njir məl thlər nyi'yar,
aga ja nə nda sər səm ar pəci kəra tsatsa'a?
43 Mafa kəra thlagər ki nyi shili ji sa
thləwa nyi ja vər məl thlər nyi kakaləu, ju ɗa
ənga caguli.
44 Yu nar hyi jiri, tarki nyi wu nda fiya nyi
dəgal ar kəra sə nyi patəu.
45 Ama ma ji ɗa, ndər məl thlər kəra
ɗəmwa'yi ngau, ju nda na anə kərnyi, 'Kəja
tarki ɗa a nggyari ara shili kaɗəu.' Ba ji ng-
gya aga dəgə njir məl thlər kuvwa nyi'yar
ənga ju səm ənga sa sə sasa ənga njir sa sə
sasa.
46 Ma ji məl abangau, tarki nyi wu nda
shili kukuthləu ar pəci kəra ji gəra nggani
ju shili. Tarki wu sa takasiya nyi ba ja səwa
nja vakuwa nyi a vu pama njir ngguta vi,
vira ndu vuwa nggya ndu tiwi ənga sələm
ba ənga ɗə hir."
47 "Mafa kəra wu səni səra wu huɗa
thlagər ki nyi, ama kə ji nggəl ara tsərpəri
kərnyi ənga naja a'yi məl səra ju yiwu mai,
nju nda sa dəgə nyi gagaɗau.
48 Ama mafa kəra gəra səni səra thlagər
ki nyi wu yiwu ja məl, ba ji məliya səra
tsa'a nja dəgə nyi, nju nda dəgə nyi kushu.
Kalar ndəra nji nə nyi sə gangəu, nju nda
gal sə gangə ara ja. Ma ndəra tsu nji nə
nyi sə gangə gagaɗau, nju nda gal sə gangə
gagaɗə sara ara ja.

Yesu Shili Ənga Tətəkə Dzau (Matiwu 10:34-36)

49 "U'u nga yi dla əni wu duniya. Cimə ɗa
kabangəkau, a mbəbiyar nji u'uwa nyi!
50 A'yi yi ənga baɓətizəma nə ɓwaɓwatə
kəra nja məl anə ɗa, hangəkal ɗa a hya'ari
kəl ma nji məliya ɗa.
51 Hyu nggani abər nggya jamə nga yi
shili əni anə duniya ya? Əman de! Yu nar
hyi, təkə dzə nga yi shili əni.
52 Mbar kabangəkau, wu ki zəməu, nji təfu
wu nda təkəbiya dzə paməpamə məthləu, nji
makər ar kəra nji məthləu, nji məthlə tsu ar
kəra nji makəru.
53 Tada a'yi ənga zər mai, zər tsu a'yi ənga
dənyi mai. Ama a'yi ənga kwa nyi mai,
kwa tsu a'yi ənga mənyi mai. Miya sal a'yi
ənga kwanjili nyi mai, kwanjili tsu a'yi ənga
miya sal nyi mai."

Sənbiya Pəci (Matiwu 16:2-3)

54 Yesu ɓəra na anə nji, "Ma hyi lari dlama
hya'ari sara gyiwu Gwa Təɗə Pəci, ba hya
na, 'Nda təɗə par nga nji,' ba par a təɗau.
55 Ma tsu hyi nggari yambaɗə a vər sə
sara wu lagu Də Fwahəu, ba hya na, 'Wu
nda ɗa kwakwaɗəu,' ba ja ɗa abangau.
56 Njir ngguta vi! Hyu səni tsamər səra wu
duniya ənga a dəməlmau, ama nahyi a sən
tsamə ri səra nggyabiya kabangəkə ar kəri
mai."

Ɓasəwa dzau Ənga Ndər Hə Ngau A Ndə Wu Mwar Pathla (Matiwu 5:25-26)

57 "Mi ngə ɗa nahyi ənga kərhyi a səni
tsamiya səra mənahəu hya məl maya?
58 Ma ndə wulana ngau a mwar pathla,
hya ɓasəwa ənga ja tsu hyar lagu, a'yi
abangə mai, ba ja fuwa ngau a gu tsa ndər
pathla ba ndər pathla tsu a fuwa ngau a gu
tsa dəgala ndər fursəna, ndər fursəna tsu ba
ja fuwa ngau a gu fursəna.
59 Ya nar ngə jiri, nagə wu biya mai, kəl
gə kina patər səra nju nu ngau."

13

Sha Mau A Shili Əgya Hyal

1 Kakalə ar pəci kau, alenyi nji aˈyi kəra
ənа, ndə nar nyi anə Yesu ar kəra njir Galili
kəra Bilatusu na nja dlənа nda ar pəcir
ngguɗə sə anə Hyal nda, kəl ta mashir nda
daɓər dzə ənga mashi səra nda vir thla anə
Hyalər nda.
2 Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Kə hyi nggani
njir Galili kə nji tsəya kə nga ndiya patər
njir Galili ənga bikə ya?
3 Ya nar hyi, Awau! Ma nahyi aˈyi tubi
sara ara bikər hyi mai, patəkura hyi, hyu
nda kuɗəna ənggər nanda.
4 Əndəga, hyu nggani nji kumo apə cisu
kə umbwa dzəgamə dla a gyar kəra nda wu
Səliwamu, ba ndə tə kau, nanda nga ndiya
patər njir Urshalima ənga bikə ya?
5 Ya nar hyi, Awau! Ma nahyi tsu aˈyi
tubi mai, nahyi ma hyu nda sanakər ənggər
nanda.”

Karapau Ar Kəra Ɓəla Kəra Gəra Pə Wazha

6 Kə Yesu nar nda karapə kau, “Vanyi ndə
aˈyi ənga wur ɓəla wu fa nyi. Kə ji shili aga
ja sa uya yaya nyi, ama naji uya alaga zəmə
mai.
7 Kə ji nar nyi anə ndər səkə fa kau,
‘Tsamiya gəyi, fa makər əshina nga ya vər
shili aga ya sa uya wazha ar wur ɓəla kau,
ama nayi saya uya mai. Gəmna nyi! Ara mi
nga nja piyari nyi ja nyana vi kurthla?’
8 “Ama kə ndər səkə fa na anə nyi, ‘Ndə
dəgal, cakəri nyi nji fa pathləu, yu nda
labiya dza nyi, ya pər nyi gwaɓa.
9 Ma ji səni pə wazha wu fa kau, jaməu!
Ma naja aˈyi sən pə wazha tsu mai ba ga
dzəgwa gəmna nyi.’ ”

Yesu Mbəɗana Vanyi Mala Pəcir Ɓəlsar

10 Vanyi pəci, Yesu ja vər highiɓə wu
vanyi umbwa daɓə dzə njir Yahudiya pəcir
Ɓəlsar,
11 kəja vanyi mala kəra mambəl ɗəmwaˈyi
nə nyi shiləgə nə fa kumo apə cisu, ji nggəya
nyi naja sən taˈyi pir mai.
12 Ənggəra Yesu lari nyi kə ji ngga nyi ji
na, “Mala, a mbəɗana ngə ri nji ara shiləgə
ngau.”
13 Ba ji fəri tsa ja ar ja, ənggau, ba ji taˈyi
pir, kə ji fal Hyal.
14 Kə huɗa ndə dəgal nə umbwa daɓə dzə
njir Yahudiya ndzə ənga Yesu ara ji məliya
mala kə jamə pəcir Ɓəlsar. Kə ji na anə njira
ənа, “Pəci kwa aˈyi nə məl thlər, hya shili wu
pəciˈyar kə nja sa mbəɗana hyi, ama aˈyi
pəcir Ɓəlsar mai.”
15 Ama kə Thlagə na anə nyi, “Nahyi njir
ngguta nji! AˈyI hyu pəlna thlar hyi alaga
kwarar hyi, hya maˈyi ənga nda a ndar vir
sa ˈyimi ar pəcir Ɓəlsar wa?
16 Mala kau, kwar Ibrahimu, kəra shatan
mbiya nyi nə fa kumo apə cisu, aˈyi ɗa tsaˈa
nja mbəɗana nyi wu pəcir Ɓəlsar wa?”
17 Kə səli mbari patər dawa nyiˈyar, ara
ndər kau. Ama caguli ənga huɗə pipida nga
ara alenyi nji ara sə dədəgur kəra ja vər məl
kau.

Karapau Ar Kəra Culi Bəla (Matiwu 13:31-32; Markusu 4:30-32)

18 Əngwar Yesu, “Abari ngə təlkur Hyala?
Ənga mi nga nja kyaga kakalə nya?
19 Naja ənggər culi bəla nga nyi, kəra
vanyi ndə həri ji thləkana wu masəmə nyi. Ji
hau, ba ji ɗa wu kəra ˈyagəˈyar liya kir nda
a dagwa.”

Karapau Ar Kəra Thləlam (Matiwu 13:33)

20 Kə Yesu ɓəra yiwa, “Ənga mi nga ya sən
gəla təlkur Hyala?
21 Təlkur Hyal ənggər thləlamə nga nyi,
kəra mala həri ji gwaɗəbiya əpou tasaˈwu
təkə sə makər əni, ba ja dzəgwa thləthlə
gagaɗau.”

Miyar Gwa Kəra Ciciɗəu (Matiwu 7:13-14,21-23)

22 Ənggəra Yesu mbar lagu ja vər
maˈyi a vu Urshalima, ba ji vu alenyi
məlmə nggunggurəm ənga məlmə kukushu
paməpaməu, ja vər highiɓə anə nji.
23 Kə vanyi ndə yiwa nyi, ji na, “Thlagəu,
nji kushu wacu ngu nda uya mbəɗə ya?”
Yesu na anə nda,
24 “Hya nərdzau aga hya gwa lagu miyar
gwa kəra ciciɗə nə təlkur Hyal, arya nji
gangə wu nda yiwu nda gwa, ama nanda
sən gwa mai.

25 Ma thlagər ki hyaˈari ji haɗiya miya
ki nyi, hyu nda taˈyi a biya, hyu tsa hyu
kədiyau, hyu na, ‘Thlagər ki, pahəna ˈya
miya ki.’
Ama ju nda shaɗəwa nda, ‘Nayi wu səni
hyi mai ənga vi kəra hyi dla sara ndari.’
26 Hya dzəgwa na ja, ‘Namən ngə səm
ənga sa əkkəˈyi gə ta, ənga tsu a highiɓər gu
məlmər ˈya.’
27 Ama ju ɓəra na ja, ‘Nayi wu səni vi kəra
hyi dla sara ndar mai. Kwaya mə wu dzə
ɗa, nahyi nji ɗəmwaˈyi hangəkal!’
28 Ar pəci kəra hyu nda lari Ibrahimu,
ənga Ishaku, ənga Yakubu, ənga patər
nabiˈyar wu təlkur Hyal, ama nahyi nər hyi
a kədləna hyir nji, ənggau, nga hyu nda tiwi
ənga hyu ɗə hira hyi.
29 Nju nda shili sara wu lagu Səbiyar pəci,
ənga Gwa təɗə pəci, ənga Gya vuya, ənga Də
Fwahəu, ndu sa nggya nə səm sər səm nə
mini wu təlkur Hyal.
30 Ar pəci ta, alenyi njira wu yukuɗə ndu
nda sha a dumwa, nji nə tanggərma wu nda
ɗa njir yukuɗu, ənga njir yukuɗə tsu ndu
nda ɗa nji tanggərma.”

Ənggəra Nggyar Urshalima Bwanə Nyi Kər Anə Yesu (Matiwu 23:37-39)

31 Ar pəci kə ngə alenyi njir Farisi shili
əgya Yesu ndə na anə nyi, “Hyaˈari ga
kwaya ənggau, arya Hirudusu ju yiwu ja
tsəya ngau.”
32 Kə ji na anə nda, “Hya nar nyi anə
hya tagə kə abər, əshina yu kədlə mambəl
ɗəmwaˈyu, ya ɓəra shiləgəbiya nji, əzəgə ma
abangau, caɓcikə zəgəu, nga yu sa kuɗəna
thlər ɗa.
33 Ama yu dumwa ənga ɓə əshina, əzəgəu,
ənga caɓcikə zəgəu, arya aˈyi ɗa tsaˈa anə
nabi ja tə a biyar ya Urshalima mai.
34 “Urshalima, Urshalima! Ndər tsa
nabiˈyar, ənga ndər vavaka njira Hyal səwa
ngə a shili ənga tsəka kəl ta gə dləna nda!
Aga yiɗau nga yu yiwu ya fəri tsa yi ar dza
nji ngə pata, ənggər kəra miya təka wu tsəm
wazha nyi əgya ja, ama nahyi piyari ɗa mai!
35 Kə ja nju nda piyari hyi kir hyi dzafu!
Yu na anə hyi tsu, nahyi tsu ɓəra lar ɗa mai,
kəl pəci kəra hyu nda na, ‘Ndər barka ngə
ndəra dla wu thləmər Thlagəu!’ ”

14

Yesu Mbəɗana Ndə Gəra Ngga Ar Pəcir Ɓəlsar

1 Vanyi pəcir Ɓəlsar, ənggəra Yesu maˈyi a
nda səm sər səm wu ki ndə dəgal nər Farisi,
nji gangəu pənggəri nyi li.
2 Kə vanyi ndə kəra ənga hyi ənga tsi fifi
shili əgya Yesu.
3 Kə Yesu yiwa maləmə dlaɗəˈyar ənga
njir Farisi, ji na, “A ɗar tsaˈa nja shiləgəbiya
ndə ar pəcir Ɓəlsar, əndəga awau?”
4 Ama kə ndə nggya zəməu. Ənggau, kə
Yesu fər tsa ja ar ndə kau, kə ji shiləgəbiya
nyi, ji dzəgwa na anə nyi ja maˈyi sə nyi.
5 Ənggə ngə Yesu dzəgwa yiwa nda, ji na,
“Mi nga hyu məl ma kwara əndəga thlar hyi
təɗə a gu məla pəcir Ɓəlsar, aˈyi hyu həbiya
nyi a biya ənga kusa wa?”
6 Kə ndə tini səra nda na ar kəra yiwa sə
kau.

Ga Hər Kərngau Ənggər Nagau Aˈyi Vanyi Sə Mai

7 Ənggəra Yesu lari wu pama alenyi nji
kəra nji ngga aga səm sər səm a vər gal vir
nggya nji dədəgal anə Kərnda, kə Yesu nar
nda najaka karapau,
8 “Ma nji ngga ngau a ndar vir hə dzau,
a sara ga nda hə vir nggya nji dədəgal
tanggərma mai, ara ma vanyi a nggar nji
ndəra ndiya ngə ənga dəgaləu.
9 Naja ndəra ngga hyi gyapəu, ju sən na
anə ngau, ‘Hyaˈari, ga nə nyi vir nggya anə
ndə kau.’ Ənggau, səli wu mbari ngau, ara
gu sha a gyar vir nggya kəra a gya banga ta.
10 Ama ma nji ngga ngau a ndar vir mini,
ma gə shili, ga gal vi kəra a biyar ya nji kəra
gəra nji nə nyi dəgalkur ba ga nggya ənа, aga
ma ndə kə ngga ngə kə shili, ju səni na anə
ngau, ‘A ndau ənggau, bazhi ɗa, ga nggya ar
vi kəra nji fiya nyi anə nji dədəgal kau.’ Kə
ngu nda məliya alenyi nji kəra nji ngga hyi
əkkəˈyi nda, nda nə ngə dəgalkur.
11 Arya ndəra həri kərnyi ar viya sə tsapəu
ba nja tina nyi a gya, ama ndəra tina kərnyi
a gya, ba nja həri nyi adabanga nji.”
12 Kə Yesu na anə ndə kə ngga nyi kau,
“Ma gə ngga nji aga sa səm sər səm, ənga
shili wu mini, ga sara ngga bazhi ngəˈyar,
ənga zamə ngəˈyar, ənga nji gə hyi, ənga

təwul ngəˈyar njira ənga gənna waci mai, aga vanyi pəci nanda ma nda ngga ngə tsu. Agabangə ndu sən kina ngə səra gə məliya nda.
13 Ama ma gu ngga nji aga mini, ngga nji tətə dənama, ənga nji kukurɓəu, ənga nji təsəkənu ənga ləfəˈyar.
14 Lagu kə nga gu uya barka, ara nandə wu sən kina ngə səra gə məliya nda mai. Hyal ənga kərnyi ngu nda kina ngau, ar pəci kəra njir məl thlər mənahəu, ənga jirkur wu nda hyaˈari sarar vir tau.”

Karapau Ar Kəra Caguli Nə Mini Dəgal (Matiwu 22:1-10)

15 Ənggəra ndə nggari sə kau, kə pathlə wu pama njira vir nggya ənga Yesu ar vir səm sər səm na anə nyi, “Ndər barka ngə ndəra wu nda səm sər səm nər mini nər təlkur Hyal.”
16 Kə Yesu na anə nyi, “Vanyi ndə saya ɗa kəra wu yiwu ja tsəmiya nji aga səm sər səm nər mini dəgaləu, kə ji nggari nji gangəu.
17 Ənggəra pəcir mini kə ɗa, kə ji səwa mafa nyi aga ja maˈyi ja nda nar nyi anə nji kəra ji ngga, ‘Anda mau, arya a fuwar nji kalar sau wu lagu!’
18 Ama kə patəkura nda dzəgwa na səra ɗa nanda aˈyi səni shili mai. Ndə tanggərma na, ‘Dzəgwa ɗəlbiya fa nga yau, a ɗar tsaˈa ya mai ya nda lari. Usi məliya ɗa mba ɗəfu.’
19 Kə vanyi ndə na, ‘Dzəgwa ɗəlbiya nga yi thla zəwa paməpamə təfu, ar lagu nga yi kabangəkə aga ya nda dzəguya thlər nga nda, yu kədi ngau, nə ɗa lagu.’
20 Kə vanyi ndə ɓəra na, ‘Dzəgwa hə mala nga yau, agabangə na ya səni uya lagu shili mai.’
21 “Kə mafa kə sha shili ji sa nar nyi anə thlagəri ki nyi səˈyar kə ndə na kau. Kə hu ɗa thlagəri ki nyi ndzə gagaɗau, ji dzəgwa na anə mafa nyi, ‘MaˈyiI a ndu məlməˈyar kau kukusa, ga nu lagu dəgal ənga lagu kushu ga nggari ɗa nji tətə dənama, ənga nji kukurɓəu, ənga ləfəˈyar, ənga nji tətə dzau, ga shili ənga nda ənggau.’
22 Ənggərna, mafa nyi a shiliri ji na, ‘Thlagəu, səra gə na patə a məliya ri nji, ama tsu vi gangəu kəra gəra nyau.’
23 Kə thlagəri ki ɓəra nar nyi anə mafa nyi, ‘Bəra maˈyi a biyar ya məlmə a ndar lagu dəgalˈyar ənga kusha nyi ga nggari kalar ndəra gə lari aga ki ɗa sa nyau.
24 Ya nar hyi, alaga zəma njira nji ngga tanggərma ta a nda uya nda ɗar sə kə nji məliya aga mini kə mai.’ ”

Ɓwaɓwatə Kəra Nu Yesu Wu Shili Ni (Matiwu 10:37-38)

25 Vanyi pəci nji gangəu a vər nu Yesu, kə ji shabiya dzə ji na anə nda,
26 “Kalar ndəra shili aga ja nu ɗa, ma naja aˈyi cabiya ɗa yiwukur a ndiya anə dənyi, ənga mənyi, ənga mala nyi, ənga wazha nyi, ənga zamə nyiˈyar ənga kwamə nyiˈyar, əkkəˈyi piya ja ənga kərnyi mai, naja səni ɗa zəmbəlma ɗa mai.
27 Kalar ndəra gəra həri wu dladlakə nyi, ja dzəgwa nu ɗa, aˈyi ja kyaga ɗa nəɗa mai.*
28 “Kəja karapə, ma zəma hyu yiwu ja həriya umbwa dzəgamə a dəməlmau, aˈyi ju nggya kwatahəu, ja tsambiya səra həri kə wu mbari, aga ja tsamiya tara səra ara ja a səni kuɗəna həra nyi wa?
29 Ma naja aˈyi məl abangə mai, ma həri kə taˈyi wu lagura ghar gənna, patər njira wu nda tərabiya wu lagu ta ndu nda ng-gushi nyi,
30 nda dzəgwa na, ‘Lari ndə kə ji dzəguya həri ama naji səni kuɗəna mai.’
31 “Abangə tsu ma təl kəra ənga njir pa nyi dubu kumou, ju yiwu ja hə pa a nda nə təl kəra ənga njir pa nyi dubu məthlə kumunyi, aˈyi ju nggya kwatahəu, ja tsamiya tara dənama nə pana nji kə aˈyi ara ja wa?
32 Ma ji lari abər naja səni mbari mai, tsu nda naɗə ju səwa njir sə nyiˈyar aga nda ɓasəwa nda nggya jaməu.
33 Abangau nga nyi tsu ma ndəra aˈyi piyari səra ara ja patə mai, naja səni ɗa zəmbəlma ɗa mai.”

Karapau Ar Kəra Unau (Matiwu 5:13; Markusu 9:50)

34 “Unau sə məsahəu ngau, Ama ma unə caɓənakər, abar nga ju sən shabiya kərnyi a shila?

* **14:27** Wu dladlakə cabiya ɓwaɓwatə kəra ndu sa a vər nu Yesu.

35 Tsu ja sən ɗa mənahə mai, alaga aga
gwaɓa, kəl ba nja pəna wacu. Ndəra əngа
himi ngga, ja nggari.”

15

Karapau Ar Kəra Təmahə Sasa (Matiwu 18:12-14)

1 Ənggəra njir tsəm budau əngа alenyi
“njir bikau” A vər shili aga nda ngga
highiɓə nə Yesu,
2 kə njir Farisi əngа maləmə dlaɗəˈyar
dzəguya jiga miya nda vər na, “Lari gəyi!
Ndə kə a shabiya ri ja kərnyi bazhiya njir
bikau, əkkəˈyi sər səm nga ju səm əngа nda.”
3 Kə Yesu nar nda najaka karapau:
4 “Nja na zəma hyi əngа təmahəu gharu, kə
zəma nyi sanakər, aˈyi ju piyari ədləkumunyi
apə ədlau ar vir ɓələri nda, ja maˈyi a nda gal
kəra sa kə wa?
5 Maja nər nyi ri, hu ɗa ja wu pida, ja
dzəgwa fəri nyi ar papadla ja,
6 ja həri nyi a ndu ki, ja dzəgwa ngga bazhi
nyiˈyar əngа njira ju nggya əngа nda, ju na
anə nda, ‘Dləwa ɗa mau əngа caguli ara a
nər yau təmahəu ɗa ta sa ta!’
7 Ya vər na anə hyi, abangau nga nju
caguli a dəməlmau ma ndə zəmə tubi, a
ndiya nji cicau ədləkumunyi apə ədlau, kəra
gəra ɓəra yiwu tubi.”

Karapau Ar Kəra Kwaɓa Kəra Sa

8 “Nja na tsu, mala əngа kwaɓa nyi ku-
mou, kə zəma nyi sa, mi nga hyu nggani ju
nda məla? Aˈyi ju mbəbiya uˈu wu pitəlla ja
dzəgwa tsəkəbiya ki kə əngа hangəkal kəl ji
nər wa?
9 Maja nər kwaɓa kau, ju ngga bazhi
nyiˈyar əngа təwul nyiˈyar, ju na, ‘Dləwa ɗa
mau əngа caguli, ara a nər yau kwaɓa ɗa
kəra sa ta.’
10 Abangə tsu yu nar hyi, sər caguli ngau
anə waladiˈyar nə Hyal ma ndə zəmə ndər
bikau tubi.”

Karapau Ar Kəra Tada Kəra Cabiya Yiwukur

11 Kə Yesu dumwa əngа ndər ji na, “Vanyi
ndə aˈyi ɗəɗəməu kəra əngа wazha məthləu.
12 Zər kəra kushu wu pama nda na anə
dərnda, ‘Tada, nə ɗa nji kabangəkə səra wu
ɗa nə ɗa ma ga təri.’ Kə dənyi təkəya nda sər
fa ki.
13 Ayukuɗa pida kushu, kə zər kə faˈari
səra ɗar nə nyi patəu, ba ji piyari ki. Kə ji
maˈyi a ndu vanyi məlmə kəra a biyar ya
ˈyiˈyir nda. A ndəna kə ji tsəya səra ara ja
patə a ndu nggya nə pəpəltəkur.
14 Ayukuɗa a tsiyari ja səra ara ja patəu,
kə wuɓau ɗəmwaˈyi gagaɗau shili wu məlmə
kau, naja tsu a gwar ja wu ɓwaɓwatə ara
tsu sə nyi aˈyi mai.
15 Kə ji maˈyi a nda gal sər məl ara ndər
məlmə kau, kə ndə kə səwa nyi a nda ɓəla
fəshiu nyi.
16 Ju gal sər səm fəshiu kə aga ja səmku,
ama ndər nə nyi aˈyi mai.
17 Ənggəra ji shili wu hangəkal nyi, kə
ji na, ‘Kəja njir məl thlər anə dəɗa a vər
tətəl əngа sər səm, nayau ətsu a vir tau əngа
wuɓau ənggau!
18 Yu hyaˈari yu sha a ndara dəɗa ya nda
nar nyi, “Tada, a məliya ri yau bikau anə
Hyal, əngа anə ngau.
19 Nayi ɓəra ɗa tsaˈa nja ɓəra ngga ɗa əngа
zər ngə mai. Fiya ɗa ya ɗa ənggər pathləu
wu pama njir məl thlər ngau.” ’
20 Kə ji hyaˈari ji maˈyi a ndara dənyi.
“Ma tsu ja naɗəu, kə dənyi tsamə ri nyi.
Kə dənyi təhuɗə əgya ja, ji dzəgwa hyaˈari
əngа hwi, ji nda mbari zər nyi, ji dzəgwa
mbunggər nyi dzau.
21 Kə zər nyi na, ‘Tada, a məliya ri yi bikau
anə Hyal əngа anə ngau. Nayi ɓəra ɗa tsaˈa
nja ɓəra ngga ɗa əngа zər ngə mai.’
22 Ama kə dənyi nggari mafa nyiˈyar, ji na,
‘Əngа kusa! Shila mau əngа ləgutə mənahəu,
hya har nyi. Har nya mau shishiˈwu əngа
ɓiɓi,
23 nja ɓəra dla əngа thla nggənggəthlə ta
aga nja tsəya, aga məna səm, məna caguli.
24 Arya zər ɗa kə ɗəɗəmə tətə nga ja ama
kabangəkə a ɗar ja aˈyi əngа pi. Ɗəɗəmə
sasa nga ja, ama kabangəkə a nər nyir nji.’
Kə ndə gu caguli gagaɗau.
25 “Wu pəci kabangəkau, zər dəgal nyi kəra
maˈyi a gwa tagəu, a vər si nga ja. Ənggəra
ji ɗa ləhəu, ba ji nggari nja vər tsa kangga,
əngа nja vər fəl.
26 Kə ji nggari mafa ki kau, ji yiwa nyi səra
a vər ɗa.”
27 “Kə mafa kə na, ‘Məshikər ngə ta ngə
shili, ca ngə dər hyi məliya nji tsəya thla

nggənggəthlə ta ara zamə ngau sha shili wu ki jaməu.' "

28 "Ama kə hu ɗa zamə nyi kə ndzə gagaɗau, kə ji nggəl ara vu ki. Kə dərnda biya ji biya səsəkuya nyi kər aga ja vu ki.

29 Ama kə ji shaɗəwa nyi anə dənyi ji na, 'Lari gəyi, wu patər fa'yar kau, ya vər məl thlər ənggər mafa, nayi saya nggəl ara məl səra gə na mai, alaga abangau, nagə saya mbari alaga zər ku aga ya ngga bazhir 'wa ɗa'yar aga 'ya tsəya 'ya səm mai!

30 Ama ənggəra zər ngə kə sha shili, ndəra ma'yi ka nda tsəya gənna ngau wu səsukur, kə gə dzəgwa tsəya nyi thla ta kəra ndiya ənga nggənggəthlau.'

31 Kə dənyi na anə nyi, 'Zər ɗa, alaga nuwa nga gə ənga yau, patər səra ara yau, nə ngə ngau.

32 A ɗar tsa'a mənа caguli ənga huɗə pipida, ara zamə ngə kə a təri, kə ji ɓəra sha shili ənga pi, ndə sasa nga ja, ama kabangəkə a nər nyir nji.' "

16

Karapau Ar Kəra Ndər Dləwa Dzə Kəra Gəra Ənga Jirkur

1 Yesu na anə zəmbəlma nyi'yar, "Nji sayi məliya vanyi ndər bərba kəra nə nyi kari nyi anə ndər dləwa nyi aga ja tsamə anə nyi. Wu yukuɗa nyi, kə nji shili ənga ɗahəu anə nyi ənggəra ndər dləwa nyi a vər ndza kari nyi.

2 Kə thlagəri ki kə ngga ndər dləwa nyi, ji na anə nyi, 'Mi nga ya vər nggari ar kəra gə ka? Shili ga nar ɗa ar kəra səra gə məlna, ara tsu gu nda nggya ndər dləwa ɗa mai.'

3 Kə ndər dləwa nyi kə na wu ɗəfuwa ja, 'Thlagəri ki ɗa wu nda kədlə na ɗa wu thlər, mi ya dzəgwa məla? Kəja na ya səni zəwa mai, səli tsu wu tə ɗa ara kədiyau.

4 Ənghəng! A səni yi səra ya məl, aga nja nda dləwuri ɗa a vu kir nda, ma ji kədlə na ɗa wu thlər ɗa.'

5 "Kə ji ngga patər njira thlagəri ki nyi a vər nu nda məl. Ji yiwa ndə tanggərma ji na, 'Yiɗau ngə thlagəri ki ɗa a vər nu nga?'

6 Ji na, 'Təm nər mal gharu.'

"Kə ndər dləwa nyi kə na, 'Həri ləkakaɗə ngau, ənga kusa, ga tsəfəri təm təfu kumunyi.'

7 Kə ji nar nyi anə vanyi ndau, 'Kari nagə tsu, yiɗau nga nju nu nga?' Naja tsu kə ji na, 'Kayiwa uhi gharu ngau.' Ndər dləwa nyi kə na, 'Həri ləkakaɗə ngau, ga məliya ja ɗa buhu cisu kumunyi.'

8 "Kə thlagəri ki ndər dləwa kəra gəra jirkur kə faliya nyi ara ji cabiya tsətsəlkur. Arya njir najaka pəci, a səni məl thlər ənga tsətsəlkur nda a ndiya njir lagu mbəmbəl."

9 Yesu dumwa ji na, "Ya vər na anə hyi, hya məl thlər ənga gənnar hyi aga hya uya bazhi anə kərhyi. Lagu kə ngə ma thlər gənnar hyi a ta'yi ri, nju sa dləwuri hyi a vu ki nə kəra gəra kuɗau.

10 Ma ndəra nju sən fiyafə ənga ja wu sə kushu, nju sən fiyafə ənga ja wu sə dəgal tsu. Ma ndə kəra nji gəra sən fiyafə ənga ja wu sə kushu, nju sən fiyafə ənga ja wu sə dəgal tsu mai.

11 Ma nahyi a'yi məl thlər kəra tsa'a miya ɗəfu ənga gənna nə duniya mai, wa ngə nda fər kər ənga hyi ja nə hyi gənna nə jirkura?

12 Ma tsu nahyi a'yi məl thlər tsa'a miya ɗəfu ənga gənna ndə mai, wa nga nda nə hyi nər hya gənna?"

13 "Ndər sən mafakur anə thlagər ki paməpamə məthlə a'yi mai, ara ju nda yiwu vanyi ba ja piyari vanyi ənga ju nda həya kər anə vanyi ba ja diɗana vanyi. Nahya sən daɓəri nu Hyal ənga gal gənna mai."

Alenyi Highiɓə Nə Musa (Matiwu 11:12-13; 5:31-32)

14 Njir Farisi njir yiwu gənna ngau, ənggəra ndə nggari səra Yesu na ba ndə tsərauna nyi.

15 Ama kə Yesu na anə nda, "Nahyi ngə njir yiwu hya canə nyi anə nji abər nji cici nga hyi. Ama Hyal ju səni ɗəfuwa hyi. Səra nju lə dəgalkur anə nda, nanda ngə dididi wu mwar Hyal."

Cakau Ar Kəra Highiɓau

16 "Kəl ta Yahwana ndər məl Baɓətizəma shili, highiɓə nə dlaɗə nə lagu Musa ənga nə nabi'yar ca ngə ənga nju məl thlər əni. Ama dzəguya ənga Yahwana ndər məl Baɓətizəma, ənggəra nji tətəlna ndəshigu məsahəu nə təlkur Hyal, kalar ndau a vər gal lagu aga ja ɗa a gwa.

17 Dəməlmau ənga gyu'yi a səni sanakər, a ndiya sə ənggər camwadi wu ndər zəmə

sara wu dlaɗə nə lagu Musa a təɗau a gyuˈyi.
18 Ndəra kədləna mala nyi, kə ji hər vanyi
mala, ndər dlənga mala ngau. Ənga tsu sal
kəra həri mala kəra sal nyi kədləna ndər
dlənga mala nga ja.”

Ndər Gənna Ənga Liyazaru

19 “Vanyi ndər gənna aˈyi kəra wu ha kari
nə gənna gangəu paməpaməu, ənga ju səm
sər səm məsahəu kalar pəci.
20 A biya miya ki nyi, vanyi ndər kədi aˈyi
kəra nja ngga ənga Liyazaru, ənga dza ja
patə ənga mbəlgəu. Nju shili ənga ja, nja sa
pina nyi ənа kalar pəci.
21 Naja tsu ənga huɗə pipida ma ji səni uya
alaga səra təɗau sara dar vir səm sər səm nə
ndər gənna kau, patə əkkəˈyi hya wu sa naɗə
mbəlgə nyi kau.”
22 “Pəci shili ba ndər kədi kə tau, kə wal-
adiˈyar həri nyi ka nda fiya nyi ar vir ng-
gya mənahəu ənga Ibrahimu. Ətsu ba ndər
gənna kə tau ba nji haɗəna nyi.
23 Ji thləwa kərnyi wu uˈur kətsa, ja vər
sa ɓwaɓwatəu. Ənggəra ji hyaˈanakər a
dəməlmau, kə ji lari Ibrahimu naɗə nanda
ənga Liyazaru.
24 Kə ji ngga nyi, ji na, ‘Tada Ibrahimu,
təhuɗə əgya yau, ga səwa Liyazaru aga ja
fuwa zər tsa ja a gwu ˈyimi aga ja fəri ar
kyara yau ya nggari shishiˈwu, arya ya vir
lari ɓwaɓwatə wu uˈu kau!’
25 “Ama kə Ibrahimu na, ‘Zər ɗa, ga
ɗəngari ja, pəci kəra gu duniya, nagə ənga
sə mənahəu papatəu, ama Liyazaru nə nyi
a lari ja ɓwaɓwatəu. Ama kabangəkə pəcir
nggari məsahəkur nyi ngau, ama nagau wu
ɓwaɓwatə nga ngau.
26 Kə ma mai, wu pama ˈya əkkəˈyi hyi
kaˈu dəgal ənga dzəgamə aˈyi, kəra nji məliya
ara nja sara vəlna sara ndara hyi a shili
ngau, alaga sara ngau a ndara hyi.’
27 Kə ndər gənna kə na, ‘Tada, ma abangə
ja, yu kədi ngau, səwa nyi a ndu ki dəɗa,
28 arya zaməɗaˈyar aˈyi təfu, ja maˈyi ja
nda kughiya nda, a sara nda ɓəra shili ngə
ətsu, a shili wu ɓwaɓwatəu.’
29 “Ibrahimu shaɗəwa nyi, ‘Zamə ngəˈyar
aˈyi nda ənga highiɓə nə Musa ənga tsəfə nə
nabiˈyar, nda sə himi səra ndu na.’
30 Kə ndər gənna shaɗəwa nyi, ji na,
‘Awau, tada Ibrahimu, ma ndə hyaˈari sara
vir tau ji sha ndara nda, ndu tubi.’
31 Ama kə Ibrahimu na, ‘Ma tsu nanda
aˈyi nggari highiɓə Musa ənga tsəfə nabiˈyar
kə mai, alaga vanyi ndə hyaˈari sara vir
tau, nanda sa sə himi anə nyi mai.’ ”

17

Bikau, Mbərsa Daɓə Ənga Thlər
(Matiwu 18:6-7,21-22; Markusu 9:42)

1 Yesu na anə zəmbəlma nyiˈyar, “Səra wu
daɓaga məliya nji nda məliya bikau aˈyi
cumu. Ama sər təhuɗə anə ndəra ju shili
lagu nyi.
2 Kuji anə nyi, nja mbiya bəra ar fəlanga
ja, ba nja vakuwa nyi a gwar dəl dəgal a
ndiya ja məliya zəmə wu wazha yiɗiɗəˈyar
kə njir nu ɗa məliya bikau.
3 Hya tsamə səra hya məl ja.
“Ma zamə ngau məliya ngə bikau, ga
kughiya nyi, ma ji na a tubir yau, təfəbiya
nyi.
4 Ma ji məliya ngə bikau paməpamə
məɗəfə wu pəkə pathləu, kə ji ɓəra sha shili
ja vər na, ‘A məliya ngə ri yi bikau yafa ɗa,’
ba ga təfəbiya nyi.”
5 Kə cama səsəˈyar kə na anə Thlagəu,
“Cakəri mbərsar ˈya ja ɗa ənga dənama!”
6 Kə Thlagə shaɗəwa nda, ji na, “Ma
mbərsa hyi aˈyi ənggər culi bəla, gu səni na
anə wu dəgal kau, ‘Kucina kər ənggau ga
ciya kər a gu tsadau,’ ju nda məl səra gə na.”
7 “Ma mafa ngə si sara a gwar vi zəwa
ənga sara vir ɓəla, gu nda na anə nyi, ‘Usi
ənga si! A ndau ga nggya, ga səm sər səm
ya?’
8 Awau, ngu nda na anə nyi, ‘Məliya ɗa sər
səm nə wagəu kwatahəu, ga dzəgwa tsərpəri
kərngau ba ga həri ɗa a shili ya səm ya sa,
kadivira ga dzəgwa səm ga sa nə ngau’
9 Gu nda na usi anə mafa ngau ara ji
məliya səra tsaˈa ja məl ya?
10 Abangə nga hyi tsu, ma hya məliya ri
səra thlagər kir hyi nar hyi hya məl, hyu
nda na, ‘Naˈya mafa ngə wacu. A məliya ri
ˈya səra nju yiwu ˈya məl.’ ”

Yesu Shiləgəbiya Njir Pibi Kumou

11 Ənggəra Yesu mbari lagu ja vər maˈyi a
vu Urshalima, ndə dzəgwa ɓau wu kəl kəra
wu pama Samariya ənga Galili.
12 Ənggəra ja vər vu məlmau, kə njir pibi
kumo thləwa nyi. Ndə taˈyi tuwara tsaləu,
13 ndə dzəgwa ngga ənga ɗahəu dəgaləu,
“Yesu ndə dəgaləu! Ga təhuɗə əgya ˈya!”
14 Ənggəra Yesu lari nda, kə ji na anə nda,
“Ma ˈya mau hya nda canə nyi kərhyi anə
pubu.” Kə ndə maˈyi, ar lagu ba ndə ɗa
jaməu.
15 Pathlə wu pama nda, lari abər a ɗar ja
jaməu, kə ji sha shili, ja vər fal Hyal ənga
ɗahəu dənama gagaɗau.
16 Ji ɓəliya undi a dumwar Yesu, ja vər usa
nyi. Naja tsu ndər Samariya ngau ndəra nji
diɗana.
17 Kə Yesu yiwa, “Aˈyi nji kumo nga nji
məliya jamə wa? Əmani ngə alenyi nji ədlə
ka?
18 Mi ngə ɗa kəl məthləpi kə ngə sha shili
ja sa cabiya usaku nyi anə Hyala?”
19 Yesu dzəgwa na anə nyi, “Hyaˈari ga
maˈyi sə ngau, mbərsa ngau a məliya ngər
jaməu.”

Shilər Təlkur Hyal (Matiwu 24:23-28,37-41)

20 Alenyi njir Farisi yiwa Yesu pəci kəra
təlkur Hyal wu nda shili, kə ji na anə nda,
“Shiliri təlkur Hyal aˈyi ənga li ənga nju nda
tsamiya mai,
21 ndər nda na tsu, ‘Kəja ja,’ ənga ‘Wa ta ja,’
aˈyi mai, arya təlkur Hyal wu pama hyi nga
ja.”
22 Kə Yesu dzəgwa na anə zəmbəlma
nyiˈyar, “Pəci a vər shili kəra gu nda yiwu ga
lari zəma pəci nə Zər Ndau, ama na ga nda
lari mai.
23 Nju nda na anə hyi, ‘Wa ta ja a ndəna,’
ənga tsu ‘Kəja ja ənggau.’ Ama hya sara maˈyi
hya nda tsamə nyi mai.
24 Ənggər səm nə par kəra wu cabiya mbəl
nyi ar kuɗiyar məlmə baˈanə vanyi kuɗiyar
məlmə kəra kalar ndau wu lari, abangə
shiliri Zər Ndau wu nda ɗa.
25 Ama tanggərma kəl ji lari ɓwaɓwatə
gagaɗau kwatahəu ənga tsu nji kabangəkə
nda piyari nyi.
26 Ənggəra ji ɗa ar pəcir Nəhu, abangə nga
nyi wu nda ɗa ar pəcir shilər Zər Ndau.
27 Nji nggya kəl səm sər səm ənga sa sə
sasa, ndu faˈa mathləkəˈyi ənga ndu lə kuˈyi
anə shili, baˈanə shili ar pəci kəra Nəhu gwu
kwambwal dəgal ta ari. Kəl ta dəl shida ba
ji kuɗəna nji patəu.
28 “Abangə nga nyi ɗa tsu ar pəcir Lotu.
Nji kəl səm, ənga sa, ndu ɗəl ənga ɗəlna,
alenyi nji kəl thləka sə paməpamə ənga hər
ki.
29 Ama pəci kəra Lotu piyari Sodomu, kə
uˈu ənga hakil uˈu shida sara dəməlmau ba ji
dləna nda patəu.
30 “Tangə ənggər ta nga nyi wu nda ɗa ar
pəcir shilər Zər Ndau.
31 Ar pəci ta, ndəra a dar kəra umbwa, ja
sara gya ja vu ki aga vuwa hə sə mai, ara
ja sara sana pəci.” “Ndəra a gwa tagə tsu, ja
sara sha a su ki aga sa hə kar ha nyi mai.
32 Hya ɗəngari səra ɗa ənga mala Lotu!
33 Kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda
tini. Ndəra gəra yiwu piya ja arya yau, ju
nda uya.
34 Yu nar hyi ja, pəci kəra sə kə wu nda ɗa,
nji məthlə a vər pida ar sər pida zəmə ba nja
həri zəmə ba nja piyari vanyi.
35 Mathləkəˈyi məthlə a vər au ar ɓəra, ba
nja həri zəmə ba nja piyari vanyi.”*
37 Kə zəmbəlma nyiˈyar yiwa nyi, ndə na,
“Thlagəu, əman na?” Kə ji shaɗəwa nda, ji
na, “Ma vi kəra sə tətə ari ənа ngə kwadəgəu
wu daɓau.”†

18

Karapau Ar Kəra Ndər Pathla Ənga Malatəsal

1 Yesu nar nyi najaka karapə anə
zəmbəlma nyiˈyar aga ja highiɓəri nda aga
nda dumwa ənga ndər anə Hyal parangə, a
sara nda həɗa mai.
2 Ji na, “Wu vanyi məlmə vanyi ndər
pathla aˈyi kəra gəra hivər Hyal ənga kəra
gəra tal nji.
3 Wu məlmə kə vanyi malatəsal aˈyi kəra
a vər shili parangə əgya ndər pathla ja vər
kədi nyi ju na, ‘Dləwari ɗa ga nə ɗa səra tsaˈa
aga nə ɗa a dumwar dawa ɗa.’

* **17:35** Alenyi tsəfə nə dədəmə cabiya abər kəja səra vir jiga 36na: *“Shili məthləu a gwa tagəu, ba nja həri zəmə ba nja piyari vanyi.”* † **17:37** Najaka ndər ngə cabiya shili nə Yesu.

4 Tanggərma ba ji nggəl, ama wu yukuɗə
kə ji na wu ɗəfuwa ja, ‘Alaga kə aˈyi yu hivər
Hyal mai, nayi tsu wu tal nji mai,
5 ama ara ənggəra mala kə ɓwanə ɗa kər
ənga shili ar kər ar kər, yu nə nyi səra ju
yiwu kau, a sara gangəkura shili nyi kə a
nda nə ɗa həɗa!’ ”
6 Kə Thlagə na, “Nggara mə ja səra ndər
pathla kəra gəra jirkur kə na!
7 Kə hyi nggani, Hyal a yiwu nda nə nyi
səra tsaˈa anə nji nyi kəra ji ɗəmbiya kəra wu
tiwi anə nyi vuˈyi ənga puci səra ndu kədi
wa? Naja ˈyi wu nda dləwari nda ənga kusa
wa?
8 Yu na anə hyi, ju nda nə nda sə tsaˈa kəra
ndu kədi kukusa. Ama ma Zər Ndau wu
nda sha shili, wu sa thləwa ja njir mbərsa
wu duniya kə ya?”

Karapau Ar Kəra Ndər Farisi Ənga Ndər Tsəm Budau

9 Yesu na najaka karapə anə njira həri
Kərnda abər nji tsapəu nga nda, nda dzəgwa
diɗana alenyi nji.
10 Ji na, “Nji sayi məliya nji məthlə kəra
maˈyi a gwu ki Hyal aga nda gwa ndər ənga
Hyal. Pathlə wu pama nda ndər Farisi, ənga
vanyi ndə kə ndər tsəm budau.
11 “Kə ndər Farisi hyaˈari ji taˈyau, ji
dzəguya ndər anə Hyal ja vər na, ‘Hyal, a
usa ngə ri yau ara nayau aˈyi ənggər alenyi
nji mai, njir həl, njir dlərbau, nji səsu. Nayi
tsu aˈyi ənggər ndər dləwu budə kə mai.
12 Yu hə zəmətsini məthlə wu sugu, yu
həbiya pathləu wu sə kumo patə kəra yi
uya.’
13 “Ama kə ndər dləwu budə kə taˈyu
naɗəu, naja aˈyi ɗa tsaˈa ja hyaˈana liya ja
a dəməlmə mai, kə ji cabiya tətəwakur nyi,
ja vər na, ‘Hyal, təhuɗə əgya yau, nayi ndər
bikau!’ ”
14 Yesu na, “Yi wu na nə hyi, ndər tsəm bu-
dau, ji sha a ndu ki nyi gəra bikau wu mwar
Hyal, aˈyi ənggər ndər Farisi mai. Arya
kalar ndəra həri kərnyi, nju nda həya nyi.
Ama ndəra həya kərnyi, nju nda hyaˈana
nyi.”

Yesu Fər Nyi Barka Anə Wazha (Matiwu 19:13-15; Markusu 10:13-16)

15 Alenyi nji shili ənga wazha aga Yesu
a fənggər nda barka. Ənggəra zəmbəlma
nyiˈyar lari abangau, ba ndə tsa ar kəra
nda.
16 Ama kə Yesu ngga wazha, ji na, “Piyara
mau wazha yiɗəɗə nda shili əgya yau. Hya
sara ka nda mai. Arya, təlkur Hyal anə nji
ənggər nanda nga nyi.
17 Ənga jiri yu na anə hyi, kəmir ndəra gəra
dləwuri təlkur Hyal ənggəra zər kushu wu
dləwu, naji wu sən vwagwa mai.”

Ndə Bərba Kəra Wu Təɗəmwa

18 Vanyi ndər təɗəmwa nə Yahudiya yiwa
Yesu ji na, “Maləmə, ndə mənahəu, mi nga
ya məl ya uya pi gəra kuɗa?”
19 Kə Yesu na anə nyi, “Ara mi gu ngga ɗa
ndə mənaha? Ndə mənahə aˈyi mai kəl Hyal
wacu.
20 A səni gau səra dlaɗau cabiya, ‘Ga sara
tsa ndə mai. Ga sara məl səsukur mai. Ga
sara həl mai. Ga sara thla fati ar kəra ndə
mai. Ga sara dlərbə ndə mai. Ga gənggər
nyi səli anə dəngə ənga məngau.’ ”
21 Kə zər baduwari ta na anə nyi, “A ɓəlar
yi səˈyar kə patə tsu yi zər kushu. Mi ngə
səra hya?”
22 Yesu nar nyi, “Sə zəm wacu ngə hyau
anə ngau, ma gu yiwu ga ɗa ndə tsapəu, ga
maˈyi ga nda ɗəlna patər səra ara gau, ba
ga təkəna gənna nyi anə nji ɗaɗali, gu uya
akkəri a dəməlmau. Ba ga dzəgwa shili aga
ga sa nu ɗa.”
23 Ənggəra ji nggari abangau kə zər
baduwari kə ndalər bama, kə ji maˈyi
ənga huɗə ndzəndzau, ara naja ndər bərba
gagaɗau.
24 Ənggəra Yesu lari ɗəfuwa ja a ndzə ri, kə
ji na, “Wu nda ɗa dzadzau gagaɗau anə njir
gənna nda gwu təlkur Hyal!
25 Arya wu nda ɗa ɓatsə anə dləgwam ja
tərabiya wu liya libəra, a ndiya ndər gənna
ja vu təlkur Hyal.”
26 Njira nggari ndər kə ndə yiwa nyi, ndə
na, “Ma abangə nga nyi, wa ngu sən uya
mbəɗa?”
27 Yesu na, “Səra gəra sən ɗa ngau, anə
ndau, ama anə Hyal ɓatsu.”
28 Kə Biturusu shaɗəwa, ji na, “Kəja ˈya
piyari sə patə ˈyi nu ngau.”
29 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Wu sən
yau abangə, yu nar hyi jirkura nyi tsu,
kalar ndəra piyari ki ənga zaməˈyar, ənga

kwamə'yar, ənga tada ənga ama ba əkkə'yi wazha ənga fa arya təlkur Hyal
30 ju nda uya gangəu a adabanga sə'yar kə ji piyari ənggau wu duniya kau, wu duniya kəra wu shili kə tsu pi kəra kuɗau."

Yesu Bəra Ndər Ar Kəra Culi Tə Kəra Ji Wu Nda Tau (Matiwu 20:17-19; Markusu 10:32-34)

31 Kə Yesu həri zəmbəlma nyi'yar kumo apə məthlə a ndar batiti, ji na anə nda, "Kəja, mən wu mai a vu Urshalima, vi kəra səra nabi'yar tsəfəri ar kəra Zər Ndau wu nda nyabiya dzau.
32 Nju nda ləri nyi anə njira a'yi njir Yahudiya mai, aga nda diɗana nyi, nda nə nyi ɓwaɓwatəu, nda dzəgwa təfəri nyi tuli.
33 Ndu nda dəgə nyi ənga wuɗa, nda tsəya nyi, ama pida makərkura nyi ba ja hya'ari sara vir tau."
34 Ama zəmbəlma nyi'yar nggabiya sə kə Yesu na kə mai. Dəɗəwa ngə səra ndər kə cabiya anə nda, ca ngə ɗa nandə səni nggabiya mai.

Yesu Mbəɗana Ndər Kədiyau Kəra Ləfau (Matiwu 20:29-34; Markusu 10:46-52)

35 Ənggəra Yesu dla ləhəu wu dzəri Yariko, kə ja ndə ləfau a vər nggya ar thlər pa lagu, ja kədiyau.
36 Ənggəra ji nggari nji gangəu a vər tərabiya, kə ji yiwa sau ji na, "Mi nga vər ɗa?"
37 Kə ndə na anə nyi, abər, "Yesu ndər Nazəratu nga vər tərabiya."
38 Kə ji hya'ana ɗahəu ji na, "Yesu! Zər Dawuda!* Təhuɗə əgya yau!"
39 Njira a dumwa ndə kughi anə nyi aga ja haɗiya miya ja. Ama kə ji ɓəra hya'ana ɗahəu gagaɗau ja vər na, "Na gə, Zər Dawuda, təhuɗə əgya yau!"
40 Kə Yesu ta'yau, ji na, "Shila mau ənga ja ənggau." Ənggəra ji shili ləhəu, Yesu yiwa nyi,
41 "Mi nga gu yiwu ya məliya nga?" Kə ləfə kə shaɗəwa, ji na, "Thlagəu, ya yiwu ya lari sau."
42 Yesu na anə nyi, "Lari sau! Mbərsa ngau a pahənari liya gau."
43 Aga zəmə kə liya ja lari sau, kə ji nu Yesu, ja vər dləvə Hyal. Ənggəra nji lari sə kə ɗa kau, kə ndə patə fal Hyal.

19

Yesu Ənga Zakka

1 Yesu vu Yariko, ja vər tərabiya wu hu ɗa məlma nyi,
2 kə ja vanyi ndə dəgal nə njir tsəm budau, kəra nja ngga ənga Zakka. Naja tsu ndər gənna,
3 ji ɗa aga ja lari tara wa ngə Yesu, ama naji səni lari nyi mai ara naja ndə tashu, ənga tsu nji gangə gagaɗau.
4 Agabangə kə ji ma'yi a dumwa ənga hwi, kə ji thləwa wu bəla kə ji dagwa, aga ja lari nyi, arya Yesu wu nda tərabiya lagu ta.
5 Ənggəra Yesu thləwa vi ta, kə ji hya'anakər a dəməlmau ji na, "Zakka, kusa ga shida! Əshina yu ɗa məthləpi wu ki ngau."
6 Zakka gya ənga kusa, ji dləwuri nyi ənga huɗə pipida.
7 Ənggəra nji lari abangau, kə ndə mbari ngwungwuni, nda vər na, "Kəja! Wu ki ndər bikə nga ji ɗa məthləpi."
8 Kə Zakka hya'ari a'yi ta'yau, ji na anə Thlagəu, "Nggari, ndə dəgal, yu təkəya səra ara yau bwata məthləu, ba ya təkəna pathla nyi anə nji tətə dənama. Patəkura njira nyi dlərbəri, yu nda shabiya nda sər nda aga foɗəu."
9 Kə Yesu na anə nyi, "Əshina ma, mbəɗau a shiliri wu ki kau, naja ma culi Ibrahimu ngau.
10 Arya Zər Ndau ji shili aga sa gal nji sasa, ənga ja sa canə nda lagur mbəɗau."

Karapau Nə Pam Kumou (Matiwu 25:14-30)

11 Tsu nda vər sə himi sə'yar kau, kə Yesu dumwa ənga na vanyi karapə anə nda, ara a ɗar ləhəu wu dzəri Urshalima, ənga nja vər ɗənga abər təlkur Hyal wu cabiya dzə aga zəməu.

---

* **18:38** Najakə ngə thləmə kəra nji nə nyi anə Yesu ndər mbəɗa nji. A'yi cabiya abər Dawuda ngə tada yaya nyi mai, ama sara wu culi nyi ənggəra nabi ɗəɗəm'yar nana. Tsamiya Luk 1:32; 4:31.

12 Kə ji na anə nda, “Nji sayi məliya vanyi
ndə dəgal kəra ma'yi a ndu vanyi məlmə
naɗə aga nja fiya nyi təl ja dzəgwa sha shili.
13 Kadivira ja mai, ji ngga kumo wu
pama mafa nyi'yar, ji nə nda pam papathlə
ji dzəgwa na anə nda, ‘Shafəli mau əni kəl yi
sha shili.’
14 Njir məlmə nyi wu yiwu nyi mai. Aga-
bangau, kə ndə səwa cama ayukuɗa ji mai
a ndu məlmə ta abər, ‘Na'yu yiwu ndə kə ja
ɗa təl ar kəra 'ya mai.’
15 “Kə nji fiya ndə kə təl, ji dzəgwa sha
shili wu ki. Ənggəra ji shili kə ji səwa nja ng-
gari nyi mafa nyi'yar ta, aga ja səni nubwa
kəra ndə uya ar kəra səra ji nə nda.
16 Ndə tanggərma shili ji na, ‘Thlagəu, a
uyari yau nubwa pam kumo a dar kəra
pam pathləu ta gə nə ɗa ta.’
17 Kə thlagəri ki kə na anə nyi, ‘Usi mafa
tsapəu ndər məl thlər tsa'a miya ɗəfu! Gə
məl thlər ngau, tsa'a miya ɗəfu ənga sə
kushu kəra nji nə ngau, yu məliya ga səm
təlkur ar kəra məlmə paməpamə kumou.’
18 Mafa nə məthləkura nyi shili ji na,
‘Thlagəu, a uyari yau nubwa pamə təfu a
dar kəra pamə zəmə ta gə nə ɗa ta.’
19 Thlagər ki nyi shaɗəwa anə ndə kau,
‘Gə wu səm təlkur ar kəra məlmə paməpamə
təfu.’
20 “Kə vanyi mafa shili ji na, ‘Thlagəu,
kə ja pamə zəmə ngau. Yi pəɗiya wu
kukuzhal, yi ɗəwana.
21 Ara yu hivər ngau, arya na gə ndə
dzadzau ngau. Kəja ga fa səra kəra nə gau,
gu gəm tsu səra gə kəra thləka na.’
22 Kə ji na anə nyi, ‘Nagə mafa ɗəmwa
'yi hangəkal, yu məliya ngə numa ənga səra
biya sara wu miya gau! Əngwar gau nayi
ndəra nji kəra səni hangəkal nyi, ndər fa sə
nji kurthləu ənga yiwu gəm ar vi kəra yi kəra
thləka na.
23 Tsa'a nga nyi, ama mi ngə ɗa nagə fiya
gənna ɗa ar vi fə gənna maya, aga ma'yi shili
ya uya akkəri ar kəri mai ya?’
24 “Kə ji na anə nji ta ta'yi əkkə'yi ja,
‘Dləwura mau gənna dubu pathləu kəra ara
ja kau, ba hya nə nyi anə ndəra ənga dubu
kumou.’
25 Ama kə ndə shaɗəwa nyi, ndə na,
‘Thlagəu, pamə kumo nga ara ja.’
26 Ji shaɗəwa, ji na, ‘Yi wu nar hyi, ndəra
a'yi ənga sau nju nda cakəri nyi. Ndəra kəra
a'yi ənga sau, alaga sə kushu kəra a'yi ara ja
nju nda dləwuri.
27 Njira dawa ɗa kau, nji kəra gəra yiwu
ya ɗa təl ar kəra nda kau, fa'ari nda mau a
shili nja tsəya nda wu mwa ɗa.’ ”

Yesu Vu Urshalima (Matiwu 21:1-11; Markusu 11:1-11; Yahwana 12:12-19)

28 Ənggəra ji nana abangau, kə ji dumwa
a vu Urshalima.
29 Ənggəra Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar vu
məlmə Bethfaji ənga Bethlani, məlmə kəra
ləhəu wu dzər Urshalima, kəra a dar kəra
mə zaitunu. Kə Yesu səwa zəmbəlma nyi'yar
məthləu,
30 Ji na anə nda, “Ma'ya mau a vu zər
məlmə kə a ndumwar hyi kau, ənggəra
hyi vwau, hyu vuwa thləwa zər kwara
mbamba ar sə'yi, kəra nji gəra saya dari,
hya pəlna nyi hya hər ɗa a shili.
31 Ma nji yiwa hyi, ‘Mi ngə ɗa hyu məl
abanga?’ Kəl ba hya na, ‘Thlagə ngu yiwu
ja məl thlər əni.’ ”
32 Njira nji səwa, ndə ma'yi, kə ndə thləwa
kalar sau ənggəra Yesu nar nda ta.
33 Nda vər pəl nyi ja, kə thlagəri kwara
nyi na anə nda, “Aga mi nga hyu pəl nya?”
34 Kə ndə na, “Thlagə ngu yiwu ja məl
thlər əni.”
35 Kə ndə həri nyi a shila nə Yesu. Ənggəra
ndə fər ləgutər nda a dar kwara nyi, kə ndə
dləwari Yesu ndə fəri nyi a dar ya kwara nyi.
36 Ənggəra ja vər ɓau, kə nji dzəgwa səya
ləgutər nda a gyar lagu.
37 Ənggəra ji shili ləhəu wu dzəri Urshal-
ima, mə tsa ga vi kəra lagu sa gya ar dza gar
nə wur Zaitunu, kə daɓər zəmbəlma nyi'yar
gangəu daɓau nda vər usa Hyal, nda vər
fal nyi tsu ənga ɗahəu ənga dənama arya sə
dədəgur paməpamə kəra ndə lari.
38 Nda vər na!
“Barka a nggyar anə təl
kəra wu dla wu thləmər Thlagəu!
Jaməkur a nggyari a dəməlmau,
ənga kadakadarkur anə Hyal!”

39 Kə alenyi njir Farisi kəra wu pama
nda na anə nyi, “Maləmə, ga kughi anə
zəmbəlma ngə'yar nda nggya zəməu!”

40 Ji shaɗəwa nda, ji na, “Ya nar hyi,”
“alaga ndə bəgau, tsəka ˈyar kə ənga kər nda
ndu wau.”

Yesu Tiwi Arya Urshalima

41 Ənggəra ji shili ləhəu gagaɗau, ji
tsamiya vu Urshalima, kə ji tiwi anə nyi.
42 Ji na, “Kara nggərau, ma ja hyi nda səni
səra wu nə hyi nggya jaməu! Ama kə ja a
ɗar ɗəɗəwa ara hyi.
43 Pəci a vər shili kəra dawar hyu nda
zəwar hyu masəmə nda dzəgwa pa ənga hyi.
Sojar nda ngu nda zəwar hyi.
44 Ndu nda həradləna ngau ənga nja dləna
njira a gwa patəu. Nandə wu nda piyari
tsəka zəmə ar kəra kuvwa nyi mai. Səˈyar
kə wu nda ɗa ənga hyi ara nahyi aˈyi sənbiya
abər Hyal shili aga mbəɗa hyi mai.”

Yesu A Gwu Ki Hyal
(Matiwu 21:12-17; Markusu 11:15-19; Yahwana 2:13-22)

45 Kə Yesu vu ki Hyal ji vuwa kədləbiya
njira vər ɗəl ənga ɗəlna sə a vuna patəu,
46 ji na anə nda, “Tsətsəfə nga nyi,
“ ‘Nju ngga ki ɗa
ənga vir kədi Hyal,’
ama kəja hya shabiyari
ji ɗa vir ɗəwa
njir ɗalagu.”
47 Parangə ja vər highiɓau wu ki Hyal.
Ama pubu dədəgal ˈyar, ənga maləmə
dlaɗəˈyar, ənga nji dədəgal nə məlmə ndu
gal lagu kəra nda daɓaga tsəya nyi ari.
48 Ama nandə uya lagu kəra nda səni
tsəya nyi mai, ara ndər nyi a uyari vi wu
ɗəfuwa nji, ənga nandə wu yiwu ndər zəmə
a təɗau a gyiwu ˈyi mai.

20

Yiwa Sau Ar Kəra Dənama Nə Təlkur Nə Yesu
(Matiwu 21:23-27; Markusu 11:27-33)

1 Vanyi pəci Yesu gwu ki Hyal ja vər
highiɓau, ja vər tətəlna ndəshigu məsahəu
anə nji, kə pubu dədəgal ˈyar, maləmə
dlaɗəˈyar ənga njira nggurəm shili ara ja.
Ndə sa yiwa nyi,
2 “Ənga dənama wa nga gu məl səˈyar ka?
Wa ngə nə ngə dənama nə məl səˈyar ka?”
3 Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Nayi ma yu
yiwari hyi. Nar ɗa mau,
4 dənama kəra Yahwana məl baɓətizəma
əni, Hyal ngə nə nyi əndəga ndau?”
5 Kə ndə ndər wu pama nda, ndə na, “Ma
mən na, ‘Sara ara Hyal nga nyi dla,’ ju nda
na, ‘Mi ngə ɗa nahyi hənggəri ənga ja mai
ya?’
6 Ma tsu mən na, ‘Sara ara nji,’ gangəkura
nji kə ndu nda vavaka mən ənga tsəka, arya
patəkura nda a hənggəri abər Yahwana nabi
nga ja.”
7 Agabangə kə ndə na anə nyi, “Naˈya səni
vi kəra dənama nyi dla sara ri mai.”
8 Kə Yesu na anə nda, “Nayi ma, nayi wu
na anə hyi, tara ənga dənama wa nga yu məl
səˈyar kə mai.”

Karapau Ar Kəra Njir Hə Fa Nə Inabi
(Matiwu 21:33-46; Markusu 12:1-12)

9 Kə Yesu nar nyi najaka karapə anə nji,
ji na, “Nggara mau vanyi karapau, Vanyi
thlagər fa aˈyi kəra thləkana fa wur inabi. Ji
zəwari fa kə wu masəmə, ənga ji labiya kaˈu
nə ɓəci ˈyimir wur inabi. Kə ji liya dzaˈwu
nə ɓəla fa. Kə ji tətəkəna fa anə njir zəwa, ba
ji maˈyi a nda gə ndau.
10 Ənggəra pəcir fwahəu ɗa, kə ji səwa
mafa nyi a nda nə njira hə fa, aga ja dləwuri
nyi akkəri nyi nə inabi sara wu fa wur inabi
nyi. Ama kə njira həri fa kə dəgəna mafa
kau, ka dzəgwa səwa nyi ənga tsi kurthləu.
11 Kə ji ɓəra səwa vanyi mafa nyi, ama kə
ndə ɓəra dəgəna nyi ka həna səli nyi, ndə
dzəgwa shabiya nyi ənga tsi kurthləu.
12 Kə ji ɓəra səwa mafa nə makərkura nyi,
kə ndə uya nyi ənga mbəlgəu, ndə vakana
nyi a biya.
13 “Kabangəkau, ndə kə thlagəri fa inabi
kə na, ‘Mi nga ya məla? Yu səwa zər ɗa kə
zəmə kə yu yiwu kau, tara ba nda gənggər
nyi səli.’
14 “Ama ənggəra njir hə fa kə lari nyi, kə
ndə na wu pama nda, ənghəng! ‘Kəja ndər
faˈa ki nyi. Məna tsəya nyi, ba sər faˈa ki nyi
kə patə a ɗa nər mən.’
15 Kə ndə tsəya nyi ka vakana nyi a biyar
ya kər ki.
“Kabangəkau, mi nga hyu nggani thlagəri
fa kə wu nda məl ənga njir hə fa ka?
16 Ju nda shili ja sa dləna patər njir hə fa
kau, ba ja dzəgwa nə nyi fa anə nji pamə
tsu.”

Ənggəra nji kə nggari abangau kə ndə na,
“Hyal ja tsana!”
17 Ama kə Yesu tsamə nda kə ji yiwa, “Mi
ngə sə kə cabiya wu ndər Hyal kəra tsətsəfa?
“ ‘Tsəka kəra njir hər diɗana
ca ngə ɗa tsəka ɓəlkər.’
18 Kalar ndəra təɗau a gyar tsəka kau, ju
ɓəɓəl, ama ndəra tsəka kə təɗə a gyar ja, ju
əya dzə huhutəu.”

Yiwa Sau Ar Kəra Ki Budau Anə Təl Kayisaru (Matiwu 22:15-22; Markusu 12:13-17)

19 Ənggau ngə maləmə dlaɗə'yar ənga
pubu dədəgal 'yar ndu yiwu nda mbari
Yesu, arya ndə sənbiya abər karapə kə ji lə
kə ar kəra nda nga nyi, ama kə hivər mbar
nda ara dlamir nji.

Ki Budau Anə Kaisaru

20 Kə ndə dzəgwa gal lagu, ndə kina alenyi
nji aga nda ɗa ənggər nji tsapəu, nji jiri. Ndə
dzəgwa səwa nda a ndəgya Yesu aga nda ngə
ya nyi ləbam ənga səra ndu yiwa nyi, aga
nda uya nda nə nyi Yesu anə ndər pathla
kəra ənga dənama nər 'yi'yir Roma.
21 Nji kə nji səwa kə na anə Yesu,
“Maləmə, 'yi wu səni abər ndər ngau ənga
highiɓə ngau jiri nga nyi, 'yi wu səni tsu na
gu ca paməpaməkur mai, ama gu highiɓə
səra jiri nə lagu Hyal anə nji patəu.
22 Wu ɗənga ngau, a ɗar tsa'a 'ya ki budau
anə təl Kayisaru əndəga awau?”*
23 Ama Yesu a sənbiya tsətsəlkur nda, kə ji
na anə nda,
24 “Canə ɗa mau kwaɓa. Bama wa ənga
thləmər wa nga ri ka?”
25 Ndə shaɗəwa nyi, “Nə Təl Kayisaru
ngau.” Kə ji nar nda, “Ma abangau, hya nə
nyi anə təl Kayisaru səra nə nyi, ba hya nə
nyi anə Hyal səra nə Hyal.”
26 Ənggau kə ndə tini mbari nyi ənga ndər
wu mwar nji. Kə ndə nggya zəməu, ara
shaɗəwa nyi ɗa sə dədəgur anə nda.

Hya'ari Sara Vir Tau Ənga Hədzau (Matiwu 22:23-33; Markusu 12:18-27)

27 Kəja alenyi njir Sadusi, njira na abər
hya'ari sara vir tau a'yi mai, ndə dla əgya
Yesu, ndə na,
28 “Maləmə, Musa tsəfəri 'ya najaka
dlaɗau abər, ‘Ma ndə tau ji piyari mala nyi
kəra gəra wazha, a kyau zamə nyi a həri
mala kə aga ja uya wazha anə zamə nyi.’
29 Nji sayi məliya alenyi nji nanda
məɗəfau, nanda patə zamə nga nda. Kə
dəgala nda həri mala ba ji tau kəra yabiya
zər.
30 Kə nə məthləkura nyi həri mala kau.
31 Nə makərkura nyi abangau. Kə ɗa
patəkura nda məɗəfə həri mala kau, ama ba
ndə tə patə gəra ya ənga mala kau.
32 Wu yukuɗa nyi, mala kə ma ba ji tau.
33 Kabangəkə ya, pəcir hya'ari sara vir
tau, mala wa nga ju nda ɗa? Arya patəkura
nda a həri nyi ri nda aga mala.”
34 Yesu na anə nda, “Nji kabangəkə kəl hə
dzə nga ndu hau wu paməu,
35 ama njira wu nda ɗa tsa'a aga hya'ari
sara vir tau nga ndu vu təlkur Hyal wu pəci
ta, nandə wu hə dzə mai.
36 Ndu nda ɗa ənggər waladi'yar, nandə
wu ɓəra tə mai. Ndu nda ɗa wazha Hyal ara
a hya'ari nda sara vir tau.
37 Musa ənga kərnyi a cabiyari ar babal
abər njira tau ndu nda hya'ari ənga pi.
Wu ndər ar kəra kədləl kəra mbari u'u, ji
ndər ar kəra Thlagə abər naja ngə, ‘Hyal nə
Ibrahimu ənga Ishaku ənga nə Yakubu.’
38 Naja a'yi Hyal nə nji tətə mai ama nə
njira ənga pi. Anə nyi kalar ndau ənga pi
nga ja.”
39 Kə alenyi maləmə dlaɗə'yar ndə ndər
ndə na, “Maləmə, a nabiyar gə kakaləu!”
40 Ənggau nandə ɓəra uya dənama nə yiwa
nyi vanyi sə mai.

Yiwa Sau Ar Kəra Kərsiti (Matiwu 22:41-46; Markusu 12:35-37)

41 Yesu yiwa nda ji na, “Abari nga nju səni
na abər Kərsiti zər Dawuda?
42 Dawuda ənga kərnyi na wu ləkakaɗə nə
Zabura:
“ ‘Thlagə na anə Thlagə ɗa,
Nggya lagu mazəma yau,
43 kəl yi fiya dawa ngau əgya kiɗa hiya gau.”

44 Dawuda ji na anə Kərsiti ‘Thlagəu.’ Ya
abari nga ja səni na anə nyi zər nya?”

* **20:22** Ənggau ləbam nga ndə ngga anə Yesu. Njir Roma nga vər səm təlkur ar kəra njir Izirayila ənga dənama. Kə ji ndiya nda ənga səni sau.

Yesu Cabiya Sərа Maləmə Dlaɗəˈyar Aga Nyi
(Matiwu 23:1-36; Markusu 12:38-40; Luka 11:37-54)

45 Ənggəra nji patə a vər sə himi nyi, kə ji nar nyi anə zəmbəlma nyiˈyar abər,
46 “Hya hangəkal ənga maləmə dlaɗəˈyar. Ndu yiwu nda ɓau wu pama nji wu kar ha nggunggurəm ənga nja dzəgwa usa nda ar sugu. Ndu yiwu tsu nja nə nda vir nggya tsapə wu umbwa daɓə dzə njir Yahudiya, ənga vir nggya nə kadakadarkur ar vir mini.
47 Nanda ngə njir səm kari nə mathləkəˈyi təsal, nda dzəgwa ndər ənga Hyal tugu aga nja lari abər aˈyi nda. Jiri, nanda ngu nda lari ɓwaɓwatə gagaɗau a ndiya nji patəu.”

21

Lə Sə Malatəsal Anə Hyal
(Markusu 12:41-44)

1 Yesu hyaˈanakər kə ji lari alenyi njir gənna a vər fə gənnar nda a gwu cala tsəm sau a gwu ki Hyal.
2 Kə ji lari vanyi malatəsal kəra sə nyi aˈyi mai ji shili ənga kwaɓa nyi məthlə kə ji puwa a gwu cala.
3 Kə Yesu na, “Jiri, nga yu na anə hyi,” “səra mala tətə dənama kə fuwa, a ndiya nə nji kə patəu.
4 Arya patəkura nda ndə fuwa sara wu gangəkura nda əni, ama naja ənga tukur kəra ja əni, kə ji fuwa səra ju nggya aga nyi patəu.”

Yesu Ndər Ar Kəra Dla Kəra Ki Hyal Wu Nda Dla
(Matiwu 24:1-2; Markusu 13:1-2)

5 Alenyi zəmbəlma nyiˈyar dzəguya ndər ar kəra ki Hyal, ənga culi tsəka mənahəu kəra nji həri əni, ənga sər ɓathlə umbwa məmənahə kəra nji nə nyi anə Hyal. Ama kə Yesu na,
6 “Ma aga səˈyar kə hyu tsamə kau, pəci wu shili nahyi wu nda thləwa tsəka zəmə ar kəra kuvwa nyi mai, kalar zəma nyi nju nda vakana a gyiwu ˈyi.”

Ɓwaɓwatə Nə Tanggərma
(Matiwu 24:3-14; Markusu 13:3-13)

7 Ndə yiwa nyi, “Maləmə,” nar ˈya, “ənuwa ngə pəci kəra səˈyar kə wu nda ɗar kəra, ənga mi ngu nda ɗa mətsamə nə shili nga, ənga kuɗiyar najaka duniya?”
8 Kə ji shaɗəwa nda, “Hya nggya hya tsamə ənga hangəkal nja sara nggutana hyi. Arya nji gangəu wu nda shili wu thləmə ɗa, ndu na ənga kərnda, ‘Nayi ngə Kərsiti,’ ənga, ‘Pəci a ɗar ləhəu.’ Hya sara nu nda mai.
9 Hya sara hivər mai, ma hyi nggari ar kəra papa ənga ndər əngwa əngwa ar kəra papa, hangəkalər hyi ja sara hyaˈari mai. Kəl ma səˈyar kə nyabiya dzau, ama tsu kuɗər duniya naɗəu. ”
10 Ji dumwa ənga na, “ˈYiˈyi wu dləɗə ˈyiˈyi, ənga təlkur wu nda par təlkur.
11 Wuɓau ənga kənggəɗər ˈyiˈyi wu nda ɗarkər ar vi paməpamə gangəu, ənga shiləgəˈyar paməpamə ar kalar vi paməpaməu. Nju nda lari sər lə hivər ənga sər dədəguˈyar sara dəməlmau.
12 “Ama kadivira səˈyar kə ɗa, nju nda mbari hyi nja nə hyi ɓwaɓwatəu. Nju həri hyi a ndu umbwa daɓə dzə njir Yahudiya aga nja thlana hyi numa, nja ɓəra fuwa hyu fursəna. Nju həri hyi a dumwar təlˈyar ənga nji dədəgal nə məlmə arya thləmə ɗa aga nda ɓəra thlana hyi numa.
13 Səˈyar kə ngu nda nə hyi lagu nə tətəlna ndəshigu məsahəu ar kəra yau.
14 Agabangə hya fər kər əni tsu kaɗəu abər nahyi wu nda ɓwakər ənggəra hyu nda həbiya kərhyi mai.
15 Arya yu nda nə hyi sər na ənga sənbiya aga alaga zəma dawar hyi a səni nda shabiya ndər hyi ənga kəpalna səra hyu na mai.
16 Əkkəˈyi dər hyi, ənga zaməri hyi, ənga nji gə hyi, ənga bazhir hiˈyar wu nda ləri hyi anə nji, ənga nju nda tsəya alenyi nju pama hyi.
17 Patəkura nju nda yiwu shishir dza hyi mai arya thləmə ɗa.
18 Ama shishir kəra hyi zəmə wu nda sa mai.
19 Ma hyu səni cinapi hyu uya mbəɗau.

Yesu Nana Ənggəra Urshalima Wu Nda Dla
(Matiwu 24:15-28; Markusu 13:14-23)

20 “Ma hyi lari sojaˈyar zəwar Urshalima, hya səni abər pəcir kuɗə nyi a ɗar ləhəu.

21 Kə njira wu ˈyiˈyir Yahudi, nda hwi a du
mau. Njira wu hu ɗa məlmə nda biya, njira
a biyar ya məlmə nda sara vu hu ɗa məlmə
mai.
22 Arya pəci kə pəcir pathla ngau, a ɗar
tsaˈa nja nyabiya səra tsətsəfau wu ndər
Hyal.
23 Sər təhuɗə anə mathləkəˈyi kəra ənga
huɗəu ənga kəra a vər lə uˈwa ar pəci ta! Ara
ɓwaɓwatə ɗəmwaˈyi wu nda vu ˈyiˈyi kau,
ətsu huɗə ndzəndzə nə Hyal wu nda gya ar
kəra nji kau.
24 Nju nda tsəya alenyi nja vər pa, nju nda
mbari alenyi nji nja maˈyi ənga nda a ndu
mafakur a ndu alenyi ˈyiˈyi. Njira aˈyi njir
Yahudiya mai ndu nda səmku Urshalima,
kəl pəcir nda nyabiya dzau.”

Shilər Zər Ndau (Matiwu 24:29-31; Markusu 13:24-27)

25 “Nji wu nda lari sə paməpamə nə lə
hivər ar pəci, ənga hya, ənga shashilga. Wu
duniya tsu nju nda gwu ɓwaɓwatə ənga
hivər ara par ˈyimi ar tsadau.
26 Nju nda shavər ara hivər ənggəra nda
vər ɗənga ar kəra səra a vər shili wu duniya,
arya pəci, hya ənga shashilgaˈyar nju nda
kənggəɗər nda.
27 Wu pəci ta nju lari Zər Ndau ju shili wu
dlama ənga dənama ənga kadakadarkur.
28 Ma səˈyar kə a dzəguyar ɗa, hya hyaˈari
hya taˈyau ənga jirkur hyi ara pəcir mbəɗər
hyi a ɗar ləhəu.”

Highiɓau Ar Kəra Wur Kanda (Matiwu 24:32-35; Markusu 13:28-31)

29 Kə ji nar nda najaka karapau,
“Tsamiya mau wur ɓəla ənga alenyi wuˈyar.
30 Ma ndə dzəguya thlə hyali, nahyi ənga
kərhyi, hya səni abər biyargwa a shiliri.
31 Abangə tsu, ma hya lar səˈyar kə a ɗari,
hya nggya ənga səni abər təlkur Hyal a ɗar
ləhəu.”
32 “Yu nar hyi jirkura nyi, najaka za-
manəu, aˈyi wu tərabiya mai, kəl səˈyar kə
patə nyabiya dzau.
33 Dəməlmau ənga gyiwu ˈyi wu nda
tərabiya, ama ndər ɗa nə nyi wu təɗau a
gyiwu ˈyi mai.”

Kughi Ar Kəra Nggya Ənga Fərkər

34 “Hya hangəkal ənga kərhyi. Hya sara pi-
yari səm ənga sa sə sasa, ənga ɓwaɓwatə nə
nggya biya duniya ja sara həna hangəkalər
hyi mai. A sara pəci kə a shili ar kəra hyi
ənga kəra sənkur hyi
35 ənggər ləbam. Ara wu nda shili ar kəra
nji patə kəra wu duniya pəci ta.
36 Hya nggya ənga fər kər, hya ndər
ənga Hyal parangə aga hya uya dənama
nə tərabiya wu səˈyar kə nda ɗa kə aga ja
daɓaga ɗa hya taˈyau wu mwar Zər Ndau.”
37 Kalar pəci, Yesu a vər dumwa ənga
highiɓau wu ki Hyal, ama ma wagəu ɗa ba
ja maˈyi a ndar vi kəra nja ngga ənga Gar mə
Zaitunu ba ja pida a dəna.
38 Kaɗə kalar mudlə nji patə tsu ndu shili
əgya ja nda sa sə himi nyi wu ki Hyal.

22

Ndə Mbiya Miya Aga Tsa Yesu (Matiwu 26:1-5; Markusu 14:1-2; Yahwana 11:45-53)

1 Pəcir məl lardur nər njir Yahudiya ənga
macikəl kəra gəra thləlam, kəra nja ngga
ənga lardur vəlna a ɗar ləhəu,
2 kabangəkə pubu dədəgal ˈyar ənga
maləmə dlaɗəˈyar nda vər gal lagu ənga
dabar kəra nda daɓaga tsəya Yesu, ama
hivər a vər tə nda ara nji.

Yahuda Isikarayoti A Hənggəri Ja Ji Wu Nə Nda Yesu (Matiwu 26:14-16; Markusu 14:10-11)

3 Kə Shatan gwu ɗəfuwa Yahuda, kəra
nja ngga ənga Isikarayoti pathləu wu pama
zəmbəlma nyi kumo apə məthləu.
4 Kə Yahuda maˈyi a ndəgya pubu dədəgal
ˈyar ənga dəgal njir ɓəla ki Hyal aga ja nda
nar nda ənggəra ju səni pəlna nyi pəzhi anə
Yesu.
5 Kə ɗa sər caguli anə nda, ndə hənggəri
ndu nə nyi gənna.
6 Yahuda tsu a hənggəri ja ənga səra ndə
na, ja vər gal lagu mənahəu kəra ja səni pəlna
nyi pəzhi anə Yesu kəra ja gəra səni.

Yesu Səm Sər Səm Nər Vəlna Ənga Zəmbəlma Nyiˈyar (Matiwu 26:17-25; Markusu 14:12-21; Yahwana 13:21-30)

7 Kə pəcir lardur nər macikəl kəra gəra
thləlam shili, kəra ɗa ca ngə pəcir thla gamə
nər lardur nər vəlna.
8 Yesu səwa Biturusu ənga Yahwana, ja
vər na, “Maˈyi mau hya nda məliya mən vir
səm sər səm nə vəlna aga məna səm.”
9 Kə ndə yiwa nyi ndə na, “Əmani nga gu
yiwu ˈya pabəra?”
10 Ji na anə nda, “Ənggəra hyu vu hu ɗa
məlmau, ndə sal a vər hə təm ənga ˈyimi wu
thləwa hyi. Nu nya mau a ndu ki kəra ju nda
vuwa gwa.
11 Hya nar nyi anə thlagər ki kau,
‘Maləmər ˈya ngə səwa ˈya aga ˈya nar ngau,
“Əmani ngə umbwa dləwu məthləpi kəra
nayi ənga zəmbəlma ɗaˈyar wu nda səm sər
səm nər vəlbiya a gwa?” ’
12 Ju nda canə hyi umbwa kəra a dar kəra
umbwa kəra dəgal kəra nja məliya ri. Ənggau
hya məliya kalar sau, aga səm sər səm.”
13 Kə ndə maˈyi ndə nda thləwa kalar sau
ənggəra Yesu nar nda ta, kə ndə dzəgwa
məliya vir səm sər səm nər lardur nə vəlna.

Səm Sər Səm Yiwukur Nə Thlagəu (Matiwu 26:26-30; Markusu 14:22-26; 1 Kwaranthli 11:23-25)

14 Ənggəra pəci ɗa, kə Yesu ənga cama səsə
nyiˈyar nggya aga nda səm sər səm.
15 Kə ji na anə nda, “A yiwur yau gagaɗau
aga ya səm lardur nər vəlbiya kə ənga hyi
kadivira ya dzəgwa lar ɓwaɓwatəu!
16 Arya yu nar hyi, nayi tsu ɓəra səm sə kə
ənga hyi mai kəl ma jirkura nyi nyabiya dzə
wu təlkur Hyal.”
17 Kə ji həri kyakiwa, kə ji usari Hyal ji na,
“Həra mau hya təkəya wu pama hyi.
18 Ya vər na anə hyi abər, tsu yu ɓəra sa
ˈyimir yayar wur inabi mai, kəl ma təlkur
Hyal shili.”
19 Abangau, kə ji həri macikəl, kə ji lər
usaku anə Hyal, ba ji ɓəɓələwa, kə ji nə nyi
anə zəmbəlma nyiˈyar, ju na, “Dləwura mau
hya səm, naja kə kumər dza yi ngau, hya
məl abangau aga ɗəngari ənga yau.”
20 Abangə tsu, ayukuɗa sər səm nə wagəu,
kə ji həri kyakiwa ta, ji na, “Kyakiwa kə
ca ngə alkawal mbamba mafəliyangə kəra
Hyal məliya ənga mashi ɗa kəra nju nda
pəna arya hyi.
21 Ama kəja tsa ndəra wu nda thləna
hiyau wu cala ənga yau!
22 Zər Ndau wu nda tau ənggəra Hyal
nana, ama sər təhuɗə anə ndə kə pəlna nyi
pəzhi kau!”
23 Kə zəmbəlma nyiˈyar dzəguya yiwa wu
pama nda, tara wa ngu nda məl sə kau.

Kəpal Ar Kəra Dəgalkur

24 Abangau kə kəpal hyaˈari wu pama
zəmbəlma nyiˈyar abər tara wa ngu dəgal
wu pama nda.
25 Yesu na anə nda, “Təlˈyar nər duniya
vər cina njira əgya kiɗa nda, ənga tsu njira
wu səm dəgalkur wu na abər nanda ngə,
‘Njir dləwa nji.’
26 Ama ja sara ɗa abangau wu pama hyi
mai. Ndəra dəgal wu pama hyi ja ɗa ənggər
ndəra ndiya ənga kushu, ndər səm təlkur tsu
ja ɗa ənggər ndər məl thlər.
27 Wa nga ndiya ənga dəgala, ndəra nggya
vər səm sər səm əndəga ndəra həri sər səm a
shili? Aˈyi ndəra vər səm wa? Ama nayau
wu pama hyi ənggər ndər məl thlər anə hyi.
28 “Nahyi ngə njira nggya ənga yau wu
patər ɓwaɓwatə kəra yi lari.
29 Ənggəra dəɗa caɗəbiya ɗa aga ya səm
təlkur, abangə nga ya vər nə hyi tsu,
30 abangə nga hyu nda səm, hya sa ənga
yu təlkur ɗa. Ətsu hyu nda nggya ar vir səm
təlkur, hya dzəgwa səm təlkur ar kəra culi
kumo apə məthlə nə Izirayila.
31 “Simanu, Simanu, Shatan a dləwuri ja
dənama aga ja dzəbiya hyi patəu, ja təkəbiya
hyi ənga yau ənggəra ndər zəwa wu təkə uhi
ənga cacangə.
32 Ama a kədi ri yi Hyal anə ngau,
Simanu, a sara mbərsa ngau a təwa mai.
Ayukuɗa ma ga sha ara shili əgya yau, ga sa
cakəri nyi dənama anə zamə ngəˈyar.”
33 Simanu shaɗəwa, ji na, “Thlagəu, a
pabəri yi kərɗa aga ya maˈyi a vu fursəna
nga gau, alaga tə ma.”
34 Yesu shaɗəwa, “Biturusu, yu nar ngau,
kadivira vəgəm nda wau əshina əvuˈyi, gu
nda na, na ga səni ɗa mai ar kər ar kər
makəru!”

Pərki, Mbala Ənga Katsakər

35 Kə Yesu yiwa nda, “Ənggəra yi səwa hyi
gəra pərki, gəra mbala ənga ɓiɓi, a tini ri hyi
sə ya?” Əngwar nda, “Awau.”
36 Kə ji dzəgwa na anə nda, “Ama ka-
bangəkau, ma gə ənga pərki, ga həri, ənga
mbəl ɓə tsu, ma tsu katsakər aˈyi ara ngə
mai, ɗəlna ləgutə ha ngau ga ɗəlbiya zəmə
əni.
37 Yu nar hyi abər sə kə tsətsəfə kə abər,
‘Nji jigabiya nyi wu pama njir bikau,’ ya
nar hyi a ɗar kakalə səˈyar kə nda nyabiya
dzə ar kəra yau. Jiri, patər səra tsətsəfau ar
kəra yau a vər nyabiya dzə saməu.”
38 Zəmbəlma nyiˈyar na, “Thlagəu,
tsamiya, kə ja katsakər məthləu.” Yesu na,
“Tsaˈa abangau.”

Yesu Kədi Hyal A Dar Kəra Mə Zaitunu
(Matiwu 26:36-46; Markusu 14:32-42)

39 Yesu piyari vi ta ji maˈyi a ndu mə za-
itunu ənggəra ji tsəliya, kə zəmbəlma nyiˈyar
nu nyi.
40 Ənggəra ndə thləwa vi ta, kə ji na anə
nda, “Hya kədi Hyal hya sara təɗau a gu
dzau.”
41 Kə ji ɓana dzə tsaləu sara wu dzəri nda,
ji ɓəliya undi ju kədi Hyal,
42 “Tada, ma gu yiwu, həna ɗa ɓwaɓwatə
kau, ama aˈyi səra yu yiwu mai, ama səra gu
yiwu bəgə ja ɗa.”
43 Kə waladi sara dəməlmau shida əgya ja,
ja vər fə ɗəfu anə nyi.
44 Ənggəra Yesu wu ɓwaɓwatə gagaɗau,
kə ji dumwa ənga kədi Hyal ənga jirkur, ka
dzəgwa ɗa vitəku kəra a vər biya sara wu dza
ja ənggər mashi nga vər təɗau a gyiwu ˈyi.
45 Yesu hyaˈari sara a vər kədi Hyal, ji sha
a ndəra zəmbəlma nyiˈyar, ba ji thləwa nda
wu ghanyi, ara həhəɗakura nda ənga huɗə
ndzəndzau.
46 Ji yiwa nda, “Mi ngə ɗa hyu ghanya?
Hyara mau, hya kədi Hyal, hya sara təɗau
a gu dzau.”

Nji Mbari Yesu
(Matiwu 26:47-56; Markusu 14:43-50; Yahwana 18:2-11)

47 Tsu ja vər ndər kə dlamir nji shili,
Yahuda, pathləu wu pama kumo apə
məthləu, naja ngə dumwa anə nda. Ji shili
əgya Yesu aga ja bərpə nyi,
48 ama kə Yesu yiwa nyi, “Yahuda, ənga
bərpə dzə nga ga pəl pəzhi anə Zər Ndə ya?”
49 Ənggəra njir nu Yesu lari səkə a vər
yiwu ja ɗa kau, kə ndə na, “Thlagəu, ˈya məl
thlər ənga katsakər ˈya ya?”
50 Pathlə wu pama zəmbəlma nyiˈyar
thlana himi nə mazəma nə mafa nə pubu
kəra ndiya ənga dəgal ənga katsakər.
51 Ama kə Yesu shaɗəwa, “Tsaˈa aban-
gau!” Kə ji tsəkwari himiya ndə kə ba ji
məliya nyi jaməu.
52 Yesu ndər anə pubu dədəgalˈyar, ənga
dəgal nə ɓəla ki Hyal ənga nji dədəgal nə
məlmau, njira dla aga mba nyi. Ji na, “Nayi
ngə ndər təɗəmwa anə njir gwaɗəvi ya, ənga
hyi səbiya katsakər ənga zəwa aga hya sa
mba ɗa ya?
53 Parangəu ya vər nggya əkkəˈyi hyu Ki
Hyal ya vər highiɓau, ama nahyi sayi mbar
ɗa mai. Səˈyar kə ɗa patə aga səra nabiˈyar
tsəfəri a nyabiya dzau.”

Biturusu Na, Na Ja Səni Yesu Mai
(Matiwu 26:57-58,69-75; Markusu 14:53-54,66-72; Yahwana 18:12-18,25-27)

54 Ndə mbari Yesu ndə maˈyi ənga ja a vu
ki pubu kəra ndiya ənga dəgaləu. Biturusu
nu nyi ama naɗə wu yukuɗə nyi.
55 Alenyi nji mbəbiya uˈu ar hada vir thla
sau, nda vər ɗaha uˈu, kə Biturusu shili ji sa
nggya wu pama nda.
56 Kə mafa zər kwa lari nyi a vər nggya
wu pama nda a miya uˈu. Kə ji tsamə du
liya ja, kə ji na, “Ndə kə tsu ənga Yesu nga
ja.”
57 Ama kə ji kəpalna. Əngwar ja, “Mala,
nayi wu səni nyi mai.”
58 Bəliya sar kushu kə vanyi ndə lari nyi ji
na, “Na ngə ma pathləu wu pama nda.” Kə
Biturusu shaɗəwa, ji na, “Ndau, nayi əkkəˈyi
ja mai.”
59 Ayukuɗa ənggər saka pathləu kə vanyi
ndə hyaˈana ɗahə ji na, “Gəra kəpal a gwa
ndə kə ma nanda ngau, arya naja ndər
Galili.”
60 Biturusu shaɗəwa nyi, “Ndau, nayi wu
səni səra gu ndər ar kəri kə mai!” Ənggəra ja
tsu a vər ndər, kə vəgəm wau.
61 Kə Thlagə shabiya dzə ja vər tsamə
Biturusu gəra həna li. Ənggau kə Biturusu
ɗəngari ndər kəra Yesu nar nyi, abər, “Divira

vəgəmə a wau, gu kəpalna sən ɗa ar kər ar kər makəru." Kə ji hwi a biya, ji biya tiwi ənga sələm gagaɗau.
62 Kə ji ma'yi a biya ji biya tiwi gagaɗau.

Nji Diɗana Yesu Ənga Nji Dəgə Nyi (Matiwu 26:67-68; Markusu 14:65)

63 Njira nji fiya aga ɓəla Yesu ndə dzəgwa nggushi nə diɗa nyi ənga ndə dəgə nyi.
64 Ndə mbiya liya ja nda dzəgwa yiwa nyi, "Nar 'ya, tara wa ngu dəgə ngə kau?"
65 Ndə ɓəra nar nyi alenyi ndər paməpamə nə diɗa nyi.

Nji Həri Yesu A Shili Wu Mwar Bilatusu Ənga Hirudusu (Matiwu 26:59-66; Markusu 14:55-64; Yahwana 18:19-24)

66 Ənggəra vi kuɗau, nji dədəgal nə məlmau, ənga pubu dədəgal 'yar ənga maləmə dlaɗə'yar ndə kaɓau, nji dzəgwa həri Yesu a shili wu mwar nda.
67 Ndə na anə nyi, "Ma nagə ngə Kərsiti, nar 'ya."
Yesu shaɗəwa nda, "Ma yi nar hyi, nahyi wu nda hənggəri ɗa mai,
68 ma tsu yi nda yiwari hyi, nahyi wu nda shaɗəwa ɗa mai.
69 Ama mbari kabangəkau, Zər Ndau wu nda nggya ar tsi mazəm nə Hyal kəra ənga dənama."
70 Patəu nda ndə yiwa nyi, "Abər nagə ngə zər Hyal ya?"
Ji shaɗəwa, ji na, "A nabiyar hyi kakaləu, nayi ngau."
71 Kə ndə dzəgwa naja, "Sakida mani nga mən ɓəra gala? A nggari mən sara wu miya ja ənga kərnyi."

23

Nji Həri Yesu A Shili Wu Mwar Bilatusu (Matiwu 27:1-2; 11:14; Markusu 15:1-5; Yahwana 18:28-38)

1 Patəkura nji dədəgal nə məlmə Yahudiya ləbiya Yesu a ndəgya Bilatusu.
2 Kə ndə dzəgwa gəm nyi nda vər na, "Na'yi thləwa ndə kə ja vər yiwu ja sana njir 'ya, ənga ja vər na anə nda nda sara ki budau anə Kayisaru mai. Əngwar ja naja ngə Kərsiti, kəra təl."
3 Kə Bilatusu yiwa nyi, ji na, "Nagə ngə təl nə njir Yahudiya ya?"
Yesu na anə nyi, "Ənggəra gə na kau."
4 Kə Bilatusu nar nyi anə pubu dədəgal 'yar ənga dlamir nji abər, "Nayi nə ɗa, nayi thləwa ndə kə məliya sə ɗəmwa'yi mai."
5 Ndə ciɗə nyi ənga ndər nda vər na abər, "Ənga highiɓə nyi nga ji hya'ana hangəkala nju 'yi'yir Yahudi. Ji dzəguya sə kə wu Galili, kə ja tsu a shiliri ja ənggau."

Nji Həri Yesu A Shili Anə Hirudusu

6 Ənggəra Bilatusu nggari abangau, kə ji yiwa nda, ji na, "Naja ndər Galili ya?"
7 Ənggəra ji nggari abər Yesu sara wu vi kəra Hirudusu a vər səm təlkur ar kəri nga ji dla, kə ji səwa nyi a ndara Hirudusu, arya wu pəci ta naja Hirudusu ma wu Urshalima nga ja.
8 Ənggəra Hirudusu lari Yesu kə hu ɗa ja pida, arya a səkari ja vər gal lagu kəra ja lari Yesu, ara a nggari ja sə ar kəra Yesu, ju cim Yesu a məliya nyi sə dədəgur.
9 Hirudusu yiwa nyi yiwa sau paməpamə gangəu, ama Yesu shaɗəwa nyi mai.
10 Kə pubu dədəgal 'yar ənga maləmə dlaɗə'yar shili a dumwa nda vər fa hya ja ənga ndər ɗəmwa'yu.
11 Hirudusu ənga soja nyi'yar ndə diɗana Yesu, ndə nggəl nyi, kə ndə har nyi nggamndə dəgaləu, ndə dzəgwa ɓəra shabiya nyi a ndara Bilatusu.
12 Ar pəci kə ngə Hirudusu ənga Bilatusu dzəgwa ɗa bazhi, ara ɗəɗəməu dawa nga nda.

Nji Məliya Nyi Numa Tau Anə Yesu (Matiwu 27:15-26; Markusu 15:6-15; Yahwana 18:39; 19:1-16)

13 Bilatusu nggari pubu dədəgal'yar ənga nji dədəgal nə məlmə ənga nji patəu,
14 ba ji na anə nda, "Hi həri ɗa ndə kə a shili, abər ja vər hya hangəkala nji. Kabangəkə a yubiya nyir yau wu dzəri hyi patəu, ama nayi thləwa sə kə hyu vazə nyi əni kə mai.
15 Abangə tsu ngə Hirudusu. Ca ngə ɗa ji ɓəra shabiya nyi a shila nə mən. A cabiyari sə a'yi ndə kə məliya kəra ɗa tsa'a nja tsəya nyi mai.
16 Agabangə yu nda nə nyi wuɗa ba ya səya nyi."

17 Kabangəkau, wu lardur nə vəlbiya kau,
a ɗar tsaˈa anə Bilatusu, ja səya nda ndər
fursəna pathlə kəra ndu yiwu.
18 Ama patəkura nda hyaˈana ɗahə aga
zəmə ndə na, “Maˈya mau, ənga ja, hya səya
ˈya Barabasu!”
19 (Nji mbiya Barabasu wu fursəna ara
hya hangəkala nji ənga tsa ndau.)
20 Bilatusu ɓəra ndər anə nda, arya ju
yiwu ja səya Yesu.
21 Ama kə ndə nggya kəl hya ɗahəu,
“Dlakəya nyi nji! Dlakəya nyi nji!”
22 Bilatusu ɓəra ndər anə nda nə
makərkura nyi, “Ara mi ya? Wa thləmə sə
ɗəmwaˈyi kəra ndə kə məliya? Nayi nə ɗa,
nayi thləwa nyi ənga bikau kəra ɗa tsaˈa nja
tsəya nyi mai. Yu səwa nja nə nyi wuɗa, ba
nja səya nyi.”
23 Ama kə ndə taˈyi nər nda abər kəl nji
dlakəya nyi. Wu yukuɗu ba ndə ndiya
dənama nyi.
24 Kə Bilatusu məliya ənggəra ndu yiwu.
25 Kə ji səya nda ndə kə ndu yiwu
kau, ndəra nji fuwa wu fursəna ara hya
hangəkala nji ənga tsa ndau. Kə ji nə nda
Yesu aga nda məl səra ndu yiwu ənga ja.

Nji Dlakəya Yesu
(Matiwu 27:32-44; Markusu 15:21-32; Yahwana 19:17-27)

26 Ənggəra sojaˈyar a vər maˈyi ənga Yesu,
Kə ndə ɓau ənga vanyi ndau nja ngga ənga
Simanu, ndər Sayirini, ja vər si sara wu
miya tagəu. Ndə taˈyina nyi, ndə fəri nyi wu
dladlakau ar kəra ja, ji dzəgwa nu Yesu əni
wu yukuɗu.
27 Nji gangə gagaɗau a vər nu nyi, wu
pama nda alenyi mathləkəˈyi aˈyi kəra a vər
tiwi, nda vər wau ar kəra ja.
28 Kə Yesu shabiya dzə a nda kəra nda, ji
na, “Mathləkəˈyi nə Urshalima! A sara hya
tiwi ar kəra yi mai, ama hya tiwi ar kəra
kərhyi ənga wazhar hyi.
29 Arya pəci a vər shili kəra nju sa na, ‘Sər
caguli ngau anə mathləkəˈyi ciri, njira gəra
vər ya, ənga njira gəra sayi mbiya wazha
Kərnda wu yi.’
30 A sa ɗa wu pəci kau,
“ ‘Nji wu nda na anə mau,
“Dla mau a gyar kəra ˈya!”
Ənga anə garˈyar,
“Mbuya ˈya!” ’

31 “Ma nji məl abangau anə wu nyanyaɓəu,
abari nga nyi wu nda ɗa anə wu uˈula?”*
32 Nji ɗəmwaˈyi məthlə nji ləbiya nda tsu
aga nja tsəya nda ənga Yesu.
33 Ənggəra ndə shili ar vi kəra nja ngga
ənga “papangəkər,” kə nji dlakəya nyi a
ndəna, ənga nji ɗəmwaˈyi məthlə ta, pathləu
lagu mazəma ja ənga pathləu lagu matsala
ja.
34 Kə Yesu na, “Tada, təfəbiya nda, arya
nanda səni səra nda vər məl mai.” Kə ndə
dzəgwa tətəkəna kar ha nyi wu lagur təɗə
shiˈwu.
35 Nji gangəu taˈyi nda vər tsamə ənggəra
nji dədəgal a vər diɗa nyi, nda vər na,
“Ji mbəɗana alenyi nji, kabangəkə ja
mbəɗana kərnyi, ma naja ngə Kərsiti kəra
Hyal caɗəbiya.”
36 Sojaˈyar tsu ndə diɗana nyi lagur nə
nyi ˈyimir wur inabi kəra ɗar mwamwalu.
37 Nda vər na anə nyi, “Ma nagə ngə təl nə
Yahudiya, ga mbəɗana kərngau!”
38 Adabanga ja ndə tsəfəri vanyi tsəfə
kəra na, “NDƏ KƏ NGƏ TƏL NƏ NJIR
YAHUDIYA.”
39 Pathlə wu pama nji ɗəmwaˈyi kəra nji
dlakəya ənga ja na ndər dididĩ anə nyi, “Aˈyi
nagə ngə Kərsiti ndangə wa? Mbəɗana
kərngau ənga ˈya!”
40 Ama kə nə məthləkura nyi kughi anə
kuvwa nyi ji na, “Aˈyi gu hivər Hyal wa? Na
ngə kəra nji thlana hyi numa zəmə ənga ja.
41 Nama nər ma, tsaˈa ngə səra nja vər məl
anə ma ara səra mə məliya. Ama ndə kə nə
nyi, mi ngə bikə nya?”
42 Kə ji na, “Yesu, ga ɗəngari ɗa ma gə vu
təlkur ngau!”
43 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Ya nar ngau
jirkura nyi, əshina gu nda nggya ənga yau a
du zarna.”

Tər Yesu
(Matiwu 27:45-56; Markusu 15:33-41; Yahwana 19:28-30)

* **23:31** Ndər kə karapə ngau kəra cabiya abər, “Ma nji səni məliya sə kə anə ndəra gəra ndzana sau, abari nga nyi wu nda ɗa ənga ndər ndza sa?”

44 Ma pəci ta'yikər, kə kuthləu haɗîya
patəkura 'yi'yi, ba'a ndu saka makər nə
wagəu,
45 ara ənggəra pəci nggəl ara mbəl.
Kadəmbul kəra a gwu ki Hyal təwa kər
paməpamə məthləu.†
46 Yesu hya'ana ɗahəu ənga dənama ji na,
"Tada, a vu pəla gə nga yi fiya piya yau."
Ənggəra ji nana abangau, ba ji səna pi nə
tau.
47 Ənggəra soja dəgal kəra a ndəna wu pəci
kə lari sə kə ɗa kau, kə ji fal Hyal ja vər na,
"Pakatəu, ndə kə ndə gəra bikə ngau."
48 Ənggəra njira daɓau aga tsamə sə tsat-
samə, lari sə kə ɗarkər kau, kə ndə sha
a ndu ki nda vər thlə nggərau ara huɗə
ndzəndzau.
49 Patəkura njira səni Yesu, ənga
mathləkə'yi kəra nu nyi sara wu 'yi'yi Galili,
ndə ta'yi tsaləu nda vər tsamə nyi.

Haɗə Yesu
(Matiwu 27:57-61; Markusu 15:42-47; Yahwana 19:38-42)

50 Kabangəkau, vanyi ndau a'yi kəra nja
ngga ənga Yusufu, naja pathləu wu pama
nji dədəgal nə njir Yahudiya, naja ndə
mənahəu ənga ndə jiri,
51 naja tsu a'yi hənggəri ənga səra nji
mbiya ənga səra nji məl mai. Ji shili sara wu
məlmə Arimatiya wu 'yi'yir Yahudiya. Naja
tsu ja vər səkə shilir təlkur Hyal.
52 Kə ji ma'yi a ndara Bilatusu aga ja nda
kədi nja nə nyi dza Yesu.
53 Kə ji həya dza ja nyi sara dar wu, ji
pəɗiya wu pa'wa, ji dzəgwa fuwa nyi a gu
hu kəra nji labiya a vu mau, hu kə nji sayi
haɗəna ndau a gwa mai.
54 Pəcir fə sau wu lagu ngau, a hyiri
kushu nja vu pəcir Ɓəlsar.

55 Mathləkə'yi kəra nu Yesu sara wu Galili
ma'yi ənga Yusufu aga nda lari hu kau, ənga
ənggəra nju nda fə dza Yesu.
56 Ndə dzəgwa sha a ndu ki, ndə nda uya
sə kisəu ənga mal ɓəsau. Kə ndə səbiya həɗa
pəcir Ɓəlsar, ənggəra dlaɗə nə lagu Musa nar
nda.

24

Yesu A Hya'ari Sara Vir Tau
(Matiwu 28:1-10; Markusu 16:1-8; Yahwana 20:1-10)

1 Umudlə kaɗəu pəci tanggərma nə sugu
mathləkə'yi ya nyi hya'ari ndə həri sə kisəu
kəra ndə məliya, ndə ma'yi əni a ndar hu.
2 Kə ndə thləwa a jahənari nji tsəka kəra a
miya huwa nyi.
3 Ndə gu hu kau, ama nandə lari dza
Thlagə Yesu mai.
4 Ma tsu nda vər ɗənga səkə ɗa kau,
kukuthlə kə ja nji məthlə tata'yu ləhəu wu
dzəri nda, wu kari pər tə pwahəu a vər
mbəl.
5 Nyinyau ənga hivər, kə mathləkə'yi kə
uzhau ənga kəra nda a gyiwu 'yi. Kə nja nyi
na anə nda, "Ara mi nga hya gal ndəra ənga
pi wu pama nji təta?
6 A'yi ja ngə mai, a hya'ari ja. Hya ɗəngari
səra ji na anə hyi tsu ja ənga hyu Galili.
7 Ji na, 'Pakatə nə nyi nju nə nyi Zər Ndau
a ndu tsa njir bikau, ndu dlakəya nyi, pəcir
pida makərkura nyi ju hya'ari ənga pi.' "
8 Ənggau kə ndə ɗəngari səra ji na.
9 Ənggəra ndə sha shili sara ndər huwa
nyi, kə ndə nar nyi anə zəmbəlma nyi'yar
kumo a sərtangə ta ənga alenyi nji sə'yar kə
ɗa kə patəu.
10 Mathləkə'yi kəra na sə'yar kə anə
cama səsə'yar kau, nanda ngə, Maryamu
Magədaliya ənga Yuwana, ənga Maryamu
miya Yakubu, ənga alenyi mathləkə'yi kəra
nda əni.
11 Ama nandə hənggəri səra mathləkə'yi
kə na mai, ara ma ndu nggani jiri a'yi wu
ndər kə mai.
12 Ama kə Biturusu, hya'ari maɗu ənga
hwi a ndar huwa nyi, ji nda uzhau, ji tsam-
biya hu ɗa huwa nyi, kəl pa'wa kəra nji
pəɗiya nyi a gwa ca ngə ba'a ar dza huwa
nyi. Kə ji sha a ndu ki ja vər ɗənga sə
dədəgur kə ɗa kau.

Ar Lagur Vu Imawusu
(Markusu 16:12-13)

13 Pəci ta tsu njir nu Yesu a'yi məthlə kəra
a vər ma'yi a ndu məlmə kəra nja ngga ənga

† **23:45** Kadəmbul kə ngə təkəbiya pama vi cicau ənga vi kəra ndiya ənga cicau. Kəl pubu dəgal gagaɗau nga səni tərabiya a vuwa banga nyi zəmə wu fa. Kəra cabiya lagur ndəra Hyal a pahəri anə kalar ndau.

Imawusu, kəra naɗəkura nyi wu ɗa miyal məɗəfə sara wu Urshalima.
14 Nda vər ndər wu pama nda ar kəra səˈyar kə ɗarkər kau.
15 Ənggəra nda vər ndər wu pamə nda nda vər thla səmana, kə Yesu ənga kərnyi ləhən nda, ja vər ɓə ənga nda,
16 a lari nyir nda, ama nandə tsamə ri nyi mai.
17 Kə ji na anə nda, “Wa thləmə najaka səmana hya vər thla wu pama hya, hya vər ɓa?” Kə ndə taˈyi zəməu, ənga huɗə ndzəndzau.
18 Pathlə wu pama nda, kəra nja ngga ənga Kəliyopasu, yiwa nyi, ji na, “Na gə məthləpi wu Urshalima, kəra na ngə sənbiya səra ɗarkər wu pidaˈyar kə mai ya?”
19 Kə ji na anə nda, “Sər miˈyar ara?”

Kə ndə na anə nyi, “Səra ɗa ənga Yesu ndər Nazəratu. Naja nabi, kəra ənga dənama wu səra ju na ənga məl wu mwar Hyal ənga nji patəu,
20 kə pubu dədəgalˈyar ənga nji dədəgal nər mən ləri nyi aga nja tsəya nyi, kə ndə dzəgwa dlakəya nyi ar wu dladlakau.
21 Ɗəɗəmə ˈyi wu nggani abər naja ngu sa mbəɗana njir Izirayila! Ama kə ja əshina ngə pida makərkura nyi ənggəra sə kə ɗarkər.
22 Kəl kə zhizhi nyi mai, alenyi mathləkəˈyi kəra wu pama ˈya nar ˈya sə dədəgur. Ara ndə maˈyi a ndar huwa nyi əmudlə kaɗəu,
23 ama nandə thləwa dza ja wu hu mai, kə ndə sha shili, ndə nar ˈya, abər ndə lari waladi kəra na anə ˈya abər ənga pi nga ja.
24 Alenyi nju pama ˈya ndə maˈyi a ndar hu ndə nda lari abangə nga nyi ənggəra mathləkəˈyi ta na, ama nanda ənga Kərnda nandə lari nyi mai.”

25 Kə Yesu na anə nda, “Əm, nahyi nji kəra gəra ənga ɗənga, aˈyi ɓatsə anə hyi hya hənggəri ənga səra nabiˈyar nana mai!
26 A mbari anə Kərsiti ja sa ɓwaɓwatəˈyar kau, ja dzəgwa gu kadakadarkur nyi, aˈyi abangə wa?”
27 Kə ji cabiya nda səra tsətsəfə nə ndər Hyal na ar kəra ja, mbari ar highiɓə Musa baˈanə tsəfəri nabiˈyar patəu.
28 Ənggəra ndə dla ləhəu wu dzəri məlmə kəra nda vər maˈyi a vuwa gwa, kə Yesu məl ənggər tərabiya a ndumwar nda,
29 ama kə ndə ciɗə nyi nda vər na, “Nggya ənga ˈya, ara wagəu a ɗari, kə ja pəci a gya təɗəri.” Kə ji nu nda ji nda nggya ənga nda.
30 Ənggəra ndə nggya aga səm sər səm, kə ji həri macikəl ba ji fənggər barka, kə ji ɓəɓələwa ba ji təkəna nda.
31 Ənggau kə liya nda pahau, ndə tsamə ri nyi. Ama kə ji sanakər wu liya nda.
32 Ndə na anə kuvwar nda, “Ɗəm ya, hu ɗa mən aˈyi nyinyau ənga caguli ar pəci kəra ja vər ndər anə mən ar lagu wa, ənggəra ja vər cabiya mən səra tsətsəfau wu ndər Hyal wa?”
33 Kə ndə hyaˈari ənga kusa ndə sha a vu Urshalima. Ndə thləwa nanda kumo a sərtangə ta əkkəˈyi alenyi nji a vu na,
34 kə ndə nar nda, kadzangə, “Thlagə a hyaˈari! A canə nyi ja kərnyi anə Biturusu!”
35 Ənga tsu nanda məthlə kə nar nda səra ɗa ənga nda wu lagu ənga ənggəra ndə tsamə ri Yesu ayukuɗa ji ɓəɓələwa nda macikəl.

Thlər Kəra Yesu Nə Nyi Anə Zəmbəlma Nyiˈyar
(Matiwu 28:16-20; Markusu 16:14-18; Yahwana 20:19-23; Thlər Camaˈyar 1:6-8)

36 Tsu nda vər ndər ar kəra sə kau, kukuthlə kəja Yesu taˈyu wu pama nda, kə ji na anə nda, “Jaməkur ja nggya ənga hyi.”
37 Ama kə ndə gərahə nda vər tsədzau, ma ndə nggani dəgur ngə canə nda kər.
38 Kə ji na anə nda, “Mi ngə ɗa hyi gərahə abanga, ənga hyu nggya ənga təkəkər wu ɗəfuwa hya?
39 Tsamiya mau tsa yau ənga hya yau aga hya lari, nayi ənga kərɗa ngau. Tsəkwar ɗa mau, aga hya səni abər dəgur aˈyi ənga kum ənga ɗəhi, ənggər kə hya vər lari ɗa kə mai.”
40 Ayukuɗa ji nana abangau, kə ji canə nda tsa ja ənga hya ja.
41 Tsu nda vər caguli ara sə dədəgur kə ɗa kau, ama tsu nda ənga təkəkər wu ɗəfuwa nda, kə ji na anə nda, “Sər səm aˈyi ara hyi nga nyi ya?”
42 Kə ndə nə nyi kalfi kukubwa.
43 Kə ji dləwuri ji səmku, nanda kəl tsamə nyi.

44 Ji na anə nda, “Səˈyar kə ngə səra yi
ndər anə hyi ar kəri pəci kəra yi tsu ənga hyi,
abər a mbari nja nyabiya səra nji tsəfəri ar
kəra yau wu dlaɗə nə lagu Musa, ənga tsəfə
nə nabiˈyar ənga Zabura tsu.”
45 Kə ji məliya ndə sənbiya səra tsətsəfau
wu ndər Hyal,
46 Ji nar nda, “Abangə nga nyi tsətsəfau,
abər a ɗar tsaˈa anə Kərsiti ja lari
ɓwaɓwatəu, pəci makərkura nyi ba ja
hyaˈari sara vir tau.
47 Ətsu wu thləmə nyi nga nju nda tətəlna
ndər Hyal anə njir duniya patə aga nda
tubi nda uya təfəbiya bikər nda. Nju nda
dzəguya sə kə wu Urshalima.
48 Nahyi ngə sakida səˈyar kau.
49 Kəja, yu nda səwa hyi səra dəɗa məliya
hyi alkawal abər ju səwa. Ama hya səkə wu
məlmə kwatahəu, kəl nji nə hyi dənama sara
dəməlmau.”

Nji Hər Yesu A Dəməlmau
(Matiwu 16:19-20; Thlər Camaˈyar 1:9-11)

50 Kə ji həbiya nda a biyar ya məlmau, ndə
maˈyi ba a vu Bethlani. A ndəna, ji hyaˈana
tsa ja dəməlmau kə ji fənggər nda barka.
51 Ənggəra ja vər fə barka anə nda, kə ji
təkəbiya dzə ənga nda, ji maˈyi a dəməlmau.
52 Nanda tsu ndə dzəgwa dləvə nyi, ndə
sha a vu Urshalima, nyinyau ənga huɗə
pərtəu gagaɗau.
53 Ndu shili parangə tsu wu ki Hyal nda
vər fal Hyal.

Ndəshigu Sara Wu Tsa Yahwana

Ndər Sha Aga Ndapi

1 Kadivira Hyal dzəguya duniya ndər aˈyi,
ndər kə ənga Hyal nga ja, ənga tsu ndər kə
Hyal ngau.
2 Aˈyi ja ənga Hyal kadivira ja dzəguya
duniya.
3 Lagu nyi ngə Hyal məliya sə patəu, ma
aˈyi ənga ja mai, sə aˈyi kəra Hyal məliya wu
səra ji məlna mai.
4 Wu ja ngə pi, najaka pi tsu ca ngə
mbəmbəl nə nji.
5 Mbəmbəla nyi a vər mbəl wu kuthləu,
ama kuthla nyi aˈyi a sən ciya mbəmbəla nyi
mai.
6 Vanyi ndə aˈyi kəra Hyal səwa, thləmə
nyi ca ngə Yahwana.
7 Ji shili ar viya sakida ar kəra mbəmbəl
kau, aga patər nju nda mbərsa ənga ja lagu
nyi.
8 Naja ənga kərnyi ngə mbəmbəl kə mai,
ama ji shili ar viya sakida ar kəra mbəmbəla
nyi.
9 Mbəmbəl kəra jiri, kəra wu nə nyi
mbəmbəlkur anə kalar ndə a vər shili wu
duniya.
10 Ji shili wu duniya kəra naja ngə
məliya ənga kərnyi, ama alaga abangau, njir
duniya aˈyi sənbiya nyi mai.
11 Ji shili aga ˈyiˈyi kəra nə nyi, ama nji nyi
aˈyi dləwuri nyi mai.
12 Ama anə patər njira dləwuri nyi, njira
mbərsa ənga thləmə nyi, anə ndar ja dənama
nə ɗa wazha Hyal.
13 Aˈyi wazha yaya wu ndəkur mai, alaga
lagur cim nə ndəkur mai, ənga alaga lagur
ɗənga nə salkur mai, ama yaya sara ara
Hyal.
14 Ndər kau, ba ji ɗa ndapi, ba ji nggya wu
pama mən. Naˈya tsu lari kadakadarkur
nyi, kadakadarkur nə Zər Zəmə pathlə sara
ara Tada, kəra nyinyau ənga mayiwakur ba
ənga jirkur.
15 Yahwana ngə lər sakida ar kəra ja, ji
hyaˈana ɗahəu, ji na, “Naja kə ngə ndəra yi
ndər ar kəra ja ar pəci kəra yi na, ‘Ndəra wu
shili wu yukuɗə ɗa, naja ndiya ɗa, ara aˈyi
ja kadivira nji ya ɗa.’ ”
16 Sara wu nyinyikur nə mayiwakur nyi
nga mən uya barka, ju lə mayiwakur nyi ar
kər ar kər.
17 Arya dlaɗə shili lagu tsa Musa, ama
mayiwakur ənga jirkur shili lagu Yesu
Kərsiti.
18 Ndə aˈyi kəra saya fər li ar Hyal mai,
ama kəl Zər Hyal Zəmə pathləu, kəra a vər
nggya ənga Tada, a cabiya mənər ja Hyal.

Sakida Nə Yahwana
Ndər Məl Baɓətizəma
(Matiwu 3:1-12; Markusu 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Kəja sakida kəra Yahwana ləri ar pəci
kəra njira nggurəm nə Yahudiya sara wu
Urshalima səwa pubuˈyar ənga njir Lawi
aga nda yiwabiya tara wa nga ja.
20 Naji nggəl ara nar nda jiri mai, ama ji
nana ar babal abər, “Nayi ngə Kərsiti mai.”
21 Kə ndə yiwa nyi ndə na, “Ya, wa nga
ga? Nagə ngə Iliya ya?”
Kə ji shaɗəwa nda, ji na, “Awau, nayi ngə
mai.”
Əngwar nda, “Ya, nagə ngə nabiya nyi
ya?”
Kə ji shaɗəwa, “Awau.”
22 Ayukuɗa nyi patəu, kə ndə na, “Wa nga
ga? Nar ˈya səra ˈya sha ˈya nda nar nyi anə
njira səwa ˈya. Mi nga gu na ar kəra kər
nga?”
23 Kə Yahwana shaɗəwa nda lagu ndər
nabi Əshaya, ji na, “Nayi ngə ɗahə a vər ngga
a gwar tagəu, ja vər na, ‘Hya pabəri nyi lagu
anə Thlagəu, hya məliya lagu tataˈyi pir wu
mwa nyi.’ ”
24 Kə alenyi njir Farisi, njira nji səwa
25 yiwa nyi, “Ma nagə aˈyi Kərsiti mai,
ənga nagə aˈyi Iliya mai, ba nagə tsu
aˈyi nabiya nyi mai, mi ngə ɗa gu məl
baɓətizəma?”
26 Əngwar Yahwana, “Nayau, ya vər məl
baɓətizəma anə hyi ənga ˈyimi. Ama vanyi
ndəra ndiya ɗa ənga dənama a vər shili, kəra
alaga sər mba ɓiɓi nyi nayi aˈyi ɗa tsa aga ya
pəlna mai.
27 Ju sa məliya hyi baɓətizəma ənga
Mambəl Cicau ba ənga uˈu.”

28 Sə'yar kə patə ɗarkər wu Bethlani, a biyar ya dəl Urdənu, vira Yahwana a vər məl baɓətizəma ari.

Yesu Zər Gamə Nə Hyal

29 Əzəgəkura nyi ba Yahwana lari Yesu a vər shili lagu nyi, kə ji na, "Kəja, Zər Gamə nə Hyal, kəra həna bikə nə njir duniya!

30 Ndə kə nga ya vər ndər ar kəri ta, ta yi na, abər 'Ndə a'yi a vər shili ayukuɗə ɗa, ama naja dəgal a ndiya ɗa ara tsu ɗəɗəmə a'yi ja kadivira nja ya ɗa.'

31 Nayi ənga kərɗa sayi səni nyi mai, ama yi shili, yi sa məl baɓətizəma ənga 'yimi anə nji aga ya cabiya nyi anə njir Izirayila."

32 Kə Yahwana ləri najaka sakida abər, "Yi lari Mambəl a vər shida sara dəməlmau, a papa mbəthla, ji sa ndzafau a dar kəra ja.

33 Nayi ənga kərɗa yu səni nyi mai, ama kəl ta ndəra səwa ɗa aga sa məl baɓətizəma ənga 'yimi nar ɗa abər, 'Ndəra gə lari Mambəl ndzafau ar ja, naja ngu nda məl baɓətizəma anə nji ənga Mambəl Cicau.'

34 Nayi tsu a lar yi səkə nyabiya dzə ar kəra ja, ca ngə ɗa yi ləri sakida abər ndə kau, Zər Hyal ngau."

Zəmbəlma'yar Nə Yesu Nə Tanggərma (Matiwu 4:18-22; Markusu 1:16-20; Luka 5:2-11)

35 Əzəgəkura nyi Yahwana ənga nji məthlə sara wu pama zəmbəlma nyi'yar ar vi ta wayu.

36 Kə Yahwana lari Yesu ja vər tərabiya, kə ji na, "Lara mau, Zər Gamə nə Hyal!"

37 Ənggəra zəmbəlma'yar kə məthlə nggari səra Yahwana na, kə ndə nu Yesu.

38 Ta Yesu shabiya dzau, ba ji lari nda nda a vər nu nyi, kə ji yiwa nda, "Mi nga hyu gala?"

Əngwar nda, "Rabi" kəra cabiya Maləmə ngau, "Əmani nga gu nggya?"

39 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Anda mau hya sa lari."

A ndu saka foɗə nə wagəu, kə ndə ma'yi ndə nda lari viya nyi, ba ndə həna pəkə ənga ja.

40 Andərawusu, zaməya Simanu Biturusu, a'yi ja pathlə wu pama nji məthlə kəra nu Yesu ayukuɗa Yahwana nana ndər ar kəra Yesu.

41 Sə tanggərma kəra Andərawusu məliya ca ngə, ji ma'yi ji nda thləwa zamə nyi Simanu, ba ji nar nyi, "A nər 'ya Ndə Cacaɗau" ndəra nju ngga ənga Kərsiti.

42 Kə ji shili ənga Simanu a shili ara Yesu.

Yesu tsamə nyi, ba ji na, "Nagə ngə Simanu zər Yahwana. Nju nda ngga ngau ənga Kefasu," kəra ma nji shabiya ca ngə Biturusu.*

Yesu Ngga Fəlipəu Ənga Nathlaniyalu

43 Əzəgəkura nyi tsu kə Yesu biya ju ma'yi a vu Galili. Kə ji thləwa Fəlipəu, kə ji na anə nyi, "Nu ɗa."

44 Fəlipəu sara wu Bethlesaida nga ja, məlmər Andərawusu ənga Biturusu.

45 Fəlipəu ma'yi ji nda thləwa Nathlaniyalu, kə ji na anə nyi, "A nər 'ya ndəra Musa tsəfəri sə ar kəri wu ləkakaɗə nə dlaɗau ənga nabi'yar tsu tsəfəri, naja ngə Yesu ndər Nazəratu, zər Yusufu."

46 Kə Nathlaniyalu yiwa ji na, "Sə tsapəu a sən biya sara wu Nazəratu ya?"

"A ndə ga sa lari ənga kərngau," əngwar Fəlipəu.

47 Ta Yesu lari Nathlaniyalu a vər shili ara ja, kə ji na ar kəra ja, "Lara mau ndər Izirayila nə jijiri, ndəra gəra ənga nggyabiya fafati."

48 Kə Nathlaniyalu yiwa ji na anə Yesu, "Lagu mani nga gə sən ɗa?"

Əngwar Yesu, "Ar pəci kəra gə əgya kiɗa wur martəndəm ta nga yi lar ngau, kadivira Fəlipəu dzəgwa ngga ngau."

49 Kə Nathlaniyalu na, "Maləmə, nagə ngə Zər Hyal; nagə ngə Təl nə njir Izirayila!"

50 Yesu nar nyi anə Nathlaniyalu, "Gə mbərsa ara yi nar ngə abər yi lar ngə ar pəci kəra gə əgya kiɗa wur martəndəm ta ya? Jiri, gu nda lari səra a ndiya kau."

51 Kə Yesu ɓəra nar nyi, "Ənga jiri nga yu na anə hyi, hyu nda lari dəməlmə a pahəri, waladi'yar nə Hyal a vər di ənga gya ar kəra Zər Ndau."

2

Mini Hə Dzau Wu Kana Nə Məlmə Galili

* **1:42** Səra Biturusu aga nyi ca ngə tsəka.

1 Ar pəci nə makərkura nyi, mini nə hə dzə a'yi wu məlmə Kana nə 'yi'yir Galili. Miya Yesu a'yi ja a ndəna.
2 Yesu əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar ma nji nggəya nda a shili ar vir mini kau.
3 Ənggəra 'yimir wur inabi kuɗau, kə miya Yesu na anə nyi, "'Yimir wur inabir nda a kuɗəri."
4 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, "Ama, mi ngə nər mən wu sə ka? Pəci ɗa ma a'yi ɗa kwatahə mai."
5 Kə miya Yesu nar nyi anə njir təkə sər səm, "Nahya mau, kalar səra ji na anə hyi, ca nga hya məl."
6 Ləha dzər viya nyi ha tsəka a'yi kwa, kəra njir Yahudiya wu kəbə kwatə ci dzə əni, ənggər kəra mbərsar nda cabiya. Kalar ha nyi wu sən həri əgwa kwa kwa ənga 'yimi.
7 Kə Yesu nar nyi anə njir təkə sər səm, "Nyanyana mə ha'yar kə patə ənga 'yimi." Ba ndə nyanyana nda ba ar miya.
8 Kə ji na anə nda, "Kabangəkau, gəri nya mau a nda nə tsahwa'a." Kə ndə gəri ndə hər nyi a nda.
9 Ta tsahwa'a ɗahari 'yimi hyalagə kəra sha aga 'yimir wur inabi, naji sənbiya vira nji uya nyi sara ar mai, ama njir təkə sər səm wu səni. Kə tsahwa'a nggar salkwanjili a ndumwar sau,
10 kə ji na anə nyi, "Kalar ndu shili ənga 'yimir wur inabi kəra ndiya ənga məsahəu tsu kaɗəu, ayukuɗa ndə sa, ndə nyau, ba nja shili ənga kəra cacaɓəu, ama, nə ngə kau, pamə nga nyi ara nji, gə piyari kəra məsahəu kəl kabangəkau!"
11 Najakə ngə sə dədəgur nə tanggərma kəra Yesu məliya, ji məliya sə kə wu məlmə Kana nə Galili. Najakə ngə cabiya kadakadarkur nyi, ənga ji məliya zəmbəlma nyi'yar mbərsa ənga ja.

Yesu Kədləbiya Njir Shafəli Wu Ki Hyal Aga Ja Ɗa Cicau
(Matiwu 21:12-13; Markusu 11:15-17; Luka 19:45-46)

12 Ayukuɗa kə ngə Yesu ənga mənyi ənga zamə nyi'yar ba ənga zəmbəlma nyi'yar ma'yi a gyiwu Kafarnahumu. A gyina, ndə səkari nə pida ɗiyawu.
13 Ta pəcir lardur vəlna nə njir Yahudiya ɗa ləhəu, kə Yesu ma'yi a du Urshalima.
14 Wu huɗa ki Hyal, ba ji thləwa nja vər ɗəlna thla, ənga təmahəu ənga mbəthla'yar aga saɗaka, ba ji thləwa alenyi nji tsu nda vər bəla bəla gənnar nda.
15 Kə Yesu ləmiya kurpə sara wu əpa, ba ji kədləbiya nda patə sara wu Ki Hyal. Ji kədləbiya təmahə əkkə'yi thla, ba ji shashabiya təmbəl bəla bəla gənnar nda a dəməlmau, ənga ji tətəlna gənnar nda.
16 Kə Yesu nar nyi anə njira vər ɗəlna mbəthla'yar kau, "Fa'abiya mau sə'yar kə ənggau! Hya sara shabiya ki dəɗa aga sugu mai."
17 Ənggəra sə kə ɗarkər, kə zəmbəlma nyi'yar ɗəngari səra tsətsəfau, wu ləkakaɗə nə Hyal abər, "Huɗə hamə nə ki Hyal a vər mbə ɗa ənggər u'u."
18 Kə njira nggurəm nə Yahudiya yiwa Yesu, ndə na, "Ya, mi ngə sə dədəgur kəra gu sən məliya, kəra wu cabiya 'ya abər a'yi gə ənga dənama nə məliya sə'yar ka?"
19 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Hya dlana ki Hyal kau, ba ya sa hya'ana wu pida makəru."
20 Kə ndə shaɗəwa nyi, ndə na, "Nji həri fa foɗə kumunyi apə kwa a vər hər ki Hyal kau, ya, abari nga gu sən hya'ana nyi wu pida makər ka?"
21 Ama ki Hyal kəra Yesu wu ndər ar kəri kau, dza ja ngau.
22 Ayukuɗa Yesu hya'ari sara vir tau, kə zəmbəlma nyi'yar ɗəngari sə kə Yesu nar nda kau. Kə ndə dzəgwa mbərsa ənga səra tsətsəfau wu ləkakaɗə nə Hyal ənga səra Yesu nana.
23 Ar pəci kəra Yesu wu lardur nə vəlna wu Urshalima, nji gangəu mbərsa ənga ja arya sə dədəgur kəra ndu lari ji məl.
24 Ama Yesu a'yi fiyafə ənga nda mai, ara ju sənbiya nji patəu.
25 Naja a'yi wu yiwu nja lər sakida ar kəra nji anə nyi mai, arya ju sən səra wu ɗəfuwa ndapi.

3

Nikodimosu Ənga Yesu

1 Saya ɗa vanyi ndər Farisi a'yi kəra nja ngga ənga Nikodimosu, naja pathlə wu pama njira nggurəm nə Yahudiya.

2 Ji shili əgya Yesu uvu'yi, ji sa na,
“Maləmə, 'yi wu səni abər nagə maləmə
ngau, sara ara Hyal, arya ndər sən məliya
sə'yar kə ga vər məl kə a'yi mai, kəl ndəra
Hyal ənga ja.”
3 Kə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Yi wu
nar ngau jirkura nyi, ndər sən gwu təlkur
Hyal a'yi mai kəl ma nji ɓəra yabiya nyi nə
məthləkura nyi.”
4 Kə Nikodimosu yiwa nyi, ji na, “Lagu
mani nga nja ɓəra sən yabiya ndəra a halər
ka? Ja ɓəra sən sha a vu huɗa mənyi aga nja
ɓəra yabiya nyi nə məthləkura nyi ya?”
5 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Jiri nga yu na
anə ngau, ndər sən gwu təlkur Hyal a'yi
mai, kəl nji ɓəra yabiya nyi nə 'yimi ənga nə
Mambəl.
6 Səra ndapi yabiya ndə ngau, ama səra
Mambəl yabiya tsu mambəl ngau.
7 Ja sara ɗa sə dədəgur anə ngə mai, ara
yi na, abər, ‘Kəl nji ɓəra yabiya ngə nə
məthləkura nyi.’
8 Yambaɗə wu sə a ndar vira ju yiwu.
Gu nggari ənggəra ju sau, ama nagə wu sən
nana vira ji hya'ari sara ari ənga vira ju
ma'yi a ndar tsu mai. Abangə nga nyi tsu
ənga ndəra nji yabiya nyi wu Mambəl.”
9 Kə Nikodimosu yiwa Yesu, ji na, “Abari
ngə səkə wu sən ɗa?”
10 Kə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Ya, nagə
maləmə dəgal ngau wu Izirayila, ama nagə
wu nggabiya sə'yar kə mai ya?
11 Jiri nga yu na anə ngau, 'yi wu ndər ar
kəra səra 'yi wu səni, ənga 'yi wu lər sakida
ar kəra səra 'yi lari, ama alaga abangau
nahyi a'yi dləwuri sakidar 'ya kə mai.
12 Ma yu ndər anə hyi ar kəra səra wu
duniya, nahyi mbərsa əni mai, abari nga
hyu sən nda mbərsa ma yi ndər anə hyi ar
kəra səra a dəməlma?
13 Ndə a'yi kəra saya ma'yi a dəməlmə
mai, kəl naja Zər Ndə kəra shida sara dəna.
14 Ənggər kəra Musa har pabau a dar wu
tagə mashi ta, abangə tsu kəl nji hya'ana
Zər Ndau a dar wu,
15 aga kalar ndəra mbərsa ənga ja wu uya
pi gəra kuɗau.”
16 “Arya Hyal ca yiwukur anə njir duniya
gagaɗau, ca ngə ɗa ji ləri Zər nyi zəmə pir,
aga kalar ndəra hənggəri ənga ja, naji wu tə
mai, ama ju uya pi gəra kuɗau.
17 Arya Hyal a'yi səwa Zər nyi a shida
wu duniya aga ja sa məlna nyi numa anə
duniya mai, ama aga njir duniya a uya
mbəɗau lagu nyi.
18 Kalar ndəra mbərsa ənga Zər Hyal,
numa a'yi wu səm nyi mai. Ama kalar
ndəra a'yi mbərsa ənga ja mai, numa a
səmku nyi ri tsu kaɗə ara naji mbərsa ənga
thləmər Zər Hyal kəra zəmə pir mai.
19 Kəja səra ju nda məl numa ar kəri,
mbəmbəl shili wu duniya, ama njir duniya
wu yiwu kuthləu a ndiya mbəmbəl ara sər
məla nda ɗəmwa'yu.
20 Kalar njira wu məl sə ɗəmwa 'yu,
shishir dza nda wu yiwu mbəmbəl mai, ara
hivər sər məla nda a biyar babal.
21 Ama njir məl səra tsa'a ndu shili ar vi
mbəmbəl, aga nja lari ar babal abər səra
ndu məl səra Hyal wu yiwu ngau.”

Yahwana Ndər Məl Baɓətizəma Bəra Lər Sakida Ar Kəra Yesu

22 Ayukuɗa kau, kə Yesu ənga zəmbəlma
nyi'yar ma'yi a ndar 'yi'yir Yahudiya. A
ndəna ji nda ɓəliya sar kushu, ju məl
baɓətizəma anə nji.
23 Yahwana nə nyi tsu ja vər məl
baɓətizəma anə nju məlmə Ayinanu kəra
ləhəu wu dzər məlmə Salimu, ara 'yimi a'yi
gangəu a ndəna. Nji kəl shili nga ndu shili
ju məl baɓətizəma anə nda.
24 (Səkə ɗarkər kadivira nji fuwa Yah-
wana wu fursəna.)
25 Kə zəmbəlma'yar nə Yahwana gu kəpal
ənga vanyi ndər Yahudiya ar kəra ci dzə
kəra dlaɗə nana nja məl.
26 Ndə shili əgya Yahwana, ndə sa na anə
nyi, “Maləmə, ndə ta ənga gə a biyar ya dəl
Urdənu ta, ndə ta gə ləri sakida ar kər ta,
kəja ja vər məl baɓətizəma anə nji ənga patər
nja vər sha shili ara ja.”
27 Kə Yahwana shaɗəwa nda, ji na, “Ndər
sən dləwuri sə a'yi mai, kəl səra Hyal nə nyi.
28 Nahyi ənga kərhyi ngə sakida ɗa arya yi
na anə hyi, ‘Nayi ngə Kərsiti mai, ama Hyal
səwa ɗa wu mwa nyi.’
29 Ar pəcir hə dzau, kwanjili nə sal kwan-
jili ngau. Bazhiya sal kwanjili kəra shili ar
vir hə dzə kau, kəl səkə nga ja, aga ja nggari

ɗaha sal kwanjili. Ju nyi əngа huɗə pipida ma ji nggari sal kwanjili a vər ndər. Lagu kə tsu ngə huɗə pipida ɗa a nyabiyar dzau.
30 A ɗari tsaˈa ja cakau, nayi tsu ya gənna dzau.
31 “Ndəra shida sara a dəməlmau, naja nga adabanga nji patəu. Patər njira wu duniya nə duniya ngau, əngа ndu ndər ar kəra sər duniya. Ndəra shida sara a dəməlmau, naja nga adabanga nji patəu.
32 Ju ləri sakida səra ji lari əngа ji nggari, alaga abangau, ndə aˈyi kəra mbərsa əngа sakida nyi mai.
33 Ama kalar ndəra dləwuri sakida nyi a cabiyari abər Hyal ndə jijiri ngau.
34 Ara ndəra Hyal səwa, ndər Hyal nga ju na, arya Hyal nə nyi Mambəl nyi nyinyau.
35 Tada wu yiwu Zər nyi, ba ji fuwa patər sə wu tsa ja.
36 Kalar ndəra mbərsa əngа Zəra nyi aˈyi ja əngа pi gəra kuɗau. Ndəra gəra ɓəla səra Zəra nyi nana, naji wu uya pi mai, ama Hyal wu ɗəfu əngа ja.”

4

Yesu Ndər Əngа Mala Sara Samariya

1 Njir Farisi nggari abər Yesu a vər dumwa əngа uya nji, əngа məl baɓətizəma anə zəmbəlma gangəu a ndiya Yahwana.
2 Kwalaga kə aˈyi Yesu əngа kərnyi nga vər məl baɓətizəma kə mai, ama zəmbəlma nyiˈyar ngau.
3 Ənggəra Yesu nggari abangau, kə ji piyari ˈyiˈyir Yahudi ba ji ɓəra sha a vu ˈyiˈyir Galili.
4 Kabangəkə a mbari kəl Yesu ja tərabiya wu Samariya.
5 Kə ji dla wu vanyi məlmə wu ˈyiˈyir Samariya kəra nja ngga əngа Sayika. Vi kau, ləhə nga nyi a dzər vira Yakubu nə nyi anə zər nyi Yusufu.
6 Ar vi kau, məla nə Yakubu aˈyi. Ar pəci kəra Yesu həɗa əngа ɓau, ba ji ɓəliya sar a miya məla nyi. Səkə ɗarkər ənggər saka kumo apə məthlə nə puci.
7 Kə vanyi mala nə Samariya shila gwa məla. Kə Yesu na anə nyi, “Usi, gər ɗa ˈyimi ya təwari.”
8 (Zəmbəlma nyiˈyar tsu a maˈyir nda a vu huɗa məlmə aga nda vuwa ɗəl sər səm.)
9 Kə mala Samariya kə na anə Yesu, “Abari nagə ndər Yahudiya a sən yiwa ˈyimi ara ya, nayi mala Samariya?” (Ara sə aˈyi kəra wu daɓəri ndər Yahudiya əngа ndər Samariya mai.)*
10 Əngwar Yesu, “Maja abər gu səni sə kurthlə nə Hyal kəra ju lau, əngа ndəra na anə ngau, ‘Gər ɗa ˈyimi ya təwari,’ gu sən yiwa nyi, ba ja nə ngə ˈyimi nər lə pi.”
11 Kə mala kə na, “Maləmə, kəja sər gə ˈyimi aˈyi ara gə mai, ya, kəja məla kə dzəgamə nga nyi, lagu mani nga gu sən gər ɗa ˈyimi lə pi ka?
12 Ɗəm ya, naga ndiya dərˈya Yakubu, ndəra labiya ˈya məla kə ya? Naja əngа kərnyi ma, ji sa ˈyimi sara a gwa, əngа wazha nyi ba maˈwi nyiˈyar.”
13 Yesu na, “Kalar ndəra sa ˈyimi kau, hili wu ɓəra nda tə nyi wayu.
14 Ama ndəra sa ˈyimi kəra yu lə kau, naji wu ɓəra nggar hili mai baˈanuwa. ˈYimi kəra yu lə kau, wu nda ɗa wu ja ənggər mandəli ˈyimi kəra wu huhwi sara wu dza ja kəra wu nə nyi pi gəra kuɗau.”
15 Əngwar mala kau, “Maləmə, nə ɗa ˈyimi kau, ara ya sara ɓəra nggari hili, əngа ya ɓəra shili ənggau ya sa gə ˈyimi.”
16 Kə Yesu na, “MaˈyiI ga nda shili əngа sal ngau.”
17 Əngwar ja, “Sal aˈyi ara yi mai.”
Əngwar Yesu anə nyi, “A nabiyar gə jiri ənggəra gə na abər, ‘Sal aˈyi ara yi mai.’
18 Arya jirkura nyi ca ngə a hər gə shili paməpamə təfu, əngа ndə kə gə əni kabangəkə kə sal ngə mai, a nabiyar gə jiri.”
19 Əngwar ja, “Ndə dəgaləu, maya nggani nagə nabi ngau.
20 Əjir ˈya dləvə Hyal ar mə kau. Ama əngwar hyi njir Yahudiya wu Urshalima ngə vira nja kyaga dləvə Hyal.”
21 Kə Yesu na, “Mala, mbərsa əngа səra yu na kau, arya pəci a vər shili kəra nji tsu wu nda dləvə Tada ar mə kə mai, alaga wu Urshalima mai.
22 Nahyi njir Samariya nahyi wu səni ndəra hyu dləvə mai, naˈya ˈyi wu səni ndəra

* **4:9** Kwalaga cala miya ha nə njir Samariya njir Yahudiya wu məl thlər əni mai.

ˈyi wu dləvau, ara mbəɗau shili sara ara njir Yahudiya.
23 Ama pəci a vər shili, pəca nyi ma a shiliri, kəra njir dləvə Tada ənga jiri wu nda dləvə nyi wu mambəl ba ənga jirkur, ara Tada wu gal culi nji kə nga dləvə nyi.
24 Hyal Mambəl ngau, njir dləvə nyi kəl nda dləvə nyi wu mambəl ba ənga wu jirkur tsu."
25 Mala kə na, "A sən yi abər Ndə Cacaɗau a vər shili ndəra nju ngga nyi ənga Kərsiti. Ma ji shili ju sa cabiya ˈya patər sau."
26 Yesu na, "Nayi ndəra vər ndər anə ngau nayi ngau."

Zəmbəlma ˈyar Ɓəra Sha Shilara Yesu

27 Ar pəci kə ngə zəmbəlma nyiˈyar sha shili, ba ɗa sə dədəgur anə nda ənggəra ndə thləwa nyi ja vər ndər ənga mala. Ama ndər sən yiwa, "Mi nga ga gal ənga mala ka?" Ənga ndər sən na anə nyi, "Mi ngə ɗa gu ndər ənga ja?" aˈyi tsu mai.
28 Kə mala kə piyari təm gwa məla nyi, ba ji maˈyi a vu huɗa məlmau, ji vuwa nar nyi anə nji,
29 "Shila mau, hya sa lari ndəra nar ɗa səra yi saya məlna patəu. Abər naja ngə Kərsiti ya?"
30 Kə nji bibiya sara wu huɗa məlmau, kə ndə shili əgya Yesu.
31 Ar pəci kə ngə zəmbəlma nyiˈyar a vər kədi Yesu, "Maləmə, səm sau."
32 Ama kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Sər səm aˈyi ara yi kəra yu sən səm ama nahyi wu sən mai."
33 Kə zəmbəlma nyiˈyar yiwa kərnda, ndə na, "Abər vanyi ndə daɓaga shili ənga sər səm anə nyi ya?"
34 Ama kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Sər səm ɗa ca ngə ya məl səra ndəra səwa ɗa wu yiwu ənga ya nyabiya thlər nyi cipəu.
35 Hyu na abər, 'A hyiri hya foɗə aga fwaha ɗa.' Ama yu na anə hyi, hya pahəna liya hyi mənahəu aga hya tsamə vu huɗa fa, ara a nər nda patə tsaˈa aga gəm kabangəkau.
36 Ndər gəm fa wu uya akkəri nyi, ənga ju kaɓiya sə zəzəwa nyi, ca ngə cabiya njira ju kaɓiya aga nda uya pi gəra kuɗau. Lagu kə ngə njir thləka ənga njir gəm sər fa ndu nyabiya dzə ənga huɗə pipida aga zəməu.
37 Ənggə ngə karapə kə nyabiya dzə ənga jirkur, 'Vanyi ndə thlər nyi ca ngə thləka, vanyi ndə tsu thlər nyi ca ngə gəm.'
38 Yi səwa hyi aga hya gəm səra hyi gəra lari ɓwaɓwatə a vər thləka. Alenyi nji a lar nda ɓwaɓwatəu, nahyi tsu a uyar hyi akkəri nə thlər ɓwaɓwatər nda."

Njir Samariya Gangəu Hənggəri

39 Njir Samariya gangəu sara wu məlmə kə mbərsa ənga Yesu arya ndər mala kə kəra ji na, "Ji nar ɗa patər səra yi saya məliya."
40 Ənggəra njir Samariya shili əgya Yesu, kə ndə sa kədi nyi ja nggya əkkəˈyi nda, ba ji nggya əkkəˈyi nda nə pida məthləu.
41 Nji gangə tsu ɓəra mbərsa ənga Yesu arya səra ji nar nda.
42 Kə njir Samariya dzəgwa na anə mala kau, "Kabangəkau, a hənggər ˈya jiri, aˈyi ara səra gə na waci mai, ama ara naˈya ma a nggar ˈya səra ji na ənga kərˈya, ənga a dləwunggəri ˈya ndə kə naja ngə ndər mbəɗa duniya."

Yesu Mbəɗana Zər Ndə Dəgaləu

43 Ayukuɗa pida məthləu, kə Yesu piyari ˈyiˈyir Samariya ji maˈyi a vu ˈyiˈyir Galili.
44 (Arya Yesu ənga kərnyi a nanari abər, "Nabi aˈyi wu uya hakər wu məlmə nyi mai.")
45 Ar pəci kəra ji vu Galili, kə njir Galili dləwuri nyi ənga huɗə zəmə ara nanda ənga kərnda a lari nda səra Yesu məlna a vu Urshalima ar pəcir lardur nə vəlna kəra nanda ma a vur nda.
46 Kə Yesu ɓəra sha a vu Kana wu Galili, vira ji shabiya ˈyimi a ndu ˈyimir wur inabi. A ndəna vanyi ndə dəgal nə ki təl aˈyi kəra zər nyi gəra ngga a vu Kafarnahumu.
47 Ənggəra ndə kə nggari abər Yesu a dlari wu Galili sara wu Yahudi, kə ji maˈyi a ndəgya ja, ji nda kədi nyi aga ja shili wu ki nyi, ja sa mbəɗana zər nyi kəra citəu a miya tau.
48 Kə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, "Kəl ta hyi lari mətsamə ənga sə dədəgur ara yau, ca ngə ɗa hyi mbərsa."
49 Kə ndə dəgal nə ki təl ta na anə Yesu, "Ndə dəgaləu, shili ma maˈyi a ndu ki ɗa ara zər ɗa ka sara tau."

50 Kə Yesu na anə nyi, “Maˈyi sə ngau, zər
ngə kə wu tə mai.” Ndə kə tsu, ba ji mbərsa
ənga səra Yesu na anə nyi, ba ji maˈyi sə nyi.
51 Tsu ja ar lagu ja vər maˈyi a ndu ki, ba
ji ɓə ənga njir məl thlər nyi ar lagu, kə ndə
na anə nyi, “Zər ngə ta a ɗari jaməu.”
52 Kə ji yiwa nda pəci kəra sə kə ɗarkər.
Əngwar nda anə nyi, “Na, ənggər saka pathlə
nə puci ngə gyangə kə siya nyi.”
53 Kə dəya zər kə tsamə ri abər ar pəci kə
ngə Yesu na anə nyi, “Maˈyi sə ngau, zər ngə
kə wu tə mai.” Kə ndə kə ənga njir ki nyi
mbərsa ənga Yesu.
54 Najakə ngə sə dədəgur nə məthləkura
nyi kəra Yesu məliya ayukuɗa ji piyari
Yahudi ji shili wu Galili.

5

Yesu Mbəɗana Ndau A Miya Dəl Faˈa

1 Ayukuɗa kau, kə Yesu maˈyi a du Ur-
shalima aga mini nə njir Yahudiya.
2 A du Urshalima tsu, vanyi dəl faˈa
aˈyi kəra nji zəwuya ənga sə ənggər dzaˈwu
paməpamə təfu. Nju ngga faˈa kə ənga miya
njir Yahudiya, Bethlesaida. Dəl faˈa kə ləhə
nga nyi a dzər miya ki kəra nju ngga ənga
Miya Ki Təmahəu.
3 Əgya kiɗa dzaˈwuˈyar kə ngə nji gəra
ngga, ənga nji ləfau, ənga nji kadal ba ənga
nji təsəkənu gangəu wu pida.
4 [Ndə wu sə kau aga nja gwazhiri
ˈyimiya nyi. Arya ga pəci ga pəci ngə waladi
nə Thlagə wu shida ja sa gwazhiri ˈyimi
kau. Ndəra a gwa tanggərma, ba ja uya
jaməkur sara ara shiləgə nyi.]
5 Ənggə tsu vanyi ndə aˈyi kəra məliya fa
makərkumunyi apə cisu ənga təsəkənu.
6 Ta Yesu lari nyi aˈyi pida, ənga tsu ju səni
abər ndə kə a ɓəliyar sar ənga təsəkənu kau,
kə Yesu na anə nyi, “Gu yiwu ga ɗa jamə
ya?”
7 Kə ndə təsəkənu kə na, “Ndə dəgaləu,
nayi aˈyi ənga ndər dləwa ɗa ma nji gwazhiri
ˈyimiya nyi mai. Ma yi məl abər aga ya sən
gwa ba vanyi nda gwa a mwa ara yau.”
8 Kə Yesu na anə nyi, “Hyaˈari ga həri buci
ngau, ba ga ɓə ga maˈyi.”
9 Aga zəmə ba nda nyi ɗa jaməu, kə ji həri
buci nyi ba ji ɓau.

Sə kə ɗarkər ar pəcir ɓəlsar nə njir
Yahudiya.
10 Agabangau, kə njira nggurəm nə
Yahudiya nar nyi anə ndə kəra nji məliya
jamə kau, “Əshina pəcir ɓəlsar ngau, naga
kyaga məl thlər mai, dlaɗər məna kar ngə
ri ara hə buci ngau.”
11 Kə ndə kə shaɗəwa nda, ji na, “Ndəra
məliya ɗa jamə ngə na anə ɗa, ‘Həri buci
ngau ga ɓau.’ ”
12 Kə ndə yiwa nyi, ndə na, “Wa ngə ndə
kə na anə ngau, ga hər buci ngau, ga ɓə ka?”
13 Ndə kə nji shiləgəbiya kə wu səni tara
wa ngə məliya nyi jamə kə mai, arya Yesu a
maˈyiri a vu pama dlamir nji kəra a ndəna.
14 Ayukuɗa pəci kushu, ba Yesu thləwa
nyi wu ki Hyal, ba ji na anə nyi, “Lari, a ɗar
gə jaməu. Ga piyari məl bikau ara sə ɗəmwa
ˈyi a ndiya kə a sara ɗa ənga gau.”
15 Kə ndə kə maˈyi ji nda nar nyi anə njira
nggurəm nə Yahudiya abər Yesu ngə məliya
nyi jaməu.

Pi Lagu Zəra Nyi

16 Ara abangau, ba ndə dzəguya ndər pa-
patagə anə Yesu, ara ju məl səˈyar kə Pəcir
Ɓəlsar.
17 Kə Yesu na anə nda, “Dəɗa a vər məl
thlər nyi baˈanə kabangəkau, nayi tsu ya vər
məl thlər.”
18 Arya ndər kau, ngə njir Yahudiya wu
gal lagu kəra nda tsəya nyi ari. Əngwar nda,
“Aˈyi wacu ara ji ɓəlna səra dlaɗə na ar kəra
Pəcir Ɓəlsar mai, ama ara ju ngga Hyal ar
viya dənyi, lagu ta nga ju gəla kərnyi kakalə
ənga Hyal.”
19 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Ənga jiri
nga yu na anə hyi, sə aˈyi kəra Zər wu sən
məliya ənga kərnyi mai, səra ji lari Dənyi a
vər məl, ca nga ju məl. Ara kalar səra Dənyi
a vər məl, ca ngə Zər wu məl tsu.
20 Ara Tada wu yiwu Zəra nyi, ca nga ju
canə nyi kalar səra ju məl ənga kərnyi. Ba
tsu ju canə nyi səra ndiya sə ənggər kə aga
ja ɗa sə dədəgur anə hyi.
21 Ənggər kəra Tada sən hyaˈana nji tətə ja
nə nda pi, abangə tsu Zər wu sən nə nyi pi
anə kalar ndəra ju yiwu.
22 Tada wu məl numa anə nji mai, ara a
nə nyir ja dənama nə məl numa anə Zər nyi,

23 aga patər nji nda nə nyi dəgalkur anə
Zəra nyi, ənggəra ndu lə dəgalkur anə Tada.
Kalar ndəra gəra nə nyi dəgalkur anə Zəra
nyi, naja a'yi nə nyi dəgalkur anə Dənyi kəra
səwa nyi mai.
24 “Ənga jiri nga yu na anə hyi, kalar
ndəra wu nggar ndər ɗa, kə ji mbərsa ənga
ndəra səwa ɗa, a'yi ja ənga pi gəra kuɗau. Nju
nda məl numa anə nyi mai, ama a tərabiyar
ja sara wu tau, a ndu pi.
25 Ənga jiri nga yu na anə hyi, pəci a vər
shili, pəca nyi ma a shiliri, kəra nji tətə wu
nda nggar ɗaha Zər Hyal, njira nggari ndu
nda ɗa a'yi ənga pi.
26 Ənggər kəra Tada ɗa thlagər pi, abangə
tsu nga ji nə nyi dənama anə Zəra nyi aga ja
ɗa thlagər pi.
27 Ənga tsu ji nə nyi dənama nə məl numa
anə kalar ndau ara naja Zər Ndau.
28 Ndər kə a sara ɗa sə dədəgur anə hyi
mai, ara pəca vər shili kəra patər njira a gu
hu wu nda nggar ɗaha ja,
29 ba nda biya. Njira məliya sə mənahəu
ndu hya'ari ənga pi gəra kuɗau, ama njira
məliya sə ɗəmwa 'yi ndu hya'ari ba nja
məliya nda numa.
30 Sə a'yi kəra yu sən məliya ar kərɗa mai.
Yu thla numa ənggər kəra Hyal wu na anə
ɗa. Agabangau, numa ɗa kakalə nga nyi,
arya a'yi səra yu yiwu nga yu məl mai, ama
səra ndəra səwa ɗa wu yiwu.

Sakida Ar Kəra Yesu

31 “Ma yi ləri sakida ar kəra kərɗa, sakida
kə a'yi dlədləwu mai.
32 Ama vanyi ndə paməu a'yi kəra wu lə
sakida ar kəra yau, a sən yi abər sakida nyi
jijiri nga nyi.
33 “Hyi səwa nyi nji anə Yahwana, naja,
ba ji lər hyi sakida kəra jiri.
34 Alaga abangau, a'yi yu nggya aga
sakida nə ndapi mai. Ama yi nar hyi aban-
gau aga hya uya mbəɗau.
35 Yahwana ənggər pitəlla mbəmbəl nga
ja kəra ləri mbəmbəl nyi, nahyi tsu, kə hyi
caguli nə mbəmbəl nyi nə pəci kushu.
36 “Ama a'yi yau ənga sakida kəra ndiya
kəra Yahwana ləri ar kəra yau. Sə kəra ya
vər məl kau, sə ngau kəra dəɗa nə ɗa aga ya
məl ənga ja vər lə sakida ar kəra yau, abər
dəɗa ngə səwa ɗa.
37 Dəɗa tsu, ndəra səwa ɗa, nga vər lə
sakida ar kəra yau. Nahyi saya nggar ɗaha
ja mai, ənga tsu nahyi saya lari nyi ənga li
tara wa nga ja mai.
38 Ndər nyi tsu wu nggya wu ɗəfuwa hyi
mai, arya nahyi mbərsa ənga ndəra ji səwa
mai.
39 Nahyi kəl dumwa ənga jiga səra
tsətsəfau wu ləkakaɗə Hyal, ara hyu nggani
a gwa nga hyu uya pi gəra kuɗau. Najaka sə
kəra nji tsəfəri wu ləkakaɗə Hyal kau, nanda
ngu lər sakida ar kəra yau.
40 Ama alaga abangau, kə hyi nggəl ara
shili əgya yi aga hya sa uya pi.
41 “Nayi wu gal fal sara ara nji mai,
42 ama yu səni hyi. A'yi hyi ənga yiwu
Hyal a vu ɗəfuwa hyi mai.
43 Nayau, yi shili wu thləmər dəɗa, ama
nahyi dləwur ɗa mai, ama ma vanyi ndə
shili wu thləmər kərnyi ba hya sa dləwuri
nyi.
44 Abari nga hyu sən mbərsa ma hyu
dləwu fal ara kuvwar hya, ama nahyi wu
gal lagur dləwu fal sara ara Hyal zəmə pir
maya?
45 A sara hya ɗənga abər yu nda wula hyi
ara Tada mai. Ndər wula hyi a'yi, naja ngə
Musa, ndəra hyu fə ɗəfu ju nda dləwar hyi.
46 Maja abər hyi mbərsa ənga Musa, a
hənggər hyi jiri ənga yau, arya Musa tsəfəri
ar kəra yau.
47 Ama ma nahyi a'yi mbərsa ənga səra ji
tsəfəri mai, abari nga hyu sən mbərsa ənga
səra yu na?”

6

Yesu Səməna Nji Dubu Təfu
(Matiwu 14:13-21; Markusu 6:30-44; Luka 9:10-17)

1 Ayukuɗa pəci kushu, kə Yesu tərabiya
naɗə a biyar ya dəl Galili (najakə ngə dəl
Tiberiyasu).
2 Ənggau, dlamir nji gangəu wu nu nyi
arya sə dədəgur kəra ndə lari ji məliya anə
nji gəra ngga, ənggəra ji shiləgəbiya nda.
3 Kə Yesu ma'yi a dar kəra mau, a ndəna ji
da nggya əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar.

4 Ar pəci kə lardur nə vəlna nə njir Yahudiya a ɗari ləhəu.
5 Ənggəra Yesu hya'anakər ba ji lari dlamir nji gangəu a vər shili əgya ja, kə ji nar nyi anə Fəlipəu, "Əmani nga məna sən ɗəlbiya sər səm kəra wu sən səməna nji ka?"
6 Yesu yiwa sə kə ara Fəlipəu, aga ja dzəbiya nyi, arya naja ənga kərnyi ju sən səra ju nda məl.
7 Kə Fəlipəu shaɗəwa nyi, ji na, "Alaga gənna nə ki ndər məl thlər nə zada fa* a sən ɗəlbiya səra nji ka sən fuwa wu miya nda mai!"
8 Kə pathlə wu pama zəmbəlma Yesu kəra nju ngga ənga Andərawusu, zaməya Simanu Biturusu, na anə Yesu,
9 "Kəja vanyi zər kushu ənggau ənga macikəl lugu ɗəfə təfu ənga kalfi məthləu. Ama mi ngə səra ju sən məliya anə nji gangə ka?"
10 Kə Yesu na anə zəmbəlma nyi'yar, "Nar nya mau anə nji nda nggya gya." Ar vi kə sar a'yi gangəu. Kə nji patə nggya gya, gangəkura shili zhizhir nda a kari dubu təfu.
11 Kə Yesu həri macikəla nyi, kə ji usaku Hyal, ba ji tətəkəya nyi anə njira a'yi nggya gya patər səra ndu yiwu. Abangə tsu nga ji məliya ənga kalfiya nyi.
12 Ayukuɗa ndə səm ndə nyau, kə ji nar nyi anə zəmbəlma nyi'yar, "Tsəmiya mau kalar səra hiyau ara sə a sara wir."
13 Kə zəmbəlma nyi'yar tsətsəmiya kalar səra hiyau wu miya nda, ba ndə nyanyana tsəla kumo apə məthləu sara wu macikəl lugu təfu ta.
14 Ənggəra dlamir nji lari sə dədəgur kəra Yesu məliya, kə ndə na, "Gəra ənga kəpal, ndə ngə nabi kəra duniya wu səkə shili nyi ta."
15 Ta Yesu lari ndu sha lagu fə nyi aga tələr nda, ba ji gwaɗəna nda, ba ji ma'yi sə nyi a du mau.

Yesu Ɓau A Dar Kəra 'Yimi (Matiwu 14:22-33; Markusu 6:45-52)

16 Ənggəra wagə ɗa, kə zəmbəlma Yesu 'yar ma'yi a gwu dəl.
17 Kə ndə gwa gwu kwambwal aga nda tərabiya a vu Kafarnahumu. Ar pəci kəra nda a vir ma'yi, kə vi ɗa zəgutu, ama tsu Yesu gəra shili əgya nda.
18 Kə dəl dzəguya kənggəɗə gagaɗau ara culi yambaɗə kəra a vər sau ənga dənama.
19 Ayukuɗa ndə ɓar ɓau a ɗa nə miyal makəru, kukuthlə ba ndə lari Yesu a vər shili əgya kwambwalər nda, ja vər ɓau ar kəra 'yimi, ba səkə gərahəya nda gagaɗau.
20 Ama kə Yesu na anə nda, "Nayi ngau, hya sara hivər mai."
21 Ənggau kə ndə hənggəri aga nda dləwuri nyi a gwu kwambwalər nda. Ənggərna kə kwambwalər nda thləwa miya dəl vira nda a vər nu a ndari.

Nji Biya Aga Gal Yesu

22 Ənggəra vi sa kuɗau, kə dlamir nji kəra hiyau a biyar ya dəl tsamə ri abər kwambwal zəmə kəra hiyau ca ngə zəmbəlma Yesu 'yar ma'yi a gwa, ama kə ndə tsamə ri abər Yesu a'yi ma'yi əkkə'yi nda mai.
23 Kə alenyi kwambwal'yar shili sara wu Tiberiyasu, ndə sa ta'yi ləhəu ar vira Thlagə səməna nji ənga macikəl kəra ji fənggəri nyi barka.
24 Ta nji lari abər Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar a'yi ar vi ta mai, ba ndə gu kwambwal'yar, ndə ma'yi a vu Kafarnahumu aga vuwa gal Yesu a vuna.

Yesu Ngə Macikəl Nə Pi

25 Ənggəra ndə biya thləwa nyi a biyar ya dəl, kə ndə na anə nyi, "Maləmə, ənuwa nga gə shili ənga?"
26 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Ənga jiri nga yu na anə hyi, hyu gal ɗa a'yi ara sə dədəgur kəra hyi lari yi məliya mai, ama arya macikəl ta hyi səm hyi nyi əni ta.
27 Hya sara həɗa a vər gal sər səm kəra wu sən dzə mai, ama hya məl thlər nə gal sər səm kəra gəra sən dzau, ənga tsu ju ləri pi kəra gəra kuɗau. Naja kə ngə sər səm kəra Zər Ndau, wu sən nər hyi. Arya naja Zər Ndau ngə Hyal Tada nə nyi dənama nə məl abangau."
28 Kə ndə yiwa nyi, ndə na, "Mi ngə səra Hyal wu yiwu 'ya məla?"
29 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Kəja səra Hyal wu yiwu hya məl, hya mbərsa ənga ndəra ji səwa."

* **6:7** Ar viya dinari gharu məthləu.

30 Kə ndə yiwa nyi, “Mi ngə sə dədəgur
mətsamə kəra gu sən məliya aga ˈya daɓaga
lari ba ˈya hənggəri ənga ga? Mi nga gu sən
məliya?
31 Əjir ˈya səm səra nju ngga ənga mana a
gwa tagəu, ənggər kəra tsətsəfau abər, ‘Ji nə
nda sər səm sara dəməlmə aga nda səm.’ ”
32 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Ənga jiri
nga yu na anə hyi, aˈyi Musa ngə nə hyi sər
səm sara dəməlmə mai, ama dəɗa ngə nər
hyi sər səm nə jijiri sara dəməlmau.
33 Arya sər səm nə jiri nə Hyal ca ngə
ndəra shida sara dəməlmə ju lə pi anə
duniya.”
34 Əngwar nda anə nyi, “Maləmə, mbar
kabangəkə ga dumwa ənga lə culi najaka
sər səm anə ˈya.”
35 Kə Yesu nar nda, “Nayi ngə macikəl nə
pi. Kalar ndəra shili əgya yau, naja tsu ɓəra
nggari wuɓu mai, ənga kalar ndəra hənggəri
ənga yau, naji wu ɓəra nggari hili mai.
36 Ama ənggəra yi nar hyi ta, a lar ɗar hyi,
ama alaga abangau nahyi hənggəri ənga yi
mai.
37 Patər njira Tada nə ɗa, ndu shili ara
yau, ənga kalar ndəra shili ara yau, nayi wu
kədlə nyi mai.
38 Arya yi shida sara dəməlmau, aˈyi aga
ya sa məl səra yu yiwu mai, ama səra ndəra
səwa ɗa wu yiwu.
39 Səra ndəra səwa ɗa wu yiwu, ca ngə
alaga ndə zəmə a sara sa wu tsa yau, wu
njira ji nə ɗa mai, ama aga ya hyaˈana nda
sara vir tau, ar pəcir kuɗiya duniya.
40 Arya səra Dəɗa wu yiwu ngau, ca ngə
kalar ndəra fər li ar Zər, ənga ji hənggəri
ənga Zəra nyi, ju uya pi gəra kuɗau, ənga tsu
yu nda hyaˈana nyi sara vir tau, ar pəcir
kuɗiya duniya.”
41 Kə njir Yahudiya dzəguya ngwung-
wuni wu pamə ar kəra Yesu ara ji na, “Nayi
ngə macikəl kəra shida sara dəməlmau.”
42 Kə ndə na, “Aˈyi Yesu ngə wa? Zər
Yusufu, ndəra ˈyi wu səni dənyi ənga mənyi
ta wa? Ya, abari nga ju na abər, ‘Yi shida
sara dəməlma’?”
43 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Piyara
mau ngwungwuni wu pama hyi.
44 Ndər sən shili əgya yi aˈyi mai, kəl ma
Tada kəra səwa ɗa təɗər nyi a shili, nayi tsu
yu nda hyaˈana nyi sara vir tau, ar pəcir
kuɗiya duniya.
45 Nji tsəfəri wu ləkakaɗə nə nabiˈyar abər,
‘Patəkura nda Hyal ngu nda highiɓə anə
nda.’ Kalar ndəra səya nyi himi anə Tada
ənga ji highiɓər sə ara ja, ju shili əgya yau.
46 Ndə aˈyi kəra saya lari Tada mai, kəl
ndəra hyaˈari sara ara Hyal, naja ngə ndəra
saya lar Tada.
47 Jiri nga yu na anə hyi, kalar ndəra
mbərsa aˈyi ja ənga pi gəra kuɗau.
48 Nayi ngə macikəl nə pi.
49 Əjiya əjir hyi səm səra nju ngga ənga
mana wu tagəu, ama ba ndə ɓəra tau.
50 Ama kəja macikəl kəra shida sara
dəməlmau, kalar ndəra səmku naji wu tə
mai.
51 Nayi ngə macikəl nə pi kəra shida sara
dəməlmau. Kalar ndəra səm najaka macikəl,
ju nggya ənga pi nə baˈanuwa. Najaka
macikəl kumər dza yi ngau, kəra yu ləri aga
duniya a uya pi.”
52 Kə njir Yahudiya gu kəpal gagaɗau wu
pama nda, ndu na, “Abari ngə ndə ka sən
nə mən kumər dza ja aga məna səma?”
53 Əngwar Yesu anə nda, “Ənga jiri nga yu
na anə hyi, kəl ma hyi səm kumər dza Zər
Ndau ənga hyi təwari mashi nyi, nahyi aˈyi
ənga pi wu hyi mai.
54 Kalar ndəra səmku kumər dza yau ənga
ji təwari mashi ɗa, aˈyi ja ənga pi gəra kuɗau,
ənga yu nda hyaˈana nyi sara vir tau, ar
pəcir kuɗiya duniya.
55 Kumər dza yi ɗəfə jijiri ngau, ənga
mashi ɗa sər sa jijiri ngau.
56 Kalar ndəra səmku kumər dza yau ənga
ju sa mashi ɗa, ju nggya wu yau ənga nayi
tsu wu ja.
57 Ənggər kəra Tada mbəmbəɗau səwa ɗa,
arya ja nga yi tsu ənga pi, agabangə kalar
ndəra fiya ɗa aga sər səm nyi, ju nda ɗa aˈyi
ənga pi baˈanuwa arya yau.
58 Najakə ngə macikəl kəra shida sara
dəməlmə aˈyi ənggər kəra əjiya əjir hyiˈyar
səm mai. Əjiya əjir hyi ndə səm səra nju ngga
ənga mana ba ndə tau, ama kalar ndəra
wu səm najaka macikəl, aˈyi ja ənga pi gəra
kuɗau.”
59 Yesu nana səˈyar kə patə ar pəci kəra
ja vər highiɓau wu umbwa daɓə dzə njir

Yahudiya wu Kafarnahumu.

Zəmbəlma Yesu ˈYar Gangə Piyari Nu Nyi

60 Ənggəra ndə nggari abangau, kə gangəu wu pama zəmbəlma nyiˈyar na, “Dzadzau ngə highiɓə kau, wa ngu sən dləwuri najaka sa?”

61 Yesu ara ju səni wu ɗəfuwa ja abər zəmbəlma nyiˈyar a vər ngwungwuni ar kəra highiɓə kau, kə ji na anə nda, “Highiɓə kə ndzana huɗa hyi ya?

62 Ya, abari nga hyu nda nggari wu ɗəfuwa hyi ma hyi lari Zər Ndau a vər sha a dar vira ja ɗəɗəma?

63 Mambəl ngu lə pi, sə aˈyi kəra kumər dzə aga nyi mai. Ndər kəra yi nar hyi kau, nə Mambəl ngau, ba ənga nə pi tsu.

64 Ama alaga abangau, nji aˈyi kəra gəra hənggəri.” Ara tsu kaɗəu, Yesu wu səni wu pama nda njira gəra hənggəri ənga ndəra wu nda thləna hya ja.

65 Kə Yesu dumwa ji na anə nda, “Ca ngə səra ɗa yi na anə hyi abər ndər sən shili əgya yau, aˈyi mai, kəl ma Dəɗa nə nda lagu.”

66 Ayukuɗa highiɓə kau, kə zəmbəlma nyiˈyar gangəu sha ara ɓəra nu nyi.

67 Kə Yesu yiwa zəmbəlma nyiˈyar kumo apə məthlə kau, “Nahyi ma hyu yiwu hya sha ara nu ɗa ya?”

68 Kə Simanu Biturusu shaɗəwa nyi, ji na, “Thlagəu, a ndəra wa nga ˈya sən maˈya? Nagə ngə ndəra ənga ndər nə lə pi gəra kuɗau.

69 A hənggəri ˈya ənga a sən ˈya abər nagə ngə ndə Cici nə Hyal.”

70 Kə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Aˈyi yi caɗəbiya hyi kumo apə məthlə wa? Ama pathlə wu pama hyi shatan ngau.”

71 Ju ndər kə ar kəra Yahuda zər Simanu Isikarayoti, ara naja ngu nda thləna hya ja, kwalaga kə, pathlə ja wu pama nanda kə kumo apə məthlə kau.

7

Zaməya Yesu ˈYar Aˈyi Hənggəri Ənga Ja Mai

1 Ayukuɗa kau, ngə Yesu ɓəra ɓəbiya ɓau wu ˈyiˈyir Galili, ara naji wu yiwu ja maˈyi a vu Yahudi mai, ara njir Yahudiya kəra a vuna wu gal lagur tsa nyi.

2 Ama ar pəci kəra mini nə nggya wu kwapatə nə njir Yahudiya ɗar ləhəu,

3 kə zaməya Yesu ˈyar na anə nyi, “A ɗar tsaˈa ga piyari vi kə ga maˈyi a vu Yahudi, aga zəmbəlma ngəˈyar kəra a vuna nda lari sə dədəguˈyar kəra gu məl.

4 Ndə aˈyi kəra wu yiwu nja sənbiya nyi, ba ja nggya ar ɗəwa mai. Ta ɗa gu məl sə dədəguˈyar kau, ga cabiya kərngau anə njir duniya.”

5 Arya alaga zamə nyiˈyar ənga kərnda aˈyi hənggəri ənga ja mai.

6 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Pəcir vu ɗa aˈyi ɗa kwatahə mai, ama anə hyi kalar pəci a sən vu hyi.

7 Njir duniya wu piyari shishir dza hyi mai, ama nayi nga ndə piyari shishir dza yau, ara yu nar nda sər məla nda ɗəmwaˈyi nga nyi.

8 Nahyi, maˈya mau a ndar vir mini kau. Nayi nəɗa nayi wu maˈyi kwatahə mai, ara pəci ɗa aˈyi nyabiya dzə mai.”

9 Ayukuɗa Yesu nar nda abangau, ba ji ɓəra səkari wu ˈyiˈyir Galili.

10 Ama ayukuɗa zamə nyiˈyar maˈyi a ndar vir mini, kə Yesu maˈyi tsu ama ar ɗəwa aˈyi ar babal mai.

11 Njir Yahudiya kəl gal nyi ar vir miniya nyi, ndu yiwa, ndu na, “Əmani nga ja?”

12 Ar vir mini kau, nji kəl ndər wu pamə ar kəra Yesu ar ɗəwa. Əngwar alenyi nji, “Ndə mənahə nga ja.”

Əngwar alenyi nji tsu, “Ndər ngguta vi nga ja.”

13 Ama ndər sən ndər ar kəra Yesu ar babal aˈyi mai, ara ndu hivər njira nggurəm nə njir Yahudiya.

Yesu Highiɓau Ar Vir Mini

14 Ta nja vuri wu hathla mini, kə Yesu maˈyi a gwu Ki Hyal, ji gwa mbar highiɓau.

15 Kə sə kə ɗa sə dədəgur anə njir Yahudiya, ba ndə yiwa, “Lagu mani ngə ndə kə highiɓər səˈyar ka, ya, kəja naji uya highiɓə maya?”

16 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Səˈyar kə ya vər highiɓə kau, aˈyi nə kərɗa ngə mai, ama nə ndəra səwa ɗa ngau.

17 Kalar ndəra wu yiwu ja məl səra Hyal
wu yiwu, ju nda sənbiya abər highiɓə ɗa
sara ara Hyal nga nyi shili, ama aˈyi nə
kərɗa mai.
18 Njira wu ndər aga kərnda, thləmə nga
ndu gal anə kərnda. Ama kalar ndəra wu
ndər aga shili əngа dləvau anə ndəra səwa
nyi, ndə jiri nga ja. Sə fati aˈyi wu ja mai.
19 Aˈyi Musa ngə nə hyi dlaɗə wa? Ama
alaga ndə zəmə aˈyi wu pama hyi kəra a vər
ɓəlari mai. Mi ngə ɗa hyu gal tsa ɗa?”
20 Əngwar nja nyi anə nyi, “Mambəl
ɗəmwaˈyi pahəna liya gə ya? Wa ngu gal tsa
nga?”
21 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Nayau, yi
məliya hyi sə dədəgur zəmə wacu, ya kəja
hangəkala hyi a hyaˈari.
22 Musa nə hyi dlaɗau ar kəra thla pəlzha
(alaga kə aˈyi naja ngə dzəguya mai, ama
əjir hyi ˈyar ngau). Kwalaga abangau kəja
hya ɓəlnar dlaɗa nyi lagur thla pəlzha anə
zər Pəcir Ɓəlsar.
23 Kabangəkau, a lar hyi abər a ɗar tsaˈa
nja thlana nyi pəlzha anə zər pəcir Ɓəlsar
aga nja nyabiya dlaɗə Musa ar kəra thla
pəlzha. Ya, ara mi ngə ɗa hyu ɗəfu əngа
yi ara yi shiləgəbiya ndə valam pəcir Ɓəlsar
ara?
24 Hya piyari məl numa ga li ga li, ama
hya məl numa kəra kakaləu.”

Yesu Ngə Kərsiti Ya?

25 Ar pəci kə ngə njir Urshalima wu yiwa
kərnda, “Aˈyi ndə kə nga nju gal aga tsa ta
wa, əndəga?
26 Ya kəja ja ənggau ju ndər ar babal,
ya nandə wu na sə anə nyi mai. Njira
nggurəmər nda ya, əndəga, a hənggəri nda
abər naja ngə Kərsiti ya?
27 Ama naja nə nyi mən wu səni vira ji
shili sara ari, ama ar pəci kəra Kərsiti nə jiri
wu nggura shili, ndər səni vira ju hyaˈari
sara ari aˈyi mai.”
28 Yesu tsu ja vər highiɓə wu ki Hyal, kə
ji hyaˈana ɗahəu, ji na, “Jijiri, hyu sən ɗa
əngа vira yi hyaˈari sara ari ya? Nayi shili
ar kərɗa mai, ama ndəra səwa ɗa, ndə jijiri
ngau, ama nahyi wu səni nyi mai.
29 Ama nayi yiwu səni nyi ara nayi sara
ara ja nga yau əngа naja ngə səwa ɗa.”
30 Ənggəra Yesu nana ndər kau, kə ndə gal
lagu kəra nda sən mbar nyi. Ama ndə aˈyi
kəra tsəkwari nyi mai, ara pəci nyi aˈyi ɗa
kwatahə mai.
31 Alaga abangau, nji gangəu wu pama
nda hənggəri əngа ja. Əngwar alenyi nju
pama nda, “Ma Kərsiti shili ya, ju sən sa
məliya sə dədəgur a ndiya kəra ndə kə a vər
məl kə ya?”
32 Ta njir Farisi nggari nja vər ndər
tsətsəkaˈa ar kəra Yesu, ba pubu dədəgalˈyar
əngа njir Farisi səwa gaga nə Ki Hyal aga
nda nda mbar Yesu.
33 Kə Yesu nar nda, abər, “Pəcira ya
daɓaga nggya əkkəˈyi hyi a hyiri kushu, ba
ya dzəgwa sha a ndəgya ndəra səwa ɗa a
shili.
34 Hyu nda gal ɗa, ama nahyi wu sən nər
ɗa mai, əngа vira yu maˈyi a ndari nahyi wu
sən maˈyi a ndəna mai.”
35 Kə njir Yahudiya na wu pama nda,
“Nəma ngə ndə kə wu yiwu ja maˈya, kəra
mən gəra nda lari nyi ka? Ju yiwu ja maˈyi
a ndar ˈyiˈyi njir Gərikəu vira njir Yahudiya
tətəlnakər a ndar ya? Aga tara ba ja nda
highiɓə anə nda ya?
36 Mi ngə ɗəngа nyi əngа ndər ka, ‘Hyu nda
gal ɗa, ama nahyi wu nər ɗa mai,’ əngа ‘Vira
yu nda maˈyi a ndari, nahyi wu sən shili ari
maya’?”

Yesu Ngə Mandəli Nə Lə Pi

37 Ar jomər ndəla pəcir mini, kəra naja
ngə pəci kəra ndiya əngа dəgaləu, Yesu
hyaˈari ji hyaˈana ɗahəu, ji na, “Ma ndəra
wu nggari hili, bəgə ja shili ja sa təwari ˈyimi
ara yau.
38 Kalar ndəra hənggəri əngа yau, ənggər
kəra nji tsəfəri wu ləkakaɗə Hyal, abər sara
wu ta ja ngə mandəli ˈyimir pi wu nda
ndəla.”
39 Ar pəci kəra ja vər ndər ar kəra mandəli
nə lə pi kau, Mambəl Cici nga ja vər ndər ar
kəri, Mambəl Cici kəra njira mbərsa wu nda
dləwuri. Ar pəci kə Mambəl Cici aˈyi shili
kwatahə mai ara tsu kadakadarkur Yesu
gəra cabiya dzau.
40 Ənggəra nji nggari ndər Yesu, ba alenyi
nji na, “Jijiri ndə kə naja ngə nabi ta məna
vir səkə ta.”

41 Alenyi nji tsu wu na, “Ndə kə naja ngə
Kərsiti.” Əngwar alenyi nji tsu, “Lagu mani
ngə Kərsiti a sən shili sara wu Galili ya?
42 Ləkakaɗə Hyal kəra tsətsəfə aˈyi nar
mən abər Kərsiti wu nda biya sara wu culi
gə Dawuda wa? Ənga aˈyi ji nar mən abər
sara wu məlmə Bayitalahami nga ju biya,
məlmə kəra Dawuda nggya a gwa gwa wa?”
43 Kə miya nja nyi təkəbiya dzə arya Yesu.
44 Alenyi nji ma ndu yiwu nda mbar nyi,
ama ndə aˈyi fər tsi ar dza ja mai.

Ghar Hənggəri Nə Njir Yahudiya

45 Ayukuɗa nyi, kə njir ɓəla ki Hyal sha
a ndəgya pubu dədəgalˈyar ənga njir Farisi,
njira səwa nda, ka yiwa nda, ndə na, “Mi
ngə ɗa nahyi shili ənga ja maya?”
46 Kə njir ɓəla ki Hyal shaɗəwa nda, ndə
na, “Ndə aˈyi kəra saya ndərbiya ndər ənggər
ndə kə mai!”
47 Kə njir Farisi nar nyi anə njir ɓəla
ki Hyal, “Patə əkkəˈyi nahyi tsu nga ji
nggutana kə ya?
48 A lar hyi njira nggurəm ənga njir Farisi
kəra hənggəri ənga ja ya? Awau!
49 Ama daɓər nji kəra gəra sən sə ar kəra
dlaɗə Musa, Hyal a shiˈwuna ndar ja.”
50 Nikodimosu, ndəra shili əgya Yesu tsu
kaɗəu ənga tsu pathlə ja wu pama nda,
yiwa,
51 “Mi ngə dlaɗər mən na, aˈyi kəl nji
nggari wu miya ndəra nju vazau, səra ji
məliya divira nja dzəgwa məlna nyi numa
wa?”
52 Əngwar nda anə nyi, “Nagə ma ndər
Galili ya? Tsambiya a vu ləkakaɗə nə Hyal,
ba ga lari abər nabi aˈyi kəra dla sara wu
Galili mai.”
53 Kə kalar ndə maˈyi a ndu ki nyi.

8

1 Yesu maˈyi a dar mə nə wur Zayitunu.
2 Kaɗə əmudlau kə Yesu ɓəra maˈyi a gwu
ki Hyal. Nji gangə kaɓau a shili ara ja. A
guna ba ji gwa uya vir nggya, ji dzəgwa
highiɓə anə nji.
3 Kə maləmə dlaɗəˈyar ənga njir Farisi
shili ənga mala kəra nji mbari nyi a vər məl
səsukur. Ndə sa taˈyina nyi wu hada nda.
4 Kə ndə na anə Yesu, “Maləmə, mala kau,
ˈyi mbar nyi a vər məl səsukur.
5 Wu dlaɗau, Musa narˈya, abərˈya tsəya
culi mala kə ənga tsəka vavaka. Mi nga gə
na nə nga?”
6 Ndu məl thlər ənga najaka yiwa sə aga
nda nggəya nyi ləbam. Ndu yiwu aga nda
uya lagu kəra nda sən vazəya nyi ari.
Ama kə Yesu uzha gya, ba ji mbari tsəfə
sə ənga tsa ja a gyiwuˈyi.
7 Ənggəra ndə dumwa ənga yiwa Yesu,
ba ji hyaˈari ji na anə nda, “Ma ndə aˈyi
kəra gəra ənga bikau wu pama hyi, bəgə ja
dzəguya vaka nyi ənga tsəka.”
8 Kə Yesu ɓəra uzha gya, ba ji ɓəra dumwa
ənga tsəfə sə a gyiwuˈyi.
9 Ənggəra ndə nggari abangau, ba ndə
dzəguya maˈyi zəmə zəməu, mbari ar njira
nggurəm baˈanə nji kukushu. Ənggau, ba
ndə piyari Yesu zhizhi nyi ənga mala kə
taˈyu wu mwa nyi a ndəna.
10 Kə Yesu hyaˈari aˈyi taˈyau, kə ji yiwa
nyi, ji na, “Mala, əmani nga nda? Ndə aˈyi
kəra məliya ngə numa wa?”
11 Kə ji shaɗəwa nyi, ji na, “Maləmə ndə
aˈyi mai.”
Kə Yesu na anə nyi, “Alaga nayi ma sə aˈyi
yu na anə ngə mai. Maˈyi sə ngau, ama ga
sara dumwa ənga məl bikə mai.”

Yesu Ngə Mbəmbəl Nə Duniya

12 Ar pəci kəra Yesu ɓəra ndər anə nja
nyi, kə ji na, “Nayi ngə mbəmbəl nə duniya.
Kalar ndəra wu nu ɗa, naji wu ɓə wu kuthlə
mai, ama ju uya mbəmbəl nə pi.”
13 Kə njir Farisi nar nyi anə Yesu, “Gə wu
lə sakida ar kəra kərngau, sakida ngau a sən
ɗa ənga jiri mai.”
14 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Alaga yi lər
sakida ar kəra kərɗa, sakida ɗa jiri nga nyi,
ara yu səni vira yi hyaˈari sara ndari ənga
vira yu maˈyi a ndari. Ama nahyi wu səni
vira yi shili sara ndari ənga vira yu maˈyi a
ndari mai.
15 Numar hyi nə ndəndəkur, ama nə ɗa
aˈyi abangə mai.
16 Ama alaga yu məl numa, numa ɗa jiri
nga nyi, ara nayi aˈyi zhizhi ɗa mai, ama
ndəra səwa ɗa aˈyi ja ənga yau.
17 Əngwar dlaɗər hyi, ma nji məthlə lər
sakida ar kəra sau, sa nyi a ɗari jiri.

18 Yu lə sakida ar kəra kərɗa. Dəɗa kəra
səwa ɗa tsu naja ngə nə məthləkura nyi.”
19 Kə ndə yiwa nyi, ndə na, “Əmani ngə
dənga?”
Əngwar Yesu anə nda, “Nahyu sən ɗa ənga
Dəɗa mai, maja abər hyu sən ɗa, a sənər hyi
Dəɗa tsu.”
20 Yesu nana ndər kə ar pəci kəra ja vər
highiɓau a vu ki Hyal ləhəu ar vir ɗəwa
gənna kəra nji tsəmiya ari. Ndə aˈyi kəra
mbari nyi tsu mai ara pəci nyi aˈyi ɗa
kwatahə mai.
21 Kə Yesu ɓəra na anə nda, “Kəja yu maˈyi
sə ɗa, ənga hyu nda gal ɗa, ba hya tə wu
bikər hyi. Vira yu maˈyi a ndari, nahyi wu
sən ndari mai.”
22 Ba sə kə məliya njira nggurəm nə
Yahudiya wu yiwa kərnda, “Ju nda tsəya
kərnyi ya? Ca ngə məliya ju na, ‘Vira yu
maˈyi a ndari nahyi wu sən nda mai kə
ya’?”
23 Ama kə Yesu ɓəra dumwa, ji na,
“Nahyi sara gyiwu ˈyi ngau, nayi tsu sara
a dəməlmau. Nahyi nə duniya ngau, ama
nayi aˈyi nə duniya mai.
24 Ca ngə səra ɗa yi na anə hyi, hyu nda
tə wu bikər hyi. Ara ma nahyi aˈyi hənggəri
ənga səra yi na ar kəra kərɗa kə mai, ənga jiri
hyu nda tə wu bikər hyi.”
25 Kə ndə yiwa nyi, “Wa nga ga?”
Əngwar Yesu anə nda, “Kakalə ənggər kəra
yi nar hyi tsu kaɗə ta.”
26 Sə aˈyi gangəu kəra yu sən na ar kəra hyi
nə məl numa. Yu nar nyi anə nji səra ndəra
səwa ɗa wu na anə ɗa zhizhi nyi, ənga tsu
səra ju na jiri nga nyi.
27 Nandə nggabiya abər ar kəra Dənyi nga
ju ndər anə nda mai.
28 Ca ngə səra məliya Yesu nar nda, abər,
“Ar pəci kəra hyu nda hari Zər Ndau a di,
ar pəci ta nga hyu nda nggabiya abər nayi
ndəra yu na, nayi ngau. Nayi tsu yu məl
sə kərɗa mai, ama yu highiɓə səra Dəɗa
highiɓər ɗa.
29 Ndəra səwa ɗa aˈyi ja ənga yau, naji
piyari ɗa zhizhi ɗa mai, ara cumu yu məl
səra wu pina huɗa ja.”
30 Ar pəci kəra Yesu nana səˈyar kau, nji
gangəu hənggəri ənga ja.

Jirkur Kəra Wu Məliya Ndə Kambau

31 Kə Yesu nar nyi anə njir Yahudiya kəra
hənggəri ənga ja, “Ma hyi dumwa ənga səɓə
highiɓə ɗa ənga jiri, nahyi ngə zəmbəlma
ɗaˈyar nə jijiri.
32 Hyu nda sənbiya jiri, jira nyi tsu wu nda
pəlna hyi.”
33 Kə ndə shaɗəwa nyi, ndə na, “Naˈya culi
gə Ibrahimu ngau, naˈya sara vər ɗa mafa
ndə mai. Ya, mi ngə ɗa gu na, ba nja pəlna
ˈya?”
34 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Jijiri nga
yu na anə hyi, kalar ndər məl bikau, mafa
bikə nga ja.
35 Mafa aˈyi wu sən ɗa zər ki parangə mai,
ama zər kəra nji ya wu ki, zər kiya nyi nga
ja baˈanuwa.
36 Ma sən ɗa ba Zəra nyi pəlna hyi, a ɗar
hyi pəpəl ənga jiri.
37 Wu sən yi abər nahyi culi gə Ibrahimu
ngau, ama kəja hyu gal lagur tsa ɗa, ara vir
fiya ndər ɗa aˈyi wu ɗəfuwa hyi mai.
38 Yu na anə hyi səra yi lari ara Dəɗa, ama
nahyi, hyu məl səra hyi nggari ara dərhyi.”
39 Kə ndə shaɗəwa nyi, ndə na, “Ibrahimu
ngə dərˈya.”
Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Maja abər
wazha Ibrahimu nga hyi, a mələr hyi səra
Ibrahimu məlna.
40 Nayi ndə ngau, ndər na səra jiri kəra
yu nggari sara ara Hyal, ama kəja hyu yiwu
hya tsəya ɗa. Ya, kəja Ibrahimu aˈyi məl culi
sə ənggər kə mai.
41 Səra dərhyi məlna ca nga hya vər məl.”
Ama kə njir Yahudiya na, “Naˈya aˈyi
wazha mandzagwa mai, tada kəra ara ˈya
Hyal nga kərnyi wacu.”

Wazha Shatan

42 Əngwar Yesu anə nda, “Maja abər Hyal
ngə dərhyi, hyu cabiya ɗa yiwukur, ara yi
shili sara ara Hyal. Ya kəja yi ənggau, nayi
shili ar kərɗa mai, ama naja ngə səwa ɗa.
43 Ara mi nga hyi gəra nggabiya ndər ɗa?
Ara nahyi aˈyi wu nggari səra yu na mai.
44 Nahyi nə dərhyi shatan ngau, ənga hyu
yiwu hya məl səra dərhyi wu yiwu. Tsu
mudlau naja ndər tsa ndə nga ja, ənga naji
wu səɓə jiri mai, arya jiri aˈyi wu ja mai.
Ar pəci kəra ji thlar fati, miya gə nda nga
ji nana, ara naja ndər thla fati ngau, ənga
dəya fati.

45 Ama ara ma yi nar hyi jiri, nahyi wu hənggəri ənga yi mai!
46 Wu pama hyi ya, wa ndəra wu sən vazəya ɗa ənga bika? Ma yi nar hyi jiri, mi ngu ɗa nahyi wu hənggəri ənga yi maya?
47 Kalar ndəra nə Hyal ngau, ju səhimi səra Hyal wu na. Səra ɗa nahyi wu səhimi nyi mai, ara nahyi aˈyi nə Hyal mai."

Yesu Dəgal A Mwara Ibrahimu

48 Njir Yahudiya shaɗəwa nyi, ndə na, "Aˈyi jiri ənga ˈya, ənggəra ˈyi na abər nagə ndər Samariya kəra nyinyau ənga mambəl ɗəmwaˈyi wa?"
49 Əngwar Yesu anə nda, "Nayi aˈyi yi ənga mambəl ɗəmwaˈyi mai. Yu ha kəra Dəɗa, ama nahyi wu ha kəra yi mai.
50 Nayi ngu gal fal anə kərɗa mai, ama ndə aˈyi kəra wu gal anə ɗa, naja ngə ndər məl numa.
51 Jijiri ənga yu na anə hyi, ma ndəra səɓiya ndər ɗa, naji wu tə mai."
52 Ar kəra ndər kau, əngwar njir Yahudiya anə nyi, "Kabangəkə ja, a sən ˈya abər nagə aˈyi gə ənga mambəl ɗəmwaˈyu! Ibrahimu ənga kərnyi a təri ja ba nabiˈyar paməpamə tsu, ama əngwar gau, 'Kalar ndəra wu hənggəri ənga ndər ɗa naji wu tə mai.'
53 Naga ndiya dərˈya Ibrahimu ya? Naja ma a tər ja ənga tsu abangau ngə nabiˈyar. Ma gə nggani wa nga ga?"
54 Əngwar Yesu, "Ma yu lə kadakadarkur anə kərɗa, kadakadarkur ɗa aˈyi ar viya vanyi sə mai. Dəɗa, kəra hyu na abər Hyalər hyi ngau, naja ngu lə kadakadarkur anə ɗa.
55 Kwalaga kə nahyi wu sən nyi mai kau, nayau, yu sən nyi. Ma yi na, nayi wu sən nyi mai, a ɗar yi ndər thla fati ənggər nahyi. Ama nayau, yu sən nyi ənga yu ɓəlar ndər nyi.
56 Dərhyi Ibrahimu a cagulir ja gagaɗau aga ja lari pəci ɗa, a lar ja ənga huɗə pipida gagaɗau."
57 Əngwar njir Yahudiya anə nyi, "Nagə ndəra gəra kar fa təfukumunyi, gu na abər a lar gə Ibrahimu ya?"
58 Əngwar Yesu, "Jijiri nga yu na anə hyi, kadivira nja ya Ibrahimu aˈyi yau."
59 Ənggəra ndə nggar ndər kau, ba ndə ɗəɗəməri tsəka ndu yiwu nda vavakəya nyi, ama kə Yesu gwaɗənakər. Ba ji biya sara wu ki Hyal.

9

Yesu Pahəna Liya Ndəra Nji Yabiya Ləfau

1 Ənggəra Yesu a vər tərabiya, kə ji lari vanyi ndə kəra nji yabiya nyi ləfau.
2 Kə zəmbəlma nyiˈyar yiwa nyi, "Maləmə, bikə wa ngə məliya nji yabiya ndə kə ləfa? Bikə nyi əndəga nə njir ya nyi ya?"
3 Kə Yesu shaɗəwa nda, "Aˈyi bikə nyi mai ənga aˈyi bikə njir ya nyi tsu mai, ama sə kə ɗarkər aga dənama nə Hyal a cabiya kər wu nggyabiya nyi.
4 A ɗari tsaˈa məna dumwa ənga məl thlər nə ndəra səwa ɗa, ma tsu puci, ara vuˈyi wu shili, kəra ndə aˈyi kəra sən məl thlər mai.
5 Ma tsu yi aˈyi wu duniya, nayi ngə mbəmbəl nə duniya."
6 Ayukuɗa ji nana abangau, kə ji təfər tuli a gyiwu ˈyi, ba ji dzəguri ˈyiˈya nyi, ba ji təɓəri, ji ɓəsiya ar liya nda nyi.
7 Əngwar ja anə nda nyi, "Maˈyi ga gwa cina bama gau a gu faˈa Səliwamu." (Ca ngə Səsau). Kə ndə kə maˈyi ji gwa cina bama ja, kə ji sha shili ju lar sau.
8 Kə təwul nyiˈyar ənga njira tsəliya lari nyi a vər kədi ɗəɗəməu, na, "Aˈyi ndə kə ngu nggya ənggau, ju kədi ta wa?"
9 Əngwar alenyi nji, "Naja ngau."
Əngwar alenyi nji tsu, "Awau, ndər pa nyi ngau."
Ama, naja ənga kərnyi dumwa ənga na, "Nayi ngau pakatəu!"
10 Kə ndə yiwa nyi, ndə na, "Ya, lagu mani ngə liya gə kə paha?"
11 Əngwar ja, "Ndə kə nju ngga ənga Yesu kau, ngə dzəgur ˈyiˈyi ənga tuli, kə ji ɓəsiya ar liya yau. Kə ji na anə ɗa, 'Maˈyi a gu faˈa Səliwamu ga gwa cina bama gau.' Ba yi maˈyi, yi gwa cina bama, ba yi lar sau."
12 Əngwar nda anə nyi, "Əmani ngə ndə ka?"
Əngwar ja, "Nayi wu səni mai."

Njir Farisi Yiwabiya Lagu Kəra Ndə Kə Uya Lar Sau

13 Kə ndə həri ndəra nji yabiya ləfə ta a ndəra njir Farisi.

14 Arya pəcir Ɓəlsar ngə Yesu təfər tuli kəra ji dzəgur ˈyiˈyi əni, kə ji pahəna liya ndə kau.
15 Agabangau, kə njir Farisi tsu yiwa nyi, lagu kəra ji uya, ju lar sau. Əngwar ja anə nda, “Ji ɓəsiya tsəkwaɓə kəra ji dzəguri ar liya yau. Yi maˈyi yi gwa cina bama yau, ba yi lar sau.”
16 Əngwar alenyi njir Farisi, “Ndə kə aˈyi sara ara Hyal mai, arya naji wu ɓəla pəcir Ɓəlsar mai.”
Ama alenyi nju na, “Abari ngə ndər bikau a sən məliya najaka sə dədəgura?” Kə ndə təkəbiya dzau.
17 Kə ndə ɓəra shabiya dzə a ndəgya ndə ləfə ta, ndə na, “Mi səra gu na ar kəra ndə ka, kəja liya gə nga ji pahəna?”
Əngwar nda nyi, “Naja nabi ngau.”
18 Njira nggurəm nə Yahudiya, aˈyi hənggəri abər ndə kə ɗəɗəmə ləfə nga ja mai, kəl ta ndə səwa nja nggar nda njir ya nyi.
19 Ndə sa yiwa nda, “Zər hyi ngə ndə kə ya? Naja nga hyi na nji ya nyi ləfə ta ya? Ya, lagu mani nga ju lar sə kabangəkə ka?”
20 Əngwar njir ya nyi anə nda, “ˈYi wu səni abər zər ˈya ngau, ləfə nga nji ya nyi.
21 Ama ənggəra ju lar sə kabangəkau, ənga tara wa ngə pahəna liya ja, naˈyu səni mai. Yiwa nya mau, fa nyi a kari aga ja ndər ənga kərnyi.”
22 Njir ya nyi ndər abangau ara hivər njira nggurəm nə Yahudiya, ara ndə mbiya miya abər kalar ndəra hənggəri abər Yesu ngə Kərsiti, ba nja kədləbiya nyi sara wu vir daɓə dzə njir Yahudiya.
23 Ca ngə səra ɗa njir ya nyi na, “Fa nyi a kari, hya yiwa nyi.”
24 Kə ndə ɓəra ngga ndəra nji yabiya ləfau nə məthləkura nyi, ndə na anə nyi, “Nana səra jiri wu mwar Hyal. Naˈya ˈyi wu səni abər ndə kau, ndər bikə ngau.”
25 Kə ji shaɗəwa, ji na, “Tara ndər bikə nga ja ənga ndər bikə nga ja mai, nayi wu səni mai. Səra yu səni ca ngə ɗəɗəmə ləfə nga yau, ama kabangəkə yu lar sau.”
26 Kə ndə ɓəra yiwa nyi, ndə na, “Mi nga ji məliya nga? Lagu mani nga ji pahəna liya ga?”
27 Kə ji shaɗəwa nda, ji na, “A nar hyir yi tsu kaɗəu, ama nahyi səhimi mai. Mi ngə ɗa hyu ɓəra yiwa ɗa? Hyu yiwu hya ɗa zəmbəlma nyiˈyar ətsu ya?”
28 Kə ndə nggənggəlna nyi, ndə na, “Nagə ngə zəmbəlma nyi sə ngau, ama naˈya zəmbəlma Musa nga ˈya.
29 Wu sən ˈya abər Hyal ndər ənga Musa, ama ndə kau, naˈyu səni vira ji shili sara ndari mai.”
30 Kə ji shaɗəwa nda, ji na, “Kəja mə sə dədəgur ja! Nahyi səni vira ji shili sara ndari mai, ama kəja ja pahənar liya yau!
31 Namən wu səni abər Hyal aˈyi wu nggari kədi nə njir bikə mai. Ama ju səhimi kədi nə njira wu dləvə nyi ənga ndu məl səra ju yiwu nda məl.
32 Mbar dzəgwar duniya, ndə aˈyi kəra saya nggari abər nji pahəna liya ndəra nji ya nyi ləfə mai.
33 Ma ndə kə aˈyi sara ara Hyal mai, sə aˈyi ju sən məliya mai.”
34 Kə ndə shaɗəwa nyi, ndə na, “Nagə ndəra nji yabiya wu bikau, gu yiwu ga highiɓau anə ˈya?” Ba ndə kədləbiya nyi a biya sara wu umbwa daɓə dzə njir Yahudiya.

Ləfəkur Nə Mambəl

35 Yesu nggari abər ndə kədləbiya nda nyi a biya. Ba ji thləwa nyi, ji yiwa nyi, “A hənggər gə ənga Zər Ndə ya?”
36 Əngwar nda nyi anə nyi, “Wa nga ja, Maləmə? Nar ɗa aga ya hənggər ənga ja.”
37 Kə Yesu shaɗəwa nyi, “A lar nyir gau, naja nga vər ndər ənga gə kau.”
38 Kə ndə kə na, “Thlagəu, a hənggər yau,” ba ji dləvə nyi.
39 Əngwar Yesu anə nyi, “Aga numa nga yi shili wu duniya, aga njira ləfau nda lar sau ənga njira wu nggani ndu lar sə tsu nda ɗa ləfau.”
40 Ənggəra alenyi njir Farisi kəra ənga ja nggari abangau, kə ndə na anə nyi, “Mi? Gu yiwu ga na abər naˈya ma, nji ləfə ya?”
41 Əngwar Yesu anə nda, “Maja abər ləfə nga hyi wacu, nahyi aˈyi ənga bikə mai. Ama ta hyi na abər hyu lar sau, ca ngə ɗa bikər hyi a nggyari ənga hyi.

10

Karapau Ar Kəra Ndər Bəla Əngа Dləma Təmahəu

1 “Jiri nga yu na anə hyi, kalar ndəra a'yi vu dləma lagu miyar gwa nyi mai, ama ji vu lagu ya dləma, naja ndər həl ngau əngа ndər ɗa lagu.
2 Ndəra vu lagu miyar gwa nə dləma, naja ngə ndər ɓəla təmahəu.
3 Ndər ɓəla dləma wu pahəna nyi miyar gwa nə dləma, ba ja vwau. Təmahə tsu ndu səya nyi himi. Ju ngga təmahə nyi əngа thləmər nda, ba ja ləbiya nda a biya.
4 Ayukuɗa ji fa'abiya təmahə nyi a biya patəu, ba ja ma'yi a dumwar nda, ba təmahə nyi a nu nyi ara ndu sən ɗaha ja.
5 Ama nandə wu nu məthləpi mai, kəl ma, nda hwi ara ja, ara nandə wu sən ɗaha məthləpi mai.”
6 Yesu nar nda najaka karapau, ama nandə nggabiya səra ju na anə nda mai.

Yesu Ndər Bəla Mənahəu

7 Agabangau, kə Yesu ɓəra na anə nda, “Yi wu nar hyi jirkura nyi, nayi ngə miya lagu vu dləma təmahəu.
8 Patər njira dla divira yi shili, njir həl əngа njir ɗa lagu ngau, ama təmahə a'yi səya nda himi mai.
9 Nayi ngə miya lagu vu dləma, kalar ndəra vu lagu ɗa ju uya mbəɗau. Ju vwau əngа ju biya, ba ja biya uya vir səm sər səm.
10 Ndər həl wu shili wacu aga sa həl əngа sa tsa ba aga sa ndza sau. Ama nayi yi shili aga nda uya pi, pi kəra nyinyi gagaɗau.
11 “Nayi ngə ndər ɓəla kəra mənahəu. Ndər ɓəla kəra mənahəu wu lər piya ja arya təmahə nyi.
12 Ndəra nji həri aga ɓəla, naja a'yi thlagər təmahə mai. Ma ji lari ufwar vuwa a vər shili, ba ja hwinakər ja piyari nda. Ba ufwar vuwa kakathlər təmahəu ba ja tətəlna kəra nda.
13 Ndəra nji hər kau, ju hwinakər ara təmahə a'yi nə nyi mai, əngа tsu dza'wu nyi a'yi əngа nda mai.
14 “Nayi ngə ndər ɓəla kəra mənahəu, yu sən təmahə ɗa əngа təmahə ɗa wu sən ɗa tsu.
15 Kakalə ənggər kəra Dəɗa wu sən ɗa, nayi tsu yu sən Dəɗa. Nayi tsu yu ləri piya yau, arya təmahə ɗa.
16 A'yi yi əngа alenyi təmahə kəra a'yi nda wu dləma kə mai. Kəl ya shili əngа nda tsu. Nanda ma ndu nda səhimi səra yu na, əngа ndu ɗa tsəkə'yi zəməu əngа ndər ɓəla zəmə pir.
17 Səra ɗa Dəɗa wu yiwu ɗa ngau, ara yu lər piya yau, aga ya ɓəra shabiya nyi a shili wayu.
18 Ndər sən həbiya piya yi a'yi mai, kəl nayi nga sən lər sə ɗa. Dənama nə ləri əngа shabiya nyi a shili a'yi ara yau. Dlaɗə kəra Dəɗa ləri anə ɗa ngau.”
19 Arya ndər kə ngə njir Yahudiya ɓəra təkəbiya dzə wayu.
20 Nji gangəu wu pama nda wu na, abər, “Naja əngа mambəl ɗəmwa'yu, əngа ju thləkau. Mi ngə ɗa hyu səya nyi himiya?”
21 Ama əngwar alenyi nji, “Ndər kə a'yi ndər nə ndəra əngа mambəl ɗəmwa'yi ngə mai. Ndəra əngа mambəl ɗəmwa'yi a sən pahəna liya ndə ləfə ya?”

Njir Yahudiya Nggəl Ara Hənggəri Əngа Yesu

22 Kə pəcir mini nə fə barka ar kəra Ki Hyal shili, a vu Urshalima. Ar pəcir fwahəu ngə səkə ɗarkər.
23 A gwu Ki Hyal kau, Yesu a vər ɓəɓau ar vira nju ngga əngа dalaɓagəu nə Solomanu.
24 Kə njir Yahudiya kəra zəwari nyi na, “Ba'anuwa nga gu piyari 'ya wu kuthla? Ma nagə ngə Kərsiti nar 'ya ar babal.”
25 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “A nar hyir yau, ama nahyi hənggər nə mai. Sə dədəgur kəra ya vər məl wu thləmər Dəɗa nga vər ndər ar kəra yau.
26 Ama nahyi hənggər əni mai ara nahyi a'yi hyi təmahə ɗa mai.
27 Təmahə ɗa ndu səhimi ɗaha yau. Yu sən nda əngа ndu nu ɗa.
28 Yu nə nda pi gəra kuɗau, əngа nandə wu sa mai. Ndər sən mbəliya nda sara wu tsa yi a'yi tsu mai.
29 Dəɗa kəra nə ɗa nda a ndiyar kalar ndə əngа dəgaləu. Ndər sən mbəliya nda sara wu tsa ja a'yi mai.
30 Nayi əngа Dəɗa nji zəmə nga 'ya.”
31 Kə njir Yahudiya ɓəra fa'ari tsəka aga nda tsəya nyi əngа tsəka vavaka.

32 Kə Yesu na anə nda, “A canə hyir yi sə
dədəgur gangə gagaɗau sara ara Dəɗa, arya
mani wu pama nda nga hyu gal tsa ɗa ənga
tsəka vavaka ka?”
33 Əngwar njir Yahudiya anə nyi, “Naʼyu
gal tsa ngau ənga tsəka vavaka arya sə
mənahəu kəra gə məlna kə mai, ama arya
ndər nə diɗa Hyal kəra gu na. Nagə ndə ngə
wacu, ama gu yiwu ga kakalər kərngau ənga
Hyal.”
34 Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Aʼyi tsətsəfə
nga nyi wu dlaɗər hyi, abər Hyal na, ‘Nayi
na, nahyi hyalʼyar ngə’ wa?
35 Wu sən mən abər ndər tsətsəfə nə Hyal
wu thla fati mai. Ma Thlagə na abər njira
dləwuri ndər nyi ‘hyalʼyar nga nda,’
36 ara mi nga hyu ɗa ɗa abər yi ndər nə
diɗa Hyal, arya yi na, ‘Zər Hyal nga ya’?
Nayi ndəra Tada caɗəbiya, aga ja səwa ɗa a
shili wu duniya.
37 Ma aʼyi səra Dəɗa wu məl nga yu məl
mai, hya sara hənggəri ənga yi mai.
38 Ama ma səra Dəɗa wu məl nga yu məl,
alaga nahyi gəra hənggəri ənga yau, hya
hənggəri ənga sə dədəgur kəra yu məl. Lagu
kau, nga hyu səni ənga nggabiya abər Dəɗa
wu yau ənga nayi wu Dəɗa.”
39 Kə ndə ɓəra nərdzau aga nda mbar
Yesu, ama kə ji mbəliya dzə sara wu tsa nda.
40 Kə Yesu ɓəra sha a biyar ya dəl
Urdənu, a biyar vira Yahwana dzəguya məl
baɓətizəma ari. A ndəna nga ji nda nggya.
41 Kə nji gangəu nu nyi a shili. Kə ndə
dumwa ənga na, “Alaga kə Yahwana aʼyi
saya məliya sə dədəgur kə mai kau, ama
kalar səra ji nana ar kəra ndə kə jiri nga nyi
patəu.”
42 Ar vi kə tsu ngə nji gangə hənggəri ənga
Yesu.

11

Tər Liyazaru

1 Vanyi ndə aʼyi kəra nja ngga ənga
Liyazaru kəra ɗa gəra ngga. Naja sara wu
məlmə Bethlani, məlmə gə Maryamu ənga
kwamə nyi Marthla.
2 Maryamu kau, kəra zamə nyi Liyazaru
gəra ngga kau, naja ngə saya pənggər nyi
mal kisə anə Thlagə ənga ji ɓəsiya hya ja
ənga shishir kəra ja.
3 Kə kwamə nyiʼyar səwa nyi cama anə
Yesu, ndə na, “Thlagəu, ndə ta gu yiwu ta
aʼyi ngga mai.”
4 Ənggəra Yesu nggari abangau, ba ji na,
“Shiləgə kə wu tsəya nyi mai, ama aga ja
shili ənga kadakadarkur anə Hyal ənga anə
Zər nyi.”
5 Ara yiwu dzə aʼyi ara Yesu anə
Maryamu ənga Marthla ba zamər nda
Liyazaru.
6 Ama alaga abangau ta ji nggari abər
Liyazaru aʼyi ngga mai, kə ji ɓəra nggya nə
pida məthlə ar vi ta.
7 Kə ji dzəgwa na anə zəmbəlma nyiʼyar,
“Bəgə məna ɓəra sha a vu ʼyiʼyir Yahudi.”
8 Kə zəmbəlma nyiʼyar na anə nyi,
“Maləmə, aʼyi ɓəliya sar mai ngə njir
Yahudiya wu gal nda tsi ngau ənga tsəka
vavaka, ya, ga ɓəra yiwu ga sha a vuna tsu
ya?”
9 Kə Yesu shaɗəwa nda, “Aʼyi saka kumo
apə məthlə ngu pəkə wa? Ndə a sən thlər hi
əpuci ma ju ɓə mai, ara ju lar sə camə ara
mbəmbəl nə pəci.
10 Kəl ma ji ɓə əvuʼyi nga ju thlər hi, ara
mbəmbəl aʼyi mai.”
11 Ayukuɗa Yesu nana ndərʼyar kau, ba
ji dumwa ji na, “Bazhir mən Liyazaru a
gwari wu ghanyi, ama maʼyi nga yi aga ya
nda hyabiya nyi sara wu ghanyi.”
12 Əngwar zəmbəlma nyiʼyar anə nyi,
“Thlagəu, ma ju ghanyi, ju nda ɗa jaməu.”
13 Səra Yesu wu na abər Liyazaru a
təri, ama ma zəmbəlma nyiʼyar wu nggani
ghanyi nə ɓəlsar nga ja a gwa.
14 Kə ji dzəgwa nar nda ar babal, abər,
“Liyazaru a təri.
15 Nyinyi nga yi ənga huɗə pipida arya
aʼyi yi a ndəna mai, aga hya mbərsa. Ama
bəgə məna maʼyi a ndəgya ja.”
16 Kə Toma, ndəra nju ngga ənga ɓili, nar
nyi anə alenyi zəmbəlmaʼyar, “Bəgə məna
maʼyi məna vuwa tə ənga ja.”

Yesu Fiya Nyi Ɗəfu Anə Maryamu Ənga Marthla

17 Ənggəra Yesu shili, ba ji sa nggari abər
Liyazaru a pidar ja foɗə wu hu.
18 Bethlani ləhə nga ja wu dzər Urshal-
ima, aʼyi kari miyal məthlə mai.

19 Njir Yahudiya gangəu ngə shili aga nda
sa pəlna pəli anə Marthla ənga kwamə nyi
Maryamu arya tər zamər nda Liyazaru.
20 Ənggəra Marthla nggari abər Yesu a vər
shili, ba ji maˈyi, ji biya dləwuri nyi, ama
Maryamu nə nyi, ba ji nggya wu ki.
21 Kə Marthla nar nyi anə Yesu, “Thlagəu,
ma ja abər gə nda ɗa aˈyi ənggau, zamə ɗa
aˈyi tə mai.
22 Alaga kabangəkau, yu səni, abər, Hyal
wu sən nə ngau səra gu kədi ara ja.”
23 Əngwar Yesu anə nyi, “Zamə ngau wu
ɓəra hyaˈari.”
24 “Angə,” kə Marthla shaɗəwa nyi, “A
sən yi ju nda hyaˈari ma nji tətau, wu nda
hyaˈari ar kuɗiyar duniya.”
25 Əngwar Yesu anə nyi, “Nayi ngə hyaˈari
sara vir tau ənga nayi ngə pi. Kalar ndəra
hənggəri ənga yau, ju ɓəra ɗa aˈyi ənga pi
alaga ji tau.
26 Ndəra aˈyi ənga pi wu yau, ənga ji
hənggəri ənga yau, naji wu tə mai. Marthla,
a hənggəri gə abangə ya?”
27 Marthla shaɗəwa nyi, ji na, “Angə,
Thlagəu, a hənggəri yi abər nagə ngə Kərsiti,
Zər Hyal kəra a vər shili wu duniya.”
28 Ayukuɗa ji nana abangau, ba ji maˈyi a
vu ki, ji vuwa nggar kwamə nyi Maryamu,
ji na anə nyi ar ɗəwa, “Kəja Maləmə a biya ja
vər yiwa ngau.”
29 Ənggəra Maryamu nggari abangau, ba
ji hyaˈari ənga kusa, ji maˈyi a ndəra ja.
30 Ar pəci kau, tsu Yesu gəra vu huɗa
məlmau, tsu ja ar vira Marthla thləwa nyi ar
ta.
31 Ənggəra njir Yahudiya kəra a vu ki ənga
Maryamu ndu fə ɗəfu anə nyi lari ənggəra
ji biya ənga kusa, ba ndə nu nyi a biya ma
ndu nggani ndar hu nga ja aga nda tiwi a
ndəna.
32 Ənggəra Maryamu biya thləwa vira
Yesu ari, ba ji dla wu mwa nyi, ji na,
“Thlagəu, ma ja abər gə nda ɗa aˈyi ənggau,
zamə ɗa aˈyi tə mai.”
33 Ənggəra Yesu lari nyi a vər tiwi ənga njir
Yahudiya kəra shili ənga ja vər tiwi tsu, kə sə
kə tə Yesu wu ɗəfuwa ja gagaɗau.
34 Əngwar ja, “Əmani, nga hyi haɗəna nya?”
Əngwar nda anə nyi, “Thlagəu, a ndə ga sa
lari.”
35 Kə Yesu pəna sələm.
36 Agabangau, kə njir Yahudiya na, “Lara
mau ənggəra ju yiwu nyi!”
37 Ama kə alenyi nju pama nda na, “Naja
ndəra pahəna liya ndə ləfə ta, aˈyi ja ənga
dənama nə kar nyi ara tə wa?”

Yesu Hyaˈana Liyazaru Sara Vir Tau

38 Kə sə kə ɗa tədəɓə anə Yesu wu ɗəfuwa
ja, kə ji ɓar dzə a ndar huwa nyi. Hu kau,
thləl ngau a vu mau, kəra nji haɗiya miya
nyi ənga tsəka dəgaləu.
39 Əngwar Yesu, “Həna mə tsəka kau.”
Əngwar Marthla kwamiya ndə tətə anə
nyi, “Ama Thlagəu, kabangəkə ju shuni
kərakəraməu ara a məliyar ja pida foɗə wu
hu kau.”
40 Kə Yesu na anə nyi, “Aˈyi yi nar ngau
abər ma gə mbərsa, gu lari kadakadarkur
nə Hyal wa?”
41 Kə ndə həna tsəka nyi. Kə Yesu tsamə
dəməlmau, kə ji na, “Tada, yu usaku ngau
ara a nggar ɗar gau.
42 Wu sən yi abər gu nggar ɗa cumu, ama
yi na abangau aga nji kə tataˈyi wu dzə ɗa
kau, nda hənggəri abər nagə ngə səwa ɗa.”
43 Ənggəra ji nana abangau, kə Yesu
hyaˈana ɗahəu, ji ngga, “Liyazaru, ɓa
səbiya!”
44 Kə ndə tətа nyi səbiya, tsa ja ənga hya ja
mbamba ənga paˈwa haɗə ndau, ba paˈwa
kəra zəwar bama ja.
Kə Yesu na anə nda, “Pəlna nya mau, ja
maˈyi sə nyi.”

Mba Miya Aga Tsa Yesu

45 Arya sə kə ɗa kau, njir Yahudiya
gangəu kəra shili əgya Maryamu lari sə kə
Yesu məlna kau, ba ndə fuwa mbərsar nda
wu ja.
46 Ama kə alenyi nju pama nda maˈyi a
ndəgya njir Farisi, ndə nda nar nda səra
Yesu məliya.
47 Agabangau, kə pubu dədəgalˈyar ənga
njir Farisi nggəya daɓə nə njir pathla.
Əngwar nda, “Mi nga məna vər məla? Kəja
ndə kau, kəl dumwa nga məl sə dədəgur
paməpamə gangəu.
48 Ma mən piyari nyi ji dumwa aban-
gau, kalar ndau, wu nda hənggəri ənga ja.
Njir Roma a dzəgwa shili nda sa mbəliya ki
Hyalər mən ənga ˈyiˈyir mən.”

49 Ama kə pathlə wu pama nda, ndəra nja
ngga ənga Kayafasu, ndəra naja ngə pubu
kəra ndiya ənga dəgal wu fa ta, ndər, ji na,
“Nahyu sən səra hyu ndər ar kəri mai.
50 A ɗari tsa'a vanyi nda tə arya nji patəu,
ara nji patə a sara sanakər, a'yi hyi ng-
gabiya abangə wa?”
51 Ndər kau, Kayafasu a'yi nana ənga
yiwu kərnyi mai, ama ar viya pubu kəra
ndiya ənga dəgal wu fa ta nga ji nana səra
mambəl cabiya nyi abər Yesu wu nda tə
arya njir Yahudiya,
52 ənga a'yi arya njir Yahudiya wacu
mai, ama aga ja kaɓiya wazha Hyal kəra
tətəlnakər a ndu duniya, aga nda ɗa nji
zəməu.
53 Mbar ar pəci ta nga ndu gal lagu kəra
nda sən tsəya Yesu.
54 Agabangau, tsu Yesu wu ɓau ar babal
wu pama njir Yahudiya mai. Ba ji biya
ji ma'yi a ndar vira ləhəu wu dzər tagə
mashi, a ndu vanyi zər məlmə kəra nju ngga
ənga Ifrayimu, a ndəna ndə nggya əkkə'yi
zəmbəlma nyi'yar.
55 Ənggəra mini nə lardur nə vəlbiya a ɗari
ləhəu, kə nji gangəu hya'ari sara wu məlmə
yiɗədə a du Urshalima aga nda vuwa cina
dzə ənggəra dlaɗə nana kadivira lardur
vəlna.
56 A vuna, ndə dumwa ənga gal Yesu,
tata'yi nda a vu ki Hyal, ndu yiyiwa kərnda,
ndu na, “Mi nga hyu nggana? Ju shili wu
mini kə ya?”
57 Kabangəkau, pubu dədəgal 'yar ənga
njir Farisi a fiyar nda ndər anə nji abər
kalar ndəra lari Yesu, nja nar nda ənga kusa
aga nda mbar nyi.

12

Nji Pər Nyi Mal Anə Yesu Wu Bethlani (Matiwu 26:6-13; Markusu 14:3-9)

1 Mini nə lardur vəlbiya a hyiri pida kwa,
ngə Yesu shili wu Bethlani, məlmə kəra
Liyazaru a gwa, ndəra Yesu hya'ana sara
vir tə ta.
2 Ənggau, nji məliya nyi sər səm nə wagəu.
Marthla ngə təkə sər səm kau, Liyazaru
pathlə ja wu pama njira vər səm ənga ja.
3 Kə Maryamu həri pəla nə mal kisə kəra
nji məl sara wu nardu, kəra nju ɗəl ənga
gənna gangəu. Ji sa pər nyi ar hya Yesu, kə
ji ɓəsiya nyi ənga shishir kəra ja. Kə ki kəra
nda a gwa nyi ənga shuni ɓurdi kau.
4 Ama kə pathlə sara wu pama zəmbəlma
nyi'yar kəra nju ngga ənga Yahuda Isikaray-
oti, ndəra wu nda sa thləna hya ja, na,
5 “Mi ngə ɗa nji a'yi ɗəlna ɓurdi kə ənga
gənna gangə (gənna nə pəkə nə nji gharu
makəru) nja nə nyi gənna nyi anə nji ɗaɗali
maya?”
6 Yahuda na najaka ndər a'yi ara ju yiwu
nji ɗaɗali mai, ama ara naja ndər həl ngau.
Naja ngə ndər səɓə pərki nə gənna, ənga ju
dləwar kərnyi ənga səra a gwa.
7 Kə Yesu na, “Piyari nya mau, ji fiya
ɓurdi kə aga pəcir haɗə ɗa.
8 A'yi hyi əkkə'yi nji ɗaɗali cumu, ama a'yi
hyi ənga yi cumu mai.”

Mba Miya Aga Tsa Liyazaru

9 A'yi ɓəliya sar mai, kə dlamir njir
Yahudiya nəri abər Yesu a ndəna, ba ndə
shili. Shilir nda a'yi aga nda lar Yesu wacu
mai, ama aga nda lari Liyazaru, ndəra ji
hya'ana sara vir tə ta.
10 Kə pubu dədəgal'yar gal lagu kəra nda
sən tsəya Liyazaru ətsu.
11 Ara arya səra ɗa ənga Liyazaru ngə njir
Yahudiya gangəu shabiya nda yi, ba ndə
hənggəri ənga Yesu.

Yesu Vu Urshalima

12 Əzəgəkura nyi kə dlamir nji gangəu kəra
dla wu mini kə nggari abər Yesu a mbar
lagu a vu Urshalima.
13 Ənggau, kə ndə ɓələr hyali hyifa ndə
ma'yi a biya dləwu nyi, ndu wau ndu na,
“Fal a ɗari anə Hyal!”
“Barka anə ndəra dla
wu thləmər Thlagəu!”
“Barka anə tələr njir Izirayila!”
14 Ta Yesu uya zər kwara, ba ji dari,
ənggəra nji tsəfəri abər,
15 “Ga sara hivər mai,
nagə culi Səhiyona.
Kəja tələr hyi a vər shili,
a'yi nggya a dar ya zər kwara.”
16 Tanggərma zəmbəlma nyi'yar a'yi ng-
gabiya sə'yar kə kwatahə mai. Ama
ayukuɗa kadakadarkur nə Yesu nyabiya
dzə nga ndə ɗəngari abər tsətsəfə ngə sə'yar

kə ar kəra ja, ənga kalar səra nji məl anə nyi aga nyabiya səra tsətsəfə nga nyi.
17 Njira aˈyi ənga ja, ar pəci kəra ji ngga Liyazaru sara wu hu ta, ənga ji hyaˈana nyi sara a vir tə ta, kə ndə dumwa ənga tətəlna səra Yesu məliya.
18 Ca ngə səra ɗa, nji gangəu, ndə biya ndə biya thləwa nyi ara ndə nggari sə dədəgur kəra Yesu məlna.
19 Kə njir Farisi na anə kuvwar nda, “Lara mau, namən səmku təlkur mai, alaga kushu, kəja patər duniya a shari ndu nu nyi!”

Yesu Nana Tə Nyi

20 Wu pama njira shili aga mini kau, alenyi nji aˈyi kəra njir Gərikə ngau.
21 Ndə shili ara Fəlipəu, ndər Bethlesaida wu Galili, ndə sa yiwa nyi, “Maləmə, ˈyi wu yiwu ˈya lar Yesu.”
22 Kə Fəlipəu maˈyi ji nda nar nyi anə Andərawusu, nanda məthlə kə ndə maˈyi ndə nda nar nyi anə Yesu.
23 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, “Pəci a ɗari kəra nja kyaga ləri kadakadarkur anə Zər Ndau.
24 Ənga jiri nga yu na anə hyi, ma culi uhi aˈyi təɗə a gyiwu ˈyi ji ɗiya mai, ju nggya kəl naja. Ama ma ji ɗiya, ju puwa li, ba ja hə kər dəgaləu.
25 Kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda tini. Ndəra gəra yiwu piya ja wu duniya kau arya yau, ju nda uya pi gəra kuɗau.
26 Kalar ndəra wu məl thlər anə ɗa, kəl ja nu ɗa ənga jirkur. Vira ya ri a ndəna ngə ndər məl thlər anə ɗa tsu. Dəɗa wu nda nə nyi dəgalkur anə ndəra wu məl thlər anə ɗa.

Yesu Ndər Ar Kəra Tə Nyi

27 “Kabangəkau, kəja tədəɓə ngə ɗəfuwa yau. Ya, mi nga ya sən na? Ya na, ‘Tada, kətiya ɗa ara pəci kə ya?’ Awau, aga culi pəci kə nga yi shili ar pəci kau.
28 Tada, nə nyi kadakadarkur anə thləmə ngau.”
Kə ɗahəu shida sara dəməlmau, “A nə nyir yi kadakadarkur anə thləmə ɗa, ənga yu ɓəra nə nyi kadakadarkur wayu.”
29 Ənggəra njira tataˈyi a ndəna nggar ɗahə kau, kə ndə na, “Dləɗə ngau.” Əngwar alenyi nji, “Waladi ngau, ngə ndər anə nyi.”
30 Kə Yesu na anə nda, “Dahə kə shili aga hyi nga nyi, ama aˈyi aga yi mai.
31 Kabangəkə ngə pəcir numa anə duniya, kabangəkə nga nju kədləbiya ndər səm təlkur ar kəra duniya a biya.
32 Ama nayau, ayukuɗa nji hər ɗa sara gyiwu ˈyi a dəməlmau, yu nda nggar nji a shili ara kərɗa.”
33 Yesu nana abangau aga ja cabiya culi tə kəra ju nda tau.
34 Kə dlamir nji nar nyi anə Yesu, “ˈYi nggabiya wu dlaɗə abər Kərsiti wu ɗa ənga pi baˈanuwa. Ya, mi ngə ɗa gu na, ‘Kəl nji hər Zər Ndau a diya?’ Wa ngə Zər Ndə ka?”
35 Kə Yesu shaɗəwa nda, “Mbəmbəl kə wu nda nggya ənga hyi nə pəci kushu wacu. Ba mau ənga mbəmbəl kəra aˈyi ara hyi, kadi-vira kuthla shili. Kalar ndəra wu ɓau wu kuthləu naji wu sən vira ju maˈyi a ndari mai.
36 Ma mbəmbəl kə aˈyi tsu ənga hyi, hya fuwa mbərsar hyu mbəmbəla nyi, aga hya ɗa wazha mbəmbəl.”
Ayukuɗa ji kuɗəna ndər kau, ba ji maˈyi, ji nda mbunakər ara nda.

Gəra Mbərsa Nə Njir Yahudiya

37 Alaga ayukuɗa sə dədəgur paməpamə kəra Yesu məlna wu mwar nda, nandə mbərsa ənga ja mai.
38 Najakə ɗarkər aga ja nyabiya səra nabi Əshaya nana,
“Thlagəu, wa ngə hənggəri
ənga səra mən nana,
ənga anə wa,
ngə dənama nə Thlagə cabiya dza?”
39 Ca ngə məliya nandə sən mbərsa mai, ənggər kəra nabi Əshaya nana ar vanyi vi, abər,
40 “Ji məliya nda ndə ɗa ləfau,
“Ji məliya ɗəfuwa nda
ɗa ɓaɓalu,
Ara nda sara lari
sə ənga liya nda,
ənga nda nggabiya
ənga ɗəfuwa nda,
kəra wu sən shabiya nda
a shili ara yau,
aga ya shiləgəbiya nda.”
41 Nabi Əshaya nana abangau, ara ji lari kadakadarkur nə Yesu kəra wu nda cabiya dzau, ənga ji ndər ar kəra ja.

42 Alaga abangə ma, nji gangəu mbərsa
ənga Yesu, patə əkkə'yi alenyi njira ng-
gurəm nə Yahudiya. Ama nandə sən biyar
babal mai, ara hivər njir Farisi nda sara
kədləbiya nda sara wu umbwa daɓə dzə njir
Yahudiya.
43 Ara ndu yiwu fal sara wu miya nji a
ndiya sara wu miya Hyal.
44 Kə Yesu hya'ana ɗahəu ji na, "Kalar
ndəra mbərsa ənga yau, ənga yi nga ji mbərsa
waci mai, ama ənga ndəra səwa ɗa.
45 Kalar ndəra wu lar ɗa, ju lari ndəra
səwa ɗa.
46 Yi shili wu duniya ənggər mbəmbəl, aga
kalar ndəra hənggəri ənga yau, tsu ju nggya
wu kuthləu mai.
47 "Kalar ndəra nggari highiɓə ɗa, ama
naji ɓələri mai, a'yi nayi ngu nda məl numa
anə nyi mai. Ara nayi a'yi shili aga sa məl
numa anə duniya mai, ama aga duniya uya
mbəɗau lagu ɗa.
48 Ndəra piyari ɗa, ji nggəl ara dləwu ndər
ɗa, a'yi ja ənga ndəra wu nda məl numa anə
nyi. Ndər ɗa, kəra yi nana, naja ngu nda məl
numa anə nyi ar pəcir kuɗiyar duniya.
49 Səra yu na a'yi sə kərɗa mai, ama Dəɗa
ndəra səwa ɗa, naja ngə nar ɗa səra ya na
ənga ndər kəra yu ndər.
50 Yu səni abər ndər nyi ngu shili ənga pi
gəra kuɗau. Agabangə səra yu na, səra Dəɗa
nar ɗa ya na ngau."

13

Yesu Cina Hiya Zəmbəlma Nyi'yar

1 Pəcir mini nə lardur nə Vəlna a shiliri
ləhəu ənga Yesu ənga kərnyi a sənbiyari abər
pəci nyi a ɗari ləhəu aga ja sha a dara dənyi.
Yesu a cabiyar ja yiwukur nyi anə nji nyi
wu duniya, kəl ta ji cabiya nda yiwukur nyi
ba'anə kuɗiyar piya ja.
2 Ar pəci kəra Yesu əkkə'yi zəmbəlma
nyi'yar a vər səm sər səm nə wagəu, shatan
a fuwari wu ɗəfuwa Yahuda Isikarayoti zər
Simanu aga ja thləna hya Yesu.
3 Yesu wu səni abər Tada a fuwari kalar
sə wu tsa ja, ənga ju səni abər sara dəgya
Hyal nga ja, ənga tsu a dəgya Hyal nga ju
ɓəra nda sha.
4 Ar pəci kəra nda vər səm sər səm, kə Yesu
hya'ari ji zəɗəna ləgutə nyi, ba ji həri sər
bakə nyi, ba ji mbiya ar sara ja.
5 Ayukuɗa kau, kə ji puwa 'yimi a gwu
cala ba ji dzəguya ci hiya zəmbəlma nyi'yar
əni. Ju ɗa ɗa hiya nda ənga sər bakə kəra ji
mbiya wu sara ja.
6 Kə Yesu shili əgya Simanu Biturusu, kə
Biturusu na anə nyi, "Thlagəu, nagə ngu ci
hiya yi ya?"
7 Əngwar Yesu anə nyi, "Nagəu nggabiya
səra yu məl kabangəkə mai, ama gu nda
nggabiya a ndu mwa."
8 Əngwar Biturusu anə nyi, "Awau, nagə
wu ci hi anə ɗa ndangə mai."
Kə Yesu shaɗəwa nyi, "Ma nayi a'yi cina
hya gə mai, nagə a'yi nə ɗa mai."
9 Əngwar Biturusu anə nyi, "Thlagəu, ma
abangə ja, a'yi hiya yi nga ga ci waci mai,
ama ga daɓəri ənga tsa yau ba kəra yau!"
10 Əngwar Yesu anə nyi, "Ndəra a pərnar
pər, a ɗar ja cicau, kəl ci hi nga ju yiwu wacu
ara dza ja patə cici nga nyi. Nahyi cici nga
hyi, ama a'yi patəkura hyi mai."
11 Ara ju səni ndəra wu nda thləna hiya ja.
Ca ngə ɗa, ji na, "A'yi papatəkura hyi ngə cici
mai."
12 Ayukuɗa ji cina hiya nda patəu, kə ji
har ləgutə nyi, ba ji ɓəra sha a ndar vir ng-
gya nyi. Kə ji yiwa nda, ji na, "A nggabiyar
hyi səra yi məliya hyi kə ya?"
13 Hyu ngga ɗa Maləmə ənga Thlagəu,
kakalə nga nyi, ara ca ngə səra ya ga nyi.
14 Ma nayi kəra Maləmər hyi ənga Thlagər
hyi cina hiya hyi, a kyau nahyi ma hya
kyaga cina hiya kuvwar hyi.
15 A cabiya hyir yi səra hya kyaga məl,
nahyi tsu hya nu hiya yau.
16 Jiri nga yu na anə hyi, mafa a'yi a sən
ndiya tarki nyi mai, ənga ndəra nji sau ənga
cama a'yi a sən ndiya ndəra sə nyi mai.
17 Ma hya sənbiyar najaka jiri, abari ngə
cacagulikura hyu nda ɗa ma hyi məl thlər
əni ya!

Yesu Nana Ənggəra Nji Wu Nda Thləna Hiya Ja

(Matiwu 26:20-25; Markusu 14:17-21; Luka 22:21-23)

18 "Ar kəra hyi patə nga yu ndər mai. Wu
sən yi njira yi caɗəbiya. Ama yi caɗəbiya
hyi aga ndər Hyal kəra tsətsəfau a nyabiya
dzau, kəra na, 'Ndəra vər səm sər səm ɗa ngu
gal lagur thlə hiya yau.'

19 Nayi ngu na sə'yar kə kadivira ji ɗarkər, aga ma ji nda ɗarkər hya səni abər nayi ngə Kərsiti.
20 Jiri nga yu na anə hyi, kalar ndəra dləwuri ndəra yi səwa, nayi nga ji dləwuri. Kalar ndəra dləwuri ɗa tsu, ndəra səwa ɗa nga ji dləwuri."

21 Ayukuɗa Yesu nana ndər kau, kə sə kə ɓwanə nyi kər wu ɗəfuwa ja gagaɗau. Kə ji cabiya nda ar babal abər, "Ənga jiri pathlə wu pama hyu nda thləna hiya yau."

22 Kə zəmbəlma nyi'yar mbar tsatsamə kərnda, ara nandə wu səni tara wa nga ju ndər ar kəri kə mai.
23 Pathlə wu pama zəmbəlma kəra Yesu wu yiwu gagaɗau, nggashi ja ar thlərpa ja.
24 Kə Simanu Biturusu guthlar nyi aga ja yiwabiya nda Yesu, "Wa nga ju ndər ar kəri ka?"
25 Naja kəra ləha ar dzər nyi uzhiya kər ju yiwa Yesu, "Thlagəu, wa nga ja?"

26 Kə Yesu shaɗəwa, "Ndəra yi kadlər macikəl, yi fuwa a gwu cala, ba yi nə nyi, naja ngau." Kə Yesu kadləri macikəl ba ji fuwa a gwu cala ba ji nə nyi anə Yahuda zər Simanu Isikarayoti.
27 Ənggəra Yahuda dləwuri macikəla nyi, ba shatan gu ja.

Kə Yesu na anə nyi, "Səra gu yiwu ga məl, məl ənga kusa."
28 Ama wu pama nanda patə kəra a vər səm sər səm, ndə a'yi kəra sənbiya səra ɗa Yesu na ndər kə anə nyi mai.
29 Ta ndu səni abər naja ngə ənga mbəl gənnar nda, ma ndu nggani abər səra Yesu na anə nyi, ca ngə, ja ma'yi ja nda ɗəlbiya nda səra ndu yiwu aga mini. Ma a'yi abangə tsu mai, ja nə nyi anə nji ɗaɗali səra a'yi.
30 Yahuda tsu, ənggəra ji dləwuri macikəla nyi, ba ji biya ma'yi. Ar pəci kau, vu'yi a ɗari.

Dlaɗə Mafəliyangəu

31 Ayukuɗa Yahuda ma'yi a biya, kə Yesu na, "Kabangəkau, nga nju nda nə nyi kadakadarkur anə Zər Ndau, ənga Hyal ənga kərnyi wu nda uya kadakadarkur arya ja.
32 Ma Hyal uya kadakadarkur lagu Zər nyi, Hyal ənga kərnyi ngu nda nə nyi kadakadarkur tsu anə Zər nyi ənga kusa."
33 Əngwar ja anə nda, "Wazha ɗa, nə pəci kushu nga yi əkkə'yi hyi wacu. Hyu nda gal ɗa, ama ənggəra yi nar nyi anə njira nggurəm nə Yahudiya, abangə nga yu na anə hyi kabangəkau, abər, 'Vira yu ma'yi a ndari, nahyi wu sən ndəna mai.'
34 "Dlaɗə mafəliyangə nga yu lə anə hyi, ca ngə, hya yiwu kərhyi. Ənggər kəra yi yiwu hyi, abangə nga hya yiwu kuvwar hyi.
35 Lagu kau, ngə nji patə wu nda səni abər nahyi zəmbəlma ɗa nga hyi, ma hyu yiwu kuvwar hyi."

Biturusu Wu Nda Kəpalna Səni Yesu (Matiwu 26:31-35; Markusu 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Simanu Biturusu yiwa nyi, "Thlagəu, nəma nga ga?"

Yesu shaɗəwa nyi, "Vira yu ma'yi a ndari, nagə wu sən nu ɗa kabangəkə mai, ama gu nda nu ɗa a səkar kushu."
37 Əngwar Biturusu anə nyi, "Thlagəu, mi ngə ɗa nayi wu sən nu ngə kabangəkə maya? Yu sən ləri piya yau, arya gau."
38 Kə Yesu shaɗəwa, ji na, "Gə wu sən ləri piya gau arya ya? Yu nar ngə jirkura nyi, kadivira vəgəmə a wau əshina, gu nda kəpalna sən ɗa, ar kər ar kər makəru."

14

Yesu Ngə Lagur Ndara Tada

1 "A sara huɗa hya ndzə mai. Hya hənggəri ənga Hyal, ba hya hənggəri ənga yi tsu.
2 Wu ki dəɗa vir nggya a'yi gangəu. Ma a'yi nda ɗa abangə mai, yu nda nar hyi. Ma'yi nga ya a ndəna aga ya da pabər hyi vi.
3 Ma ya ma'yiri yi da pabər hyi vi, yu sha shida aga ya sa fa'ari hyi a ndəgya yau, aga vira ya ri, ənа nga hyu nggya.
4 Vira yu ma'yi a ndari, hyu sən lagur ndəna."

Yesu Ngə Lagu Dəra Tada

5 Kə Toma na anə Yesu, "Thlagəu, na'yu sən vira gu ma'yi a ndar kə mai, ya abari nga 'yi wu səni laguwa nya?"

6 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Nayi ngə lagu,
nayi ngə jiri ənga nayi pi. Ndər sən shili əgya
Tada aˈyi mai, kəl lagu ɗa.
7 Maja abər hyu sən ɗa, hyu sən Dəɗa
tsu. Ama mbar kabangəkə hyu nda səni nyi
ənga hyu nda lari nyi.”
8 Kə Fəlipəu na, “Thlagəu, canə ˈya Tada,
ba huɗa ˈya pida.”
9 Yesu shaɗəwa nyi, “Fəlipəu, pəci kə yi
həri ənga hyi kau, baˈanə kabangəkə nagə
wu sən ɗa mai ya? Kalar ndəra lar ɗa a lar
ja Tada. Abar nga gu sən na, ‘Canə ˈya Tada
ka’?
10 Nahyi aˈyi hənggəri abər nayi wu Tada,
ənga Tada wu yi wa? Ndər kəra yu na anə
hyi, nə kərɗa ngə mai. Ama Tada kəra a vər
nggya wu yi nga vər məl thlər nyi.
11 Hya hənggəri ənga yau, abər nayi
wu Tada ənga Tada wu yau, aˈyi abangə
mai hya hənggəri ənga yi arya sə dədəgur
paməpamə gangə kəra yi məlna.
12 Jiri nga yu na anə hyi, kalar ndəra
hənggəri ənga yau, ju məliya thlər kəra yu
məl tsu. Ju nda məliya thlər kəra ndiya kəra
yi məl, ara yu maˈyi a dəgya Tada.
13 Ənga yu nda məliya kalar səra hyu
kədiyau wu thləmə ɗa, aga ja dla ənga
kadakadarkur anə Tada lagu Zər.
14 Kalar səra hyu kədi wu thləmə ɗa, yu
məliya hyi.

Alkawal Shilər Mambəl Cicau

15 “Maja hyu yiwu ɗa, hyu ɓəlari dlaɗə ɗa.
16 Ba ya dzəgwa kədi Tada, aga ja səwa hyi
vanyi ndər dləwa dzə kəra wu nggya ənga
hyi baˈanuwa.
17 Naja ngə Mambəl nə jiri, kəra a vər
cabiya jirkur ar kəra Hyal. Duniya wu sən
dləwuri nyi mai, ara nandə wu lari nyi mai
ənga nandə wu sənbiya nyi mai. Ama nahyi
nər hyi, hyu sənbiya nyi, ara aˈyi ja ənga hyi
ba ənga wu ɗəfuwa hyi.
18 Nayi wu piyari hyi ənggər məsətə mai,
yu sha shili əgya hyi.
19 Ayukuɗa pəci kushu, njir duniya wu
ɓəra nda lar ɗa mai, ama nahyi, hyu nda lar
ɗa. Ara aˈyi yi ənga pi, nahyi ma, hyu ɗa ənga
pi.
20 Ar pəci ta nga hyu nda sənbiya abər
nayi wu Dəɗa, nahyi wu yau ənga nayi wu
hyi.
21 Kalar ndəra dləwuri dlaɗə ɗa, ba ji
ɓəlari, naja ngə ndəra wu yiwu ɗa. Ndəra
wu yiwu ɗa tsu, Dəɗa wu nda cabiya nyi
yiwukur, nayi tsu yiwu nda yiwu nyi ənga
yu cabiya kərɗa anə nyi.”
22 Kə Yahuda (aˈyi Isikarayoti mai) na anə
nyi, “Ama Thlagəu, abar nga ga sən canə ˈya
kər, ama aˈyi anə njir duniya patə maya?”
23 Kə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Kalar ndəra
wu yiwu ɗa, ju ɓəlari highiɓə ɗa. Dəɗa tsu ju
nda yiwu nyi, ba ˈya shili ˈya sa nggya wu ja.
24 Kalar ndəra gəra yiwu ɗa, naji wu ɓəlari
highiɓə ɗa mai. Ndər kəra hyu nggari yu na,
nə ɗa ngə mai, ama nə Dəɗa ndəra səwa ɗa
ngau.
25 “Patə səˈyar kau, yi nar hyi tsu yi ənga
hyi.
26 Ama ndər dləwa dzau, Mambəl Cicau,
kəra Dəɗa wu nda səwa wu thləmə ɗa, ju nda
highiɓər hyi patər sau, ənga ju nda ɗəngar
hyi patər səra yi saya na anə hyi.
27 “Yu piyari hyi ənga huɗə pərtəu. Huɗə
pərtə ɗa nga yu nə hyi. Aˈyi ənggər kəra njir
duniya wu lə nga yu lə mai. A sara hya
hivər mai, ənga hya sara piyari huɗa hyi a
ndzə ənga hangəkala hyi a hyaˈari mai.
28 “A nggar hyi ənggəra yi na, abər, ‘Maˈyi
nga yau, yu ɓəra sha shili.’ Ma jiri nga hyu
yiwu ɗa, hya caguli, ara yu maˈyi a dara
Tada, arya Tada a ndiya ɗa ənga dəgaləu.
29 Yi nar hyi abangau tsu ji gəra ɗa, aga
ma ji ɗarkər hya daɓaga hənggəri.
30 Tsu yu ɓəra nda ndər anə hyi gangə
mai, ara ndəra vər səm təlkur ar kəra duniya
wu shili. Naja aˈyi ənga dənama ar kəra yi
mai.
31 Ya vər məl patər səra Tada na ya məl,
aga njir duniya a səni abər yu yiwu Tada.
Shili a mau, məna piyari vi kau.”

15

Yesu Ngə Wur Ndərma Nə Jijiri

1 “Nayi ngə wur ndərma nə jijiri, Dəɗa ngə
thlagər fa.
2 Kalar tsa wu kəra gəra pə wazha ba dəɗa
thlana nyi. Ama kalar tsa wu kəra wu pə
wazha, ba dəɗa tsatsaˈwuna nyi aga ja ɓəra
pə wazha gangəu.
3 Kabangəkə cici nga hyi, arya ndər ɗa
kəra yi nar hyi.

4 Hya nggya wu yau, nayi tsu wu hyi. Tsa
wu a'yi a sən pə wazha ar kərnyi mai, kəl ma
ji nggya ar mamar wu. Abangə tsu nahya
ma a'yi hya sən pə wazha ar kərhyi mai, kəl
ma hyi nggya wu yau.
5 "Nayi ngə wur ndərma, nahyi ngə tsa
nyi'yar. Kalar ndəra nggya wu yau ənga
nayi wu ja, ju pə wazha gangəu. Ma a'yi wu
yi nga hyi mai, sə a'yi hyu sən məliya mai.
6 Kalar ndəra a'yi wu nggya wu yi mai,
kakalə nga ja ənga tsa wu kəra nji thlana,
ba ji ulənakər. Nju sən tsəmiya nda, ba nja
puwa a gwu u'u, ba nja nggyina nda.
7 Ma hyi nggya wu yau, ənga ndər ɗa
nggya wu hyi tsu, hyu sən yiwa ɗa kalar
səra hyu cim ba Hyal a nə hyi.
8 Səra wu shili ənga kadakadarkur anə
Dəɗa, ca ngə hya pə wazha gangəu. Lagu
kə nga hyu cabiya abər nahyi zəmbəlma ɗa
ngau.
9 "Ənggər kəra Dəɗa cabiya ɗa yiwukur,
abangə nga yi cabiya hyi yiwukur tsu.
Nahyi tsu hya nggya wu yiwukur ɗa.
10 Ma hyi ɓəlar dlaɗə ɗa, hyu nggya wu
yiwukur ɗa, ənggər kəra yi ɓəlar dlaɗə Dəɗa,
ba yi nggya wu yiwukur nyi tsu.
11 Yi na anə hyi abangau aga caguli ɗa
a nggya wu hyi, ənga aga cagulir hyi a
nyabiya dzau.
12 Dlaɗə ɗa ca ngə, hya yiwu kərhyi,
ənggər kəra yi cabiya hyi yiwukur.
13 Yiwukur kəra a ndiya patəu, ca ngə nda
lər piya ja arya bazhi nyi'yar.
14 Nahyi bazhi ɗa ngə'yar, ma hyi ɓəlar
dlaɗə ɗa.
15 Tsu yu ɓəra ngga hyi ənga mafa mai, ara
mafa a'yi wu sən səra tarki nyi wu məl mai.
Ama yu ngga hyi ənga bazhi, ara yi canə hyi
patər səra yi nggari ara Dəɗa.
16 Nahyi ngə caɗəbiya ɗa mai, ama nayi
ngə caɗəbiya hyi, ənga yi səwa hyi aga hya
nda pə wazha kəra wu nggya ba'anuwa. Ba
Dəɗa dzəgwa nə hyi kalar səra hyu kədiyau
wu thləmə ɗa.
17 Kəja, dlaɗə kəra yi nə hyi, hya yiwu
kuvwar hyi.

Njir Duniya Piyari
Shishir Dza Njir Nu

18 "Ma njir duniya piyari shishir dza hyi,
hya səni abər nayi nga ndə piyari shishir
dza nyi tanggərma.
19 Maja abər nə njir duniya nga hyi, njir
duniya a cabiya hyiri yiwukur. Ama ara
kə nahyi a'yi nə duniya mai, ənga nayi ngə
caɗəbiya hyi sara wu duniya, ca ngə məliya
njir duniya piyari shishir dza hyi.
20 Hya ɗəngari ndər kəra yi saya na anə
hyi, abər, 'Mafa a sən ndiya tarki nyi mai.'
Ma ndə nə ɗa ɓwaɓwatəu, ndu nda nə
hyi ɓwaɓwatə tsu. Ma ndə məl thlər ənga
highiɓə ɗa, ndu nda məl thlər ənga nər hyi
tsu.
21 Ndu nda məl sə'yar patə anə hyi aban-
gau, arya thləmə ɗa, ara nandə wu səni
ndəra səwa ɗa mai.
22 Ma abər a'yi yi shili, yi sa ndər anə
nda mai, nanda a'yi njir bikə mai. Ama
kabangəkə, sə a'yi ndu uya nda na arya
bikər nda mai.
23 Kalar ndəra piyari shishir dza yau, a
piyari ja nə Dəɗa tsu.
24 Maja abər a'yi yi məliya wu pama nda
səra ndə a'yi saya məliya mai, nandə wu ɗa
njir bikə mai. Ama kabangəkau, a lar nda sə
dədəgur kəra yi məlna, ama alaga abangau,
kə ndə piyari shishir dza yau ənga nə Dəɗa
tsu.
25 Ama sə kə ɗarkər aga ja nyabiya səra
tsətsəfə wu dlaɗər nda, abər, 'Ndə piyari
shishir dza yi gəra ənga səra yi ndzana.'
26 "Yi wu nda səwa hyi ndər dləwa dzə
sara dara Tada. Naja ngə Mambəl jiri kəra
shida sara dara Tada, ju nda sa lər sakida
ar kəra yau.
27 Nahyi ma, hyu nda lər sakida ar kəra
yau, ara tsu tanggərma ənga yi nga hyi.

16

1 "Yi nar hyi sə'yar kə patəu, ara hya sara
pəna mbərsar hyi.
2 Ndu nda kədləbiya hyi sara wu umbwa
daɓə dzə njir Yahudiya. Pəca vər shili ma,
kəra ma ndə tsəya hyi, ba nda nggani abər
thlər Hyal nga nda vər məl.
3 Ndu nda məl culi sə'yar kau, ara nandə
wu sən Tada mai ənga nandə wu sən ɗa mai.
4 Ama yi nar hyi sə'yar kau, aga ma ndə
ɗarkər, hya daɓaga ɗəngari abər a nar hyir
yau.

“Nayi nar hyi sə'yar kə tsu kaɗə mai, ara tsu yi əkkə'yi hyi.”

Thlər Nə Mambəl Cicau

5 “Kabangəkau, ma'yi nga yi a dəgya ndəra
səwa ɗa, ama wu pama hyi ndə a'yi yiwar
ɗa, ‘Nəma nga gu ma'ya?’
6 Arya yi nar hyi sə'yar kau, kəja hya
nyabiyar dzə ənga huɗə ndzəndzau.
7 Ama ya nar hyi jirkura nyi, nahyi ngu
ɗahar məsahəkura ma'yi ɗa kau. Ma nayi
a'yi ma'yi mai, ndər dləwa dzə kau, wu shili
mai. Ama ma yi ma'yi, yu nda səwa hyi nyi
a shili ara hyi.
8 Ar pəci kəra ndər dləwa dzə kə shili, ju sa
cabiya nyi anə njir duniya abər ɗəngar nda
ar kəra bikau, ənga tsapəkur ənga numa a'yi
kakalə mai.
9 Ɗəngar nda ar kəra bikau, a'yi kakalə
mai ara nandə hənggəri ənga yi mai.
10 Ɗəngar nda ar kəra tsapəkur, a'yi kakalə
mai ara ma'yi nga yi a dəgya Dəɗa, vira tsu
hyu ɓəra nda lar ɗa mai.
11 Ɗəngar nda ar kəra numa, a'yi kakalə
mai ara a məlnar nji numa anə ndər səm
təlkur ar kəra duniya.
12 “A'yi yi ənga sər na gangə kəra hiyau ya
kyaga nar hyi kabangəkau, ama nahya sən
səsə'wuri nda kwatahə mai.
13 Ama ar pəci kəra Mambəl nə jiri shili,
ju sa ləbiya hyi a ndu səra jiri patəu. Naji wu
ndər wu dənamar kərnyi mai, səra ji nggari
nga ju na, ənga ju nda nar hyi ar kəra səra a
vər shili.
14 Ju nda shili ənga kadakadarkur anə ɗa,
lagur nar hyi patər səra ji nggari ara yau.
15 Patər səra nə Dəɗa, nə ɗa ngau. Ca ngə
səra ɗa yi na, abər Mambəl wu nda dləwuri
səra ara yau, ba ja nə hyi.
16 “Ayukuɗa pida kushu nahyi wu ɓəra
lar ɗa mai, ayukuɗa pida kushu wayu ba
hya ɓəra lar ɗa.”

Huɗə Ndzəndzə Zəmbəlma 'yar Wu Nda Sha Aga Huɗə Pipida

17 Əngwar alenyi zəmbəlma nyi'yar anə
kuvwar nda, “Mi nga ju ɗənga ənga ndər ka,
‘Ayukuɗa pida kushu nahyi wu ɓəra lar ɗa
mai, ənga ayukuɗa pida kushu ba hya ɓəra
lar ɗa wayu ka’? Ənga tsu mi ngə ɗənga nyi
ənga ji na, ‘Ara ma'yi nga yi a dəgya Dəɗa
ka’?”
18 Ndə dumwa ənga yiwa kərnda, “Mi ngə
ɗənga nyi ənga ‘ayukuɗa pida kushu ka?’
Namən a'yi nggabiya sə kə ju na kə mai.”

19 Yesu tsambiya abər zəmbəlma nyi'yar
ndu yiwu nda yiwa nyi ar kəra sə kau, kə ji
na anə nda, “Hyu yiwa kərhyi ar kəra səra
yi na, abər, ‘Ayukuɗa pida kushu tsu hyu
lar ɗa mai, ənga ayukuɗa pida kushu ba hya
ɓəra lar ɗa wayu kə’ ya?
20 Jiri nga yu na anə hyi, hyu nda tiwi,
hya pə sələm, ama njir duniya kəl cag-
uli nga ndu caguli. Hyu nda ndzə huɗə
gagaɗau, ama ndzə huɗər hyu nda sha aga
huɗə pipida.
21 Ma mala ar tsəkar ya, ɓwaɓwatə nga ja
a gwa ara pəci nyi a ɗari. Ama ma zər a
biyari, ba ja fa'ari ənga ɓwaɓwatə kəra ji a
gwa, ara huɗə pipida nə zər kəra shili wu
duniya.
22 Abangə ngə nga nyi ənga hyi. Ka-
bangəkau, pəcir ndzə huɗər hyi ngau, ama
yu ɓəra nda lar hyi wayu, ba huɗa hyi a
dzəgwa pida. Huɗə pipidar hyi tsu, ndər sən
dləwuri ara hyi a'yi mai.
23 Ar pəci ta, tsu hyu yiwa sə ara yi mai.
Yu nar hyi jiri, Dəɗa wu nda nə hyi kalar
səra hyi yiwa wu thləmə ɗa.
24 Ba'anə kabangəkau, sə a'yi kəra hyi
yiwa wu thləmə ɗa mai. Yiwa mau, ba
nja nə hyi, aga huɗə pipidar hyi a nyabiya
dzau.
25 “Yi ndər anə hyi ənga karapə aga ya nar
hyi sə'yar kau, ama pəci wu shili tsu yu nda
ndər ənga karapə mai ama yu ndər ar kəra
Dəɗa ar babal.
26 Wu pəci ta, hyu nda kədi sə wu thləmə
ɗa. Nahyi ngu nda kədi Dəɗa ənga kərhyi
a'yi nayi nga kədi anə hyi mai.
27 Ara Dəɗa ənga kərnyi wu yiwu hyi ara
hyi cabiya ɗa yiwu dzə ənga hyi hənggəri
naja ngə səwa ɗa a shili.
28 Yi shili wu duniya sara ara Tada, ka-
bangəkə piyari nga yi duniya, ya ɓəra sha a
dəgya Tada.”

29 Kə zəmbəlma nyi'yar na anə nyi,
“Ənghəng! Kabangəkau, nga gu ndər ar
babal gəra ənga karapau.

30 Kabangəkau, nga ˈyi wu səni abər sə aˈyi ɗəɗəwa anə ngə mai. Gu sən nar nyi anə ndau, səra ju yiwu ja yiwa ngau. Kau, a məliya ri ˈyi hənggəri, ənga jiri sara ara Hyal nga gau."

31 Kə Yesu shaɗəwa nda, ji na, "Kabangəkau, a hənggəri hyi ənga nyi ya?"

32 Pəca vər shili, kəja a ɗari, kəra kalar ndu nda tətəlnakər, ba kalar ndə a hwinakər a vu ki nyi, ba hya piyari ɗa zhizhi ɗa. Ama alaga abangau, aˈyi yi zhizhi ɗa jijiri mai, ara Tada aˈyi ja ənga yau.

33 "Yi wu na səˈyar kə anə hyi ara wu yi nga hyu uya huɗə pərtəu. Wu duniya kə hyu nda lar ɓwaɓwatəu, ama hya səsəˈwuri ara a səmkur yi təlkur ar kəra duniya."

17

Yesu Kədi Hyal Aga Kərnyi

1 Ayukuɗa Yesu nana ndərˈyar kau, kə ji hyaˈanakər a dəməlmə ji kədi Hyal, ji na, "Tada, pəci a ɗari. Ga nə nyi kadakadarkur anə Zər ngau, aga naja tsu ja shili ənga kadakadarkur anə ngau.

2 Ara gə nə nyi dənama anə Zər ngau ar kəra nji patəu, aga ja lər pi gəra kuɗau anə patər njira gə nə nyi.

3 Pi gəra kuɗau, ca ngə nja sən ngau, nagə kəra Hyal nə jijiri wacu, ənga Yesu Kərsiti, ndəra gə səwa a shili.

4 Yi dla ənga kadakadarkur anə ngau wu duniya lagur məlna thlər kəra gə nə ɗa aga ya məl.

5 Kabangəkau, Tada, nə ɗa kadakadarkur kabangəkə wu mwa ngau, culi kadakadarkur kəra aˈyi yi əni ənga gə ta kadivira duniya ɗarkər.

Yesu Kədi Hyal Anə Zəmbəlma Nyiˈyar

6 "A cabiya ngər yi abər wa nga ga anə njira gə nə ɗa wu duniya. Njira ɗəɗəmə nə ngə nga nda, ama ba gə nə ɗa nda, nanda tsu a ɓəlar nda ndər ngau.

7 Kabangəkau, wu sən nda abər kalar səra aˈyi ara yau, sara ara gə nga nyi.

8 Ara kalar ndər kəra gə nar ɗa, a nar ndar yau, ba ndə dləwuri. Ənga jiri ndu səni abər sara ara gə nga yau, ənga a hənggər nda abər nagə ngə səwa ɗa.

9 Ya vər kədiyau, arya nda. Nayau, aˈyi a vər kədiyau, arya duniya patə mai, ama arya njira gə nə ɗa, ara nə ngə nga nda.

10 Patər njira ara yau, nə ngə ngau, ənga tsu patər njira ara gau nə ɗa ngau. A uyar yi kadakadarkur lagur nda.

11 Kabangəkau, ya vər sha a da ara gau, ara pəcir nggya ɗa wu duniya a kuɗəri, ama nanda, tsu nda wu duniya. Tada, Ndə Cicau, ga kətiya nda ənga dənamar thləmə ngau, thləmə ngau kəra gə nə ɗa, aga nda ɗa zəmə ənggər kəra ma ənga gau.

12 Ar pəci kəra yi tsu ənga nda, yi kətiya lagur dənamar thləmə ngau, thləmə ngau kəra gə nə ɗa. A ɓəlar ndar yau, ndə aˈyi kəra sa wu pama nda mai, kəl ndə sasa ta aga ndər Hyal a nyabiya dzau.

13 "Kabangəkau, kəja ya vər sha a da ara gau, ama yu na səˈyar kə tsu yu duniya aga njir nu ɗa nda nyabiya dzə ənga caguli wu ɗəfuwa nda.

14 A nə ndar yi cama ngau, ba njir duniya piyari shishir dza nda, ara nanda aˈyi nə duniya mai, ənggər kə nayau, aˈyi yi nə duniya mai.

15 Nayi kədiyau, aga ga faˈabiya nda sara wu duniya mai, ama aga ga kətiya nda ara ndə ɗəmwaˈyi kau.

16 Nanda aˈyi nə duniya mai, ənggər kə nayi aˈyi yi nə duniya mai kau.

17 Ga cina nda lagur jiri, ndər ngau jiri ngau.

18 Ənggər kəra gə səwa ɗa a shili wu duniya, abangə nga yi səwa nda a ndu duniya tsu.

19 Arya nda nga yi lər kərɗa, aga thlər cici kau, aga nanda tsu nda ɗa cicau lagu jirkur.

Yesu kədi Hyal Ar Kəra Patər Njir Nu

20 "Kədi ɗa aˈyi anə nda waci mai, ama anə kalar njira wu nda hənggəri ənga yi lagur camar nda.

21 Tada, kədi ɗa, bəgə nda ɗa zəməu, ənggər kəra ma ənga gau. Bəgə nda ɗa zəmə wu ma, aga njir duniya a səni abər nagə ngə səwa ɗa.

22 A nə ndar yi kadakadarkur kəra gə nə ɗa, aga nda ɗa zəmə ənggər kəra ma zəməu.

23 Yu nda nggya wu nda, ənga nagə tsu
wu yau, aga nda ɗa zəmə ənga jiri. Lagu kə
ngə njir duniya wu nda səni abər nagə ngə
səwa ɗa, ənga nda səni gu yiwu nda ənggər
kəra gu yiwu ɗa.
24 "Tada, cim ɗa, ca ngə njira gə
nə ɗa, nda nggya ənga yi ar vira ya
ri. Yu cim nda lari kadakadarkur ɗa,
kadakadarkur kəra gə nə ɗa arya gu yiwu
ɗa kadivira gə məliya duniya.
25 Tada, ndə tsapəu, njir duniya wu
səni ngə mai, ama nayau, yu sən ngau
ənga nanda nər nda, ndu səni abər nagə
ngə səwa ɗa.
26 A cabiya ngər yi anə nda ənga yu nda
dumwa ənga ca ngau anə nda. Lagu kə ngə
yiwu kəra gu yiwu ɗa wu nda nggya wu
nda ar babal, ənga nayi ənga kərɗa wu nda
nggya wu nda."

18

Nji Ɗəlna Yesu Ba Nji Mbar Nyi (Matiwu 26:47-56; Markusu 14:43-50; Luka 22:47-53)

1 Ayukuɗa Yesu kuɗəna kədi Hyal, ba
ji tərabiya əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar a bi-
yar ya dagə Kiduronu. A biyar ya dagə
kau, vanyi masəmə a'yi, ba Yesu əkkə'yi
zəmbəlma nyi'yar ma'yi a vuwa gwa.
2 Yahuda, zəmbəlma Yesu kəra thləna hiya
ja wu sən vi kau, ara Yesu əkkə'yi zəmbəlma
nyi'yar wu yiɗaga daɓə dzə a gwa.
3 Kə Yahuda shili wu masəmə kau, ji
dumwa ji ca lagu anə bwata soja'yar, ənga
njir ɓəla ki Hyal kəra pubu dədəgal'yar ənga
njir Farisi səwa. Ndə shili ənga u'ur təsə ba
pitəlla ənga kar pa.
4 Yesu, ara ju səni səra wu nda ɗa ənga ja,
ba ji biya, ji biya yiwa nda, "Wa nga hyu
gala?"
5 Kə ndə shaɗəwa nyi, ndə na, "Yesu ndə
sara wu Nazəratu." Əngwar Yesu anə nda,
"Nayi ngau." Yahuda ndəra thləna hiya
Yesu a'yi ja tata'yi əkkə'yi nda.
6 Ənggəra Yesu na, "Nayi ngau," ba ndə
sha də ndəl də ndəl, ba ndə dlanakər a
gyiwu 'yi.
7 Kə Yesu ɓəra yiwa nda, ji na, "Wa
nga hyu gala?" Əngwar nda, "Yesu ndər
Nazəratu."
8 Əngwar Yesu anə nda, "A nar hyir yi abər
nayi ngau. Ma nayi nga hyu gal, hya piyari
nji kau, nda ma'yi."
9 Səkə ɗarkər aga ja nyabiya ndər kəra
ji nana, "Nayi a'yi tini alaga ndə zəmə wu
njira gə nə ɗa mai."
10 Simanu Biturusu ndəra a'yi ənga kat-
sakər ara ja, ba ji tsəbiya katsakər nyi, ba
ji thlana himi mazəma mafa nə pubu kəra
ndiya ənga dəgaləu. Thləmər mafa kə ca ngə
Malkusu.
11 Kə Yesu nar nyi anə Biturusu, "Shabiya
katsakər ngau a gwu ki nyi. A'yi kyau ya
təwari sara wu kyakiwa nə ɓwaɓwatə kəra
dəɗa nə ɗa kə wa?"

Yesu Shili Wu Mwar Anasu (Matiwu 26:57-58; Markusu 14:53-54; Luka 22:54-57)

12 Kə bwata soja'yar ta ənga dəgalər nda,
daɓə ənga njir ɓəla ki Hyal mbar Yesu, ba
ndə mbiya nyi.
13 Tanggərma, ba ndə hər nyi a ndəgya
Anasu, ara naja səlku sal nə Kayafasu. Wu
fa ta, Kayafasu ngə pubu kəra ndiya ənga
dəgaləu.
14 Kayafasu ngə lər sawara anə njira ng-
gurəm nə Yahudiya abər a ɗari tsa'a ndə
zəmə a tə arya nji.

Biturusu Kəpalna Səni Yesu

15 Kə Simanu Biturusu ənga pathlə wu
pama zəmbəlma nə Yesu ndu nu Yesu wu
ndəl wu ndəl. Ara pubu kəra ndiya ənga
dəgal wu səni najaka zəmbəlma nə Yesu, ba
ji piyari nyi aga ja vu huɗə ki nə pubu kəra
ndiya ənga dəgal ənga Yesu.
16 Ama Biturusu nə nyi ba ji ta'yi a biya
miya ki, a biya. Kə zəmbəlma kəra pubu kəra
ndiya ənga dəgal kə wu səni kau, biya ji biya
ndər anə kwa kəra a vər ɓəla miya ki, ba ji
vu ənga Biturusu.
17 Kə kwa ɓəla miya kiya nyi, na anə
Biturusu, "Nagə ma, pathlə gau wu pama
zəmbəlma nyi, əndəga?"
Kə ji shaɗəwa, ji na, "Awau, nayi a gwa
mai."
18 Ara shishi'wu kəra vi, agabangə kə
mafa'yar əkkə'yi njir ɓəla ki Hyal mbəbiya
u'u tata'yi nda, ndu ɗaha. Biturusu tsu a'yi
ja wu pama nda ta'yu ju ɗaha u'u.

Pubu Kəra Ndiya Ənga Dəgaləu Yiwa Miya Yesu
(Matiwu 26:59-66; Markusu 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Kə pubu kəra ndiya ənga dəgal yiwa miya Yesu ar kəra zəmbəlma nyiˈyar ənga highiɓə nyi.
20 Kə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Ndər ɗa, ar babal nga yi na anə nji patəu, yi highiɓə wu umbwa daɓə dzə njir Yahudiya ənga wu ki Hyal vira daɓə nə njir Yahudiya ari ar babal. Sə aˈyi kəra yi na ɗəɗəwa mai.
21 Mi ngə ɗa gu yiwa miya ya? Yiwa miya njira nggar səra yi na. A nggabiyar nda səra yi nana.”
22 Ənggəra Yesu nana abangau, kə vanyi ndər ɓəla ki Hyal kəra ləha dzər nyi nə nyi tsəbalma, əngwar ja anə nyi, “Abangə nga nju ndər anə pubu kəra ndiya ənga dəgal ya?”
23 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Ma yi nana səra aˈyi tsaˈa mai ba ga cabiya ɗa, ama ma yi nana səra tsaˈa, mi ngə ɗa gə dəgə ɗa?”
24 Kə Anasu səwa nyi mbamba a ndəgya Kayafasu ndəra naja ngə pubu kəra ndiya ənga dəgaləu.

Biturusu Ɓəra Kəpalna Səni Yesu
(Matiwu 26:71-75; Markusu 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Ma tsu Simanu Biturusu taˈyi ar vi ta, ja vər ɗaha uˈu, kə nji yiwa nyi, “Nagə ma pathlə gu pama zəmbəlma nyi ya, əndəga?”
Kə ji kəpalna, ji na, “Nayi a gwa mai.”
26 Pathlə wu pama mafa nə pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, kəra zaməya ndə ta Biturusu thlana himiya ja ta, ka na anə nyi, “Mi nga gu na ka? Aˈyi gə pathlə wu pama njira yi lari nyi ənga ja wu masəmə ta wa?”
27 Kə Biturusu ɓəra kəpalna, ənggərna kə vəgəmə wau.

Yesu Wu Mwar Bilatusu
(Matiwu 27:1-2,11-14; Markusu 15:1-5; Luka 23:1-5)

28 Əmudlə kaɗə kə njira nggurəm nə Yahudiya ləbiya Yesu sara wu ki Kayafasu a ndar pathla nə gwamna nə Roma. Kə ndə nggəl ara vu pathla nyi ara nda sara ɗa diyadiyaɓəu ba ja kar nda ara səm lardur nə vəlna.
29 Agabangau, kə Bilatusu biya thləwa nda a biya, ba ji yiwa, “Mi ngə vazə kəra hyi shili əni a miya ndəla ndə ka?”
30 Kə ndə shaɗəwa nyi, ndə na, “Maja abər ndə kau, aˈyi ndə vavazə mai, naˈyu shili ənga ja ənggə mai.”
31 Əngwar Bilatusu anə nda, “Hər nya mau hya nda məliya nyi numa ar kərhyi ənggəra dlaɗər hyi nana.” Əngwar njir Yahudiya anə nyi, “Nji aˈyi nə ˈya dənama nə thla numa nə tə anə ndə mai.”
32 Səkə ɗarkər aga ja nyabiya səra Yesu nana ar kəra culi tə kəra ju nda tau.
33 Kə Bilatusu sha a vu pathla, kə ji ngga Yesu, ji yiwa nyi, “Dəm ya, nagə ngə təl nə njir Yahudiya ya?”
34 Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Sara ara gau ngə ndər kə hyaˈari ya, əndəga nji ngə ndər anə ngau ar kəra yi ya?”
35 Əngwar Bilatusu anə nyi, “Ndər Yahudiya yi ya? Aˈyi nji gə hyi ənga pubu dədəgalˈyar ngə shili ənga gə ənggə wa? Mi gə məliya?”
36 Yesu shaɗəwa nyi, “Təlkur ɗa, aˈyi ənggər nə duniya mai. Maja abər təlkur ɗa ənggər nə duniya, njir məl thlər ɗa ndu pa ba nda kar njir Yahudiya ara mbar ɗa. Ama pakatəu, təlkur ɗa sara ar vi pamə nga nyi.”
37 Əngwar Bilatusu anə nyi, “Dəm ya, təl nga gə ya?” Kə Yesu shaɗəwa, ji na, “Kakalə nga nyi, ənggər kəra gə na, təl nga yau. Səra ɗa nji yabiya ɗa, ənga səra yi shili wu duniya aga nyi, aga ya nana səra jiri. Kalar ndəra wu yiwu jiri, ju sə himi səra yu na.”
38 Bilatusu yiwa miya Yesu, ji na, “Mi ngə jira nya?” Kə Bilatusu ɓəra biya a biya əgya njir Yahudiya, ji biya na anə nda, “Nayi thləwa nyi ənga vazə mai.
39 Ama a ɗari sər cijir hyi aga ya səya hyi ndər fursəna pathlə wu lardur vəlna kau. Hyu yiwu ya səya hyi ‘Tələr njir Yahudiya’ ya?”
40 Kə ndə ɓəra shaɗəwa nyi, ndu wau ndu na, “Awau, naja mai. Səya ˈya Barabasu.” (Ama ja hya səni, Barabasu ndər ɗalagu ngau.)

19

Nji Thlana Nyi Numa Nə Tau Anə Yesu
(Matiwu 27:15-31; Markusu 15:6-20;

Luka 23:13-25)

1 Kə Bilatusu səwa nji nə nyi wuɗa anə Yesu.
2 Kə sojaˈyar məliya dara shikəɗi nə təlkur ba ndə har nyi anə Yesu. Kə ndə har nyi ləgutə tuwara dəzəu kəra ənggər nə təlkur.
3 Ndə shili əgya ja, ar kər ar kər ndu na anə nyi, “Ənga barka ngau, ciwar, tələr njir Yahudiya!” Ba ndə nə nyi tsəbalma.
4 Kə Bilatusu ɓəra biya a biya əgya njir Yahudiya, ji biya na anə nda, “Kəja yu biya ənga ja, ara yu yiwu hya səni abər nayi thləwa nyi ənga vazə mai.”
5 Ənggəra Yesu biya ənga dara təlkur nə shikəɗi a dar kəra ja ənga ləgutə tuwara dəzəu, kə Bilatusu na anə nda, “Kəja nda nyi!”
6 Ta pubu dədəgalˈyar ənga njir ɓəla ki Hyal lari nyi, ba ndə hyaˈana ɗahəu, ndu na, “Dlakəya nyi! Dlakəya nyi!” Ama kə Bilatusu shaɗəwa nda, ji na, “Hər nya mau hya nda dlakəya nyi sər hyi, arya nayi lari bikə nyi mai.”
7 Əngwar njir Yahudiya anə nyi, “Dlaɗərˈya aˈyi, kəra na a ɗar tsaˈa nja dlakəya ndə kau, ja tau, ara ji hər kərnyi ar viya Zər Hyal.”
8 Ənggəra Bilatusu nggar ndər kau, ba hivər nyi cakau.
9 Ba ji ɓəra sha a vu huɗa pathla, ji vuwa yiwa Yesu, ji na, “Sara mani nga gə shila?” Ama Yesu aˈyi shaɗəwa nyi mai.
10 Agabangau, əngwar Bilatusu anə nyi, “Gə nggəl ara ndər anə ɗa ya? Aˈyi gu səni abər aˈyi yi ənga dənama nə səya ngau, ənga nə dlakəya ngə wa?”
11 Kə Yesu shaɗəwa nyi, ji na, “Dənama kəra aˈyi ara gə ar kəra yau, dənama kəra Hyal nəngə ngə wacu. Agabangau, ndəra fuwa ɗa wu tsa gə nga ndiya ngə ənga bikau.”
12 Ar kəra ndər kə ngə Bilatusu wu yiwu ja səya Yesu, ama kə njir Yahudiya hyaˈana ɗahəu ndu na, “Ma gə səya nyi ji maˈyi, nagə aˈyi bazhiya Kayisaru mai. Kalar ndəra wu yiwu ja məliya kərnyi ar viya təl, dawa Kayisaru nga ja.”
13 Ənggəra Bilatusu nggari ndər kau, ba ji həbiya Yesu a biya, ji biya nggya ar sər nggya nə pathla ar vira nji pədləya ənga tsəka. Kəra nju ngga ənga miya njir Yahudiya Gabathla.
14 Pəci kau, pəci taˈyi kər, pəci kəra nju fə sə wu lagu nju vu sugu nə lardur nə vəlbiya. Əngwar Bilatusu anə njir Yahudiya, “Kəja mə tələr hyi!”
15 Ama kə ndə hyaˈana ɗahəu ndu na, “Tsəya nyi! Tsəya nyi! Dlakəya nyi!”
Kə Bilatusu yiwa nda, ji na, “Ya dlakəya hyi tələr hyi ya?”
Kə pubu dədəgalˈyar shaɗəwa, ndə na, “Vanyi təl aˈyi araˈya mai, kəl təl Kayisaru.”
16 Agabangau, kə Bilatusu həri Yesu ji nər nyi anə njir Yahudiya aga nda dlakəya nyi.

Nji Dlakəya Yesu

Kə sojaˈyar maˈyi ənga Yesu.
17 Yesu biya sara wu huɗa məlmə ja vər hə wu dladlakə nyi a ndar vira nja ngga ənga vir papangəkər. Ənga miya njir Yahudiya nju ngga viya nyi ənga Gwalgwathla.
18 Ar vi kə nga nji dlakəya Yesu, ənga nji məthləu, pathlə lagu mazəma ja, ənga vanyi ndə lagu matsala ja.
19 Bilatusu tsəfər sau, ba ji pathləri ar wu dladlakau. Kəja səra ji tsəfəri, “Yesu ndər Nazəratu, Tələr njir Yahudiya.”
20 Ara ji dlakəya Yesu ləhəu wu dzər məlmau, ba məliya njir Yahudiya gangəu jigana səra nji tsəfəri kau. Səra ji tsəfəri, ji tsəfəri wu miya njir Yahudiya, ənga miya njir Roma ba ənga miya njir Gərikəu.
21 Kə pubu dədəgalˈyar nə njir Yahudiya nar nyi anə Bilatusu, “Ga sara tsəfə Tələr Njir Yahudiya mai, ama ga na, əngwar ndə kau, naja əngwa ngə Tələr njir Yahudiya.”
22 Əngwar Bilatusu anə nda, “Səra yi tsəfəri a tsəfər yau.”
23 Ayukuɗa sojaˈyar kə dlakəya Yesu, ba ndə faˈari kar ha nyi, ndə təkəya bwata foɗəu, kə kalar soja həri bwata pathləu. Ndə ɓəra həri ləgutə dzəgamə nyi kəra aˈyi nji mbə mai, ama tsa nga nji tsa mbari a du kər baˈa a gyiwu ndəl.
24 Kə ndə na wu pama nda, “Məna sara ta ləgutə kə mai, ama məna təɗə shiˈwu a miya ndəla nyi məna lari ndəra wu səmku.” Səˈyar kə ɗarkər aga ja nyabiya səra tsətsəfau wu ləkakaɗə nə Hyal kəra na abər,
“Ndə təkəya kar ha ɗa

wu pama nda,
ndə təɗə shi'wu
ar kəra ləgutə ha ɗa."
Ya kəja səra soja'yar kə məliya ngau.
25 Tata'yi ləha dzər wu dladlakə nə
Yesu, ca ngə mənyi ənga kwamə nyi ənga
Maryamu mala Kəliyopasu ba Maryamu
Magədaliya.
26 Ənggəra Yesu lari mənyi a ndəna ənga
zəmbəlma kəra ju yiwu ta tata'yi ləha dzər
nyi, kə ji na anə mənyi, "Ama, kəja zər
ngau."
27 Əngwar ja anə zəmbəlma kau, "Kəja mə
ngau." Ənggə ngə zəmbəlma kə hər nyi a
ndu ki nyi.

Tər Yesu

28 Yesu, ayukuɗa ji sənbiya abər kalar sə a
kuɗəri, aga səra tsətsəfau a nyabiya dzau, kə
ji na, "Hili wu tə ɗa."
29 Ar pəci kau, bəlari a'yi ənа kəra nyinyau
ənga 'yimi mwamwalu. Kə ndə ciwa sasa'u
a gwu 'yimi mwamwala nyi, ba ndə ciri ar
zəwa ba ndə fuwa a du miya Yesu.
30 Ənggəra ji təwari, əngwar Yesu "A
kuɗəri." Ayukuɗa kə ba ji uzhiya kər, ba
ji tau.
31 Pəci kau, pəcir fə sə wu lagu nə pəcir
Bəlsar ngau, ənga əzəgəkura nyi tsu pəcir
Bəlsar kəra pamə ara alenyi ngau. Agaban-
gau, njir Yahudiya a'yi wu yiwu nda piyari
dza nda a dar wu dladlakə ar pəci ta mai.
Ba ndə yiwa Bilatusu aga ja piyari nda, nda
ɓəɓəlna hiya nda aga kusar tər nda, ba nda
həya dza nda sara dar wu dladlakər nda, ba
ji nə nda lagu.
32 Kə soja'yar shili ndə sa ɓəɓəlna hiya
ndə tanggərma kəra nji dlakəya ənga Yesu,
ba ndə məliya nyi anə ndə nə məthləkura
nyi tsu.
33 Ama ənggəra ndə shili əgya Yesu, nandə
ɓəɓəlna hiya ja mai, ara divira nda shili a tər
ja.
34 Kə pathləu, wu pama soja'yar kə
tsaviya Yesu ar thlərpa ja ənga katsakər, ba
mashi daɓə ənga 'yimi ndzəndzə sara a gwa.
35 Ndəra səkə ɗa wu liya ja, ngə lər sakida
kau, sakida nyi jiri nga nyi. Naja ənga
kərnyi wu səni abər səra ju na, jiri nga nyi,
ənga ji ləri sakida kau, aga nahyi tsu hya
hənggəri.
36 Sə'yar kə ɗarkər aga nyabiya səra
tsətsəfau wu ləkakaɗə Hyal, "Alaga ɗəhiya ja
zəməu, nju ɓəlna mai."
37 Vanyi ndər Hyal kəra tsətsəfə na, "Ndə
wu nda tsamə ndəra ndə tsaviya."

Haɗə Dza Yesu
(Matiwu 27:57-61; Markusu 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 A yukuɗu, kə Yusufu ndər Arimatiya
naja ma zəmbəlma Yesu ngau, ama ar ɗəwa,
ara hivər njira nggurəm nə Yahudiya. Ji sa
yiwa Bilatusu aga ja nə nyi dza Yesu, kə ji
nə nyi.
39 Yusufu ma'yi ənga Nikodimosu, ndəra
sə a'yi shili əgya Yesu uvu'yi ta. Nikodimosu
ma'yi ənga muru gwagwaɗau ənga alosu
kəra sə kisə ar viya tsəla pathləu.
40 Kə nanda kə məthlə kau, ma'yi ka nda
həri, kə ndə pəɗiya dza Yesu wu sər haɗə
ndau, daɓə ənga sə kisə kau, ənggəra njir
Yahudiya wu haɗə ndau.
41 Ləha dzər vira nji dlakəya nyi ar kau,
vanyi fa wu a'yi. Wu fa wu kau, hu
mafəliyangə a'yi kəra nji gəra sə a'yi haɗəna
ndə a gwa.
42 Ta ɗa pəcir fə sə wu lagu nə njir
Yahudiya ngau, ba tsu huwa nyi ləhə nga
nyi, ba ndə haɗəna dza Yesu wu huwa nyi.

20

Yesu Hya'ari Sara Vir Tau
(Matiwu 28:1-10; Markusu 16:1-8; Luka 24:1-12)

1 Kaɗə əmudlau, ma tsu vi dlədlərəu, ar
pəci nə tanggərma nə sugu, kə Maryamu
Magədaliya ma'yi a nda tsamə huwa nyi.
Ma ji nda ba ji lari kəja nja jahənar tsəka
haɗə miya huwa nyi.
2 Kə ji sha ənga hwi a ndəgya Simanu
Biturusu ənga vanyi zəmbəlma kəra Yesu wu
yiwu ta. Kə ji na anə nda, "A hər nji dza
Thlagə sara wu huwa nyi, kəja na'ya səni
vira nji fiya nyi ari mai."
3 Kə Biturusu ənga vanyi zəmbəlma ta
biya ndə mbar lagu ndar huwa nyi.
4 Gyapə nda mbar hwi, ama kə vanyi
zəmbəlma ta ndiya Biturusu ənga hwi a
ndar huwa nyi.

5 Ji nda uzhiya dzau, ju tsamə gwu huɗa
huwa nyi, ba ji lari kar haɗə ndau a gwu
huwa nyi, ama naji gwu huwa nyi mai.
6 Kə Simanu Biturusu ndəra a gyiwu
yukuɗə nyi shili a miya huwa nyi, ba ji
tərabiya a gwu huwa nyi, ba ji gwa lari kar
haɗə ndau a guna.
7 Kə ji ɓəra lari zhaɓi kəra nji mbuya
bama Yesu əni a gwu huwa nyi pəpəɗau
lagu batiti.
8 Kə zəmbəlma ta shili a miya huwa nyi
a ndiya Biturusu ta maˈyi a gwu huwa nyi
tsu. Ənggəra ji gwa lari ba ji hənggəri abər
jiri nga nyi.
9 Baˈanə kabangəkə nanda aˈyi nggabiya
səra tsətsəfau wu ləkakaɗə abər kəl Yesu
hyaˈari sara vir tə mai.

Yesu Canə Nyi Kərnyi Anə Maryamu (Matiwu 28:9-10; Markusu 16:9-10)

10 Kə zəmbəlmaˈyar kə sha a ndu ki.
11 Maryamu nə nyi taˈyi a miya huwa nyi
ja vər tiwi. Tsu ja vər tiwi, ba ji uzhau, ju
tsamə gwu huɗa huwa nyi.
12 Maja vər tsamə, ba ji lari waladiˈyar
məthlə wu kar pərtə ngganggashiu ar vira
nji pina dza Yesu ar ta. Waladi pathlə a vər
nggya a dar vir kəra ja ənga vanyi tsu a gyar
vir hiya ja.
13 Kə waladiya nyiˈyar yiwa nyi ndə na,
“Mala, mi ngə ɗa gwu tiwi ya?”
Əngwar ja, “A hənar nda Thlagə ɗa sara
ənggau, ya, nayi wu səni vira ndə həna nyi
a ndar mai.”
14 Ənggəra ji kuɗəna na abangau, ba ji
shabiya dzau, ba ji lari Yesu taˈyi a ndəna,
ama naji tsamə ri abər Yesu ngə mai.
15 Kə Yesu yiwa nyi, ji na, “Mala, mi ngə
ɗa gwu tiwi ya? Wa nga gu gala?”
Ma ju nggani abər ndər məl thlər wu fa
wu ta ngau, əngwar ja anə nyi, “Maləmə, ma
nagə ngə hər nyi sara ənggau, nar ɗa vira gə
fiya nyi ari, aga ya nda hər nyi.”
16 Kə Yesu ngga nyi, ji na, “Maryamu.”
Ji shabiya dzə a ndara ja, ji na ənga miya
njir Yahudiya, “Rabwani!” (Kəra ca ngə
Maləmə.)
17 Əngwar Yesu anə nyi, “Ga sara mba
ɗa mai, ara tsu yi gəra sha a da ara
Tada kwatahəu. Ama ga maˈyi a ndara
zaməɗaˈyar ga nda nar nda, sha nga yi a
dara Dəɗa ənga Dərhyi, ba a dəgya Hyal ɗa
ənga Hyalər hyi.”
18 Kə Maryamu Magədaliya maˈyi, ji nda
nar nyi anə zəmbəlma nyiˈyar, “A lar yi
Thlagəu!” Kə ji nar nda səra Yesu nar nyi.

Yesu Canə Nyi Kərnyi Anə Zəmbəlma Nyiˈyar (Matiwu 28:16-20; Markusu 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Əwagəu pəci tanggərma nə sugu, ar
pəci kəra zəmbəlmaˈyar nə Yesu kaɓau ar vi
zəməu. Ndə haɗiya miya ki ara hivər njira
nggurəm nə Yahudiya. Ma tsu nda a vuna,
kəja Yesu taˈyu wu hada nda, ji na, “Jaməkur
ja nggya ənga hyi.”
20 Ayukuɗa ji nana ndər kau, kə ji canə
nda tsa ja ənga thlərpa ja. Kə zəmbəlma
nyiˈyar nyabiya dzə ənga huɗə pipida ara
ndə lari Thlagəu.
21 Kə Yesu ɓəra na anə nda, “Jaməkur ja
nggya ənga hyi! Ənggər kəra Tada səwa ɗa,
abangau ənga yu sə hyi.”
22 Ənggəra ji nana abangau, ba ji səna pi a
nda gəra nda, ji na, “Dləwara mau Mambəl
Cicau.
23 Kalar ndəra hyi təfəbiya nyi bikə nyi a
təfəbiya nyir nji bikə nyi, abangə tsu, kalar
ndəra hyi nggəl ara təfəbiya nyi bikə nyi a
nggyari abangau.”

Yesu Canə Nyi Kərnyi Anə Toma

24 Toma (ndəra nju ngga ənga ɓili), pathlə
wu pama nda kumo apə məthləu, aˈyi ja ma
Yesu shili ara zəmbəlma nyiˈyar mai.
25 Kə alenyi zəmbəlmaˈyar kə na anə nyi,
“A lar ˈya Thlagəu!”
Ama əngwar Toma anə nda, “Ma nayi aˈyi
lari məcavədî nə kusa ar tsa ja mai, ənga yi
fuwa tsa yi a vu vira kusa ar ta mai, ənga
yi fuwa tsa yi a vu thlərpa ja mai, nayi wu
hənggəri əni mai.”
26 Ayukuɗa sugu pathlə ətsu, zəmbəlma
nyiˈyar ɓəra tsəmiya dzə wu ki, ar pəci kə
Toma aˈyi ja əkkəˈyi nda. Miya ki dədəl nga
nyi, ama kə Yesu shili ji sa taˈyi wu pama
nda ji na, “Jaməkur ja nggya ənga hyi.”
27 Kə ji na anə Toma, “Fər kuˈyir tsa gə
ənggau, ga tsamiya tsa yau. Hər tsa gau ga
fiya a vu thlərpa yau. Piyari təkəkər ga ɗa
ndəra ənga mbərsa.”

28 Əngwar Toma anə nyi, “Thlagə ɗa ənga
Hyal ɗa!”
29 Yesu shaɗəwa nyi, “Ara gə lar ɗa nga gə
hənggəri ya? Njir barka ngə njira gəra lar
ɗa ama kə ndə hənggəri ənga yau.”

Səra Ɗa Yahwana Tsəfəri Tsəfə Kau

30 Yesu məliya sə dədəgur'yar paməpamə
gangəu wu liya zəmbəlma nyi'yar, kəra nji
a'yi tsəfəri wu ləkakaɗə kə mai.
31 Ama nji tsəfəri najakau, aga hya
hənggəri abər Yesu ngə Kərsiti, Zər Hyal,
ənga tsu aga ja ɗa lagur mbərsa ba hya uya
pi lagur thləmə nyi.

21

Yesu Canə Nyi Kərnyi Anə Zəmbəlma Nyi'yar Məɗəfau

1 Ayukuɗa sə'yar kau, kə Yesu ɓəra canə
nyi kər anə zəmbəlma nyi'yar ar miya dəl
Tiberiyasu. Kəja ənggəra ji ɗarkər.
2 Simanu Biturusu ənga Toma (ndəra nju
ngga ənga ɓili) ənga Nathlaniyalu sara wu
məlmə Kana wu Galili ənga wazha Zabadi
ənga alenyi zəmbəlma məthlə ngə a ndəna.
3 Əngwar Biturusu anə nda, “Ma'yi nga ya
nda təm.” Əngwar alenyi nji kau, “Na'ya ma
'yi wu ma'yi ənga gau.” Kə ndə biya ndə
biya gwu kwambwal ba ndə ma'yi. Ama
pəci ta vu'yi sə a'yi ndə mbar mai.
4 Kaɗə mudlə ənggəra vi kuɗau, kəja Yesu
ta'yi a miya dəl, ama zəmbəlma nyi'yar
tsamə ri abər naja ngə mai.
5 Kə Yesu na anə nda, “Bazhi ɗa'yar, a'yi
hyi ənga kalfi wa?” Əngwar nda anə nyi,
“Awau.”
6 Kə Yesu na anə nda, “Vakuwa mə litagər
hyi a ndar lagu mazəma kwambwal kau,
ba hya uya nda.” Ta ndə məliya ənggəra
ji na, ba ndə mbar kalfi gangə gagaɗau,
kəra ɗa dzadzau anə nda, nda təɗəbiya a du
kwambwala nyi.
7 Kə zəmbəlma ta Yesu wu yiwu ta na anə
Biturusu, “Thlagə ngau!” Ənggəra Simanu
Biturusu nggari ndər kau, abər, “Thlagə
ngau,” kə ji həri ləgutə nyi ji hari ara
ɗəɗəməu tursə nga ja. Kə ji dzəgwa vəl a gwu
'yimiya nyi.
8 Alenyi zəmbəlma nyi'yar ma'yi a ndar
dza dəl a gwu kwambwalər nda, nda a vər
tətəɗə litagər nda nyinyau ənga kalfi. Ar
pəci ta nanda a'yi naɗə sara miya dəl mai.
Pama nda wu ɗa ənggər hyi gharu makəru.
9 Ənggəra ndə biya a miya dəl, ba ndə
thləwa əvunyi mbəmbə ənga u'u ənga kalfi a
dari ba ənga macikəl tsu.
10 Əngwar Yesu anə nda, “Gəri a mau kalfi
kəra hyi mbari a shili ənggau.”
11 Kə Simanu Biturusu ma'yi a dar
kwambwal, ju təɗə litagəu a biya miya
dəl. Litagə kə nyinyi nga nyi ənga kalfi
nggunggurəm gharu ənga təfu kumunyi
apə makəru. Ama alaga kə litaga nyi nyinyi
ənga kalfi, a'yi tanakər mai.
12 Kə Yesu na anə nda, “Shili a mau hya
sa səm sər səm nə mudlau.” Wu pama
zəmbəlma nyi'yar ndə a'yi kəra cinapi ji
yiwa nyi, ji na, abər, “Wa nga ga” mai, ara
ndu səni abər Thlagə ngau.
13 Ba Yesu hya'ari ji həri macikəla nyi, ba
ji nə nda ənga kalfiya nyi tsu.
14 Najakə ngə nə makərkura nyi, ənggəra
Yesu canə kər anə zəmbəlma nyi'yar
ayukuɗa ji hya'ari sara vir tau.

Yesu Shabiya Biturusu A Shili

15 Ənggəra ndə kuɗəna səm sər səm nə
mudlau, kə Yesu nar nyi anə Simanu Bitu-
rusu, “Simanu zər Yahwana, ənga jiri nga
gu yiwu ɗa a ndiya sə'yar kə ya?”
Kə Biturusu shaɗəwa nyi, ji na, “Angə,
Thlagəu, gu səni yu yiwu ngau.”
Əngwar Yesu anə nyi, “Səməna wazha
təmahə ɗa'yar kau.”
16 Kə Yesu ɓəra na anə nyi, “Simanu zər
Yahwana, ənga jiri nga gu yiwu ɗa ya?”
Kə ji shaɗəwa, ji na, “Angə, Thlagəu, gu
səni abər yu yiwu ngau.”
Əngwar Yesu anə nyi, “Bəla təmahə
ɗa'yar.”
17 Yesu ɓəra na anə nyi nə makərkura nyi,
“Simanu zər Yahwana, gu yiwu ɗa ya?”
Ba sə kə ndzana huɗa Biturusu arya Yesu
yiwa nyi ar kər ar kər makəru, “Ənga jiri gu
yiwu ɗa ya?”
Əngwar ja anə nyi, “Thlagəu, gu sən sə
patəu. Gu səni abər yu yiwu ngau.”
Əngwar Yesu anə nyi, “Səməna təmahə
ɗa'yar.

18 Jiri nga yu na anə ngau, pəci kəra gə
tsu zər, nagə ngu ha kar anə kərngau, ba ga
ma'yi a ndar vira gu yiwu. Ama ma gə nda
hal, gu nda ha tsi anə nji aga nda har ngə
kar ba nda dzəgwa hər ngau a ndar vira gə
gəra yiwu."
19 Yesu nana abangau aga cabiya culi tə
kəra Biturusu wu nda tau, kəra wu dla ənga
kadakadarkur anə Hyal. Kə ji na anə nyi,
"Nu ɗa."
20 Biturusu shabiya dzə ji tsamə gyiwu
yukuɗu, ba ji lari zəmbəlma ta Yesu wu
yiwu ta a vər nu nda. Najakə ngə zəmbəlma
ta təghər dzə ar dza Yesu pəci kəra nda a vər
səm sər səm nə lardur nə vəlna ənga ji na
anə Yesu, "Thlagəu, wa ngu nda thləna hiya
ga?"
21 Ənggəra Biturusu lari nyi, kə ji yiwa
Yesu, ji na, "Thlagəu, kar ndə kə tsu, mi ngə
nə nya?"
22 Kə Yesu shaɗəwa nyi, "Ma yu yiwu ja ɗa
a'yi ənga pi kəl yi sha shili, mi ngə dzau nga?
Nagə, kəl ga nu ɗa?"
23 Agabangau, kə ndər kə tətəlnakər wu
pama njir nu Yesu, abər zəmbəlma kə wu tə
mai. Ama Yesu a'yi na abangə mai. Səra ji
na ca ngə, "Ma yu yiwu ja nggya ənga pi kəl
yi shili, mi ngə dzau nga?"
24 Najakə ngə zəmbəlma kəra ləri sakida
ar kəra sə'yar kə patəu, ənga ji tsəfər nda.
Mən wu səni abər sakida nyi jiri nga nyi.
25 Ama alenyi sə paməpamə gangə a'yi
kəra Yesu məlna. Maja abər nji tsəfəri patər
səra ji məlna, duniya ənga kərnyi a sən həri
ləkakaɗa nyi mai.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Nə Tanggərma Anə Njir Kwaranthli

Usa Dzau

1 Cama tsətsəfə sara ara Bulusu, ndəra
Hyal ngga aga ja ɗa cama səsə nə Kərsiti
Yesu lagur yiwu huɗa nə Hyal, ənga zamər
mən Sosithlanisu,
2 a nda nə daɓə dzə njir nu kəra a vu
Kwaranthli, njira nji ngga aga nda ɗa nji
cici wu Kərsiti Yesu, ənga njira nji thləbiya
wu Kərsiti Yesu, daɓə ənga kalar nji kəra ar
kalar vi kəra wu ngga thləmər Thlagə Yesu
Kərsitir mən, Thlagər nda ənga Thlagər mən.
3 Bəgə mayiwakur ənga huɗə pərtəu sara
ara Hyal Dərmən ənga Thlagə Yesu Kərsiti
nda nggya ənga hyi.

Bulusu Lər Usaku Anə Hyal

4 Parangə nga ya vər lə usaku anə Hyal
arya hyi, arya mayiwakur nyi kəra ji lər hyi
wu Kərsiti Yesu.
5 Arya wu ja a ɗar hyi njir bərba wu kalar
sau, kalar səra hyu na ənga kalar sənbiya sər
hyi.
6 Arya najaka bərbakur, a cabiyari abər,
kalar sakida kəra ˈyi ləri arya Kərsiti jiri nga
nyi.
7 Agabangau, nahyu ghari sə lələ nə
Mambəl mai, ənggər kəra hya vər nggyar
tsatsam lagu nə səkə shilər Thlagər mən
Yesu Kərsiti kəra wu nda cabiya dzau.
8 Yesu wu nda səɓiya ngə aga ga ɗa nənau
baˈanə shili ar jomə ndəl, aga ga ɗa ndə gəra
vazau ar pəcir shidar Thlagər mən Yesu
Kərsiti.
9 Hyal, naja ndəra ngga hyi a shili wu
nggya nə daɓə dzə ənga zər nyi Yesu Kərsiti
Thlagər mən, naja ndə tsaˈa miya ɗəfu ngau.

Ca Paməpaməkur Wu Pama Daɓə dzə Njir Nu

10 Ya vər kədi hyi wazha ama wu thləmər
Thlagər mən Yesu Kərsiti, hya sara ca
paməpaməkur mai, ama hya dlunggəri ənga
kuvwar hyi, aga miya hyi ənga ɗəngar hyi a
ɗa zəməu.
11 Yu na anə hyi abangə wazha ama, arya
alenyi nji sara wu ki Kəlowusu nar ɗa abər
hyu pəpa wu pamə.
12 Səra yu na, ca ngə alenyi nji wu pama
hyu na, “Nayi nəɗa yu nu Bulusu,” alenyi
nju na, “Nayi nəɗa yu nu Apolusu,” alenyi
nji tsu ndu na, “Nayi nəɗa yu nu Kefasu,”
ənga alenyi nji tsu ndu na, “Naˈya nərˈyaˈyu
nu Kərsiti.”
13 Karya, Kərsiti a təkəbiyar dzə ya?
Əndəga nji dlakəya Bulusu arya hyi ya?
Əndəga nji hər hyi baɓətizəma wu thləmər
Bulusu ya?
14 Yu usaku anə Hyal, ara aˈyi nayi ngə
hə baɓətizəma anə ndaliya hyi mai, kəl anə
njir ki Kərispusu ənga Gayisu.
15 Kabangəkau, ndər sən na abər yi hər nyi
baɓətizəma wu thləmə ɗa aˈyi mai.
16 Jiri, a ɓəra ɗəngar yi vanyi sau, abər a
hər nyir yi baɓətizəma anə njir ki Sətifanusu.
Ayukuɗa nyi tsu nayi ɓəra ɗəngari ndəra yi
ɓəra hər nyi baɓətizəma mai.
17 Ara Kərsiti aˈyi səwa ɗa aga ya hə
baɓətizəma anə nji mai, ama aga ya tətəlna
ndəshigu nyi, aˈyi ənga ndər nə hahangəkur
ndəndəkur ɗa mai, a sara dənama nə wu
dladlakə nə Kərsiti a ɗa sə tətəwa.

Kərsiti Ngə Hahangəkur Ənga Dənama Nə Hyal

18 Arya cama nə ndər nə mbəɗau lagu
wu dladlakau, dzakur ngau anə njira sasa,
ama anə mən njira uya mbəɗau, dənama nə
Hyal ngau.
19 Arya tsətsəfə nga nyi,
“Yu nda sana hahangəkur nə nji hahangəu,
ənga sənbiya sə nə njir sən sə tsu, yu nda
məliya wu ɗa sə kurthləu.”
20 Əmani ngə nji hahanga? Əmani ngə njir
sənbiya sa? Ənga əmani ngə njir jigadəma?
Hyal aˈyi məliya hahangəkur nə njir duniya
ɗa aga dzakur wa?
21 Arya Hyal lagu hahangəkur nyi nga
ji məliya njir duniya gəra sənbiya nyi lagu
hahangəkurər nda. Ama ba ji məliya lagu
dzakur nə tətəlna ndər Hyal ca ngə njira
hənggəri uya mbəɗau.
22 Njir Yahudiya wu gal lar sə dədəgur,
njir Gərikəu nər nda, ndu gal hahangəkur.
23 Ama naˈyaˈyu tətəlna ndər Kərsiti ndəra
nji dlakəya, kəra ɗa sər thlə hi anə njir

Yahudiya, ənga sə dzakur anə njira a'yi njir Yahudiya mai.
24 Ama anə nji kəra Hyal ngga, tara njir Yahudiya ənga tara njir Gərikəu, Kərsiti ca ngə dənama nə Hyal ənga hahangəkur nə Hyal.
25 Ara dzakur nə Hyal a ndiya hahangəkur nə ndau, kukufəkur nə Hyal tsu a ndiya nənəkur nə ndau.
26 Wazha ama, hya ɗəngari səra hyi aga nyi ar pəcira nji ngga hyi, aga hya ɗa njir nu, a'yi patəkura hyi ngə nji hahangə lagur sənbiya sə nə ndəndəkur mai, a'yi patəkura hyi ngə njira ənga dənama mai, ənga a'yi patəkura hyi ngə yirma mai.
27 Ama Hyal ngə həbiya sə dzakur nə duniya aga ja həna səli nə nji hahangəu. Ənga ji həbiya kukufəkur nə duniya aga ja həna səli njira nənau.
28 Ji həbiya səra nji diɗana wu duniya ənga səra gəra ar viya vanyi sə wu duniya aga nda ndzana səra dədur.
29 Hyal məliya abangə aga nja sara ɓwadzə wu mwa nyi.
30 Ama Hyal ngə hər hyi a shili wu Kərsiti Yesu, ənga Hyal a məliyari Kərsiti ɗa hahangəkur nər mən. Lagu nyi nga mən ɗa nji tsapəu, nji cici nyi ənga njira ji bəliya.
31 Agabangau, ənggər kəra ja tsətsəfau, "Ta'yi njir ɓwadzau nda ɓwadzə ənga Thlagəu."

2

1 Ənggəra yi shili əgya hyi wazha ama, aga ya sa nar hyi ar kəra jirkur nə sə ɗəɗəwa nə Hyal, nayi a'yi shili ənga ca sənbiya ndər ənga madiya hahangəkur mai.
2 Ara yi həri wu ɗəfuwa yau, abər vanyi sə a'yi yu sən ar pəcira yi əkkə'yi hyi mai, kəl Yesu Kərsiti ənga dlakəkur nyi.
3 Tanggərma shili ɗa əgya hyi, yi shili wu kukufəkur ɗa ənga hivər ba ənga tsədzə gagaɗau.
4 Cama ɗa ənga tətəlna ndər Hyal ɗa a'yi ənga shakər ba hahangəkur nə ndəndəkur ɗa mai, ama ənga thlər kəra cabiya dənama Mambəl.
5 Sə kə ɗarkər aga mbərsar hyi a sara təghər dzau ar kəra hahangəkur nə nji mai, ama kəl ar kəra dənama nə Hyal.

Hahangəkur Nə Hyal

6 Alaga abangau, 'yu ndər, ndər nə hahangəkur anə njira a həri wu mbərsar nda, ama a'yi culi hahangəkur nə zaman əshina kə mai, ənga tsu a'yi culi hahangəkur təltəl 'yar kəra wu sa tərabiya nə zaman kə mai.
7 Ama 'yu ndər ar kəra hahangəkur nə Hyal kəra ɗəɗəwa kəra nji ɗəwana, hahangəkur nə Hyal kəra ji pəpədləya kadivira dzəgwar duniya, aga ja ɗa səra wu shili ənga kadakadarkur anə mən.
8 Ndə a'yi wu pama njir səm təlkur nə zaman əshina kə kəra nggabiya sə kə mai. Maja abər ndə nggabiya, nanda a'yi dlakəya Thlagə ndə kadakadarkur mai.
9 Ama ənggər kəra ja tsətsəfau, abər,

"Səra Hyal pabəri anə njir yiwu nyi
ndə a'yi kəra saya lari mai,

ndə a'yi tsu kəra saya nggar mai,
ənga tsu ndə a'yi kəra saya ɗəngabiya mai,"

10 ama Hyal a cabiya mən ri sə'yar kə lagu Mambəl.

Arya Mambəl nga vər walbiya kalar sau, patə əkkə'yi səra ɗəɗəwa wu nggabiya sə Hyal.
11 Ara wa ngə ndəra wu səni səra ndə wu ɗənga ma a'yi kəl mambəl kəra wu ja waci maya? Abangə tsu ndə a'yi kəra wu sənbiya səra Hyal wu ɗənga mai, kəl Mambəl kəra wu Hyal wacu.
12 Namən a'yi dləwuri mambəl nə duniya mai, ama Mambəl kəra shida sara dara Hyal, aga məna nggabiya lə sə ləlau nə Hyal kəra nji nə mən kurthləu.
13 Ca ngə səra 'yu ndər ar kəri, a'yi səra nji highiɓər 'ya lagu hahangəkur nə ndapi mai, ama səra shili lagu Mambəl, kəra wu cabiya jirkur nə Mambəl anə njira wu Mambəl.
14 Ndəra gəra wu Mambəl, naju sən dləwuri sə'yar kəra sara ara Mambəl Hyal mai, arya dzakur nga nyi anə nyi, ənga naju sən nggabiya mai, arya lagu Mambəl nga nju nggabiya wacu.
15 Ndəra wu Mambəl, ju sən məl numa ar kəra kalar sau, ama naja ənga kərnyi a'yi nju sən məl numa anə nyi mai.

16 Ənggər kəra ləkakaɗə nana, abər, “Wa
ngu sənbiya ɗənga nə Thlagə tara ba ja sən
highiɓə sə anə nya?”
Ama aˈyi mən ənga ɗənga nə Kərsiti.

3

Bazhi Məl Thlər Nə Hyal

1 Wazha ama, nayi aˈyi sən ndər anə hyi
ənggər anə njira wu Mambəl Hyal mai, ama
ənggər anə njir duniya, njira tsu nda ənggər
wazha yiɗəɗəu, wu lagu nu Kərsiti.
2 Nayi nga vər səmənа hyi ənga uˈwa
ənggər wazha mamanji, aˈyi ənga ɗəfə mai,
arya tsu hyi gəra nəbiya dzau. Ənga jiri,
baˈanə kabangəkau, tsu hyi gəra nəbiya
dzau.
3 Baˈanə kabangəkau tsu hyi ənggər njir
duniya. Ma tsu hyu ca shishikur, ənga hyu
pəpa wu paməu, aˈyi tsu hyi ənggər njir
duniya wa?
4 Ara ma vanyi ndə na, “Nayi nə Bulusu
ngau,” vanyi ndə tsu, “Nayi nə Apolusu
ngau,” aˈyi tsu hyi ənggər njir duniya wa?
5 Ɗəmya, wa ngə Apolusa? Wa ngə Bu-
lusa? Aˈyi njir məl thlər Hyal nga ˈya waci
wa, njira lagur nda nga hyi hənggəri ənga
Kərsiti wa? Aˈyi kalar ndə wu pama ˈya ngu
məl səra Hyal nə nyi aga ja məl wa?
6 Nayi ngə thləkana culi, Apolusu ngə pər
nda ˈyimi, ama Hyal ngə məliya nda ndə
hau.
7 Mbar ar ndər thləka ənga ndər lə ˈyimi,
patə nda, sə aˈyi nda aga nyi mai, ama kəl
Hyal, ndəra məliya ndə hau.
8 Ndər thləka ənga ndər lə ˈyimi raragə
nga nda wu mwar Hyal, kalar ndə wu
pama nda wu sa uya akkəri nyi kakalə ənga
səra ji məliya.
9 Ara naˈya bazhi məl thlər Hyal ngau,
nahyi tsu ngə fa Hyal, ənga səra Hyal ngə
həriya.
10 Lagu mayiwakur kəra Hyal nə ɗa, a
fiyar yi hiya hər ar viya ndər hər kəra
mənahəu, ənga vanyi ndə pamə tsu a dzəgwa
hər a dar kəra nyi. Ama kə kalar ndə ja
tsam ənga hangəkal ənggəra ju hər a dari.
11 Ara vanyi ndər fiya hiya hər pamə a
ndiya kəra yi fiya kə aˈyi mai, naja ngə Yesu
Kərsiti.
12 Alenyi nji ndə hər a dar kəra nyi ənga
əndzau, ənga thladla, ba ənga tsəka dəduru.
Alenyi nji tsu ndə hər a dar kəra nyi ənga
wu, ənga sar, ba ənga ˈyiˈyi dzədzəgwau.
13 Thlərər nda patəu wu nda cabiya dzə
ar babal ar pəcir shidar Thlagəu. Thlər kau,
wu nda nəbiya dzə wu uˈu kəra wu nda
cabiya tara abari ngə mənahəkura thlər kəra
ndə məliya.
14 Ma thləra nyi uya mbəɗau sara wu
miya uˈu, ju nda uya akkəri.
15 Ma ndəra thlər nyi nggyinakər wu
uˈuwa nyi, ju nda uya asar, ama naja ju
uya mbəɗau, ama mbəɗə nyi wu ɗa ənggər
ndəra biya sara wu miya uˈu.
16 Nahyi aˈyi hyu səni abər ar viya Ki Hyal
nga hyi wa? Ənga nahyi aˈyi hyu səni abər
Mambəl Hyal a vər nggya wu hyi wa?
17 Kalar ndəra ndzana Ki Hyal, Hyal wu
nda ndzana nyi, arya Ki Hyal sə cici ngau,
ənga nahyi ngə Ki Hyal kau.
18 Ndə ja sara ngguta kərnyi mai. Ma ndə
wu pama hyi nggani abər hahangə nga ja
wu nggyabiya zaman nə kabangəkau, bəgə
ja fiya kərnyi ar viya ndə dza aga ja dzəgwa
ɗa ənga hahangəkur.
19 Arya hahangəkur nə duniya kau, ar
viya dzakur ngau wu mwar Hyal. Ənggər
kəra ja tsətsəfau,
“Ju sən mbar nji hahangə wu kwaɗashimar
nda.”
20 Ənga tsu ənggər kəra tsətsəfau wu ləkakaɗə
nə Hyal, abər, “Thlagə wu səni abər, ɗənga
nə nji hahangə dzakur ngau wu mwar
Hyal.”
21 Agabangau, ndə a sara ɓwadzə ənga ndə
mai! Arya kalar sə nər hyi ngau,
22 alaga Bulusu, alaga Apolusu, alaga Ke-
fasu, alaga duniya, alaga pi, alaga tau,
alaga səra əshina ənga səra a vər shili, patə
nər hyi ngau,
23 ənga nahyi tsu nə Kərsiti ngau, Kərsiti tsu
nə Hyal ngau.

4

Cama Səsəˈyar Nə Kərsiti

1 Nji a kyaga hərˈya ar viya njir məl thlər
nə Kərsiti, njira Hyal nə nda tətəlna ndər
Hyal kəra ɗəɗəwa.

2 Kabangəkau, kalar njira nji nə nda sər
məl, nda ɗa njir məl thlər tsa'a miya ɗəfu.
3 Anə ɗa, a'yi ɗa sər tal ma hyi məliya ɗa
numa mai, ənga alaga alenyi njir məl numa
anə ɗa mai. Ənga jiri alaga nayi a'yi yu məl
numa anə kərɗa mai.
4 Nayi sənibiya səra yi ndzana mai, ama
alaga abangau, a'yi cabiya abər vazə ɗa a'yi
mai. Thlagə ənga kərnyi ngu məl numa anə
ɗa.
5 Agabangau, a sara hya məl numa anə
nji tsu pəcir numar nda gəra ɗa mai. Hya
səkə pəci kəra Thlagəu nda sha shili. Ju nda
cabiya ar babal səra ndə məlna ɗəɗəwa ənga
ja cabiya səra ndə a vər ɗənga wu ɗəfuwa
nda. Ar pəci ta ngə kalar ndə wu nda
dləwuri fal nyi ara Hyal tsatsa'a aga səra
nda nyi məliya.
6 Kabangəkau, wazha ama, sə kə yu na
kau, a məliyar 'ya ar kəra kər'ya nayi ənga
Apolusu aga tara ba ja dləwar hyi. Lagu kə
nga hyu sən highiɓəri ara 'ya səra ləkakaɗə
nana, abər, “Hya sara məl thlər a biya
abanga səra tsətsəfə kə mai.” A sara ndə wu
pama hyi a ɓwadzə ənga vanyi ndə a ndiya
vanyi ndə wu pama 'ya mai.
7 Wa ngə məliya gə ɗa pamə a ndiya vanyi
nda? Mi ngə səra ara gau, kəra a'yi nji ngə
nə ngə maya? Ma nji ngə nə ngau, ya, ara
mi nga gə məliya ji ɗa sər ɓwadza?
8 Kabangəkau, a uyar hyi kalar səra hyu
yiwu. A ɗari hyi njir bərba njir gənna! Gəra
ənga 'ya a ɗar hyi təl! Ənggəra yu cim, a ɗari
hyi təl ənga jiri, aga məna daɓaga səm təlkur
kə ənga hyi patəu!
9 Ara wu ɗənga ɗa, Hyal a fiya 'ya ri, na'ya
cama səsau, ənggər njira a gyu ndəla nji ənga
dididi, njira nji thlana nda numa nə tau.
Kəja 'ya a ɗari aga sər nggushi wu mwar
duniya ənga wu mwar waladi'yar ənga nji
patəu.
10 Arya Kərsiti a ɗar 'ya dza, ama nahyi nji
hahangə nga hyi wu Kərsiti! Nji kukufu nga
'ya, ama nahyi nji nənau! Nahyi nju gənggər
hyi səli, ama na'ya nju gənggər 'ya səli mai!
11 Shili ar pəci kə əshina ənga wuɓə ba ənga
hili nga 'ya, kar hahal nga ar dza 'ya, ənga
nja vər lə ɓwaɓwatə anə 'ya, na'ya nji gəra
ənga ki ngau.
12 'Ya vər məl thlər gagaɗau ənga tsa 'ya.
Ar pəcira nji shi'wa 'ya, ba 'ya shabiya ənga
lə barka. Ma nji takasə 'ya, ba 'ya səsə'wuri.
13 Ma nju ndər nə ndza thləmər 'ya ba 'ya
shaɗəwa ənga hangəkal. Ba'anə shilar ka-
bangəkau, a ɗari 'ya səra nja pəna ar dzəgau,
ənga wu mwar njir duniya kə 'yi ɗa dzəgau.
14 Nayi a'yi a vər tsəfə sə'yar kau, aga ya
həna səlir hyi mai, ama aga ya təɗar himiya
hyi, nahyi wazha kəra yu yiwu gagaɗau.
15 Alaga a'yi hyi ənga njir highiɓə gangə
anə hyi wu Kərsiti, ama a'yi hyi ənga
tada'yar gangə mai, arya wu Kərsiti Yesu
nga yi ɗa ar viya tada ar kəra hyi lagu nə
ndəshigu.
16 Agabangau, yu kədi hyi aga hya
fa'abiya hiya yau.
17 Arya kə nga yi səwa hyi Timathlawusu,
zər ɗa kəra yu yiwu, naja ndəra wu məl thlər
Thlagəu tsa'a miya ɗəfu. Ju sa ɗəngar hyi ar
kəra nggyabiya ɗa wu Kərsiti Yesu, kəra shili
kakalə ənga səra ya vər highiɓə ar kalar vira
yi ndari ənga wu kalar daɓə dzə njir nu.
18 Alenyi nji wu pama hyi a ɗar njir
ɓwadzau, ənggər tsu yu ɓəra sha shili ara
hyi mai.
19 Ama yu ɓəra sha shili ara hyi ka-
jangəkau, ma Hyal məliya, ba ya dzəgwa
nggabiya a'yi kəl ndər nə nji ɓaɓal kər kə
waci mai, ama tara wathləm culi dənama
kəra a'yi ara nda.
20 Ara təlkur Hyal a'yi səra nju na ənga
miya nga nyi waci mai, ama səra nju məl
ənga dənama ngau.
21 Mi ngə səra hyu cim a ɗa? Ya shili ənga
wuɗa əndəga ya shili ənga yiwukur, əndəga
ənga huɗə shishi'wu nə mambəl ya?

5

Numa Ar Kəra Ndə Səsu

1 Nji nar ɗa, abər, səsukur a'yi wu pama
hyi, culi kəra a ndiya kəra njira gəra sən
Hyal a vər məl. Kəra təkəri ndə wu pama hyi
wu pida ənga mala dənyi.
2 Kəja hyu ɓwadzau, ama sər nggərau
ngau anə hyi. Səra tsa'a hya məl ca ngə hya
həbiya ndər məl sə abangau sara wu pama
daɓə dzər hyi.
3 Alaga kə a'yi yi əkkə'yi hyi wu kumər
dzə kə mai, ama a'yi yi ənga hyi wu

mambəl. A thlana nyir yi numa anə ndər məl najaka huɗa sau wu thləmər Thlagər mən Yesu, ənggər aˈyi yi əkkəˈyi hyi kabangəkau.
4 Ar pəcira hyu daɓau, ənga aˈyi yi əkkəˈyi hyi wu mambəl, ənga dənama nə Thlagər mən Yesu aˈyi əna,
5 hya lər culi ndə kə anə shatan aga kumər dzə nə bikau a tau, ba mambəl nyi a uya mbəɗau ar pəcir shidar Thlagəu.
6 Ɓwadzər hyi aˈyi sə mənahə ngə mai. Aˈyi hyu səni abər thləlamə kushu ca ngu thləthləna ləgu ɗəfə wa?
7 Hya həbiya bikə kəra ənggər thləlamə hahal sara wu hyi, aga hya ɗa nji mafəliyangə kəra ənggər macikəl gəra thləlamə, ənggər kəra hyi kau. Arya Kərsiti, gamə nə lardur vəlna, ca nga nji həna saɗaka ənga ja arya mən.
8 Agabangau, taˈyi məna gu lardur mən, aˈyi ənga thləlamə hahal mai, ca ngə sə ənggər səɓə ndə wu ɗəfu ənga shishikur, ama nə macikəl gəra thləlamə, ca ngə sə ənggər nggya nə cicikur ənga jirkur.
9 A tsəfər hyir yi wu cama tsətsəfə ɗa abər a sara hya daɓə kər ənga nji səsu mai.
10 Ama nayi aˈyi a vər ndər ar kəra nji səsu nə duniya kə mai, alaga njir suna ənga alaga njir dlərbau, ba njir nu katəu. Ma ar kəra nda nga ya vər ndər kau, a ɗari kəl ba hya piyari duniya aga hya təkəbiya dzə ənga nda.
11 Ama kabangəkau, ya vər tsəfə anə hyi abər, a sara hya daɓə kər ənga ndər ngga kərnyi ndər nu, ama ndə səsu nga ja mai, alaga ndər suna, alaga ndər nu katəu, alaga ndər ɗa nji, alaga ndər sa padlau, ənga alaga ndər həl. Ənga culi ndə kau, hya sara səm alaga sər səm ənga ja mai.
12 Mi ngə nə ɗa aga ya thla numa anə njira aˈyi njir nu maya? Aˈyi anə njir nu nga hya kyaga məl numa wa?
13 Hyal ngu nda məl numa anə njira aˈyi njir nu mai. “Hya kədləbiya ndər məl sə ɗəmwaˈyi kau, wu pama hyi.”

6

A Sara Njir Nu A Hə Kuvwar Nda A Dumwar Njir Pathla Mai

1 Ma ndaliya hyi aˈyi ənga sər kəpal wu ɗəfuwa ja ənga kuvwa nyi, ja sara hə nda nyi a dumwar njira gəra sən Hyal mai, ama a dumwar nji cici gə Hyal wa?
2 Əndəga aˈyi hyu səni abər nahyi nji cici gə Hyal ngu nda məl numa anə njir duniya wa? Ma nahyi ngu nda məl numa anə njir duniya, aˈyi hyu sən məlna numa ar kəra sə kukushuˈyar kə wa?
3 Ɗəm ya, aˈyi hyu səni abər namən ngu nda məl numa anə waladiˈyar wa? Ka dzəgwa ɗa sər nggyabiya nə duniya kə nga ndiya ya?
4 Agabangau, ma aˈyi hyi ənga kəpal ar kəra səˈyar kau, mi ngə ɗa hyu maˈyi a dumwar njira gəra təkəri nda ɗa vanyi sə wu mwar daɓə dzə njir nu wa?
5 Yi na abangau, aga ja ɗa sə səsəli anə hyi. Abari nga ja sən ɗa abər ndə aˈyi wu pama hyi kəra hahangə, kəra wu sən məlna numa wu pama njir nu mai ka?
6 Ama ba ɗa, hyu hə kuvwar hyi a ndumwar njir pathla, njira aˈyi njir nu mai.
7 Alaga ənggəra hyu hə kuvwar hyi a ndumwar njir pathla, a cabiyari abər a ɗar hyi nji dladla. Aˈyi kuji hya ɗa nji vavazə wa? Aˈyi kuji hya ɗa ənggər njira nji ɗiya wa?
8 Ama kəja nahyi ngə dzəgwa ɗa njir vazə nji, ənga hyi ɗa njir ɗiya nji, ənga tsu kəja hyu məl abangau anə zamər hyi.
9 Nahyi aˈyi wu səni abər nji shishi wu uya gwu təlkur Hyal mai wa? Hya sara ngguta kərhyi mai, arya nji səsu ənga njir nu katəu, ənga njir dlənga mala ənga sal ndau, ənga shili kəra wu pida ənga shili kuvwar nda,
10 ənga njir həl, ənga njir suna, ba ənga njir sa padlau, ənga njir na ndau, ba ənga njir kwaɗashima, nandu uya gwu təlkur Hyal mai.
11 Abangə ngə alenyi nji wu pama hyi saya ɗa, ama a cina hyir nji, ənga a thləna hyir nji. Kə hyi ɗa njira nji məliya nda nji tsapəu, wu thləmər Thlagər mən Yesu Kərsiti ənga lagur Mambəl Hyalər mən.

Fiya Dza Gau Ja Ɗa Sər Dləvə Hyal

12 A sən məl yi kalar sau, ama aˈyi kalar sə ngə ənga dləwa dzə anə ɗa mai. A sən məl

yi kalar sau, ama a'yi yu ɗa mafa anə kalar sə mai.
13 Nji məliya ɗəfau aga gwu ta, ta tsu aga pə ɗəfau, ama patəkura nda Hyal wu nda sana nda. Nji a'yi məliya dzə aga səsukur mai, ama anə Thlagəu, ənga Thlagə tsu anə dzau.
14 Hyal hya'ana Thlagəu sara vir tau lagu dənama nyi, abangə tsu nga ju nda hya'ana mən sara vir tau.
15 Nahyi a'yi wu səni abər dza hyi gasha-gashal nə Kərsiti ngə wa? Ya, abari nga hyu dzəgwa hər dza Kərsiti hya daɓəya ənga nə zawar ka? Wu kyaga ɗa mai!
16 A'yi hyu sənbiya abər kalar ndəra daɓər kərnyi ənga zawar a ɗar nda dzə zəmə wa? Arya tsətsəfə nga nyi abər, "Nji məthlə kau, ndu ɗa dzə zəməu."
17 Ama kalar ndəra daɓər kərnyi ənga Thlagəu, a ɗar nda nji zəmə wu mambəl.
18 Hya hwi sara ara nggyabiya nə səsukur. Arya kalar bikə kəra ndu məl a biyar ya kumər dza ja nga nyi, ama kalar ndəra məliya bikə nə səsukur, a məliyar ja bikə anə kumər dza ja.
19 A'yi hyu səni abər dza hyi Ki nə Mambəl Cici ngə wa? Mambəl kəra wu hyi, ara Hyal nga hyi dləwuri. Nahyi a'yi nə kərhyi nga hyi mai,
20 a ɗəlbiya hyir nji ənga madiya sau. Aga-bangau, hya gənggər nyi səli anə Hyal ənga dza hyi.

7

Highiɓə Ar Kəra Hədzau

1 Ar kəra səra hyi sayi tsəfər ɗa tsu kaɗə ta, wu ɗa mənahəu ma ndə sən nggya gəra hə mala.
2 Ama ta ɗa səsukur a nyabiyar dzə wu hyi, ta'yi kalar ndə a hər mala nyi, kalar mala tsu ja hər sal nyi.
3 Kalar sal ja nyabiya salkur nyi wu dza mala nyi, mala tsu ja məl abangə anə sal nyi.
4 Mala a'yi naja ngu gəla dza ja mai, ama sal nyi. Abangə tsu, sal a'yi naja ngu gəla dza ja mai, ama mala nyi.
5 Hya sara ka kərhyi anə kərhyi mai, kəl ma hyi lari a ɗar tsa'a anə gyapəkura hyi nə pəci kushu, kəra hyu yiwu hya kədi Hyal. Alaga abangə tsu ma, hya sara səkari nə pəci gangə mai, a sara Shatan a uya lagur dzə hyi, ma ndaliya hyi gəra sən səsə'wuri.
6 Sə kə yi na kə patə sawara ngau, a'yi səra mbari kəl nja məl mai.
7 Yu cim abər patər nji nda ɗa ənggər kəra yi kau, ama tsu kalar ndə a'yi ənga sə lələ kəra Hyal nə nyi, ndə kə ənga nənya sə ləlau, ndə ta tsu ənga nənyi.
8 Ama yi na anə njira gəra hər sal ənga njira gəra hər mala ba ənga mathləkə'yi təsal, wu ndiya ənga mənahəu anə nda, ma ndə sən nggya sər nda ənggər kəra yi kau.
9 Ama ma nda nyi a'yi wu sən kəkəya kərnyi mai, wu ndiya anə nyi ja hər sal alaga ja hər mala, ara ja sara tau ənga cim mala alaga sal.
10 Kəja sər ɓəla anə hyi nahyi njira hərdzau, a'yi sara ara yi mai, ama sara ara Thlagəu. Mala a sara təkəbiya dzə ənga sal nyi mai.
11 Ama ma ji təkəbiya dzau, ta'yi ja nggya sə nyi gəra hə sal, ma a'yi abangə mai, ta'yi ja ɓəra sha a ndəgya sal nyi ta. Sal tsu ja sara kədləna mala nyi mai.
12 Anə nji kəra hyau, (Yi na, a'yi əngwar Thlagə mai), ma ndər nu a'yi ənga mala kəra gəra ndər nu, ya, mala nyi wu yiwu nda nggya sər nda, a sara sala nyi a kədlə nyi mai, bəgə nda nggya sər nda.
13 Ma mala kəra ndər nu tsu, a'yi ənga sal kəra gəra ndər nu, ya sala nyi wu yiwu nda nggya abangau, mala nyi a sara təkəbiya dzə ənga ja mai, ama nda nggya sər nda.
14 Arya sal gəra ndər nu kau, a ɗari ja cicau lagu mala nyi. Abangə tsu ngə mala kəra gəra ndər nu, a ɗar ja cicau lagu sal nyi. Ma a'yi abangə mai wazhar nda wu ɗa nji gəra cicau, ama arya abangau a ɗar nda nji cicau.
15 Ama ma ndəra gəra ndər nu wu yiwu ja təkəbiya dzə ənga mala alaga sal, ta'yi ja ɗa, ndə a'yi ar sə'yi hədzə kə mai, arya Hyal ngə ngga məna vu nggya wu huɗə pərtə nyi.
16 Nagə mala, wa səna, ma gə məl abangau, tara ba ga shabiya sal ngau a shili wu mbəɗa? Alaga nagə sal tsu ma gə məl abangau, wa səna, tara ba ga shabiya mala ngau a shili wu mbəɗa?
17 Kalar ndaliya hyi ja dumwa ənga nggya wu kalar nggyabiya kəra Hyal fuwa nyi

a gwa, ja ɗa ənggər kəra ja parangə kadivira Hyal ngga nyi ta. Ca ngə sər ɓəla kəra yu nə nyi anə patər daɓə dzə njir nu.

18 Nja na, ma ndə a'yi kəra nji thlana nyi pəlzha kadivira ja ɗa ndər nu, ja sara shabiya pəlzha nyi ənggər ndəra nji gəra thlana nyi pəlzha mai. Ətsu ndəra ɗa ndər nu ama a'yi nji thlana nyi pəlzha mai, tsu ja ɓəra thla pəlzha mai.

19 Ndəra nji thla nyi pəlzha ənga ndəra nji gəra thla nyi pəlzha a'yi ca ngə sə mai. Səra ndiya patəu ca ngə ɓəlari dlaɗə Hyal.

20 Yau, kalar ndə ja nggya ənggər kəra ja kadivira Hyal ngga nyi.

21 Nagə mafa ar pəcira Hyal ngga ngə ya? A sara ga ɓwakər anə kərngə mai. Ama ma lagu a'yi kəra ga sən bəliya kərngau, ba ga bəliya.

22 Ama kalar ndəra Thlagə ngga kəra mafa nga ja, ma ji ɗa ndər nu, a ɗar ja kambər ndau wu Thlagəu. Ma tsu kambər ndə nga ja, kadivira ji ɗa ndər nu, a ɗar ja mafa nə Kərsiti.

23 Ənga madiya sə nga nji ɗəlbiya hyi, a sara hya ɓəra mbiya kərhyi wu mafakur mai.

24 Nahyi zamə ɗa ənga kwamə ɗa'yar, kalar ndə ja nggya ənggər kəra ja kadivira Hyal ngga nyi, ba ja nggya aga ja.

25 Ar kəra wazha kwamathləkə'yi kəra gəra sən ndə sal, sər ɓəla a'yi kəra sara ara Hyal kəra ya nə hyi mai. Ama Hyal lagu təhuɗə nyi, ndəra məliya ɗa yi ɗa ndəra nju fiyafə əni, ca nga yu dzəgwa dəgabiya hyi ɗənga ɗa.

26 Arya culi nggyabiya kəra nji a gwa kabangəkau, yu nggani, a ndiya anə ndə ja nggya sə nyi abangau.

27 Ndəra a hərdzau, bəgə ja nggya sə nyi. Ma tsu nagə a'yi hər mala alaga sal mai, a ndiya ga nggya sə ngə abangau.

28 Ma nagə ndə hər mala, a'yi bikə mai. Ma nagə zəkwamalagə hər sal, a'yi bikə mai. Patə abangau, njira hərdzau pəci kə əshina ndu gu nggyabiya nə dzadzaukur, ca ngə səra yu yiwu ya həbiya hyi sara gwa.

29 Səra ya vər na kau, ca ngə, nahyi wazha ama, pəci a hyiri kushu. Mbar kabangəkau, bəgə njira ənga mathləkə'yi nda nggya ənggər mathləkə'yi a'yi ara nda mai.

30 Njira vər sə'yinggu, nda ɗa ənggər a'yi nda vər sə'yinggu mai. Njira vər caguli tsu, nda ɗa ənggər njira vər tiwi. Njira vər ɗəl sau, nda ɗa ənggər njira gəra sau.

31 Njir sən məl thlər ənga sər duniya, nda sara fə kəra nda a gu gwa mai. Ara duniya kəra mən wu səni kau, a vər tərabiya.

32 Yu yiwu hya ɗa ənga kər papal ar kəra nggyabiya duniya. Ndəra gəra hər mala alaga sal ja vər ɗənga ənggəra ja sən pina huɗa Thlagəu.

33 Ama ndəra ənga mala a'yi ja ənga kər papal mai, ara ju gal lagura ja sən uya sər duniya aga ja pina huɗa mala nyi.

34 Ənggau ju ɗa ənga kər məməthləu. Ənga tsu mala kəra gəra ənga sal alaga kəra gəra saya sən ndə sal, ənga papalkur kər, ju sən ləri kərnyi cicau anə Thlagəu wu kumər dzau ənga wu mambəl. Ama mala kəra hər sal, ju gu ɗənga sə ənggəra ja sən pina huɗa sal nyi ənga ja uya sər duniya.

35 Ya vər na abangau aga ja ɗa sər dləwa hyi, a'yi aga ya gatsəna far hyi mai, ama aga hya uya nggya papalkər kəra hya sən nu Thlagəu gəra ənga təkə kər.

36 Ma ndəra nggani abər a'yi ju məl səra tsa'a anə mala mbamba nyi mai, ma cim nə sal kə ɗa gagaɗau, ba sala nyi lari ja kyaga hər mala nyi, ja məl səra tsatsa'a anə nyi. Naja a'yi məliya bikə mai, ba ja hər mala nyi.

37 Ama ma nda nyi a həri wu ɗəfuwa ja aga ja nggya sə nyi abangau, ama ndə a'yi ciwa nyi aga ja nggya abangə mai, ənga ju sən kəkəya kərnyi, ənga ji mbiya wu ɗəfuwa ja naju hə nyi mai, ndə kə tsu a məliyar ja səra tsatsa'a.

38 Agabangau, ma ndəra hər zəkwamalagə anə kərnyi, a məliyar ja sə mənahəu. Ama ndəra wu sən mbiya ɗəfu, ba ji piyari hə mala, naja nga ndiya.

39 Mala əgyakiɗa sal nyi nga ja wu nggyabiya nyi ma sala nyi ənga pi. Ama ma sal nyi tau, ju sən hər vanyi sal kəra ju yiwu, ama sala nyi a ɗa ndər nu Hyal.

40 Ama wu tsamə ɗa, wu ɗa tsa'a ma ji sən nggya sə nyi abangau. Yu nggani tsu wu Mambəl Hyal nga yu ndər kau.

8

Sər Səm Kəra Nji Thlana Nyi Anə Katəu

1 Yu yiwu ya ndər anə hyi ar kəra sər səm
kəra nji thlana nyi anə katəu. A'yi mən patə
ənga sənbiya sə gagaɗau. Sən sər mən kau,
ca ngə hana kəra mən, ama yiwukur ca ngə
mbiya mən ɓaɓal wu mbərsa.
2 Kalar ndəra nggani abər a sənbiyar ja
sau, alaga abangau, naji sənbiya səra ja
kyaga səni mai.
3 Ama ndəra vər yiwu Hyal naja ngə
ndəra Hyal wu səni.
4 Ma mən ndər ar kəra səm sər səm kəra nji
thlana nyi anə katəu, a sənər mən abər katə
a'yi ja ar viya vanyi sə mai. A sənər mən tsu
abər vanyi hyal a'yi mai kəl Hyal, arya Hyal
zəmə nga ja.
5 Alaga kə nju na, hyal hyal'yar a'yi nda
gangəu, kəra a dəməlmau ənga kəra a gyu'yi,
ənga tsu thlagə thlagə'yar a'yi nda gangəu,
6 patə abangau, mənu sənbiya Hyal zəmə
nga ja. Naja ngə Tada, ndəra duniya patəu
shili sara dara ja, kəra namən ma a vər
nggya aga ja, Thlagə tsu zəmə nga ja, ca ngə
Yesu Kərsiti, lagu nyi ngə patər sə shili, ənga
lagu nyi nga məna vər nggya.
7 A'yi patər nji nga vər sən najaka sə mai.
Alenyi nji a tsəliyar nda dzə ənga nggya
katəu, ma ndə səm səra nji thla nyi anə
katəu, ndu nggani abər nu hyal nga nda a
gwa, ɗəngar nda kəra tətəwa ngə fuwa nda
wu səli.
8 Dəfau a sən hər mən a shili wu mwar
Hyal mai. Ma mən səm, a sən dləwar mən
mai, ma mən piyari, sə a'yi kəra ja sən cakər
mən mai.
9 Ta'yi hya nggya ənga ɓəla, a sara
kambəkurər hyi kau, ja sara ɗa sər thlə hi
anə nji tətəwa mai.
10 Ara ma ndəra tətəwa wu ɗənga lar nga
vər səm sər səm kəra nji thlana anə katəu,
nagə ndəra wu sənbiya sau, a'yi gu tsətsəkur
nyi, ba ja səm səra nji thlana nyi anə katə
wa?
11 Arya sənbiya sə ngə kau, ba zamə ngə
kəra tətəwa wu ɗənga ndəra Kərsiti tə arya ja,
ba ja dla.
12 Ma gə məliya nyi bikə anə zamə
ngə'yar, lagur tsətsəkur nda aga nda məl
səra ɗəngar nda gəra mbar nda məl, a
məliyar gə bikə anə Kərsiti.
13 Ma ɗa abər səm kum nga sən məliya ba
zamə ɗa a thlər hi, a ndiya anə ɗa ya nggya
gəra səm kum, a sara ya fuwa zamə ɗa ja
thlər hi.

9

Səra Tsa'a Nja Nə Nyi Anə Cama Səsau

1 A'yi yi kambər ndə wa? A'yi yi cama
səsə wa? A'yi nayi ənga kərɗa ngə lari
Thlagər mən Yesu ənga liya yi wa? A'yi arya
thlər ɗa nga hyi ɗa njir nu Thlagə wa?
2 Ma a'yi yi ɗa cama səsə anə alenyi nji
mai, ama anə hyi cama səsə nga yau, arya
nahyi ənga kərhyi sakida nga hyi abər cama
səsə nə Thlagə nga yau.
3 Kəja shaɗəwa ɗa anə njira vər kəpal
dənama nə təlkur ɗa.
4 A'yi 'ya kyaga uya sər səm ənga sər sa
wa?
5 A'yi 'yi ɗa tsa'a aga 'ya ɓə əkkə'yi
mathləkə'yir 'ya kəra njir nu ənggər kəra
alenyi cama səsə'yar ənga zamiya Thlagə
'yar ba Kefasu a vər məl wa?
6 Əndəga kəl nayi ənga Barnabasu nga
kyaga məl səra wu sən səməna 'ya ya?
7 Wa thləmə culi soja kəra a miya pa nga
ɓəra səməna kər nya? Wa thləmə ndər zəwa
kəra a'yi sən səm səra ji zəwa maya? Wa
thləmə ndər ɓəla kəra a'yi ja sən uya u'wa
thla kəra ja vər ɓəla maya?
8 Ndər ɗa kə ya, wu ndəndəkur nga yu na
ya? Əndəga hyu nggani abər dlaɗə nə Musa
a'yi na abangə maya?
9 Arya dlaɗə Musa a nanari abər, "Ga sara
mba njuwangə wu miya thla zəwa ndal ədla
ma ja vər məl thlər dəgə uhi ar lar mai."
Hyu nggani thla zəwa ndal ədla ngə Hyal a
vər ɗənga ma ju na abangə kə ya?
10 A'yi ar kəra mən nga ja vər ndər ənga
hangə wa? Angə, aga mən nga nji tsəfəri,
aga ndəra vər zəwa fa ənga ndəra vər fa'a sə
asi aga gyapə nda nda uya fər kər nə uya
akkəri nə sə zəzəwa.
11 Ta a ɗari a thləkanar 'ya culi nə mambəl
wu hyi, a'yi 'ya kyaga fa'a sər səm sara ara
hyi wa?

12 Ma hya vər dləwa alenyi njira vər tətəlna ndər Hyal anə hyi, a'yi 'ya kyaga uya dləwa dzə ara hyi a ndiya nda wa?

Ama na'yi na kəl hya məl abangau anə 'ya mai. Arya a ndiya anə 'ya, 'ya səsə'wuri kalar sau, a sara 'ya shili ənga sər da lagu anə Ndəshigu nə Kərsiti.

13 A'yi hyu səni abər ya kalar ndəra vər məl thlər wu Ki Hyal ju uya sər səm nyi wu lər sə kəra nji tsəmiya wu Ki Hyal kə wa? Ənga a'yi njira vər məl thlər ar bagadi tsu, nda vər uya sər səmər nda wu səra nju thla ar bagadi kə tsu wa?

14 Abangə nga nyi tsu, Hyal nana abər kalar ndəra vər tətəlna ndəshigu ja uya dləwa dzau sara ara njira vər səm barka ndəshigwa nyi.

15 Wu patəkura nyi nayi saya ta'yi ar kəra səra kyaga yi mai. A'yi ya vər ndər kau abər aga nja məl anə ɗa abangə mai. Nə jirkura nyi a ndiya anə ɗa ya tau a mwara ya tini ɓwadzə nə tətəlna ndəshigu kau,

16 alaga kə tətəlna ndəshigu a'yi ɗa sər ɓwadzə anə ɗa mai. Arya Hyal ngə tsəkur ɗa aga ya məl. Sər təhuɗəu anə ɗa ma a'yi yi tətəlna ndəshigu mai.

17 Ma sə kə ya vər məl kau, wu dənamar kərɗa nga ja, ya kyaga yiwu gal nja kina ɗa. Ama ma sə kə ya vər məl kau, wu dənama kərɗa nga nyi mai, Hyal ənga kərnyi ngə nə ɗa sər məl.

18 Mi ngə akkəri ɗa ja? Lagu kəra yu uya aga ya tətəlna ndəshigu gəra dləwu gənna a gwa, ca ngə akkəri ɗa. Ca ngə səra ɗa, a'yi ya vər yiwa səra tsa'a aga yi mai.

19 Alaga kə kambər kərɗa nga yau, a'yi yi əgya kiɗa ndə mai, ama yi məliya kərɗa mafa anə nji patəu aga ya shabiya nji gangə a shili ara Kərsiti.

20 Ma yi wu pama njir Yahudiya ba ya ɗa ənggər njir Yahudiya aga ya shabiya nda shili wu Kərsiti. Ma yi əkkə'yi njira vər nu dlaɗə njir Yahudiya ba ya nggya əgya kiɗa dlaɗər nda alaga kə a'yi yi əgya kiɗa dlaɗə mai. Ya vər məl abangau aga ya həbiya njira əgya kiɗa dlaɗau a shili ara Kərsiti.

21 Ma ya vər nggya əkkə'yi njira gəra səni Hyal njira gəra nu dlaɗə nə njir Yahudiya, nayi tsu ba ya ɗa ənggər njira gəra vər nu dlaɗau, ama wu patəkura nyi, nayu shini nyi yi anə dlaɗə Hyal mai, ya vər ɓəlari dlaɗə Kərsiti, aga ya təɗər nda a shili ara Kərsiti.

22 Ma yi əkkə'yi njira tətəwa ba ya ɗa ənggər njira tətəwa, aga ya sən shabiya nji tətəwa a shili wu Kərsiti. A ɗar yi kalar sau anə kalar nji aga ya shabiya alenyi nji a shili wu mbəɗau alaga abari.

23 Patər səra ya vər məl kau, aga ya tətəlna ndəshigu nga nyi ba aga ya dzəgwa jigəwa dzau wu barka nyi.

24 A'yi hyu səni abər njira vər hwi pəpəra gangə nga nda, ama kəl ndə zəmə ngu nda uya səmku təlkur wa? Pəpəra mə mənahəu aga uya səmku təlkur.

25 Kalar njir pəpəra ndu hwathliya dza nda mənahəu. Ndə hwathliya dza nda kau, aga nda uya akkəri kəra gəra səkari. Ama namən nər mən, mənu məl aga məna uya akkəri kəra wu nggya ba'anuwa.

26 Ya vər hwi ɗa a'yi ənggər ndə kəra gəra jigadəma mai. Kwakwadzə ɗa a'yi ənga yambaɗə nga ya vər məl mai.

27 Ama ya vər hwathlə dza yau ənggər kəra njir gwa hwi pəpəra wu məl, aga ya gəliya kərɗa. A sara ja ɗa ayukuɗa yi tətəlna ndər Hyal ba ya nda tini uya akkəri ɗa.

10

Təɗə Himi Ar Kəra Nggya Dəɗəməu Nə Njir Izirayila

1 Hya sara fari ənga nggyar əjir mən kəra saya ɗa a gwar tagə mashi ta mai, wazha ama. Patəkura nda ndə ɓau əgya kiɗa dlama kəra a vər ca lagu anə nda, ənga patəkura nda tsu ndə ɓau kə ndə tərabiya a gwar tsadau.

2 Wu dlama ənga wu tsadau nga nji hər nda baɓətizəma aga nda ɗa njir nu Musa.

3 Patəkura nda, ndə səm sər səm culi zəm sara dagə Hyal,

4 ənga patə nda tsu ngə sa 'yimi culi zəm sara dagə Hyal. Ndə sa 'yimi kau, sara wu mə kəra a vər ma'yi əkkə'yi nda, mə sara dagə Hyal kəra ca ngə Kərsiti.

5 Alaga abangau, huɗa Hyal a'yi pipida ənga badəgala nda mai, ca ngə səra ɗa ji dlədləna nda zərɓə a gwar tagə mashi.

6 Səˈyar kə ɗarkər aga təɗar himiya mən,
a sara məna caguli aga məl sə ɗəmwaˈyi mai
ənggər kəra ndə məl ta.
7 A sara hya ɗa njir nu katəu, ənggər kəra
alenyi nji wu pama nda məl ta mai. Ənggər
kəra ləkakaɗə nana, abər, “Ndə caguli, ndə
gu mini, ənga ba ndə gu fəl nə səsukur.”
8 A sara məna məl səsukur ənggər kəra
alenyi nji saya məl ta mai, kəra shili ənga
asar tau, kəra dləna nji dubu məthləkumunyi
apə makəru wu pəci pathləu.
9 A sara məna fuwa Thlagəu wu dzə mai,
ənggər kəra alenyi nji fuwa nyi wu dzau,
kəra məliya pabə ngganggaləna nda kə ndə
tau.
10 A sara məna jijiga miya ənggər kəra
alenyi nji məl ta mai, ndə jijiga miya ba
waladi tau shida ka sa dlədləna nda.
11 Səˈyar kə ɗarkər anə nda aga ja ɗa
sər highiɓau. Nji tsəfəya nda aga ja təɗar
himiya mən, namən njira vər nggya ləhəu
wu shilir jomə nə zaman.
12 Agabangau, ma gə nggani abər a taˈyir
gə ɓaɓalu, ga hangəkal ga sara dla.
13 Dzə aˈyi kəra gə gu gwa, kəra pamə a
mwara kəra nju tərabiya a gwa mai. Arya
Hyal ndəra tsaˈa miya ɗəfu ngau, ju piyari
dzəbiya dzau kəra wu ndiya dənama ngə
mai. Ma gə gu dzəbiya dzau, ju canə ngə
lagur biya aga ba ga səsəˈwuri.

Thla Sau Anə Katəu Ənga Sər Səm Thlagəu

14 Agabangau, nahyi bazhir ˈwa ɗa ˈyar,
hya hwi ara nu katəu.
15 Ya vər ndər anə hyi, nahyi njir
jigadəma. Ɗəngabiya mə sə anə kərhyi
mənahəu, tara sə kə ya vər na kau jijiri nga
ja.
16 Ma mən sa wu kyakiwa nə barka, kəra
mən wu kədi Hyal aga ja fənggər barka ar
kəri, aˈyi mən daɓəya dzau wu mashi Kərsiti
kə wa? Ənga ma mən ɓəɓələwa macikəl
nə Thlagəu kə mən səmku, aˈyi mən daɓəya
dzau wu dza Kərsiti kə wa?
17 Ta ɗa macikəl kə zəmə nga ja, namən
kəra gangəu, a ɗar mən dzə zəmə tsu, arya
patəkura mən, a səmər mən sara wu macikəl
kau.
18 Hya ɗəngabiya sə ar kəra njir Izirayila.
Ar pəcira ndə səm sər səm kəra nji thlana ar
bagadi kau, saɗaka kə aˈyi məliya nda ndə
ɗa njir məl sə zəmə wa?
19 Mi nga yu yiwu ya na? Abər səra nji
thlana nyi anə katə aˈyi ja ar viya vanyi sə
ya? Əndəga katə ənga kərnyi aˈyi ja ar viya
vanyi sə ya?
20 Awau, alaga kushu, ya vər na abər səra
nji thlana nyi anə katəu, nə mambəl ɗəmwa
ˈyi ngau, aˈyi nə Hyal ngə mai. Agabangau,
yu yiwu hya ɗa njir nu mambəl ɗəmwaˈyi
mai.
21 Nagə wu sən sa sara wu kyakiwa nə
Thlagəu, ba ga ɓəra sa sara wu kyakiwa nə
mambəl ɗəmwaˈyi mai. Nagə wu sən səm
sara wu sər səm nə Thlagəu, ba ga ɓəra səm
sara wu sər səm nə mambəl ɗəmwaˈyi mai.
22 Mən wu yiwu məna hyaˈa par maɗəkur
anə Thlagə ya? Hyu nggani abər hyu ndiya
nyi ənga dənama ya?

Sə Patəu Ja Ɗa Aga Dləvə Hyal

23 Alenyi nji wu pama hyu na, abər, “A
piyari mənər nji məna məl kalar sau,” ama
aˈyi kalar sə ngə ənga dləwa dzə mai. “A
piyari mənər nji məna məl kalar sau,” ama
aˈyi kalar sə nga sən cakər ndə mai.
24 Ga sara gal kəl səra tsaˈa anə kərngə
mai, ama səra tsaˈa anə kuvwa ngə tsu.
25 A sən səm gə kalar kum kəra gə uya ar
sugu ənga kər papal, aˈyi kəl gə yiwabiya
tara sara mani nga nyi shili mai.
26 Arya ndər Hyal na, “Duniya kau, nə
Thlagə ngau ənga kalar səra a gwa.”
27 Ma ndəra aˈyi ndər nu mai ngga ngau
aga səm sər səm, kə gə hənggəri, ga səm
kalar səra ji fiya a mwa ngau, aˈyi kəl gə
yiwabiya sə a gwa mai, ara ga sara ɗa ənga
gəra kər papal.
28 Ama ma vanyi ndə nar ngau, abər, “Sər
səm kə anə katə nga nji thlana,” ga sara səm
mai, arya ɗənga ndəra na sə kau anə hyi
ənga tsu aga ja ɗa ənga kər papal.
29 Səra ya vər na kau, ca ngə nggya kər
papal nə vanyi ndə kau, aˈyi nə ngə mai.
Ara mi ngə kambəkur ɗa a sən kar nggya kər
papal anə nda?
30 Ma yi dləwuri sər səm wu usaku anə
Hyal kə yi səmku, ara mi nga hyu ɓəra vazə
ɗa?

31 Agabangau, kalar sərа hyu məl alaga səm ənga sa, hya məl aga kadakadarkur nə Hyal.

32 Ga sara ɗa sər thlə hi anə ndə mai, tara njir Yahudiya alaga njira aˈyi njir Yahudiya mai ənga alaga daɓə dzə njir nu.

33 Nayi ənga kərɗa ya vər məl kalar sau aga ya pina huɗa kalar ndau. Aˈyi sərа wu pina huɗa kərɗa mai, ama sərа mənahəu anə nji gangəu, aga nji nda uya mbəɗau.

11

1 Faˈabiya mə hiya yau ənggər kərа yi faˈabiya hiya Kərsiti.

Highiɓau Ar kərа Dləvə Hyal Ənga Kər Zazaɗau

2 Ya vər fal hyi arya nahyi fari ɗa mai, ənga hya vər nu sərа yi highiɓər hyi patəu, ənggər kərа yi highiɓər hyi.

3 Ama sə aˈyi kərа yu yiwu hya səni. Ndərа dəgal ar kərа kalar sal ca ngə Kərsiti, ndərа dəgal ar kərа mala tsu ca ngə sal nyi, ənga ndərа dəgal ar kərа Kərsiti ca ngə Hyal.

4 Kalar sal kərа a vər kədi Hyal ənga na ndərhaha ənga kərа ja zazaɗau, a diɗanar ja kərа ja.

5 Ənga kalar mala kərа a vər kədi Hyal ənga na ndərhaha ənga kərа ja papahau, a diɗanar ja kərа ja, kakal ənggər a sənar ja shishir kərа ja.

6 Ma mala aˈyi mbana kərа ja mai, kəl ba ja sənа shishir kərа ja. Ama ma ɗa sə səsəli anə nyi ma ji sənа shishir kərа ja kau, ya ba ja zaɗər kərа ja.

7 Sal ja sara zaɗəri kərа ja mai, arya sal shangguɗa Hyal ngau ənga naja nga vər cabiya kadakadarkur nə Hyal. Mala tsu ju cabiya kadakadarkur sal.

8 Arya ndə sal nə tanggərma aˈyi ji biya sara wu mala mai, ama mala ngə biya sara wu ndə sal.

9 Sal aˈyi nji məl nyi anə mala mai, ama mala nji məliya nyi anə sal.

10 Arya kau, mala ja zaɗər kərа ja, kərа wu cabiya anə waladi ənga nji abər əgya kiɗa sal nga ja.

11 Wu Thlagəu, mala aˈyi ja ar kərnyi mai, sal tsu aˈyi ja ar kərnyi mai.

12 Ənggər kərа mala tanggərma biya sara wu ndə sal, sal tsu mala ngə yabiya nyi, ama patər nji sara wu Hyal ənga ndə biya.

13 Hya tsambiya, a ɗar tsaˈa anə mala ja kədi Hyal ənga kərа ja papahə ya?

14 Aˈyi hyu sənbiya abər ma ndə sal piyari shishir kərа ja tuməu, a ɗar sə səsəli anə nyi wa?

15 Aˈyi piyari shishi tumə ar kər ca ngə wu shili ənga kadakadarkur anə mala wa? Arya a nə ndar nji shishi tuməu, aga ja ɗa sər zaɗə kər anə nda.

16 Ma ndəra kəpal abər sə kə aˈyi ɗa tsaˈa anə nyi mai, ya nar nyi abər vanyi highiɓə aˈyi kərа ˈyu səni a ndiya kə mai, abangə nga nyi anə patər daɓə dzə njir nu tsu.

Ənggəra Nju Səm Sər Səm Nə Thlagəu

17 Wu highiɓə kərа yu lə anə hyi kau, sə aˈyi ya sən faliya hyi ar kəri mai, arya ma hyu daɓə dzau aˈyi aga mənahəkur mai, ama aga ɗəmwaˈyikur nga nyi.

18 Sə tanggərma, ya vər nggari abər ma hyu daɓau ar viya daɓə dzə njir nu, paməpaməkur aˈyi wu pama hyi. Ndərа nyi tsu, ənggər jiri aˈyi a gwa kukushu.

19 Jijiri kəl paməpaməkur a ɗa wu pama hyi kabangəkau, aga nja sənbiya njira Hyal dləwuri wu pama hyi.

20 Ma hyi daɓau aga sər səm Thlagəu, aˈyi sər səm Thlagə nə jijiri nga hyu səm mai.

21 Arya alenyi nji wu hyi ndu caguli aga səm nər nda sər səm, gəra nga səkə alenyi nji. Arya kau, ba alenyi nji a sha a ndu ki ənga wuɓau ama alenyi nji tsu nyinyau, nyi ənggər ənga padlau.

22 Mi ngə abangə ja, ki aˈyi ara hyi kərа hyu səm ənga sa a gwa wa? Əndəga hyu yiwu hya diɗana daɓə dzə njir nu Hyal ənga hya həna səli njira gəra sə ara nda ya? Mi nga ya sən na ja? Abər aga ya faliya hyi abər hyi məliya sə mənahə ya? Yu fal hyi alaga kushu mai.

23 Sərа yi dləwuri ara Thlagə ənga kərnyi ca nga yi nər hyi kau, əvuˈyi kərа nji pəlna nyi pəzhi, kə Thlagə Yesu həri macikəl,

24 kə ji lər usaku anə Hyal, ba ji ɓəɓələwa, kə ji nə nyi anə zəmbəlma nyiˈyar, ji na, “Najakau, kumur dza yi ngau, kərа nji ləri aga hyi, məla mau abangau, aga hya ɗəngari ənga yau.”

25 Abangə tsu nga ji həri kyakiwa ˈyimir
wur inabi, ayukuɗa sər səm nə wagəu,
kə ji na, “Kyakiwa kau, naja ngə alkawal
mbamba mafəliyangə kəra Hyal mbiya ənga
mashi ɗa. Məla mau abangau, kalar pəcira
hyu sa sara wu kyakiwa kau, hya sa, aga
hya ɗəngari ənga yau.”
26 Kalar pəcira hyu səm macikəl kau, ənga
hyu sa sara wu kyakiwa kau, hya vər
həˈuna tər Thlagəu, kəl ji ɓəra sha a shili.

Səm Sər Səm Nə Thlagəu Gəra Tsambiya Dzau

27 Kalar ndəra səmku macikəl ənga sa sara
wu kyakiwa wu lagu kəra gəra shili ənga
gənggər nyi sili anə Thlagəu, a məliyar ja
bikə anə dzə ənga mashi Thlagəu.
28 Ca ngə səra ɗa kəl ndə a tsambiya
kərnyi mənahəu kadivira ja dzəgwa səm
macikəl ənga sa sara wu kyakiwa.
29 Ma nangə ndə kəra səm ənga sa, ma
aˈyi gə ndəra hakəra dza Kərsiti mai, a
səmkur gau ənga sahur gə numa nə Hyal
anə kərngau.
30 Ca ngə səra ɗa nji gangəu wu pama hyi
ɗa kukufəu ənga nji gangəu wu pama hyi
uya shilgəu, ənga alenyi nji tsu tənakər.
31 Ama ma mən tsambiya kərmən ənga
jiri, tsu vanyi numa wu ɓəra ɗa ar kəra mən
mai.
32 Ma Thlagə nga vər məl numa anə
mən, namən tsu mən wu uya hwathlau, a
sara nja nda thlana mən numa əkkəˈyi njir
duniya.
33 Nahyi wazha ama, ma hyu daɓau aga
hya səm sər səm nə Thlagəu, bəgə hya
səkəbiya kərhyi.
34 Ma wuɓə a vər tə ngau, ga səm sər səm
a ndu ki kwatahəu, a sara daɓə dzər hyi ja
shili ənga numa a da gəra hyi.
Ma yi sha shili, ba ya sa dəgabiya hyi
alenyi sə kəra hyau, sər məl.

12

Lə Sə Ləlau Nə Mambəl Cicau

1 Ar kəra lə sə lələ nə Mambəl Cici
ja, wazha ama, yu yiwu hya nggya ənga
fəɗəngəkər mai.
2 Hyu səni ar pəcira hyi gəra njir nu Hyal,
pəci gangəu, nji nggutana hyi aga hya cana
lagu nə jijiri aga hya nu katə kəra gəra ənga
pi.
3 Agabangau, yu yiwu hya səni abər, ma
ndəra na abər, “Yesu ndə shishiˈwu ngau,”
nda nyi aˈyi wu ndər lagu Mambəl Hyal
mai. Ətsu ma ndəra na abər, “Yesu Thlagə
ngau,” lagu Mambəl Cici ngə ndə ka vər
ndər.
4 Lə sə lələ paməpamə gangə aˈyi, ama
Mambəl zəmə kə ngu lau.
5 Thlər Hyal paməpamə gangə aˈyi tsu,
ama anə Thlagə zəmə nga nju məl.
6 Ənga thlər məl paməpamə aˈyi gangə tsu,
ama Hyal zəmə kə ngu lə dənama anə nda
patəu.
7 Lə sə lələ nə Mambəl nga nji nə nyi
anə kalar ndə aga məna uya səra mənahəu
a gwagwa.
8 Anə vanyi ndə nji nə nyi lagu Mambəla
nyi highiɓə nə hahangəkur, ənga anə vanyi
ndə tsu, lagu Mambəla nyi nga nji nə nyi
highiɓə nə sənbiya sau,
9 ənga anə vanyi ndau, mbərsa lagu
Mambəl kau, ənga anə vanyi ndə tsu, lə sə
lələ nə shiləgəbiya ndə lagu Mambəla nyi,
10 ənga anə vanyi ndə tsu, dənama məl
sə dədəgur, ənga anə vanyi ndə tsu, na
ndərhaha, ənga anə vanyi ndau, sənbiya
paməpaməkur nə mambəl ˈyar, ənga anə
vanyi ndə tsu, ndər ənga ɗahə miya
paməpaməu, ənga anə vanyi ndə tsu,
shabiya ndər ɗahə miya paməpaməu.
11 Patə səˈyar kau, Mambəl zəmə kə nga
vər lau anə kalar ndau, tsatsaˈa ənggər kəra
ju yiwu.

Gashal Gashal Nga Mən Wu Dzə Pathləu

12 Ənggər kəra dzə zəmə ngau, ənga gashal
gashal gangəu, alaga kə gashal gashal aˈyi
gangə ama dzə zəmə nga nda. Abangə tsu
nga nyi wu Kərsiti.
13 Ara nji məliya mən baɓətizəma patə
lagu Mambəl zəməu, a vu dzə zəməu,
alaga njir Yahudiya, ənga njira aˈyi njir
Yahudiya mai, alaga mafaˈyar ənga kambər
nji, patəkura məna dləwuri mən Mambəl
zəmə kau.
14 Dzə aˈyi gashal zəmə mai, ama gashal
gashal gangəu.

15 Ma hi sən na, “Arya nayi a'yi tsi mai,
a'yi yi gashala dzə mai,” a'yi a sən məliya
nyi ja ɗa pamə ara dzə mai.
16 Ma himi sən na tsu, “Arya nayi a'yi
li mai, a'yi yi gashala dzə mai,” a'yi a sən
məliya nyi ja ɗa pamə ara dzə mai.
17 Maja bər dzə ɗa patə li, lagu mani nga
mən wu nggar sa? Maja bər dzə ɗa patə
himi, lagu mani nga mən wu thlar sa?
18 Nggara mə ja, Hyal ngə pədləya gashal
aga dzau, kalara nda ənggər kəra ju yiwu.
19 Maja bər dzə gashal zəmə ngau, əmani
ngə dzə wu dzəgwa ɗa?
20 Ama jijiri gashal gashal a'yi gangəu,
ama dzə zəmə pathlə nga ja.

21 Li a'yi wu sən na anə tsi, abər “Dzau ɗa
a'yi ənga gə mai!” Ənga tsu kər a'yi wu sən
na anə hi abər, “Dzau ɗa a'yi ənga hyi mai!”
22 Abangə nga nyi mai, gashal gashal kəra
hyu nggani nanda ngə kukufə kau, sə a'yi
nja sən məl gəra ənga nda mai.
23 Gashal gashal kəra mən wu həri a'yi
nda ənga kadakadarkur gagaɗə mai, nanda
nga mən wu har nda zhaɓi mənahəu.
Abangə tsu, gashal gashal kəra nja kyaga
lari ar babal mai, ca nga məna shir
mənahəu,
24 ama gashal gashal kəra ar babal, nji
a'yi wu shi nda mai. Ama Hyal ənga kərnyi
ngə daɓəri gashal gashal'yar kə patə aban-
gau, aga kalar gashal gashal kəra gəra ənga
kadakadarkur nda uya.
25 Hyal ngə məliya abangau, ara
pamə pamə kur a sara ɗa wu dzau, aga kalar
gashal gashal nda dləwar kərnda wu lagu
zəməu.
26 Ma gashal zəmə gu ɓwaɓwatəu, patər
gashal gashal ngə gu ɓwaɓwatə kə əkkə'yi
ja. Ma gashal zəmə uya wahau, patər
gashal gashal nga caguli əni.

27 Nahyi, dza Kərsiti ngau, ənga kalar ndə
wu pama hyi ar viya gashal ngau.
28 Hyal ənga kərnyi a caɗəbiyar ja nji wu
daɓə dzə njir nu, tanggərma ca ngə, cama
səsə'yar, məthləkura nyi ca ngə, nabi'yar,
nə makərkura nyi ca ngə maləm'yar, ənga
njir məl sə dədəgur, ənga njir shiləgəbiya nji,
ənga njir dləwa nji, ənga njir təɗəmwa, ənga
njir ndər ənga ɗahə miya pamə pamə'yar.

29 Patər nji ngə cama səsə'yar ya? Patər
nji ngə nabi'yar ya? Patər nji ngə maləm
'yar ya? Patər nji ngu sən məl sə dədəgur
ya?
30 Patər nji ngu sən uya lər sə nə
shiləgəbiya nji ya? Patər nji ngu sən ndər
ənga ɗahə miya pamə pamə'yar ya? Patər nji
ngu sən shabiya ndər ɗahə miya pamə pamə
ya?
31 Ama sər cim ca ngə ga uya lə sə lələ kəra
ndiya.

Nayi tsu yu nda cabiya hyi lagu kəra
ndiya patəu.

13

Lagur Yiwudzau

1 Ma yu ndər ənga ɗahə miya nji ənga ɗahə
miya waladi, ama yiwudzə a'yi ara yi mai,
nayi ənggər tatangə kəra nju tsa ngau, alaga
kangga kəra wu tiwi ngau.
2 Ma yu sən na ndərhaha ənga yu sənbiya sə
ar kəra patər səra ɗəɗəwa ənga patər sənbiya
sau, ba ma yi ənga mbərsa kəra wu sən
jahəna mau, ama yiwudzə a'yi ara yi mai,
sə kurthlə nga yau.
3 Ma yi təkəna kalar səra ara yau anə nji
ɗaɗali, ənga ma yi lər kərɗa aga nja ngyina
ɗa ənga u'u, ma yiwudzə a'yi ara yi mai,
akkəri a'yi kəra yu uya a gwagwa mai.
4 Yiwudzau ca ngə mba ɗəfu ənga
ki'wakur. Yiwudzau, a'yi ənga ɗa shishi
mai, ənga ɓwadzə mai, ba ənga hakər mai.
5 Yiwudzə a'yi ənga kulangəkur mai, ba
ənga yiwu kərnyi mai, ənga ndzə huɗə
kusakusa mai, ənga səɓə ndu ɗəfu mai.
6 Yiwudzau, a'yi wu caguli wu ɗəmwa
'yikur mai, ama ju caguli wu jirkur.
7 Yiwudzə wu nggya cimu ənga capi,
cimu nga ju hənggəri ənga nji, cimu nga ja
ənga fər kər, cimu nga ja ənga səsə'wu sau.
8 Yiwudzau, wu nggya ba'anuwa.
Ndərhaha nənyi, ju səkari mai, ənga ndər
ənga ɗahə miya pamə paməu tsu, ju tərabiya,
ənga sənbiya sə tsu, ju kuɗau.
9 Sən sər mən a'yi nyabiya dzə mai ənga
ndərhahar mən tsu, a'yi nyabiya dzə mai.
10 Ama ar pəcira səra gəra nyau, nyabiya
dzau, patər səra gəra nyau, wu kwaya ar
lagu.

11 Ar pəcira yi zər, yu ndər zəzər, ɗənga ɗa ənggər nə zər, jigadəma ɗa ənggər nə zər kushu. Ama ta yi hau, ba yi pəna kalar sə nə zərkur.
12 Kabangəkau, mən wu tsamə sə lələfuru, ənggər kəra mən wu tsamə sə a gwar ˈyimi,* ama mən wu nda lari sə wu bama ənga bama camə gagaɗau. Kabangəkau, sən sə ɗa gashal gashal nga nyi, ama yu nda sənbiya sə ar babal, ənggər kəra Hyal wu sənbiya ɗa.
13 Sə makər kəra wu nda nggya baˈanuwa, ca ngə mbərsa, ənga fər kər ba yiwudzau, ama kəra ndiya nda patəu, ca ngə yiwudzau.

14

Lə Sə Lələ Nə Ndərhaha Ənga Ndər Ənga Ɗahə Miya Paməpaməu

1 Taˈyi wuɓə yiwudzau, a ɗa cimər hyi, ənga hya ɗa tsu njir cim sə lələ nə Mambəl Cicau, nja na ma hya cim sən ndərhaha.
2 Arya ma ndəra vər ndər ənga ɗahə miya paməpaməu, nda nyi a vər ndər ənga Hyal, ama aˈyi anə ndə mai. Ndə aˈyi kəra a vər nggari səra ju na kə mai. Arya səra ja vər na patəu sə ngau kəra ar ɗəwa, ja vər na sə ɗəɗəwa lagu mambəl nyi.
3 Ama ndəra vər na ndərhaha, anə nji nga ja vər ndər aga ja nəna nda, ənga ja tsətsəkur nda, ba ja səsəkuya nda.
4 Ndəra wu ndər ənga vanyi ɗahə miya paməpaməu, kərnyi nga ju la. Ama ndər ndərhaha,fixed daɓə dzə njir nu nga ju la.
5 Cimə ɗa ca ngə aga patəkura hyi hya ndər ənga vanyi ɗahə miya paməpaməu, ama yu ndiya ənga yiwu hya na ndərhaha. Ndəra wu ndərhaha nga ndiya ndəra wu ndər ənga ɗahə miya paməpaməu, kəl ma vanyi ndə aˈyi kəra wu sən shabiya aga daɓə dzə njir nu patə a nggabiya.
6 Wazha ama, ma yi shili ara hyi, kə yi sa ndər ənga ɗahə miya paməpaməu, abari nga ya sən dləwar hya, kəl ma ya sən cabiya hyi mətakər, alaga sənbiya sau, alaga na ndərhaha alaga highiɓə wa?
7 Alaga sə mbimbiɗau əkkəˈyi sə tsatsa kəra gəra ənga pi ənggər mbəlaˈwu ənga səmbəl, abari nga nju sən nggabiya ɗaha nda, aˈyi kəl nji təkəbiya paməpamə ɗaha səra ndu na wa?
8 Ma ndər mbiɗə tələmə pa aˈyi mbiɗiya ənggər kəra nju mbiɗə nə biyar pa mai, wa ngu səni abər gwa pa nga nja?
9 Abangə nga nyi, ma səra gu na wu vanyi miya kəra nji gəra nggabiya, abar nga nju sən sənbiya səra gu na? A ndərər gə nə kurthləu.
10 Ndər nə miya paməpamə aˈyi gangə wu duniya, kəra gəra ənga valar dzə aˈyi mai.
11 Ma aˈyi ya vər nggari miya kəra ga vər na mai, ba ya ɗa məthləpi anə ngau, nagə tsu məthləpi anə ɗa.
12 Ənggər kə nga nyi ar kəra hyi. Ta ɗa hya vər cim lə sə nə Mambəl, səra tsaˈa ca ngə hya nərdzə aga hya hə wu lə sə lələ kəra wu həna daɓə dzə njir nu.
13 Agabangau, ma ndə ndər ənga ɗahə miya paməpaməu, ja kədi Hyal ja uya dabar nə shabiya.
14 Ma yi kədi Hyal wu ɗahə miya paməpaməu, mambəl ɗa ngu kədi Hyal, ama ɗənga ɗa aˈyi ənga dləwa dzə mai.
15 Mi nga ya kyaga məla? Yu kədi Hyal ənga mambəl ɗa ənga tsu yu kədi Hyal ənga ɗənga ɗa. Yu thlə na ənga mambəl ɗa ənga tsu yu thlə na ənga ɗənga ɗa.
16 Ma ga vər usaku anə Hyal wu mambəl ya, abar ngə ndəra vər səhimi ngə a sən nggabiya ja na, “Amina” aga ja dləwubiya səra gu na wu lə usaku ngau, ma naja aˈyi sən nggabiya maya?
17 Wu sən ɗa abər a lər gə usaku anə Hyal, ya, lagu mani ngə ndəra vər nggar ngə wu uya cakər dza?

18 Usaku anə Hyal, ara a ndərər yau ənga ɗahə miya paməpamə a ndiya hyi patəu.
19 Patə abangau, wu daɓə dzə njir nu a ndiya anə ɗa ya nabiya ndər kəra nju nggabiya ɓatsu yiɗau, a ɗa tufu a mwara ya ndərna ndər dubu kumou ənga ndər ɗahə miya paməpaməu.

20 Wazha ama hya sara ɗənga sə ənggər wazha mai. Wu ɗəmwaˈyikur, hya ɗa ənggər wazha yiɗəɗəu, ama wu ɗəngar hyi hya ɗa nji nggunggurəm.
21 Tsətsəfə nga nyi wu ləkakaɗə Hyal abər,

* **13:12** ˈYimi kəra nju məl thlər əni ar viya doragaləu.

“Yu nda ndər anə nji ɗa lagur miya nji
paməpaməu,
ənga miya məthləpi nga yu ndər anə nji
kau,
alaga kə
nanda wu nda səhimi ɗa mai,” əngwar
Thlagəu.
22 Hya səni ja, ndər ənga ɗahə miya
paməpamə ja, mətsamə ngau, aˈyi anə
njir nu mai ama anə njira gəra njir nu.
Ndərhaha nənyi anə njir nu nga nyi, aˈyi anə
njira gəra njir nu mai.
23 Karya, ma patər daɓə dzə njir nu
kaɓiya dzau, kə kalar ndə dzəguya ndər
ənga ɗahə miya paməpaməu, ma njira gəra
nggabiya, alaga njira gəra njir nu sa thləwa
hyi ya, aˈyi hyu nggani ndu tsamə hyi
ənggər nji bəbəla kər wa?
24 Ama ma ndərhaha nga hyi patə a vər
na, ma njira gəra njir nu, alaga njira gəra
nggabiya ngə shili, kalar səra ji nggari, aˈyi
wu tsaviya nyi wu ɗəfuwa ja ba ja dzəgwa ɗa
ndə vavazə wa?
25 Ma ndəra nggar ndər kau, ba sə ɗəɗəwa
nə ɗəfuwa ja pahəbiya dzau, a biyar babal,
ba ja dzəgwa ɓəliya undi ju dləvə Hyal, ba ja
na, “Jiri, Hyal aˈyi ja wu pama hyi.”

Ɗləvə Kəra Gəlagəla

26 Mi ngə səra aˈyi ja wazha ama? Ma
hyi daɓəya dzə ar mwa zəməu, alenyi nji
aˈyi nda ənga na miya fal Hyal, vanyi ndə
ənga nə highiɓau, vanyi ndə ənga sən sə
mətakər, vanyi ndə tsu ənga ɗahə miya
paməpaməu, vanyi ndə ənga shabiya ɗahə
miya paməpaməu. Patə səˈyar kau, nja məl
aga cakə dzə daɓə dzə njir nu.
27 Ma hyu ndər ənga ɗahə miya
paməpaməu, a sara nda ndiya nji məthlə
alaga nji makər mai, nda ndər ndə zəmə
ayukuɗa ndə zəməu, kəl vanyi ndə tsu ja
shabiya.
28 Ama ma ndə aˈyi kəra wu səni shabiya
mai, bəgə nda nyi a nggya ɗiyiwu wu daɓə
dzə njir nu, ja ndər anə kərnyi ənga Hyal.
29 Ma nju ndərhaha, nji məthlə alaga nji
makər nga ndər, taˈyi alenyi nji ka səya himi
aga nda walbiya səra ndu na mənahəu.
30 Ma Hyal canə nyi mətakər anə vanyi
ndəra aˈyi nggya, ndəra vər ndər tanggərma
kə ja bəgau.
31 Ara patəkura hyi a sən na ndərhaha
vanyi ndə ayukuɗa vanyi ndau, aga kalar
ndə a highiɓər sau ənga ja uya tsətsəku ɗəfu.
32 Njir ndərhaha ndu sən kəkəya kərnda.
33 Arya Hyal aˈyi Hyal nə dliya kər ngə
mai. Hyal nə nggya jamə ngau.
Abangə tsu wu daɓə dzə nji cici gə Hyal
patəu,
34 mathləkəˈyi nda nggya ɗiyiwu wu daɓə
dzə njir nu, arya nji aˈyi nə nda lagur ndər
a ndəna mai, kəl nda ɗa njir ngga səra nji
nana, ənggər kəra dlaɗə Musa nana.
35 Ma sə aˈyi kəra nda yiwu nda səni, ba
nda yiwari ara shili a ndu ki, arya sə səsəli
ngə anə ndə mala ja ndər wu pama daɓə
dzə njir nu.
36 Hyu nggani abər ara hyi ngə ndər Hyal
dzəguya dzə ya? Abər anə hyi wacu nga nji
shili əni ya?
37 Ma gu nggani abər nagə nabi nga gau,
ənga nyinyi nga gau wu mambəl, gu kyaga
səni abər sə kə ya vər tsəfə kau, sər ɓəla
ngau, sara ara Thlagəu ənga kərnyi.
38 Ma aˈyi ji hənggəri ənga sə kə mai, nju
nda hənggəri ənga ja tsu mai.
39 Nahyi wazha ama taˈyi hya ɗa njir cim
ndərhaha, ama hya sara ka nji ara ndər ənga
miya paməpamə mai.
40 Taˈyi nja məl kalar sə ənggəra ja tsaˈa
nja məl wu lagu nyi tsu.

15

Hyaˈarir Yesu Sara Vir Tau

1 Kabangəkə tsu wazha ama, yu yiwu ya
ɗəngari hyi ar kəra ndəshigu kəra yi tətəlna
hyi, ba hyi dləwuri ta, kəra mbərsar hyi taˈyi
ari.
2 Lagu ndəshigu kə nga hyi uya mbəɗau,
ma hyi səɓiya ɓaɓalu ndər kəra yi tətəlna
hyi. Ma aˈyi ɗa abangə mai, mbərsar hyi a
ɗari sə kurthləu.
3 Ara səra yi dləwuri ca nga yi nər hyi
ar viya sə kəra ndiya ənga mənahəu, abər
Kərsiti a təri arya bikər mən, ənggər kəra
ləkakaɗə Hyal nana.
4 Abər, nji haɗəna nyi, ayukuɗa pida
makəru ba ji hyaˈari sara vir tau, ənggər
kəra ləkakaɗə Hyal nana,
5 ba ji canə nyi kərnyi anə Kefasu ba anə
cama səsə kumo apə məthlə kau.

6 Ayukuɗa kau, kə ji cabiya kərnyi anə
wazha ama kəra a ndiya gharu tufu aga
zəməu, gangə wu pama nda aˈyi nda ənga pi
baˈanə kabangəkau, alaga kə alenyi nji a tər
kau.
7 Ba ji canə nyi kər anə Yakubu ba anə
patər cama səsəˈyar,
8 ayukuɗa nyi patəu, ba ji cabiya ɗa kər
tsu, nayi ndəra gəra tsaˈa ya kyaga lari nyi.
9 Ara nayi nga ndiya ənga kushu wu
pama cama səsəˈyar patəu, ənga aˈyi a kyau
nja ngga ɗa cama səsə mai, arya yi lər
ɓwaɓwatə gagaɗau anə daɓə dzə njir nu nə
Hyal.
10 Ama lagu mayiwakur nə Hyal nga yi
səra ya ga nyi kau, ənga mayiwakur nyi
anə ɗa, aˈyi sə kurthlə mai. Awau, a mələr
yi thlər a ndiya nda patəu, alaga kə aˈyi
nayi ngə məl thlər kə ənga kərɗa mai, ama
mayiwakur nə Hyal kəra aˈyi ənga yi kau.
11 Ama aˈyi ɗa vanyi sə mai, tara nayi
alaga nanda ngə tətəlna ndəshigu kau, ca
ngə səra hyi hənggəri əni.

Hyaˈari Sara Vir Tau

12 Ta ɗa nja vər tətəlna ndər Hyal abər
Kərsiti a hyaˈari sara vir tau, ya lagu mani
ngə alenyi nja vər na abər hyaˈari sara vir
tau aˈyi mai ya?
13 Maja bər hyaˈari sara vir tau aˈyi mai, a
cabiyari abər Kərsiti aˈyi hyaˈari sara vir tə
mai.
14 Maja bər Kərsiti aˈyi hyaˈari sara vir tə
mai, tətəlna ndər Hyal kəra mənа vər məl
patə sə kurthlə ngau, ənga abangə tsu ngə
mbərsar hyi.
15 A biya banga kau, a ɗar mən ənggər njir
lə sakida nə fati ar kəra Hyal, arya mən lər
sakida ar kəra Hyal abər ji hyaˈana Kərsiti
sara vir tau. Ama naja aˈyi hyaˈana nyi sara
vir tə mai, ma jijiri nji aˈyi wu hyaˈari sara
vir tə mai.
16 Maja bər nji tətə aˈyi wu hyaˈari sara
vir tə mai, Kərsiti tsu aˈyi hyaˈari sara vir tə
mai.
17 Ənga maja bər Kərsiti aˈyi hyaˈari sara
vir tə mai, mbərsar hyi a ɗari sə kurthləu
ənga tsu, tsu hyi wu bikər hyi.
18 Maja abangau, patər njira tə wu Kərsiti
a sar nda.
19 Maja bər fər kər kəra ara mən wu ng-
gyabiya nə kabangəkau nga nyi wacu, a ɗar
mən sər təhuɗəu a ndiya patər nji.
20 Ama Kərsiti a hyaˈari ja sara vir tau,
naja ngə sə nə ɗaramwa wu pama njira tau.
21 Ənggər kəra tə shili lagu ndə zəməu,
abangə tsu ngə hyaˈari a vir tə shili lagu
ndə zəməu.
22 Ara ənggər kəra mən tətə patə wu
Adamu, abangə tsu kalar ndəra wu Kərsiti
ju hyaˈari ənga pi.
23 Ama nju nda hyaˈana kalar ndə sara
vir tə ma pəci nyi ɗa. Kərsiti ngə ɗaramwa
nə hyaˈari sara vir tau. Ar pəcira ju nda sha
shida wu duniya, abangə tsu ju sa hyaˈana
njira nənyi.
24 Ayukuɗa kə ngə jomə ndəl a dzəgwa
shili, ar pəcira ju lər təlkur anə Hyal tada,
ayukuɗa ji sana təl təlˈyar, ənga njir səm
təlkur ba patər njir dənama.
25 Arya kəl Kərsiti dumwa ənga səm təlkur
kəl ma ji fiya patər dawa nyiˈyar əgya kiɗa
hiya ja.
26 Dawa kəra ju nda tsiya ayukuɗə patəu,
ca ngə tau.
27 Arya tsətsəfə nga nyi wu ləkakaɗə Hyal
abər, Hyal “a fiyari kalar sə əgya kiɗa hiya
ja.” Ənggər kəra ləkakaɗə nana, “Kalar sau”
a fiyar nji əgya kiɗa ja. A cabiyari abər aˈyi
daɓə əkkəˈyi Hyal ənga kərnyi ngə əgya kiɗa
Kərsiti mai, ama Hyal ngə fiya kalar sau
əgya kiɗa Kərsiti.
28 Ama, ar pəcira Hyal fiya kalar sə a gya
kiɗa dənama təlkur nə zər nyi, zər nyi tsu ba
ja fuwa kərnyi a gya kiɗa dənama təlkur nə
Hyal, aga Hyal ja ɗa a dar kəra patər sau.
29 Maja bər kabangəkə hyaˈari sara vir tə
aˈyi mai, mi ngə nji ka nda məla, njira nji
hər nda baɓətizəma ar viya nji təta? Maja
bər nji tətə aˈyi ndu hyaˈari sara vir tə mai,
ara mi nga nju məl baɓətizəma arya nda?
30 Ənga anə kərmən, arya mi nga mən wu
fə kərmən a miya tə arya ndər Hyal kalar
pəci ka?
31 Jijiri nga yu na anə hyi wazha ama,
ənggər kəra ya vər ɓwasə ənga hyi wu Kərsiti
Yesu Thlagər mən, bama ənga bama nga yi
ənga tə kalar pəci.
32 A vu məlmə Afisa nji shili ənga par
kəpal anə ɗa ənggər sər tagəu, ba yi pana pa

nyi. Maja bər aga kərɗa nga yi məl, mi ngu nda ɗa akkəri ɗa? Maja bər nji tətə a'yi wu hya'ari sara vir tə mai, ya,

"Ta'yi mənа gu mini nə səm ənga sa,
arya əzəgə ma vanyi ba mənа sa tau."

33 Nja sara ngguta hyi mai! "Arya nggya ənga nji papatagəu wu dla ənga nggya papatagəu."

34 Sha mau a shili wu hangəkalər hyi, ba hya piyari məl bikau. Ara alenyi nji wu pama hyi a'yi wu sənbiya Hyal mai. Yu na sə kə anə hyi abangə aga hya gu səli.

Dzə Nə Hya'ari Sara Vir Tau

35 Ama ba vanyi ndə a yiwa abər, "Abari nga nju hya'ana nji tətə sara vir ta? Wa thləmə culi dzə kəra ndu hya'ari ənа?"

36 Wa thləmə najaka dzakura? A'yi hyu səni abər kalar səra nji thləkana, a'yi wu tsə mai, kəl ma ji tə kwatahə wa?

37 Ar pəcira gu thləka sau, a'yi dzə kəra wu nda nggya nga gu thləka mai, ama culi nga gu thləka, alaga culi uhi əndəga vanyi sə pamə̀u.

38 Ama Hyal ngə wu lə dzau anə culi kau, ənggəra ju yiwu ja ɗa. Anə kalar culi tsu ba ja nə nyi culi dzə kəra tsa'a aga ja.

39 A'yi patər kumər dzə ngə zəmə mai. Pamə ngə kumər dza nji, pamə ngə nə ma'wi, ənga pamə ngə nə 'yagə'yar, ba nə kalfi tsu pamə nga nyi.

40 Sə paməpamə a'yi gangə kəra Hyal məliya a dəməlmau, ənga paməpamə tsu wu duniya. Ama kadakadarkur nə səra a dəməlmau pamə nga nyi ara kadakadarkur nə səra wu duniya.

41 Kadakadarkur nə pəci pamə nga nyi, ətsu kadakadarkur nə hya pamə nga nyi, abangə tsu ngə kadakadarkur nə shashilga'yar, ənga tsu paməpamə ngə kadakadarkur nə shashilga a mwara vanyi shashilga.

42 Abangə nga nyi tsu ənga hya'ari sara vir tau. Dzə kəra nju thləkana a gyu'yi wu ɗiya, ama ma ji hya'ari, ju hya'ari ənga pi kəra gəra tau.

43 Nju thləkana nyi a gyu'yi gəra ənga kadakadarkur, ama ba ja hya'ari ənga kadakadarkur. Nju thləkana a gyu'yi gəra ənga dənama, ama ba ja hya'ari ənga dənama.

44 Nju thləkana nyi ənga kumər dzə nə ndəndəkur, ama ba ja hya'ari ənga dzə nə mambəl.

Ənggər kəra dzə nə ndəndəkur a'yi, dzə nə mambəl a'yi tsu.

45 Abangə nga nyi tsətsəfau, abər, "Ndə nə tanggərma Adamu, ɗa ndə ənga pi." Adamu nə yukuɗu tsu, naja ngə mambəl nə lə pi.

46 Ndə nə mambəl a'yi shili tanggərma mai, ama ndə nə kumər dzau, ayukuɗa ta ndə nə mambəl dzəgwa shili.

47 Ndə nə tanggərma shili sara wu bəbər, ama ndə nə məthləkura nyi shida sara dəməlmau.

48 Ənggər kəra ndəra biya sara wu bəbər kau, abangə tsu ngə kalar njira biya sara wu dza ja, bəbər nga nda. Ənggər kəra ndəra sara dəməlmau, abangə tsu ngə kalar njira a dəməlmau.

49 Ənggər kəra mən pabiya ndəra sara wu bəbər, abangə tsu nga mən wu nda pabiya ndəra shida sara a dəməlmau.

50 Səra yu na anə hyi wazha ama, ca ngə kumər dzə ənga mashi a'yi wu uya fa'a ki nə təlkur Hyal mai. Abangə tsu dzə kəra wu ɗiya, a'yi wu fa'abiya ki ənga dzə kəra gəra ɗiya mai.

51 Nggara mau, yu nar hyi səra ɗəɗəwa! A'yi patəkura mən ngu nda tə mai, ama nju nda bəlana dza mən patəu, a ndu dzə mafəliyangə,

52 ənggərna, ənggər kəra ndə wu ɗa maci ənga li, ma nji nda mbəɗiya tələmə nə jomə ndəl. Tələm wu nda mbəɗiya dzau, ba nji tətə wu Kərsiti a hya'ari ənga pi gəra kuɗau, njira tsu ənga pi ar pəci ta, ba nda bəlana dzau.

53 Səra wu ɗiya, kəl ji hər dzə kəra gəra ɗiya. Səra wu tə tsu, kəl ji bəlar dzə ənga səra gəra tau.

54 Ar pəcira dzə kəra wu ɗiya nda har dzə kəra gəra ɗiya, ənga dzə kəra wu tə har dzə kəra gəra tau, ar pəci ta ngə ndər kəra tsətsəfə wu ɗa jiri, abər, "A səmkur nji təlkur ar kəra tau."

55 "Kara nagə tau, əmani ngə səm təlkur nga?
Tau, əmani ngə da nga?"

56 Da nə tau, ca ngə bikau, ənga dənama nə bikau, ca ngə dlaɗau.

57 Ama usaku anə Hyal! Naja ngə nə mən səm təlkur lagu Thlagər mən Yesu Kərsiti.

58 Agabangau, zamər 'wa ɗa 'yar, hya ta'yi pir ənga dənama cumu. A sara vanyi sə a jahəna hyi mai. Cumu hya lər kərhyi aga məl thlər nə Thlagəu, arya hyu səni abər nərdzər hyi wu Thlagəu, a'yi wu ɗa sə kurthlə mai.

16

Tsəm Sau Aga Dləwa Nji Cici Nə Hyal

1 Ndər ar kəra tsəm sə anə nji cici nə Hyal, ta'yi hya məl ənggər kəra yi nar nyi anə daɓə dzə njir nu 'yar kəra wu Galatiya nda məl.
2 Kalar pəci tanggərma nə sugu, kalar ndə ja kyaga fiya tsa'a sara wu səra ji uya sara wu uya nyi, aga ma yi sha shili kəl həri səra 'yi fwatəu, a'yi kəl nji dzəgwa tsəm sə mai.
3 Ar pəcira yi sha shili, yu sa səwa njira hyi hənggəri ənga cama tsətsəfə ar kəra nda, aga nda sa həri lə sə dləwa dzər hyi a vu Urshalima.
4 Ma hyi lari a ɗari tsa'a aga ya ma'yi tsu ba nda ləbiya ɗa.

Fə Sə Wu Lagu Nə Bulusu

5 Yu ɓəra nda sha shili ara hyi ayukuɗa yi ɓəbiya ɓau wu Masidoniya, arya lagu Masidoniya nga yu ma'yi.
6 A sən ɗa yu nda səkari əkkə'yi hyi, ma wu sən ɗa ba məna həbiya vuya kə əkkə'yi hyi, aga hya dləwar ɗa wu ɓə ɗa kau, kalar vira yu ma'yi a ndari.
7 A'yi yiwu ɗa ngə ya lari hyi ba ya tərabiya mai, awau, ɗəfuwa yu yiwu ya səkari əkkə'yi hyi, ma Hyal hənggəri.
8 Ama yu səkari ənggau wu Afisa kəl ma pəcir Pentikosu shili.
9 Arya madiya lagu nə məl madiya thlər a pahəri anə ɗa, ama dawa gangə a vər da laguwa nyi.
10 Ma Timathlawusu shili, hya nə nyi nggya papalkər wu hyi, arya ndər məl thlər Hyal nga ja tsu ənggər nayau.
11 A sara hya diɗa nyi mai, hya səwa nyi wu lagu ənga huɗə pərtəu aga ja sha shila ara yau. Yu vər səkə nyi, nanda əkkə'yi wazha ama 'yar.
12 Səra ya sən na ar kəra Apolusu, ca ngə ya vər kədi nyi ənga jirkur aga ja nda tular hyi, naja əkkə'yi wazha ama, ama naja a'yi wu yiwu ja shili kabangəkə mai, ama ju nda shili ma ji uya lagu.

Ndər Tsətsəku Ɗəfu Nə Jomə Ndəl

13 Hya nggya lili'u, hya ciya dzə wu mbərsar hyi, hya ɗa ənga mba ɗəfu, hya ɗa ənga dənama.
14 Kalar səra hyu məl hya məl ənga yi-wukur.
15 Wazha ama hya səni abər njir kir Sətifanusu nanda ngə njir nu nə tanggərma nə 'yi'yir Akaya, a lər nda kər aga məl thlər anə nji cici gə Hyal.
16 Ya vər kədi hyi, aga hya lər kərhyi anə culi nji ənggər kau, ənga patər njira daɓər kər ənga hyi wu thlər kau, ənga dənamar nda.
17 Huɗa ya pidari ənga shilir Sətifanusu, ba Focinatusu ba Achayikusu, arya ndə dla ənga dləwa dzə ənga səra caja ara hyi.
18 Arya ndə mbəbiya mambəl ɗa ənga nər hyi tsu. Culi nji ənggər kau hya gənggər nda səli.

Usadzə Nə Jomə Ndəl

19 Daɓə dzə njir nu 'yar nə 'yi'yir Asəya a vər usa hyi. Akwila ənga Pərsila, ənga daɓə dzə njir nu kəra wu kir nda, nda vər usa hyi gagaɗə wu Thlagəu.
20 Patər wazha ama 'yar kəra ənggau nda vər usa hyi. Hya usar dzau ənga bərpə dzau nə yiwukur kəra cicau.
21 Nayi Bulusu nga vər tsəfə usa dzə kə ənga tsa yau.
22 Patər njira gəra yiwu Thlagəu, bəgə nda ɗa nji shishi'wau. Thlagəu, shili.
23 Ta'yi mayiwakur nə Thlagəu Yesu a nggya ənga hyi.
24 Yiwudzə ɗa anə hyi papatəu, wu Kərsiti Yesu. Amina.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Nə Məthləu Anə Njir Kwaranthli

Usa Dzau Sara Ara Bulusu Ənga Timathlawusu

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu, cama
səsə nə Kərsiti Yesu lagur yiwur huɗa Hyal
ənga zamər mən Timathlawusu kəra ənga
yau. Cama kau, anə daɓə dzə njir nu kəra
wu Kwaranthli, daɓə ənga patəkura nji cici
gə Hyal kəra wu patər 'yi'yir Akaya.
2 Bəgə mayiwakur ənga huɗə pərtəu sara
ara Hyal Dərmən ənga Thlagə Yesu Kərsiti
nda nggya ənga hyi.

Hyal Ndər Səsəku Ɗəfu Ngau

3 Fal anə Hyal, dəya Thlagər mən Yesu
Kərsiti, Tada nə dəgal təhuɗəu ənga Hyal nə
patər səsəku ɗəfu.
4 Naja ndəra wu səsəkuya ɗəfuwa mən
wu pəcira mən wu patər ɓwaɓwatəu, aga
məna sən səsəkuya ɗəfuwa njira wu kalar
culi ɓwaɓwatəu ənga səsəku dzə kəra mən
uya sara ara Hyal.
5 Ara ənggəra mən wu lar ɓwaɓwatəu
ənggər kəra Kərsiti lari, abangə tsu lagur
Kərsiti ngə səsəku ɗəfur mən sara ara Hyal
wu nyabiya dzau.
6 Ma 'ya wu ɓwaɓwatəu, aga hya uya
səsəku ɗəfu ənga hya uya mbəɗə ngau. Ma
'yi uya səsəku ɗəfu, aga hya uya səsəku ɗəfu
ngau, kəra wu məliya hya ɗa njira wu sən
cinapi wu ɓwaɓwatə kəra hya vər sa ənggər
kəra 'ya vər sa tsu.
7 Fərkər 'ya ənga hyi a ciyar dzau, arya
'yu səni abər ənggər kəra hyi lar ɓwaɓwatə
daɓə əkkə'yi 'ya, abangə tsu nga hyu nda
uya səsəku dzau əkkə'yi 'ya.
8 Wazha ama, na'ya a'yi wu yiwu hya
nggya ənga gəra sənbiya sə ar kəra ɓwaɓwatə
kəra 'yi tərabiya a gwa wu 'yi'yir Asəya
mai. A lar 'ya ɓwaɓwatə gagaɗə kəra ndiya
dənamar 'ya, ma 'yu nggani 'yu nda tini piya
'ya a gwa.
9 Pakatəu, ma 'yi nggani a thlanar 'yar nji
numa nə tau. Ama səkə ɗa aga 'ya highiɓəri
abər a'yi 'ya vər nggya ənga dənamar kər'ya
mai, ama 'ya vər nggya ənga dənamar Hyal,
ndəra ənga dənama nə hya'ana nji sara vir
tau.
10 Naja ngə ndəra mbəliya 'ya sara wu
miya tə nə ɗəmwa'yu, ənga ju nda mbəlbiya
'ya. Naja ndəra 'yi fər kər wu ja, abər ju nda
dumwa ənga mbəl 'ya,
11 ənggəra hyu dumwa ənga kədi Hyal anə
'ya. Lagu kə ngə nji gangə wu nda lər usaku
anə Hyal arya 'ya, arya barka kəra Hyal ləri
anə 'ya lagur nggari kədi nə nji gangəu.

Bulusu Dəmna Ɗənga Nyi Ar Kəra Tula Nji

12 Kabangəkau, kəja sər ɓwadzər 'ya, abər,
ɗənga nə ɗəfuwa 'ya vər lə sakida anə 'ya
abər nggyabiyar 'ya ənga njir duniya ənga
nggyabiyar 'ya ənga hyi nggya cici ngau,
ənga nggya ɗəfu pathlu sara ara Hyal, maja
ma nggya kəra mən nggya əkkə'yi hyi. 'Yi
məl abangau, a'yi lagu hahangəkur nə njir
duniya mai, ama lagu mayiwakur nə Hyal.
13 Ara a'yi 'yu tsəfə anə hyi səra hyi gəra
sən jiga ba hya nggabiya mai. Ama cim ɗa
ca ngə,
14 ənggər kəra hyi nggabiya 'ya kukushu
kabangəkau, hyu nda nggabiya gagaɗau,
kəra wu məliya hya ɓwadzau wu 'ya ənggər
kəra 'yu ɓwadzau wu hyi tsu ar pəcir shidar
Thlagə Yesu.
15 Arya papalkər ɗa ju ɗa abangau, a yi-
wur yau aga ya nda tular hyi tanggərma aga
hya ɓəra uya dləwuri barka nə məthləkura
nyi.
16 A yiwur yi aga ya tular hyi ar lagur
ma'yi a vu Masidoniya, ənga ma ya ɓəra vər
sha shili ara hyi sara wu Masidoniya, ba
hya dzəgwa səwa ɗa a vu Yahudi.
17 Ar pəcira yi mbiya abangau, a'yi yi
ɗənga sə ar kəri wa? Əndəga hyu nggani
yi məl abangə lagur ɗənga sə njir duniya
ya, abər yu sən na "Angə," ənga ya ɓəra na,
"Awau" ya?
18 Ama ənggər kəra Hyal ndə tsa'a miya
ɗəfu ngau, abangə nga nyi tsu abər ndər
kəra 'yi nar hyi kau, a'yi "Angə" ənga
"Awau" mai.
19 Arya Zər Hyal, Yesu Kərsiti, kəra nayi
ənga Silasu, ba Timathlawusu tətəlna ndər
nyi anə hyi ar kəri, a'yi "Angə" ənga "Awau"
mai, ama wu ja cumu "Angə" ngau.

20 Arya alaga yiɗawu ngə alkawal kəra
Hyal məliya wu Kərsiti, “Angə” nga nyi,
a nyabiyar ja patəu. Lagu nyi nga mən
wu sən na, “Amina” aga ja shili ənga
kadakadarkur anə Hyal.
21 Kabangəkau, Hyal ngə məliya naʼya
əkkəʼyi hyi taʼyi wu Kərsiti. Naja ngə
pənggər mən mal kəra cabiya abər a ɗəmbiya
mənər ja,
22 ji fiya mətsamə nə thlagəkur nyi ar mən,
ba ji fuwa Mambəl nyi a gu ɗəfuwa mən aga
sər zhu dzau, kəra wu nə mən fər kər nə uya
səra wu shili.
23 A nggar yi thləmər Hyal, naja ngə
sakida ɗa, abər aga ya tsərpər hyi, ngə ɗa
nayi aʼyi ɓəra sha a vu Kwaranthli mai.
24 Aʼyi ʼya vər ca dənama ar kəra mbərsar
hyi mai, ama ʼya vər məl thlər ənga hyi aga
hya nyabiya dzə ənga huɗə pipida, arya
lagu mbərsar hyi nga hyi ciya dzə gəra
kənggəɗau.

2

1 Agabangau, kə yi fuwa wu ɗəfuwa yi
abər tsu yu ɓəra nda tula hyi kəra wu shili
ənga huɗə kyakyar anə hyi mai.
2 Ara ma yi məliya hyi huɗə kyakyaru,
wa ngə hyau kəra wu nda səsəkuya ɗəfuwa
ya? Aʼyi kəl nahyi kəra yi məliya hyi huɗə
kyakyar kau.
3 Yi tsəfəri hyi abangə tsu kaɗəu, aga ma
yi shili aga sa tula hyi, nayu uya huɗə
kyakyar sara ara njira kyaga pina huɗa yi
mai. Arya aʼyi yi ənga kər papal wu hyi
papatəu, abər mən wu nda daɓau wu caguli
ɗa əkkəʼyi hyi.
4 Yi tsəfə səkə anə hyi arya wu
ɓwaɓwatəu ənga huɗə kyakyar gagaɗə nga
yi a gwa, ba tsu ənga sələm gagaɗə ngə wu
liya yau. Nayi aʼyi tsəfə anə hyi aga ya
məliya hyi huɗə kyakyar mai, ama aga hya
sənbiya tədəɓəkura yiwukur ɗa anə hyi.

Təfəbiya Dzau Anə Ndər Bikau

5 Ma ndə aʼyi kəra məliya sər shili ənga
huɗə kyakyaru, aʼyi nayi nga ji məliya nyi
huɗə kyakyar mai, ama lagu batiti patəkura
hyi nga ji məliya huɗa hyi kyakyaru lagu
pampamu. Aʼyi yu yiwu ya cakə unau wu
ndər kə mai.
6 Culi ɓwaɓwatə kəra nji nə nyi, kəra ji lari
sara ara badəgala nji a ɗar tsatsaʼa anə nyi.
7 Kabangəkau, a ɗar tsaʼa hya təfəbiya
nyi ənga hya səsəkuya ɗəfuwa ja ara ja sara
nyabiya dzə ənga madiya huɗə kyakyaru.
8 Agabangau, yu kədi hyi, aga hya cabiya
nyi yiwukurər hyi anə nyi gagaɗau.
9 Səra ɗa yi tsəfər hyi najaka cama tsətsəfə
kau, ca ngə aga ya dzəbiya hyi ya sənbiya
tara njir ɓəlar səra yu na anə hyi wu kalar
sau.
10 Kalar ndəra hyi təfəbiya, nayi tsu a
təfəbiya nyir yau. Səra yi təfəbiya, ma sə aʼyi
kəra tsaʼa aga ya təfəbiya, a təfəbiya nyir yau
wu mwar Kərsiti arya hyi.
11 Yi məl abangau, a sara Shatan kəra
mən wu səni dabar nyi a uya lagur ngguta
vi.

Njir Məl Thlər Hyal Wu Alkawal Mbamba Nə Mafəliyangəu

12 Ar pəcira yi maʼyi a vu Turuwasu a
vuwa tətəlna ndəshigu Kərsiti, ba yi vuwa
thləwa Thlagə a pahənar lagu anə ɗa a vuna.
13 Alaga abangə huɗa yi aʼyi pipida mai,
arya nayi a'yi thləwa zamə ɗa Tayitusu a
vuna mai. Agabangau, ba yi nar nda məna
pida jaməu, ba yi tərabiya sə ɗa a vu Masi-
doniya.

14 Ama usaku anə Hyal ndəra vər
təɗəmwa nə səm təlkur anə ʼya lagu Kərsiti.
Ənga lagur ʼya tsu nga ja vər tətəlna ndər
məsahəu nə sənbiya sə ar kəra Kərsiti
baʼamani ənggər pə ɓurdi.
15 Ara naʼya anə Hyal ənggər sə kisə nə
Kərsiti wu pama njira uya mbəɗau ənga
njira ar lagur maʼyi a nda sa.
16 Anə njira ar lagur nda sa a ɗar ʼya
ənggər shuni kəra wu shili ənga tau. Anə
njira uya mbəɗə tsu a ɗar ʼya ənggər shuni
məsahəu kəra wu shili ənga pi. Wa ngə ndəra
tsaʼa aga hə najaka culi thləra?
17 Aʼyi ʼya ənggər alenyi nji gangə kəra
shabiya ndər Hyal ənggər sər shafəli mai,
ama pamə nga ʼya, wu dənamar Kərsiti nga
ʼyu ndər wu mwar Hyal ənga jirkur, ənggər
njira Hyal ngə səwa nda.

3

1 Kabangəkau, a cabiyari abər a mbar 'ya fal kər 'ya anə hyi wayi ya? Əndəga hyu yiwu aga 'ya səwa cama tsətsəfə kəra nə fal 'ya anə hyi əndəga sara ara hyi, ənggər kəra alenyi nja vər məl kə ya?

2 Nahyi ənga kərhyi ngə cama tsətsəfər 'ya, kəra tsətsəfə ar ɗəfuwa 'ya, kəra nji papatəu wu səni ənga ndu sən jigana.

3 A cabiyar hyi abər cama tsətsəfə nga hyi sara ara Kərsiti, kəra ca ngə səra biya ənga kər sara wu thlər kəra nji ngga 'ya aga məl. Cama kau, a'yi kəra nji tsəfəri ənga sər tsəfə sə mai, ama ənga Mambəl Hyal kəra ənga pi. A'yi kəra nji tsəfəri ar tsəka mai, ama ar ɗəfuwa ndapi.

4 A'yi 'ya ənga najaka papalkur kər wu mwar Hyal lagu Kərsiti.

5 Na'ya a'yi cabiya abər nənəkur 'ya nga 'yi sən məliya kalar sə mai, ama nənəkurər 'ya sara ara Hyal nga nyi.

6 Naja ngə məliya 'yi ɗa nji nənə nə məl thlər ar viya njir məl thlər nə alkawal mbamba nə mafəliyangəu, a'yi ar kəra dlaɗə kəra tsətsəfə mai ama ar kəra Mambəl, arya dlaɗə kəra tsətsəfə wu sən tsiya ndau, ama Mambəl wu sən lər pi.

Kadakadarkur Nə Alkawal Mbamba Mafəliyangəu

7 Kabangəkau, thlər məl kəra dlaɗə Musa shili əni wu shili ənga tau, dlaɗə kəra nji tsəfəri ar tsəka, wu shili ənga kadakadarkur. Kadakadarkur kəra məliya njir Izirayila a'yi wu sən tsamə du bama Musa mai, arya mbəmbəla nyi, alaga kə gərpə nga ju gərpə kau.

8 Ma abangə ja, thlər məl Mambəl a'yi a ndiya ənga kadakadarkur wa?

9 Ma thlər məl dlaɗə kəra wu shili ənga tau, ca ngə ənga kadakadarkur abangau, abari ngə kadakadarkur nə thlər kəra wu shili ənga tsapəkur a'yi a ndiya nyi gagaɗə wa?

10 Pakatəu, səra ənga kadakadarkur ɗəɗəm a'yi ja kabangəkə ənga kadakadarkur mai, ma nji gəlabiya nyi ənga madiya kadakadarkur kəra shili wu nə mafəliyangə kau.

11 Ma səra wu gərpə dzə kə wu shili ənga kadakadarkur abangau, abari ngə dəgalkura kadakadarkur nə səra gəra hal ka?

12 Agabangau, ta ɗa a uyar 'ya sər fər kər abangau, ca ngə məliya a ɗar 'ya nji gəra hivər a miya ta.

13 Na'ya a'yi ənggər Musa mai, ndəra mbuya bama ja ənga sər bakə dzau, a sara njir Izirayila a lari ənggəra kadakadarkur kau a vər gərpə dzau.

14 Ama ɗəngar nda a ɗari ɓaɓalu. Arya ba'anə shili ar pəci kə əshina sər mbu bama ta tsu a'yi ənga nda ma nju jiga alkawal mbamba nə hahal ta. Nji a'yi həna mai, ara kəl wu Kərsiti nga nju sən həna wacu.

15 Ba'anə shili ar pəci kə əshina, ma nju jiga dlaɗə Musa, sər mbu a'yi kəra wu mbuya ɗəfuwa nda.

16 Ama ar kalar pəci kəra ndəra shabiya dzə a shili anə Thlagəu, ba nja həna nyi sər mbu bama ta.

17 Kabangəkau, Thlagə Mambəl ngau, ənga kalar vira Mambəl Thlagəu ari, a ndəna a uyar nji kambəkur.

18 Namən njira nji pahəna nda bama nda patəu, mən wu ca mbəmbəlkur nə kadakadarkur nə Thlagəu ənggər mbəmbəl kəra wu biya sara wu doragalu, ənga mən wu bəlar dzə a shili wu nggya kəra pabiya kadakadarkur nə Thlagə kəra a vər cakau, kəra wu shili sara ara Thlagəu, ndəra Mambəl ngau.

4

Bərba Kəra Wu Təm Nə 'Yi'yi

1 Agabangau, ta ɗa a uyar 'ya thlər məl lagu təhuɗə dzə nə Hyal, ca ngə ɗa dza 'ya a'yi tənakər mai.

2 Kuji a ndiya anə 'ya, 'ya piyari məl səra ɗəɗəwa səra wu sən shili ənga səli. 'Ya piyari sə səsəli ənggər ngguta vi ənga alaga thla fati ənga ndər Hyal, ama 'ya cabiya nda jirkur ar babal. Lagu kə ngə kalar ndə wu nda ɗa sakida nə jirkurər 'ya a dumwar Hyal.

3 Ma ɗa ndər Hyal kəra 'yu tətəlna a ɗar sə ɗəɗəwa, a ɗar ja sə ɗəɗəwa anə njira ar lagur nda sa.

4 Naja hyal nə nggyabiya nə kabangəkau, ngə dar ɗəngar nda, njira gəra mbərsa, a sara nda lar mbəmbəlkur Ndəshigu nə

kadakadarkur Kərsiti. Naja ndəra pabiya Hyal.

5 Ara na'ya a'yi a vər tətəlna ndər ar kəra kər'ya mai, ama ar kəra Yesu Kərsiti, abər, naja ngə Thlagəu, ənga na'ya ənga kər'ya ar viya mafar hyi arya Yesu.

6 Arya Hyal nana, abər "Ta'yi mbəmbəl a mbəl sara vu kuthləu," naja ngə məliya mbəmbəla nyi a mbəl wu ɗəfuwa mən aga ja nə mən mbəmbəl sənbiya ar kəra kadakadarkur Hyal kəra a vər mbəl ar bama Kərsiti.

7 Ama a'yi 'ya ənga najaka bərbakur wu 'ya, na'ya kəra ənggər təm 'yi'yi, aga cabiya abər dənama kəra ndiya patəu sara ara Hyal nga nyi, ama a'yi sara ara 'ya mai.

8 Nja vər ciciɗə 'ya lagu pampaməu, ama alaga abangə na'ya a'yi bəraghinakər mai. A'yi 'ya ənga təkəkər, ama alaga abangə dza 'ya a'yi tənakər mai.

9 Nja vər ɗa 'ya, ama alaga abangə Hyal a'yi piyari 'ya mai. Nja vər dladla 'ya a gyu'yi, ama na'ya a'yi dlanakər mai.

10 Cimu nga 'ya a miya tau, culi tə nə Yesu, aga tsu nggyabiya Yesu a cabiya dzə wu 'ya.

11 Ma tsu 'ya ənga pi, nju lər 'ya cimu anə tau arya Yesu, aga nggyabiya nyi a cabiya dzau wu dza 'ya kəra wu tau.

12 Agabangə tsu, tə a vər məl thlər wu 'ya, ama pi a vər məl thlər wu hyi.

13 Tsətsəfə nga nyi, abər, "A hənggər yau, ca ngə ɗa yi ndər." Ənga najaka mambəl nə mbərsa nga 'yi hənggəri ca ngə ɗa 'yi ndər abangə tsu.

14 Ara 'yu səni abər, ndəra hya'ana Thlagə Yesu sara vir tau, ju nda hya'ana mən əkkə'yi Yesu tsu, ba ja dzəgwa lər 'ya əkkə'yi hyi wu mwa nyi.

15 Patə sə'yar kə ɗa aga ja shili ənga akkəri anə hyi nga nyi, aga mayiwakur Hyal a tətəlnakər a nda anə nji gangəu. Lagu kə nga nju nda lə usaku gagaɗə anə Hyal, aga ja shili ənga kadakadarkur anə Hyal.

16 Agabangau, dza 'ya a'yi tənakər mai, alaga kə kumər dza 'ya vər hal kau, ama cimu ngə mambələr 'ya wu cakau wu mafəliyangəkur kalar pəci.

17 Ara zəzəra ɓwaɓwatə kəra 'ya vər sa kabangəkə kau, nə pəci kushi ngau, kəra wu nda pabəri 'ya aga kadakadarkur kəra gəra kuɗau, kəra wu ndiya patər ɓwaɓwatə kəra 'ya vər sa.

18 Agabangau, na'yu fər liya 'ya ar səra 'yu lari ənga li mai, ama ar səra li gəra lari. Ara sə kəra li wu lari wu tərabiya, ama səra li gəra lari wu nggya ba'anuwa.

5

Dzə Mafəliyangəu

1 Kumər dza mən ənggər kwapatə kəra məna vər nggya a gwa wu duniya. A sənər mən abər, ar pəci kəra nji ndzana kumər dzə kau, kə mən tau, mənu nda uya vanyi dzə a dəməlmau. Dzə həhər kəra gəra kuɗau sara dagə Hyal kəra ji həriya ənga kərnyi, a'yi tsa ndə ngə hər mai.

2 Kabangəkau, mən wu ngguli cimər hari dzə nə nggya a dəməlmau, ənggər kəra mən wu cim kar ha mafəliyangəu.

3 Ma nji pəɗəwa mən wu dzə mafəliyangə kau, nju thləwa mən turusu mai.

4 Ma tsu mən wu dzə nə duniya kau, mən wu ngguli ara culi ɓwaɓwatə kəra mən a gwa. Ara a'yi aga nja təkəbiya mən ənga kumər dzə kə mai, ama aga nja bəlana mən ənga dzə kəra sara a dəməlmau, aga dzə kəra wu tau a bəlabiya dzə ənga pi ba'anuwa.

5 Arya Hyal ənga kərnyi ngə pabər mən aga najaka bəla dzau, ca ngə Hyal nə mən Mambəl nyi ar viya sər zhu aga wa sən zəgəu.

6 Ca ngə səra ɗa a'yi mən cimu ənga papalkur kər ənga mən wu səni abər ma pəci kəra mən wu dzau, a ɗar mən naɗəu ara Thlagəu.

7 Nggyar mən lagur mbərsa nga nyi, a'yi lagur səra li wu lari mai.

8 A'yi 'ya ənga papalkur kər, ətsu a ndiya anə 'ya, 'ya təkəbiya dzə ənga dzau, aga 'ya nggya ənga Thlagəu.

9 A ɗari sər cimər ɗəfuwa mən aga mən a pina huɗa ja, alaga tsu mən ənga pi alaga tətə mən.

10 Patəkura mən mənu nda kaɓə a mwar pathla numa nə Kərsiti. Ənggau, kalar ndu sa dləwuri akkəri kəra tsa'a aga səra məla

ja wu pəcira ja wu dzau, alaga sə mənahəu ənga sə didiɗi.

Thlər Basəwa Ndə ənga Hyal

11 Ta ɗari mən wu səni səra nju ngga ənga hivər Thlagəu, a ɗari tsa'a mənа hələr hangəkala nji aga nda nu. Səra mən aga nyi ar babal nga nda anə Hyal, ənga abangə nga yu nggani abangə nga nyi wu ɗəfuwa hyi.

12 A'yi kər'ya nga 'ya vər fal anə hyi tsu mai, ama 'yu nə hyi lagu aga hya ɓwadzə ənga 'ya, aga hya ɗa njira wu sən shaɗəwa anə kalar njira wu ɓwadzau wu səra nju lari ənga li a mwara səra a gyu ɗəfu.

13 Ma kəra 'ya a bəlar dzau, bəla kər kau, aga Hyal nga nyi. Ma kuyatsəkər nga 'ya aga hyi nga nyi.

14 Arya yiwukur Kərsiti ngə tsətsəkur 'ya, arya a hənggər mən abər ji tau arya nji patəu, agabangau, patə mən ngə tau.

15 Ji tau arya nji patəu, aga njira ənga pi tsu ndu ɓəra nggya aga kərnda mai, ama anə ndəra tau ənga ji ɓəra hya'ari arya nda.

16 Agabangau, mbari a shilar pəci kə əshina tsu 'yu ɓəra tsamə nji ənggər kəra duniya vər tsamə mai. Abangə nga 'yi saya tsamə Kərsiti parangəu, ama tsu 'yu ɓəra məl abangə mai.

17 Agabangau, kalar ndəra wu Kərsiti ndə mafəliyangə ngau. Nggyabiya hahal a tərabiyari, ətsu nggyabiya mafəliyangə a shiliri.

18 Sə'yar kə patə sara ara Hyal nga nda, Hyal kəra ɓasəwa 'ya ənga kərnyi lagu Kərsiti ənga ji nə 'ya thlər nə ɓasəwa nji ənga Hyal.

19 Hyal a vər ɓasəwa duniya a shili ara ja lagur Kərsiti, a'yi ju jiga bikər nji ar kəra nda mai, ənga a nə mənər ja cama nə ɓasəwa nji a shila əgya ja.

20 Na'ya ngə cama dəgəci nə Kərsiti, Hyal ənga kərnyi nga vər kədi aga nja dləwuri nyi lagur 'ya. Ca ngə səra ɗa 'ya vər kədi hyi barka kəra Kərsiti ənga kərnyi, hya ɓasəwa dzə ənga Hyal.

21 Kərsiti a'yi saya məliya bikə mai, ama kə Hyal məliya nyi ndər bikau arya mən. Lagu kə nga mən ɗa nji tsapə ənga Hyal.

6

1 Ənggər ndər məl thlər nə Hyal, 'yu kədi hyi, nahyi njira dləwuri mayiwakur nə Hyal, a sara hya piyari ja ɗa sə kurthlə mai.

2 Arya ji na,

"Ar pəcira pəci ɗa a ɗar tsa'a, a nggar ngər yau,
ənga ar pəcir mbəɗa nji ɗa, a dləwana ngər yau."

Yu nar hyi, kabangəkau ngə pəcir pəci ɗa a ɗar tsa'a, ənga kabangəkau ngə pəcir mbəɗau.

Kwakwaɗəkur Kəra Bulusu a Gwa

3 Na'ya fə tsəka thlə hi anə kuvwar 'ya mai, ara thlər Hyalər 'ya a sara uya vazau.

4 Səra tsa'a ca ngə, ənggər mafa Hyal, 'ya fal kər'ya ar viya njir məl thlər Hyal wu kalar lagu, ja ɗa, wu səsə'wu sau, ənga wu ɓwaɓwatəu, ənga wu kwakwaɗəkur dzau, ənga wu wuthləwuthləkur,

5 ənga wu dəgə kəra nju dəgau, ənga nggya wu fursəna, ənga nggya wu ɓwaɓwatə nə njir gwazhivi, ənga thlər kwakwaɗəu, ənga pida lili'u, ba ənga nggya ənga wuɓau.

6 Ətsu, 'ya fal kər 'ya ar viya njir məl thlər Hyal ənga ɗəfu cicau, ənga nggabiya sau, ənga mba ɗəfu, ənga ki'wakur, ənga wu Mambəl Cicau, ənga yiwudzə nə jijiri,

7 ənga wu ndər jiri, ənga wu dənama nə Hyal, ənga balmi nə tsapəkur wu tsi mazəm ənga tsi matsal.

8 Ənga tsu, 'ya fal kər 'ya ar viya njir məl thlər Hyal wu lagu kadakadarkur, ənga lagu sə səsəli, ənga ndər nə fal ənga ndər nə na 'ya. Nji dədur nga 'ya, ama nju lar 'ya ənggər nji fafati.

9 Na'ya nji ngau kəra nju səni, ama kə 'yi ɗa ənggər njira nji gəra səni. A miya tə nga 'ya, ama mbəmbəɗə nga 'ya. Nji dəgə 'ya, ama nji tsiya 'ya mai.

10 Na'ya ənga huɗə kyakyaru, ama cimu cacaguli nga 'ya. Ɗaɗali nga 'ya, ama 'yi məliya nji ndə ɗa njir gənna. Na'ya nji gəra sau, ama a'yi 'ya ənga kalar sau.

11 Nahyi njir Kwaranthli, sə a'yi kəra 'yi ɗəwana ara hyi mai, ənga tsu a cabiyar hyir 'ya yiwukur gagaɗau.

12 A'yi na'ya ngə piyari hyi mai ama nahyi ngə piyari 'ya.

13 Ya vər ndər kau anə hyi ənggər kəra
tada wu ndər anə wazha nyi, nahyi tsu hya
cabiya ɗa yiwukur.

Hya Sara Daɓə Kər Ənga Nji Gəra Njir Nu Mai

14 Hya sara daɓə kər ənga nji kəra gəra njir
nu mai. Ndə tsapəu a sən nggya ənga ndə
shishi ya? Əndəga mi ngə sər daɓər pama
mbəmbəl ənga kuthla?
15 Kərsiti ya, bazhiya Shatan ngə ya?
Alaga njir nu ənga njira gəra nu, bazhi nga
nda ya?
16 Ənga mi nga sən daɓəya ki Hyal ənga
kata? Arya namən ki Hyal ngau, ənggər
kəra Hyal nana, “Yu nggya əkkə'yi nda, ba
ya ɓau əkkə'yi nda, ənga yu ɗa Hyalər nda
ba nda ɗa nji ɗa.”
17 “Agabangau, biya mau sara wu nda,
hya təkəbiya dzau, əngwar Thlagəu.
Hya sara tsəkwa səra gəra cici mai,
ba ya nda sa dləwuri hyi.
18 Ənga yu nda ɗa tada anə hyi,
ənga hyu nda ɗa wazha ɗa ənga ku'yi ɗa,
əngwar Thlagəu, ndə Dəgal Dənama.”

7

1 Bazhir 'wa ɗa 'yar, ta ɗa a nə mənər
nji alkawal'yar kau, ta'yi məna cina kalar
diɗi kəra wu səni diyaɓəna dza mən ənga
mambələr mən. Ta'yi məna nyabiya dzə wu
cicikur wu lagu hivər Hyal.

Bulusu Caguli Arya Njir Kwaranthli Kəra Tubi

2 Cabiya mə yiwukur anə 'ya wu ɗəfuwa
hyi, arya sə a'yi kəra 'yi ndzana nyi anə
ndə mai, na'yi gwazhiri hangəkala ndə mai,
ənga tsu ndə a'yi kəra 'yi ɗiya nyi mai.
3 A'yi yi na abangə aga ya nə hyi vazə
mai, ama ənggər kəra yi saya nar hyi ta,
abər sə a'yi kəra wu sən təkəbiya mən mai,
alaga tau ənga mbəɗau.
4 A'yi yi ənga papalkur kər wu hyi. Yu
ɓwadzə ənga hyi, ənga a fiya ɗar hyi ɗəfu
gagaɗau. Wu ɓwaɓwatər 'ya patəu, a'yi yi
nyinyau ənga huɗə pipida.
5 Arya ar pəcira 'yi vu wu Masidoniya,
na'yi uya ɓəlsar mai, arya nji tsətsəbwarir
'ya wu kalar lagu, pəpa ngə zəwar 'ya, ənga
hivər ngə wu ta 'ya.
6 Ama Hyal ndəra wu səsəkuya njira wu
ɓwaɓwatəu, a səsəkuya 'yar ja ənga shilər
Tayitusu.
7 A'yi arya shili nyi kə nga yi caguli waci
mai, ama səsəku ɗəfu kəra hyi fuwa nyi a
gwa. Ji nar 'ya ənggəra hya vər cim lar
ɗa, ənggəra huɗa hyi ndzau ənga səra ɗa,
ənga tsu ənggəra hyi mbiya ɗa ndəl wu yi-
wudzau, kəra məliya huɗa yi pipida a ndiya
kəra parangəu.
8 Nja na ma, abər cama tsətsəfə kau, a
ndzanar huɗa hyi, ama yu thlə nggəra'wa
nyi mai, alaga kə a thlər yi nggəra'wa nyi,
arya wu səni yi abər cama tsətsəfə kau a
ndzanari huɗa hyi ama nə pəci kushi ngau.
9 Ama kabangəkau, a'yi yi ənga caguli ənga
huɗə ndzəndzə kəra cama tsətsəfə kə məliya
hyi mai ama a'yi yi ənga caguli abər wu nda
nə hyi ɗəfu nə tubi. Huɗə ndzəndzər hyi,
Hyal ngə məliya nyi abangə tsu, aga a'yi
na'ya ngə məliya hyi vanyi sə mai.
10 Huɗə ndzəndzə sara ara Hyal wu
məliya ndə a tubi ba ja uya mbəɗau, sər
thlə nggəra'wu a'yi a gwa mai. Ama huɗə
ndzəndzə kəra duniya wu shili əni, wu shili
ənga tau.
11 Tsamiya mə səra huɗə ndzəndzə sara
ara Hyal kə məliya hyi gəyi. Ji məliya aga
hya ɗa ənga kwakwaɗə mashi nə məl səra
tsa'a, ənga ənggəra hyi nərdzə aga hya cina
kərhyi wu vazau. Ji məliya hyi hya ɗa ənga
huɗə ndzəndzau, ənga hivər. Ji məliya hyi
hya cim lar ɗa, ənga kwakwaɗə mashi. Ji
məliya hyi hya ɗa njir yiwu nja məl səra
tsa'a. Lagur səra məla hyi a cabiyari abər
a'yi hyi ənga vazə mai.
12 Alaga kau, a tsəfər hyir yau, a'yi arya
vanyi ndə ndzana vanyi sə mai, alaga
ndəra nji ndzana nyi sau, ama aga hya lari
anə kərhyi wu mwar Hyal abər nahyi nji
ngau kəra ənga kwakwaɗə mashi aga 'ya.
13 Lagu sə'yar kau nga 'yi uya tsətsəku
ɗəfu.
Cakau ar kəra tsətsəku ɗəfur 'ya, a'yi 'ya
ənga caguli arya huɗə pipida kəra Tayitusu
a gwa. Arya mambəl nyi a ɗari camə lagu
səra hyi məliya nyi.
14 Alaga ma yi nar nyi abər yi ɓwadzə
ənga hyi, nayi gu səli wu mwar hyi mai.
Ənggər kəra kalar səra 'yi nar hyi jiri nga

nyi, patər səra ˈyi ɓwadzə əni ar kəra hyi anə Tayitusu tsu jiri nga nyi patəu.
15 Tayitusu a vər yiwu hyi gagaɗau, ar cakar cakau kalar pəcira ji ɗəngari ənggəra hyi ɓəlari ndər nyi. Hya dləwuri nyi ənga huɗə pathləu wu gənggər nyi səli.
16 Aˈyi yi ənga huɗə pipida arya aˈyi yi ənga papalkur kər kəra nyinyau wu hyi.

8

Tsəm Sə Nə Daɓə Dzə Njir Nu

1 Kabangəkau, wazha ama ˈyu yiwu hya sənbiya səra mayiwakur Hyal a vər məl wu pama daɓə dzə njir nu paməpamə kəra wu Masidoniya.
2 Wu madiya ɓwaɓwatə kəra nda a gwa, aˈyi nda ənga huɗə pipida kəra təkəri ndə uya tsi papahau aga lər sau wu nggya ɗaɗalir nda.
3 A lar yi ənga liya yau, ndə ləri lər sər nda tsaˈa aga dənamar nda, zada ma ja ndiya səra ara nda, ndə ləri ənga yiwur nda.
4 Nanda ənga kərnda nga vər kədi ˈya gagaɗau aga ˈya jigəwa nda wu pama njir lə sə ləlau anə nji cici gə Hyal.
5 Səra ndə ləri ba ji ndiya səra ˈyu nggani ndu ləri, arya tanggərma ndə lər kərnda anə Thlagəu ənga anə ˈya wu yiwukur huɗa Hyal, kadivira ndə dzəgwa lə sə lələr nda.
6 Arya kau, kə ˈyi dzəgwa kədi Tayitusu aga ja dumwa ənga dləwu lər sər hyi, mara naja ngə dzəguya, baˈa shili ar kuɗiya lər sər hyi.
7 Ənggər kəra hyi a ɗar a dumwa ənga məl kalar sau, sə ənggər mbərsa, ənga ndər, ənga sən sau, ənga cim məl sə mənahəu, ənga ca yiwukur anə ˈya, taˈyi hya ɗa a dumwa ənga lə sə ləlau.
8 Aˈyi ca nga yu ca hyi a gwa ənga hathlə mai, ama yu yiwu ya dzəgabiya jirkura yiwur hyi kəra hyu ca lagur gəlabiya nyi lagur yiwukur lə sə nə alenyi nji.
9 Arya hyu səni mayiwakur nə Thlagər mən Yesu Kərsiti, alaga kə ndər bərba nga ja, ama arya hyi kə ji ɗa ndə ɗaɗali, aga nahyi kəra nji ɗaɗali hya ɗa njir gənna lagur ɗaɗalikur nyi.
10 Kəja sawara ɗa kəra ndiya anə hyi patəu, wu najaka sau. Hunau, nahyi ngə njira dzəguya lə sə nə tanggərma, aˈyi lər sə waci mai, ama aˈyi hyi ənga ɗəfu lə sau.
11 Kabangəkau, hya duya thlər kəra hyau, aga ɗəfu cim nə məla nyi kau, ja shili tsaˈa ənga cim duya nyi, ənggər kəra dənamar hyi mbari.
12 Ma ɗəfu lər sə aˈyi ara hyi, Hyal wu nda dləwuri lər sər hyi. Arya lər sə a kyaga ɗa tsaˈa ənga səra ara gau, aˈyi səra gəra ara gə mai.
13 Aˈyi ˈyu yiwu ˈya fənggər hyi sə tədəɓəu ba ˈya dləwana alenyi nji nda tsar yambaɗə mai, ama nda ɗa kakaləu.
14 Ar pəci kə əshina, gangəkur sər hyu nda dləwar nda wu ghar nda, abangə tsu gangəkur sər nda wu nda dləwari hyi wu ghar hyi. Aga kalar sə a maˈyi kakaləu.
15 Ənggər kəra ndər Hyal kəra tsətsəfə nana, “Naja ndəra tsəmiya gangəu wu ɗa gangə gagaɗə anə nyi mai, naja ndəra tsəmiya kushu tsu aˈyi wu təwa gagaɗə anə nyi mai.”

Tayitusu Ənga Alenyi Nji Maˈyi A Vu Kwaranthli

16 Usaku anə Hyal arya ji fuwa wu ɗəfwa Tayitusu aga ja dləwari hyi ənggər kəra ya vər yiwu ya məl.
17 Tayitusu aˈyi dləwunggəri ənga kədir ˈya aga ja shili waci mai, ama ji dləwunggəri ənga caguli, yiwu huɗa ja nga ju yiwu ja shili.
18 Kəja ˈyu səwa zamə kə ənga ja, naja kəra fiya thləmə wu daɓə dzə njir nu pamə paməu arya tətəlna ndəshigu məsahə kəra ju məl.
19 Aˈyi najakə waci mai ama daɓə dzə njir nu paməpamə ngə caɗəbiya nyi aga ja ləbiya ˈya ənggəra ˈyu hə sə lələ kəra ˈyi tsəmiya. Lər sə kəra ˈyu lau aga lə kadakadarkur anə Thlagəu, aga ca anə Thlagəu ənggəra ˈya ənga ɗəfu mənahəu aga dləwa nji.
20 ˈYa vər hwi a sara nja vazəya ˈya ar kəra lagura ˈyu təkə lə sə lələ kəra nji ləri gangəu.
21 Yiwur ˈya ca ngə aga ˈya məl səra tsaˈa, aˈyi səra tsaˈa wu mwar Thlagə waci mai ama patə əkkəˈyi wu mwar nji.
22 Kəja ˈya səwa daɓə ənga nda zamər mən kəra ˈyi dzəgabiya nyi lagu paməpamə gangəu kəra ˈyi thləwa nyi ənga jiri abər ɗəfu a miya ta ja wu kalar sau aga thlər Hyal,

naja tsu a nər ja dzau arya papalkur kər nyi wu hyi.
23 Tayitusu nənyi bazhi məl thlər ɗa ngau wu pama hyi, abangə tsu, alenyi wazha ama kəra a vər məl thlər əkkəˈyi ja kau, nərnda ar viya daɓə dzə njir nu paməpamə nga nda aga ja shili ənga kadakadarkur anə Kərsiti.
24 Agabangau, hya canə nyi yiwudzər hyi anə nji kau ənga səra ɗa ˈyu ɓwadzə wu hyi, aga daɓə dzə njir nu pampam kau, nda lari.

9

Dləwa Dzau Anə Njir Nu

1 Aˈyi mbari ya ɓəra ɗəngar hyi ar kəra dləwa dzə nji cici gə Hyal mai.
2 Ara wu səni yi ənggəra hya vər yiwu dləwa nji ənga caguli, kəra təkəri ma, yu ɓwadzə ənga hyi anə njir Masidoniya. Ya vər na anə nda abər mbar hunau baˈanə shili ar kabangəkau, nahyi njir Akaya nga vər yiwu hya lər sau. Huɗə hamər hyi a tsəkur badəgala nji aga nda məl sau.
3 Kəja tsu yu səwa hyi wazha ama kau, a dəgya hyi aga ɓwadzər ˈya ənga hyi wu thlər kau a sara ɗa sə kurthləu. Wu yiwu yi aga hya nggya ənga ɓaɓathlə dzau, ənggər kəra yi saya na hyu nda ɗa ta.
4 Ma yi shili əkkəˈyi njir Masidoniya, ma ndə sa thləwa hyi papatagəu, yu nda gu səli arya fal kəra ya vər fal hyi anə nda, aˈyi kəl nayi ngə gu səli kə waci mai ama patə əkkəˈyi hyi.
5 Agabangau, tsam ɗa a mbari ya kədi wazha ama aga nda nda tular hyi kwatahəu ənga nda nda duya pabər sə ar kəra lə sə lələ kəra hyi saya məliya alkawal ta. Aga ja ɗa lər sə ngau ənga ɗəfu pathləu aˈyi lər sə kəra ənga caca nyi mai.

Lər Sə Ənga Huɗə Pathləu

6 Hya ɗəngari ja, kalar ndəra thləkana culi kushu, ju nda gəm sə zəzəwa kushu. Ama ndəra thləkana culi gangəu, ju nda gəm sə zəzəwa gangəu.
7 Kalar ndə ja ləri tsaˈa aga səra ɗəfuwa ja nə nyi, arya Hyal a vər yiwu ndər lə sau ənga ɗəfu pathləu.
8 Hyal wu sən fənggər hyi mayiwakur nyi gagaɗau wu kalar sau, aga wu kalar pəci, hyu nda uya səra hyu yiwu patəu, ənga aga hya nyabiya dzau ənga məl kalar thlər mənahəu.
9 Ənggəra nji tsəfəri abər,
“Ju sən lə sə lələ nyi anə patər njir gha ənga
tsi papahau,
tsapəkur nyi a nggyari baˈanuwa.”
10 Hyal ndəra wu lə culi anə ndər thləka, naja ngu lə sər səm anə ndər səm. Abangə tsu, Hyal wu lər hyi culi nə thləka ar kər ar kər ba valər hyi a nyabiya dzau ənga ba ja nyabiya hyi ənga faˈa sə zəzəwa nə tsapəkur.
11 Hyu nda ɗa njir gənna wu kalar lagu, aga hya ɗa njir lər sə ənga tsi papahau wu kalar pəci. Lagur ˈya tsu, lər sə tsi papahər hyu nda shili ənga usaku anə Hyal.
12 Lər sə kau, aˈyi kəl dləwa nji cici gə Thlagəu nga ju məl waci mai, ama ətsu wu shili ənga madiya usaku anə Hyal wu lagu pampaməu.
13 Arya lagu lə sər hyi, nga hyi cabiya kərhyi nji gə Hyal. Agabangau, nju nda gənggər nyi səli anə Hyal ara ənggəra hyi ɓəlar ndər Hyal, ənga səra hyu nana ar kəra ndəshigu nə Kərsiti, ənga lə sər hyi anə nda ənga anə kalar nji ənga tsi papahau.
14 Wu kədi Hyalər nda anə hyi, ndu nda ɗəngar hyi wu ɗəfuwa nda, arya madiya madiya mayiwakur nə Hyal kəra ji cabiya hyi.
15 Usaku anə Hyal arya lə sə lələ kəra ji ləri kəra nji gəra sən dəgabiya.

10

Bulusu Walbiya Kərnyi Arya Thlər Nyi

1 Lagur kiˈwakur ənga səsəˈwu sə nə Kərsiti, nayi Bulusu ənga kərɗa, ndəra nju ngga “Ndə səsəli,” ma yu wu mwar hyi, ama “Ndə uˈul li” ma aˈyi yi a mwar hyi mai.
2 Ya vər kədi hyi, ar pəcira yi shili, aˈyi mbari abər kəl yi sa uləna hyi li ənggər kəra yi nggani ya məl anə alenyi nji mai, njira wu nggani abər ˈya vər nggya ənggər kəra njir duniya wu yiwu.
3 Alaga kə məna vər nggya wu duniya, par mən aˈyi ənggər kəra njir duniya vər məl mai.
4 Balmir mən aˈyi ənggər nə njir duniya mai. Ama pamə nga nda, aˈyi nda ənga dənama nə Hyal kəra wu dlana patər dənama nə təlkur nə dawa.

5 Mən wu wushina kalar səra wu kəpal
ənga kalar ɗənga ɓwaɓwadzə kəra wu kar
sənbiya sə ar kəra Hyal. Ba məna dzəgwa
mbiya kalar ɗənga aga ja shili ənga ɓəlar
ndər Kərsiti.
6 A'yi 'ya a yi ta'yau, aga 'ya nə nyi
ɓwaɓwatəu anə kalar ndəra vər ɓəlna ndər
Hyal, ma ɓəlar ndər Hyalər hyi a nyabiyar
dzau.
7 Hya tsam səra liya hyu lari! Ma ndəra
ənga papalkur kər na abər nə Kərsiti nga ja,
ja tsambiya mənahəu abər na'ya tsu ma nə
Kərsiti nga 'ya.
8 Ma ɗa 'yi fər zər ɓwadzau ənga dənama
təlkur kəra Thlagə nə 'ya, sə a'yi kəra wu
shili ənga sə səsəli anə ɗa a gwa mai. Arya
dənama təlkur kəra ji nə ɗa kau aga hər hyi
nga nyi a mwara dla hyi.
9 A'yi yu yiwu ya gərahəya hyi ənga cama
tsətsəfə ɗa 'yar mai.
10 Arya alenyi nju na, "Cama tsətsəfə'yar
nə Bulusu kau, kwakwaɗəu ənga dzadzau
nga nda, ama ma a'yi ja ənga kərnyi a'yi ja
ndə kwakwaɗə mai, ənga ndər nyi tsu a'yi
ar viya vanyi sə mai."
11 Culi nji kə a kyaga səni abər pam-
pamkur a'yi wu pama səra 'yi tsəfəya ma
a'yi 'ya mai, ənga səra 'yu məl ma 'ya 'yi.
12 Na'ya sən gəla ənga jiga kər 'ya ənga
njira hər kərnda ar viya vanyi sə mai. Njira
tsu, nda a vər gəla kərnda ənga kərnda, ənga
ndu təkə kərnda ənga kərnda, nanda a'yi nji
hahangə mai.
13 Na'ya a'yi wu nda ɓwadzə a ndiya
səra 'ya kyaga ɗa mai, ənga a'yi 'yu piyari
ɓwadzər 'ya a tərabiya a biya banga vi kəra
Hyal fiya anə 'ya mai, vi kəra ji fiya patə
əkkə'yi anə hyi.
14 Nahyi ənga kərhyi ma ar viya vira Hyal
nə 'ya nga hyi aga ya məl thlər a gwa, ca
ngə səra ɗa na'yi ma'yi a biya banga fa ənga
culi mai ar pəcira 'yi shili ənga ndəshigu nə
Kərsiti anə hyi.
15 Ɓwadzər 'ya a'yi a ndiya səra tsatsa'a
mai ənga a'yi səra tsəkwar thlər alenyi nji
mai. Ama cimər 'ya ca ngə mbərsar hyi a
dumwa ənga hau, abangə tsu thlərər 'ya wu
pama hyi, a dumwa ənga cakau gagaɗau.
16 Aga 'ya daɓaga tətəlna ndəshigu a ndu
'yi'yir məlmə kəra a biya banga hyi. Ama
a'yi yu yiwu 'ya ɓwadzə ənga səra alenyi nji
məlna wu 'yi'yir nda mai.
17 Ama "Bəgə njira wu ɓwadzau nda
ɓwadzau wu Thlagəu."
18 Ara a'yi ndəra wu fal kərnyi ngə
Thlagəu wu dləwunggəri əni mai, ama ndəra
Thlagəu ənga kərnyi ngu fal nyi.

11

Bulusu Ənga Cama Səsə Nə Fati

1 Yu cim hya mbiya ɗəfu ənga zər dzakur
ɗa. Alaga kau, a'yi hya vər məl kau.
2 Ya vər ɗa shishi arya hyi culi shishikur
nə Hyal. A mbabiya hyir yi alkawal nə hə
dzau, nə hə sal zəməu, naja ngə Kərsiti. Aga
ya sa nər hyi nyi ar viya zəkwamalagə kəra
cicau.
3 Ama hivər ɗa ca ngə ja sara ɗa ənggər
kəra pabə ənga tsətsəlkur nyi nggutana
Hawawu a gu fa wu ta, ja sara bəlana ɗəngar
hyi ara lər kərhyi nyinyau ənga cicau anə
Kərsiti.
4 Ara ma vanyi ndə shili ji sa nar hyi ndər
ar kəra vanyi Yesu pamə a mwara Yesu
kəra 'yi nar hyi kau, alaga hyi dləwuri vanyi
mambəl a mwara kəra hyi dləwuri kau, ənga
alaga vanyi ndəshigu pamə a mwara kəra
hyi dləwuri kau, ba hyi dləwunggəri ənga
nda kusakusa, ama a'yi a ki abangə mai.
5 Nayi a'yi nggani abər njira nju ngga
ənga "cama səsə nggunggurəm'yar" a ndiya
ɗa ənga vanyi sə mai.
6 Tara a'yi nji hwathliya ɗa wu lagur sən
ndər mai, ama wu səni yi sau. A cabiya hyir
'ya sə'yar kə ar babal wu kalar lagu.
7 A ɗar yi ndər bikə ma yi həya kər aga
ya hya'ana hyi lagur tətəlna hyi ndəshigu nə
Hyal kə kurthlə ya?
8 A ɗari ənggər yi mbəliya sə ara alenyi
daɓə dzə njir nu pampam ma ndə lə sə
ləlau, aga ya dzəgwa məl thlər əni anə hyi.
9 Ar pəcira yi ənga hyi yu ghar sau, ama
nayi a'yi fənggər hyi ghar sə ɗa ar kəra hyi
mai, ara wazha ama kəra shili sara wu
Masidoniya ngə nə ɗa kalar səra yu yiwu
wu ghar sə ɗa. Ar pəci ta nayi fənggər hyi
ghar sə ɗa mai, abangə nga yu dumwa ənga
məl.

10 Ənggər kəra jirkur nə Kərsiti a'yi wu yau, ndə a'yi wu 'yi'yir Akaya kəra wu sən kar ɗa ara ɓwadzə ɗa kə mai.
11 Mi ngə ɗa yu na abanga? Ara nayi a'yi wu yiwu hyi mai ya? Hyal wu səni abər yu yiwu hyi.
12 Ama yu ɓəra dumwa ənga məl səra ya vər məl aga ya kar "cama səsə nggung-gurəm'yar" ara ɓwadzə abər thlər kəra nda vər məl kakal ənga nər 'ya.
13 Ama culi nji kau, cama səsə fafati nga nda, njir ngguta vi, njira wu fiya kərnda ənggər cama səsə nə Kərsiti.
14 A'yi sə dədəgur mai, alaga Shatan ənga kərnyi a fiyar ja kərnyi ənggər waladi nə mbəmbəl.
15 Agabangau, a'yi sə dədəgur ngə ma njir məl thlər anə nyi shabiya kərnda aga njir məl thlər nə tsapəkur mai. Ama wu jomə ndəl ndu nda dləwuri səra tsa'a aga thlərər nda.

Bulusu Ɓwadzə Ənga Ɓwaɓwatə Nyi

16 Ya ɓəra nar hyi, ndə a sara fə ɗa aga ndə dza mai. Ama ma hyi lar ɗa ənggər dza, ya, ta'yi hya həri ɗa abangau, aga ya uya lagur zər ɓwadzau.
17 Wu ɓwadzə ɗa ar kəra kərɗa, a'yi ya vər ndər ənggər Thlagə nga vər ndər mai, ama ənggər ndə dza.
18 Ta ɗa nji gangə a vər ɓwadzər nda ənggər kəra njir duniya, ta'yi nayi tsu ya ɓwadzau.
19 Nahyi ənga caguli nga hya vər nggya ənga nji dza, arya nji hahangə nga hyi.
20 Ənga jiri tsu, hyu sən nggya ənga njira wu fuwa hyi wu mafakur, ənga alaga njir shishiɓə hyi, ənga alaga njir ɗiya hyi, ənga alaga njir ca gaukur anə hyi, ənga alaga njir dəgə hyi wu bama hyi.
21 A ɗari sə səsəli anə ɗa ya hənggəri abər arya kukufəkurər 'ya ngə ɗa na'yi məliya sə'yar kə mai.

Ama ma vanyi ndə cabiya salkur, ba ji ɓwadzau ənga vanyi sau, nayi ma yu məliya abangə tsu. Ənggau, yu ndər ənggər ndə dza.
22 Ma nanda njir Ibrani, nayi ma abangau. Ma nanda njir Izirayila, nayi ma abangau. Ma nanda culi Ibrahimu, nayi ma abangə tsu.
23 Ma nanda njir məl thlər Kərsiti, nayi nga ndiya nda patəu. (Ya vər ndər kau ənggər ndər thləkau.) A mələr yi thlər a ndiya nda patəu, a fuwa ɗar nji wu fursəna aga gangəu, a dləwuri yi dəgə ənga wuɗa aga gangəu, ənga a gwar yi wu miya tau ar kər ar kər.
24 Aga təfu ngə njir Yahudiya dəgə ɗa ənga wuɗa makər kumunyi apə ədlau.
25 Aga makər nga nji dəgə ɗa ənga wuɗa liyangə. Nji vavaka ɗa nə tsa ənga tsəka aga zəməu. Aga makər ngə kwambwal mbuya dzə ənga yau. Yi həna vu'yi ənga pəci a gwar tsadau, kadivira nji kətiya ɗa.
26 Wu ɓəɓə ɗa patəu, a ɓər yi ənga asar pampaməu a gwar dəl, ənga yi təɗau wu tsa njir ɗalagu. A lar yi asar wu tsa njir Yahudiya zamə ɗa 'yar, ənga njira a'yi njir Yahudiya mai. A nyir yi ənga gu asar wu huɗa məlmau, ənga miya tagəu, ənga tsu a nyir yi ənga gu asar a gwar tsadau, ba ətsu a nyir yi ənga gu asar wu tsa wazha ama nə fafati.
27 A mələr yi thlər gagaɗau wu ɓwaɓwatə gagaɗau, ənga a nyir yi ənga pida lili'u. A nggyar yi ənga wuɓau ba hili nə pəci gangəu, ənga a nggyar yi nə pəci gangə gəra səm sər səm. A nggyar yi turusu, ənga a nggyar yi ar yambaɗəu.
28 A biya banga kalar sau, wu kalar pəci a'yi yi ənga ɗəfu tədəɓəu, aga ya sən daɓər kəra daɓə njir nu papatəu.
29 Ma ndə a'yi ənga tətəwakur, nayi ma yu nggar tətəwakur nyi kau. Ma vanyi ndə məliya bikau, ba ja fuwa ɗa wu ndzə huɗə gagaɗau.
30 Ma a ɗari kəl yi ɓwadzau, ba ya ɓwadzə ənga tətəwakur ɗa.
31 Hyal ənga dəya Thlagər mən Yesu Kərsiti, ndəra anə nyi ngə fal ba'anuwa, wu səni abər a'yi fati nga yu thla mai.
32 Ar pəcira yi wu Damasəkasu, ar pəcir təlkur Aristasu ngə gwamna dana miya gwar məlmau aga nja mbar ɗa.
33 Ama kə bazhi ɗa 'yar həya ɗa a gya wu tsəla lagu liya mahwal nə məlmau aga ya mbəlbiya dzə wu tsa ja.

12

Səra Yesu Canə Nyi Anə Bulusu

Wu Mətakər

1 Kəl ya dumwa ənga ɓwadzə alaga kə sə a'yi nju uya a gwa mai kau. Kabangəkau,
yu dumwa ənga ndər ar kəra sən zəgəu ənga
mətakər kəra yi uya sara ara Thlagəu.
2 Yu səni vanyi ndə a'yi wu Kərsiti nji saya
hər nyi a dəməlmə nə makəru wu fa kumo
apə foɗə kəra tərabiya kau. Tara wu kumər
dzau ənga tara wu mambəl, nayi wu sən
mai, ama kəl Hyal ngu səni.
3 Ənga yu sən ndə kau, tara wu kumər
dzau ənga tara wu mambəl, nayi wu sən
mai, ama Hyal wu səni,
4 nji hər nyi a dəməlmau. A dəna ji nggari
səra nji gəra sən dəgabiya ənga miya, səra a'yi
nji piyari nyi anə ndə ja nana mai.
5 Yu sən ɓwadzə arya culi ndə ənggər
kau, ama a'yi arya kərɗa mai, ama kəl arya
tətəwakur ɗa.
6 Ma sən ɗa yu ɓwadzau, a'yi wu sən
məliya ɗa ya ɗa ndə dza mai, arya yu nda
na səra jijiri. Ama ba yi piyari ɓwadzau, ara
nayi yu yiwu nja hər ɗa a ndiya səra ya aga
nyi mai, lagur səra yu na ənga səra yu məl.
7 Ara ya sara ɗa ndər ɓwadzau, arya
gangəkura mətakər kəra yi uya, ba nji fuwa
ɗa shiləgə wu dzau, kəra ɗa ənggər shikəɗi.
Naja cama shatan ngau, aga ja nə ɗa
ɓwaɓwatəu, a sara ya ɗa ndər ɓwadzau.
8 Aga makər ya vər kədi Hyal aga ja həna
ɗa shikəɗi kau.
9 Ama ba ji na anə ɗa, abər, “Mayiwakur
ɗa a citə ngə ri, ara dənama ɗa wu nyabiya
dzə wu tətəwakur ngau.” Agabangau, yu
ɓəra cakəri ɓwadzau wu tətəwakur ɗa ənga
caguli aga dənama Kərsiti a nggya wu yau.
10 Ca ngə səra ɗa wu Kərsiti yu caguli ənga
tətəwakur ɗa, ənga ma nju nggəl ɗa ənga ma
yi wu ɓwaɓwatəu ba ənga wu nggyabiya
dzadzau. Arya ma yu tətəwakur ba ya ɗa
ənga dənama.

Səra Ɓwanə Nyi Kər Anə Bulusu Ar Kəra Njir Nu Wu Kwaranthli

11 A ɗar yi ndə dza, ama nahyi ngə məliya
ɗa yi ɗa abangau. Nahyi ngə tsa'a aga faliya
ɗa. Alaga kə nayi a'yi ar viya vanyi sə mai,
a'yi ɗa abər “cama səsə nggunggurum” nər
hyi 'yar kau, a ndiya ɗa mai.
12 Hyal a cabiyari abər nayi cama səsə
jijiri nga yau, lagur mətsam ənga sə dədəgur
kəra yi məlna wu pama hyi, wu mba ɗəfu ɗa.
13 Lagu mani nga yi cabiya abər nahyi
a'yi kakal ənga alenyi daɓə dzə njir nu
maya? Əndəga ara yi nggəl ara dləwu dləwa
dzə ara hyi ya? Ya, ba hya təfəbiya ɗa najaka
bikau.
14 A pabər yi dzə aga ya nda tular hyi nə
makərkura nyi, ama nayu yiwu ya nda ɗa
kar tədəɓəu anə hyi mai. A'yi sər hyi nga
yu yiwu mai, ama nahyi ənga kərhyi. Arya
a'yi ɗa tsa'a wazha nga hə tədəɓəkur nə njir
ya mai, ama njir ya nga hə tədəɓəkur nə
wazha.
15 Abangau, ənga huɗə pipida nga yu
tsiya səra ara yau, daɓə ənga kərɗa aga ya
dləwar hyi. Ma yu ca yiwukur anə hyi
gagaɗau, ba hya dzəgwa gənna yiwukurər
hyi anə ɗa ya?
16 Hyu dləwunggəri abər nayi saya ɗa kar
tədəɓə anə hyi mai. Ama vanyi ndu sən na
abər yi nggutana hyi, ba ənga yi səmku hyi
ənga fati.
17 Hyu nggani yi səmku hyi lagur njira yi
səwa hyi kə ya?
18 Yi kədi Tayitusu aga ja ma'yi a ndəra
hyi, ənga yi səwa vanyi zamər mən ənga ja.
Hyu nggani abər Tayitusu səmku hyi ya?
A'yi 'yi məl thlər wu mambəl zəmə ənga 'yi
nu lagu zəmə ənga ja wa?
19 Əndəga hyu nggani abər 'yu kətə kər
'ya ar kəra səra 'yu məl wu mwar hyi ya?
Hyal ngə sakidar 'ya abər 'ya vər thla jiri
wu Kərsiti. Patər səra 'yu məl, sər cakə hyi
ngə bazhir 'wa ɗa 'yar.
20 Ara hivər ɗa ya sara tini thləwa hyi
ənggər kəra yu yiwu, ənga nahyi ma hya
sara tini thləwa ɗa ənggər kəra hyu yiwu
hya lari ɗa. Hivər ɗa ca ngə ya sara shili
ya sa thləwa nju pa, ənga ca shishikur, ənga
kwakwaɗə ɗəfu, ənga yiwu kər, ənga ndza
thləmə, ənga na ndau, ənga ɓwadzau, ba
ənga gwazhi vi.
21 Yu hivər ara ma yi ɓəra sha shili, ba
Hyal a sa fuwa ɗa wu səli wu mwar hyi.
Yu hivər a sara huɗa ya sa ndzau ma yi sa
lar badəgala hyi, tsu hyi wu nggya nə bikau
ənggər nə ɗəɗəmə ta, tsu hyi gəra tubi, njir
məl sə gəra kyau ənga njir məl səsukur, ənga

njir suna nə shi'wau kəra ndə fuwa kərnda a gwa.

13

Kughi Nə Bulusu Nə Jomə Ndəl

1 Najakə ngə shili ɗa a sa tula hyi nə makərkura nyi. “Kalar ndər ja ɗa tsa'a, ma ji biya sara wu miya sakida məthləu alaga makəru.”
2 Ar pəcira yi shili nə məthləkura nyi, a saya təɗar yi himiya njir məl bikau ənga alenyi nji aga nda piyari məl bikau. Kabangəkau, yu ɓəra təɗar himiya hyi alaga kə nayi a'yi yi ənga hyi kə mai. Ar pəcira yi ɓəra sha shili ənga kərɗa nayi wu sa hyi njir bikə mai.
3 Ta ɗari hyu yiwu hya uya sakida kəra cabiya abər Kərsiti nga vər ndər lagu ɗa. Ya, kəja sakida, a'yi ja tətəwa lagur məl thlər ənga hyi mai, ama a'yi ja ənga dənama wu pama hyi.
4 Aga nja nggya ənga sənbiya abər, nji dlakəya nyi arya kukufəkur nyi, alaga abangau, a'yi ja ənga pi wu dənamar Hyal. Agabangə tsu, alaga kə mən kukufu wu ja kau, ama lagu dənama Hyal a'yi mən ənga pi ənga ja aga thlər kəra 'ya vər məl wu hyi.
5 Hya tsambiya kərhyi mənahəu tara tsu hyi wu mbərsa. Hya dumwa ənga dzəbiya dzau. A'yi hyu səni abər Kərsiti Yesu a vər nggya wu hyi wa? Ma nahyi a'yi wu səni abangə mai, a cabiyari abər a dlar hyi wu dzəbiya dzə kau.
6 Ənga cim ɗa abər hyu nda sənbiya abər a səmkur 'ya najaka dzau.
7 Ama 'ya vər kədi Hyal a sara hya məliya səra a'yi tsatsa'a mai. A'yi aga nja lari abər a səmkur 'ya dzə kə mai, ama aga hya ɗa njir məl səra tsatsa'a, alaga kə nju nda nggani abər dladla nga 'ya.
8 Ara 'yu nda nu səra jijiri, a'yi 'yu ɓəra məl səra dawa ənga ja mai.
9 Caguli nga 'yu caguli wu kukufəkur 'ya, ənga nahyi a'yi hyi ənga dənama. Kədi Hyalər 'ya ca ngə hya ɗa njira nyabiya dzau.
10 Ca ngə səra ɗa yi tsəfəya hyi najaka cama tsətsəfau ar pəcira a'yi yi əkkə'yi hyi mai, aga ma yi shili, ya sara sa ndər ənga tsa anə hyi, ara dənama nə təlkur kəra Thlagə nə ɗa nə hər ngau, a'yi aga ya dlana hyi mai.

Usadzə Nə Jomə Ndəl

11 Wu yukuɗa sə patəu, wazha ama, kəl vanyi pəci. Hya gal nyabiya dzau, ənga hya nggar kədi ɗa, ənga hya dləwunggəri ənga kərhyi, ənga hya nggya jaməu. Lagu kə ngə Hyal ndər yiwudzau ənga nggya jaməu, ju nggya əkkə'yi hyi.
12 Hya usar dzau ənga bərpə dzau nə yiwukur kəra cicau
13 Nji cici gə Hyal patə nda vər usa hyi.
14 Bəgə mayiwakur nə Thlagəu Yesu Kərsiti, ənga yiwukur Hyal, ənga daɓə dzə nə Mambəl Cicau, ja nggya ənga hyi patəu. Amina.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Anə Njir Galatiya

Usa Dzau

1 Cama tsətsəfau sara ara Bulusu, cama
səsə nə Yesu. A'yi nji ənga alaga ndə ngə
sə ɗa mai. Ama Yesu Kərsiti ənga Hyal Tada
ngə sə ɗa, ndəra hya'ana nyi sara vir tau.
2 Na'ya ənga patəkura wazha ama kəra
ənga yau, nga vər sə cama kau, anə patəkura
njir nu, njira wu Galatiya.
3 Mayiwakur ənga huɗə pərtəu sara ara
Dərmən Hyal ənga Yesu Kərsiti nda nggya
ənga hyi.
4 Yesu Kərsiti lər kərnyi arya bikər mən,
aga ja mbəɗana mən sara ara nggyabiya
ɗəmwa'yi kau, ənggəra Hyalər mən wu yiwu.
5 Bəgə kadakadarkur a nggya nə nyi
ba'anuwa. Amina.

Vanyi Ndəshigu Paməu A'yi Mai

6 Səra hya vər məl kau a ɗari sər hivər
gagaɗau anə ɗa. Wu pəci kushu ənggər
kau, kəja hya piyar nu ndəra nggar hyi lagu
mayiwakur Kərsiti, ka təkəri hyi nu vanyi
ndəshigu mafəliyangəu.
7 Ya, vanyi ndəshigu pamə a'yi mai. Yi nar
hyi abangau, ara alenyi nju hya hangəkala
hyi, ndu nərdzə aga nda bəlana jirkur nə
ndəshigu nə Kərsiti.
8 Ama yu na anə hyi, ma vanyi ndə
a'yi wu pama 'ya kəra wu shili ənga vanyi
ndəshigu pamə a mwara kəra 'yi nə hyi kau,
alaga waladi kəra sara dəməlmə ngau, bəgə
nda nyi a ɗa ndə shishi'wau!
9 Ənggər kəra 'yi nar hyi tsu kaɗəu, yu ɓəra
nar hyi abangə tsu, abər kalar ndəra ɓəra
nar hyi vanyi ndəshigu pamə a mwara kəra
hyi dləwuri kau, bəgə ja ɗa ndə shishi'wau!
10 Hyu nggani yu gal dləwu dzau ara nji
əndəga ara Hyal ya? Əndəga yu gal aga nja
fal ɗa ya? Awau! Maja huɗa nji nga yu
yiwu ya pina, nayi ɗa ndər məl thlər Kərsiti
mai.

Ənggəra Bulusu Ɗa Cama Səsau

11 Wazha ama, yu yiwu hya səni abər
ndəshigu kəra yi tətəlna anə hyi kau, a'yi
sara ara ndə nga nyi mai.
12 Nayi dləwuri sara ara ndə mai. Ənga
ətsu a'yi ndə ngə highiɓə anə ɗa mai. Yesu
Kərsiti ənga kərnyi ngə cabiya ɗa.
13 A nggari hyi culi nggyabiya ɗa kəra
ɗəɗəməu, wu sər nu nə njir Yahudiya,
ənggəra yi nə nyi ɓwaɓwatə gagaɗə anə njir
nu Hyal ənga jirkur. Kəra təkəri yu yiwu aga
ya tətəlna kəra njir nuwur nda.
14 Nahyi tsu, a sənər hyi ənggəra yi nu səra
njir Yahudiya wu nu. Yu ndiya badəgala
njir Yahudiya njira 'yi hə wu nu sər ciji ənga
nda ənga ɗəfu hamu.
15 Ama Hyal wu mayiwakur nyi, ji
caɗəbiya ɗa kadivira nji ya ɗa. Ənga ətsu ji
ngga ɗa, ba ji
16 pahəna liya yau aga ya lari Zər nyi.
Ənga aga ya tətəlna ndəshigu məsahəu anə
njira a'yi njir Yahudiya mai. Ar pəci ta, nayi
gal səmana ara ndə mai,
17 ənga tsu nayi ma'yi a vu Urshalima
a vu gya njira ɗa cama səsə a mwara yi
mai. Ənggərna ba yi ma'yi a ndar 'yi'yir njir
Arabiya, ənggau ba yi sha shili wu məlmə
Damasəkasu.
18 Kəl ayukuɗa fa makəru, ba yi ma'yi a vu
Urshalima aga ya vuwa lari Kefasu, naja
ngə Simanu Biturusu. Ətsu kə yi məliya
pida kumou apə təfu nga ja.
19 Ar pəci ta, nayi lari alaga ndə zəmə wu
pama cama səsə mai, kəl Yakubu zamiya
Thlagəu.
20 Ənga jiri yu nar hyi wu mwar Hyal, səra
ya vər tsəfau anə hyi kau, a'yi fati mai.
21 Ayukuɗə tsu, kə yi ma'yi a ndar 'yi'yir
Səriya, ənga 'yi'yir Silisiya.
22 Ama ar pəci ta, njir nu Kərsiti kəra a'yi
wu 'yi'yir Yahudi, nandə wu sən ɗa bama
ənga bama kwatahə mai.
23 Nanda tsu a nggar nda, nji na,
“Ndəra ɗəɗəmə ji lər ɓwaɓwatə anə 'ya,
kabangəkau, kəja ju na ndər mbərsa ar kəra
ndər kəra ɗəɗəmə ju dza!”
24 Kə ndə fal Hyal arya səra ji məl lagu ɗa.

2

Alenyi Cama Səsau Hənggəri Ənga Bulusu

1 Ayukuɗa fa kumou apə foɗəu, yi ɓəra
sha a vu Urshalima. Wu pəci kau, nayi
ənga Barnabasu ngə ma'yi, ba tsu 'yi həri
Tayitusu.

2 Yi ma'yi a ndara nda ara Hyal ngə
cabiya ɗa wu mətakər aga ya ma'yi. Ta
yi nda, ba yi nda ɓə əkkə'yi alenyi njir
təɗəmwa nə njir nu Yesu, ba yi cabiya nda
zhizhir nda ar kəra ndəshigu kəra yi tətəlna
anə njira a'yi njir Yahudiya mai. Yi cabiya
nda najaka sau, aga ya sənbiya abər nayi
ənga nda a hənggər 'ya ar kəra thlər kau,
ənga a sara nərdzə ɗa wu thlər kəra ya vər
məl ənga kəra yi məlna a ɗa sə kurthləu.
3 Alaga bazhi ɓə ɗa Tayitusu kəra ndər
Gərikə ngau, nji a'yi ciwa nyi aga nja thlana
nyi pəlzha mai.
4 Ndər ar kəra thla pəlzha kə hya'ari sara
ara njir nu nə fafati kəra shili ɗəɗəwa. Ndə
shili wu pama 'ya aga nda sa tsambiya
nggyabiyar 'ya wu Kərsiti Yesu, aga nda
ɓəra shabiya 'ya aga mafa.
5 Ama alaga kushu na'yi hənggəri ənga
nda mai, arya 'yu yiwu 'ya tsərpər hyi
jirkura ndəshigu kau.
6 Ama alaga njir təɗəmwar nda, nandə
cakəri sə ar kəra səra yi highiɓə kə mai,
(wu ɗənga ɗa alaga wa nga nda, patə lagu
zəmə nga nda anə ɗa, arya Hyal wu ca
pampaməkur mai).
7 Nanda ənga kərnda tsu a lar nda ənggəra
Hyal hənggəri ji nə ɗa thlər tətəlna ndəshigu
anə njira gəra a'yi njir Yahudiya mai,
ənggər kəra ji nə nyi anə Biturusu thlər
tətəlna ndəshigu anə njir Yahudiya.
8 Kəja Hyal kəra məl thlər lagur Biturusu
aga məl thlər anə njir Yahudiya, naja tsu
ngə məl thlər lagu ɗa aga ya ɗa cama səsau
anə njira a'yi njir Yahudiya mai.
9 Ənggəra ndə lar ənggəra Hyal cabiya ɗa
mayiwakur nyi abangau, ba Yakubu, ənga
Biturusu, ba Yahwana hənggəri ənga yau.
Nanda kəra njir təɗəmwa anə njir nu Yesu,
ndə dləwur 'ya ənga Barnabasu ənga huɗə
zəməu. 'Yi hənggəri wu pama 'ya aga 'ya
ma'yi a ndəgya njira a'yi njir Yahudiya mai,
ənga nanda tsu nda ma'yi a ndəgya njir
Yahudiya.
10 Kəl kə ndə ɗəngari 'ya abər 'ya sara
fari ənga nji ɗaɗali kəra wu pama nda mai.
Alaga kə tsu kaɗəu ya vər cim ya məl aban-
gau.

Bulusu Kughiya Biturusu

11 Ar pəci kəra Biturusu shili wu məlmə
Antakiya, kə yi kughiya nyi a du bama ja,
arya sər məla ja a'yi tsa'a mai.
12 Tsu kaɗəu ju səm sər səm ənga njir nu
Yesu njira a'yi njir Yahudiya mai. Ama
ayukuɗa shilər njira Yakubu səwa a shili
wu Antakiya, kə Biturusu tsana dzau, ji ɗa
paməu. Ji məl abangau arya ju hivər njira
wu yiwu nja thlana nyi pəlzha anə njira a'yi
njir Yahudiya mai.
13 Abangə ma alenyi njir Yahudiya njir
nu Yesu məl culi najaka ngguta vi ənggər nə
Biturusu kau. Sər məla nda kə tsu ma, ka
bəlana hangəkala Barnabasu.
14 Ama ta yi lari sər məla nda a'yi wu
nu jirkur nə ndəshigu mai, kə yi kughiya
Biturusu wu mwar nji patəu, "Nagau, ndər
Yahudiya ngau, ama kəja gu nggya ənggər
njira a'yi njir Yahudiya mai. Nagə a'yi wu
nggya ənggər njir Yahudiya mai. Aga mi
nga gu ca njira a'yi njir Yahudiya mai, aga
nda nu sər ciji nə Yahudiya ka?"
15 "Alaga kə namən njir Yahudiya ngau
lagur ya, a'yi njira gəra njir Yahudiya njir
bikə mai,
16 wu sən mən abər ndə a'yi a sən uya
nggya tsapəu wu mwar Hyal lagur nu dlaɗə
mai, kəl ma ji mbərsa ənga Yesu Kərsiti.
Agabangau, namən ma a lər mən kərmən
anə Kərsiti Yesu, aga məna ɗa nji tsapəu wu
mwar Hyal lagur mbərsa ənga Kərsiti ama
a'yi lagur nu dlaɗə mai. Arya ndə a sən uya
nggya tsapə wu mwar Hyal lagur nu dlaɗə
mai.
17 Ama ar pəcira mən wu yiwu məna ɗa
nji tsapəu wu mwar Hyal lagur mbərsa wu
Kərsiti, ama ba nji thləwa mən ənga kərmən
njir bikau. Kə a cabiyari abər Kərsiti wu
tsətsəku aga nja məl bikə ya? Awau, alaga
kushu!
18 "Ama ma yi ɓəra hər səra yi vakana tsu
kaɗəu a cabiyari abər nayi ndər ɓəl dlaɗə
ngau.
19 Lagu nu dlaɗau, a ɗar yi tətau anə
dlaɗau, aga ya nggya nə Hyal.
20 A dlakəya ɗar nji ənga Kərsiti. Ka-
bangəkau, a'yi mbəmbəɗə nga nyi mai, ama
Kərsiti ngu nggya wu yau. Najaka nggya
kəra yu nggya wu kumər dzau, nggya nə
mbərsa ənga Zər Hyal, ndəra yiwu ɗa ba ji
tau arya yau.

21 Nayi wu piyari mayiwakur nə Hyal
mai. Arya ma ndu sən uya nggya tsapə wu
mwar Hyal lagur nu dlaɗau, ka cabiyari
abər tər Kərsiti a ɗari sə kurthləu."

3

Nu Dlaɗau Əndəga Mbərsa

1 Nahyi njir Galatiya, thləkə wu tə hyi ya?
Əndəga vanyi ndə gwaɗər kəra hyi ya? Kəja
ar babal nga yi cabiya hyi Yesu Kərsiti ndəra
tə ar wu dladlakau.
2 Kabangəkau, yu yiwu ya yiwar hyi
vanyi sau. Mambəl Hyal shida ar kəra
hyi arya hyi nu dlaɗə ya, əndəga ara hyi
hənggəri ənga ndər kəra hyi nggari ya?
3 Kabangəkau, thləkə wu tə hyi ya? Kəja
hyi dzəguya wu Mambəl, ama kəja hya ɓəra
jamuya wu ndəndəkur!
4 Ya, culi ɓwaɓwatə paməpamə kə hyi
səsəˈwuri kau, a ɗari sə kurthlə ya? Aˈyi a
kyau, abangə mai.
5 Hyu nggani Hyal nə hyi Mambəl nyi,
ənga ju məl sə dədəguˈyar wu pama hyi ara
hyu nu dlaɗə ya, əndəga ara hyi hənggəri
ənga ndər Kərsiti kəra hyi nggar ya?
6 Tsamiya mə nggyar Ibrahimu ja. Nji
tsəfəri abər, "Arya Ibrahimu mbərsa ənga
Hyal, kə Hyal jigəwa nyi ar viya ndə tsapəu."
7 Hya sənbiya abər njira hənggəri ənga
Hyal, nanda ngə culi Ibrahimu.
8 Ləkakaɗə nə Hyal a nanari tsu kaɗəu,
abər, Hyal wu nda məliya njira aˈyi njir
Yahudiya mai a uya nggya nə tsapəkur
lagur mbərsa. Arya tsu kaɗəu, Hyal nar nyi
anə Ibrahimu lagu ndəshigu, abər, "Lagu
ngau, ngə patər ˈyiˈyi wu nda uya barka."
9 Hyal fənggər nyi barka anə Ibrahimu
arya mbərsa nyi, agabangə kalar ndəra
mbərsa ənga Hyal, ju nda fənggər nda barka
daɓə ənga Ibrahimu.
10 Kalar njira wu nggani abər nu dlaɗə
nə Musa ngu məliya tsapəu, a ɗar nda nji
shishiˈwau. Ara ndər Hyal kəra tsətsəfə
nana, abər, "Kalar ndəra gəra nubiya patər
səra tsətsəfau, wu Ləkakaɗə nə dlaɗau, a ɗar
ja ndə shishiˈwau."
11 Ar babal nga nyi, ndə aˈyi a sən
uya nggya tsapə wu mwar Hyal lagur nu
dlaɗə mai, arya tsətsəfə nga nyi abər, "Ndə
tsapəu, wu uya mbəɗau lagur mbərsa."
12 Sər daɓəri nu dlaɗau ənga mbərsa aˈyi
mai. Ənggər kəra nji tsəfəri, "Kalar ndəra
nubiya patər səra nji nana wu dlaɗau, ju
mbəɗau laguwa nyi."
13 Kərsiti a bəliya mən ri sara wu shiˈwu nə
dlaɗau. Arya tsətsəfə nga nyi abər, "Kalar
ndəra nji dlakəya ar wu dladlakau, a ɗari ja
shishiˈwau."
14 Kərsiti a bəliyar nji aga njira aˈyi njir
Yahudiya mai a uya barka nə Ibrahimu,
aga məna uya Mambəl kəra Hyal məliya
alkawal lagur mbərsa.

Pampaməkura Dlaɗau Ənga Alkawal

15 Wazha ama, bəgə ya nar hyi karapə ar
kəra səra hyi tsəliya. Ma alkawal kəra nji
mbiya, nji fuwa tsi a gwa, ənga nji hənggəri
ni, ndər sən pəlna ənga ja cakəri aˈyi mai.
16 Agabangau, alkawal ngə Hyal məliya
ənga Ibrahimu ba culi nyi. Aˈyi nji tsəfəri
abər, "Culi nyiˈyar mai," kəra wu cabiya
abər nji gangə ngau. Awau, ama ji na "Culi
ngau," kəra cabiya ndə zəmə ngau, ca ngə
Kərsiti.
17 Səra yu na ca ngə, dlaɗə kəra shili
ayukuɗa fa gharu foɗəu ənga makər kumou
nyi nə alkawal, a sən məliya alkawal kəra
Hyal mbiya wu pama ja ənga Ibrahimu ja
ɗa sə kurthlə mai.
18 Maja abər nju uya barka kau, lagur
nu dlaɗau, naji ɓəra ɗa lagur alkawal mai.
Hyal nə nyi barka anə Ibrahimu lagur alka-
wal kau.
19 Ma abangə ja, aga mi ngə Dlaɗə shila?
Nji shili ənga Dlaɗə aga ja cabiya mən bikər
mən ar babal, kəl pəcira alkawal kəra wu
shili lagu culi Ibrahimu kə nyabiya dzau.
Dlaɗau, waladiˈyar ngə shili ni, lagur ndər
taˈyau wu pama Hyal ənga nji.
20 Ndər taˈyi wu pama nji ənga Hyal, a sən
ɗa ja taˈyi ar kəra ndə zəmə mai, ama Hyal
zəmə nga ja.

Səra Dlaɗə Cabiya

21 Ɗəm ya, dlaɗə wu ɗa dawa ənga alka-
wal Hyal ya? Awau, alaga kushu! Arya
maja abər dlaɗə wu sən shili ənga pi,
tsapəkur ma nju sən uya lagu dlaɗau.
22 Ama tsətsəfə nga nyi wu Ndər Hyal,
abər, duniya patə mafa bikə nga nda. Səkə
ɗa abangə aga səra nji hər alkawala nyi

lagur mbərsa wu Yesu Kərsiti, nja ləri anə njira hənggəri.
23 Divira mbərsa shili, dlaɗau, a mbiya mən ri wu fursəna, lagur biya a'yi mai, kəl lagur mbərsa əngа Yesu cabiya dzau.
24 Nji fuwa mən wu tsa dlaɗau aga ja hər məna ndəgya Kərsiti. Lagu kau, nga mən wu uya nggya tsapəu, wu mwar Hyal lagur mbərsa.
25 Kabangəkə tsu, pəcir mbərsa a shiləri, tsu mən a'yi əgyakiɗa dlaɗə mai.

Wazha Hyal

26 Lagur mbərsa wu Kərsiti Yesu ngə patəkura hyi nggya wazha Hyal.
27 Abangə tsu nahyi njira nji məliya hyi baɓətizəma, a ɗar hyi nə Kərsiti, sər məla hyi ja ɗa sər məla Kərsiti.
28 Agabangau, pampaməkur a'yi mai wu pama njira njir Yahudiya əngа njira a'yi njir Yahudiya mai. Ətsu njira mafa əngа kambər nji mai, əngа mala əngа sal. Patəkura hyi nji zəmə nga hyu Kərsiti Yesu.
29 Ma tsu nə Kərsiti nga hyi, a ɗar hyi culi nə Ibrahimu, ətsu hyu nda dləwuri sər fa'a ki kəra Hyal məliya alkawala nyi.

4

1 Səra yu na ca ngə, ar pəcira ndər fa'a ki ar viya zər ngau, a'yi ja pamə a mwa ara mafa mai, alaga kə naja ngə əngа ki kə papatəu.
2 Əgya kiɗa njira hə nyi əngа njira dənyi fuwa kar nyi wu tsa nda ba'anə shili ar pəcira dənyi fiya.
3 Abangə nga nyi tsu anə mən, ar pəci kəra mən tsu wazha divira Kərsiti cabiya dzau, namən ənggər mafa anə səra a vər səm təlkur ar kəra duniya.
4 Ama wu pəci kəra Hyal pabəri nyabiya dzau, kə Hyal səwa Zər nyi. Ji shili lagu mala. Nji ya nyi əgyakiɗa dənama nə dlaɗau,
5 aga ja bəliya njira əgyakiɗa dlaɗau, əngа ja shabiya mən ar viya wazha Hyal.
6 Arya namən wazha Hyal, ca ngə Hyal səwa Mambəl Zər nyi wu ɗəfuwa mən, aga ja nə mən dənama nə ngga Hyal, “Abba, Tada!”
7 Kabangəkau, tsu nahyi a'yi mafa mai, ama wazha nga hyi. Ta ɗari wazha nga hyi, Hyal wu nda məliya hya ɗa ndər fa'a ki.

Nggyabiya Njir Galatiya Nə Nyi Ɗəngа Sau Anə Bulusu

8 Dəɗəməu, ar pəcira hyi gəra sən Hyal, hyu səm mafakur anə katə'yar, kəra gəra ar viya sau.
9 Ama kabangəkə kəra hyu sən Hyal, əndəga Hyal ngu sən hyi. Mi ngə ɗa hyu ɓəra sha a ndəgya kiɗa təlkur kəra gəra əngа dənama? Sə gəra kər nga nda, mi ngə ɗa hyu yiwu hya ɓəra sha aga mafar nda?
10 Kəja hyu lər kərhyi aga ɓəla alenyi pida'yar əngа hya'yar, əngа pəci paməpamə ba fa'yar.
11 Səra hyu məl kau a nə ɗari ɗəngа sau, ara a ɗari ənggər patər ɓwaɓwatə kəra yi sa ar kəra hyi kau sə kurthləu ngau!
12 Yu kədi hyi wazha ama, hya nggya ənggər nayau. Arya nayi əngа kərɗa ənggər nahyi nga yau. Sə a'yi hyi ndzana ɗa mai.
13 A sən hyi shiləgə kəra uya ɗa, naja ngə məliya lagu kəra yi həri hyi ndəshigu nə tanggərma.
14 Alaga kə shiləgə kau ɗa sər ɓwakər dədəgaləu anə hyi, alaga abangau nahyi diɗana ɗa mai, əngа hyi nggəl ara dləwu ɗa mai. Hyi dləwuri ɗa ənggər waladi sara ara Hyal, ənggər Kərsiti Yesu əngа kərnyi.
15 Hyi ɗa əngа caguli gagaɗau ar pəci ta! Kabangəkə ya, əmani ngə cagulir hyi ta? Pakatə ar pəci ta, wu sən yau, abər hyu sən təkuɗəbiya liya hyi, ba hya nə ɗa!
16 Ya, hyi shabiya ɗa dawar hyi arya yi nar hyi jiri ya?
17 Nji'yar kau, ndu yiwu nda kaghibiya hyi, ama a'yi wu mənahəkur mai. Ndu yiwu nda təkəbiya hyi əngа yau, aga patər ɗəngar hyi nda sha a ndəgya nda.
18 Ma ɗəngar nji mənahə nga nyi, a ɗar mənahə cimu nda cabiya yiwu wu gau, a'yi kəl pəcira yi əngа hyi waci mai.
19 Nahyi wazha ɗa, kəra yi ɓəra dar tsəkar ya nda, kəl Kərsiti ciya dzau wu ɗəfuwa hyi.
20 Cim ɗa ya nggya əngа hyi ba'anə kabangəkau, ba ya bəlana ɗaha yau, arya a'yi yi əngа ɗəngа sə gagaɗau ar kəra hyi!

Karapau Ar kəra Hajaratu Əngа Saratu

21 Nahyi, hya nar ɗa, nahyi njir yiwu nu dlaɗau, a sənbiyar hyi səra dlaɗau wu na ya?
22 Tsətsəfə nga nyi abər Ibrahimu a'yi ja əngа wazha shili məthləu, pathləu, zər kəra

nji ya lagu mala mafa, ənga vanyi tsu lagu kambər mala.
23 Zər kəra ji yabiya ənga mala mafa kau,
nji yabiya nyi lagura nji tsəliya.
Ama zər kambər mala kau,
nji yabiya nyi lagur alkawal kəra Hyal mbiya.
24 Najakau, karapə ngau, mathləkə'yi kə məthləu kə cabiya alkawal mbamba məthləu.
Hajaratu ngə cabiya ndər ya mafa,
naja ngə alkawal mbamba nə Mə Sənayu.
25 Kabangəkau, Hajaratu a nggyari ar viya Mə Sənayu kəra wu 'yi'yir Arabiya.
Naja ngə ar viya məlmə nə Urshalima kabangəkau,
arya naja ənga wazha nyi patə mafa nga nda.
26 Ama Urshalima kəra a dəməlmau,
kambər ndə ngau, ətsu naja ngə mər mən.
27 Tsətsəfə nga nyi abər,

"Ga ɗa ənga huɗə pərtəu,
nagə mala kəra gəra ya.
Ga wau nə caguli,
nagə ndəra gəra nggari kwakwaɗə nə ya.
Arya wazha mala hya a ɗari nda gangəu.
A ndiyar nda mala mayiwa."

28 Kabangəkau, wazha ama, Hyal a məliya mən ri ənggər Ishaku, wazha nə alkawal.
29 Ar pəci ta tsu zər kəra nji ya wu lagur kəra nji tsəliya, ji nə nyi ɓwaɓwatə anə zər kəra nji ya ənga dənama nə Mambəl Hyal.
Abangə nga nyi ba'anə kabangəkau.
30 Ama tsətsəfə nga nyi wu Ləkakaɗə nə Hyal abər, "Ga kədləna mafa kau ənga zər nyi, ara zər mafa kau a'yi wu təkə sər fa'a ki ənga nə zər kambər mala mai."
31 Agabangau, wazha ama, a'yi mən wazha mala mafa mai, ama namən wazha kambər mala ngau.

5

Kambəkur Wu Kərsiti

1 Aga nggya kambəkur ngə səra ɗa Kərsiti pəliya mən,
arya kau kəl hyi ta'yi ənga dənama,
a sara hya ɓəra shabiya kərhyi anə ɓwaɓwatə nə mafakur dlaɗə mai.
2 Hya nggar ɗa.
Nayi Bulusu yu na anə hyi,
ma hyi hənggəri nja thlana hyi pəlzha,
najakə wu ca abər Kərsiti a'yi ənga akkəri anə hyi mai.
3 Yu ɓəra ɗəngari hyi abər kalar ndəra hənggəri ja nu dlaɗə nə thla pəlzha, yau,
a ɗari anə nyi tsa'a ja nu patər səra dlaɗə nana.
4 Nahyi kəra wu nərdzau hya uya tsapəkur wu mwar Hyal lagu nu dlaɗau,
a ɗari, a thlənar hyi kərhyi sara wu nu Kərsiti ja.
A sanar hyi dzau ara mayiwakur Hyal.
5 Ama lagur Mambəl ənga mbərsa nga mən wu səkə daɓə ənga fər kər aga Kərsiti a nə mən tsapəkur nyi.
6 Arya ma mən wu Kərsiti Yesu,
alaga pəlzha,
alaga gəra pəlzha,
a'yi vanyi sə mai.
Ama səra mənа tsamə,
ca ngə mbərsa mən kəra wu cabiya dzə lagur yiwudzau.
7 Tanggərma hya vər dumwa gagaɗau.
Wa ngə kar hyi ara nu nə jijira?
8 Kadzangə ngguta vi kəra shili anə hyi,
a'yi sara ara Hyal kəra ngga hyi kə ngə mai.
9 Ənggər kəra nju sən na, "Thləlamə kəra kushu a sən məliya macikəl ja thləthlau."
10 Papalkur kərɗa wu thlər Thlagəu,
a hənggər yi abər nahyi ɓəra nu vanyi ɗahə pamə a ndiya nəɗa mai.
Ətsu kalar ndəra wu hya'a hangəkala hyi,
ju nda sa ɓwaɓwatəu,
alaga wa nga ja.
11 Wazha ama,
ma ba'anə kabangəkau,
yu tətəlna ndər Hyal abər aga nja thla pəlzha,
ya,
mi ngə ɗa ba'anə kabangəkə tsu nju lə ɓwaɓwatə anə ɗa?
Ma yu dləwa nji abər a ɗari tsa'a nja thla pəlzha,
ndər ɗa ar kəra tər Kərsiti ar wu dladlakə a'yi a ɓəra sən ɗa sər thlə hi anə kalar ndə mai.
12 Ar kəra njira wu hya hangəkala hyi abər kəl nji thlana hyi pəlzha,
kuji anə nda nyi nja thlabiya nyi aga məci'u sal!
13 Nahyi, wazha ama,
a ngga hyir nji aga kambəkur ar kəra dlaɗau.
Hya hangəkal a sara ɗa kambəkur hyi kau,
ja ɗa nə sər cim nə kumər dzau.
Ar viya kau,
bəgə kambəkur hyi,
ja ɗa kəra wu həri hyi a ndu yiwu məl thlər nə yiwudzau.
14 Arya patəkura dlaɗau,
a daɓər nju ɗahə zəməu,
ca ngə,
"Ga yiwu təwul ngau ənggər kərngau."
15 Ama ma hyu par kərhyi ənga hyu nggal kərhyi ənggər ma'wi tagəu,
hya nggya ənga hangəkal ja,
ma a'yi mai patəkura hyi,
hyu sanakər!

Nggya Lagu Mambəl

16 Səra yu yiwu ya na kau, ca ngə hya nə
nyi lagu anə Mambəl Hyal ja lə hyi. Ma
hyi məl abangau nahyi wu nda nggya wu
ndəndəkur mai.
17 Arya nggya nə ndəndəkur dawa nga ja
anə Mambəl, Mambəl tsu, dawa nga ja anə
nggya nə ndəndəkur. Culi najaka nggya tsu
dawa nga nda ənga kərnda. Ca ngə ɗa nahyi
wu sən məliya səra hyu yiwu hya məl mai.
18 Ma Mambəl Hyal ngu lə hyi, nahyi aˈyi
hyi əgya dlaɗə mai.
19 Sər məla ndər bikau, ar babal nga nda.
Nanda ngə səsukur, ənga məl sə gəra kyau,
20 ənga məl thlər katəu, ənga dəshakur, ənga
piyari shishir dza kuvwar nda, ənga pa wu
pamə ənga ɗa shishi ənga tsu ɗəfu, ənga yi-
wukər ba təkəbiya dzau, ənga hya hangəkala
nji,
21 ənga shishikur, ba ənga sa sə sasa, ənga
alenyi sə kəra papa ˈyar kə tsu. Yu kughi
anə hyi, ənggər kəra yi nar hyi tsu kaɗəu,
abər njir məl najaka sau, nandə wu gwu
təlkur Hyal mai.
22 Ama wazha kəra Mambəl wu ya,
nanda ngə yiwudzau, ənga caguli, ənga
huɗə pərtəu, ba səsəˈwu sau, ənga
hangəkalkur, ba mənahəkur, ənga tsaˈa miya
ɗəfukur,
23 ba ɓatsəkur kər, ba tsu sha yi anə səra
kumər dzə wu yiwu. Səˈyar kau, aˈyi dawa
anə dlaɗə mai.
24 Patəkura njira nə Kərsiti Yesu ngau, a
tsəyar nda nggyabiya nə ndəndəkur ənga sə
ɗəmwaˈyiˈyar paməpamə kəra dza ndu yiwu.
25 Ta ɗa Mambəl ngə nə mən pi, bəgə
Mambəl tsu ja ləbiya mən wu kalar nggyar
mən.
26 A sara məna ɗa njir hakər mai, alaga
njir tsətsəbwar kərnda, əndəga njir ɗa shishi
kərnda.

6

Hya Dləwar Kərhyi

1 Wazha ama, ma nji lar vanyi ndə a
vər məl bikau, nahyi kəra nyinyau ənga
Mambəl Cicau wu pama nda, bəgə hya
shabiya nda a shili ənga hangəkal. Ama hya
məl abangau ənga hangəkal tsu, ara a vər
sha zamər hyi a shili wu lagu, ba hya təɗau
a gwu dzau.
2 Hya dləwar kuvwar hyi lagur hə
ɓwaɓwatər nda. Lagu kə nga hyu nyabiya
dlaɗə nə Kərsiti.
3 Ma vanyi ndu nggani abər vanyi sə nga
ja, ama aˈyi ja vanyi sə mai, ngguta kərnyi
nga ju məl.
4 Bəgə kalar ndə ja dzəgabiya sər məla ja.
Ma ɗa mənahəu, ənggau ja sən ɓwasau ənga
səra ji məliya ənga kərnyi, ama aˈyi ja gəla
kərnyi ənga vanyi ndə mai.
5 Arya tsaˈa nga nyi anə kalar ndə ja
hanggər thlər nyi.
6 Kalar ndəra nji highiɓər nyi ndər Hyal,
kəl ja təkəya sə mənahə kəra ara ja ənga
ndəra highiɓə anə nyi.
7 A sara hya ngguta kərhyi mai, ndər sən
canə nyi dabar anə Hyal aˈyi mai. Kalar
səra ndə thləkana, ca nga ju gəm.
8 Ma ndə thləkana wu sə suna nə kumər
dzau, səra ju nda gəm ca ngə tau. Ma ndə
thləkana wu səra Mambəl wu yiwu, səra ju
nda gəm ca ngə pi kəra gəra kuɗau.
9 Agabangə a sara məna həɗa ənga məl
mənahəkur mai, arya ar pəci kakalə mənu
nda faˈa sə nə barka ma mən gəra taˈyi ar
lagu.
10 Arya kau, kalar pəci kəra mən ənga
lagu, taˈyi məna məl mənahəkur anə nji
patəu, ja ɗa ma anə wazha ama kəra wu
Kərsiti.

Aˈyi Thla Pəlzha Mai Ama Nggya Mafəliyangə

11 Kabangəkau, hya tsamiya culi tsəfə
dədəgal kəra yi məl anə hyi ənga pəla yau!
12 Nji kə wu yiwu kəl nja thlana hyi pəlzha
kau, ndu yiwu nja lar nda ar viya vanyi
sau. Ndu məl anə hyi abangau, arya ndu
hivər sa ɓwaɓwatə kəra ndu sa lari arya
highiɓə ar kəra wu dladlakə nə Kərsiti.
13 Alaga njira nji thlana nda pəlzha ma,
nandə wu ɓəlari dlaɗə mai. Nanda ndu
yiwu nda thlana hyi pəlzha aga nda hya kər
abər nanda ngə səwa nji thlana hyi pəlzha.
14 Ama alaga kushu nayi wu hyaˈa kər
mai, kəl ənga wu dladlakə nə Thlagər mən
Yesu Kərsiti. Arya lagur tə nyi ar wu dlad-
lakau ngə sər duniya tənakər wu yau, nayi
tsu a tənar yi kər ənga sər duniya.
15 Pəlzha, gəra pəlzha aˈyi nda sə mai, sə
dəgal ca ngə nda ɗa ndə mafəliyangə.

16 Jaməkur ənga təhuɗəkur nda nggya ənga
patər njira wu nu sər ɓəla kau, nanda ngə
njir Izirayila nə Hyal.
17 Ayukuɗa nyi wazha ama, a sara vanyi
nda ɓəra fuwa ɗa wu ɗənga vanyi sə mai,
arya məcaviɗi kəra ar dza yi kau, a cabiyari,
abər nayi nə Yesu ngau.
18 Wazha ama, bəgə mayiwakur nə
Thlagər mən Yesu Kərsiti a nggya ənga
mambələr hyi. Amina.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Anə Njir Afisa

Usa Dzau

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu, cama
səsə nə Kərsiti Yesu lagur yiwu huɗə nə
Hyal, anə nji cici gə Hyal kəra wu Afisa, njir
məl thlər tsaˈa miya ɗəfu wu Kərsiti Yesu.
2 Bəgə mayiwakur ənga huɗə pərtəu sara
ara Hyal Dərmən ənga Thlagə Yesu Kərsiti
nda nggya ənga hyi.

Barka Mambəl Wu Kərsiti

3 Barka a nggyari anə Hyal, dəya Thlagər
mən Yesu Kərsiti, ndəra fənggər mən barka
sara dəməlmau. Naja ndəra fənggər mən
barka ənga kalar culi barka mamambəl wu
Kərsiti.
4 Ara Hyal caɗəbiya mən arya Kərsiti,
kadivira ji dzəguya duniya. Ji caɗəbiya mən
aga mənа ɗa cicau ənga gəra vazau wu mwa
nyi.
Arya yiwukur nyi,
5 ji mbiya tsu kaɗəu aga mənа ɗa ar viya
wazha nyi lagu Yesu Kərsiti, ənggəra ju pina
huɗa ja ənga yiwu huɗa ja.
6 Ji məl abangau aga mənа sən fal Hyal
ara kadakadarkur mayiwakur nyi. Mayi-
wakur kau, ji nə mən kurthləu lagu zər nyi,
ju yiwu nyi.
7 Lagur pə mashi Kərsiti nga mən uya
bəlbiya dzau sara wu mafakur, ca ngə
təfəbiya dzə sara wu bikau. Ji məl abangə
tsaˈa aga gangəkur mayiwakur nə Hyal,
8 kəra ji pənggər mən gagaɗau ənga patər
hahangəkur ba sənbiya sau.
9 Wu məliya huɗa Hyal pipida, ca nga ji
məliya mən aga mənа sənbiya yiwu huɗa ja
kəra ɗəɗəwa, kəra ji nyabiya wu Kərsiti.
10 Naja kə ngə yiwu huɗa Hyal kəra ju
nda nyabiya ma pəca nyi ɗa. Ju nda tsəmiya
kalar sə kəra a dəməlmau ənga wu duniya
əgyakiɗa dənamar Kərsiti.
11 Wu Kərsiti tsu nga ˈyi ɗa sər faˈa ki nə
Hyal. Ji mbabiya ˈya abangau tsu kaɗəu,
ənggər kəra ji pədləya wu ɗəfwa ja. Naja Hyal
ndəra vər məl kalar sə kakal aga yiwur
huɗa ja.
12 Ji məliya abangə aga naˈya njira
fər kər ənga Kərsiti tanggərma, ˈya fal
kadakadarkur nyi.
13 Ənga nahyi tsu, lagu Kərsiti nga hyi ng-
gari ndər jiri, ndəshigu kəra mbəɗana hyi.
Ma ga hənggəri ba Hyal a sa nə hyi Mambəl
Cici kəra ji hər alkawala nyi abər ju nə hyi.
Mambəl Cici kə wu nggya mətsam nyi ar
hyi.
14 Mambəl Cici ngə sər zhu kəra cabiya
abər Hyal wu nda nə mən sər faˈa ki, kəl
pəcira Hyal wu nda bəliya nji nyi. Səˈyar kə
ɗa patəu aga shili ənga fal nə kadakadarkur
nyi.

Kədi Hyal Ənga Lə Usaku Nə Bulusu

15 Arya kau, ənggəra yi nggari ar kəra
mbərsar hyi wu Thlagə Yesu ənga yiwudzə
kəra ara hyi anə patər nji cici gə Hyal,
16 nayi piyari lə usaku anə Hyal arya hyi
mai, ar kalar pəci kəra yu kədi Hyal.
17 Kədi Hyal ɗa anə hyi ca ngə Hyal nə
Thlagər mən Yesu Kərsiti, Tada kəra ənga
kadakadarkur, ja nə hyi mambəl nə ha-
hangəkur ənga ja cabiya hyi Hyal aga hya
cakəri səni nyi.
18 Kədi Hyal ɗa tsu ca ngə tsu aga ja
nyabiya ɗəfuwa hyi ənga mbəmbəl aga hya
nggabiya sə ar kəra fər kər kəra nji ngga
hyi a shili a gwa, aga hya sənbiya gangəkura
kadakadarkur nə sər faˈa ki kəra nji fiya
anə nji cici gə Hyal.
19 Ənga tsu ya vər kədi Hyal anə hyi, aga
hya nggabiya madiya dəgalkura dənamar
Hyal kəra ara mən, namən njira hənggəri
ənga ja. Dənama kau, sə zəmə nga ja ənga
madiya dənama,
20 kəra Hyal hyaˈana Kərsiti sara vir tə
əni. Dənamar Hyal kə ngə nə nyi vir nggya
mənahəu ar tsi mazəma Hyal a dəməlmau.
21 A dəna ngə Kərsiti a vər səm təlkur
ar kəra təltəlˈyar, ənga mambəl təɗəmwa,
ənga mambəl dənama təlkur, ənga mambəl
dənama, ba ənga ar kəra kalar thləm kəra nji
ləri wu zaman əshina kau ənga zaman kəra
a vər shili.
22 Hyal a fiyari kalar sə əgyakiɗa təlkur nə
Kərsiti, ənga ji məliya nyi ji ɗa kər a dar kəra
kalar sau, aga ja ɗa sər akkəri anə daɓə dzə
njir nu.

23 Daɓə dzə njir nu kau, ca ngə dza Kərsiti
nga nyi. Wu daɓə dzə njir nu kau, Kərsiti a
nyabiyar dzau, ənggər kəra naja ənga kərnyi
a nyabiyari kalar sau.

2

Mbəɗau Wu Kərsiti

1 Dəɗəm nji tətə nga hyi ara sər məla hyi
kəra ɗəmwa'yu ənga bikər hyi 'yar.
2 Nahyi, hyi nggya wu bikə ɗəɗəməu, ar
pəcira hyu nu lagu nə njir duniya kau, ənga
hya vər nu shatan, təl mambəl ɗəmwa'yu.
Naja ngə mambəl kəra a vər məl thlər wu
ɗəfuwa njira nggəl ara ɓəlar səra Hyal wu na.
3 Abangə nga mən patə ɗəɗəməu, məna
vər nu səra dza mən wu yiwu nə bikə bikau,
ca ngə cimər mən ənga ɗəngar mən. Arya kə
nga mən ɗa njir hə huɗə ndzəndzə nə Hyal
ənggər kalar ndau.
4 Ama ara gangəkura təhuɗə nyi ənga yi-
wudzə nyi anə mən,
5 alaga ta, a ɗar mən nji tətau wu bikə
ta, ba ji məliya mən, mən ɗa ənga pi ənga
Kərsiti. Lagu mayiwakur nə Hyal nga hyi
uya mbəɗau.
6 Ənga ji hya'ana mən sara vir tau ənga
Kərsiti ba ənga ji nər mən vir nggya ənga
Kərsiti a dəməlmau arya Kərsiti Yesu.
7 Hyal məl abangau, aga ar pəci kə zəgəu,
ju cabiya nyi anə nji dəgalkura madiya
mayiwakur nə nyi kəra cabiya dzau anə
mən ar babal wu yiwukur nyi lagur Kərsiti
Yesu.
8 Ara lagur mayiwakur Hyal nga hyi uya
mbəɗau, lagur mbərsar hyi. Nahyi a'yi asən
hər dləva nyi mai, ama lə sə kurthlə ngau,
sara ara Hyal.
9 Mbəɗau a'yi səra nju uya lagur məl
sə mənahə ngə mai, agabangau, ndər sən
hwavi ar kəri a'yi tsu mai.
10 Arya namən səra Hyal həriya ngau. Ji
məliya mən mafəliyangə wu Kərsiti Yesu, aga
məna dumwa ənga məl sə mənahə kəra ji
fuwa wu lagu tsu kaɗəu aga məna məl.

Kərsiti A Daɓəyar Nji Patəu

11 Agabangau, ɗəngara mau ənggəra hyu
nggya ɗəɗəməu. Nahyi a'yi njir Yahudiya
lagur ya mai. Njir Yahudiya kəra wu ngga
kərnda, "njira nji thlana nda pəlzha", nanda
ngə njira vər ngga hyi, "njira gəra thla
pəlzha." Ama pəlzhar nda kəra nju məl ənga
tsi ngau, a'yi wu tsəkwar ɗəfuwa nda mai
ama a biyar kumər dzau.
12 Dəngara mau abər ɗəɗəm tətəkə nga hyi
ənga Kərsiti, nahyi njira a'yi njir Izirayila
mai, ənga məthləpi nga hyi anə alkawal
mbamba nə Hyal. Wu duniya kau, a'yi hyi
ənga fər kər mai, ba a'yi hyi ənga Hyal tsu
mai.
13 Ama kabangəkau, wu Kərsiti Yesu,
nahyi njira ɗəɗəm naɗəu, a hər hyir nji
ləhəu a shili, lagur mashi Kərsiti.
14 Ara Kərsiti ngə nggya jaməkurər mən,
naja ndəra daɓəya njir Yahudiya ənga njira
a'yi njir Yahudiya mai ndə ɗa culi nji
zəməu. Naja ngə dlana dawakur kəra
təkəbiya nda.
15 Ji lər dza ja aga ja dazhina dlaɗə nə
highiɓə Musa kəra nyinyau ənga sər ɓəla. Ji
məl abangau, aga ja daɓaga məliya culi nji
mafəliyangə zəməu wu kərnyi sara wu culi
nji pampam məthləu. Lagu kau, nga ji shili
ənga nggya jamə wu pama nda.
16 Ji məl abangə tsu wu dzə zəmə kau, aga
ja ɓasəwa nda gyapəu anə Hyal, lagur tə nyi
a dar wu dladlakau. Lagu kə nga ji həna
dawa kəra a'yi wu pama nda ɗəɗəməu.
17 Ji shili aga ja sa tətəlna ndəshigu nə
nggya jaməkur anə hyi, nahyi njira a'yi njir
Yahudiya mai, njira naɗə ara Hyal. Abangə
tsu a tətəlnar ja ndəshigu nə nggya jaməkur
anə njir Yahudiya, nanda njira ləhəu.
18 Ara lagu nyi nga mən gyapəu, nga
mən uya shili ara Tada lagu Mambəl Hyal
zəməu.
19 Agabangau, nahyi njira a'yi njir
Yahudiya mai, a'yi hyi ɓəra ɗa nji shishili
mai ənga tsu a'yi hyi ɓəra ɗa məthləpi mai.
Ama a ɗar hyi nji zəmə əkkə'yi nji cici nə
Hyal, ənga a ɗar hyi njir ki nyi.
20 Ki nyi kau, nji həriya ar vi fə hi hər nə
cama səsə'yar ənga nabi'yar. Tsəka hada nə
hər kau, Kərsiti Yesu ənga kərnyi ngau.
21 Naja ngə ndəra səɓiya hər kau ar vi
zəməu, ənga naja ngu nda məliya hər kau ja
hau, aga ja ɗa vi cici nə Thlagəu.
22 Ənga wu ja tsu nga nji həriya hyi daɓə
əkkə'yi njir Yahudiya, aga hya ɗa ki kəra
Hyal wu nggya a gwa lagu Mambəl nyi.

3

Thlər Nə Bulusu Anə Njira Aˈyi Njir Yahudiya Mai

1 Agabangau, nayi Bulusu, nayi ndəra nji
fuwa wu fursəna ara nu Kərsiti Yesu arya
hyi, nahyi njira aˈyi njir Yahudiya mai.
2 A hənggər yau, abər a nggar hyi ənggəra
Hyal wu lagu mayiwakur nyi nə ɗa thlər
kau nə dləwar hyi.
3 Najakə ngə sə ɗəɗəwa kəra canə ɗa kər
lagur mətakər, ənggər kəra yi tsəfəri anə hyi
ndər yiɗawu.
4 Ma ga jiganari, gu nggabiya səra yi səni,
səra aˈyi ɗəɗəwa ar kəra Kərsiti,
5 kəra aˈyi canə nyi kər anə njir zaman
zaman kəra tərabiya kə mai, ənggər kəra ji
canə nyi kər lagu Mambəl Hyal anə cama
səsə nyiˈyar ənga nabi nyiˈyar kəra cicau.
6 Najaka sə ɗəɗəwa ca ngə, abər, lagur
ndəshigu kə ngə njira aˈyi njir Yahudiya mai
wu uya sər faˈa ki ənga njir Yahudiya, ənga a
ɗar nda nji zəmə wu daɓə dzau, ba ənga ndu
sa səm alkawal dadaɓə kəra Hyal məliya wu
Kərsiti Yesu.
7 Yi ɗa mafa nə ndəshigu kau, lagur mayi-
wakur nə Hyal kəra yi dləwuri lagur məl
thlər dənama nyi.
8 Alaga kə nayi nga ndiya ənga kushu
wu pama patər nji cici nə Hyal, nji nə ɗa
najaka mayiwakur aga ya tətəlna ndəshigu
anə njira aˈyi njir Yahudiya mai. Ndəshigu
kau, ca ngə barka ɗəɗəwa kəra nji gəra sən
walbiya wu Kərsiti.
9 Nayi tsu ya cabiya anə kalar nji ar babal
lagu kəra ji pabəri nə məl sə ɗəɗəwa nyi, sə
kəra Hyal ɗəwana wu kərnyi fa gangə kəra
tərabiya kau, ndəra naja ngə məliya kalar
sau.
10 Dənga nyi ənga najaka mayiwakur
ca ngə, lagur daɓə dzə njir nu, nji a
cabiya gangəkura hahangəkur nə Hyal anə
mambəl mambəl kəra a vər səm təlkur ənga
dənama dənama təlkurˈyar kəra a dəməlmau.
11 Kə ɗarkər ənggər kəra Hyal mbiya
tsu kaɗəu, kəra ji nyabiya wu Kərsiti Yesu
Thlagər mən.
12 Wu ja ənga lagur mbərsa wu ja nga
mənu səni shili əgya Hyal ənga ɗəfu zəməu ba
gəra hivər.
13 Agabangau, yu kədi hyi, a sara dza hya
tə arya ɓwaɓwatə kəra yi a gwa arya hyi
mai, naja ngə kadakadarkur hyi.

Kədi Hyal Nə Bulusu Arya Njir Afisa

14 Arya kau, yu ɓəliya undi wu mwar
Dərmən,
15 naja ndəra patər njira a dəməlmau ənga
njira wu duniya biya sara wu ja.
16 Ya vər kədi nyi, abər sara wu gangəkur
kadakadarkur nyi aga ja nyabiya hyi ənga
dənama wu ɗəfuwa hyi lagu Mambəl nyi,
17 aga Kərsiti a nggya wu ɗəfuwa hyi lagur
mbərsa. Ba ənga yu kədiyau, aga hya ciya hi
wu yiwudzau,
18 aga hya uya dənama daɓə ənga patər
nji cici gə Hyal, aga hya nggabiya culi
dlaɓəkura yiwukur nə Kərsiti, ənga təgukura
nyi, ənga dzəgaməkura nyi a gya, ba ənga
dzəgaməkura nyi a də.
19 Ənga tsu yu ɓəra kədi Hyal aga hya
sən yiwukur nə Kərsiti kəra tərabiya a biya
banga patər sən sau, aga hya nyabiya dzau
wu nyinyikur nə Hyal.
20 Kadakadarkur a nggyari anə Hyalər
mən, ndəra dənama nyi a vər məl thlər wu
mən a ndiya səra mən wu kədiyau, ənga səra
mən wu ɗənga.
21 Kadakadarkur a nggyari anə nyi wu
daɓə dzə njir nu ənga wu Kərsiti Yesu, wu
zaman paməpamə patəu, baˈanuwa! Am-
ina.

4

Daɓər Kər Wu Daɓə Dzə Njir Nu

1 Agabangau, nayi ndəra wu fursəna arya
nu Thlagəu, yu kədi hyi aga hya nggya nə
nggyabiya kəra kyau ənga ngga kəra nji
ngga hyi.
2 Cumu hya nggya njira gəra hakər, ənga
nji shishiˈwu ɗəfu, ənga nji səsəˈu sau, ba
ənga njir səsəˈu kuvwar nda wu yiwudzau.
3 Hya nərdzau, aga hya səɓiya daɓər kərər
hyi kəra Mambəl nə hyi lagur nggya nə
jaməkur kəra dzəɓiya hyi.
4 Dzə zəməu ngau, ənga Mambəl zəməu,
ənggər kəra nji nggar hyi a shili wu fər kər
zəməu.
5 Thlagə zəməu ngau, ənga mbərsa zəməu,
ba ənga tsu baɓətizəma zəməu.

6 Hyal zəməu ngau, Diya kalar ndau,
ndəra ar kəra kalar ndau, lagu nji patəu,
ənga wu nji patəu.
7 Ama anə kalar ndə wu pama mən,
Kərsiti a nə nyi ri lə sə ləlau tsaˈa ənggər kəra
ji lari.
8 Ənggəra ndər Hyal nana,
“Ənggəra ji maˈyi a dar madzəgaməu,
ji faˈari njira nji mbari patə əkkəˈyi ja,
kə ji lər sə ləlau anə nji nyi.”
9 Mi ngə sə kə cabiya, “Ji maˈyi a də” ka? A
cabiyari abər tanggərma ji maˈyi a gyuˈyi!
10 Naja ndəra maˈyi a gyuˈyi ngə maˈyi ta
a dəməlmau, aga ja nyabiya kalar səra ji
məliya.
11 Naja ngə ləri sə lələ paməpamə anə nji.
Lə sə lələ alenyi nji, cama səsau, ənga alenyi
nji tsu, nabi, ənga alenyi nji tsu, tətəlna
ndər Hyal, ənga alenyi nji tsu, ɓəla nji ənga
maləmə.
12 Ji məl abangau, aga nji kə a daɓaga
pabəri nji cici nə Hyal, aga məl thlər nyi,
aga həbiya dza Kərsiti.
13 Nju dumwa ənga məl abangau, kəl məna
ɗa nji zəmə wu mbərsa, ənga nji zəmə wu
sənbiya Zər Hyal. Ba məna ɗa njira nəbiya
dzau, njira təkəri nggya nyinyau nə Kərsiti.
14 Nji məl abangə ara məna sara ɓəra
sha aga wazha yiɗiɗəu, alaga njira nju
tətəl ənga hangəkala nda, njira njir highiɓə
paməpamə wu shabiya hangəkala nda
ənggər səra məla majigwal, njira njir dabar
tsu ndu sən nggutana nda ba nda səmku
nda ənga fati.
15 Ar viya kau, kuji kə məna nana səra jiri
wu yiwukur. Lagur na jiri kə nga mənu hə
wu ja wu kalar sau, naja kəra ar viya kər
anə njir nu Kərsiti.
16 Sara ara ja ngə patər dzə daɓiya dzau,
ənga ji səɓiya nda lagur dləwa dzə nə
bəlatəu. Ba ji məliya nda ndə hau, ənga
həriya dzau wu yiwukur, ənggər kəra kalar
gashal gashal dzə a vər məl thlər nyi.

Nggyabiya Mafəliyangə Wu Kərsiti

17 Nggara mau, yu na anə hyi, ənga yu
cakər na anə hyi wu thləmər Thlagəu, tsu
hya ɓəra nggya ənggər njira gəra sən Hyal
mai, njira fuwa ɗəngar nda wu sə kurthləu.
18 Dəfuwa nda nyinyi nga nyi ənga
kuthləu, kəra kar nda ara sən nggabiya sə
Hyal. Arya ɓaɓalkura ɗəfuwa nda ənga arya
gəra sənkurər nda, ba nji təkəbiya nda ənga
pi kəra Hyal ngə wu lau.
19 Ara gəra səlikurər nda, ba ndə lər kərnda
anə səsukur, ba ɗa kəl kalar sə zhizhigər nga
ndu məl cumu.

20 Aˈyi culi səkə nga hyi highiɓəri ar kəra
Kərsiti mai.
21 A hənggər yi abər a nggar hyi sə ar kəra
ja, ənga a highiɓər hyir nji jiri ar kəra Yesu.
22 Səra nji highiɓər hyi ca ngə hya piyari
nggyabiya nə ndəndəkur kəra hyi a gwa
ɗəɗəməu, nggyabiya dididi kəra wu shili
ənga suna paməpamə kəra nggutana hyi.
23 A kyau, hya piyari Mambəl Hyal ja
shabiya ɗəngar hyi a ɗa mafəliyangəu.
24 Hya hari nggyabiya mafəliyangə kəra
Hyal məliya kəra a papa kərnyi, nggyabiya
kəra cabiya dzə wu nggya tsapəkur ənga
nggya cicikur.

25 Agabangau, hya piyari thla fati, hya
nggya njir thla jiri anə kuvwar nda, arya
namən, nji zəmə nga mən.
26 A sara huɗa hyi a ndzə ja fuwa hyu məl
bikə mai. A sara ndzə huɗər hyi a kar pəci
a gya təɗə mai.
27 A sara hya nə nyi lagu anə shatan mai.
28 Ndər həl ja sara dumwa ənga həl mai,
ama ja ɗa ndər məl thlər tsapəu ənga tsa ja.
Abangə nga ju sən uya səra ju dləwari njira
gəra ənga sau.

29 Ndər gəra kyau a sara biya sara wu
miya hyi mai, ama kəl ndər kəra wu daɓaga
məliya nji nda hau wu Kərsiti, tsaˈa ənggər
səra ndu yiwu. Lagu kə ngə ndər hyi wu ɗa
ənga dləwa dzau anə njira wu səhimi.
30 Ətsu a sara hya məliya huɗa Mambəl
Cici nə Hyal a ndzə mai, ara naja ngə
mətsam kəra cabiya abər nə Hyal nga hyi ar
pəcir bəlbiya dzau.
31 Kəl hya təkəbiya dzə ənga ɗa shishi,
ənga zaˈwu ɗəfu, ənga huɗə ndzəndzau, ənga
bwari, ənga ndza thləmə, ba ənga səɓə ndə
wu huɗəu.
32 Hya ɗa kuˈya anə kuvwar hyi, ənga hya
təhuɗə əgya kuvwar hyi, ənga hya təfəbiya
kuvwar hyi ənggər kəra Hyal təfəbiya hyi
lagur Kərsiti.

5

1 Ta hyi ɗa wazha kəra Hyal wu yiwu, kəl
hya fa'abiya hi culi nggyabiya nə Hyal.
2 Hya nggya nggyabiya nə yiwudzə
ənggər kəra Kərsiti cabiya mən yiwudzau,
kəl ta ji lər kərnyi arya mən, ar viya sə lələ
kəra kisu ənga saɗaka anə Hyal.
3 Ama wu pama hyi, nja sara nggari alaga
ənga əngwa abər nju məl səsukur, ənga kalar
culi sə zhizhigər, ənga suna mai, arya a'yi
kyau anə nji cici nə Hyal mai.
4 Abangə tsu ndər gəra səli, ənga ndər
hyahya, ənga ndər dzadza, a'yi a ki ənga hyi
mai. Ar viya kə hya dumwa ənga usaku anə
Hyal.
5 Ara pakatə hyu səni, abər ndər məl
səsukur, ənga ndər nggya zhizhigər, ənga
ndər toma, ndəra kakal nga ja ənga ndər nu
katəu, nanda a'yi wu uya fa'a ki ənga təlkur
Kərsiti ənga Hyal mai.
6 Vanyi ndə ja sara nggutana hyi ənga
ndər papatagə mai, arya culi nggyabiya kə
ngə huɗə ndzəndzə nə Hyal wu shili ar kəra
njira gəra ɓəlar ndər nyi.
7 Agabangau, hya sara daɓə kər ənga nda
mai.
8 Ara ɗəɗəm wu kuthlə nga hyi, ama
kabangəkau, a uyar hyi mbəmbəlkur lagur
Thlagəu. Nahyi, hya nggya ar viya nji
mbəmbəl.
9 Arya mbəmbəl kau, ngu shili ənga thlər
mənahəu, ənga nggya tsapəu, ənga nggya
jijiri.
10 Hya gal lagura hya daɓaga pina huɗa
Thlagə ari.
11 Hya təkəbiya dzau ənga thlər kuthlə
kəra gəra kətiya hyi, kuji hya məliya ja ɗa ar
babal.
12 Ara wu ɗa sə səsəli ma nja ndər ar kəra
səra ndu məl ar ɗəwa.
13 Ar pəcira nji dla ənga kalar sə wu mwar
mbəmbəl, kalar sə wu ɗa ar babal.
14 Arya mbəmbəl ngə wu məliya kalar sə
ja ɗa ar babal. Ca ngə səra ɗa ji na,
"Hya'ari wu ghanyi nagə ndəra wu ghanyi,
hya'ari sara vir tau,
ba Kərsiti a mbəlna mbəmbəl nyi a gyar
gau."
15 Agabangau, hya nggya ənga hangəkal
wu nggyabiyar hyi. Hya sara nggya ənggər
nji dza mai, ama hya ɗa nji hahangəu.
16 Hya məl thlər ənga kalar pəci kəra hyi
uya aga məl sə mənahəu, ara pəci kəra mən
a gwa kau, pəci ɗəmwa'yi ngau.
17 Agabangau, hya sara ɗa nji dza mai,
ama hya sənbiya sər yiwu huɗa Thlagəu.
18 Hya sara nyi ənga padlə mai, kəra wu
məliya hya ɗa njir cim məl yambaɗəkur.
Ama hya kyaga nyabiya dzə ənga Mambəl
Hyal.
19 Hya ndər wu pama hyi sara wu
Zabura, ənga hya na sara wu ləkakaɗə na,
ənga na mambəl mambəl. Hya dumwa ənga
na nə fal Thlagəu ənga ɗəfuwa hyi papatəu.
20 Ənga cumu hya lər usaku ar kəra kalar
sə anə Hyal Tada wu thləmər Yesu Kərsiti
Thlagər mən.
21 Hya lər kərhyi anə kuvwar hyi wu
lagur gənggər nyi səli anə Kərsiti.

Shili Ənga Mathləkə'yi

22 Nahyi mathləkə'yi kəra ənga shili, hya
lər kərhyi anə shilər hyi ənggər anə Thlagəu.
23 Ara sal ngə kəra mala nyi, ənggər kəra
Kərsiti ngə kəra daɓə dzə njir nu nyi. Naja
ənga kərnyi ngə ndər mbəɗa daɓə dzə njir
nu nyi kəra ca ngə dza ja.
24 Ənggər kəra daɓə dzə njir nu wu lər kər
anə Kərsiti, abangə tsu nahyi mathləkə'yi
hya lər kərhyi anə shilər hyi, wu kalar sau.
25 Nahyi shili, hya canə nyi yiwukur anə
mathləkə'yir hyi ənggər kəra Kərsiti canə
nyi anə daɓə dzə njir nu nyi. Ji ləri piya ja
ar viya ja,
26 aga nda ɗa nji cici anə Hyal lagur cina
nda ənga 'yimi lagur ndər Hyal.
27 Ji məliya abangə aga ar pəcira ju nda
lər daɓə dzə njir nu anə kərnyi, ndu ɗa
nji gumaguma kəra ji cina casəu, gəra diɗi
alaga hahashau, ama cici ənga gəra vazau
wu mwa nyi.
28 Abangə tsu, ngə shili, a ca yiwukur anə
mathləkə'yir nda, ənggər kəra ndu yiwu dza
nda. Kalar ndəra canə nyi yiwukur anə
mala nyi, kərnyi nga ju yiwu.
29 Ara ndər piyari shishir dza kərnyi a'yi
mai, ama ja pabəri dza ja ənga ja nə nyi sər
səm, ənggər kəra Kərsiti wu pabə dza daɓə
dzə njir nu nyi.
30 Ara namən ngə gashal gashal dza ja.
31 Ənggər kəra ja tsətsəfau, abər,

“Arya abangau, ndə sal wu piyari dənyi
ənga mənyi,
nda ɗa sə zəmə ənga mala nyi, nanda
məthlə ndu ɗa ar viya ndə zəməu.”
32 Səkə sə ɗəɗəwa ngə kəra dzadzau ara
nggabiya. Ama ya vər ndər, aga ya cabiya
səra wu pama Kərsiti ənga daɓə dzə njir nu
nyi.
33 Agabangau, kalar ndə sal, ja cabiya yi-
wukur anə mala nyi ənggər kəra ju yiwu
kərnyi, ənga kalar mala tsu, ja gənggər nyi
səli anə sal nyi.

6

Nggyabiya Wazha Ənga Njir Yar Nda

1 Wazha, ɓəlara mau ndər njir yar hyi
arya Thlagəu, arya sə tsatsa'a ngau.
2 Dlaɗə nə tanggərma kəra Hyal ləri daɓə
ənga alkawal, ca ngə, “Ga gənggər nyi səli
anə dəngau ənga məngau,
3 aga ja nə ngə nggya jaməu ənga fa gangə
wu duniya.”
4 Nahyi tada'yar, hya sara məliya huɗa
wazhar hyi ja ndzə mai, ama hya hər
nda lagur highiɓə ənga hwathlə nda wu
Thlagəu.

Nggyabiya Mafa'yar Ənga Thlagər Kir Nda

5 Nahyi mafa'yar, hya ɓəlari səra thlagər
kir hyi wu duniya na hya məl ənga gənggər
nda səli ba ənga hya həya nda kər. Hya məl
thlər anə nda ənga huɗə zəmə ənggər kəra
hya məl anə Kərsiti.
6 Hya məl səra ndu yiwu a'yi wu liya nda
waci mai, aga hya ɗa dlədləu wu mwar nda
mai, ama hya məl thlər ar viya mafa'yar nə
Kərsiti, ba hya məl sər yiwu huɗa Hyal sara
wu ɗəfwa hyi.
7 Hya məl thlər anə nda ənga ɗəfuwa hyi
papatəu, ənggər anə Thlagəu, ama a'yi anə
ndə mai.
8 Hya ɗəngari abər Thlagə ngu nda lə
akkəri anə kalar ndə arya sə mənahə kəra ji
məliya, tara naja mafa ənga alaga zər huɗa
ki.
9 Nahyi thlagər ki'yar, hya məl anə mafar
hyi abangə tsu wu kalar lagu. Hya sara
gərahə nda mai, arya hyu səni abər Thlagər
hyi zəmə nga nyi a dəməlmau, ənga naju ca
pampamkur mai.

Kar Pa Nə Hyal

10 Ndər nə kuɗiya, hya ɗa nənau wu
Thlagəu, lagur dəgalkur dənama nyi.
11 Hya har patər kar pa kəra Hyal nə hyi,
aga hya sən ta'yau, hya pana kalar dabar
kəra shatan wu shili əni.
12 Ara par mən a'yi ənga njira ənga kum
ənga mashi mai, ama ənga mambəl səm
təlkur nə ɗəmwa'yikur, ənga dənama təlkur,
ənga dənama nə kuthləu wu duniya, ba
ənga mambəl mambəl ɗəmwa'yi'yar kəra a
dəməlmau.
13 Agabangau, hya har patər kar nə par
hyi kəra Hyal nə hyi, aga kalar pəci kəra nə
ɗəmwa'yi shili, hyu sən ta'yau, aga ayukuɗa
pa kau, tsu hyi tata'yi piru.
14 Agabangau, hya ta'yi piru. Bəgə jirkur
ja ɗa sər mba sara hyi, hya mbiya sara
hyi əni ɓaɓalu. Bəgə tsapəkur ja ɗa ləgutə
liyangə kəra hyu hari aga par hyi.
15 Bəgə pabə dzə nə tətəlna ndəshigu nə
nggya jaməkur ja ɗa ɓiɓir har hyi.
16 Ayukuɗa kau, bəgə mbərsa ja ɗa ləgə
kəra hyu həri, aga hya tsiya u'u nə hafə sara
ara ndə ɗəmwa'yu.
17 Bəgə mbəɗau ja ɗa dara liyangə kəra
hyu hari. Ənga bəgə ndər Hyal, ja ɗa kat-
sakər anə hyi. Katsakər kau, Mambəl Hyal
ngə nə hyi.
18 Ənga hya kədi Hyal cumu wu dənama
nə Mambəl Hyal, ənga hya kədi culi pam-
paməu. Arya kau, hya dumwa ənga tsamə
lagu cumu wu capi, ma hyu kədi Hyal anə
nji cici gə Hyal patəu.
19 Nahyi tsu hya dumwa ənga kədi Hyal
anə ɗa, aga Hyal a fuwa ndər nyi wu miya
yau. Nayi tsu ya dzəgwa ndər anə nji gəra
ənga hivər aga ya daɓaga tətəlna sə ɗəɗəwa
nə ndəshigu.
20 Arya ndəshigu kau, nga yi ɗa cama
dəgəci kəra wu fursəna. Hya kədi Hyal anə
ɗa aga ya dumwa ənga tətəlna ndəshigu kə
gəra ənga hivər ənggər kəra ya kyaga məl.

Usa Dzə Nə Jomə Ndəl

21 Tikikusu, zamər mən kəra mənu yiwu,
mafa Thlagə kəra wu məl thlər nyi tsa'a
miya ɗəfu, wu nda nar hyi kalar sau, aga
hya sənbiya jaməkura yau, ənga səra yu məl.

22 Yu sə nyi a nda nə hyi aga najaka sau,
aga hya daɓaga sənbiya səra 'yi a gwa, ənga
aga ja tsətsəkur ɗəfuwa hyi.
23 Wazha ama, bəgə nggya ənga huɗə
pərtəu, ənga yiwu dzau, ba mbərsa sara
Hyal Tada ənga Thlagə Yesu Kərsiti, ja nggya
ənga hyi.
24 Bəgə mayiwakur ja nggya ənga patər
njira wu ca yiwukur, yiwukur gəra kuɗau,
anə Thlagər mən Yesu Kərsiti. Amina.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Anə njir Fəlipi

Usa Dzau

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu ənga Timathlawusu, mafa'yar nə Kərsiti Yesu, anə patər nji cici gə Hyal wu Kərsiti Yesu kəra wu Fəlipi, daɓə əkkə'yi njir təɗəmwa ənga njir məl thlər paməpamə anə daɓə dzə njir nu.

2 Bəgə mayiwakur ənga huɗə pərtəu sara ara Hyal Dərmən ənga Thlagə Yesu Kərsiti nda nggya ənga hyi.

Kədi Hyal Nə Bulusu Anə Njir Nu Yesu Wu Fəlipi

3 Ya vər lə usaku anə Hyal ar kalar pəci kəra yi ɗəngari ənga hyi.

4 Cimu, ənga huɗə pipida nga ya vər kədi Hyal ɗa anə hyi.

5 Ya vər lə usaku anə Hyal arya hyi ənggəra hyi daɓər kər ənga yau, wu lagur tətəlna ndəshigu mbari ar pəci nə tanggərma ba'anə kabangəkau.

6 A yi ənga papalkur kər abər naja kəra dzəguya thlər mənahə wu hyi kau, ju nda dumwa əni kəl ma ji nda nyabiya dzə ar pəcira Yesu Kərsiti wu nda sha shida.

7 Tsatsa'a nga nyi ya ɗənga ar kəra hyi ənggər kau, ta ɗa yu yiwu hyi gagaɗau, arya patəkura hyi a ɗar mən wu cir zəmə wu mayiwakur nə Hyal ənga yau, alaga ma yi wu fursəna, alaga ma ya vər hal ənga cabiya jirkura ndəshigu.

8 Hyal ngə sakida ɗa ənggəra ya vər cim aga ya lar hyi patəu ənga ca yiwukur nə Kərsiti Yesu.

9 Kədi Hyal ɗa ca ngə, bəgə yiwudzər hyi a dumwa ənga cakə gagaɗau wu sənbiya sə ar kəra Hyal ənga kalar nggabiya sə kəra a vu Hyal.

10 Kə wu nda dləwar hyi aga hya daɓaga walbiya səra ndiya ənga mənahəu, aga ar pəcira Kərsiti wu nda shili ju sa thləwa hyi cicau ənga gəra vazau.

11 Nahyi tsu, hyu ɗa nyinyau ənga nggya nə tsapəkur kəra nju uya lagur Yesu Kərsiti, kəra wu shili ənga kadakadarkur ba ənga fal anə Hyal.

Nggyabiya Bulusu Aga Kərsiti

12 Wazha ama, yu yiwu hya səni abər sə'yar kə ɗa ənga yi kau, ndə ɗa aga cakəri tətəlna ndəshigu.

13 Arya kau, a ɗari ar babal anə njir ɓəla pathla ənga nji patəu abər nggya ɗa wu fursəna, arya Kərsiti nga nyi.

14 Arya fursəna kəra yi a gwa kau, a məliyari badəgala wazha ama wu Thlagəu ɗa ənga tsətsəku ɗəfu aga tətəlna ndər Hyal gəra ənga hivər.

15 Jijiri, alenyi nji tsu nda vər tətəlna ndəshigu Kərsiti wu shishikur ənga maɗəkur, ama alenyi nji ənga ɗənga nə mənahəu.

16 Njira ənga ɗənga mənahə kau, ndu tətəlna ndər kə wu yiwukur, ara ndu sən abər nggya ɗa wu fursəna arya hal ar kəra ndəshigu ngau.

17 Alenyi nji ta tətəlna ndəshigu nə Kərsiti, wu yiwu kərnda, a'yi nə jijiri mai. Cimər nda ngau, aga ya ɓəra lar ɓwaɓwatə wu fursəna.

18 Ama ar viya mi nga ja? Sə mənahə kəra a gwa ca ngə, wu kalar lagu, tara lagu fafati, ənga tara lagu jijiri, ndəshigu nə Kərsiti a tətəlnakər. Arya kau nga yi ənga huɗə pipida.

Angəu, yu dumwa ənga huɗə pipida,

19 ara yu səni lagur kədi Hyalər hyi ənga dləwa dzə nə Mambəl Yesu Kərsiti, səra ɗarkər ənga yi kau, wu nda shili ənga sər mbəlbiya ɗa.

20 Yu cim ənga fər kər wu ɗəfuwa yau, ya sara fuwa kərɗa wu səli wu thlər Thlagəu, ama ya fiya nyi ɗəfu anə kərɗa gagaɗə kabangəkau, ənggər kəra cumu, aga Kərsiti ja uya kadakadarkur wu yau, alaga mbəmbəɗəkura yau ənga tətəkura yau.

21 Ara anə ɗa, mbəmbəɗəkura yau Kərsiti ngau, tətəkura yi tsu akkəri ngau.

22 Ama, ma ɗa tsa'a ya nggya mbəmbəɗau, a nggyari ya məl thlər kəra ənga dləwa dzau. Ama mani nga ya həbiya a gwa? Nayi a'yi a sən mai!

23 Ənga jijiri ɗənga ɗa a təkəbiyar dzə bwata məthləu. Səra yu yiwu ca ngə ya sha a ndəgya Kərsiti aga 'ya nda nggya ənga ja, kəra ca nga ndiya ənga mənahəu.

24 Ama a ki ya nggya mbəmbəɗau, ara ca
nga ndiya anə hyi.
25 Ara a yi əngа papalkur kər abər yu
nggya əkkəˈyi hyi papatəu aga hya cakər
hau əngа huɗə pipida wu mbərsar hyi.
26 Agabangau, ma yi ɓəra sha shila ara
hyi, hyu sa uya sər ɓwadzə wu Kərsiti Yesu
lagu səra ja vər məl wu yau.
27 Alaga mi ngə səra ɗa, taˈyi hya
nggya tsatsaˈa əngа səra wu shili əngа
kadakadarkur anə ndəshigu Kərsiti. Aga-
bangau, alaga yi shili əngа kərɗa aga ya
sa lar hyi, əngа alaga yi nggari cama ar
kəra hyi, taˈyi ja ɗa abər a ciyar hyi dzə wu
mambəl zəməu, əngа məl thlər hyi arviya
ndə zəməu arya mbərsa wu ndəshigu.
28 A sara hya hivər ara njir ɗa shishir hyi
mai. Nggya gəra hivər hyi a cabiyari abər
nju nda sana nda, ama anə hyi mbəɗə ngau
sara ara Hyal.
29 Ara mayiwakur kəra nji nə hyi arya
Kərsiti, aˈyi aga mbərsa waci wu ja mai, ama
aga hya nda lar ɓwaɓwatə arya ja,
30 ta ɗa hya vər sa ɓwaɓwatə ənggər kəra
yi tərabiya a gwa, kəra baˈanə əshina tsu yi a
gwa.

2

Highiɓə Həya Kər Culi Nə Kərsiti

1 Ta ɗa aˈyi hyi əngа vanyi tsətsəku ɗəfu
arya daɓər kər kəra aˈyi ara hyi wu Kərsiti,
ta ɗa səsəkuya dzə aˈyi ara hyi wu yiwukur
nyi, ta ɗa daɓə dzau aˈyi ara hyi nə mambəl,
ta ɗa yiwukur əngа təhuɗə aˈyi nyinyau wu
ɗəfuwa hyi,
2 taˈyi hya məliya caguli ɗa a nyabiya
dzau lagur nggya wu ɗənga zəməu, əngа hya
cabiya yiwukur anə kuvwar hyi, əngа hya
ɗa wu mambəl zəməu əngа cim zəməu.
3 A sara hya məl sə wu yiwu kərhyi əngа
hakəra hyi mai. Ama, hya tina kəra hyi, hya
tsamə kuvwar hyi adabanga hyi.
4 A sara hya tsamə kərhyi əngа yiwu huɗa
kərhyi wacu mai, ama tsu, hya tsamə yiwu
huɗa kuvwar hyi.
5 Taˈyi hangəkala hyi a ɗa ənggər nə kərsiti
Yesu:
6 Naja kəra Hyal nga ja,
ama na ji hər kərnyi kakal əngа Hyal
səra ja kyaga səɓiya ɓaɓal mai,
7 ama kə ji hər kərnyi arya vanyi sə mai,
kə ji həri nggyabiya mafa,
nji yabiya nyi apapa ndau.
8 Ənggəra ji shili wu dzau ənggər ndau,
ba ji tina kərnyi
kə ji ɓəlar ndər baˈanə tau,
tə kəra ar wu dladlakau.
9 Agabangau ba Hyal fiya nyi a dar vira
ndiya əngа dəgal gagaɗau,
ji dzəgwa nə nyi thləmə kəra ndiya
kalar thləmə,
10 abər ar nggar thləmər Yesu, kalar ndə wu
nda ɓəliya undi a gyu huɗə nyi,
undi kəra a dəməlmau əngа undi kəra
a gyu ˈyi, ba undi kəra a gyu ndəla
ˈyiˈyi,
11 kalar miya tsu, ja nana abər Yesu Kərsiti
Thlagə ngau,
aga lə kadakadarkur anə Hyal Tada.

Hya Məl Ənggər Shashilga Wu Duniya

12 Agabangau, bazhir ˈwa ɗa ˈyar, ənggər
kəra hya vər ɓəlar ndər ɗa cumu, ma aˈyi
yi əkkəˈyi hyi, taˈyi hya dumwa əngа məl
a ndiya ta alaga ma yi shəwangəu. Hya
dumwa əngа məl thlər əngа hivər Hyal ba
əngа tsədzau aga hya nyabiya sə ar kəra
mbəɗər hyi.
13 Ara Hyal nga vər məl thlər nyi wu
ɗəfuwa hyi, aga yiwu nə ɗəfuwa hyi əngа məl
thlərər hyi ja ɗa sə mənahəu nə pina huɗa
ja.
14 Kalar səra hya məl, a sara hya məl əngа
ngunguni alaga əngа kəpal mai,
15 aga hya ɗa njira gəra əngа vazau, əngа
nji cicau, wazha Hyal kəra gəra əngа ng-
gyabiya dididi wu zaman məməlam kau.
Zaman kau, hya vər mbəl a gwa ənggər
shashilga a ndu duniya,
16 ma hyi səɓiya ndər nə pi ɓaɓalu. Hya
məl abangau, aga ya uya sər ɓwadzau
ar pəcir shili Kərsiti, aga thlər ɗa ta, əngа
pərapəra ɗa ta, aˈyi a ɗa sə kurthlə mai.
17 Ama alaga ma ji mbari abər nji wu sən
hər ɗa aga sər hə saɗaka, kə nji pənggər ɗa
a gya gəra saɗaka thlərər hyi əngа mbərsar
hyi, aˈyi yi əngа caguli ba huɗə pipida
gagaɗau əngа hyi patəu.
18 Abangə tsu, hya ɗa əngа caguli ba huɗə
pipida əngа yau.

Timathlawusu ənga Ipafəraditusu

19 A'yi yi ənga fər kər wu Thlagə Yesu aga
ya səwa hyi Timathlawusu kajangəkau, aga
ya ɗa ənga fə ɗəfu ma yi nggar sə ar kəra hyi.
20 Nayi sayi uya ndə ənggər naja kəra
cabiya hyi yiwu dəngwadəngwa mai.
21 Arya patə nda səra huɗa nda vər yiwu
nga ndu məl, a'yi nə Yesu Kərsiti ngə mai.
22 Ama a sənər hyi ənggəra Timathlawusu
cabiya ndəkura ja, hyu səni ənggəra 'yi məl
thlər ənga ja ənggər zər ənga dənyi wu thlər
ndəshigu kau.
23 Naja nga ya vər ɗənga ya səwa hyi nyi,
ma yi lari kalar sə a ma'yiri tsatsa'a ənga
yau.
24 Hənggər ɗa wu Thlagəu, abər wu nda
səkar mai, yu shili ənga kərɗa.
25 Ama a mbari kəl ya ɓəra səwa hyi
Ipafəraditusu, zamə ɗa, bazhi məl thlər ɗa,
bazhi par thlər ɗa, ndəra tsu cama ngau,
ndəra hyi səwa aga ja sa dləwa ɗa.
26 Pakatəu, ju cim aga ja lar hyi patəu,
ənga ja vər ɗənga hyi gagaɗau ara hyi nggari
abər ji ɗa gəra ngga.
27 Pakatəu, a ɗar ja gəra ngga, ləhə a miya
tau. Ama kə Hyal təhuɗə əgya ja, a'yi kəl
na ja waci mai, ama ba nayau, a sara huɗə
ndzəndzə ɗa, a ɗa gagaɗau.
28 Agabangau, cim ɗa ya ɓəra səwa hyi nyi,
aga ma hyi ɓəra lari nyi, hyu ɗa ənga caguli,
nayi tsu ɗənga sə ɗa wu gənna dzau.
29 Agabangau, hya dləwur nyi ənga caguli
wu Thlagəu. Hya gənggər nyi səli anə culi
nji ənggər kau.
30 Arya ji ɗa citə a miya tau ara thlər
Kərsiti. Ji lər piya ja aga dləwa ɗa, dləwa dzə
kəra hyi gəra sən məliya ɗa.

3

Tsapəkur Nə Jijiri

1 Joməya nyi wazha ama, hya nggya ənga
huɗə pipida wu Thlagəu. Tsəfə sə kau,
a'yi ɓəra ɗa sə ɓilaɓila anə ɗa ya tsəfər hyi
najaka sə mai, ama aga ja kətiya hyi nga
nyi.
2 Hya hangəkal ənga hya'yar kau, njir məl
sə ɗəmwa'yi'yar kau, njir thla cicir dza nji
abər ndu thla pəlzha kau.
3 Ara namən ngə pəlzha thlathla nə jiri,
namən kəra a vər dləvə Hyal lagu Mambəl
Hyal, njira ənga kadakadarkur wu Kərsiti
Yesu, namən njira gəra fər kər ənga dənama
ndəndəkur.
4 Alaga kau, a'yi yi ənga patər səra ndə a
kyaga fər kər ni wu ndəkur.
Ma ndə a'yi wu nggani abər sər fər kər nyi
a'yi wu ndəkur, yu ndiya nda nyi naɗəu.
5 Ar pəcir ya ɗa pida cisu nga nji thlana
ɗa pəlzha, ndər Izirayila nga yau, sara wu
culi gə Benjamenu, ndər Ibrani, Ibrani kəra
gəra mida, ma aga lagur nu dlaɗau, ndər
Farisi nga yau.
6 Ma aga nə kwakwaɗəkur mashi nə thlər
nu dlaɗau, a lər yi ɓwaɓwatə anə daɓə dzə
njir nu, ma aga tsapəkur nə lagu dlaɗau, sər
vazə ɗa a'yi mai.
7 Ama patər səra tsa'a aga ɗa sər akkəri
anə ɗa, kabangəkau a ɗari sə dididī anə ɗa,
arya Kərsiti.
8 A'yi najakə waci mai, ama kalar sə
a ɗari sə dididī anə ɗa, arya madiya
gangəkura sənbiya Kərsiti Yesu Thlagə gə ɗa,
ndəra arya ja nga yi tini kalar sau. Arya
yi fiya kalar sə ənggər sə ar dzəgau, aga ya
daɓaga uya Kərsiti,
9 ənga aga ya ɗa wu ja. Yi məl aban-
gau, aga ya uya tsapəkur nə Hyal kəra nju
uya lagur mbərsa, mbərsa wu Kərsiti, a'yi
tsapəkur kəra nju uya lagur nu dlaɗə mai.
10 Yu yiwu ya sən Kərsiti ənga dənama nə
hya'ari nyi sara vir tau, ənga daɓər dzau wu
sa ɓwaɓwatə nyi, aga ya ɗa ənggər naja wu
tə nyi.
11 Aga alaga abari ya jigəwa dzau wu njir
hya'ari sara vir tau.

Nərdzau Aga Dumwa

12 A'yi cabiya abər a ɗar yi kalar səra ya
kyaga ɗa aga nyi mai, alaga abər a nyabiyar
yi dzə cicipə mai. Ama sə pathlə kəra ya
vər məl, ca ngə, yu nərdzau, yu jahə kərɗa
a ndumwa aga ya səɓiya səra Kərsiti Yesu
mbar ɗa aga nyi.
13 Wazha ama, a'yi yi lar kərɗa abər a
səɓiyar yi nəɗa mai. Ama sə pathlə kəra
ya vər məl, ca ngə ya fari ənga səra tərabiya
patəu, aga ya nərdzau aga ya uya səra a
dumwa.
14 Yi cakəri nərdzau a dumwa, a da dləwu
akkəri nə səmku təlkur, akkəri kəra Hyal

ngga ɗa aga nyi, akkəri kəra a dəməlmau lagu Kərsiti Yesu.

15 Ta'yi patəkura mən kəra nənau wu mambəl, məna kyaga ɗa ənga ɗəngabiya sə abangau. Ma ndaliya hyi a'yi ənga nggabiya sə paməu, ta'yi Hyal a cabiya hyi səra tsa'a ar babal.
16 Sə dəgal kəra a'yi, ca ngə, ta'yi məna dumwa ənga məl səra mən highiɓəri.

17 Wazha ama, hya daɓiya dzə əkkə'yi nji aga hya fa'abiya hiya nggyabiya ɗa, ənga hya tsamə ənga hangəkal njira vər nu nggyabiya kəra 'yi highiɓər hyi.
18 Ənggər kəra yi wuraga na anə hyi ɗəɗəməu, yu ɓəra nar hyi wayu ənga sələm, nji gangə a vər dawa nə wu dladlakə nə Kərsiti.
19 Kuɗiyar nggyabiyar nda ca ngə tə nə dəngwadəngwa. Hyalər nda tsu, ca ngə sər gu ta nda. Kadakadarkur nda, ca ngə məl sə səsəli. Dəngar nda patəu, ar kəra sər duniya.
20 Ama namən, njir təlkur Hyal nga mən. Namən wu vəvər nga məna vər səkə ndər Mbəɗau sara dəməlmau, naja ngə Thlagər mən Yesu Kərsiti.
21 Naja ndəra ənga dənama nə sən hər kalar sau, a shili əgya kiɗa dənama nyi. Ənga dənama nyi tsu, ju nda shabiya dza mən kəra tətəwa kau, aga ja ɗa ənggər dza ja kəra ənga kadakadarkur.

4

1 Agabangau, zamə ɗa 'yar, nahyi kəra yu yiwu, a'yi hyi wu ɗəfuwa yau cumu, nahyi ngə caguli ɗa ənga dara təlkur kəra yu nda uya nə akkəri thlər ɗa, ya vər kədi hyi aga hya ciya dzə wu Thlagəu, nahyi bazhir 'wa ɗa 'yar.

Highiɓau Ar Kəra Nggya Jaməu

2 Ya vər təɗə himiya Iwudiya ənga Sintiki, aga nda gwabiya dzau ara nji gə Thlagəu nga nda.
3 Nagə tsu, ndər məl thlər ɗa nə jijiri, ya vər kədi ngau aga ga dləwar mathləkə'yi kau, ara a sar nda ɓwaɓwatə ənga yau a vər tətəlna ndəshigu, ba Kəlemetu tsu ənga alenyi bazhi thlər ɗa 'yar, nanda kəra thləmər nda tsətsəfə a wu Ləkakaɗə nə pi.
4 Hya nggya ənga caguli wu Thlagəu cumu. Ya ɓəra zhabiya nar hyi, hya nggya ənga caguli.
5 Bəgə munyar hyi a cabiya dzau anə kalar ndau. Hya sənbiya abər shilir Thlagəu a ɗari ləhəu.
6 A sara hya ɓila kərhyi arya kalar sə mai, ama hya nar nyi kalar sau anə Hyal lagur kədi Hyal ənga kədi nə ɓwakər ənga lə usaku.
7 Lagu kau ngə Hyal wu nda nə hyi huɗə pərtəu kəra ndiya kalar nggabiya sau, ənga ju nda ɓəlar ɗəfuwa hyi ənga ɗəngar hyi wu Kərsiti Yesu.
8 Jomə ndəla nyi patəu, wazha ama, kalar səra jijiri, ənga kalar səra nja hakəra nyi, ənga kalar səra tsapəu, ənga kalar səra cicau, ənga kalar səra wu shili ənga yiwudzau, ənga kalar səra nja cicimau, ənga kalar səra ndiya ənga mənahəu, alaga kalar səra dlədləvau, hya ɗəngabiya sə ar kəra nda patəu.
9 Hya məl thlər ənga kalar səra hyi highiɓəri, ənga səra hyi dləwuri, ənga kalar səra hyi nggari ara yau, ənga tsu kalar səra hyi lari ara yau, aga Hyal kəra nə hyi huɗə pərtəu ja nggya ənga hyi.

Lər Usaku Anə Njir Nu Nə Fəlipi

10 Nayi ənga caguli gagaɗau wu Thlagəu ara a ɓəra hya'abiyar hyi yiwu ɗa wu ɗəfuwa hyi. Pakatə a sənər yau abər hya vər yiwu ɗa, ama nahyi uya lagu kəra hya sən cabiya ɗa mai.
11 A'yi ara ghar sə kəra yi a gwa nga ya vər na abangə kə mai, arya a highiɓər yi nggya nə fiya ɗəfu anə kərɗa wu kalar nggyabiya kəra yi a gwa.
12 A sənər yau ənga nggyabiya nə ghar sau, ənga a sənər yau ənga nggyabiya ndər sə ɗa a'yi. A highiɓər yi ənggəra ya sən fiya ɗəfu anə kərɗa wu kalar pəci, alaga ya vər səm ənga alaga yi ənga wuɓau, alaga sə a'yi ənga sə a'yi mai.
13 A sən məliya yi kalar sau lagu nyi ndəra nə ɗa dənama.
14 Alaga abangau, a məliyar hyi mənahəu ənggəra hyi dləwar ɗa wu pəcira yu ɓwaɓwatəu.
15 Nahyi njir Fəlipi a sənər hyi, ar pəcira yi dzəguya thlər nə ndəshigu kau, daɓə dzə njir nu a'yi alaga pathləu kəra daɓər kər ənga

yau lagur lə sau ənga dləwu mai, kəl nahyi wacu ar pəcira yi piyari Masidoniya.
16 Ar pəcira yi wu Tasalonika, a nyir hyi ənga sə sər dləwa dzau anə ɗa ar kər ar kər.
17 A sara hya nggani abər lə sə ləlau nga ya vər kədiyau ara hyi mai, ama lagur uya barka nga ya vər pahə anə hyi.
18 A kina ɗar nji ki sau kəra nja kyaga kina ɗa patəu, a ndiya səra nja kyaga ki ɗa. A dləwuri yi kalar səra yu yiwu, ta ɗa a dləwur yi lə sə kəra hyi səwa Ipafəraditusu əni. Lər sə lələ kau, lə sə ɗəɗəzə kisə ngau, saɗaka kəra Hyal wu yiwu kəra wu pina huɗa ja.
19 Hyal ɗa tsu, ju nda nə hyi kalar səra hyu ghari, sara wu gangəkura kadakadarkur bərba nyi wu Kərsiti Yesu.
20 Bəgə kadakadarkur anə Hyalər mən ənga anə Dərmən a nggya baˈanuwa. Amina.

Usa Dzə Nə Jomə Ndəl

21 Hya usar mən patər nji cici gə Hyal kəra wu Kərsiti Yesu. Wazha ama kəra ˈya əkkəˈyi nda, nda vər usa hyi.
22 Patə nji cici gə Hyal nda vər usa hyi, nji cici nə ki Kayisaru nga ndiya ənga usa hyi.
23 Bəgə mayiwakur nə Thlagər mən Yesu Kərsiti a nggya ənga mambələr hyi. Amina.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Anə Njir Kolosi

Usa Dzau Sara Ara Bulusu

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu cama
səsə nə Kərsiti Yesu lagur yiwur huɗa Hyal,
ənga sara ara zamər mən Timathlawusu,
2 a nda nə wazha ama kəra cicau ənga
njir məl thlər tsa'a miya ɗəfu wu Kərsiti wu
Kolosi. Bəgə mayiwakur ənga huɗə pərtəu
sara ara Hyal Dərmən anə hyi.

Lə Usaku Ənga Kədi Hyal Bulusu

3 Cumu 'yu lə usaku anə Hyal, Dəya
Thlagər mən Yesu Kərsiti, ar pəcira 'yu kədi
Hyal arya hyi.
4 Ara a nggar 'ya ənggəra hyi mbərsa wu
Kərsiti Yesu ba ənggəra hyu ca yiwukur anə
patər nji cici gə Hyal.
5 Səra ɗa hyi məl abangau, ca ngə arya fər
kərər hyi ənga səra Hyal fiya hyi a dəməlmau.
Fər kərər hyi kə shili ar pəcira hyi nggari
ndər jiri, sara wu ndəshigu kau.
6 Ndəshigu kau, wu dumwa ənga ya nggya
mənahəu wu nggyabiya nji, ənga ju cakə
tətəlnakər a ndu huɗa duniya. Ju nda ɗa
ənggər kəra ji məliya wu ɗəfuwa hyi ar pəci
kəra hyi nggari ndəshigu mayiwakur nə
Hyal ba hyi nggabiya jirkura nyi.
7 Hyi highiɓəri jirkura nyi sara ara
Ipafərasu, bazhir 'ya wu məl thlər kau, kəra
'yi cabiya nyi yiwukur, naja kəra a vər məl
thlər Kərsiti kau, tsa'a miya ɗəfuwa ja ar viya
'ya.
8 Naja ndəra nar 'ya ar kəra culi yiwukur
kəra a'yi ara hyi wu Mambəl.
9 Ca ngə səra ɗa, ar pəcira 'yi nggar ndər
kau, na'yi saya ta'yi ənga kədi Hyal arya hyi
mai, 'yu kədi Hyal aga ja nə hyi səni yiwu
huɗa ja, lagur hahangəkur nə Mambəl ənga
nggabiya sə nə Mambəl patəu.
10 Lagu kə ngə ɓər hyi wu nda ɗa ɓə tsa'a
aga Thlagəu, ənga hyu ɗa njir pina huɗa
ja wu kalar lagu, ənga hyu ɗa njir məl ng-
gyabiya mənahəu, wu kalar thlər kəra hyu
məl, ənga tsu hyu cakə wu sənbiya Hyal.
11 Bəgə Hyal ja cakər hyi dənama patə
sara wu dənama nə kadakadarkur nyi aga
hya uya ɗəfu nə səsə'u sə ənga mba ɗəfu ba
caguli wu kalar sau.
12 Nahyi tsu hya dumwa ənga lə usaku
anə Tada, ndəra nə mən dənama nə uya
sər fa'a ki nə nji cici gə Hyal wu təlkur nə
mbəmbəl.
13 Ara a mbəlbiyar mənər ja sara wu
dənama nə kuthləu, a shili wu təlkur nə Zər
'wa nyi.
14 Kəra lagu nyi nga mən uya bəlbiya dzau
ənga təfəbiya bikər mən.

Yesu Kərsiti Nga Ndiya Kalar sau

15 Kərsiti ngə ndəra pabiya Hyal, Hyal
kəra nji gəra sən lari ənga li, naja ngə yarma
ar kəra kalar səra Hyal məliya.
16 Ara lagu nyi nga nji məliya kalar sau,
sə kəra a dəməlmau ənga sə kəra a gyu 'yi,
sə kəra li wu lari ənga sə kəra li gəra lari,
təltəl'yar ənga njir dənama ənga njir nabiya
ka məlna. Kalar sə kəra nji məliya, nji məliya
nda anə nyi ənga lagu nyi.
17 Kərsiti nga dumwar kalar sau, lagu nyi
tsu ngə kalar sə kəra nji məliya səɓiya dzau.
18 Naja ngə ar viya kər nə dzau, ca ngə
daɓə dzə njir nu. Naja ngə dzəgwar kalar
sau, ənga naja ngə tanggərma ndəra hya'ari
sara vir tau, aga ja ɗa sə tanggərma wu
kalar sau.
19 Ara huɗa Hyal pipida gagaɗau, nga ji
nyabiya Hyalkur nyi wu ja.
20 Lagu nyi nga ji ɓasəwa kalar sə anə
kərnyi. Lagur pə mashi nyi a dar wu dlad-
lakau nga ji məliya nggya jaməu, wu pama
ja ənga sə kəra nji məliya kəra a dəməlmau
ənga kəra a gyu 'yi.
21 Ɗəɗəm naɗə ngə pama hyi ənga Hyal,
ənga tsu dawa nga hyi ənga ja, lagur ɗəngar
hyi ənga sər məla hyi.
22 Ama kabangəkau, Hyal a ɓasəwa hyi ri
lagur tər Kərsiti wu kum ənga mashi. Ji məl
abangə aga ja shili ənga hyi a shili wu mwa
nyi, ba ji dzəgwa lər hyi cici gəra ənga diɗi
ənga gəra vazau anə kər nyi.
23 Kəl hya dumwa wu mbərsar hyi ənga
hya ta'yi pir wu jirkur, gəra kənggəɗau wu
fər kər, kəra hyi dləwuri sara wu ndəshigu.
Najaka ndəshigu kəra hyi nggari, ca nga
nji tətəlna a ndu duniya papatəu, kəra nayi
Bulusu ngə Hyal məliya ndər məl thlər kau.

Thlər Nə Bulusu Anə Daɓə Dzə Njir Nu

24 Kabangəkau, wu caguli nga yau,
arya ɓwaɓwatə kəra ya vər sa arya hyi.
Lagur najaka ɓwaɓwatə nga yu nyabiya
ɓwaɓwatə kəra Kərsiti sa arya dza ja, kəra
ca ngə daɓə dzə njir nu.
25 Hyal a nə ɗa ri dənama yi ɗa ndər məl
thlər anə daɓə dzə njir nu lagur tətəlna
ndəshigu nyinyau anə hyi.
26 Najaka cama kəra ya vər tətəlna anə
hyi kau, sə ngə kəra ɗəɗəwa, kəra Hyal
ɗəwana anə njir zaman kəra tərabiya, ama
kabangəkau, a cabiyar nyir ja anə nji cici gə
Hyal.
27 Anə nda ngə Hyal caɗəbiya aga ja
məliya nda səni bərbakur nə kadakadarkur
nə sə kəra ɗəɗəwa wu pama njira a'yi njir
Yahudiya mai, abər Kərsiti wu hyi ca ngə fər
kər nə kadakadarkur.
28 'Yu tətəlna cama ar kəra Kərsiti ənga 'yu
kughiya ənga highiɓər nyi anə kalar ndau,
ənga patər hahangəkur 'ya, aga 'ya ləri kalar
ndər nu cicipəu wu Kərsiti.
29 Ca ngə səra ɗa yu nərdzə ənga patər
dənama nyi kəra ji nə ɗa kəra wu məl thlər
wu yau.

2

1 Yu yiwu hya səni ənggəra yi nərdzə arya
hyi ənga arya njira wu Lawudekiya, ənga
arya njira gəra saya lar ɗa.
2 Cim ɗa, ca ngə yiwudzə ja daɓər nda
ənga nda uya tsətsəkudzə wu ɗəfuwa nda aga
nda uya bərba nə nggabiya sə gagaɗau, lagu
kə nga ndu uya sənbiya sə ɗəɗəwa nə Hyal,
kəra ca ngə Kərsiti ənga kərnyi,
3 ndəra wu ja ngə patər kadakadar ha-
hangəkur ənga nggabiya sə ɗəwanakər.
4 Yu na sə'yar kə anə hyi a sara vanyi ndə
a nggutana hyi ənga ndər səkwa vi.
5 Alaga kə a'yi yi ənga hyi li ənga li mai,
ama a'yi yi ənga hyi wu mambəl. A'yi yi
ənga huɗə pipida ənggəra yi nggari nggyabi-
yar hyi ənga ta'yir hyi wu mbərsa wu Kərsiti.

Nu Kərsiti A Shiliri Ənga Nggyabiya Mafəliyangəu

6 Ta ɗa a dləwuri hyi Yesu Kərsiti ar viya
Thlagər hyi, kəl hya dumwa ənga nggyar
hyi wu ja.
7 Hya ciya dzau ənga hya həriya kərhyi wu
ja, hya ɗa nənau wu mbərsar hyi kəra nji
highiɓər hyi ənga hya nyabiya dzə wu lə
usaku gagaɗau.
8 Hya nggya ənga hangəkal, hya sara pi-
yari nja nggutana hyi lagur kəpal kəra gəra
kər mai, kəra wu shili lagur sən sə njir
duniya ənga dənama nə mambəl nə duniya,
ama a'yi sara ara Kərsiti mai.
9 Ara wu Kərsiti ngə patər Hyalkur nə
Hyal nggya wu dzə nə ndəkur nyi.
10 Agabangə nga nji nə hyi aga hya
nyabiya dzau wu ja, naja kəra a vər səm
təlkur ar kəra njir dənama ənga njir səm
təlkur.
11 Wu ja nga nji thlana hyi pəlzha,
ama a'yi culi pəlzha kəra nju thla ənga tsi
mai, ama pəlzha kəra Kərsiti ənga kərnyi
ngə məliya, lagur thlathlana nggyabiya
ndəndəkur wu hyi.
12 Ar pəcira nji məliya hyi baɓətizəma, nji
haɗəna hyi daɓə ənga Kərsiti ənga hyi hya'ari
daɓə ənga ja, lagur mbərsar hyi wu dənama
nə Hyal ndəra hya'ana Kərsiti sara vir tau.
13 Ɗəɗəm tətə nga hyi wu bikər hyi,
ənga gəra təkəbiya dzər hyi ənga nggyabiya
bikau, ama kə Hyal məliya hyi, hyi ɗa ənga
pi daɓə ənga Kərsiti ara a təfəbiya mənər ja
bikər mən patəu.
14 Ji məliya abangau, lagur kəkəɗəna sə
tsətsəfə kəra nji tsəfəya aga sakida ar kəra
mən abər a ɓəlnar mən dlaɗau. Kə ji həna
sə tsətsəfa nyi naɗəu, ba ji dlakəya ar wu
dladlakau.
15 Kə ji mbəliya kar pa nə dənama'yar ənga
njir səm təlkur nə mambəl 'yar. Kə ji fuwa
nda wu səli ar babal ar pəcira ji səmku təlkur
ar kəra nda a dar wu dladlakau.
16 Agabangau, hya sara piyari ndə ja
məliya hyi numa ar kəra səra hyu səm alaga
səra hyu sa mai. Abangə tsu, hya sara
piyari ndə ja məliya hyi numa lagur ɓəla
mini, ənga Hya Mafəliyangə ənga ɓəla pəcir
Ɓəlsar nə sugu.
17 Ara sə'yar kə patə shangguɗa səra a vər
shili ngau. Kərsiti nga kərnyi ngə jirkura
nyi.
18 A sara hya piyari kalar ndər həya
kər nə fati ənga ndər dləvə waladi a ɗiya
hyi mai, aga nda kar hyi ara səm təlkur

mai. Culi nji kau, wu ndər gangə ar kəra mətakər kəra ndu lari, ənga nggyabiyar nda nə bikau wu məliya nda, ndu ɗa njir hakər gagaɗau.
19 Culi ndə kau, aˈyi dləɓər kərnyi ənga
Kərsiti mai, ndəra naja ngə kər nə dzau.
Naja ngə ndəra səɓiya patər daɓə dzə njir
nu, kəra ca ngə dza ja, kəra dlədləɓər mən
ənga ja lagur mədəla ja ənga bəlata ja, aga
məna hau ənggəra Hyal wu yiwu məna hau.
20 Ta ɗa a tər hyi daɓə ənga Kərsiti, ənga a
təkəbiya hyir ja sara wu dənama nə duniya,
mi ngə ɗa tsu hyu nggya ənggər nahyi njir
duniya ka? Mi ngə ɗa hyu ɓəra lər kərhyi
anə səra ndu na, sə kəra ənggər,
21 “Hya sara səɓə najaka sə wu tsa hyi
mai, hya sara ɗaha najaka sə mai ənga hya
sara tsəkwa najaka sə mai” ya?
22 Culi najaka sər ɓəla, sər highiɓə ngə
kəra gəra səkari arya nji mbiya nda lagur
dlaɗə nə ndəkur.
23 Ənga jiri, culi najaka sər ɓəla, aˈyi
ja ənga sər pabiya səra wu shili ənga ha-
hangəkur. Nanda ngə, dləvə caca kəra ndə
fənggər nyi anə kərnda, ənga həya kər fafati,
ənga tsu lə ɓwaɓwatə anə kumur dzau.
Ama jirkura nyi, sər ɓəla kau, aˈyi a sən shili
ənga dənama nə səm təlkur ar kəra dənama nə
suna ndəndəkur mai.

3

Nggyabiya Kəra Tsəku Ənga Pi Mafəliyangəu

1 Ta ɗa a hyaˈana hyir nji a shili wu pi
mafəliyangə daɓə ənga Kərsiti, hya fər liya
hyi ar səra a dəməlmau, vira Kərsiti a vər
nggya ari, ja vər nggya ar tsi mazəm nə
Hyal.
2 Hya fər ɗəngar hyi ar səra a dəməlmau,
ama aˈyi ar səra wu duniya kə mai.
3 Ara a tər hyi, ənga piya hyi ɗəɗəwa nga
nyi ənga Kərsiti wu Hyal.
4 Ar pəcira Kərsiti wu nda cabiya dzau,
ndəra naja ngə piya hyi, nahyi tsu hyu nda
cabiya dzə ənga ja wu kadakadarkur nyi.
5 Agabangau, kəl hya pəna suna sər
duniya wu ɗəfuwa hyi, sə ənggər səsukur,
ənga nggya dedeɓəkur, ənga suna dididi,
ənga nggyabiya ɗəmwa ˈyu, ənga suna sə
ndau, kəra kakalə ənga nu katəu.
6 Arya culi səˈyar kə ngə huɗə ndzəndzə
nə Hyal wu shili ar kəra njira gəra ɓəlar ndər
nyi.
7 Nahyi ənga kərhyi abangə ngə culi ng-
gya kəra hyi nggya a gwa ɗəɗəməu.
8 Ama kabangəkau, kəl hya təkəbiya dzə
ənga culi nggyabiya kau. Hya piyari ndzə
ɗəfu, ənga kwakwaɗəkur ɗəfu, ənga səɓə ndə
wu ɗəfu, ənga ndza thləmə, ənga ndər kəra
gəra kyau sara wu miya hyi.
9 Hya sara thla fati anə kuvwar hyi mai,
ta ɗari a piyari hyi nggyabiya ɗəɗəmə ənga
səra məla nda,
10 ənga ta ɗari a hər hyi nggyabiya
mafəliyangəu. Nggyabiya kau, nggabiya nyi
a ɓəra ɗari mafəliyangə aga ja ɗa ənggər
ndəra məliya nyi.
11 Ənggau, ca pampamkur aˈyi mai, alaga
ndər Gərikəu, alaga ndər Yahudiya, ənga
ndəra nji thlana nyi pəlzha, alaga ndəra nji
gəra thlana nyi pəlzha, ənga njira nggyabi-
yar nda ənggər nə maˈwi, ənga njir miya
tagəu, ənga mafa, alaga njira aˈyi mafa mai,
ama Kərsiti ngə sə patəu, ənga naja ngə wu
kalar sə patəu.
12 Agabangau, ta Hyal a ɗəmbiya hyi ri aga
hya ɗa nji nyi, ənga tsu hya ɗa nji cici nyi
ənga njira ju yiwu gagaɗau, taˈyi hya ɗa njir
təhuɗəu, ənga nji hangəkal, ənga nji həya kər,
ənga nji kiˈwa, ba ənga njir mba ɗəfu.
13 Hya səsəˈwuri kuvwar hyi, ənga hya
təfəbiya nyi anə nji kalar səra ndə ndzana
hyi. Hya təfəbiya nyi anə nji ənggər kəra
Thlagə təfəbiya hyi.
14 Adabanga səˈyar kə patəu, səra ndiya
patəu ca ngə hya ca yiwukur anə kuvwar
hyi, arya yiwukur ngə wu shili ənga daɓər
kər kəra tsaˈa.
15 Bəgə huɗə pərtə nə Kərsiti kəra ji nə hyi
a səm təlkur wu ɗəfuwa hyi. Hya məl abangə
ara Hyal ngə ngga hyi aga hya nggya ənga
hya məl thlər wu jaməkur ar viya nji zəməu.
Ənga hya dumwa ənga lə usaku anə Hyal.
16 Hya piyari ndər Kərsiti a nyabiya dzə
wu ɗəfwa hyi gagaɗau. Ənga hya dumwa
ənga highiɓau ənga təɗə himi anə kuvwar
hyi wu patər hahangəkur. Aga ma hyu thlə
na Zabura, ənga na tsətsəfə nə Hyal, ənga
alenyi na paməpamə nə Mambəl, ja dla ənga
usaku anə Hyal wu ɗəfuwa hyi.

17 Kalar səra hyu na ənga hyu məl, hya məl wu thləmər Thlagə Yesu, hyu lə usaku anə Hyal Tada lagu nyi.

Nggyabiya Kəra Tsa'a Wu Ki Njir Nu

18 Nahyi mathləkə'yi, cumu hya lər kərhyi anə shilər hyi. Səra hya kyaga məl ngau, ənggər kəra tsa'a wu Thlagəu.

19 Nahyi shili, hya ca yiwukur anə mathləkə'yir hyi, ənga hya sara ɗa nda mai.

20 Nahyi wazha, hya məl kalar səra njir yar hyi nar hyi, arya səra wu pina huɗa Hyal ngau.

21 Nahyi tada'yar, a sara hya ndza huɗa wazhar hyi mai, ara kəra nda a sara hur.

22 Nahyi mafa'yar, hya məl kalar səra tarkir hyi nar hyi hya məl. Hya sara məl səra tsa'a wu liya nda wacu aga nda daɓaga faliya hyi mai, ama hya məl sə ənga ɗəfu zəmə cumu, ara nahyi njir hivər Thlagə ngau.

23 Kalar səra hyu məl, hya məl ənga ɗəfwa hyi patəu, ənggər njira wu məl sə anə Thlagəu, ama a'yi ənggər anə nji mai.

24 Hya məl thlərər hyi mənahəu, ara hyu səni abər Thlagə ngu nda nə hyi sər fa'a ki, akkəri kəra ji thlana ju nə nyi anə nji. Hya məl abangə ara Thlagə Kərsiti nga hyu nu.

25 Kalar ndəra dumwa ənga məl sə ɗəmwa 'yu, nju nda kina nyi akkəri ɗəmwa 'yikur nyi, ara Hyal wu tazhira mai.

4

1 Nahyi tarki, hya məl səra tsa'a anə mafar hyi 'yar gəra ənga tazhira ara hyu səni abər a'yi hyi ənga Thlagəu a dəməlmau.

Highiɓə Nə Cakə Dzau

2 Hya dumwa ənga kədi Hyal cumu, ma hya vər kədi Hyal, hya tsam ənga hangəkal ənga hya lər usaku.

3 Ənga hya kədi Hyal arya 'ya tsu, aga Hyal a nə 'ya lagura 'ya dumwa ənga tətəlna ndər ɗəwaɗəwa ar kəra Kərsiti, arya nyi nga yi wu fursəna.

4 Hya kədi Hyal arya yau, aga ya daɓaga cabiya ndər kəra ɗəɗəwa ar babal ənggəra ya kyaga məl.

5 Hya ɗa ənga hahangəkur wu səra hyu məl əkkə'yi njira a'yi njir nu mai. Hya məl thlər ənga kalar pəci kəra hyi uya.

6 Cumu, kalar ndərər hyi ja ɗa wu səmana ənga amaya'yi, aga hya uya lagur shaɗəwa kəra mənahəu anə kalar nji.

Usadzə Nə Jomə Ndəl

7 Tikikusu wu nda nar hyi patər sə ar kəra yau. Naja zamə huɗa mən ngau, kəra wu məl thlər tsa'a miya ɗəfu ənga tsu naja mafa nə Thlagə daɓə ənga 'ya.

8 Səra ɗa yu sə nyi a nda anə hyi ca ngə aga hya nda sənbiya patər səra a vər ɓau ar kəra 'ya, ənga aga ja tsətsəkur ɗəfuwa hyi.

9 Ju shili ənga zamə nə huɗa 'ya ndər məl thlər tsa'a miya ɗəfu, ca ngə Onisimusu ndəra pathlə wu pama hyi. Ndu sa nar hyi kalar səra a vər ɗa ənga 'ya.

10 Arisitakusu, ndəra ənga yi wu fursəna wu sə usa dzə nyi anə hyi, abangə tsu ngə Markusu səgəya Barnabasu. Markusu, ndəra gə nggar ndər ar kəra ja, agabangau, ma ji shili, ba ga dləwuri nyi.

11 Jashuwa, ndəra nju ngga ənga Jastusu wu usa hyi tsu. Nanda ngə nji makər wu pama njir nu kəra njir Yahudiya kəra a'yi ənga yau wacu, ndu məl thlər təlkur Hyal ənga yau ənggau. Nanda tsu, a səsəkuyar nda ɗəfuwa yau.

12 Ipafərasu, ndə pathlə wu pama hyi ənga ndər məl thlər Kərsiti Yesu wu usa hyi tsu. Cumu nga ja vər kədi Hyal arya hyi ənga huɗə zəməu aga hya ciya dzau wu patər yiwu huɗa Hyal, nənau ənga papalkur kər.

13 A'yi yi ənga sakida, abər ju məl thlər gagaɗə arya hyi ənga njir Lawudekiya ənga Hirapolisu.

14 Bazhir mən kəra mən wu yiwu gagaɗau, naja ngə ligəta Luka ənga Dimasu, nda vər usa hyi.

15 Hya usar mən wazha ama kəra wu Lawudekiya ənga kwamər mən Nimifasu ənga daɓə dzə njir nu kəra wu daɓə wu ki nyi.

16 Ayukuɗa nji jigana hyi najaka cama tsətsəfau, ba hya səwa nyi anə njir Lawudekiya aga nja jigana nda tsu. Nahyi tsu nja jigana hyi kəra nji səwa nyi anə njir Lawudekiya.

17 Hya nar nyi anə Aricipusu aga ja məl
ənga hangəkal aga ja nyabiya thlər kəra
Thlagə nə nyi aga ja məl.
18 Nayi Bulusu ənga kərɗa ngə tsəfər hyi
najaka cama nə usa dzau ənga tsa yau. Hya
ɗəngari abər tsu yi wu fursəna mbamba.
Mayiwakur nə Hyal ja nggya ənga hyi. Am-
ina.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Nə Tanggərma Anə Njir Tasalonika

Usa Dzau

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu, ənga Silasu, ba ənga Timathlawusu.

A nda nə daɓə dzə njir nu wu məlmə Tasalonika, kəra nə Hyal Tada ənga Thlagər mən Yesu Kərsiti.

Mayiwakur ənga huɗə pərtəu anə hyi.

Bulusu Lər Usaku Arya Mbərsa Nə Daɓə Dzə Njir Nu Nə Tasalonika

2 Cumu nga 'yu lə usaku anə Hyal arya hyi patəu, ənga 'yu ngga thləmər hyi wu kədi Hyalər 'ya.

3 'Yu dumwa ənga ɗənga ar kəra hyi wu mwar Hyalər mən ənga Dərmən, ar kəra thlərər hyi nə mbərsa, ənga thlər yiwukur kəra hyu məl wu dzau, ənga cinapir hyi wu fərkərər hyi wu Thlagər mən Yesu Kərsiti.

4 Wazha ama kəra Hyal wu yiwu, a sən 'ya abər Hyal ngə caɗəbiya hyi,

5 arya ndəshigur 'ya a'yi shili anə hyi ənga ɗahə waci mai, ama tsu ənga dənama, ənga Mambəl Cicau, ənga jiri tata'yi pir. Arya wu sən hyi ənggəra 'yi nggya wu pama hyi aga dləwa dzər hyi.

6 Hyi ɗa njir fa'abiya hiya 'ya ənga njira fa'abiya hiya Thlagəu. Alaga wu ɓwaɓwatə gagaɗau, kə hyi dləwuri cama sara ara 'ya ənga huɗə pipida lagur Mambəl Cicau.

7 Lagu kə nga hyi ɗa njira nju fə li ari anə patər njir nu wu 'yi'yir Masidoniya ənga Akaya.

8 Arya sara ara hyi ngə cama Thlagə tətəlnakər, a'yi wu 'yi'yir Masidoniya ənga Akaya waci mai, ama anə kalar njira sənbiya sə ar kəra mbərsar hyi wu Hyal ba'amani. Agabangau, sə a'yi 'ya ɓəra sən na ar kəri mai.

9 Arya nja nyi ənga kərnda nga vər lə sakida ənggəra hyi dləwur 'ya. Nja nyi nar 'ya ənggəra hyi təkəbiya dzə ənga katər hyi 'yar, ba hyi sha shili əgya Hyal, Hyal jijiri kəra ənga pi.

10 Ndə nana tsu, ənggəra hyi nggya aga səkə shidar Zər nyi sara dəməlmau, ndəra Hyal hya'ana nyi sara vir tau, ca ngə Yesu, ndəra kətiya mən ara numa nə huɗə ndzəndzə Hyal kəra wu shili.

2

Thlər Bulusu Wu Tasalonika

1 Nahyi ənga kərhyi wazha ama, hyu səni abər ndar 'ya a ndəgya hyi a'yi ɗa sə kurthlə mai.

2 Ama alaga kə a lar 'ya ɓwaɓwatəu ənga diɗa wu məlmə Fəlipi, ənggər kəra hyu səni, ama ənga tsətsəku ɗəfu nə Hyalər mən, a nə hyir 'ya ndəshigu, wu patəkura ɓwaɓwatər 'ya wu tsa dawa.

3 Arya ndər Hyal kəra 'yu məl kau, a'yi shili sara wu mbərza ənga dadam ɗəfu mai, alaga 'yi nərdzau aga 'ya nggutana hyi mai.

4 Ama 'yu ndər ənggər njira Hyal dlunggəri ənga nda, kə ji fuwa ndəshigu wu tsa nda. A'yi 'ya njira wu yiwu nda pina huɗa nji mai, ama Hyal ndəra wu dzəbiya ɗənga ɗəfwa nji.

5 Ənggəra hyu səni, ndər 'ya a'yi ndər məsahə ar miya mai, ətsu a'yi 'ya ənga ngushi ar kəra bama nə ɗəwa sunakur mai. Hyal ngə sakidar 'ya.

6 Na'ya a'yi gal fal ara nji mai, alaga sara ara hyi ənga sara ara alenyi nji mai.

Ar viya cama səsə nə Kərsiti, tsa'a nga nyi, 'ya sən na hya səməna 'ya.

7 Ama 'yi nu hyi ənga hangəkal ənggər kəra ama a vər lə hangəkal anə zər mamanji.

8 Arya 'yu yiwu hyi gagaɗau, ca ngə ɗa ənga caguli nga 'yi nə hyi ndəshigu patə əkkə'yi kər 'ya. A'yi tətəlna ndər Hyal kə waci mai, ama ənga caguli 'yi lər kər'ya ara njir ɗəfwa 'ya nga hyi.

9 Pakatə wazha ama, hyu ɗəngari ənga thlər dzadzau kəra 'yi məl vu'yi ənga pəci ara 'ya sara fənggər hyi ɓwaɓwatəu arya ndəshigu anə kalar ndaliya hyi.

10 Nahyi ngə sakida, nahyi njir mbərsa, ənga Hyal ngə sakida tsu, ar kəra culi nggyabiya kəra 'yi cabiya hyi, nggyabiya nə cicikur, ənga nə tsapəkur, ba ənga nggyabiya gəra vazau.

11 Ənggər kəra hyu səni, abər 'ya vər nu
kalar ndaliya hyi ənggər kəra tada a vər nu
ənga wazha nyi.
12 'Yi tsətsəkuya hyi, ənga 'yi səsəkuya hyi,
ba ənga 'yi kədi hyi aga hya nggya nggya
tsatsa'a aga təlkur Hyal, ndəra ngga hyi a vu
təlkur nyi ənga kadakadarkur nyi.
13 Arya abangau, 'yu usaku anə Hyal
cumu, arya ar pəcira hyi dləwuri ndər Hyal
kəra hyi nggari sara ara 'ya, hyi dləwuri
ənggər ndər Hyal ama a'yi ənggər ndər ndə
mai. Pakatu ndər Hyal ngau, kəra a vər məl
thlər nyi wu ɗəfwa hyi, nahyi njira mbərsa.
14 Nahyi ja, wazha ama, hya fa'abiya hiya
daɓə dzə njir nu Hyal paməpamə kəra wu
Yahudi, njira wu Kərsiti Yesu. Ənggər kəra
hyi lar ɓwaɓwatə wu tsa njir məlmər hyi,
tangə ənggər ta ngə daɓə dzə njir nu 'yar lar
wu pəla njir Yahudiya.
15 Njir Yahudiya ngə tsəya Thlagə Yesu
ənga nabi'yar tsu, ənga tsu ndə kədləna 'ya,
kə sə ndzana huɗa Hyal, ba ndə ɗa dawa
ənga nji patəu!
16 Ndu nərdzau aga ka 'ya ara tətəlna ndər
Hyal anə njira a'yi njir Yahudiya mai, a
sara nda uya mbəɗau. Lagu kə nga ndə
cakəri kyakiwa bikər nda. Ama kəja huɗə
ndzəndzə Hyal a shidari ar kəra nda.

Cimər Bulusu Ja Bəra Lar Njir Tasalonika

17 Ama, wazha ama, ar pəcira nji təkəbiya
mən əkkə'yi hyi nə pəci kushu, təkə nə
kumər dzə ngau, a'yi nə ɗəfu mai. A vər
cim nga 'ya, ənga 'yu nərdzau aga 'ya lar hyi
bama ənga bama.
18 A ciwar 'ya wu kər aga 'ya shili əgya hyi,
nayi Bulusu, yi nərdzau aga ya shili, nərdzə
ɗa a'yi aga zəmə mai, a'yi aga məthlə tsu
mai, ama ba shatan kar 'ya.
19 Mi ngə sər fər kərər 'ya, ənga sər cagulir
'ya, ənga tsu dara təlkur nə kadakadarkur
'ya wu mwar Thlagər mən Yesu ar pəcir
shida nya? A'yi nahyi ngə wa?
20 Jijiri, nahyi ngə kadakadarkurər 'ya
ənga cagulir 'ya.

3

1 Agabangau, ta ɗa na'yu sən mbiya ɗəfu
mai, ba 'yi lari a ɗari tsa'a nja piyar 'ya wu
Athlinu na'ya zhizhir 'ya.
2 'Yi səwa hyi Timathlawusu zamər mən,
ənga zamə məl thlər Hyal, ndər tətəlna
ndəshigu nə Kərsiti aga ja cakər hyi dənama
ənga tsətsəkur hyi wu mbərsar hyi.
3 Ji məl abangau, a sara vanyi nda sara
kənggəɗər dzau ara culi najaka ɓwaɓwatə
kəra hyi a gwa. Arya hyu səni tsu kaɗə nga
nji nana abər kəl mən tərabiya a gwa.
4 Pakatəu, ar pəcira a'yi 'ya əkkə'yi hyi, a
nar hyir 'ya abər nju nda ɗa 'ya. Abangə tsu
nga nyi ɗarkər ənggər kəra hyi səni.
5 Arya kau, ta ɗa nayi sən mbiya ɗəfu mai,
ba yi səwa aga ya yiwabiya ar kəra mbərsar
hyi. Yu hivər ara ndər dzə kau, ja sara
dzəbiya hyi ba həɗar 'ya a ɗa sə kurthləu.

Ndər Fə Ɗəfu Kəra Shili Ara Timathlawusu

6 Ama kəja Timathlawusu a shiliri ka-
bangəkau sara ara hyi, ji sa nar 'ya sə
mənahə ar kəra mbərsar hyi ənga yiwukur
kəra hyu ca. Ji ɓəra nar 'ya ənggəra a'yi hyi
ənga ɗənga cacaguli ar kəra 'ya ənga ənggəra
hyu cim nə lar 'ya ənggər kəra 'yu cim nə lar
hyi.
7 Agabangau, wazha ama, wu patər
ɓwaɓwatə ənga ɗa paməpamə kəra 'yi sa, a
uyar 'ya səsəku ɗəfu arya mbərsar hyi.
8 Kabangəkə ja, a ɗar 'ya nji mbəmbəɗau,
ta ɗa a ta'yir hyi jijiri wu Thlagəu.
9 Wa thləmə culi usaku, kəra 'ya sən nə nyi
anə Hyal, arya madiya caguli kəra 'yi uya
wu mwar Hyal arya hya?
10 Vu'yi ənga pəci nga 'ya vər nərdzau wu
kədi Hyal aga 'ya lar hyi li ənga li aga 'ya
nyabiya vira hyi təwa wu mbərsa.

11 Bəgə Hyalər mən ənga Dərmən ənga
kərnyi, ba ənga Thlagər mən Yesu ja pahəna
'ya lagu aga 'ya shili əgya hyi.
12 Bəgə Thlagə a məliya yiwukurər hyi a
cakau, a dumwa dumwa anə kuvwar hyi
ənga kalar ndau ənggər kəra 'ya vər yiwu
hyi.
13 Bəgə ja tsətsəkur ɗəfuwa hyi aga hya ɗa
nji gəra vazau, ənga hya ɗa nji cicau wu
mwar Hyalər mən ənga Dərmən wu pəcir
shidar Thlagər mən Yesu daɓə ənga nji cici
nyi patəu.

4

Nggyabiya Nə Pina Huɗa Hyal

1 Ayukuɗa sə patə wazha ama, 'yu kədi
hyi ənga 'yu tsətsəku hyi aga hya nggya nə
pina huɗa Hyal ənggər kəra hya vər nggya
kabangəkau. 'Yu cakər kədiyau aga hya ɓəra
cakər dumwa ənga məl abangə wu Thlagə
Yesu.
2 Arya hyu səni təɗə himiya hyi kəra 'yi
məl kə wu dənama təlkur nər Thlagə Yesu
ngau.
3 Yiwu huɗa Hyal ngau, hya nggya cicau
ənga hya hwi ara səsukur.
4 Kalar ndə wu pama hyi ja səni ənggəra
ja nggya ənga kərnyi, ja nggya cicau ənga ja
səɓiya ndəkur nyi,
5 a'yi wu lagur suna səsukur ənggər kəra
njira gəra sən Hyal wu məl mai.
6 Wu najaka sau, a sara ndə a ndza sə
alaga ɗiya zamə nyi mai, arya Thlagəu wu
nda nə nyi anə kalar ndə ɓwaɓwatə nə
kalar bikə nyi ənggər kəra 'yi nar hyi, ənga
'yi kughiya hyi tsu kaɗə ta.
7 A'yi aga nggya dedeɓə ngə Hyal ngga
mən mai, ama aga mənа nggya cicau.
8 Agabangau, kalar ndəra nggəl ara dləwu
ndər kau, a'yi ndər ndə nga ji piyari mai,
ama ndər Hyal nga ji piyari, Hyal ndəra nə
hyi Mambəl Cici nyi.
9 Ar kəra yiwu dzə wazha ama tsu, a'yi kəl
yi ɓəra tsəfər hyi ar kəri mai, arya ndər Hyal
a highiɓərər hyi ri hya yiwu kuvwar hyi.
10 Pakatəu, hya vər ca yiwukur anə
wazha ama wu 'yi'yir Masidoniya, ama
cimər 'ya wazha ama, ca ngə hya dumwa
ənga yiwudzau ar cakau ar cakau.
11 Hya nərdzau aga hya nggya jaməu, ənga
hya sara fə miya hyi a vu ndər nji mai, ənga
hya məl thlər ənga dənamar hyi ənggər kəra
'yi highiɓər hyi.
12 Hya məl abangə aga hya ɗa njira nju
gənggər nda səli wu mwar njira gəra njir nu,
ənga hya sara ɗa njir nggya aga ndə mai.

Shidar Thlagəu

13 Wazha ama, na'yu yiwu hya nggya
ənga gəra sən sə ar kəra njira tau wu Kərsiti
mai, ənga hya nggya wu huɗə kyakyaru
ənggər njira gəra ənga fər kər mai.
14 Mara a hənggər mən abər Yesu a təri, kə
ji hya'ari, abangə tsu a hənggər mən abər
Hyal wu nda shabiya njira tə wu Yesu a
shida əkkə'yi ja.
15 'Yu ndər kau anə hyi ənggər kəra ndər
Thlagə nana abər, namən kəra a'yi ənga
pi kabangəkau, ar pəcir shidar Thlagər
mən, a'yi mən wu nda hya'ari tanggərma a
mwara njira tə mai.
16 Arya Thlagə ənga kərnyi wu nda shida
sara dəməlmau ənga ngga dədəgaləu, ənga
ɗaha dədəgal nə madiya waladi, ənga
mbəɗə tələmə nə Hyal. Ənggau, njira
tə wu Kərsiti, nanda ngu dzəgwa hya'ari
tanggərma.
17 Ayukuɗa ndə hya'ari, namən kəra ənga
pi mən wu dzəgwa hya'ari. Nja dzəgwa hər
mən a dəməlmau a du dlama, aga mənа
da ɓə əkkə'yi Thlagər mən a dəməlmau. A
ndəna, mənа dzəgwa dumwa ənga nggya
ənga Thlagəu ba'anuwa.
18 Agabangə ja, hya fiya nyi ɗəfu anə
kərhyi ənga najaka ndər.

5

1 Wazha ama, ar kəra pəci ənga saka nə
shilər Thlagəu, a'yi mbari 'ya tsəfəri hyi sə
ar kəri mai,
2 arya nahyi ənga kərhyi hyu səni abər
pəcir Thlagər mən wu nda ɗa ənggər shilər
ndər həl əvu'yi.
3 Ar pəcira nja vər na, "Nggya jaməu
ənga huɗə pərtə a shiliri," kukuthlə ba
ɓwaɓwatə nə sa a shili ar kəra nda, ənggər
kəra ya shili anə mala huɗu ma pəcir ya nyi
a shiliri. Lagur mbəɗəbiya dzə a'yi mai.
4 Ama nahyi wazha ama a'yi hyi wu
kuthlə mai, ənga pəci kə a'yi a sən shili ar
kəra hyi kukuthlə ənggər ndər həl mai.
5 Nahyi patəu, wazha nə mbəmbəl ngau,
ənga wazha nə pəci tsu. Namən a'yi njir
vu'yi alaga njir kuthlə mai.
6 Agabangau, a sara mənа ɗa njir gu
ghanyi mai, ənggər kəra alenyi nja vər məl
mai. Bəgə mənа nggya lili'u aga mənа
tsamə ənga mənа nggya ɓaɓathlə dzau.
7 Arya njira wu gu ghanyi, əvu'yi nga ndu
gwa. Njira wu sa sə sasa tsu, əvu'yi nga ndu
sa, ba ja thləkəna nda.

8 Ta ɗa nə puci nga mən, ta'yi məna
tsamə ənga məna nggya ɓaɓathlə dzau.
Bəgə mbərsa ənga yiwudzau nda ɗa ləgutə
liyangə har mən, ənga fər kər nə mbəɗə tsu
ja ɗa dara liyangə har mən.
9 Arya Hyal a'yi jigəwa mən wu njir
huɗə ndzəndzə nyi mai, ama aga məna uya
mbəɗau lagur Thlagər mən Yesu Kərsiti.
10 Kərsiti ndəra tau arya mən, aga məna ɗa
ənga pi ənga ja, alaga lili'u mən alaga mən
wu ghanyi.
11 Agabangə hya fiya nyi ɗəfu anə kərhyi,
ənga hya dumwa ənga dləwa kuvwar hyi
ənggər kəra hya vər məl kau.

Usa Dzau Ənga Təɗə Himi

12 Kabangəkau, 'yu kədi hyi wazha ama,
hya gənggər nyi səli anə njir məl thlər ənga
jirkur wu pama hyi, ca ngə njir təɗəmwar
hyi wu Thlagəu, njir lə sawara anə hyi.
13 Hya səbiya nda lagur hakəra nda
gagaɗau wu yiwukur arya thlərər nda. Hya
nggya jamə wu pam ənga kalar ndau.
14 'Yu təɗə himiya hyi wazha ama, hya
kughiya ndər nggya haɗəwa, ənga hya fiya
nyi ɗəfu anə njir hivər, ənga hya dləwar nji
tutuwa dənama, ba ənga hya mba ɗəfu ənga
kalar ndau.
15 Hya hangəkal hya sara ki ɗəmwa'yikur
ənga ɗəmwa'yikur mai, ama hya dumwa
ənga mənahəkur cumu anə kuvwar hyi ənga
kalar ndau.
16 Hya nggya ənga caguli cumu.
17 Kədiya mə Hyal gəra tsəwa.
18 Hya lə usaku anə Hyal wu kalar sau,
arya ca ngə sər yiwu huɗa Hyal anə hyi wu
Kərsiti Yesu.
19 Hya sara kakana ndər nə Mambəl mai.
20 Hya sara diɗa ndərhaha mai.
21 Dzəgabiya mə kalar sau, hya səbiya
ɓaɓalu səra mənahəu.
22 Kwaya mə naɗu ara məl sə ɗəmwa'yu.
23 Bəgə Hyal ənga kərnyi, ndər lər huɗə
pərtəu, ja thləna hyi cici patəu. Bəgə
mambələr hyi, ənga ɗəfuwa hyi ənga kumər
dza hyi a nggya gəra ənga vazau ba'anə
shilar pəcir shilər Thlagər mən Yesu Kərsiti.
24 Ndəra ngga hyi kau, ndə tsa'a miya ɗəfu
ngau, ju nda nyabiya səra ji nana.
25 Wazha ama, kədiya mə Hyal anə 'ya.
26 Usara mə wazha ama patə ənga bərpə
dzə kəra cicau.
27 Yu kədi hyi ənga thləmər Thlagəu, hya
jigana cama tsətsəfə kau anə patər wazha
ama.
28 Bəgə mayiwakur Thlagər mən Yesu
Kərsiti ja nggya ənga hyi. Amina.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Nə Məthləu Anə Njir Tasalonika

Usa Dzau

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu, ənga Silasu, ba ənga Timathlawusu.

A nda nə daɓə dzə njir nu kəra wu məlmə Tasalonika, kəra nə Hyal Dərmən ənga Thlagə Yesu Kərsiti.

2 Bəgə mayiwakur ənga huɗə pərtəu sara ara Hyal Tada ənga Thlagə Yesu Kərsiti nda nggya ənga hyi.

Lə Usaku Ənga Kədi Hyal

3 Kakal nga nyi 'ya na usaku anə Hyal cumu aga hyi, nahyi wazha ama, ara mbərsar hyi a vər cakə gagaɗau, ənga yiwu kəra hya vər yiwu kərhyi a vər cakau.

4 Agabangau, 'ya vər ɓwasau ənga hyi wu daɓə dzə njir nu Hyal paməpamə arya səsə'wu sə ənga mbərsar hyi wu patər ɗa dzə paməpaməu ənga nggya dzadzau kəra hya vər səsə'wuri.

5 Kalar sə'yar kau ca ngə cabiya numa nə Hyal tsa'a nga nyi, arya kau nja nda jigəwa hyi wu njira a ɗari kakal nda gwu təlkur Hyal kəra hya vər sa ɓwaɓwatə aga nyi.

6 Hyal ndə tsapə ngau, ju nda kina ənga ɓwaɓwatə anə njira vər lə ɓwaɓwatə anə hyi.

7 Ənga tsu, ju nə hyi ɓəlsar, nahyi kəra a vər sa ɓwaɓwatə əkkə'yi na'ya tsu ma Thlagə Yesu cabiya kər sara dəməlmau wu u'u mbəmbau ənga waladi nyi'yar.

8 Ju sa nə nyi ɓwaɓwatə anə njira gəra sən Hyal ənga njira piyari nu ndəshigu nə Thlagər mən Yesu.

9 Ndu nda sa ɓwaɓwatə kəra gəra kuɗau, ənga na ndu nda lari bama Thlagəu ənga kadakadarkur nə dənama nyi mai.

10 Sə'yar kə wu nda ɗa, ar pəcira ji shida, aga nji cicau ndu sa nə nyi kadakadarkur, patə njira hənggəri ndu nda gənggər nyi səli. Ənggau, patə əkkə'yi nahyi, ara a hənggər hyi ənga sakida kəra 'yi nar hyi.

11 Ənga najaka sə a wu kər, 'ya vər kədi Hyal anə hyi cumu, aga Hyalər mən ja jigəwa hyi wu ngga nyi, ənga dənama nyi nga ju nda nyabiya kalar sə mənahə kəra hyi məl ənga kalar səra ɗəfuwa hyi nər hyi lagur mbərsar hyi.

12 'Ya vər kədi Hyal kau, aga nja nə nyi kadakadarkur anə thləmə Thlagər mən Yesu wu hyi, ənga nahyi tsu, hyu uya kadakadarkur wu ja. Sə kə wu ɗar kər lagur mayiwakur nə Hyalər mən ənga Thlagə Yesu Kərsiti.

2

Ndər Hya'a Hangəkal

1 Ar kəra shilər Thlagər mən Yesu Kərsiti ənga sa ɓər mən papatəu əkkə'yi ja, 'ya vər kədi hyi wazha ama,

2 a sara hya gərahə wu ɗəfuwa hyi kusakusa mai alaga hangəkala hyi a hya'ari mai, abər pəcir shilir Thlagəu a kuɗa shiliri mai. Ma vanyi, abər vanyi ndə a nar hyi ri abangau, lagur ndər haha, alaga cama tsətsəfau, alaga ndər papahəu, alaga nja na abər cama ngau sara ara 'ya.

3 A sara hya piyari kalar ndau a nggutana hyi alaga abari mai, ara pəci ta a'yi shili mai, kəl ma gəra nggandərkur kə ɗa kwatahəu, ənga ma ndər hya'a hangəkal ta cabiya dzau, naja ngə ndəra nji fiya nyi aga sa.

4 Naja ngə ndəra wu tsamə kərnyi ənga kadakadarkur, ju nda pari kalar səra nju ngga ənga Hyal, ənga kalar sər dləvau. Ju nda fiya kərnyi ar vir nggya wu ki Hyal, ənga ju fiya kərnyi ar viya Hyal.

5 Nahyi a'yi a ɗəngari wa, yu na sə'yar kau anə hyi ar pəcira mən ar vira zəməu?

6 Kabangəkau a sən hyi səra a vər kar nyi, aga kəl ma pəci nyi a ɗari nga ja dzəgwa cabiya dzau.

7 Ara ndər hya'a hangəkal kə a vər məl thlər ɗəɗəwa kabangəkau, a nggyar ja ɗəɗəwa kəl ma ndəra vər kar nyi ara biyar babal kə ɓana dzau.

8 Ba ndər hya'a hangəkal ka dzəgwa cabiya dzau, ndəra Thlagəu Yesu wu nda tsiya nyi ənga sə pi sara wu miya ja, ənga ja dzəgwa wushina nyi ənga kadakadarkur nə shili nyi.

9 Ndər hya'a hangəkal kau, ju nda shili ənga dənama sara ara shatan, ja dzəgwa

sana liya nji ənga məl sə dədəgur ənga mətsam pampaməu.
10 Ənga ja nda nggutana njira ar lagu sasa ənga kalar sə ɗəmwa'yi kəra wu səkwa dzau, ara ndə piyari yiwu jiri kəra wu nda kətiya nda.
11 Arya najaka sə ngə Hyal a nda shabiya hangəkala nda aga nda hənggər ənga fatiya nyi,
12 aga abangə nju nda thlana nda numa patəu, ara na ndə hənggəri ənga jirkur mai, ama ndə yiwu ɗəmwa'yikur.

Hya Nggya Ənga Jirkur

13 Kakal nga nyi 'ya lə usaku anə Hyal cumu arya hyi, nahyi wazha ama kəra Thlagə a yiwu, ara Hyal ngə caɗəbiya hyi aga hya ɗa wu nji tanggərma kəra uya mbəɗə lagur Mambəl, ca ngə məliya hyi cici ənga lagur hənggəri wu jiri.
14 Aga kə nga ji ngga hyi, lagur ndəshigu 'ya kəra 'yi nə hyi, aga hya uya kadakadarkur nə Thlagər mən Yesu Kərsiti.
15 Agabangau, wazha ama, hya ciya dzau ənga hya səɓiya highiɓə 'yar kə 'yi nə hyi kau, alaga ənga miya ba lagur cama tsətsəfau.
16 Bəgə Thlagər mən Yesu Kərsiti ənga kərnyi ba Hyal Tada, kəra cabiya mən yi-wukur, ja nə mən tsətsəku ɗəfu kəra gəra kuɗau ənga fər kər mənahəu.
17 Bəgə ja nə hyi tsətsəku ɗəfu, ənga ja nə hyi dənama wu patər sə mənahəu kəra hyu məl ənga səra hyu na.

3

Bulusu Wu Yiwu Nja Kədi Hyal Anə Nda

1 Wu joməya nyi, wazha ama, 'ya vər kədi aga hya kədi Hyal anə 'ya. Hya kədi Hyal aga ndəshigu nə Thlagəu a tətəlnakər kusakusa, ənga aga ja ɗa ənga kadakadarkur, ənggər kəra ji shili anə hyi.
2 Ənga tsu hya kədi Hyal, aga nja kətiya 'ya ara nji ɗəmwa'yu ənga nji shishi, ara a'yi kalar nji ngə ənga mbərsa mai.
3 Ama Thlagə ndə tsa'a miya ɗəfu ngau, ju nda nə hyi dənama, ənga ja kətiya hyi ara nji ɗəmwa'yu.
4 A mbərsar 'ya ənga Thlagəu abər hya vər məl səra 'yi na aga hya məl, ənga tsu hya dumwa ənga məl nda.
5 Bəgə Thlagəu ja tsəkwar ɗəfuwa hyi aga hya sənbiya yiwukur nə Hyal, ənga səsəu sə lagur Kərsiti.

Məl Thlər Sə Mənahə Ngau

6 Wazha ama, 'ya vər na anə hyi wu thləmər Thlagər mən Yesu Kərsiti, abər hya təkə ənga kalar zamə haɗəwa, ənga naja a'yi wu yiwu məl thlər ənga səra hyi highiɓəri ara 'ya mai.
7 Nahyi ənga kərhyi, a sən hyi ənggər kəra kikyau hya fa'abiya hiya səra 'yi məl. Wu pəcira 'ya əgya hyi na 'ya a'yi nggya dzafə mai.
8 Ənga tsu na'ya a'yi wu səm sər səm nji gəra kina mai. Ama a sar 'ya ɓwaɓwatə vu'yi ənga puci a vər məl thlər, aga 'ya sara ɗa sə tədəɓə anə hyi.
9 Səra ɗa 'yi məl abangau, ara a'yi 'ya gəra dənama nə yiwa aga hya dləwar 'ya mai, ama aga 'ya ɗa sər fə li kəra hyu fa'abiya hiya nyi.
10 Wu pəcira mən ar vira zəməu, a nar hyir 'ya abər ma ndə nggəl ara məl thlər, a sara nja lə sər səm anə nyi mai.
11 'Yi na abangə ara 'yi nggari abər alenyi nji wu hyi, nji haɗəwa ngau, thlər məl a'yi ara nda mai, kəl nggya aga jiɓa njir məl thlər.
12 Culi najaka nji 'ya vər təɗə himiya nda ənga nə nda sər ɓəla wu dənama nə Thlagə Yesu Kərsiti aga nda məliya kərnda, nda məl thlər aga nda uya ɗəfə kəra nda səm.
13 Nahyi tsu, wazha ama, a sara hya həɗa ənga məl səra tsa'a mai.
14 Kalar ndəra nggəl ara nu səra 'yi nana a gwar cama tsətsəfə kau, hya fər li mənahəu ar ja. A sara hya daɓər kər ənga ja mai, aga ja gu səli.
15 Ama a sara hya fiya nyi ar viya dawa mai, ama hya təɗə himiya ja ar viya zər ama.

Fə Barka

16 Bəgə Thlagə ənga kərnyi ndər lə huɗə pərtəu, ja nə hyi huɗə pərtə cumu wu kalar lagu. Bəgə Thlagə ja nggya ənga hyi patəu.
17 Nayi Bulusu ngə tsəfə najaka usa dzau ənga tsa yau. Kə ngə sakida nə kalar cama tsətsəfə ɗa. Ənggər kə nga yu tsəfau.
18 Bəgə mayiwakur nə Thlagər mən Yesu Kərsiti ja nggya ənga hyi patəu. Amina.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Nə Tanggərma Anə Timathlawusu

Usa Dzau

1 Sara ara Bulusu, cama səsə nə Kərsiti Yesu lagur ngga nə Hyal ndər mbəɗa mən ənga Kərsiti Yesu ndər fə ɗəfu anə mən,

2 Nga vər tsəfə anə Timathlawusu zər ɗa nə jiri wu lagur mbərsa.

Mayiwakur ənga təhuɗəu ənga jaməkur sara ara Hyal Tada ənga Kərsiti Yesu Thlagər mən a nggya ənga gau.

Kughi Ar kəra Highiɓə Nə Fati

3 Ənggəra yi tsətsəkur ngau ar pəci kəra ya vər ma'yi a ndu Masidoniya, yu yiwu ga ɓəliya sar kushu wu Afisa aga ga kughiya njir highiɓə nə fati aga nda piyari.

4 Ga nar nda abər a sara nda hə hangəkalər nda a ndəgya pumungutu'yar kəra gəra ənga kər ba ənga jiga thləmər ciji'yar, kəra tsu kuɗiya nyi a'yi mai. Arya culi najaka sə wu shili ənga kəpal wacu, ar viya thlər Hyal kəra wu shili lagur mbərsa.

5 Səra najaka ndər ar kəri ca ngə yi-wudzau, kəra wu shili lagu ɗəfu cicau, ənga ɗahə nə ɗəfu kəra a vər cabiya abər a'yi mən ənga bikə mai, ba ənga tsu mbərsa kəra pakatəu.

6 Alenyi nji a thlənar nda dzə sara ara najaka jiri, kəra təkəri ndə shabiya dzau, ndu nu ndər paməpamə nə kurthləu.

7 Ndu yiwu nda ɗa maləmə nə dlaɗau, ya kəja nandə wu səni səra ndu ndər arya nyi kə mai, alaga səra ndu na anə nji gəra ənga hivər.

8 A sən mən abər dlaɗə sə mənahə ngau, ma nji məl thlər ni tsatsa'a.

9 Namən tsu wu səni abər dlaɗau, nji lər nyi anə nji cici mai, ama anə njira gəra ɓəla dlaɗau, ənga nji batal, ənga njira gəra hivər Hyal, ənga njir bikə tsu, ənga njira gəra cicau, ba ənga njira gəra nu Hyal, ənga njir tsa dərnda ənga mər nda ba ənga njir tsa nji,

10 ənga tsu njir məl səsukur, ənga shili kəra wu pida ənga shili kuvwar nda ənga mathləkə'yi kəra wu pida ənga kuvwar nda, ənga njir həl nji, abangə tsu njir thla fati, ənga njir lə sakida nə fati, ənga kalar səra pamə ənga highiɓə nə jirkur.

11 Abər najaka highiɓə nə jijiri wu shili lagu ndəshigu dlədləvə nə Hyal kəra ənga barka, kəra ji fuwa ɗa wu tsa yi aga ya tətəlna.

Usaku Arya Mayiwakur Nə Hyal

12 Yu usa Kərsiti Yesu Thlagər mən, ndəra nə ɗa dənama aga məl thlər kau, arya ji hər ɗa ndəra nja fər kər ni, ənga ji caɗəbiya ɗa a shili wu thlər nyi.

13 Alaga kə ɗəɗəmə nayi ndər vazə Hyal ngau, ndər ka thlər nyi ara ɓau, ənga tsu ndər diɗa nyi. Ama wu sə'yar kə patə kə yi uya tuhuɗu ara Hyal ara yi məl nda wu gəra sənkur ənga gəra mbərsa.

14 Mayiwakur nə Thlagər mən nyabiya ɗa gangə gagaɗau, daɓə ənga mbərsa ba ənga yiwudzə kəra a'yi wu Kərsiti Yesu.

15 Ndər kəra yu nda na kau, ndər kəra nja fiyafə əni ngau, kəra tsa'a nja dləwuri patəu, abər, "Kərsiti Yesu shili wu duniya aga mbəɗa njir bikau," wu pama nda patə nayi nga ndiya ənga bikau.

16 Ama ənggau ca ngə ɗa Hyal cabiya ɗa tuhuɗə nyi, nayi ndəra ndiya ənga bikau, aga Kərsiti Yesu a cabiya munya nyi aga ya ɗa ndər ca lagu anə kalar ndəra wu nda hənggəri ənga ja nga ndu uya pi gəra kuɗau nə ba'anuwa.

17 Bəgau dəgalkur ənga dləvau nda nggya nə ngau təl gəra kuɗau nə ba'anuwa, ndəra gəra ənga kuɗiya, ndəra gəra nju lari, ətsu nagə ngə Hyal zəmə wacu nə ba'anuwa! Aminu.

18 Timathlawusu, zər ɗa, yu lə ndər kau anə ngau ar kəra ndər kəra nabi'yar nana ar kəra gau ɗəɗəməu, aga lagur nu nda, gu nda ɗa ndər məl thlər mənahəu gagaɗau.

19 Nagə tsu ga səɓiya mbərsa ngau ənga ɗahə nə ɗəfu kəra mənahəu, arya alenyi nji a tsiyari mbərsar nda lagur nggəl ara nu ɗaha ɗəfuwa nda.

20 Wu pama nda ca ngə Himaniyasu ənga Alegəzanda, njira yi lər nda anə shatan aga nda highiɓəri nda sara diɗa ndər Hyal.

2

Highiɓau Ar kəra Dləvau

1 Sə tanggərma, yu tsətsəku ngau, aga nja
dumwa ənga kədiyau, ənga ndər ənga Hyal,
ənga nja dumwa ənga usa Hyal arya nji
patəu.
2 Nja kyaga məl abangə ar viya təltəl
'yar patəu, ənga patər njira a miya thlər
dədəgaləu. Nja məl abangə tsu aga məna
uya nggya jaməu ənga huɗə pipida wu
hivər Hyal ba ənga nggya cicau wu mwar
Hyal.
3 Naja kau mənahə nga nyi, ənga tsu Hyal
ndər mbəɗa mən wu nggari məsahəkura
nyi,
4 ndəra wu yiwu patəkura nji nda uya
mbəɗau, ənga nda shili wu sənbiya jirkur.
5 Arya Hyal zəmə ngau, ndəra wu pama
Hyal ənga nji tsu zəmə ənga ja, ndə kau, naja
ngə Kərsiti Yesu.
6 Naja ngə lər kərnyi aga ja pəliya nji
patəu. Najakə ngə cama kəra Hyal ləri anə
duniya ar pəci kəra kakaləu.
7 Aga kə ngə Hyal caɗəbiya ɗa cama səsau
ənga tsu ndər tətəlna ndər Hyal. Yi ɗa
maləmə highiɓau anə patər njira a'yi njir
Yahudiya mai, ar kəra mbərsa ənga jirkur.
Jiri nga yu na a'yi fati mai.
8 Yu yiwu shili ar kalar vi nda har tsi
a dəməlmau wu cicikur, wu kədi Hyal, a'yi
ənga ɗəfu ndzəndzə mai, ba a'yi ənga kəpal
wu ɗəfu mai.
9 Yu yiwu tsu mathləkə'yi nda hari kar
kəra tsa'a, lugutu kəra kyau, a'yi ənga
gangəkur məl shishir kər mai. Ənga tsu a
sara nda ha kar dinairi mai, ba ənga thladla
ənga kar nə gənna gangə mai.
10 Ama nda nggya ənga nggyabiya
mənahəu kəra wu kyaga mathləkə'yi kəra
cabiya kərnda abər nanda njir hivər Hyal
ngau.
11 Bəgə mala ja dləwuri najaka highiɓau
wu hangəkal nyi ba ənga həya kər nə jijiri.
12 Nayi nə nyi lagu anə mala ja highiɓə
anə ndə sal mai. Nayi tsu nayi nə nyi lagu
anə mala ja səm təlkur a dar kəra shili mai,
bəgə ja nggya zəməu.
13 Arya Hyal məliya Adamu tanggərma
divira Hawawu.
14 A'yi Adamu ngə shatan nggutana mai,
ama mala nyi nga ji nggutana, ba ji ɗa ndər
bikau.
15 Ama mathləkə'yi ndu nda uya mbəɗau
lagur ya wazha, ma ndə sən dumwa ənga
mbərsa, ənga yiwudzau, ənga cicikur daɓə
ənga tsərpər kər.

3

Nggyabiya Kəra Wu Kyaga Ndər Təɗəmwa

1 Kəja ndər kəra nja fər kər əni, kalar
ndəra vər cim ja nggya ndər təɗəmwa anə
njir nu, a cimər ja thlər kəra mənahəu.
2 Ndər təɗəmwa ja nggya ndəra gəra ənga
səra nja vazə nyi ni a dumwar nji, ja ɗa ndər
mala zəməu, ndər ɓəlar kərnyi, ndər ɗəfu
mənahəu, ndəra ənga hangəkal mənahəu,
ndər dləwu məthləpi, ndəra wu sən highiɓau
gagaɗau.
3 Najaka ndau a'yi ja ndər nyi ənga padlə
mai, ənga a'yi ja ndər gal pa mai, ama ndə
hangəkal, ənga tsu a'yi ndər tsətsəbwari mai,
ətsu a'yi ndər yiwu gənna gagaɗə mai.
4 Pakatəu kəl ji ɗa ndəra sən səɓiya ki nyi
mənahəu, ju məliya wazha nyi nda məl səra
ju na ənga nda gənggər nyi səli wu kalar
lagu.
5 (Ma ndau a'yi a sən ənggəra ja ɓau ənga
njir ki nyi mai, abari nga ja sən ɓə ənga njir
nu Hyala?)
6 A sara ja ɗa ndəra dzəgwa ɗa ndər nu
Hyal mai, ara ɓwadzau a nda səwa nyi ba
nja məliya nyi numa kəra nji məliya nyi anə
shatan.
7 Ndər təɗəmwa ja ɗa ndəra nja ndər
mənahəu ar kəra ja wu mwar njira a'yi njir
nu mai, a sara ɗa sər səli, ənga ja təɗau a gu
ləbam shatan.
8 Abangə tsu njir dləwa pubu, pakatə nda
nggya njira nju gənggər nda səli, a'yi njir pə
miya məməthlu mai, ənga tsu a'yi njir nyi
ənga padlə mai, ənga njir suna gənna mai.
9 A mbari anə nda, nda səɓiya jirkura
mbərsar nda ənga kər papaləu.
10 Sə tanggərma nja dzəbiya nda, ənggau,
ma nja 'yi thləwa nda ənga vanyi vazə mai,
bəgə nda ɗa njir dləwa pubu.
11 Abangə tsu mathləkə'yir nda, nda ɗa
njira nju gənggər nda səli, a'yi njir ndər
nə gwaɗəvi mai, ama njira tsərpəri kərnda,
ənga wu kalar sau, nja fər kər ənga nda.

12 Ndər dləwa pubu kəl ji ɗa ndər mala zəməu, ənga ju sən səɓiya wazha nyi ənga njir ki nyi mənahəu.
13 Njir dləwa pubu kəra wu məl thlər nda mənahəu, ndu uya thləmə mənahəu anə kərnda, ndu ndər gəra hivər ar kəra mbərsar nda wu Kərsiti Yesu.
14 Ar pəci kəra ya vər tsəfə cama tsətsəfə kau a nda anə ngau, yu fə ɗəfu abər yu shili əgya gau a səkari kushu.
15 Ama ma a'yi yi shili kaɗə mai, ga nggya ənga səni ənggəra məna kyaga nggya wu pama nji gə Hyal, kəra ca ngə daɓə njir nu nə Hyal mbəmbəɗau, ca ngə shimal ənga fə hya jirkur.
16 A'yi ənga təkəkər mai, sə kə məna vər nu kau dəgal nga nyi:
Kərsiti cabiya kərnyi wu kumər dzau,
Mambəl cabiya nyi ndər jiri.
Waladi'yar lari nyi,
nji tətəlna ndər nyi wu duniya.
A hənggəri nji ənga ja wu duniya patəu,
Hyal həri nyi a dəməlmau wu kadakadarkur.

4

Highiɓau Nə Fati

1 Kəja Mambəl Cicau a vər ca ar babal abər wu kuɗiyar pəci, alenyi nju nda səna mbərsar nda ar viya njir nu ba nda hər hangəkala nda a ndəgya mambəl ngguta vi ənga highiɓə nə fati nə mambəl ɗəmwa 'yi'yar.
2 Highiɓə kau wu nda hya'ari lagur nji batal njir thla fati kəra ɗahə ɗəfuwa nda a təri, ənggər səra nji hilina ənga liyangə kwakwaɗəu.
3 Culi nji kau ndu ka hə dzau, ənga tsu səm alenyi sər səm. Ətsu, Hyal ngə məliya sər səm kau aga njira mbərsa ənga tsu njira wu sənbiya jirkura nyi nda dləwuri ənga usaku.
4 Arya kalar səra Hyal məliya mənahə nga nyi, ənga tsu a sara nja piyari sə mai ma a dləwuri nji ənga usaku,
5 ara a cinar nji lagur ndər Hyal ənga lagur ndər ənga Hyal.

Ndər Məl Thlər Kərsiti Yesu Kəra Mənahəu

6 Ma ga highiɓər sə'yar kau anə wazha ama, gu nda ɗa ndər məl thlər Kərsiti Yesu kəra mənahəu. Nagə ndəra hau wu ndər kau nə mbərsa ənga tsu highiɓə nə mənahəu kəra ga vər nu ba'anə əshina kau.
7 Ga sara ɓukər ngau ənga kəbəkwatəu ənga pumungutu gəra kər, kəra gəra ənga dləwa dzau. Ama ga hwathliya kərngau ga nggya ənga ɗəfu nə Hyalkur.
8 Alaga kau, hwathlə dzə nə kumər dzau a'yi ənga akkəri tsapə mai, ama ga nggya ənga ɗəfu nə Hyalkur ca nga ndiya ənga akkəri wu kalar lagu. Ara najakau, wu shili ənga barka kabangəkau ba ənga tsu nggya kəra wu nda shili.
9 Najakə ngə ndər kəra nja fər kər ni, ənga tsu a təkəri nja dləwuri ənga huɗə zəməu.
10 Aga kau 'ya vər nərdzau, 'ya vər məl thlər ara a fuwar 'ya ɗəfuwa 'ya wu Hyal kəra ənga pi, ndəra ca ngə ndər mbəɗa patər nji, njira ma a hənggər nda jiri ənga ja.
11 Ga highiɓə sə'yar kau, ənga ga nar nyi anə kalar ndau ja məl səra gu na.
12 A sara ga hənggəri nda diɗana ngau ara nagə zər baduwari mai, ama ga cabiya kərngau sər highiɓau anə njir nu lagur ndər ngau, ənga nggyabiya ngau, ənga yiwudzə ngau, ənga mbərsa ngau, ba ənga tsu nggya cici ngau.
13 Kadivira ya shili, ga dumwa ənga jiga ndər Hyal kəra tsətsəfau anə ndapi, ənga tətəlna ndər Hyal ba ənga highiɓə tsu.
14 A sara ga piyari barka nə sən sau kəra Hyal nə ngə kə mai, kəra ji nə ngau lagur cama sara ara Hyal ar pəci kəra daɓə dzər njira nggurəm fənggər ngə tsi.
15 Ga məl sə'yar kau ənga jirkur, ga lər kərngau papatəu anə nda, aga kalar ndau ja lari ənggəra ga vər cakau.
16 Ga ɓəlar kərngau ənga highiɓə ngau gagaɗau. Ga dumwa ənga məl thlər 'yar kau ənga huɗə zəməu, ara ma gə məl abangau, gu nda mbəɗana kərngau ənga njira wu səhimi ngau.

5

Highiɓau Ar kəra Mathləkə'yi Təsal, Njira Nggurəm Ənga Mafa'yar

1 A sara ga kughi anə ndəra dəgal a ndiya ngau ənga huɗə ndzəndzə mai, ama ga ndər anə nyi ənggər anə dəngau. Wazha baduwari tsu ga kughiya nda ənggər anə zamə ngau.

2 Anə mathləkə'yi hahal tsu ga ndər ənggər anə mə ngau, anə ku'yi tsu ga ndər ənggər anə kwamə ngau, ənga cicikur ɗəfu nə jiri.
3 Ga ləri dəgalkur anə mathləkə'yi təsal, njira ənga jiri njir dləwa nda a'yi mai.
4 Ama ma mala təsal a'yi ənga wazha ənga ciji, bəgə nda dzəguya highiɓəri səra sər nur nda na aga nda məl anə njir kir nda. Lagu kau nga ndu nda kina anə njir yar nda dləwa dzau kəra ndə uya sara ara nda. Culi kau, mənahəu nga nyi anə Hyal.
5 Mala təsal nə jijiri, kəra ndər dləwa nyi a'yi mai, ju fiya ɗəfuwa ja wu Hyal, ba ja dumwa ənga ndər ənga Hyal ju gal dləwa dzau sara ara ja vu'yi ənga pəci.
6 Ama mala təsal kəra wu nggya aga səm məsahəkur wacu, tətə nga ja, alaga kə tsu ja 'yi ənga pi kau.
7 Ga nə nyi najaka cama anə njir nu, aga nda ɗa njira gəra ənga sər vazau wu mwar nji.
8 Kalar ndəra gəra sən səmənа nji nyi, ma na ma njir ki nyi, a ɓəlnar ja mbərsa nyi, najaka ndau a ndiyar ja ndəra gəra ənga mbərsa ənga ɗəmwa'yu.
9 Mala təsal a'yi kari nja jigəwa nyi pathləu wu pama mathləkə'yi təsal mai, kəl ma fa nyi a ndiyari fa kwakumunyi Ba tsu ar pəci kəra sal nyi tsu ənga pi a nggyar ja mala tsapəu anə nyi.
10 Ənga nju sən nyi ənga sər məla ja mənahəu. Ənga mala kəra həri wazha nyi wu lagu mənahəu, ənga ju dləwu məthləpi. Ənga ju məl thlər anə nji cici gə Hyal, ba tsu ju dləwa njira wu yiwu dləwa dzau. Ənga ji ləri kərnyi aga məl kalar səra mənahəu.
11 Ama mathləkə'yi təsal kəra tsu yiɗəɗəu, nja jiga nda wu nji kə mai. Arya ar pəci kəra cim nə kumər dzau təkəbiya hangəkala nda ənga Kərsiti, ba nda gal lagur hə sal.
12 Lagu kau nga ndu dla ənga numa anə kərnda, ara a ɓəlnar nda alkawal nə tanggərma.
13 A'yi kə ma waci mai, ama ndu highiɓəri nggya nggashu, ənga ndu ɓəɓau a ndu ki nji. A'yi kə waci mai, ama daɓə ənga na ndau, ənga ndu ndora ba na sə kəra gəra kyau.
14 Cimə ɗa, mathləkə'yi təsal kəra tsu nda yiɗəɗə nda hər sal, nda ya wazha, nda səɓə kir nda. Ara nda sara nə nyi anə dawar mən lagu nə ndər ɗəmwa'yi ar kəra mən.
15 Ara alenyi mathləkə'yi təsal nər nda a shar nda tsu kaɗəu, nda vər nu shatan.
16 Ma mala kəra ənga mbərsa a'yi ənga mathləkə'yi təsal wu ki nyi, ja dləwar nda, a sara nja nə nyi ɓwaɓwatə anə njir nu. Lagu kau ngə njir nu Yesu wu nda uya lagur dləwa njira mathləkə'yi təsal nə jijiri.
17 Njira nggurəm nə njir nu kəra wu məl thlər nda mənahəu, a kyau nja gənggər nda səli gagaɗau, ma na njira thlər nda ca ngə tətəlna ndər Hyal ənga highiɓau.
18 Ara ndər Hyal kəra tsətsəfə nana, “A sara nja fuwa njuwangə wu miya thla zəwa ar pəci kəra ja vər məl thlər mai,” ənga tsu “Ndər məl thlər a kiri nja nə nyi səra nə nyi.”
19 A sara ga səhimi ənga vazə ar kəra ndə dəgal nə njir nu mai, kəl ma gə nggari wu miya sakida a ɗa məthlə ənga alaga makəru.
20 Njira məliya bikau, ga kughiya nda ar babal, aga alenyi nja gərahau.
21 Wu mwar Hyal ənga Kərsiti Yesu ənga waladi'yar cacaɗau, ya vər kughi anə ngau, ga nu highiɓə'yar kau gəra ənga tazhira abər gu yiwu vanyi ndau a ndiya alenyi nji.
22 A sara ga kusa ənga fə tsi nə barka ar kəra ndə mai. Ətsu a sara ga fuwa kərngau a gu bikə nə alenyi nji mai. Ama ga ɓəlar kərngau cicau.
23 A sara ga dumwa ənga sa 'yimi hyalagəu waci mai, ama ga tuwari 'yimir wur inabi kəra mwushu kushu ara səhuɗə ngə kau, ənga tsu ara hwahwafəkur ngə kau.
24 Bikə nə alenyi nji ar babal nga nda, kəra kalar ndu səni səra nda a gwa divira nja thlana nda numa. Ama bikər alenyi nji ɗəɗəwa nga nda kəl wu yukuɗə nga ndu nda biyar babal.
25 Abangə tsu thlər kəra mənahəu ar babal nga nda, alaga ma a'yi nda ar babal mai, nandə wu sən ɗəwanakər mai.

6

1 Patər njira vər səm mafakur, nda kyaga ləri dəgalkur anə tarkir nda kəra tsa'a, ara nja sara ndər nə diɗa anə thləmər Hyal nga highiɓər mən.
2 A sara mafa'yar kəra tarkir nda njir nu Yesu ngau, nda nggəl ara lə dəgalkur anə

nda, ara nanda zamər nda mai. Ar viya kau, kuji kə mafa'yar kau ɓəra cakəri mbiya ɗəfu nda məl thlər nda mənahəu ara tarkir nda njira wu nu Yesu ngau, njira wu uya barka sara wu thlər nda ənga tsu tarkir nda wu yiwu nda. Sə'yar kau nga gu highiɓau ənga ga tsətsəku ɗəfuwa nda aga nda məl.

Highiɓə Nə Fati Ənga Akkəri Nə Jiri

3 Kalar ndəra wu highiɓau, highiɓə nə fati, ənga a'yi ju hənggəri ənga highiɓə nə mənahə nə Thlagər mən Yesu Kərsiti ənga highiɓə nə Hyalkur mai,

4 naja ndər ɓwasau ənga ndəra gəra sən sau. Naja tsu ju nggya ənga ɗəfu nə ɗəmwa'yikur ənga ju yiwu kəpal ənga shasha ndər ar kəra ndər 'yar, kəra wu shili ənga shishikur, ənga maɗəkur, ənga nggəl ndau ba ənga ɗənga ɗəmwa'yi kəra gəra kər,

5 ənga kəpal gangə ənga njira ɗəngar nda a ɗari nə kurthləu, njira jirkur a piyari ndari. Nanda ngə njira wu nggani abər nu Hyal ca ngu shili ənga uya gənna.

6 Gəra ənga təkəkər! Uya akkəri a'yi gangə gagaɗau anə njira wu hivər Hyal ənga huɗə pipida ənga səra ara nda.

7 Arya sə a'yi mən shili ni wu duniya kə mai, ənga sə a'yi məna sən biya ni tsu mai.

8 Ama ma a'yi mən ənga sər səm ənga kar ha, kə ma a citəri.

9 Ama njira wu yiwu nda ɗa njir bərba ndu gwu dzau ənga ləbam shatan. Ndu yiwu sə dzadza ənga suna suna paməpamə nə kurthləu, ca ngə dla ənga sə ndzəndzau ənga ndə sanakər.

10 Arya yiwu gənna naja ngə nggilang ənga patər səra ɗəmwa 'yu. A vər gal gənna ənga kusa ngə alenyi nji tana lagur mbərsar nda, kəlta ndə fuwa kərnda wu huɗə ndzəndzə gangə gagaɗau.

Bulusu Təɗar Himiya Timathlawusu

11 Ama nagau, ndə nə Hyal, ga hwinakər naɗəu sara ara sə'yar kə patəu. Nagə tsu ga fuwa kər wu gal səra mənahəu, ənga nə Hyalkur, ənga mbərsa, ənga yiwudzau, ənga səsə'wuri sau ba ənga hangəkalkur.

12 Ga pana pa nə mənahəu, ca ngə pa nə mbərsa. Ga səɓiya pi, pi gəra kuɗau kəra ca ngə Hyal ngga ngau aga nyi ar pəci kəra gə nana ənggəra gə mbərsa a ndumwar sakida gangə gagaɗau.

13 Yu kughiya ngau wu mwar Hyal kəra nə nyi pi anə kalar sau, ənga Kərsiti Yesu, kəra ar pəci kəra ja vər lə sakida wu mwar təl Buntusu Bilatusu ji nana ndər kəra jiri,

14 abər ga səɓiya sə kə yi nar ngə kau gəra ənga sər deɓa ənga səra nja nggəliya kəl pəci kəra Thlagər mən Yesu Kərsiti shili ari.

15 Naja ngə Hyal wu nda həri a shili wu pəci nə kərnyi. Hyal kə ngə ndər barka ənga naja ngə ndəra ndiya ənga dənama patəu, naja ngə təl nə tətəl ənga Thlagər thlagə'yar.

16 Naja wacu ngə gəra tau, ənga ju nggya wu mbəmbəl kəra ndər sən ləhəri a'yi mai. Naja nga nji gəra saya lari ənga ndər sən lari nyi a'yi mai. Anə nyi ngə kadakadarkur ənga təlkur ba'anuwa. Aminu.

17 Ga nar nyi anə njira ənga gənna wu duniya kabangəkau, abər a sara nda ɓwadzə nə mai, ənga nda sara fə ɗəfuwa nda ar gənna kəra wu ɓəliya sar mai. Ama nda fər ɗəfuwa nda anə Hyal ndəra wu nə mən kalar sau ənga tsi bangəu aga nggyar məna ɗa məsahəu.

18 Ga nar nda aga nda məl səra mənahəu, ənga nda cakəri məl thlər kəra mənahəu, ənga nda pahəna tsa nda aga dləwa kuvwar nda.

19 Lagu kau ənga ndu nda fiya akkərir nda a dəməlmau kəra wu nda ɗa ənggər sər fə hyi kəra ndu nda nggya ar kəri wu fa kəra wu shili kau, aga nda nda uya pi kəra ca ngə pi nə jijiri.

20 Timathlawusu, ga ɓəlari səra Hyal fuwa wu tsa gau. Ga həbiya kərngau sara wu ndər kəra papatagəu nə diɗa ndər Hyal, ənga highiɓau kəra nju nggani abər sənbiya sə ngau ama ndər fati ngau.

21 Lagur nu najaka highiɓau, ngə alenyi nji təkəbiya dzau ənga mbərsar nda.

Bəgə mayiwakur nə Hyal a nggya ənga hyi.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Nə Məthləu Anə Timathlawusu

Usa Dzau

1 Cama tsətsəfau sara ara Bulusu, Cama
səsə nə Kərsiti Yesu kəra Hyal caɗəbiya. Hyal
ngə səwa ɗa aga ya nana ndər ar kəra alka-
wal nə pi kəra wu Kərsiti Yesu.
2 A nda nə Timathlawusu, zər huɗa yau.
Mayiwakur, ənga təhuɗəu, ba jaməkur
sara ara Hyal Tada ənga Kərsiti Yesu
Thlagər mənа nggya ənga gau.

Tsətsəku Ɗəfu Nə Nggya Wu Mbərsa

3 Yu usaku anə Hyal, kəra ya vər səm
mafakur anə nyi, ənggər kəra əji ɗa'yar sara
vər məl. Yu səm mafakur anə nyi ənga kər
papaləu. Ya vər ɗənga ngau cumu ma yu
ndər ənga Hyal vu'yi ənga pəci.
4 Ma yi ɗəngari ənga pə sələm ngau, ba ya
cim aga ya lar ngau, aga ya nyabiya dzau
ənga huɗə pipida gagaɗau.
5 Yi ɗəngari ənga mbərsa ngau nə jijiri,
kəra a'yi ara əji ngə mala Loyisu ba ənga mə
ngau Yunisu. A sən yau abər mbərsa kau
a'yi ara gə tsu.
6 Agabangau, ca ngə səra ɗa yu ɗəngari
ngau aga ga mbəbiya u'u wu barka nə
Mambəl kəra Hyal nə ngau ar pəci kəra yi
fənggər ngə tsi nə barka.
7 Ara Hyal a'yi nə mən mambəl nə hivər
mai, ama mambəl nə dənama, ənga nə yi-
wudzau, ba nə kəkəya kər tsu.
8 Agabangau, ga sara səli ara lə sakida ar
kəra Thlagər mən mai, ənga tsu ga sara səli
ar kəra yau ndəra nji fuwa wu fursəna arya
ja mai. Ama ga daɓəri kər ənga yau wu sa
ɓwaɓwatə, arya ndəshigu məsahəu, kəra wu
shili wu lagu dənama nə Hyal.
9 Naja ngə mbəɗana mən ənga ji ngga
mən aga mənа nggya cicau. Najaka ngga
a'yi arya vanyi sə mənahəu kəra mən məliya
mai, ama ara səra ji mbiya wu mayiwakur
nyi. Najaka mayiwakur, kəra Hyal nə
mən ngau lagu Kərsiti Yesu kadivira duniya
dzəguya dzau.
10 Ama kabangəkau najaka mayiwakur a
cabiyar dzau lagur shida nə ndər mbəɗa
mən, Kərsiti Yesu. Naja ngə ndəra sana liya
tau ənga ji nə mən pi, pi nə gəra kuɗau lagur
ndəshigu.
11 Wu lagu ndəshigu kau ngə Hyal
caɗəbiya ɗa aga ya ɗa ndər tətəlna ndər Hyal
ənga cama səsau ba ənga maləmə tsu.
12 Ca ngə səra ɗa ya vər sa ɓwaɓwatə kəra
ya vər sa kau. Ama alaga abangau səli wu
tə ɗa mai, ara a sən yau ndəra yi hənggəri
ənga ja, ba ənga gəra kəpal ju sən ɓəlari səra
ji fuwa wu tsa yau ba'a shili ar pəci ta.
13 Səra gə nggari sara ara yau, ga səɓiya
ar viya highiɓə nə tsapəu. Ga məl abangau
wu mbərsa ənga yiwudzau wu Kərsiti Yesu.
14 Ga səɓiya ndəshigu kə ɓaɓalu kəra Hyal
fuwa wu tsa gau, ənga tsu ga səɓiya ənga
dləwa dzau nə Mambəl Cicau kəra a vər
nggya wu mən.
15 Gu sən abər kalar ndau wu 'yi'yir Asəya
a piyar ɗa ri, patə əkkə'yi Fejilusu ənga
Hamojinisu.
16 Bəgə Thlagəu a canə nyi təhuɗəu anə
njir ki Onesiforosu, arya ciməu ju tsətsəkuri
ɗəfuwa yau, ənga naji səli ara nayi ndər
fursəna mai.
17 Ar viya abangau, ənggəra ji shili wu
Roma, ba ji gu gal ɗa ɓakəɓakəu kəlta ji
thləwa ɗa.
18 Bəgə Thlagəu a canə nyi təhuɗəu
gagaɗau ar pəci ta, pəci kəra Yesu ɓəra nda
sha shida aga numa. A sənər hyi culi vala
dzə paməpamə kəra ji nə ɗa ar pəci kəra yu
Afisa.

2

Soja Nə Kərsiti Kəra Nju Fiyafə Ni

1 Nagə tsu zər ɗa, ga ɗa nənau lagu mayi-
wakur nə Hyal kəra a'yi wu Kərsiti Yesu.
2 Patər səra gə nggari ya vər na wu mwar
sakida gangəu, ga highiɓər nyi anə njira nju
fiyafə ənga nda aga nda highiɓər anə alenyi
nji.
3 Ar viya soja tsapəu nə Kərsiti Yesu, ga
səsə'wuri ɓwaɓwatə ənga 'ya.
4 Soja kəra a vər məl thlər nyi a'yi a kyaga
fuwa kərnyi wu vanyi thlər mai, ama wu
ɗəfuwa ja, ja pina huɗa ndəra dəgal a dar
kəra ja.

5 Abangə tsu, lagur pəra pəra nə hwi, ndər
səmku nuba nə hwi a'yi mai, kəl ma ji hwi
tsa'a ənga sər ɓəla nə hwiya nyi na.
6 Ndər zəwa ənga jiri, naja nga kyaga
dzəguya səm sər huɗa fa nyi nə tanggərma.
7 Ga ɗənga sə'yar kə ya vər na kau, arya
Hyal ngu nda nə ngə nggabiya nda patəu.
8 Ga ɗəngari ənga Yesu Kərsiti, sara wu
culi gə Dawuda, ndəra hya'ari sara vir tau.
Najakə ngə ndəshigu ɗa.
9 Arya ndəshigu kau ənga ya vər sa
ɓwaɓwatəu, ba'anə shili ar mba ar sə'yi
liyangə dəgə ndə batal. Ama ndər sən
mbiya ndər Hyal a'yi mai.
10 Agabangə yi səsə'wuri sə'yar kə patə
arya nji ɗəɗəm njir nu Yesu, aga nanda tsu
nda uya mbəɗau lagur Kərsiti Yesu ənga
nda gu kadakadarkur nə ba'anuwa.
11 Kəja ndər kəra nja fiyafə əni.
Ma mən tə ənga ja,
mənu nda nggya ənga pi ənga ja.
12 Ma mən səsə'wuri ɓwaɓwatəu arya ja,
mənu nda səm təlkur ənga ja.
Ma mən kəpalna sənə nyi,
naja ma ju nda kəpalna sənə mən tsu.
13 Ma namən ngə nji kəra ji gəra fiyafə ni,
ama ju nggya ndəra mənu fiyafə ni,
ara naja a'yi ndər miya məthlə mai.

Ndər Məl Thlər Kəra Hyal Fiyafə Nə

14 Ga dumwa ənga ɗəngar nda sə'yar kau.
Ga kughiya nda wu mwar Hyal ar kəra
shasha ndər abər a'yi ənga akkəri mai, ama
kəl ndza njira wu səhimi nda wacu.
15 Ga nərdzau aga ga cabiya kərngau anə
Hyal ar viya ndər məl thlər kəra Hyal
dləwuri. Ga ɗa ndər məl thlər kəra wu sən
həbiya kərnyi sara wu səli wu mwar Hyal.
Ga ɗa ndəra wu sən highiɓəri səra jiri.
16 Ga təkəbiya dzau ənga ndər papatagəu
nə diɗa ndər Hyal, ara njira fuwa kərnda
a gwagwa, ndu dumwa ənga ma'yi naɗəu
ənga gəra hivər Hyal.
17 Highiɓər nda wu tətəlnakər ənggər
gyakəma. Wu pama nda ngə culi nji ənggər
Himaniyasu ənga Fəlayitusu,
18 njira piyari lagu jiri. Ndu na abər
hya'ari sara vir tau a tərabiyari, lagu kau
nga ndu ndzana mbərsa nə alenyi nji.
19 Alaga abangau fə hyi ɓaɓal nə Hyal a
ta'yiri ba'anuwa. Hyal ənga kərnyi a fəri
mətsamə ar kəra fə hyi ɓaɓal nyi kau, kəra
wu na, abər, "Thlagəu wu səni njira nə nyi
ngau," ənga "Kalar ndəra wu na abər naja
nə Thlagəu, kəl ji piyari məl səra ɗəmwa'yu."
20 Wu ki dəgal əhya səm sau a'yi kəra
nji məliya sara wu əndzau ənga thladla,
alenyi tsu sara wu wu, ənga sara wu 'yi'yi
tsəkwaɓəu. Alenyi nə məl thlər mənahəu
ənga alenyi tsu nə thlər kəra dididi.
21 Ma ndəra cina kərnyi sara ara sə
dididi'yar kau, ju ɗa kar thlər kəra mənahəu,
kəra cicau, kəra ənga vala dzə anə thlagə
nyi, kəra nji məliya cipəu aga məl kalar thlər
kəra tsapəu.
22 Ga hwinakər naɗəu sara ara səra wu
dla ənga suna nə səsukur nə wazhakur.
Ga fuwa kər wu gal səra wu dla ənga
mənahəkur, ənga mbərsa, ənga yiwudzau
ba ənga jaməkur daɓə ənga njira wu ngga
thləmər Thlagəu sara wu ɗəfu pərtəu.
23 A sara sa daɓər hyi ənga kəpal nə
kurthlə ənga ndər dididi mai, ara wu səni
gau abər culi kau a dla ənga bwari wacu.
24 A'ya kyaga mafa Hyal ja ɗa ndər bwari
mai, ama ja kyaga ɗa ndər təhuɗəu əgya
kalar ndau, ənga ja ɗa ndər sən highiɓau
ənga ndəra gəra ndzə ɗəfu.
25 Njira wu kəpal ənga ja, kəl ja ndər anə
nda ənga hangəkal, tara ba Hyal a nə nda
lagu nə tubi nda sənbiya lagu nə jiri.
26 Aga nda daɓaga sha a shili wu
hangəkalər nda, aga nda biya sara wu ləbam
nə shatan, ndəra mbar nda aga nda məl
səra ju yiwu.

3

Nggyabiya Nə Gəra Hivər Hyal Wu Kudiyar Duniya

1 Ama ga kyaga səni, abər ar pəcir kudiyar
duniya, nggyabiya wu nda ɗa dzadzau
gagaɗau.
2 Ara nju nda ɗa njir yiwu kərnda, ənga
njir yiwu gənna, ənga njir fə kərnda, ənga
njir ɓwadzau, ənga njir nggəl nji, ənga njira
gəra gənggər nyi səli anə njir yar nda, ənga
njira gəra na usaku, ba ənga njira gəra hivər
Hyal.

3 Ənga tsu njira gəra yiwudzau, ənga njir səɓə ndə wu ta, ənga njir ndza thləmər ndau, ənga njira gəra sən ɓəlar kərnda, ənga nji shishi, ba ənga njira gəra yiwu sə mənahəu.
4 Ətsu ndu ɗa njir thlə hya ndau, ənga njir məl sə ənga kusa, ənga njira nyabiya dzau ənga kərnda, ənga njir yiwu duniya a ndiya yiwu Hyal.
5 Abangə tsu ar babal ndu məl sə ənggər njir nu Hyal, ama wu lagur nggyabiyar nda ndu kəpalna dənama nə Hyal. Culi nji kau, ga sara daɓə kər ənga nda mai!

6 Wu pama nda tsu, alenyi nji a'yi kəra wu gal lagur vu ki nji aga nda vuwa nggutana mathləkə'yi kəra a'yi hahangə mai, ənga mathləkə'yi kəra ma'yiri naɗəu wu bikau ənga tsu suna sə ɗəmwa 'yi'yar paməpamə həna hangəkalər nda.
7 Nanda ngə mathləkə'yi kəra cumu ndu highiɓə sau, ama nandə wu sən təkəbiya wu pama jiri ənga fati mai.
8 Ənggəra Janusu ənga Jambərasu nggəl ara məl səra Musa wu na, abangə tsu ngə nji kə nggəl ara nu səra jiri. Nanda njira ɗəngar nda a təwari, agabangə mbərsa kəra ndu highiɓə kau nə ngguta nji ngau.
9 Ama sər məla nda kau wu nda ma'yi naɗə mai, ara ənggəra dzakura Janusu ənga Jambərasu ɗa ar babal, abangə tsu ngə nər nda wu nda ɗa anə kalar ndau.

Bulusu Kughiya Timathlawusu

10 Kabangəkau Timathlawusu, wu sən gə sau ar kəra highiɓə ɗa patəu, ənga culi nggyabiya ɗa, ba ənga səra yu nggya aga nyi, ənga mbərsa ɗa, ba ənga culi munya ɗa ənga yiwukur kəra yu ca ba səsəu sə ɗa.
11 Wu sən gə tsu culi ɓwaɓwatə paməpamə kəra yi səsə'wuri wu məlmə Antakiya, ənga Ikoniyamu, ba ənga Lisətəra, ama wu sə'yar kə patə kə Hyal həbiya ɗa a gwa.
12 Ənga jiri, kalar ndəra wu yiwu ja nggya nə Hyalkur wu Kərsiti Yesu kəl ji ɗari ɓwaɓwatə.
13 Ama nji batal ənga njir ngguta nji nər nda kəl cakə nga ndu cakau wu ɗəmwa 'yikur, ndu ngguta nji ənga nju ngguta nda tsu.
14 Ama nagə nə ngau, ga dumwa ənga highiɓə kəra gə nggari ənga ga mbərsa ni, ara wu səni gə njira highiɓər ngə sə'yar kau.
15 Ga ɗəngari ar pəci kəra gə tsu zər ənga ga vər highiɓə səra tsətsəfə wu Ləkakaɗə cicau nə Hyal, kəra wu sən highiɓər ngə lagur uya mbəɗau lagur mbərsa ənga Kərsiti Yesu.
16 Patəkura səra tsətsəfə wu Ləkakaɗə cicau səra Hyal nana ngau, mənahə nga nyi aga highiɓau ənga aga kughi ənga fə sə wu lagu ba ənga hwathlə nju lagu tsapəu,
17 aga kalar ndə nə Hyal ju ɗa hwahwathlau aga məl thlər wu kalar lagu kəra mənahəu.

4

1 Yu na anə ngau wu mwar Hyal ənga wu mwar Kərsiti Yesu, ndəra wu sa məl numa anə njira ənga pi ba nji tətau, ənga ətsu ju sha shili ju sa ciya təlkur nyi.
2 Ga tətəlna ndər Hyal, ga dumwa ni ar pəci kəra ja məsahəu ənga pəci kəra ja a'yi məsahə mai. Ga təɗar himiya nda, ənga ga kughiya nda, ba ənga tsu ga tsətsəkur ɗəfuwa nda lagur mba ɗəfu ənga highiɓau.
3 Arya pəci a vər shili kəra nju nda səya himi anə highiɓə nə tsapə mai. Ama ar viya kau kəl nu səra ɗəfuwa nda wu yiwu, agabangə ndu kaɓiya maləmə gangəu kəra wu nda nar nda kəl səra himiya nda wu yiwu nda nggari wacu.
4 Ndu nda dari himiya nda ara nggari səra jiri ba nda dzəgwa pahəna himiya nda aga səhimi kəbəkwatə pampaməu.
5 Ama nagə nə ngau, ga tsərpər kərngau mənahəu wu kalar sau, ga səsə'wuri kalar ɓwaɓwatə, ənga ga məl thlər nə ndər tətəlna ndər Hyal, ənga ga nyabiya thlər ngə cicipəu ar viya mafa nə Hyal.

6 Arya nayi nə ɗa ya vər dumwa ənga pəsau nə piya yau, ənga tsu pəcir tə ɗa a ɗari ləhəu.
7 A panar yi pa kəra mənahəu, a hwinar yi hwi pəra pəra ɗa jaməu, ənga tsu nayi pəna mbərsa ɗa mai.
8 Kabangəkau, akkəri tsapəu kəra cabiya abər a pinar yi huɗa Hyal a vər sə kə ɗa. Thlagə ndər numa tsapə ngu sa nə ɗa akkəri kau, ar pəcir numa. A'yi anə ɗa nga ju sa lə akkəri kə waci mai, ama

anə kalar ndəra vər səkə pəcir shili nyi ənga huɗə haməu.

Ndər Nə Təɗar Himiya Timathlawusu Sara Ara Bulusu

9 Timathlawusu, ga nərdzau ga shili əgya yau ənga kusa.
10 Ara Dimasu a piyar ɗari arya ju yiwu sər duniya kə ji ma'yi a vu Tasalonika. Kərisensu a ma'yiri a vu 'yi'yir Galatiya, ənga Tayitusu tsu a ma'yiri ja a vu 'yi'yir Dalmatiya.
11 Kəl Luka zhizhi nyi ngə hiyau ənga yau. Ga marma Markusu ma gu shili, ara naja ənga vala dzau anə ɗa wu thlər ɗa.
12 A səwari yi Tikikusu a vu Afisa.
13 Ar pəci kəra gu shili, ga mar ɗa gwada ɗa kəra yi piyari wu tsa Kapusu wu məlmə Turuwasu, ga fa'ari ɗa ləkakaɗə ɗa a shili, majama nə ci'yar ta.
14 Alegəzanda ndər dlə liyangə ndzana thlər ɗa gagaɗau. Hyal Thlagəu ngu nda kibiya sə kə ji məliya kau.
15 Nagə ma ga hangəkal ənga ja, arya ju ca dawakur ənga cama kəra mən shili ni kau.
16 Ar pəci kəra nji hər ɗa a shili wu mwar njir pathla, ndə a'yi kəra nu ɗa mai, ndə shini ɗa yi patəu. Kədi Hyal ɗa, ca ngə ja təfəbiya nda bikər nda patəu.
17 Ama kə Thlagəu nggya ənga yau, ji cakər ɗa dənama, aga lagu ɗa ngə ndəshigu məsahə kau wu nda tətəlnakər anə nji ar babal, aga njira a'yi njir Yahudiya mai nda nggari tsu. Naja ngə həbiya ɗa sara wu miya tau wu miya ləvari.
18 Thlagəu wu nda həbiya ɗa sara wu kalar sə ɗəmwa'yu, ba ja hər ɗa jaməu a shili wu təlkur nyi. A nə nyi ngə kadakadarkur ba'anuwa. Aminu.

Usa Dzə Nə Jamuya Ndəl

19 Ga usar ɗa Pərsila ənga Akwila ba ənga njir ki Onesiforosu.
20 Irastusu nə nyi, tsu ja wu Kwaranthli, ənga yi piyari Tərafimusu a vu Miletusu gəra ngga.
21 Ga nərdzau ga shili ənggau divira bi-yargwa. Yubulusu ənga Fudensu ənga Lay-inusu ba Kəlaudiyasu ənga patər wazha ama nda a vər usa ngau.
22 Thlagəu ja nggya ənga mambəl ngau. Ta'yi mayiwakur a nggya ənga hyi.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Anə Tayitusu

Usa Dzau

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu mafa
Hyal ənga cama səsau nə Yesu Kərsiti aga
tsətsəkur mbərsa nə njira Hyal caɗəbiya nda,
ənga aga sənbiya jirkur nə Hyalkur
2 mbərsa ənga sən sau a nggyari lagur fər
kər nə pi gəra kuɗau, kəra Hyal, kəra gəra
fati məliya alkawal tsu wu dzuguya pəci.
3 Wu pəci tsatsaˈa nyi nga ji cabiya ɗa
lagur tətəlna ndər nyi, kəra ya vər tətəlna,
kəra tsu naja ngə ndəra fuwa a gwu tsa yau
lagur Hyal ndər mbəɗa mən.
4 Anə Tayitusu, zər ɗa nə jiri wu mbərsa
kəra aˈyi ara mən patəu.

Bəgə mayiwakur ənga huɗə pərtəu sara
ndara Hyal Tada ənga Kərsiti Yesu Ndər
Mbəɗa mən, ja nggya ənga gau.

Thlər Tayitusu a vu Kəretu

5 Səra ɗa yi piyari ngau a vu Kəretu ca ngə,
aga ga dəwuya kalar səra hyau, ənga tsu aga
ga fiya njira nggurəm a wu kalar məlmau
ənggər kəra yi nar ngau.
6 Kikikura nyi njira nggurəm ja ɗa ndəra
nji gəra sən vazəya, ndə mala zəməu, ndəra
wazha nyi wu hənggəri ənga ja, ənga naja
aˈyi nju səni nyi ənga nggya papatagəu, ənga
gəra ɓəlar ndər mai.
7 Ta ɗari ndər təɗəmwa njir nu ja ɗa ndə
gəra vazau, ndə gəra ɗa ndə kurthlu, ndə
gəra kakafə ɗəfu, ənga ndə gəra sa sə sasa,
ənga ndə gəra kura vi, ba ənga ndə gəra səm
dlərbau.
8 Ama ja ɗa ndər dləwu məthləpi, ndər
yiwu səra mənahəkur, ndəra kəkəya kərnyi,
ndəra ənga jirkur wu ɗəfuwa ja, ndə cicau,
ba ənga ndəra hwathliya kərnyi.
9 Ja ɗa ndəra səɓiya ndər Hyal jijiri ɓaɓalu
ənggər kəra nji highiɓər nyi, aga ja tsətsəkuri
nji patəu lagur highiɓə nə jiri, aga ja ɓəɓəlna
highiɓə kəra dawa a vər highiɓau.
10 Arya njir gwazhivi aˈyi nda gangəu,
njir ndər gəra kər, njir sukwa vi, nja na nji
kəra a vər ngga kərnda nji thlathla pəlzha
kau.
11 A mbari nja bəgəya nda ara nda sara
ndzana hangəkala nji ənga highiɓə ɗəmwa
ˈyir nda kəra ndu məl, aga səm dlərbau.
12 Pathlə wu pama nabir nda a nanari
abər, “Njir Kəretunu, njir thla fati ngau
cumu, nji shishi, njir haɗəwa, njir wuraga
ɗəfau.”
13 Najaka sakida jijiri nga nyi. Agaban-
gau, ga kughiya nda gagaɗau, aga nda ɗa
nənau wu mbərsar nda,
14 aga nda piyari səhimi pumungutu fati
nə njir Yahudiyat, ənga nda piyari nu sər
ɓəla kəra njira piyari jiri fiya.
15 Anə njira ənga ɗəfu cicau, kalar sau cici
nga nyi. Ama anə njira ənga ɗəfu dedeɓəu,
njira gəra mbərsa, sə cicau aˈyi mai. Ɗəngar
nda ənga ɗəfuwa nda patə dedeɓəu nga nda.
16 Ar cicir miya nga nda vər na abər ndu
sən Hyal, ama sər məla nda a kəpalnari. A
ɗar nda sə zhizhigər, ənga nji gəra ɓəlar ndər,
ənga nanda tsu ndu sən məl sə mənahə mai.

2

Highiɓə Nə Jiri

1 A fiyar kər anə ngau ga highiɓə səra
tsatsaˈa ənggər kəra highiɓə nə jijiri nana.
2 Ga highiɓər nyi anə shili njira nggung-
gurəm aga nda kəkəya kərnda, nda nggya
wu hangəkala nda, nda hwathliya kərnda,
nda thləya hi wu jirkur ənga mbərsa, ənga
yiwukur, ba ənga səsəˈu sau.
3 Abangə tsu, ga highiɓər nyi anə
mathləkəˈyi nggungguruməu aga nda ɗa
ənga gənggər səli wu nggyabiyar nda, aˈyi
njir ndza thləmə ənga njir sa pathlə mai,
ama aga nda highiɓə sə mənahə anə nji.
4 Aga nda dzəgwa highiɓər nyi anə wazha
mathləkəˈyi aga nda yiwu shilir nda ənga
wazhar nda.
5 Nda ɗa njira kəkəya kərnda, njira cicau,
njira tsərpər kir nda, njira tsapəu, njira lər
kərnda anə shilir nda, ara nja sara diɗana
ndər Hyal.
6 Abangə tsu, ga tsətsəku wazha shili aga
nda kəkəya kərnda.
7 Wu kalar sau, ga cabiya kərngau abər
ndəra nju sən highiɓər sə mənahəu ara ja
ngau. Ga highiɓə ənga jirkur daɓə ənga
kwakwaɗə mashi,

8 ənga ga nana səra jiri, səra nji gəra sən
uya sər nggəl a gwa. Ara njir dawa nda sara
uya lagur ndər didiɗi ar kəra mən.
9 Ga highiɓər nyi anə mafa'yar nda ɓəlari
ndər thlagər kir nda wu kalar sau, nda ɗa
njira nju nggar mənahəkur nda. Nda sara
kəpal wu pam əkkə'yi nda mai,
10 a sara hya həl nda mai, ama nda cabiya
abər njira nju fiyafə ənga nda ngau, lagu
kə nga nju lari mənahəkura highiɓə ar kəra
Hyal ndər mbəɗa mən.
11 Ara mayiwakur nə Hyal kəra shili ənga
mbəɗau, a cabiyar kər anə kalar ndau.
12 Mayiwakur kau, a highiɓər mənər ja
aga məna piyari nggya nə gəra sən Hyal,
ənga məna piyari nggya suna suna nə
duniya kau, aga məna kəkəya kərmən, məna
ɗa nji jijiri wu ɗəfu, ba ənga məna ɗa nji Hyal
hyal wu najaka duniya.
13 Mənu nggya abangau, ənggər kəra
məna vər səkə nyabiya dzə fər kər nə barka
kau, ca ngə cabiya dzə nə kadakadarkur
nə Hyalər mən, ndə dəgal ənga ndər mbəɗa
mən Yesu Kərsiti.
14 Ndəra naja ndəra lər kərnyi aga ja
bəlbiya mən sara wu kalar shishikur, aga ja
thləna mən anə kərnyi, aga mən ɗa nji nyi,
njira wu caguli aga məl sə mənahəu.
15 Sə'yar kau nga səra ga highiɓər nda, ga
tsətsəkuri njira vər nggar ngau, ga kughiya
nda ənga patər dənama. Ga sara piyari
vanyi ndə ja diɗana ngə mai.

3

Nggyabiya Kəra Tsa'a Aga Njir Nu

1 Ga ɗəngar nyi anə nji aga nda lər kərnda
anə tələr nda əkkə'yi njir səɓə 'yi'yi. Bəgə
nda ɗa njir ɓəlar ndər, ənga nda ɗa njir məl
kalar səra mənahəu,
2 a sara nda na ndər didiɗi anə ndə mai,
nda ɗa njir nggya jaməu daɓə ənga səhimi
ndau, nda ɗa njir tina kər anə kalar ndau.
3 Ɗəɗəməu nji dza nga mən, nji gəra ɓəlar
ndər, njira nji nggutana, kə mən dzəgwa ɗa
mafa ənə kalar sə suna suna pampaməu,
mən nggya njir səɓə ndə wu ɗəfu, ənga ɗa
shishi. Nji piyari shishir dza mən ənga mən
piyari shishir dza nji tsu.
4 Ama ta mənahəkur ənga yiwukur nə
Hyal Ndər mbəɗa mən cabiya kər,
5 ba ji mbəɗana mən, a'yi ara thlər tsapə
kəra mən məliya mai, ama arya təhuɗə nyi.
Ji mbəɗana mən lagur pəra kəra ji pərana
mən kəra nə mən yabiya dzə ənga nggya
mafəleng lagur Mambəl Cicau.
6 Mambəl Cici kə nga nji pənggəri a shidar
kəra mən lagur Yesu Kərsiti ndər mbəɗa
mən.
7 Ji məl abangau aga məna ɗa nji gəra
bikau wu mwar Hyal lagur mayiwakur
nyi, aga məna ɗa njir fa'aki nə pi gəra kuɗau
kəra məna vər fərkər aga nyi.
8 Ndər kau, ndər jijiri ngau. A yiwu yau
ga cakər ndər ar kəra sə'yar kə gagaɗau, aga
njira hənggəri ənga Hyal nda hangəkal aga
nda lər kərnda aga nda məl səra mənahəu.
Mənahə ngə sə'yar kə gagaɗau, ənga wu lə
akkəri anə kalar ndə tsu.
9 Ama ga həbiya kəra gau, sara wu kəpal
gəra kər, ənga jiga sə ciji ciji, ənga kəpal ar
kəra dlaɗau, arya sər dləwar dzə a'yi a gwa
mai.
10 Ga kughiya ndər tətəl kər nji, ca ngə
sə tanggərma kəra məl, ga ɓəra kughiya nə
məthləkura nyi, ayukuɗa nyi ba ga təkə ənga
ja.
11 Ga səni abər culi najaka ndau sasa nga
ja, a məliyar ja numa anə kərnyi lagur bikə
nyi.

Ndər Jomə Ndəl

12 Ma gə lari a səwa ngər yi ndaliya ki
Artimasu ənga Tikikusu, ga nərdzau aga ga
sa thləwa ɗa wu Nikapolisu, ara yu yiwu ya
həbiya vuya a ndəna.
13 Ga məl thlər ənga dənama ngə patəu
aga ga dləwari Zinasu, lawuya kau, nanda
gyapəu ənga Apolusu aga nda gu lagu. Ga
lari abər sə a'yi kəra ndə tini mai.
14 A mbari, njir mən nda highiɓəri lər
kərnda aga məl thlər kəra mənahəu, nda ɗa
njira wu sən uya sə anə kərnda ənga nda njir
kətiya nji ma thlər hya'ari. Nda sara ɗa nji
pəpəltə mai.
15 Patər njira 'ya əkkə'yi nda, nda vər
usa ngau. Ga usar njira vər yiwu mən wu
mbərsa.
Bəgə mayiwakur nə Hyal ja nggya ənga
hyi patəu. Amina.

Cama Tsətsəfə Nə Bulusu Anə Fəlimonu

Usa Dzau

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu ndəra
wu fursəna arya Kərsiti Yesu, ənga Timath-
lawusu zamər mən,

A nda nə Fəlimonu bazhi huɗa mən ənga
ndər məl thlərər mən,
2 ənga anə kwamər mən Afiya, ənga Archi-
pusu bazhi wu ɓwaɓwatər mən, ənga anə
daɓə dzə njir nu kəra a vər kaɓə wu ki ngau.
3 Bəgə mayiwakur ənga huɗə pərtəu sara
ara Hyal Dərmən ənga Thlagər mən Yesu
Kərsiti ja nggya ənga hyi.

Kədi Hyal ənga Lə Usaku

4 Ya vər usaku anə Hyal cumu kalar
pəcira ya vər kədi Hyal anə ngau,
5 arya a nggar yi ar kəra mbərsa ngau wu
Thlagə Yesu ənga yiwukur ngau anə patər
nji cici gə Hyal.
6 Ya vər kədi Hyal aga hya ɗa nənə wu
nggya wu cir zəmər hyi wu mbərsa, aga
hya nəbiya dzə wu sənbiya sə wu kalar sə
mənahə kəra mən əni wu Kərsiti.
7 Yiwukur ngau a nə ɗa ri huɗə pipida
ənga tsətsəku ɗəfu, arya nagau, zamə ɗa, a
tsətsəkur gə ɗəfuwa nji cici gə Hyal.

Kədi Bulusu Arya Onisimusu

8 Agabangau, arya kau, a sən ta'yi yau wu
Kərsiti aga ya cuwa ngə ga məl səra kakal ga
kyaga məl,
9 alaga abangau, ya vər kədi ngau wu
yiwukur. Nayi Bulusu, ndəra dəgal hahal
ənga kabangəkau ndər fursəna arya Kərsiti
Yesu,
10 ya vər kədi ngau arya zər ɗa On-
isimusu, ndəra ɗa zər ɗa ar pəcira yi wu
fursəna.
11 Dəɗəməu, a'yi ja ndər kətiya ndə mai,
ama kabangəkau, a ɗar ja ndər kətə ma
gyapə ma.
12 Ya vər sə nyi a ndəra gau, naja ndəra wu
ɗəfuwa yau.
13 A yiwur yau aga ya səɓiya nyi əgya yau,
aga ja məl thlər ar viya gau anə ɗa, ar pəcira
yi wu fursəna arya tətəlna ndəshigu.
14 Ama nayu yiwu ya məl kalar sə ənga
gəra hənggəri ngə mai, aga kalar mənahəkur
kəra gə məl ja ɗa sə yiwu huɗa gau, a'yi sə
caca mai.
15 Ma vanyi səra ɗa hyi təkəbiya dzə ənga
ja nə pəci kushi kau, aga ga ɓəra sən dləwur
nyi, hya nggya nə ba'anuwa ngau.
16 Ga dləwur nyi, a'yi ar viya mafa mai,
ama ar viya səra ndiya mafa, ar viya zamə
kəra gu yiwu. A yiwu nyir yi gagaɗau, anə
ngə tsu, ga yiwu nyi a ndiya kəra ya vər
yiwu nyi, gyapə wu ndəndəkur ənga zamə
wu Thlagəu.
17 Ma gə hər ɗa ar viya bazhi daɓə kər,
dləwur nyi ənggər kəra ga dləwur ɗa.
18 Ma ji məliya ngə səra ɗəmwa'yu, alaga
ga vər nu nyi məl nə kalar sau, ba ga fəri a
dar kəra yau.
19 Nayi Bulusu, nayi nga vər tsəfə najaka
sau ənga tsa yau, yu nda kina ngau, a sara
nja na ya vər nu ngə məl nə pi nə Hyal kəra
gə uya lagu ɗa mai.
20 Zam ɗa, ya vər cim aga ya uya akkəri
ara gau lagu Thlagəu. Ba ga dzəgwa pina
huɗa yau wu Kərsiti.
21 A'yi yi ənga papakur kər ənga ɓəlar sə
ngau, ca ngə ɗa yi tsəfə najaka sau anə
ngau, ara a sənər yau, gu nda məliya a ndiya
kəra yi nar ngau.
22 Sə zəm kəra ya vər na, ca ngə ga fiya ɗa
vir pida, ara ya vər ɗənga abər nju shabiya
ɗa a shili ara hyi arya kədi Hyalər hyi.
23 Ipafərasu, bazhi fursəna ɗa arya Kərsiti
Yesu, ja vər usa ngau.
24 Abangə tsu Markusu, ənga Aristakusu,
ənga Dimasu, ənga Luka bazhi məl thlər ɗa,
nda vər usa ngau.
25 Bəgə mayiwakur nə Thlagə Yesu Kərsiti
ja nggya ənga mambələr hyi . Amina.

Cama Tsətsəfə Anə Njir Ibrani

Hyal Ndər Anə Mən Lagu Zər Nyi

1 Ɗəɗəməu, Hyal ndərna ndər anə əjir mən
ˈyar lagu pampaməu ənga tsu ar pəci pam-
paməu lagu nabiˈyar.
2 Ama ar kuɗiyar pəci kau, ja vər ndər anə
mən lagu Zər nyi. Lagu Zər nyi ngə Hyal
məliya kalar sə wu duniya. Naja tsu nga ji
caɗəbiya aga ja ɗa ndər faˈa ki nyi.
3 Naja ngə mbəmbəl nə cabiya
kadakadarkur nə Hyal ənga tsu naja ngə
pabiya nggyabiya Hyal. Ja vər səɓə kalar sə
lagu ndər nyi kəra ənga dənama. Ayukuɗa ji
cina mən bikər mən, ba ji nggya gya ar tsi
mazəma Ndəra Dlədləvə gagaɗə a dəməlmau.

Ənggəra Yesu Ndiya Waladiˈyar

4 Lagu kə tsu nga ji uya vir nggya kəra
a ndiya nə waladiˈyar ənggər kəra ji uya
thləmə kəra ndiya nər nda ənga dəgaləu.
5 Arya tsu, wa ngu pama waladiˈyar kəra
Hyal saya na anə nyi, abər,
“Nagə Zər Ɗa ngau,
Əshina, a ɗar yi Dənga”?
Ənga tsu, Hyal na,
“Yi wu nggya tada anə nyi,
ənga ju nggya zər anə ɗa”?
6 Ama ta ji səwa məkaji nyi a shida wu
duniya, ba ji na,
“Patər waladiˈyar nə Hyal nda dləvə nyi.”
7 Ənga ar kəra waladi nyiˈyar tsu, ba ji na,
“Ju sən shabiya waladi nyiˈyar majigwal
kəra wu sau,
ənga njir məl thlər nyi tsu kyara uˈu.”
8 Ama ar kəra Zəra nyi, kə ji na,
“Tsəkafə ngau, Hyal,
wu nggya baˈanuwa,
zəwa təlkur ngau ca ngə nggya nə
tsapəu.
9 Gu yiwu tsapəkur, ənga gə piyari ɗəmwa
ˈyikur.
Arya kə Hyal, ca ngə Hyal ngau, hana
ngau adabanga ghakər ngəˈyar
lagur ɗəwa ngə mal nə ɗəfu pərtəu.”
10 Kə ji bəra na,
“Wu dzəguya, Thlagəu,
gə fiya hya duniya,
ba gə məliya dəməlməˈyar ənga pəla
gau.
11 Səra gə məliya, ndu nda sanakər,
ama gu nggya baˈanuwa.
Ndu nda halnakər ənggər ləgutə hahal.
12 Gu nda pəɗiya nda ənggər kadəmbul,
ənga tsu gu nda bəla nda ənggər nju bəla
kari.
Ama aˈyi gə nə ngə cumu gəra bəla;
gangəkura fa ngau, wu sən kuɗə mai.”
13 Ənga anə waladi mani ngə Hyal saya na
anə nyi,
“Nggya lagu tsi mazəma yau
kəl yi fiya dawa ngəˈyar
a gyi gya kiɗa hiya ga”?
14 Agabangau, waladiˈyar ngə njir məl thlər
nga nda wacu, kəra Hyal səwa aga dləwari
njira wu nda faˈa ki nə mbəɗau.

2

Səya Himi Anə Ndər Hyal

1 Agabangau, kəl məna səya himi mənahə
anə səra mən nggari, ara məna sara sha a
gyu yukuɗu saməu.
2 Cama kəra Hyal nana lagu miya wal-
adiˈyar a nggyari, ənga kalar ndəra ɓəlna
ənga nggəl ara məl thlər əni, nju nda nə nyi
ɓwaɓwatə kəra tsaˈa aga səra ji ndzana.
3 Ma abangə ja, ma mən piyari najaka
mbəɗə kəra dəgal, lagu mani nga mənu ng-
gani mənu sən uya mbəɗa? Najaka mbəɗə
kəra Thlagə ənga kərnyi ngə dzəguya ndər ar
kəra nyi tanggərma. Njira nggar ndər nyi
kau, nanda ngə cabiya mən abər ndər nyi
kə jijiri nga nyi.
4 Hyal ənga kərnyi ngə ləri sakida ar kəra
nər nda sakida lagur ləri mətsamˈyar ənga sə
dədəgurˈyar ənga məl sə dədəgurˈyar pam-
paməu, ənga lə sə lələˈyar kəra ji ləri lagu
Mambəl Cici ənggəra ju yiwu.

Yesu Ɗa Ənggər Zamə Nyiˈyar

5 Aˈyi anə waladiˈyar ngə Hyal nə nda
səm təlkur ar kəra zaman kəra a vər shili
ənga kəra məna vər ndər ar kəri kə mai.
6 Ama aˈyi tsətsəfə ar vanyi vi kəra vanyi
ndə lər sakida, ji na,
“Mi ngə nda gu ɓwanə nyi kər anə kərngau
ənga ja,
ənga zər ndə kəra gu dənga ənga ja?

7 Gə məliya nyi a gya banga waladi'yar nə
pəci kushu,
Gə nə nyi kadakadarkur ənga dəgalkur,
8 ənga gə fuwa kalar sə əgyakiɗa dənama
nyi."
Ta Hyal fuwa kalar sə əgyakiɗa ja, vanyi sə a'yi kəra Hyal gəra fiya əgyakiɗa ja mai. Ama alaga abangau, kabangəkau tsu mən gəra lari nji fiya kalar sau əgyakiɗa ja.
9 Ama mənu lari Yesu, ndəra nji məliya a gya banga waladi'yar nə pəci kushu, kabangəkau, a fənggər nyir nji kadakadarkur ənga dəgalkur, ara ɓwaɓwatə kəra ji lari lagur tau. Ji məl abangau, aga lagur mayiwakur nə Hyal ji ɗahar tau, arya kalar ndau.
10 Hyal ngə məliya kalar sau, ənga tsu lagu nyi ngə patər sə ɗa. Hyal ngə nggar wazha gangəu aga nda uya kadakadarkur. Agabangau, a ɗar tsa'a anə ndəra pahəna lagur uya mbəɗau, ja nyabiya dzə lagur lar ɓwaɓwatəu.
11 Agabangau, ndəra məliya nji cicau ənga njira ji cina, wazha tada zəmə nga nda. Arya kə ngə Yesu a'yi ɗa ənga səli ja ngga nda ənga wazha ama mai.
12 Ji na anə Hyal,
"Yi wu hə'u thləmə ngau anə wazha maɗa,
Yu fal thləmə ngau wu daɓər nji."
13 Ji ɓəra na,
"Yi wu fər kər ənga ja."
Kə ji ɓəra na wayu,
"Kəja yau, ənga wazha kəra Hyal nə ɗa."
14 Ta ɗa wazha kau, kum ənga mashi ngau, naja tsu kəl ta ji ɗa kum ənga mashi ənggər nanda. Ji məl abangau, aga lagur tə nyi ba ja səmku təlkur ar kəra ndəra ənga dənama ar kəra tau, naja ngə shatan.
15 Lagu kə nga ji pəliya njira mbamba wu mafakur nə hivər tau, wu patər nggyabiyar nda.
16 Aga jiri a'yi anə waladi'yar ngə Yesu shili ənga dləwa dzə mai, ama anə culi gə Ibrahimu.
17 Agabangau, a mbari kəl ja ɗa ənggər nə wazha mənyi, aga ja ɗa pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, kəra ənga təhuɗəu ənga kəra wu məl thlər Hyal tsa'a miya ɗəfu. Ba ja dzəgwa həna bikər nji lagur lər piya ja aga sər hə saɗaka.
18 Ta ɗa naja ənga kərnyi a lar ja ɓwaɓwatəu, ar pəcir dzə nyi, a ɗar ja tsa'a aga ja dləwar njira gwu dzau.

3

Ənggəra Yesu Ndiya Musa

1 Agabangau, nahyi wazha ama nji cicau, nahyi njira Hyal ngga, hya hə ɗənga ar kəra Yesu ndəra naja ngə ndə səsau, ənga pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, nə mbərsa kəra mənu lə sakida ar kəri.
2 Tsa'a miya ɗəfu nga ja anə ndəra caɗəbiya nyi, ənggər kəra Musa məl thlər nyi tsa'a miya ɗəfu wu pama nji gə Hyal.
3 A thləwar nji Yesu a ndiya Musa ənga kadakadarkur, ənggər kəra ndər hər ki a ndiya ki ənga kadakadarkur.
4 Arya kalar ki ndə ngə həriya nyi, ama ndəra həriya kalar sau, ca ngə Hyal.
5 Musa ndər məl thlər tsa'a miya ɗəfu ngau, ndər məl thlər ar viya mafa wu ki Hyal, a lər ja sakida ar kəra səra wu nda ɗa a ndumwa.
6 Ama Kərsiti ndə jijiri nga ja, ndəra vər məl thlər ənggər Zər ar kəra ki Hyal. Namən ngə ki Hyal, ma mən sən dumwa ənga fə ɗəfu ba nggya ənga fər kər wu səra a vər shili.

Kughi Ar Kəra Gəra Hənggəri

7 Agabangau, ənggər kəra Mambəl Cici na,
"Əshina, ma hyi nggari ɗaha ja,
8 hya sara ɗa ənga ɗəfu ɓaɓal mai
ənggər kəra hyi məliya ar pəcir hya'a
hangəkal,
ar pəcir dzə a gwar tagə mashi.
9 A guna ngə əjir hyi dzəbiya ənga gəlabiya ɗa,
ənga ndə lari səra yi məliya nə fa foɗə
kumunyi.
10 Ca ngə ɗa huɗa yi ndzəndzə ənga naja ta
zaman,
ba yi na, 'Cumu nga ndu shinɗa yi wu
ɗəfuwa nda,
nanda a'yi wu səni lagu ɗa'yar mai.'
11 Wu huɗə ndzəndzə ɗa, yi səmku fəla;
'Nandə wu sa gwu ɓəlsar ɗa mai.' "
12 Hya nggya ənga tsamə, wazha ama, ara nja sara thləwa bikau ənga gəra hənggəri wu ɗəfuwa hyi kəra wu məliya hyu shini yi anə Hyal Ndəra ənga Pi.

13 Ar pəci kəra nju ngga ənga “Əshina” hya
təɗar himiya kərhyi, ara kalar ndu pama
hyi a sara ɗa ənga ɗəfu ɓaɓal lagur ngguta
vi nə bikau.
14 Namən njir daɓər kər ənga Kərsiti ngau,
ma mənu ta'yi wu mbərsa kəra mən uya
tanggərma ənga dənama ba'a ndar kuɗiyar
duniya.
15 Ənggər kəra nji na,
“Əshina ma hyi nggari ɗaha ja,
hya sara ɗa ənga ɗəfu ɓaɓal mai
ənggər kəra hyi məliya ar pəcir hya'a
hangəkal.”
16 Wa 'yar ngə nggar ndər Hyal ənga kə
ndə ɓəra hya'ana nyi hangəkal ta? A'yi njira
Musa həbiya sara wu Masaru wa?
17 Ənga wa 'yar ngə huɗa Hyal ndzə nə
fa foɗə kumunyi ya? A'yi ənga njira məliya
bikə, ba ndə dlədla ba ndə tənakər a gwar
tagə mashi ta wa?
18 Ənga wa ngə Hyal səm fəla abər nanda
a'yi wu gwu səhəɗa nyi maya? A'yi ənga
njira nggəl ara ɓəla ndər nyi wa?
19 Agabangau, a lari mən abər arya gəra
mbərsar nda, nga ndə tini gwu səhəɗa nyi.

4

Pəcir Ɓəlsar Nə Njir Nu

1 Agabangau, ta alkawal nə gwu ɓəlsar
nyi a'yi ba'a shilar pəci kə əshina, kəl məna
ɓəla ənga jirkur, ara ja səra ɗa pathlə wu
pama hyi ja tini gwa.
2 Ətsu, a nggar mən ndəshigu, ənggər kəra
ndə nggari, ama ndər kəra ndə nggar kau,
a'yi ɗa ənga akkəri anə nda mai, arya nanda
a'yi daɓər ənga mbərsa mai.
3 Kabangəkau, namən nji kəra hənggəri
ngə gwu ɓəlsar nyi, ənggər kəra Hyal nana,
“Wu huɗə ndzəndzə ɗa, yi səmku fəla;
‘Nandə wu sa gwu ɓəlsar ɗa mai.’ ”
Hyal nana abangau, alaga kə ji kuɗəna thlər
nyi tsu kaɗu ar dzəgwar duniya.
4 Arya ar vanyi vi ji ndər ar kəra pəci
nə məɗəfəkura nyi, abər, “Ar pəci nə
məɗəfəkura nyi, Hyal ɓəliya sar sara ara
thlər nyi patəu.”
5 Ama ar vi kə tsu ji ɓəra na, “Nandə wu sa
gwu ɓəlsar ɗa mai.”
6 Agabangau, a nggyari ba'anə kabangəkau
anə alenyi nji nda gwa wu ɓəlsar ta, ama
nanda njira nggar ndəshigu kə tsu kaɗu
nandə uya gwa mai, arya nandə a'yi ɓəlar
ndər Hyal mai.
7 Kəja, Hyal ɓəra fiya vanyi pəci kəra ji
ngga ənga, “Əshina,” ji ndər kau, lagur miya
Dawuda ayukuɗa fa gangəu, ənggər kəra nji
nana tsu kaɗu abər,
“Əshina ma hyi nggari ɗaha ja,
Hya sara ɗa ənga ɗəfu ɓaɓal mai.”
8 Maja abər Jashuwa nə nda ɓəlsar nə Hyal,
Hyal a'yi ɓəra ndər ar kəra vanyi pəci kəra
wu shili mai.
9 Kə a cabiyari ba'anə kabangəkau, pəci a'yi
nə ɓəlsar anə nji Hyal.
10 Agabangau, kalar ndəra gwu ɓəlsar nə
Hyal, a gwar ja wu ɓəlsar sara wu thlər nyi,
ənggər kəra Hyal ɓəliya sar sara wu nənyi.
11 Arya kau, kəl məna nərdzau, aga məna
uya gwu ɓəlsara nyi, a sara vanyi nda tini
gwa, arya mən gəra ɓəlari ndər Hyal ənggər
njira tərabiya.
12 Ara ndər Hyal mbəmbəɗə nga ja, ənga
dənama, naja ndiya kalar katsakər miya
məthləu, ju sən tsaviya dzə ba ja vuwa
təkəbiya vira pi ənga mambəl ɓə ari, ənga tsu
pama mədəla ənga sahwa, ju sən tətəkəbiya
ɗənga ənga ɗəfu.
13 Sə a'yi kəra nji məliya, kəra ɗa ɗəɗəwa
ara Hyal mai, ara kalar sə ar babal nga nyi
anə nyi. Patər sə hyahya ar babal nga nyi
wu mwa nyi, ndəra mənu nda ləri sər məla
mən wu mwa nyi.

Yesu Madiya Pubu Kəra Ndiya Ənga Dəgaləu

14 Ta ɗa a'yi mən ənga madiya Pubu kəra
ndiya ənga Dəgaləu, ndəra ma'yi a dumwar
Hyal, naja ngə Yesu Zər Hyal, bəgə məna
ta'yi ar kəra səra mən hənggəri.
15 Ara Pubu kəra ndiya ənga Dəgal kəra
a'yi ara mən kau, a'yi ndəra gəra ənga təhuɗu
əgya njir tətə dənama ngə mai, awau, naja
ngə ndəra nji dzəbiya wu kalar lagu kəra nji
dzəbiya mən, ama naji məliya bikə mai.
16 Agabangau, ta'yi məna shili ləhəu wu
dzər tsəkafə nə Hyal ənga ɗəfu zəməu, aga
məna uya təhuɗə nyi ənga tsu ja canə mən
mayiwakur nyi kəra wu nda dləwar mən ar
pəci kəra mən wu yiwu dləwa dzau.

5

1 Kalar pubu kəra ndiya əngа dəgaləu, ndə
ngau nji caɗəbiya nyi sara wu nji, nji fiya
nyi aga ja təɗəmwa anə nji ar kəra səra nə
Hyal, aga ja ləri sə nə nji anə Hyal ba nga
tsu həna saɗaka ar kəra bikər nji.
2 Naja ndəra wu sən ɓə əngа njira gəra sən
sau nji sasa, arya naja əngа kərnyi a'yi ja wu
kumər dzə kəra tətəwa.
3 Agabangau, a ɗari tsa'a ja həna saɗaka,
a'yi arya bikər nji waci mai, ama ara naja
ma ndər bikə nga ja.
4 Ndər sən hər kərnyi a dar vi dəgal kə a'yi
mai, kəl ma Hyal ngə ngga nyi a dari, ənggər
kəra nji ngga Haruna.
5 Abangə tsu, Kərsiti a'yi hər kərnyi a dar
vi dəgal aga ja ɗa Pubu kəra ndiya əngа
Dəgal mai, kəl ta Hyal hər nyi, kə ji na anə
nyi,
"Nagə Zər Ɗa ngau,
Əshina a ɗar yi Dəngau."
6 Ənggəra ji ɓəra na ar vanyi vi,
"Nagə Pubu ngau nə ba'anuwa,
kəra lagur Malkizadakəu."
7 Ar pəcira Yesu tsu wu duniya, ju kədi
Hyal əngа kədi daɓə əngа ɓwakər əngа tiwi
gagaɗə daɓə əngа sələm, anə ndəra əngа
dənama ndəra wu sən mbəliya nyi sara wu
miya tau. Arya naja ndər hivər Hyal, kə
Hyal nggari kədi nyi.
8 Alaga kau, Yesu zər Hyal ngau, ji
highiɓər ɓəlar sə lagur ɓwaɓwatə'yar kəra ji
sa.
9 Lagu kau, ngə Hyal nyabiya nyi aga ja
ɗa lagu nə uya mbəɗə nə ba'anuwa anə
patər njira ɓəlar səra ji na.
10 Arya kə ngə Hyal fiya nyi ji ɗa Pubu
kəra ndiya əngа Dəgaləu, ənggər nə Malk-
izadakəu.

Kughi Ara Sha A Gyu Yukuɗu

11 Sə a'yi gangəu kəra 'ya kyaga na ar
kəra sə'yar kau, ama dzadzau nga nyi 'ya
sən gəlabiya nda, arya nahyi a'yi yiwu hya
nggabiya sə ar kəra ndəshigu kə kusakusa
mai.
12 Alaga kə pəci kə əshina, hya kyaga nda
ɗa maləmə highiɓau, kwalaga abangau,
hya vər yiwu vanyi ndə a ɓəra highiɓə anə
hyi sər nu nə tanggərma ar kəra Ndər Hyal
wayu. Səra tsa'a aga hyi ca ngə u'wa, ama
a'yi sər səm kəra ɓaɓal mai.
13 Arya kalar ndəra u'wa ngə sər səm nyi,
zər mamanji nga ja, naji ɗa tsa'a aga dləwu
highiɓə ar kəra tsapəkur mai.
14 Ama sər səm kəra ɓaɓalu, nə njira həhə
ngau, ca ngə njira hwathliya kərnda aga
nda təkəbiya səra mənahəu əngа səra ɗəmwa
'yu.

6

1 Agabangau, kəl məna həbiya dzau ad-
abanga highiɓə nə tanggərma kəra mən
dləwuri ar kəra Kərsiti, aga məna dumwa
əngа ɓəra nggabiya highiɓə nyi, a sara məna
sha a gyu yukuɗu lagur highiɓə ar kəra tubi
sara wu səra wu shili əngа tau, ba nə mbərsa
anə Hyal,
2 ba nga highiɓə ar kəra baɓətizəma daɓə
əngа fə tsi, əngа hya'ari sara a vir tau, ba
gwu numa kəra gəra kuɗau.
3 Namən wu dumwa əngа nggabiya
highiɓə nyi ma Hyal yiwu.
4 Wu nda ɗa sə gəra ɗa, anə njira ɗahari
mbəmbəl nə Hyal, əngа njira ɗahari lər sə
lələ nə Hyal, ba njira ɗahari Mambəl Cicau
5 əngа njira ɗahari məsahəkur Ndər Hyal,
əngа dənama nggyabiya zaman kəra wu
shili,
6 ma ndə tana ar lagu, ndər sən shabiya
nyi a shili aga ja tubi a'yi mai. Lagur
nggyabiyar nda kau, nga ndu ɓəra dlakəya
Zər Hyal nə məthləkura nyi, ba nda dzəgwa
pəlna nyi pəzhi ar sugu.
7 'Yi'yi ma kəra a vər sa 'yimir par ar kər
ar kər, ju nda tsəbiya sə thləthləka'yar kəra
wu nda ɗa akkəri anə njir zəwa nyi, Hyal wu
nda fənggər barka anə 'yi'ya nyi.
8 Ama ma 'yi'yi kə a vər tsə shikəɗî əngа
jigwaləu, a'yi ja əngа akkəri mai, Hyal wu
nda shi'wuna nyi ba nja nggyina nyi wu
yukuɗa nyi.
9 Alaga kə mən na abangau, bazhir 'wa
ɗa 'yar, a hənggər 'ya abər alenyi səra ndiya
əngа məmənahə kəra a vər shili anə hyi ar
kəra mbəɗau.
10 Hyal a'yi ndə gəra tsapə mai. Naja
a'yi wu nda fari əngа thlərər hyi əngа yiwu
kəra hyu ca anə Hyal, lagur dləwa dzə wu

yiwukur anə nji cici nyi mai, ənggər kəra hya vər məl kabangəkau.
11 Səra ˈyu yiwu gagaɗau, ca ngə, abər, hya nggya wu kwakwaɗəkur wu thlərər hyi baˈanə shili ar joməya ndəl, aga fərkər hyi a sa nyabiya dzau.
12 Hya sara ɗa nji haɗəwa mai, ama hya faˈabiya hiya njira wu faˈabiya ki ənga səra Hyal məliya alkawala nyi lagur mbərsa ənga mba ɗəfu.

Jijirkura Alkawal Nə Hyal

13 Ar pəci kəra Hyal məliya alkawal anə Ibrahimu, vanyi ndə aˈyi kəra a ndiya nyi kəra ja səm fəla ənga thləmə nyi mai, ba ji səmku fəla ənga kərnyi.
14 Kə Hyal na, “Jijiri yu fənggər ngə barka, yu məliya culi ngə gangəu.”
15 Agabangau, lagur səkəbiya wu mba ɗəfu ngə Ibrahimu dləwuri nyabiya dzə nə alkawala nyi.
16 Jijiri nju səm fəla ənga ndəra wu ndiya nda, ənga səm fəla ca ngu shili ənga hənggəri kəra gəra ənga kəpal.
17 Arya Hyal wu yiwu ja cabiya nggyabiya nyi kəra gəra bəlar dzə ar babal anə njir faˈa ki nə alkawal, kəl ta ji ɓəra jigəbiya ənga səm fəla.
18 Hyal məl abangau, aga səm fəla nyi ənga alkawal nyi, nda nyabiya dzau. Ənggər kəra mən wu səni abər Hyal wu thla fati mai. Ma mən hwi a ndu dəla nyi, mən wu nggya ənga fə ɗəfu aga məna səɓiya ɓaɓalu fər kər kəra ji nə mən.
19 Fərkər kəra mən əni kau, ənggər məca təghə pi kəra wu təghər mən ɓaɓalu. Ənga fər kər kə nga mən wu tərabiya a biya banga kadəmbul nə vi cici nə ki Hyal.
20 Yesu ngə gwa wu mwar mən ənga ji gwa ar viya mən. A ɗar ja a nə mən Pubu kəra ndiya ənga Dəgaləu, ənggər nə Malkizadakəu.

7

Pubu Malkizadakəu

1 Najaka Malkizadakəu, naja ngə təl nə Salemu, ənga tsu pubu nə Hyal Kəra Di. Ji ɓə ənga Ibrahimu ar pəci kəra Ibrahimu a vər sha shili sara vər pa ənga təltəlˈyar kəra ji səmku təlkur ar kəra nda, ba ji fənggər nyi barka.
2 Kə Ibrahimu nə nyi pathləu wu kumou nə kalar səra ji faˈari sara a gwa miya pa. Tanggərma, səra thləmə kə cabiya ca ngə, “Təl nə tsapəkur.” Ənga naja tsu “Təl nə Salemu,” kəra cabiya, “Təl nə jaməkur.”
3 Naja aˈyi ənga njir ya mai. Aˈyi ja ənga culi kəra ji biya a gwa mai. Aˈyi ja ənga pəcir ya ənga pəcir tə mai. Naja tsu ənggər Zər Hyal, kəra nggya aga pubu baˈanuwa.
4 Hya tsamiya culi dəgalkura ja! Kwalaga əjiya əjir mən Ibrahimu tsu nə nyi pathləu wu kumou nə kalar səra ji faˈari sara a gwa miya pa!
5 Ətsu highiɓə Musa a nana ri, abər kalar ndər Lawi kəra ɗa pubu, a ɗar tsaˈa ja dləwuri pathləu wu sə kumou sara ara nji, alaga kə nji kə zamər nda ngə ˈyar, ənga tsu nanda ma culi gə Ibrahimu nga nda.
6 Ama Malkizadakəu, ndəra aˈyi biya sara wu culi nji gə Lawi mai, a dləwuri ja pathləu wu sə kumou sara ara Ibrahimu, ba ji fənggər nyi barka, naja ndəra nji nə nyi alkawala nyiˈyar.
7 Gəra ənga kəpal ndəra wu fə barka naja ndiya ndəra nji fənggər nyi barka.
8 Kəja njir Lawi njir dləwu pathləu wu sə kumou, ndu tau. Ama Malkizadakəu nə nyi ndəra dləwuri pathləu wu sə kumou sara ara Ibrahimu, nji lər sakida ar kəra ja abər naja aˈyi tə mai.
9 Nju sən na abər Lawi ənga kərnyi, ndəra culi nyi ngə njir dləwu pathləu wu sə kumou, a lər ja nə nyi pathləu wu sə kumou lagu Ibrahimu,
10 ara ar pəci kəra Malkizadakəu ɓə ənga Ibrahimu, Lawi tsu ja wu dza əjiya əji nyi.

Yesu Ngə Pubu Kəra Ənggər Malkizadakəu

11 Kəja dlaɗə Musa a cabiyari anə njir Izirayila abər kalar pubu ja biya sara wu culi gə Lawi. Maja abər thlər pubuˈyar nə culi gə Lawi wu məliya nji a ɗa nji tsapəu, sər ɓəra ɗa nja dla ənga vanyi pubu pamə lagu Malkizadakəu aˈyi mai, kəra aˈyi lagu Haruna mai.
12 Arya ma nji bəlana lagur fə ndu pubukur, kəl nja bəlana dlaɗə tsu.
13 Naja ndəra nja vər ndər ar kəri kau, Thlagər mən ngau, naja ji biya sara wu

culi paməu, culi kəra gəra saya məl thlər nə pubu.
14 Kadzakadzangə nga nyi, abər Thlagər mən biya sara wu culi gə Yahuda, laguwa culi kə tsu Musa a'yi ndər ar kəra nda lagu pubukur mai.
15 Najaka ndər tsu a biyari ar babal gagaɗau, ar pəci kəra vanyi ndə ɓəra biya pubu pamə ənggər kəra Malkizadakəu,
16 ndəra ɗa pubu, a'yi lagu dlaɗə ənga culi kəra ji biya sara a gwa mai, ama lagu dənama nə pi gəra kuɗau.
17 Arya nji lər sakida ar kəra ja abər,
"Nagə ngə pubu nə ba'anuwa,
kəra lagur Malkizadakəu."
18 Nji hənа dlaɗə kəra ɗəɗəməu, ara gəra dənamakur nyi ənga dləwa dzə nyi.
19 Arya dlaɗə Musa a'yi kakalə ja məliya sə tsatsa'a mai, ama kabangəkau, fər kər a'yi kəra wu hər mən ləhə a shila dzər Hyal.
20 Hyal nyabiya sə kau, lagur səm fəla. Patər njira gu thlər pubu a'yi lagur səm fəla mai.
21 Ama ndə kə ɗa pubu lagur səm fəla ar pəci kəra Hyal na anə nyi,
"Thlagəu a səmkur fəla,
naja a'yi wu bəla ɗənga nyi mai,
'Nagə pubu ngau, nə ba'anuwa.' "
22 Arya najaka səm fəla ngə Yesu nggya ar viya sər mbabiya nə alkawal mbamba kəra ndiya ənga mənahəu.
23 Pubu'yar nə ɗəɗəməu, ndə ɗa gangə ara tə ngə kar nda ara dumwa ənga thlər nda parangəu.
24 Ama Yesu ngə pubu nə ba'anuwa, arya naja ənga kərnyi a'yi ja ənga pi ba'anuwa.
25 Agabangau, a'yi ja cumu ənga dənama nə mbəɗana njira shili ləhəu wu dzər Hyal lagu nyi, ara a'yi ja cumu ənga pi ba ju dumwa ənga kədi Hyal anə nda.
26 Culi najaka pubu kəra ndiya ənga dəgal nga mənu yiwu, ndə kəra cicau, ənga ndəra gəra bikau, gəra ənga məcavidî, ənga ndəra nji həbiya sara wu njir bikau ba nji hənа nyi adabanga dəməlmə'yar.
27 A'yi ja ənggər pubu kəra ndiya ənga dədəgal ta mai, arya a'yi mbari kəl ja lər saɗaka kalar pəci mai, tanggərma arya bikə nyi, ənga arya bikə nə nji. Naja ji lər saɗaka nyi zəmə pir ar pəci kəra ji lər kərnyi.
28 Arya dlaɗə Musa ngə məliya nju caɗə pubu kəra ndiya ənga dədəgal'yar sara wu nji ənga tətəwakur nda. Ama alkawal Hyal kəra shili daɓə ənga səm fəla ngə caɗəbiya Zər nyi kəra naja ngə tsatsa'a ba'anuwa. Alkawal kau ca ngə kəra shili ayukuɗa dlaɗau.

8

Pubu Kəra Ndiya Ənga Dəgaləu Nə Alkawal Mbamba Mafəliyangəu

1 Səra mənu yiwu məna na ca ngə, a'yi mən ənga pubu abangau, pubu kəra ndiya ənga dəgal kəra a vər nggya ar tsi mazəma tsəkafə nə Ndə Dəgal Dənama a dəməlmau.
2 Ndəra vər məl thlər ar vi kəra ndiya ənga Cicau, kwapatə kəra jijiri kəra Thlagə ənga kərnyi ngə liya ama a'yi ndə mai.
3 Kalar pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, nji fiya nyi aga hə saɗaka ənga lə sə ləlau, agabangau, najaka pubu kəra ndiya ənga dəgalə tsu, a mbari kəl ja lər sau.
4 Maja abər wu duniya nga ja, ju sən ɗa pubu mai, ara tsu kaɗu pubu'yar a'yi kəra a vər lə sau ənggər kəra dlaɗə nana.
5 Səra pubu'yar ka vər məl a vu vi cici nə Hyal kau, tangə ənggər səra nja vər məl a dəməlmau. Ca ngə səra Hyal kughiya Musa aga ja həriya kwapatə anə Thlagəu, ənggər kəra ji cabiya nyi. Ji na, "Ga tsamə ənga hangəkal, aga ga liya kakalə ənggər kəra yi cabiya ngau, a du mə ta."
6 Ama thlər kəra Yesu dləwuri a ndiyari nər nda, arya alkawal mbamba kəra naja ngə tsupamə kəra ndiya hahala nyi ta, arya alkawal mbamba nyi nji mbiya ar alkawal kəra ndiya.
7 Maja abər alkawal mbamba nə tanggərma a'yi tuwa mai, a'yi nju ɓəra gal nə məthləkura nyi kəra ndiya mai.
8 Ta Hyal lari bikər nda, ba ji na,
"Pəci wu shili, əngwar Thlagəu,
yu nda məliya alkawal mbamba nə mafəliyangə ənga njir Izirayila, ba ənga tsu culi Yahuda.
9 A'yi culi alkawal mbamba
kəra yi məl ənga əjir nda'yar mai,
ar pəci kəra yi mbar pəla nda
aga ya həbiya nda sara wu 'yi'yir Masaru,

arya nanda a'yi ta'yi ənga alkawal ɗa mai,
ca ngə ɗa yi təkə ənga nda, əngwar Thlagəu.
10 Najakə ngə alkawal mbamba kəra yu sa məl
ənga njir Izirayila, ayukuɗa pida'yar kau,
əngwar Thlagəu,
yu fuwa highiɓə ɗa wu ɗəfuwa nda.
Yu tsəfəri wu huɗa nda.
Yu nggya Hyalər nda,
nanda tsu ndu nggya nji ɗa.
11 A'yi kəl ndə a highiɓə anə təwul nyi mai,
alaga zamə nyi, ju na,
'Ga sən Thlagəu,'
Arya kalar ndu sa sən ɗa,
dzəguya ar kusha nda ba'anə dəgala nda.
12 Ara yu sa təfəbiya nda bikər nda
a'yi tsu yu ɓəra ɗəngari ənga sə ndzəndzər nda mai."
13 Ta Hyal ngga kau, ənga alkawal mbamba mafəliyangəu, a cabiyari abər nə tanggərma ta a hiliri ba ji hal. Səra hil ənga səra hal wu səkar mai, ba ja tərabiya kabangəkau.

9

Dləvə Culi Nə Alkawal Mbamba Kəra Dəɗəməu

1 Alkawal mbamba nə tanggərma a'yi ja ənga səra nja kyaga məl nə dləvau. Alkawal mbamba nə tanggərma kə tsu, vi a'yi a gwa kəra cici kəra nji həriya wu duniya.
2 Nji pədləya kwapatəu, wu kwapatə kau, kə nji təkəya bwata məthləu. Ar bwata nə tanggərma sər səɓə pitəlla a'yi, ənga təmbəl, ba ənga ləgu macikəl kəra nji nə nyi anə Hyal. Bwata kau, nga nju ngga ənga Vi Cicau.
3 Ayukuɗa kadəmbul nə məthləkura nyi, vanyi vi a'yi kəra nja ngga ənga Vi kəra ndiya ənga Cicau.
4 Ar bwata nə məthləkura nyi bagadi a'yi nə əndzə nə nggyi sə kisu, ənga akwati alkawal mbamba kəra nji hadîya ənga əndzau. Akwati kau, kəja səra a gu gwa, pəla əndzə nə fə mana, ənga dəla nə Haruna kəra thlau, ba nga tsəka kəra alkawal mbamba kə tsətsəfə ari.
5 A dar kəra akwati alkawal mbamba kau, shangguɗi həhər nə carabiyaməu* a'yi kəra wu cabiya kadakadarkur nə Hyal. Nanda ngə məliya shangguɗi anə sər haɗə miya akwati kau, kəra nju ngga ənga vir nggya təhuɗu. Naməɲ a sən ndər ar kəra sə'yar kə kwatahə mai.
6 Ma nja fuwar sə wu lagu ənggər kau, ba pubu'yar a gu bwata tanggərma ənggər kəra ndu wuraga məl thlər nda.
7 Ama kəl pubu kəra ndiya ənga dəgal ngu gu bwata məthləkura nyi kəra gwa gwa, zəmə wu fa. Naja sən gwa gəra ənga mashi mai, aga təfəbiya bikə nyi ənga kəra nji məliya ənga gəra sənkur nda.
8 Lagu kə ngə Mambəl Cici cabiya abər, lagur gwu Vi kəra Ndiya ənga Cicau a'yi pahənakər kwatahə mai, ma tsu bwata tanggərma tsu ta'yiu.
9 Sə'yar kə patə aga nda gəlabiya ng-gyabiya əshina, kəra wu cabiya abər lə sau ənga hə saɗaka a sən shili ənga nggyabiya nə kər papal anə njir dləvə Hyal mai.
10 Sə'yar kau, ar kəra səm ənga sa ba ənga ci dzau nga nda wacu. Thlər kau, a biyar babal nga nda wacu, kəl ta Hyal nda canə mən lagur məl thlər nə mafəliyangəu.

Mashi Kərsiti

11 Kəja Kərsiti a shiliri ənggər Pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, nə sə məmənahə'yar kəra a'yi kabangəkau. Ji shili, kə ji sa gu kwapatə kəra ndiya ənga dəgaləu, ənga kəra ndiya ənga tsatsa'a, a'yi kəra nji həriya ənga tsi mai, kəra cabiya a'yi nə duniya kə mai.
12 Ji gwu vi kəra ndiya ənga Cici kau, aga zəmə pathləu. Naja a'yi gwa ənga mashi ku'yar ənga nə wazha thla mai, ama ənga mashi nyi nga ji gwa, kəra ji bəliya mən əni nə ba'anuwa.
13 Mashi nə ku'yar, ənga thla'yar ba ənga bəbər nə mbəhuləu, nju u'uci sə'yar kə a ndar njira gəra cicau, aga ja məliya nda cicau a biyar cicir dzau.
14 Ma abangə ja, mi nga mənа sən na ənga mashi Kərsiti kəra wu ndiya nda pata? Ndəra gəra ənga məcavidî, lagur dənamar

* **9:5** carabiyaməu sə ənga pi kəra ənga ɓəgəu ngau, kəra a vər nggya a dəməlmau, ndu dləvə Hyal ənggər nə waladi'yar.

Mambəl Cici nə baˈanuwa nga ji lər kərnyi aga saɗaka kəra tsatsaˈa anə Hyal. Ji məl abangau, aga ja cina ɗəngar mən sara ara sər məla mən kəra ɗəmwaˈyu kəra wu shili ənga tau aga mənа ɗa njir dləvə Hyal mbəmbəɗau.

15 Agabangau, Kərsiti naja ngə ndəra wu taˈyi wu pama nji ənga Hyal wu najaka alkawal mbamba kəra mafəliyangəu. Aga kalar njira nji ngga ba nda dləwuri alkawal nə faˈa ki nə baˈanuwa kəra Hyal məliya alkawala nyi. Ta ɗa a tər ja, tə nyi bəliya nda sara wu bikər nda kəra ndə məliya wu pəcir alkawal nə tanggərma.

16 Ma ndə məliya alkawal ar kəra sər faˈa ki, faˈa kiya nyi wu nyabiya dzə ma nja lar tətəkura ja.

17 Arya alkawal faˈa ki aˈyi ja ənga dənama mai kəl ma nda nyi a təri, ca ngə gyiwuliya məliya səkə aˈyi mai ma tsu nda nyi ənga pi.

18 Ca ngə səra ɗa alkawal mbamba nə tanggərma aˈyi nji hənggəri əni mai, kəl lagu mashi.

19 Ca ngə səra ɗa Musa nana anə nji papatəu sər məl kəra aˈyi wu dlaɗau, kə ji həri mashi wazha thla ənga nə kuˈyar, ba ji daɓəri ənga ˈyimi. Ənga ji hər sasaˈwa əpa əpa, kə ji pəɗiya a yar hyali wur hisopəu aga ja dzəgwa uci mashi təmahəu a ndar kəra Ləkakaɗə pəpəɗau ba a ndar kəra nji papatəu əni.

20 Kə ji na, “Najakə ngə mashi nə hənggəri ənga alkawal mbamba kəra Hyal ləri hyi hya ɓəlari.”

21 Abangə tsu ji uˈucina masha nyi ar kəra kwapatə kau, ba tsu ar kəra patər kar thlər nə kwapata nyi ar pəcir dləvau.

22 Ənga jiri dlaɗə nə Musa a cabiyari abər kəl nja cina zada kalar sau ənga mashi. Ma aˈyi nji pəna mashi mai təfəbiya bikə aˈyi mai.

23 Səˈyar kə nda nggya shanggudi həhər nə səra a dəməlmau, a mbari nda ɗa cicau, lagur hə saɗaka ˈyar kəra wu duniya. Ama səra a dəməlmau, ənga kərnda a mbari nda ɗa cicau, lagur hə saɗaka kəra ndiya patəu.

24 Arya Kərsiti ənga kərnyi aˈyi gwu Vira ndiya ənga Cicau, kəra ndapi ngə həriya mai, kəra ndə həriya a papa nə jijira nyi. Awau, ji maˈyi, ji da gwu vira ndiya ənga cicau a dəməlmau ənga kərnyi, a dəgya Hyal arya mən.

25 Ənga aˈyi ji da gwu vira ndiya ənga cicau a dəməlmau aga ja nda lər kərnyi ar kər ar kər mai, ənggər kəra pubu kəra ndiya ənga dəgal wu duniya kəra gwu Vira ndiya ənga Cicau fa nga fa ənga mashi nə maˈwi aˈyi ənga mashi nyi mai.

26 Ma abər abangə nga nyi, Kərsiti wu ɓəra lar ɓwaɓwatə ba ja tə aga gangəu, dzəguya ar ndəla duniya shili ar əshina. Ama shili nyi aga zəməu, aga nji patəu, ba anə kuɗiyar duniya, ji lər saɗaka nə kərnyi aga təfəbiya bikər nji.

27 Ənggər kəra Hyal fiya aga nda tau aga zəmə pathləu, ayukuɗa tə nyi kəl səkə numa nə Hyal,

28 abangə tsu nga nji lər Kərsiti aga zəməu, aga ja sa həna bikər nji gangəu. Naja tsu wu ɓəra sa shili nə məthləkura nyi, aga sa təfə bikə mai, ama aga ja sa nə nyi mbəɗau anə njira wu caguli ənga shili nyi.

10

Alkawal Mbamba Dəgaləu Kəra Ndiya Ənga Mənahəu

1 Dlaɗə Musa sə ngau kəra ənggər shangguɗa sə mənahə kəra a vər shili, ama aˈyi cabiya abər naja ngə sə jijiri kə mai. Ca ngə səra ɗa dlaɗa nyi aˈyi a sən məliya patər njira dla ləhə wu dzər Hyal nda nggya cici lagur hə saɗaka gəra bəla kəra nju məl fa ga fa kə mai.

2 Maja abər dlaɗə Musa aˈyi ja ənga dənama, tsu nju ɓəra dumwa ənga hə saɗaka kə ya? Maja abər njir hə saɗaka kau, ndu sən uya nggya cicau aga zəməu, tsu ɗənga nə ɗəfuwa nda wu ɓəra ɓwakər ara bikər nda mai.

3 Ama hə saɗaka kau, lagur ɗəngar nda bikər nda ngau, fa ənga fa.

4 Arya aˈyi a sən ɗa mashi thlaˈyar ənga nə kuˈyar a sən həna bikə mai.

5 Agabangau, ənggəra Kərsiti shili wu duniya, ji na,

“Hə saɗaka ənga lə səˈyar nagə wu yiwu mai,
ama kumər dzə nga gə pabəri anə ɗa.
6 Hə saɗaka nə nggyi sau ənga nə həna bikau
nagə wu nggar məsahəkur nda mai.

7 Kə yi na, ‘Kəja yau, Hyal,
yi shili aga ya sa məl səra gu yiwu,
ənggər kəra ja tsətsəfau ar kəra yau
wu ləkakaɗə tsətsəfə nə Hyal.’ ”
8 Tanggərma ji na, “Hə saɗaka, ənga lə
sə'yar, ənga saɗaka nə nggyi sau, ənga
saɗaka nə hə bikau, nagə wu yiwu nda
mai, ənga nagə a'yi wu nggar məsahəkur
nda mai.” Ji na abangau, alaga kau, Dlaɗə
Musa ngə na nja ɓəlar sə'yar kau.
9 Ji ɓəra na, “ Kəja yau, yi shili aga ya sa
məl səra gu yiwu.” Ca ngə, a fiyar nji sə nə
tanggərma ar thlərpau, aga nja dzəgwa ciya
nə məthləkura nyi.
10 Lagur səra Hyal wu yiwu ca ngə tsu
a məliya mənər ja cicau, lagu hə saɗaka
nə dza ja kəra Yesu Kərsiti ləri aga zəmə
pathləu, kəra gəra ənga cakau.
11 Wu kalar pəci, kalar pubu wu ta'yi ju
məl thlər nyi, ju dumwa ənga hə saɗaka'yar
kəra gəra bəla dzə kau, ar kər ar kər kəra
gəra ənga dənama nə həna bikə'yar.
12 Ama ta Kərsiti ləri saɗaka aga zəməu, nə
ba'anuwa arya bikə'yar, ba ji dzəgwa nggya
ar tsi mazəm nə Hyal.
13 Tsu wu pəci ta ja vər səkə nja sa fiya
dawa nyi'yar a gyi gya kiɗa hiya ja.
14 Arya hə saɗaka zəmə kə ji məliya kau,
kə ji shabiya njira nji cicina nda, nda nggya
tsatsa'a ba'anuwa.
15 Mambəl Cici lər sakida ar kəra mən ar
kəra sə'yar kau. Tanggərma, ji na,
16 “Kəja alkawal mbamba kəra yu nda məl
ənga nda,
ayukuɗa pəci kau, əngwar Thlagəu.
Yu nda fuwa dlaɗə ɗa wu ɗəfuwa nda,
ba ya dzəgwa tsəfəri wu ɗəngar nda.”
17 Ji ɓəra cakəri, ji na,
“Bikər nda ənga ndza sər nda
tsu yu ɓəra ɗəngar nda mai.”
18 Ar pəci kəra nji təfəbiya bikər nda'yar, tsu
vanyi hə saɗaka arya bikə a'yi mai.

Shili Ləhəu Wu Dzər Hyal

19 Agabangau, wazha ama, a'yi mən ənga
kər papal jijiri nə gwu Vira Ndiya ənga
Cicau lagur mashi Yesu.
20 Naja tsu ji pahəna mən lagu
mafəliyangə kəra mbəmbəɗau, lagur
kadəmbul kəra ca ngə kumər dza ja.
21 A'yi mən tsu ənga pubu kəra dəgal a vər
səm təlkur ar kəra ki Hyal.
22 Agabangau, bəgə məna shili ləhə wu
dzər Hyal ənga ɗəfu jijiri, ba ənga mbərsa
kəra gəra ənga kəpal. Məna shili ənga ɗəfu
kəra nji cina sara wu sə səsəli, ba ənga
kumər dzə kəra nji cina ənga 'yimi caməu.
23 Bəgə məna ta'yi tandar ar fə ɗəfu, kəra
məna vər lə sakida ar kəri, ara ndəra məliya
mən alkawal ndər məl sə tsa'a miya ɗəfu
ngau.
24 Məna tsətsəkuri kuvwar mən lagura
nda cabiya yiwukur ənga məl thlər kəra
mənahəu.
25 Məna sara piyari shili wu daɓə dzə
nə dləvə mai, ənggər kəra alenyi nja vər
məl. Ar viya kau, kuji məna dumwa ənga
tsətsəku ɗəfuwa mən, məna dumwa ənga məl
abangau ənggər kəra mən lari abər Pəcir
shilər Thlagər məna ɗari ləhəu.
26 Ma mən dumwa ənga məl bikə nə gəra
nggandərkur, ayukuɗa mən dləwuri sənbiya
sə nə jijiri, tsu vanyi hə saɗaka nə bikə a'yi
mai.
27 Ar viya kau, səra hiyau ca ngə səkə wu
tsədzau ənga hivər arya numa ənga u'u kəra
kwakwaɗə gagaɗau kəra wu nda səmku
njira dawa ənga Hyal.
28 Kalar ndəra a'yi ɓəlari dlaɗə Musa mai,
nju tsiya nyi, təhuɗə a'yi mai, lagur sakida
nji məthləu ənga alaga nji makəru.
29 Kalar ndə kəra diɗana Zər Hyal, ənga ji
diɗana mashi alkawal mbamba kəra ca ngə
cina nyi, ənga ji ɓəra nggəliya Mambəl Cici
nə mayiwakur, numa nyi nga kyaga ɗa a
ndiya ənga ɓwaɓwatə gagaɗau.
30 Arya mən wu səni ndəra na, “Kiyau, nə
ɗa ngau, yu nda kibiya.” Kəji ɓəra na, abər,
“Thlagə ngu nda məl numa anə nji gə nda.”
31 Sər lə hivər ngau, ma ndə təɗau a gwu
tsa Hyal kəra ənga pi.

Njira Sən Səsə'wuri Ndu Nda Uya Akkəri

32 Hya ɗəngari ənga pəci'yar kəra tərabiya.
Ayukuɗa hyi uya lar mbəmbəlkur nə Hyal,
ba hyi səsə'wuri ənga jijiri, ənga hyu papa
ənga ɓwaɓwatəu.
33 Vanyi pəci nju nggəl hyi ar babal, ənga
nju lə ɓwaɓwatə anə hyi wu mwar nji. Ənga
vanyi pəci tsu hyu daɓər kər ənga njira wu
lar culi ɓwaɓwatə kau.

34 Hyi cabiya təhuɗu anə njira nji mbiya
wu fursəna, nahyi tsu hyi cabiya huɗə pip-
ida, ayukuɗa nji faˈari karər hyi, arya hyu
səni abər aˈyi hyi ənga sər faˈa ki kəra ndiya
ənga mənahəu kəra wu nggya baˈanuwa.
35 Agabangau, hya sara piyari dənama nə
ɗəfuwa hyi mai, arya ju nda shili anə hyi
ənga akkəri dəgaləu.
36 A kiri hya dumwa ənga səsəˈwu sau,
ara məl abangau, hyu nda məliya səra Hyal
wu yiwu. Ayukuɗa kə tsu ba hya dləwuri
səra nji məliya hyi alkawala nyi.
37 Arya aˈyi a səkari mai,
“Ndər shili ju shili,
naji wu səkari mai.
38 Ama ndə tsapəu ɗa
ju nda nggya lagur mbərsa.
Ama ma ji sha a gyu yukuɗu,
mambəl ɗa aˈyi wu caguli ənga ja mai.”
39 Ama namən aˈyi culi njira wu sha a gyu
yukuɗu, ba nda sanakər mai, ama njira
ənga mbərsa ba ndə uya mbəɗau.

11

Səra Mbərsa Aga Nyi

1 Mbərsa naja ngə nggya ənga fiya ɗəfu ar
kəra səra mən fər kər əni, ənga fə ɗəfu ar kəra
səra li gəra sən lari.
2 Lagur mbərsa ngə nji ɗəɗəm uya fal ara
Hyal.
3 Lagur mbərsa nga mən sənbiya abər
lagur ɗaha Hyal nga nji məliya patər
duniya, kəra ɗa aˈyi səra nju lari aˈyi ɗarkər
lagur səra ar babal mai.

Katsalaˈyar Nə Mbərsa

4 Lagur mbərsa ngə Habila ləri anə
Hyal sər lau kəra a ndiya nə Kayinu ənga
mənahəu. Ənga məl abangə nga ji uya fal
ara Hyal abər naja ndə tsapəu, wu pəci kəra
Hyal dləwur lər sə nyi. Alaga kə Habila a tər
kau, tsu ja vər ndər anə mən lagur mbərsa.
5 Lagur mbərsa nga nji hər Enoku, ara ja
sara ɓə ənga tau. Nji tsu aˈyi lari nyi mai,
arya Hyal a hər nyi ri. Kadivira nja hər nyi,
a ləri nji sakida ar kəra ja abər a pinar ja
ɗəfuwa Hyal.
6 Sə aˈyi a sən pina huɗa Hyal mai, kəl
mbərsa wacu, arya kalar ndəra shili əgya
Hyal kəl ji hənggəri abər Hyal aˈyi, ətsu ju
lə akkəri anə kalar njira wu gal nyi ənga
jirkur.
7 Lagur mbərsa ngə Nəhu, ayukuɗa Hyal
kughiya nyi ar kəra səra tsu nji gəra lari,
nga ji ɓəlari, ba ji məliya kwambwal aga ja
kətiya njir ki nyi. Lagu kə ngə numa mbar
njir duniya, ba ji dzəgwa ɗa ndər faˈa ki nə
tsapəkur kəra nju uya lagur mbərsa.
8 Lagur mbərsa ngə Ibrahimu ɓəlar ndər
Hyal aga ja maˈyi a ndar vanyi ˈyiˈyi kəra
Hyal məliya nyi alkawal abər wu ɗa sər faˈa
ki nyi ar pəcira ji ngga nyi. Naja tsu ba ji
ɓəlar ndər Hyal ba ji mbar lagu alaga kə
naja sən vira ju maˈyi a ndar mai.
9 Lagur mbərsa nga ji nggya ənggər
məthləpi ar ˈyiˈyi kəra Hyal məliya nyi
alkawala nyi. Ji nggya wu kwapatəu, naja
ənga Ishaku ba Yakubu, njir faˈa ki alkawal
ta wayu daɓə ənga ja.
10 Ji nggya najaka culi nggya arya ji fiyafə
ar kəra məlmə kəra nji fiya hiya nyi. Hyal
ənga kərnyi ngə gwabiya ba ji həriya nyi.
11 Lagur mbərsa ngə Hyal nə nyi dənama
nə ya zər anə Ibrahimu, alaga kə a halər ja
gagaɗau ar pəca nyi. Saratu tsu naja ciri
nga ja. A hənggər ja abər Hyal ndəra nja fər
kər əni ngau, ənga ndər səɓiya alkawal nga
ja.
12 Agabangau, lagu ndə zəmə kəra a halər
ja citə a miya tau, nga nji ya culi kəra gangə
gagaɗau ənggər shashilga a dəməlmau, ənga
ənggər məshiˈwa a miya tsadau kəra nji gəra
sən jigabiya.
13 Patər nji kau, ndə tə wu mbərsar nda,
nanda aˈyi dləwuri səra Hyal məliya nda
alkawala nyi kwatahə mai, ndə lari a vər
shili tsu naɗə wacu ama ba ndə dləwuri
ənga huɗə pipida ara ndə səni abər nanda
məthləpi nga nda wu duniya.
14 Njira wu lə najaka sakida a cabiyari ar
babal abər nda a vər gal ˈyiˈyi kəra nər nda.
15 Maja abər nda a vər ɗənga sə ar kəra
ˈyiˈyi kəra ndə piyari, a shar nda agyu
yukuɗu.
16 Ar viya kau, kə ndə fər li ar məlmə
kəra ndiya ənga mənahəu, ca ngə ˈyiˈyi kəra
a dəməlmau. Ca ngə ɗa Hyal aˈyi gu səli ara
ɗa Hyalər nda mai. Jijiri, a pabər ndar ja
məlmə mənahə aga nda.

17 Lagur mbərsa ngə Ibrahimu, ar pəcira
Hyal dzəbiya nyi, nga ji lər Ishaku aga hə
saɗaka ənga ja. Naja ndəra dləwuri alkawal
kau, a pabər ja kərnyi aga ja lər zər nyi zəmə
piru,
18 alaga kau, Hyal a nar nyi ri, abər,
“Lagur Ishaku ngə nju nda jigəwa culi ngau
wu nji.”
19 Ibrahimu tsu, a ɗəngabiyar ja abər
pakatəu, Hyal wu sən hya'ana ndə tətau.
Ənga karapau, nja sən na abər ji dləwuri
Ishaku sara wu miya tau.
20 Lagur mbərsa ngə Ishaku fənggər nyi
barka anə Yakubu ənga Isuwa ar kəra ng-
gyabiyar nda kəra a ndumwa.
21 Lagur mbərsa ngə Yakubu fənggər nyi
barka anə gyapəkura wazha Yusufu ar
pəcira ja vər biyar pi. Ənga ətsu ji dləvə Hyal
ənggəra ji təghər dzə a gyar zəwa ɓə nyi.
22 Lagur mbərsa ngə Yusufu, ndər ar kəra
biyar njir Izirayila sara wu 'yi'yir Masaru,
ar pəcira ja ləhə a miya tau. Ənga tsu ji lər
sər məl ar kəra ɗəhi nyi.
23 Lagur mbərsa ngə njir ya Musa ɗəwana
nyi nə hya makəru ayukuɗa nji yabiya nyi.
Ndə məl abangau arya ndu səni abər sal
yaya nga ja. Ənga nanda a'yi hivər dlaɗə təl
kə mai.
24 Lagur mbərsa ngə Musa piyari nja
ngga nyi ənga zər kwar Fira'auna, ar pəcira
ji hau.
25 A ndiya anə nyi ja lar ɓwaɓwatə ənga
nji gə Hyal, a mwara nggya wawahə nə pəci
kushu wu bikau.
26 Wu tsam nyi, a ndiya anə nyi ja lar
ɓwaɓwatə arya Kərsiti, kəra ndiya nggya
wawahə nə 'yi'yir Masaru, arya ja vər fər
li ar kəra akkəri kəra a vər səkə nyi a
ndumwa.
27 Lagur mbərsa ngə Musa piyari 'yi'yir
Masaru, gəra hivər huɗə ndzəndzə təl. Ji
səsə'wuri arya ji tsaməri ar dza ja ndəra nji
gəra lari ənga li.
28 Lagur mbərsa nga ji ɓəlari Lardur nə
Vəlna, ənga ji u'ucina mashi ara waladi nə
dlə wazha nə tanggərma nə njir Masaru ja
sara tsəkwar wazha njir Izirayila.
29 Lagur mbərsa ngə njir Izirayila tərabiya
ar 'yi'yi u'ulə wu Tsadə Dəzəu. Ama ta njir
Masaru nərdzau aga nu nda, ba ndə sa a
gwar tsadau.
30 Lagur mbərsa ngə mahwal nə məlmə
Yariko dla, ayukuɗa nji zəwar nyi nə pida
məɗəfau.
31 Lagur mbərsa ngə Rahapəu, zawar ta,
naji tə əkkə'yi nji gəra nggar ndər mai, arya
ji dləwur məthləpi njir tsamə məlmau.
32 Mi nga ya uya ya ɓəra na? Pəci a'yi
ara yau ya ndər ar kəra Gidiyanu, ənga
Barakəu, ənga Samsonu, ənga Jafəta, ənga
Dawuda, ənga Samuyalu ba tsu nabi'yar.
33 Lagur mbərsa ngə nji kə səmku təlkur
ar kəra təltəl'yar, kə ndə məl səra tsatsa'a,
ənga ndə dləwuri sə'yar kəra nji məliya nda
alkawal, ənga ndə hahaɗiya miya ləvara
nyi'yar,
34 ənga ndə ta'yina dənama nə u'u, ənga
ndə gaɓana miya katsakər. Kukufəkur nda
ba sha aga dənama, ənga ba ndə ɗa ənga
dənama a gwa miya pa ba ndə kəkədləna
soja'yar nə 'yi'yi pampaməu.
35 Mathləkə'yi dləwuri nji tətər nda kəra
nji hya'ana ənga pi. Nji dzəbiya nda ənga
ɓwaɓwatəu, ama kə ndə nggəl ara sha ara
nu Hyal aga nja dzəgwa səya nda. Ndə
fuwa kərnda wu fər kər wu pi kəra a ndiya
ayukuɗa hya'ari sara vir tau.
36 Alenyi nji, nji diɗana nda ənga nji dəgə
nda ənga wuɗa, alenyi nji tsu, nji mbiya nda
ar gangə ənga alenyi tsu, nji fuwa nda wu
fursəna.
37 Nji tsiya nda ənga tsəka vavaka, nji
thləthləwa nda bwata məməthləu ənga
hənggya thla wu, ba nji ɓəra tsəya nda ənga
katsakər. Alenyi nju ɓau ənga kar har nda
ci təmahəu ənga nə ku. Ənga ndə nggya wu
gha ənga ɓwaɓwatəu ba ənga nggya ɗaɗali.
38 A ɗar nda mənahəu ara nggya wu
duniya kau, ndu ɓəɓau wu tagə mashi ənga
mə'yar, ənga thlə'yar ba ənga ka'u kəra a
gyiwu 'yi.
39 Patəkura nji kau, Hyal a ləri sakida nə
fal arya mbərsar nda, ama patəkura nda
nandə dləwuri səra nji məliya alkawala nyi
mai.
40 Arya Hyal a pabəri səra a ndiya ənga
mənahəu anə mən. Dənga nyi tsu ca ngə nda
sara ɗa cicipəu gəra ənga mən mai.

12

Fər Li Ar Yesu

1 Agabangau, ta ɗari sakida dlamir nji
gangə gagaɗə zəwar mən kau, ta'yi məna
zəzəɗəna kalar səra wu sən kar mən, ənga
kalar bikə kəra wu sən səɓiya mən ɓaɓalu.
Ta'yi məna hwi kəra məna miya nyi kau
ənga cikər.
2 Ta'yi məna fər liya mən ar kəra Yesu,
ndəra naja ngə mətəghə ənga ndəra nyabiya
mbərsar mən. Arya huɗə pipida kəra nji
fiya aga səkə nyi, ba ji səsə'wuri dlakə nə
wu dladlakau, naja a'yi tal sə səsəlikura nyi
mai. Arya kau, ja vər nggya ar tsi mazəm
nə tsəkafə Hyal.
3 Hya ɗəngari ənga patər ɓwaɓwatə kəra ji
səsə'wuri sara wu tsa njir bikau, agaban-
gau, bəgə najaka sə a cakər hyi dənama a
sara hya həɗa ba kəra hya hur mai.

Hwathlə Nə Thlagəu Dləwa Dzə A'yi A Gwa

4 Wu par bikər hyi, a'yi təkəri hya pəna
mashir hyi mai.
5 Əndəga kəra hyi fari ndər nə fə ɗəfu kəra
Hyal nana ta ya, kəra ji na anə hyi ənggər
wazha nyi ta ya?
"Zəɗa, a sara ga shabiya hwathlə nə Thlagə
aga ja ɗa sə məməlam mai,
a sara ga hurkər ma ji kughiya ngə
mai.
6 Arya Thlagə wu hwathlə kalar ndəra ju
yiwu,
ənga ju lə ɓwaɓwatəu anə kalar ndəra ji
həri aga zər nyi."
7 Hya səsə'wuri ɓwaɓwatə kəra hya vər
sa, ənggər hwathlə ngau. Lagu kə ngə Hyal
wu məl ənga hyi ənggər wazha nyi nga hyi.
Zər a'yi kəra dənyi a sən hwathliya nyi mai
ya?
8 Ma Hyal a'yi hwathliya hyi ənggər kəra
ja vər hwathlə wazha nyi mai, a cabiyari,
abər nahyi a'yi wazha huɗa ja mai, ənga
nahyi a'yi wazha nyi jijiri mai.
9 A'yi najakə waci mai, a'yi mən ənga
dərmən nə kumər dzau, njira wu hwathlə
mən, namən tsu ba məna gənggər nda səli.
Ya, a'yi məna kyaga gənggər nyi səli anə
Dərmən nə mambəl ma ju hwathlə mən,
aga məna daɓaga uya pi wa?
10 Dərmən nə kumər dzə wu hwathlə mən
nə pəci kushu ənggər kəra ndu mbari. Ama
Hyal wu hwathlə mən aga dləwa mən, aga
məna uya cicikur ənggər nə nyi.
11 Patər hwathlə wu shili ənga tau
anə kumər dzə nə pəci kushu, ama a'yi
məsahəkur mai. Ama ayukuɗa nyi patəu,
ju shili ənga tsapəkur ənga huɗə pərtəu anə
patər njira nji hwathliya.

Təɗar Himi Ar Kəra Piyari Mayiwakur Hyal

12 Agabangau, hya ndiɗəbiya tsa hyi kəra
həhəɗa ənga undiya hyi tsu kəra gəra ənga
dənama.
13 Hya tsəna lagur ɓər hyi aga ma kadal
wu ɓə ari ja sara uya shilgəu, ama ja uya
jaməkur.

Kughi Ar Kəra Shini nyi Yi Anə Hyal

14 Hya məl kalar səra hyu səni aga hya
uya nggya jaməu ənga nji patəu, ba ənga hya
nggya cicau. Ma a'yi ənga nggya cici mai,
ndər sən lar Thlagə a'yi mai.
15 Hya nggya ənga hangəkal a sara hya
tini mayiwakur nə Hyal. Hya nggya ənga
hangəkal a sara ndaliya hyi a ɗa ənga huɗə
ndzəndzau kəra wu shili ənga ɓwaɓwatəu ba
ja ɓəsiya dadamgana.
16 Hya nggya ənga hangəkal ara ndaliya
hyi a sara ɗa ndə səsu alaga ndə gəra hivər
Hyal ənggər Isuwa, ndəra ɗəlna nggya nə ya
tanggərma nyi arya sər səm nə cala zəməu.
17 Ayukuɗa nyi patəu, a yiwur ja aga
dənyi a nə nyi nənya barka, ama ba ji
kədləna nyi. Naji ɓəra uya pəci nə pabəri
pama nda mai, alaga kə ji kədi ənga tiwi
ənga sələm kau.
18 Nahyi a'yi shili əgya madiya mə nə
Sənayu kəra nju sən tsəkwari mai, alaga
əgya u'u kəra a vər mbə gagaɗau, alaga
əgya kuthlə kiyakiyar sitəu, alaga əgyakiɗa
dlama dəgal.
19 Alaga mbiɗə tələmə, ənga ɗahə kəra ndə
nggari, kə njira nggar kə kədiyau, abər tsu
sə a'yi nja ɓəra na anə nda mai.
20 Ndə kədi abangau arya nandu sən
səsə'wuri səra Hyal nar nyi anə Musa mai,
abər, "Alaga ma'wi ngə tsəkwari mə dəgal
kau, kəl nja tsəya nyi ənga tsəka vavaka."

21 Musa əngа kərnyi, ayukuɗa ndə lar sə
hihivər kau, kə ji dzəgwa na, “Dza yi patə
wu tsədzau ara hivər.”
22 Ama a shilir hyi əgya madiya Mə nə
Səhiyona, əngа məlmə nə Hyal kəra əngа pi,
ca ngə Urshalima kəra a dəməlmau. Hyi
shili əgya madiya dlamir waladi kəra kaɓau
gangə gagaɗau wu caguli.
23 Hyi shili əgya daɓə dzə njir nu, yarma
Hyal njira thləmər nda aˈyi tsətsəfə a
dəməlmau. Hyi shili əgya Hyal ndəra wu
numa anə kalar ndau. Hyi shili əgya
mambəl nə nji tsapəu, njira nji shabiya nda
nji cicau.
24 Hyi shili əgya Yesu ndəra naja ngə alka-
wal mafəliyangə kəra taˈyi wu pama Hyal
əngа nji nyi. Ətsu hyi shili əgya mashi kəra
nji ucina, kəra a vər ndər mənahəu a ndiya
mashi Habila.
25 Hya nggya əngа hangəkal, a sara hya
piyari səhimi ndəra wu ndər kə mai. Hya
sənbiya abər njir Izirayila kəra piyari dləwu
kughi Musa wu duniya nandə uya mbəɗə
mai. Ya, abari nga nyi dzəgwa ɗa anə njira
piyari kughi nə ndəra sara dəməlma?
26 Ar pəci ta tsu, ɗaha Hyal kənggəɗər
duniya. Ama kabangəkau, ji məliya alkawal
abər, “Yi wu ɓəra nda kənggəɗər duniya,
aˈyi kəl duniya waci mai, ama daɓə əngа
dəməlmau wayu.”
27 Səra “ɓəra” aga nyi ca ngə patər səra
Hyal məliya wu nda kənggəɗər dzau ba nda
sanakər, aga kalar səra gəra sən kənggəɗər
dzau ba nda nggya.
28 Agabangau, ta ɗari a uyar mən təlkur
kəra gəra kənggəɗər dzau, bəgə mənа nggya
əngа usaku, ba əngа dləvə Hyal kəra kyau
wu hivər nyi əngа gənggər nyi səli.
29 Arya Hyalər mən uˈu ngau kəra wu
nggyi kalar sau.

13

Kəbə Kwatə Kəra Hyal Wu Yiwu

1 Hya dumwa əngа ca yiwukur anə ku-
vwar hyi ənggər wazha ama.
2 A sara hya piyari dləwu məthləpi mai,
arya lagu kə ngə alenyi nji dləwuri wal-
adiˈyar gəra əngа sənər nda.
3 Hya ɗəngari əngа njira wu fursəna,
ənggər nahyi ma a ndəna nga hyi əkkəˈyi
nda. Hya ɗəngari tsu əngа njira nji nə
nda ɓwaɓwatəu, ənggər nahyi ma, wu
kwakwaɗa nyi nga hyi əkkəˈyi nda.
4 Hya gənggər nyi səli anə hədzau,
patəkura hyi, əngа hya nggya əngа cicikur
wu hədzau. Arya Hyal wu nda numa anə
kalar nji səsu.
5 Hya sara nə nyi ɗəfuwa hyi anə yiwu
gənna mai, ama hya nggya əngа huɗə pipida
əngа kalar səra ara hyi. Arya Hyal nana,

“Baˈanuwa nayu piyar ngə mai,
jijiri nayu səna ngə mai.”

6 A sən na mən gəra əngа təkəkər, abər,

“Thlagəu ndər dləwa ɗa ngau,
nayu hivər mai.
Mi ngə nda sən məliya ɗa?”

7 Hya ɗəngari əngа njir təɗəmwa anə hyi,
njira highiɓər hyi ndər Hyal. Hya tsambiya
sə wu nggyabiyar nda aga hya faˈabiya
hiya səra ndə məl wu mbərsar nda.
8 Yesu Kərsiti, ənggər kəra ja na, abangə
nga ja əshina, əngа baˈanuwa.
9 Agabangau, a sara highiɓə nə fati
paməpamə a həna hangəkala hyi mai. A
ɗar tsaˈa məna uya tsətsəku ɗəfu lagur mayi-
wakur nə Hyal, ama aˈyi lagur nu sər ciji ar
kəra sər səm mai. Səˈyar kə tsu aˈyi nda əngа
dləwa dzə anə njir ɓəlar nda mai.
10 Namən tsu aˈyi mən əngа bagadi kəra
alaga pubuˈyar kəra wu məl thlər ar bagadi
ɗəɗəm ta, aˈyi nda əngа dənama nə səm səra
nji thlana ar bagadi kə mai.
11 Pubu kəra ndiya əngа dəgal ju gwa
əngа mashi maˈwi a gwar vira Ndiya Əngа
Cicau əngа kəbə kwatə nə təfə bikau, ama
kumkuma maˈwiya nyiˈyar nju biya ngy-
ina a biyar ya məlmau.
12 Abangə tsu ngə Yesu a lari ɓwaɓwatəu
əngа ba ji tau, a biyar ya məlmau aga ja
məliya nji nyi cicau lagur mashi nyi.
13 Agabangə tsu, bəgə mənа maˈyi a
ndəgya ja, a biyar ya məlmau, aga mənа biya
səsəˈwuri diɗa vi kəra ji səsəˈwuri.
14 Arya məlmə kəra wu duniya kəra mənа
gwa kau aˈyi wu nda səkari parangə mai,
ama mənа dumwa əngа tsamə məlmə kəra
a vər shili.
15 Agabangau, bəgə mənа kəbə kwatə nə
fal anə Hyal lagur Yesu cumu, fal kəra wu

lər sakida ar kəra kadakadarkur nə thləmə nyi.
16 A sara hya fari məl mənahəkur ənga
dləwa njira vər ghar sə mai. Sə'yar kə ngə
kəbə kwatə kəra wu pina huɗa Hyal.
17 Hya ɓəlar səra njir təɗəmwar hyi wu na,
ənga hya nu səra ndu na. Thlərər nda ngau,
aga nda ɓəlar mambələr hyi, ənga nanda tsu
ndu nda jigabiya thlərər nda anə Hyal. Hya
ɓəlar ndərər nda aga thlər nda a ɗa ənga
huɗə pidapida, a'yi ənga huɗə tədəɓə mai,
arya kau, a'yi wu shili ənga akkəri anə hyi
mai.
18 Hya kədi Hyal anə 'ya. A sən 'ya abər
papal ngə kəra 'ya ənga cimər 'ya, 'ya nggya
tsatsa'a cimu wu kalar səra 'yu məl.
19 Yu kədi hyi, hya nggya ənga kədi Hyal
aga ya uya sha a shili əgya hyi kajangəkau.
20 Bəgə Hyal nə huɗə pərtəu ənga kərnyi,
Hyal kəra lagur mashi nə alkawal mbamba
kəra hya'ana Thlagər mən Yesu sara vir tau,
ndər ɓəla dəgal nə təmahəu, ja nə hyi huɗə
pərtəu.
21 Hyal ənga kərnyi, ja nyana hyi ənga
kalar səra mənahəu, aga hya nu səra ju yiwu
lagur Yesu Kərsiti. Bəgə kadakadarkur a
nggya nənyi ba'anuwa. Amina.
22 Yu kədi hyi wazha ama, hya mbiya ɗəfu
ənga kughi ɗa, arya a'yi sə gangə nga yu
tsəfə anə hyi mai.
23 Yu yiwu hya səni abər a pəliyar nji
zamər mən Timathlawusu sara wu fursəna.
Ma ji sən shili kaɗu, ba ya shili ənga ja aga
ya sa lar hyi.
24 Hya usar njir təɗəmwar hyi ənga patər
njir nu. Wazha ama sara wu 'yi'yir Italiya
nda vər usa hyi.
25 Bəgə mayiwakur Hyal a nggya ənga hyi
patəu.

Cama tsətsəfə nə Jamisu

1 Nayi Yakubu ngə sə cama tsətsəfə kau,
nayi mafa Hyal ənga nə Thlagə Yesu Kərsiti,
anə culi njir Izirayila kumo apə məthləu,
kəra tətəlna dzə a ndu duniya. Ya vər usa hyi.

Mbərsa Ənga Hahangəkur

2 Wazha ama, hya həri ənga huɗə pərtəu,
kalar ɓwaɓwatə paməpamə kəra hyi wu tərabiya a gwa.
3 Hya məl abangau, ara hyu səni abər ɓwaɓwatər hyi dzəbiya mbərsar hyi ngau.
Lagu kə nga ju cakəri hyi səsəˈwu sau.
4 Kəl hya piyari səsəˈwuri sər hyi ja nyabiya thlər nyi,
aga hya hə mənahəu ənga hya nyabiya dzə cicipəu, ənga sə aˈyi hyu ghari mai.
5 Ma ndaliya hyi ghari hahangəkur, ba ja kədi ara Hyal,
ndəra wu lə gəra ənga tazhira anə nji patə gəra ənga diɗa, ba ja nə nyi.
6 Ama kəl ja kədi ənga mbərsa, gəra ənga təkəkər,
ara ndər təkəkər ənggər kənggəɗər ˈyimir dəl ənga ja kəra yambaɗə a vər dlə nyi nga ju shashabiya nyi.
7 A sara ndə kau a ɗənga abər ju sən dləwuri sau sara ara Thlagə mai.
8 Naja ndə kər məməthlu ngau, ndəra nji gəra sən fiyafə ni.
9 Kalar ndər nu kəra ɗaɗali, ja ɗa ndər fəkər nyi abər Hyal a fənggər nyi ri barka dəgaləu.
10 Abangə tsu ndər nu ndər bərba ja ɗa ndər fəkər abər Hyal a həya nyi ri a gya, ənga ju nda tərabiya ənggər mbəmbəla wu.
11 Arya ma pəci biya ji mbəl gagaɗau,
ba ja məliya wanya ul, ba mbəmbəla nyi a pənakər, ba mənahəkur nyi a ndzau.
Abangə tsu ngə ndər bərba wu nda tənakər a vər məl sugu nyi.
12 Barka anə ndəra cinapi wu pəcir dzau,
ara ma ji sən taˈyau, ju nda uya akkəri nə pi kəra Hyal hər alkawal anə njir yiwu nyi.
13 Wu pəcir dzau, ndər na abər, “Hyal nga vər dzə ɗa,” mai.
Ara Hyal naji wu sən dzə kalar ndə mai, ənga tsu nju sən dzə Hyal ənga ɗəmwaˈyikur mai.
14 Ndau ju gwu dzau ma suna nyi nggutana nyi, ba ji pətəri nyi.
15 Ma huɗə nə suna a həri, ba ja yabiya bikau.
Bikə tsu ma ja nyabiyar dzə gagaɗau, ba ja yabiya tau.
16 Zamər ˈwa ɗa ˈyar, hya sara ngguta kərhyi mai.
17 Kalar səra mənahəu ənga səra nyinyau sara dəməlmə nga nyi.
Ndu shida sara ara Hyal Tada ndəra məliya pəci, ənga hya ba shashilgaˈyar.
Naja ngə ndəra gəra bəla dzau ənggər kəra shangguɗi wu bəla dzau.
18 Hyal ngə hənggəri, ba ji nə mən pi kəra gəra kuɗau lagu ndər nyi kəra jiri, aga məna ɗa njira wu ndiya wu culi səra ji məliya patəu.

Nggar Ndər Hyal Ənga Məl Thlər Ni

19 Zamər ˈwa ɗa ˈyar, hya nggari, kalar ndau,
ja ɗa ndər səhimi ndər kusakusa, ama aˈyi ndər ndər kusakusa mai, ənga tsu aˈyi ndər ndzə huɗə kusakusa mai.
20 Ara ndzə huɗə ndau, aˈyi ju sən məliya nggyabiya tsapəu kəra Hyal wu yiwu mai.
21 Agabangau, hya piyari məl səra ɗəmwaˈyi ənga kalar səra wu shili ənga bikau ar kər ar kər, ba hya həya kəra hyi hya dləwuri ndər Hyal kəra ji thləkana wu ɗəfuwa hyi, kəra wu sən mbəɗana hyi.
22 Hya sara ngguta kərhyi ənga səhimi ndər Hyal wacu mai, ama hya məl thlər ənga səra hyu nggari.
23 Kalar ndəra wu səhimi ndər Hyal ama naji wu məl thlər ni mai, kakalə nga ja ənga ndəra tsamiya bama ja a gwar doragalu,
24 ama ənggəra ji shana bama ja sara ar viya nyi, ba ji fari səra ju pa.
25 Ama ndəra ndiya ənga barka naja ngə ndəra lər kərnyi aga jiga ənga səhimi highiɓə dlaɗə mənahəu nə Hyal ənga hangəkal, dlaɗə kəra wu pəlbiya ndə sara wu bikau.
Ndə kau, aˈyi ɗa ndər səhimi wacu mai, ama ndər məl thlər ənga səra ju ngga.
Ndə kau ndər barka ngau wu kalar səra ju məl.
26 Ma ndə na abər ndər nu Hyal nga ja ənga jiri, ama naji sən ɓələri miya ja mai, kərnyi nga ju ngguta, ənga nu Hyal nyi sə kurthlə ngau.
27 Nu Hyal kəra Dərmən Hyal hənggəri abər cicau nga jiri, ca ngə, nja tsamə wazha məsətau ənga mathləkəˈyi təsal wu

ɓwaɓwatər nda, ənga ndəra piyari diyaɓa kərnyi ənga diɗi nə duniya.

2

Kughi Arya Ca Pampaməkur

1 Wazha ama, nahyi njira hənggəri ənga Thlagər mən Yesu Kərsiti ndər kadakadar, hya sara ca pampaməkur mai.

2 Məna na abər vanyi ndər bərba kəra hari kari mənahəu ənga ndə ɗaɗali kəra hari kari dididi ndə shili ar vira hyu kaɓə ari.

3 Ma hyi nar nyi anə ndər bərba, “Kəja vir nggya mənahəu ga nggya ari,” ama kə hyi nar nyi anə ndə ɗaɗali kau, “Taˈyi nə ngau a ndəna,” ma aˈyi abangə mai, “Ba ga nggya a gyu ˈyi.”

4 Məl abangau aˈyi hyi cabiya pampaməkur wa, əndəga? Ənga aˈyi hyi məlna nda numa kəra gəra ki wa, əndəga?

5 Siya ɗa mə himi wazha ama nə huɗa yau, Hyal aˈyi ɗəmbiya njir ɗaɗali wu liya njir duniya ji məliya nda njir bərba nə mbərsa wa, əndəga? Ənga aˈyi nanda ngə Hyal ɗəmbiya aga njir faˈa ki nə təlkur Hyal kəra ji hər alkawal anə njir yiwu nyi wa, əndəga?

6 Ama nahyi hyu diɗana nji ɗaɗali. Aˈyi njir bərba ngə nə hyi ɓwaɓwatə ta wa, aˈyi abangə wa? Aˈyi nanda ngə njir faˈa hyi a ndumwar njir pathla ta wa, əndəga?

7 Aˈyi nanda ngə njir ndər nə diyaɓa thləmə kəra ndiya ənga mənahəu, thləmə kəra nji sənbiya hyi ni kə wa, əndəga?

8 Maja abər hyu sən ɓəlari dlaɗə nə Hyal kəra tsətsəfau wu ləkakaɗə nyi, kəra na, “Ga yiwu tuwul ngau ənggər kərngau,” sə tsapəu nga hyu məl.

9 Ama ma hyu ca pampaməkur anə alenyi nji, bikə nga hyu məl. A ɗari hyi njir ɓəl dlaɗə nə Hyal.

10 Ara kalar ndəra ɓəlari dlaɗəˈyar kə patəu, ama ba ji tuwa ara ɓəlari zəməu, a tuwari ja ara ɓəlari patəkura nyi.

11 Ara naja kəra na, “Ga sara məl səsukur mai,” ngə ɓəra na, “Ga sara tsa ndə mai.” Ma nagau aˈyi wu məl səsukur mai, ama gwu tsa ndau, a ɗari gə ndəra gəra sən ɓəlari dlaɗau.

12 Agabangau, səra hyu na ənga səra hyu məl, hya ɗəngari abər hyu nda taˈyi wu mwar Hyal nja məliya hyi numa ənga dlaɗə kəra məliya hyi, hyi ɗa kambər nji.

13 Ar pəcir numa nə Hyal, njira gəra ənga təhuɗəu, Hyal wu nda məliya nda numa gəra ənga təhuɗəu tsu. Ama njir təhuɗə, Hyal wu nda təhuɗə əgya nda ar pəcir numa.

Mbərsa Ba Thlər Mənahəu

14 Wazha ama, ma ndə na abər naja a hənggəri ja, ama thlər mənahəu nə cabiya aˈyi mai, mi ngə mənahəkura nya? Gə nggani culi najaka mbərsa a sən nə nyi pi ya?

15 Məna na, vanyi ndər nu aˈyi, tara sal tara mala kəra gəra ənga sər ha ənga sər səm.

16 Ma ndaliya hyi na anə nyi, “Maˈyi sə ngə wu jaməkur ənga Hyal a fənggər ngə barka nə sər səm ənga sər ha,” ama sə aˈyi ji məliya nyi mai, mi ngə mənahəkura nya?

17 Abangə tsu, mbərsa ənga kərnyi gəra ənga thlər mənahəu wu nu nyi, tətə nga ja.

18 Ama ba vanyi nda na, “Hənggəri jiri ara gau, ama nayi nə ɗa thlər mənahəu nga ara yau.”

Cabiya ɗa mbərsa ngau gəra ənga thlər mənahəu, ba ya cabiya ngə nə ɗa lagu thlər mənahəu kəra yu məl.

19 Gəu hənggəri abər Hyal zəmə nga ja. Mənahə nga nyi! Alaga wazha shatan ənga kərnda ma a hənggəri nda abər abangə nga nyi, daɓə ənga tsədzau.

20 Nagə ndə dza, gu yiwu nja canə ngə səra cabiya abər mbərsa gəra ənga məl thlər mənahəu sə kurthlə ngə ya?

21 Ɗəngari ənga əjir mən Ibrahimu, mi ngə ɗa Hyal ngga nyi ənga ndə tsapa? Aˈyi arya thlər mənahəu kəra ji məlna, ənggəra ji pina Ishaku ar vir thla sau aga ja həna saɗaka ənga ja wa, əndəga?

22 A lari gə ənggəra mbərsa nyi ənga məl thlər mənahəu nyi a vər ɓə lagu zəməu. Hənggəri jiri nyi a nyabiyar dzau lagur sə mənahəu kəra ji məlna.

23 Ənggau, səka nyabiya ri səra tsətsəfau kəra na, “Ibrahimu hənggəri ənga Hyal, kə Hyal jigəwa nyi ar viya ndə tsapəu,” arya kə nga nji ngga nyi bazhiya Hyal.

24 A lari hyi ja abər lagu thlər mənahəu ngə ndu uya tsapəkur, ama aˈyi lagur mbərsa waci mai.

25 Abangə tsu, ngə Rahapəu fwakya ta uya ɗa ndə tsapəu a dumwar Hyal arya

thlər mənahəu, ənggəra ji ɗəwana njir sa tsamə huɗa məlmər nda, nga ji səwa nda lagu pamə wa, a'yi abangə wa?
26 Agabangau, ma ndə gəra ənga mambəl wu ja tətə nga ja, abangə tsu mbərsa gəra ənga thlər mənahəu tətə nga ja tsu.

3

Ndər Nu Ənga Kiyara Ja

1 Wazha ama, a sara nji gangə wu pama hyi a ɗa njir highiɓə mai, ara hyu səni abər njir highiɓə nga nju nda məl numa anə nda ənga jirkur.
2 Namən patə vanyi pəci mənu məl səra a'yi tsa'a mai. Ama ndəra gəra saya ndzana sau, lagur səra wu biya wu miya ja, naja ndə cici ngau, ənga ju sən tsərpər piya ja.
3 Ma mən fuwa lidzang wu miya tagu aga ja məl səra mənu yiwu, mənu sən shabiya dza ja patə a ndar lagura mənu yiwu.
4 Ətsu, məna ɗənga ar kəra kwambwal kəra dəgaləu. Alaga kə kwambwal dəgal nga ja gagaɗə kau, kəra kəl yambaɗə dədəgal nga sən jahəna nyi ar kəra 'yimi, ama zər zəwa kushu ngə ndər dlə kwambwal wu jahə nyi ni a ndar vira ju yiwu ja ma'yi a ndari.
5 Abangə ngə kiyar tsu, sə kushu nga ja ar dza ndau, ama sər ɓwasə wu hya'ari gangə gagaɗə ara ja. Ɗəngari səra kiyara u'u kushu a sən məliya nyi anə kubur tagəu ma ji mbari u'u.
6 Kiyara ndau, ənggər u'u nga nyi. Naja nga ndiya kalar sə ar dza ndau ənga ɗəmwa 'yu. Kiyar wu sən ndzana ndau, ənga ju sən ndzana nggyabiya ndau. Kiyar ənga kərnyi ba nja dzəgwa nggyina nyi wu u'ur kətsa.
7 Patəkura culi ma'wi tagəu, ənga 'yagə'yar, ənga sər təɗə ənga ta ba sər 'yimi 'yar, ndu sən fuwa nda wu lagu. Ndə tsu a fuwa ndari wu lagu.
8 Ama kiyara ndau, ndər sən fuwa nyi wu lagu a'yi mai. Kiyar sə ɗəmwa'yi ngau səra ndə gəra sən fuwa wu lagu. Naja nyinyau nga ja ənga mindal nə tsa ndau.
9 Ənga kiyara mən nga mən wu fal Thlagə ənga Dərmən. Ənga kiyara mən tsu nga mən wu shi'wa nji kəra Hyal məliya a papa kərnyi.
10 Sara wu miya zəmə ngə fal ənga shi'wa wu biya. Wazha ama, a'yi a kyau abangə mai.
11 A sən uya nji 'yimi məsahəu ənga nə nunur sara wu mandəli zəmə ya?
12 Wazha ama, a sən ɗəmər nji mangwara ar wur gwava ya? Əndəga a sən nər nji gwava ar wur bəla ya? Abangə tsu 'yimi mandəli nunur a'yi a ləri 'yimi məsahə mai.

Tsətsəlkur Paməpamə Məthləu

13 Wa ngə ndə tsətsəl ənga wu sənbiya sə wu pama hya? Bəgə ja cabiya lagur nggyabiya nyi kəra mənahəu, ənga məl thlər kəra mənahəu lagur həya kər kəra shili lagu tsətsəlkur.
14 Ama ma ɗəfuwa hyi nyinyi ənga shishikur ənga hyu yiwu kərhyi, a sara hya ɓwasə ənga tsətsəlkur kə mai, ara jirkur a'yi a gwa mai.
15 Culi najaka tsətsəlkur a'yi shida sara ara Hyal mai. Ama tsətsəlkur kau sara wu duniya nga nyi, ənga shatan ama a'yi nə Mambəl Hyal mai.
16 Arya vira shishikur ənga yiwu kərngau a'yi, ənə nga gu thləwa njir gwaɗəvi ənga njir məl sə ɗəmwa'yu.
17 Ama tsətsəlkur kəra shida sara ara Hyal, tanggərma cici nga nyi, ənga wu gal nggya jaməu, ənga gəra yiwu kərnyi, ənga ju həya kər, ənga nyinyau ənga təhuɗəu, ənga ju məl thlər paməpamə mənahəu, ənga gəra tazhira ba ənga jirkur.
18 Njir gal nggya jaməu ngə njir məl səra wu cakə jaməkur, ca ngu shili ənga nggya tsapəu.

4

Hya Nə Nyi Kərhyi Anə Hyal

1 Mi ngu dla ənga pa ənga bwari wu pama hya? A'yi suna ɗəmwa'yi kəra wu pa wu ɗəfuwa hyi ngu dla ənga nda wa, a'yi abangə wa?
2 Hyu cim sau ama nahyi wu uya mai. Ca ngə ɗa hyu tsa nji. Səra ara nji ma, hyu cim gagaɗau, ama nahyi wu uya mai. Ca ngə ɗa hyu bwari ənga hyu pa. Nahyi wu uya mai ara nahyi wu kədi ara Hyal mai.
3 Ar pəci kəra hyu yiwa, nahyi wu uya mai, ara nahyi wu yiwa ənga ɗənga ɗəmwa 'yu, aga hya tsəya anə kərhyi wacu.

4 Nahyi ya, ənggər nji səsu nga hyi. A'yi hyu səni abər bazhikur ənga duniya dawakur ənga Hyal ngə wa? Kalar ndəra wu yiwu ja ɗa bazhiya duniya a ɗar ja dawa nə Hyal.
5 Hya sara nggani abər sə kurthləu ngə mai, ngə ndər Hyal kəra tsətsəfə kə na abər, "Hyal fuwa mambəl wu mən, ca ngə ɗa ju cim ənga jirkur aga məna nggya nə nyi wacu."
6 Ama Hyal ngə canə mən mayiwakur nyi gagaɗau. Ca ngə ɗa ndər Hyal kəra tsətsəfə na:
"Hyal wu cicina ndər hə kər
ama ju ca mayiwakur anə njira həya kər."
7 Agabangə hya lər kərhyi anə Hyal. Ba hya nggəl ara məl thlər ənga səra shatan wu na, ba ja kwaya a dzər hyi.
8 Hya shili ləhəu wu dzər Hyal ba ja shili ləhəu wu dzər hyi tsu. Nahyi njir bikau hya piyari bikər hyi, nahyi nji ɗəfu məməthlu hya cina ɗəfuwa hyi.
9 Hya ndzə huɗəu ənga hya tiwi ənga sələm ara bikər hyi. Bəgə ngushir hyi a sha aga sə'yinggu, cagulir hyi tsu ja sha aga huɗə kyakyaru.
10 Hya həya kər a gya wu mwar Thlagəu, ba ja nda hər hyi a di.
11 Wazha ama, hya sara ɗa kuvwar hyi mai. Kalar ndəra ndər ɗəmwa'yi ar kəra ndau ənga ji na abər zamə nyi a'yi mənahə mai, ndər ɗəmwa'yi nga ju məl ar kəra dlaɗə nə Hyal ənga tsu ju na abər dlaɗə nə Hyal a'yi mənahə mai. Ma gə na abər dlaɗə Hyal a'yi mənahə mai, nagə ɓəlar mai, ama a məlnar gə numa ar kəri.
12 Hyal zhizhinyi ngə ndər lə dlaɗau ənga ndər məl numa. Naja ngə ndəra sən mbəɗana ənga ja tsəya. Ama nagau, wa nga ga, ga məl numa anə kuvwa nga?

Ɓwasau Ar Kəra Əzəgəu

13 Siya ɗa mau himi nahyi njira wu na, "Ma a'yi əshina mai əzəgəu, yu ma'yi a ndu məlmə kau ma a'yi mai məlmə ta. A ndəna yu nda həna fa pathləu, ya ɗəl ənga ya ɗəlna aga ya məliya gənna."
14 Ya kəja nahyi wu sən səra wu sa ɗa əzəgə mai. Hya ɗəngari piya hyi, kəra ənggər kunjigərpa nga nyi, ga lari əmudlau ama a səkari kushu a sari.
15 Səra hya kyaga na ca ngə, "Ma Hyal piyari mən, mənu ɗa a'yi ənga pi, mənu sa məl abangau ənga abangau."
16 Ama kəja hyi kəl ɓwasau ar kəra səra hyu yiwu hya məl. Culi nggyabiya kau ɗəmwa'yi nga nyi.
17 Agabangə kalar ndəra sən sə mənahəu kəra ja kyaga məl, ama ba ji nggəl ara məl, anə nyi bikə ngau.

5

Kughi Anə Njir Bərba Njir Ɗa Nji

1 Səya ɗa mə himi, nahyi njir bərba, hya tiwi ənga hya wau ara ɓwaɓwatə kəra a vər shili ar kəra hyi.
2 Gənnar hyi wu nda ndzənakər, ənga kəthla wu nda dzədzəɗəna zhaɓir hyi.
3 Dinairir hyu nda mbar vuyavuya. Ənggər kə vuyavuya ndzana gənnar hyi kau, abangə nga ndu nda nggya sakida ar kəra hyi ənga ndu nda nggyina dza hyi ənggər u'u. Ara dzakura hyi, hyi tsəmiya kar kə anə kərhyi wu kuɗiyar duniya.
4 Nggara mau! Gənna njir məl thlər anə hyi ar far hyi kəra hyi nggəl ara kyau a vər tiwi wu mwar Hyal. Tiwi nə njir məl thlər fwahəu ar far hyi a gwari wu himiya Hyal Thlagəu.
5 Ar pəci kəra hyi wu duniya a nggyar hyi kəl səm məsahəu ara nahyi njir bərba, kəl səra hyu yiwu nga hyu məl. Hyi məliya kərhyi nggənggəthlau ənggər thla kəra nji nyabiya aga sa tsa.
6 Hyi məlna numa kəra gəra kyau anə ndə tsapəu, ba hyi tsəya nda, njira gəra ndzana hyi sau.

Ɓwaɓwatəu Ənga Səsə'u Sau

7 Wazha ama, hya nggya ənga munya ba'anə pəcir shilir Thlagəu. Hya tsamiya ənggəra njir zəwa wu səkə ənga munya ənggəra 'yi'yir nda wu shili ənga sər fwahəu ayukuɗa par a shiliri.
8 Nahyi tsu, hya nggya ənga munya ba'anə pəcir shilir Thlagəu kəra a ɗari ləhəu.
9 Wazha ama, hya sara ngunguni ar kəra kuvwar hyi mai, ara nja sara nda məliya hyi

numa. Kəja ndər numa a ɗari ləhəu a biya miya ki.
10 Wazha ama, hya highiɓəri culi munya nə nabi'yar kəra ndər wu thləmər Thlagəu, njira səsə'wur sau ar pəcir ɓwaɓwatər nda.
11 Ənggəra mən wu səni abər njir barka ngə njira səsə'wuri sə ba'anə kuɗiya. A nggari hyi ənggəra Ayuba səsə'wuri ɓwaɓwatə ənga səra Thlagəu sa məliya nyi wu yukuɗu. Naja Thlagəu nyinyau nga ja ənga yiwukur ba təhuɗəu.
12 Wazha ama, adabanga sə patəu, hya sara səm fəla ma hyu hə alkawal mai. Ənga tsu hya sara səm fəla ənga dəməlmə mai alaga ənga gyiwu 'yi mai ba ənga kalar sə mai. Bəgə angər hyi ja ɗa "Angəu," ənga awur hyi ja ɗa "Awau," ara hya sara uya numa sara ara Hyal.

Ndər Ənga Hyal Ənga Mbərsa

13 Nda 'yi wu pama hyi kəra wu ɓwaɓwatə ya? Ja ndər ənga Hyal. Ndə a'yi wu pama hyi wu caguli ya? Ja thlə na nə fal Hyal.
14 Ndə a'yi wu pama hyi gəra ngga ya? Ja nggari njira nggurəm nə njir nu, aga nda sa kədi Hyal ar kəra ja ənga nda ɓəsiya nyi ənga mal wu thləmər Thlagəu.
15 Kədi Hyal kəra nji kədiyau ar kəra ja wu mbərsa wu məliya nyi jaməu. Hyal ənga kərnyi ngu məliya nyi jaməu. Ma ji məliya bikə ma, Hyal wu təfəbiya nyi.
16 Agabangə hya nana bikər hyi anə kuvwar hyi, ənga hya kədi Hyal ar kəra kuvwar hyi aga hya uya jaməkur kumər dzau. Kədi Hyal nə ndə cicau wu mwar Hyal ənga dənama nga nyi ba wu məl thlər gagaɗau.
17 Iliya ndə ngau ənggər namən. Ji kədi Hyal ənga jirkur abər par a sara təɗə mai. Agabangə par a'yi təɗə mai nə fa makəru ənga hya kwa.
18 Kə ji ɓəra kədi Hyal wayu, ba par təɗau, kə 'yi'yi ləri barka nə sə zuwazuwa.
19 Wazha ama, ma zəma hyi piyari lagu jiri, ama kə zəma hyi shabiya bama ja shilara Hyal,
20 hya səni abər, kalar ndəra shabiya ndər bikau a shili wu jiri, a mbəɗana nyir ja ara gwu u'ur kətsa ənga a uyar ja Hyal təfəbiya nyi bikə nyi alaga abari gangəkura nyi.

Cama Tsətsəfə Nə Tanggərma Nə Biturusu

1 Cama tsətsə sara ara yau, nayi Biturusu,
cama Səsə nə Yesu Kərsiti.
A nda nə njira Hyal caɗəbiya, njira vər
nggya məthləpikur wu 'yi'yir nji, nanda
ngə njira tətəlna dzə a ndu 'yi'yi Pon-
tusu, Galatiya, Kapadokiya, Asəya, ənga
Bethləniya,
2 nanda ngə njira nji caɗəbiya ənggər kəra
Hyal Tada sənbiya tsu kaɗəu, lagur thləbiya
nda aga thlər cicau lagu Mambəl aga hya
ɗa njir ɓəla ndər Yesu Kərsiti ənga hya ɗa
nji cicau lagu mashi nyi kəra nji 'wu'wucir
nggər hyi.
Ta'yi mayiwakur nə Hyal ənga nggya
jaməu ja nggya nərhyi gagaɗau.

Fal Hyal Arya Fərkər

3 Fal a nggyari anə Hyal Tada ənga
Diya Thlagər mən Yesu Kərsiti! Naja kəra
lagur madiya təhuɗə nyi, nga ji nə mən
pi mafəliyangəu, a shili wu nggyabiya nə
fərkər lagur hya'ana Yesu Kərsiti sara vir
tau.
4 Ji məl abangau, aga məna uya sər fa'aki
kəra gəra ndzau, ənga gəra ɗəzau, kəra nji
fiya hyi a dəməlmau,
5 sər fa'aki kau, ca ngə pi gəra kuɗau kəra
nərhyi, nahyi nji kəra Hyal wu dənama nyi,
ja vər ɓəla anə hyi lagur mbərsar hyi, kəra a
vər shili wu jomaya zaman.
6 Arya kə nga hya vər nggya ənga huɗə
pipida gagaɗau, alaga kə pəci kushu, hyu
uya huɗə ndzəndzə lagur dzəbiya dzə nə ɗa
kəra wu shili anə hyi wu lagu paməpaməu.
7 Najaka ɓwaɓwatə tsu aga ja cabiya
jirkura mbərsar hyi ngau, ənggər kəra nju
thlə əndzə wu u'u, alaga kə ju ndzau, ama
mbərsar hyi a ndiyar əndzə naɗəu, arya
mbərsar hyi kau, a shiliri ənga fal ənga
kadakadarkur ba ha kər anə Yesu Kərsiti.
8 Alaga kə nahyi saya lar nyi mai kau,
ama hyu yiwu nyi. Alaga kə nahyi a'yi a
vər lari nyi kabangə kə mai, ama patə hyi
a hənggər hyi ənga ja, kə hyi nyabiya dzau
ənga madiya huɗə pipida kəra nji gəra sən
dəgabiya,
9 arya hya vər uya mbəɗə nə piya hyi, ca
ngə səra ɗa hyi fər mbərsar hyi wu Kərsiti.
10 Nabi'yar kəra ndər ar kəra mayiwakur
kəra wu sa shili ənga mbəɗə anə hyi kau, a
ɗar nda aga nda walbiya ləkakaɗə gagaɗau
ənga ɗəngar nda patəu, aga nda nggabiya sə
ar kəra mbəɗə kau.
11 Ndu yiwu nda sənbiya tara pəci a nuwa
ənga tara abari ngə səra Mambəl Kərsiti nar
nda wu nda ɗa kə wu ɗa. Səra Mambəl
Kərsiti nar nda kə ca ngə ɓwaɓwatə kəra
ju nda sa ənga kadakadarkur kəra wu shili
ayukuɗa nyi.
12 Mambəl a cabiya nda ri, abər a'yi aga
kərnda nga nda vər ndər kə mai, ama nda
vər ndər ar kəra hyi, ar pəcira nda vər
ndər arya səra nji nar hyi, njira vər tətəlna
ndəshigu anə hyi lagur Mambəl Cicau kəra
nji səwa sara dəməlmau. Alaga waladi'yar a
cimər nda aga nda sənbiya sə ar kəra mbəɗə
nə Hyal anə mən.

Hyal Ngga Nji Nyi Aga Nda Nggya Cicau.

13 Wazha ama, arya sə mənahə kəra Hyal
məliya hyi kau, hya mbiya dzə aga məl
səra tsa'a, hya kəkəya kərhyi, ənga hya fuwa
fərkərər hyi patəu wu mbəɗə kəra Hyal
wu nda nə hyi wu Yesu Kərsiti ar pəcira ji
cabiya dzə anə nji patəu ar pəcir shili nyi.
14 Ta hyi ɗa wazha ama njir ɓəlar ndər,
a sara hya ɓəra fuwa kərhyi wu suna
paməpamə nə kumər dzə ənggər kəra hya
vər nggya ɗəɗəm ta mai, ar pəcira hya vər
nggya wu gəra sən Hyal ta.
15 Ama ta ɗa ndəra ngga hyi ndə cici ngau,
nahyi tsu kəl hya ɗa nji cicau wu kalar səra
hyu məl.
16 Arya tsətsəfə nga nyi wu ndər Hyal
abər "Kəl hya nggya cicau arya nayi Hyal
ndə cici ngau."
17 Arya hyu ngga nyi "Tada," ma hya vər
kədi Hyal, naja ndər məl numa anə kalar
ndə tsa'a aga səra məla ja, a'yi ənga tazhira
mai. Hya kyaga nggya ənggər məthləpi wu
duniya kau, hya nggya wu hivər Hyal kəra
cabiya abər hyu gənggər nyi səli.
18 Arya a sənər hyi abər a'yi ənga səra
wu ndzə nga nji bəliya hyi mai, sə ənggər
thladla alaga əndzə mai, nji bəlbiya hyi sara

wu nggya papatagə kəra hyi highiɓəri sara ara əjir hyi.
19 Ama Hyal mbəɗəbiya hyi sara wu nggya papatagə ta lagur pə mashi jigajiga nə Kərsiti kəra ənggər zər gam kəra gəra ənga vazau alaga ənga ndzə ar dzau.
20 Naja ngə Hyal caɗəbiya aga ja tau aga mbəɗa mən, kadivira ji məliya duniya. Hyal məliya najaka sə lagur səwa Kərsiti a shili wu duniya aga sa dləwar hyi.
21 Lagu nyi nga hyi hənggəri ənga Hyal ndəra hya'ana nyi sara vir tau, ji nə nyi kadakadarkur, aga mbərsar hyi ənga fərkərər hyi ja nggya wu Hyal.
22 Ta ɗa a cinar hyi kərhyi lagur ɓəlar jirkur nə ndər Hyal aga hya ɗa njir ca yiwukur anə kərhyi, yiwa mə kərhyi gagaɗau sara wu ɗəfwa hyi.
23 Arya Hyal a nə hyiri lagur nggya mafəliyangə, a'yi sara vu nggyabiya kəra wu tə mai ama sara vu nggyabiya kəra wu nggya ba'anuwa. Hyal a məliyari nggyabiyar hyi mafəliyagə lagur cama nə ndər nyi kəra wu lər pi nə ba'anuwa.
24 Arya tsətsəfə ga nyi wu ndər Hyal, abər,
“Patər ndapi ənggər sar nga nda,
ənga kalar kadakadarkurər nda ənggər mambəla wu nga nda;
sar wu ul mambəla wu tsu wu pəpau,
25 ama ndər Thlagəu a ta'yi ba'anuwa.”
Najakə ngə ndər kəra njir nu Thlagəu, tətəlna nahyi.

2

1 Ta a ɗari Hyal a nə hyiri lagu nə nggya mafəliyangə ənggər wazha nyi, hya sara məl səra wu takasiya ndə mai, alaga thlafati aga ngguta ndə mai, kwaɗashima, shishikur, ənga na ndə pampaməu.
2 Ənggər zər mamanji wu caguli aga sa u'wa, ta'yi hya ɗa njira wu caguli aga ndər Hyal aga hya daɓaga hau wu mbəɗər hyi.
3 Kəl hya məl abangau, ta a ɗar hyi abər Thlagə Yesu mənahə nga ja.

Tsəka Mbəmbəɗau Ənga Nji Ɗəɗəm

4 Ənggəra hyu shili əgya Yesu Kərsiti, ndəra ənggər tsəka mbəmbəɗau, kəra nji piyari kau, ama Hyal a caɗəbiya nyi ri ənga nə nyi kadakadarkur.
5 Nahyi tsu ənggər tsəka mbəmbəɗə nga hyi ənggər naja, həhər nga hyi ənggər Ki Hyal aga hya ɗa daɓə dzə pubu'yar cicau, aga hya lər saɗaka dlədləwu anə Hyal lagur Yesu kərsiti.
6 Arya tsətsəfə nga nyi wu ndər Hyal abər,
“Kəja ya vər la tsəka wu məlmə Səhiyona,
tsəka kəra cacaɗə dlədləvau,
ənga kalar ndəra hənggəri ənga ja,
naju nda gu səli mai.”
7 Agabangau, anə hyi nahyi njira hənggəri, tsəka kau wu shili ənga dləvau anə hyi, ama anə njira nggəl ara hənggəri ənga ja, ənggər kəra tsətsəfau wu ndər Hyal, abər,
“Tsəka kəra njir hər diɗana
a ɗari tsəka təghə hər.”
8 Ənga tsətsəfə nga nyi tsu,
“Naja tsəka kəra wu shili nga thlə hi anə nji ənga naja ngə tsəka kəra məliya nja dlanakər.”
Ndu thlə hi ara ndə nggəl ara ɓəlar ndər Hyal, kəra ca ngə səra mbamba tsu kaɗəu aga nda.
9 Ama nahyi njira Hyal ɗəmbiya ngau, nahyi njira Hyal ɗəmbiya aga hya ɗa pubu nə təlkur nyi, nahyi nji kəra Hyal fiya aga dləvə nyi, nji gə Hyal nga hyi, aga hya nar nyi anə alenji sə mənahəu kəra ji məliya hyi, naja ndəra həbiya hyi sara wu kuthləu a shili wu mbəmbəl dədəgur nyi.
10 Ɗəɗəməu, a'yi hyi nji gə Hyal mai, ama kabangəkau, a ɗar hyi nji nyi ara hyi hənggəri ənga ja. Ɗəɗəməu, nahyi a'yi uya təhuɗə Hyal mai, ama kabangəkau a ɗar hyi njira uya təhuɗə nyi.
11 Nahyi bazhir 'wa ɗa 'yar, ənggər nji shishili ənga məthləpi nga hyi wu duniya, yu kədi hyi, aga hya hwinakər sara ara səra wu shili ənga bikau kəra hya vər papa əni wu ɗəfuwa hyi.
12 Bəgə nggyabiyar hyi wu pama njira a'yi wu sən Hyal mai, a ɗa mənahəu, alaga ma ndə na nahyi njir məl sə ɗəmwa'yu, ndu sən lari sər məla hyi kəra mənahəu, ba nda dləvə Hyalər hyi ar pəcir shili nyi.

Həya Mə Kər Anə Njir Səm Təlkur Ar Kəra Hyi

13 Hya lər kərhyi lagur məl thlər ənga səra kalar njir səm təlkur kəra nji ciya wu pama nji ar kəra hyi wu na, alaga naja ngə təl

dəgaləu. Hya məl abangə aga gənggəri nyi səli anə Hyal.

14 Anə gwamna tsu, hya məl thlər ənga
səra ndu na, arya nanda ngə njira Hyal
fuwa hyi wu pəla nda, aga nda hwathləya
njira gəra nggar ndər, ənga nda faliya njira
wu nggar ndər.
15 Arya səra Hyal wu cim ngau, ya məl
səra mənahəu. Lagu kə nga hyu hadɗiya
miya njir ndər puyiu kəra wu biya sara wu
miya nji dza .
16 Hya nggya ənggər njira wu kambəkur
kərnda, ama hya sara piyari kambəkur kau,
ja ɗa lagu kəra hyu məl sə ɗəmwa'yi ngə mai,
ama kəl hya nggya ar viya mafa Hyal.
17 Hya gənggər nyi səli anə kalar ndau,
ənga hya cabiy.a nyi yiwukur anə kuvwar
hyi njir nu, ənga hya gənggər nyi səli anə
Hyal, ba ənga tsu hya lər dəgalkur anə təl.

18 Nahyi mafa'yar, hya lər kərhyi anə
tarkir hyi ənga huɗə zəməu, a'yi njir məl sə
mənahə anə hyi waci mai, ama ətsu hya məl
səra mənahəu anə njira wu məl sə dididi anə
hyi.
19 Arya wu pina huɗa Hyal ma ndə wu
səsə'u sa ɓwaɓwatə gəra vazə nyi a'yi aara
naja nə Hyal.
20 Ama mi ngə sər ɓwasər hyi ma nji dəgə
hyi arya sər məla hyi kəra dididɗa? Ama ma
arya məl sə mənahə nga nji dəgə hyi kakal
nga nyi wu mwar Hyal.
21 Arya Hyal ngga hyi aga hya lar
ɓwaɓwatə ənggər kau, arya Kərsiti ma a sar
ja ɓwaɓwatəu anə hyi aga ja cabiya hyi abər
nahyi tsu wu nda lar ɓwaɓwatəu.

22 "Naja a'yi saya məliya bikə mai,
ənga sər ngguta vi a'yi wu miya ja mai."
23 Ənggəra ndə nggənggəl nyi naji shabiya
nda ənga nggəl mai. Ənggəra ji sa
ɓwaɓwatəu, naja a'yi pahəna miya nə gərah
nda nə kibiya mai. Ama ba ji lər kərnyi anə
Hyal ndəra wu məl numa nə jijiri.
24 Naja ənga kərnyi ngə hər bikər mən
wu dza ja a dar wu dladlakau aga məna
shabiya nyi yi anə bikau ba məna ɗa njir
məl səra tsatsa'a. Lagur takasə kəra nji
takasə nyi ta nga mən uya shilgəbiya dzau.
25 Kadivira hyi ɗa njir nu Kərsiti, ənggər
təmahəu sasa nga hyi, ama kabangəkə kə
hya njir nu nyi a shar hya shili əgya ja ndər
ɓəla, ənga ndər tsam nggyabiyar hyi.

3

Nggyabiya Mathləkə'yi Ənga Shilir Nda

1 Ənggər kəra yi na anə mafa ta, nahyi
mathləkə'yi tsu, kəra njir nu Kərsiti, hya lər
kərhyi anə shilir hyi aga ma alenyi shili a'yi
wu pama nda kəra gəra hənggər ənga ndər
Hyal ndu sən kathləbiya nda a shili, arya
sər məla mathləkə'yir nda, ba nda hənggəri
ənga Hyal.
2 Ar pəcira shilir nda lari nggyabiyar hyi
kəra jijiri ənga ənggəra hyu gənggər səlir anə
nda ba nda ɗa njir nu Kərsiti.
3 A sara ɓathlə dzər hyi nə gumagumkur
a ɗa səra nju lari ənga li mai, sə ənggər ləm
kər ənga ha səra nji məliya sara wu əndzau
ba ənga kar ha nə gənna gangəu.
4 Kuji gumagumakurər hyi ja ɗa sara wu
ɗəfuwa hyi, naja ngə gumagumakur kəra
gəra ɗəzau, naja ngə nggya nə həya kər, ənga
nggyabiya jaməu əkkə'yi nji, nanda ngə
nggyabiya kəra mənahə gagaɗau wu mwar
Hyal.
5 Arya lagur nggyabiya kə ngə
mathləkə'yi kəra wu nu Hyal ənga fiya
fər kərər nda wu Hyal ɗəɗəm məliya
nggyabiyar nda mənahə gagaɗau wu mwar
Hyal lagur lər kərnda anə shilir nda.
6 Ənggər kəra Saratu, mala kəra ɓəlar ndər
sal nyi, Ibrahimu, ənga ngga nyi ənga thlagə
ɗa. Nahyi tsu, ku'yi nyi ngau nə jiri, ma hyi
məl səra tsatsa'a gəra ənga hivər kalar sau.
7 Ənggər kə tsu shili, hya nggya ənga
mathləkə'yir hyi ənga nda wu ɗəfuwa hyi,
hya fiya nda ənga gənggər səli arya nanda
nji tətəwa, ta ɗa wu cir zəmə nga hyi wu
sər fa'aki nə mayiwakur nə pi. Hya məl
abangə a sara vanyi sə a kar kədi Hyalər
hyi.

Sa Ɓwaɓwatəu Njir Nu Kərsiti Arya Məl Sə Mənahəu

8 Ayukuɗa ndər kau, yu na anə hyi patəu,
bəgə hya nggya ənga daɓər kər, ənga hya
nggya ənga təhuɗəu əgya kərhyi ənga hya ca
yiwukur anə kuvwar ara nahyi zamə ənga
hya ca ku'wukur anə kuvwar hyi, ba ənga
hya həya kər.

9 Hya sara kyi ɗəmwa'yikur anə njira
məliya hyi ɗəmwa'yikur mai alaga hya nggəl
njira nggəliya hyi mai. Ama hya ɗa nji fə
barka arya aga məl sə mənahə ngə Hyal
ngga hyi aga hya ɗa njir dləw barka ara ja.
10 Arya tsətsəfə nga nyi wu ndər Hyal,
"Kalar ndəra wu yiwu nggyabiya mənahəu,
ənga ju yiwu ja nggya cacaguli,
kəl ja kar kiyara ja ara ndər ɗəmwa'yu
ənga miya ja ara thlafati.
11 Kəl ja piyari məl səra ɗəmwa'yu ja məl səra
mənahəu;
ənga kəl ja gal nggya jaməu ənga kalar
ndau ənga ja nərdzə gagaɗau aga ng-
gaya jaməu.
12 Arya Thlagəu nga vər ɓəla nji tsapəu,
ənga himiya ja papahau aga səhimi səra
ndu kədi nyi.
Ama Thlagə wu sha bama anə njir məl sə
ɗəmwa'yi mai."
13 Wa ngu sən məliya sə dididī anə hyi ma
hyi ciya kər aga məl səra mənaha?
14 Ama ma hyu sa ɓwaɓwatəu arya məl sə
tsapəu, a uyar hyi barka ara Hyal. Agaban-
gau, hya sara hivər dawar hyi ənggər nanda
mai, ənga hya sara gərahə arya səra ndu məl
anə hyi mai.
15 Ama wu ɗəfuwa hyi, hya ha kəra Kərsiti
ar viya Thlagər hyi. Hya nggya papabau
cumu aga hya uya səra hya sən shaɗuwa
anə ndəra a vər yiwa hyi ar kəra fər kər kəra
hyi əni wu Kərsiti. Ama ga shaɗuwa nyi wu
ɓatsəkur kər ba ənga gənggər səli.
16 Ətsu hya nggya ənga ɗəngar hyi cicau,
aga njira wu ndər ɗəmwa'yi ar kəra thlər
mənahər hyi kəra hyu məl wu Kərsiti nda gu
səli arya səra ndu na.
17 Ma yiwu huɗa Hyal ngau, a ndiya ənga
mənahəu, aga hya sa ɓwaɓwatə arya məl
səra mənahəu a mwara sa ɓwaɓwatə arya
məl sə ɗəmwa'yu.
18 Arya kərsiti tau aga zəməu arya bikə
nə nji patəu. Naja ndə tsapə tau arya nji
tsapəu ənga nji gəra tsapəu, aga ja hər hyi a
shili anə Hyal. Nji tsiya nyi wu kumər dzau
ba ji hya'ari ənga pi lagu Mambəl.
19 Ənga mambəl kəra hya'ana nyi sara
vər tau ngə ləbiya nyi a vwar vira nji fiya
mambəl nə nji tətə ari ba ji vuwa tətəlna
nda ndər Hyal ar kəra hya'ari nyi səra vir
tau.
20 Mambəl 'yar kə ngə mambəl njira
kaɗəu nggəl ara ɓəlar ndər Hyal, alaga kə
Hyal a munyari ənga nda ar pəcira Nəhu
a vər hər kwambwal ari. Ar pəci ta, nji
ɗiyawu waci ngə uya mbəɗau lagu 'yimi,
nji cisu wacu.
21 'Yimi ta ar pəcir Nəhu ta ngə cabiya culi
baɓətizəma kəra mbəɗana hyi kabangəkə
tsu, ama mbəɗə kəra hyi uya kau, a'yi
lagur ci didī ənga 'yimi sara ar dza hyi
nga hyi uya mai, ama lagur yiwa sara ara
Mambəl Hyal ja cina ɗəngar hyi. Baɓətizəma
kəra mbəɗana hyi kau, ji məl abangə lagur
hya'ari Yesu Kərsiti sara vir tau.
22 Naja ndəra hya'ari sara vir tau a
ma'yiri ja a dəməlmau, naja ngə ndəra a vər
nggya ar tsi mazəma Hyal. A dəna nga ja vər
səm təlkur ar kəra waladi'yar ənga təltəl'yar
ənga njir dənama, ba ənga njir dənama təlkur
papatəu ənga ndə fiya kəra nda əgya kiɗa ja.

4

Njir Nu Kərsiti Nda Nggya Njir Pina Huɗa Hyal

1 Ta ɗa hyu səni abər Kərsiti a lar
ɓwaɓwatə arya mən wu kumər dza ja,
agabangau zamɗa 'yar, ta'yi hya nggya
ənga ɗənga abangau, aga hya sən səsə'wuri
ɓwaɓwatə wu dzau, arya kalar ndəra lari
ɓwaɓwatə wu dza ja, a ndiyar ja dənama
bikau.
2 Arya najakau, tsu ju dumwa ənga nggya
suna suna nə ndəndəkur nə kumər dzə kəra
wu nda ɓəliya nyi mai, ama ju məl səra pina
huɗa Hyal wacu.
3 Arya a sanar hyi pəci gangə ɗəɗəmə a
vər məl səra njira gəra sən Hyal wu yiwu
məl, sə ənggər nggya nə səsukur, ənga suna
nə kumər dzau ənga sa sə sasa, ənga yiwu
nggya wawahə gəra kər, ba ənga nu katəu,
kəra sə zhizhigər ngau.
4 Ənggəra tsu hyu ɓəra daɓə kər əkkə'yi
nda wu məl sə ɗəɗəmwa'yi mai, ba ndə lari
ənggər sə dədəgur ngə anə nahyi kəra biya
sara wu nda, ca ngə ɗa ndu nyabiya hyi
ənga nggəl.
5 Ama ndu nda ləri sakida sər məla nda
ənga miya nda anə ndəra a nggyar tsa'a aga
məl numa anə njira ənga pi ənga nji tətau.

6 Ca ngə səra ɗa nji tətəlna ndəshigu anə
njira ənga pi ənga nji tətəau, aga Hyal a
daɓaga məl numa anə nda ənggər nə njira
wu kumər dzau, ama aga nda nggya aga
Hyal wu mambəl ənga Hyal.
7 Pəcir kuɗiya nə kalar sau a ɗar ləhəu.
Agabangau, kəl hya ɗəngabiya sə mənahəu,
ənga hya kəkəya kərhyi aga hya daɓaga sən
kədi Hyal.
8 Səra ndiya sə'yar kə patəu, ca ngə hya
ca yiwukur anə kuvwar hyi gagaɗau, arya
yiwukur wu dazhəna bikə gangə kəra nji
məliya.
9 Hya ɗa njir dləwu məthləpi anə kuvwar
hyi ənga tsi məməthləu.
10 Kalar ndə wu pama hyi ja məl thlər
ənga kalar culi lə sə lələ kurthlə kəra Hyal
nə nyi aga dləwa kuvwa nyi. Wu lagu kə
nga hyu nda məl thlər ənga lə sə lələ nə Hyal
mənahəu.
11 Kalar ndəra lə sə lələ nyi, ca ngə tətəlna
ndər Hyal, bəgə ja na səra Hyal na aga
ja na. Kalar ndəra lə sə lələ nyi, ca ngə
məl thlər anə nji, bəgə ja məl thlər ənga
dənama kəra Hyal nə nyi aga wu kalar lagu
nja lər fal nyi anə Hyal lagu Yesu Kərsiti.
Bəgə kadakadarkur ənga dənama ja nggya
ba'anuwa. Amina

Sa Ɓwaɓwatə Nə Njir Nu Kərsiti

12 Nahyi Bazhi 'wa ɗa 'yar, ja sara ɗa sə
dədəgur anə hyi ma hyi sa ɓwaɓwatə ar
pəcir dzəbiya dzə mai, a sara hya ɗənga a
bər vanyi sə mafəliyangə nga vər ɗa anə hyi
mai.
13 Ama arya kau, hya caguli ara hyu sa
ɓwaɓwatə daɓə ənga Kərsiti, ara ar pəcira
nju nda cabiya kadakadarkur nyi, hyu nda
nyabiya dzə ənga caguli gagaɗau.
14 Hyal ngə wu fənggər hyi barka jijiri ma
nji nggənggəl hyi arya nahyi njir nu Kərsiti,
arya Mambəl kadakadarkur kəra ca ngə
Mambəl nə Hyal ja nggya ənga hyi.
15 Ma nji nə hyi ɓwaɓwatəu, ja sara ɗa ara
nahyi njir tsa ndə mai, alaga njir həl ənga
alaga njir batal paməpaməu, ənga alaga njir
fə miya a vu ndər ndau.
16 Ama ma hyu sa ɓwaɓwatə arya nahyi
njir nu Kərsiti, ja sara ɗa sə səsəli anə hyi
mai, ama hya fal Hyal ara nju ngga hyi njir
nu Kərsiti.
17 Pəci ta kəra Hyal wu nda məl numa anə
nji a ɗari, ənga ju nda dzəgwa məl numa kə
wu ki nyi. Ma ɗa ar mən njir nu nyi nga
ju dzəgwa, mi ngu nda ɗa ənga njira gəra
dləwuri ndəshigu nə Hyala?
18 Ənggər kəra ja tsətsəfə wu ndər Hyal,
"Ma ɗa dzadzau anə nji gə Hyal nda uya
mbəɗau,
mi ngu nda ɗa ənga njira gəra hivər
Hyal, ndu dumwa nga nggya wu
bika?"
19 Agabangau, patər njira wu sa
ɓwaɓwatə ənggəra Hyal wu yiwu ja ɗa, nda
ɓəra dumwa ənga lər kərnda anə Hyal ndəra
məliya nda ənga nda dumwa ənga məl səra
mənahəu.

5

Təɗə Himi Ɗa Anə Nji Gə Hyal

1 Kabangəkə ya vər tsəfə anə hyi njir təɗə
mwa ənga yu kədi hyi arya sər ɓwakər kəra
vər ɓwakər anə daɓə dzə nə njir nu. Nayi
tsu ndər təɗə mwa ngau ənggər nahyi ndəra
lari sa ɓwaɓwatə nə Kərsiti ənga tsu ndəra
wu nda dləwuri kadakadarkur kəra Hyal
wu nda cabiya mən.
2 Yu kədi hyi, hya ɓəla nji gə Hyal kəra wu
tsa hyi. Arya nji nə hyi thlər nə ɓəla nda
ənggər kəra njir ɓəla a vər ɓəla fəgər nda.
Hya sara təɗə mwa anə nda ara nji ciwa hyi
a gwa mai. Ama hya təɗə mwa anə nda ara
yiwur huɗa hyi nga hyi hənggəri hya məl
abangə ənggər kəra Hyal wu yiwu hya məl.
Hya sara məl thlərər hyi aga hya uya gənna
waci mai.
3 A sara hya ca dənama anə njira nji fuwa
wu pəla hyi mai, ama kəl hya ɗa sər fə li kəra
ndu fa'abiya hiya nyi.
4 Ar pəcira Kərsiti ndər ɓəla kəra dəgal
wu nda cabiya kər ar babal, hyu nda uya
mitawal nə kadakadarkur kəra gəra ɗəzau.
5 Abangə tsu nahyi wazha baduwari, hya
həya nyi kər anə njira nggurum. Patəkura
hyi kəl hya nggya ənga həya kər anə kuvwar
hyi, arya, tsətsəfə nga nyi abər,
"Hyal wu papa njir ɓwadzau,
ama ju ca ku'yakur anə njira ənga həya
kər."
6 Agabangau, hya ɗa ənga həya kər əgya
kiɗa dənamar Hyal, aga ja nda həna hyi ma
pəca nyi a ɗari.

7 Hya fuwa patər səra wu ɓila hyi wu tsa
Hyal ba hya far əni ara ju yiwu ja dləwar
hyi.
8 Hya kəkəya kərhyi, ənga hya nggya pa-
pahə li, arya dawar hyi, shatan, kəra ənggər
ləvari kəra vər hwavi kəra vər gal ndəra ja
daɓaga ɗəhu.
9 Hya ka nyi ara shili ara hyi, hya taˈyi
ənga dənama wu mbərsa, ara hyu səni abər
zamər hyiˈyar kəra a ndu duniya patə a vər
sa culi najaka ɓwaɓwatə kəra hya gwa kau.
10 Ama Hyal ndər ca kuˈyakur anə nji
patəu, naja ndəra ngga hyi aga hya ɗa wu
cir zəmə ənga Kərsiti wu kadakadarkur nyi
nə baˈanuwa. Ayukuɗa hyi lar ɓwaɓwatə
nə pəci kushu, ju sa ɓəra shabiya hyi a shili
ara kərnyi, ba ja məliya hyi ɓaɓalu, ənga
tataˈyi pir, ba ənga gəra kənggəɗau.
11 Səm təlkur a nggyar nə nyi baˈanuwa.
Amina.

Usadzə Nə Bitrusu Nə Jomə ndəl

12 Silasu ngə dləwar ɗa yi tsəfəri najaka
cama tsətsəfau, ndəra zəmə məl thlər tsaˈa
miya ɗəfu, yi tsəfər hyi sə yiɗau aga ya
tsətsəkur ɗəfuwa hyi ar kəra mbərsar hyi ənga
yu yiwu ya ɓəra nar hyi abər kuˈyakur Hyal
kəra ju ca anə mən jiri nga nyi ənggər kəra
yi nar hyi ta. Hya dumwa ənga hənggəri wu
ja.
13 Nanda njir nu Kərsiti kəra wu Babi-
lanu, njira nji caɗəbiya əkkəˈyi hyi, nda vər
usa hyi, abangə tsu zər ɗa Markusu wu usa
hyi.
14 Hya usar kuvwar hyi ənga bərpə dzə nə
yiwukur.
Bəgə Hyal a nə hyi huɗə pərtə patəu wu
Kərsiti. Amina.

Cama Tsətsəfə Nə Məthləu Nə Biturusu

1 Sara ara Simanu Biturusu, ndər məl thlər Yesu Kərsiti ənga cama səsau,

A nda nə nji, njira yau tsapəkur nə Hyalər mən ənga ndər mbəɗa mən Yesu Kərsiti, njira dləwuri mbərsa kəra duduru ənggər nər mən kau.

2 Bəgə mayiwakur ənga huɗə pərtə ja nggya nər hyi lagur sənbiya Hyal ənga Yesu Kərsiti Thlagər mən.

Nggyabiya Kəra Kyaga Njir Nu

3 Hyal wu hyalkur nyi a nər mən ri ja kalar səra mən wu yiwu aga nggyabiya ənga nggya hyalkur, lagur sənbiya nyi, ndəra ngga mən a vu kadakadarkur nyi ənga mənahəkur nyi.

4 Lagu kə nga ji nə mən alkawal dədəgal ənga duduru, aga lagur nda nga mən wu dzəgwa ɗa wu cir zəmə wu nggyabiya nə hyalkur aga məna sən nggwaɗəna kər ara nggya ɗəmwa'yu nə duniya kəra suna paməpamə a'yi a gwa.

5 Agabangau, hya nərdzau, hya cakər nyi anə mbərsar hyi mənahəkur, ənga anə mənahəkur tsu sənbiya sau,

6 ənga anə sənbiya sə tsu, kəkəya kər, ənga anə kəkəya kər tsu cinapi ənga anə cinapi tsu nggya hyalkur,

7 ənga nggya hyalkur tsu yiwu zaməkur, ənga yiwu zaməkur tsu hangəkalkur ənga hangəkalkur tsu hangəkal zaməkur, ənga hangəkal zaməkur yiwudzau.

8 Ara ma sə'yar kə a'yi wu ɗəfuwa hyi gagaɗau, ndu kar hyi ara nggya gəra kətər dzau ənga gəra cakər dzau wu sənbiya sə ar kəra Thlagər mən Yesu kərsiti.

9 Ama kalar ndəra tini uya culi najaka sau, a ɗar ja ndər tsamə sə lələfuru ənga ndə ləfau. Ənga a farər ja abər a cina nyir nji sara ara bikə nyi kəra tərabiya.

10 Agabangau, wazha ama, hya nərdzau aga hya nyabiya nggar hyi ənga caɗər hyi kəra nji məliya hyi. Ara ma hyi məl abangau, nahyu sən dla tsu mai.

11 Lagu kə tsu nga hyu nda uya dləwu nə jijiri a vu təlkur Thlagə ənga ndər mbəɗa mən Yesu Kərsiti.

Ndər Haha Nə Ləkakaɗə Tsətsəfau

12 Agabangau, cumu nga yu ɓəra ɗəngar hyi ar kəra sə'yar kau, alaga kə hyu sənbiya nda kau, ənga ciyar hyi hi wu jirkur kəra a'yi ara hyi kabangəkau.

13 Yu nggani a ɗar tsa'a ya ɓəra ɗəngar hyi ar kəra sə'yar kau, ma tsu yi əkkə'yi hyi wu dzə kau,

14 arya yu səni abər pəcir təkəbiya dzau ənga kumər dzə kau, a ɗar ləhəu, ənggər kəra Thlagə Yesu Kərsiti cabiya ɗa.

15 Agabangau, yu məl kalar səra yu sən məliya aga ya lari abər hyu nda dumwa ənga ɗəngari sə'yar kau, alaga ar pəcira yi piyari najaka dzau.

16 Ar pəcira 'yi nar hyi ar kəra dənama ənga shilir Thlagər mən Yesu Kərsiti, a'yi pumungutu tsədlatsədla sara vu hahangəkur nə ndə nga 'yi nar hyi mai, ama səra 'yi lari ənga liya 'ya ngau.

17 Ara a'yi 'ya tata'yi əna ar pəcira ji dləwuri ha kər ənga kadakadarkur sara ara Hyal Tada, ar pəcira 'yi nggari ɗahə dədəgal sara dəməlmau kəra a vər na, “Naja kau, Zər ɗa ngau, yu yiwu nyi gagaɗau, ənga ja tsu, huɗa ya pidari.”

18 Na'ya ənga kər'ya ngə nggar ɗahə kə sara a dəməlmau, ar pəcira 'ya əkkə'yi ja ar dar mə cicau.

19 Ənga tsu 'yu səni abər ndər nə nabi'yar kəra ndə ɗa jijiri. Nahyi tsu hya nərdzau, hya səya nyi himi ənggər kəra mbəmbəl wu mbəl wu kuthlə wacikal vi, kəl ma shashilga disha wur vi tsu mbəl wu ɗəfuwa hyi.

20 Sə tanggərma hya səni wu ɗəfuwa hyi abər vanyi ndərhaha a'yi wu ndər Hyal kəra sara wu ɗənga ndə nga nyi shili mai.

21 Ara ndərhaha a'yi wu shili sara wu ɗənga ndə mai, ama ndə ngu na ndərhaha sara ara Hyal lagur Mambəl Cici kəra wu ləbiya nyi.

2

Nabi Ənga Maləmə Fati 'yar

1 Ama nabi fati a'yi nda gangəu wu pama nji ənggər kəra nju uya njir highiɓə fati wu

pama hyi, ndə həlwa dzə wu hyi əngа ɗəngа didiɗi. Ka mbari ndə shabiya yi anə ndəra kətiya nda ara tau, ndə dzəgwa uya tə anə kərnda
2 Nji gangə tsu wu nda nu lagur gal məsahəkur wu lagu gəra səlikur. Lagu kə tsu ngə alenyi nji wu nda shini nyi yi anə jirkur.
3 Wu lagur sunar nda, maləmʼyar daɓə dzə ndu nda shili əngа ɗahə məsahə nə fatir nda. Alaga kə a thlana ndar nji numa tsu kaɗəu, əngа ndəra wu nda dləna nda papaɓə nga ja

4 Arya Hyal aʼyi piyari məl numa anə waladiʼyar ar pəcira ndə məliya bikə mai, ama kəl ta ji vakuwa nda a gu uʼur kətsa, ji jahuwa nda a gwar vi dzəgam kəra ndiya əngа dzəgamu. A ndəna nga ndu nggya ndu səkə pəcir numa.
5 Ma ɗa naja aʼyi səsəlkər anə nji ɗəɗəm wu pəcira ji sana duniya əngа ʼyimi mai, ama kəl Nəhu ndər tətəlna ndəshigu nə tsapəkur əngа alenyi nji məɗəfau
6 Ma ɗa Hyal sana məlmə Sodomu əngа Gwamwara lagur nggyina nda əngа uʼu ba ndə sha aga bəbər, əngа ji məliya nda ndə ɗa sər highiɓau anə njir məl bikau, njir məl səra gəra kyau.
7 Ma ji kətiya Lotu, ndə tsapəu, ndə kəra a vər nggya wu pama nji shishi kəra zəwar nyi.
8 (ara naja ndə tsapəu, kəra a vər nggya wu pama njir məl səra gəra kyau, vuʼyi əngа pəci uya diyadiyaɓəkur nə mambəl lagur səra ju lari əngа ju nggari ndu məl).
9 Ya ma abangə nga nyi, lagu kə nga mən səni abər Hyal aʼyi ja əngа sən ənggəra ju sa həbiya nji tsapə nyiʼyar sara wu ɓwaɓwatəu, ma njir məl ɗəmwaʼyikur tsu, wu dumwa əngа məl ɗəmwaʼyikur baʼanə pəcir numar nda.
10 Kə jiri nga nyi anə njira lər kərnda aga məl səra ngga məsahə anə kumər dzə lagur məl səsukur əngа nggəl ara məl səra njir təɗəmwa wu na.

Nji kau, nji uʼul li əngа ɓaɓal kərngau, nji gəra səli əngа njira gəra hivər njira adabanga nda. Ndu sən nggəl njira nji gəra lari əngа li.

11 Ama alaga waladiʼyar kəra əngа dənama gagaɗə kau, a sən shili əngа vazə anə njira vər nggya wu mwar Thlagə mai.
12 Ama nji kau, ndu ndər nə diɗa ar kəra səra ndə gəra nggabiya. Nanda ənggər sər tagə nga nda, njira gəra əngа ɗəngа, njir məl səra dza nda wu yiwu wacu, njira nji yabiya aga nja mbar nja tsiya nda ənggər sər tagə nga ndu nda kuɗau.
13 Ətsu ənggər kəra ndə lər ɓwaɓwatə anə nji abangə tsu nga nju nda nər nda ɓwaɓwatəu. Dəngar nda əngа sə mənahəu, ca ngə məl səsukur əpuci. Nji vavazə nga nda arya sər mələr nda didiɗi nga nyi, ma ndu sa əngа səm sər səm əngа hyi, ɗəngar nda ɗəmwaʼyi nga nyi.
14 Cumu ɗəngar nda lagu səsukur nga nyi, nandu piyari məl bikə mai, ndu dumwa əngа ngguta njira gəra əngа dənama wu mbərsar nda. Nanda njir suna ngau, njira nji shiʼuna.
15 Ndə piyari lagu kəra taʼyu ndə dzəgwa nu lagu Balamu zər Biyaru, ndəra wu yiwu gənna gagaɗau lagur məl sə ɗəmwaʼyu.
16 Ama nji kughiya nyi ara məl sə ɗəmwa ʼyu, kəl kwara kəra gəra saya ndər pahəna miya ji ndər əngа ɗaha ndau, aga ja kar nabi ara məl sə didiɗi ənggər nabi wu thləkau.

17 Najaka njir thla fati aʼyi nda ənggər dəl nə ʼyimi kəra ulnakər, əngа ənggər kunjigərpa kəra yambaɗəu a vər kədlau. Hyal əngа kərnyi a piyar ndari vir nggya kəra ndiya əngа kuthlə gagaɗau.
18 Ara nji kau, lagur sə didiɗi əngа ndər məməlaməu kəra ndu na, əngа cim nə məl səsukur əngа məl sə gəra səli nga ndu nggutəna njira əngа dzau nga ndə biya ara wu nggyabiya nə bikau.
19 Ndə məliya nda alkawal nə nggya kambau, ama nanda əngа kərnda tsu nda mafa anə sər məla nda.
20 Ma nda piyari məl sə ɗəmwa ʼyi nə duniya ara ndə səni Thlagə ndər mbəɗa mən Yesu Kərsiti, ama ba ndə ɓəra sha a nda məl sə ɗəmwaʼyu, ndu nda ɗa didiɗi a ndiya ta nda ɗəɗəm ta.
21 Kuji anə nda ma nanda aʼyi saya sənbiya lagu nə nggya nə tsapəkur tsu kaɗə mai, ara a sənbiyar nda ba nda dzəgwa ɓəra sha ara məl sə əngа ndər cici nə Hyal.

22 Arya karapə kə jiri n/ga nyi abər “Hya
a shari ju naɗə səra ji tapərana” ənga “Fəshiu
kəra nji pərana a ɓəra shari a gu tsukwaɓə
nyi.”

3

Pəcir Sha Shilir Thlagəu

1 Bazhir 'wa ɗa 'yar, najakə ngə tsəfə ɗa
nə məthləkura nyi anə hyi. Gyapə yi tsəfəri
aga ya ɓəra fuwa ɗənga nə jijiri wu ɗəfuwa
hyi.
2 Yu yiwu hya ɓəra ɗəngari ənga ndər
nabi'yar kəra tərabiya tsu kaɗəu, ənga ndər
kəra Thlagə ənga ndər mbəɗa mən nar mən
lagu miya cama səsə nyi'yar.
3 Sə tanggərma, hya ɗa ənga səni, abər wu
jomər duniya njir ngguta nju nda shili, ndu
nda dumwa ənga məl sə dididi kəl səra ndu
yiwu nga ndu məl.
4 Ndu nda na, “Ya əmani ngə alkawal nə
shili nyi kə ja? Kəja əjir mən'yar a piyar
duniya ama tsu sə a vər ma'yi kakal ənggər
kəra saya ɗa, sə a'yi kəra bəlar dzə mai.”
5 Ama kəja kəra nda a fari abər lagu ndər
Hyal ngə kalar səra nji məliya a dəməlmau
ənga a gyu 'yi, nji həbiya nda sara wu 'yimi
ənga lagu 'yimi.
6 Lagu 'yimi ətsu nga nji tuzhina duniya
nə zaman ta.
7 Lagu culi ndər ta tsu nga nji piyari
dəməlmau ənga duniya nə kabangəkau wu
nda sanakər ənga u'u, kəra Hyal piyari aga
ja səkə pəcira nju nda məl numa anə njir
məl sə ɗəmwa'yu.
8 Ama a sara hya far najaka ndər bazhir
'wa ɗa'yar mai, pida pathləu ənga Hyal
ənggər fa duburam nga nyi, ətsu fa dubu-
ram ənggər pida pathlə nga nyi.
9 Thlagəu, a'yi wu far ənga alkawal nyi
ənggər kəra alenyi nju ɗənga wu ndəndəkur
kə mai. Munya nga ju məl ənga hyi, ara na
ja a'yi wu yiwu ndə zəmə a sanakər mai,
ama aga kalar ndə ja uya pi.
10 Ama pəcir shili Hyal wu nda ɗa ənggər
shilir ndər həl gəra nju səni. Dəməlmə wu
nda sanakər daɓə ənga wu gagaɗau, kalar
səra a'yi a gwagwa wu nda ngyinakər ənga
u'u. Duniya ənga səra wu ja patəu wu nda
ndzau.
11 Ma ɗa mbar kalar sə nga nju nda
ndzana lagu kə abangau, wa thləm culi nji
kəra hya kyaga ɗa? A kyau hya ɗa nji cicau,
njir məl səra Hyal wu yiwu,
12 ənggəra hyi wu səkə pəcir shilir Hyal
ənga hya kusar shili nyi. Pəci ta ngu nda
shili ənga u'u nə nggyi duniya ənga kalar
səra a gwa.
13 Ama ənggər kəra ju nyana alkawal nyi,
mən wu səkə shilir dəməlmə mafəliyangəu
ənga duniya vir nggya nə tsapəkur.
14 Agabangau, bazhir 'wa ɗa 'yar, kəra yu
yiwu, ta ɗari hyu səkə shilir najaka sau, hya
nərdzau aga nja thləwa hyi gəra ənga səra nja
vaziya hyi ari ənga nggya ənga huɗə pərtəu
ənga ja.
15 Hya ɗəngari səra ɗa Thlagər məna vər
səsə'u mən ca ngə aga kalar ndə a uya
mbəɗau. Abangə ngə zamər mən Bu-
lusu ndəra mən wu yiwu tsəfər hyi lagu
tsətsəlkur kəra Hyal nə nyi.
16 Cimu nga ju ndər ar kəra culi sə'yar
kau, lagu cama tsətsəfə nyi'yar. Wu tsəfə
nyi'yar alenyi ndər a'yi kəra dzadzau məna
sənbiya nda, kəra njira gəra təkəbiya sau,
ənga njira gəra ta'yibiya dzau ənga dənama
wu mbərsar shasha səra ndəra nyi wu na
lagur səra ndu yiwu, lagu kə nga ndu uya
tau anə kərnda.
17 Agabangau, bazhir 'wa ɗa 'yar, ta ɗa a
sənbiyar hyi abangau, kəl hya nggya ənga
hangəkal a sara highiɓə nə fati a məliya hya
dlanakər wu mbərsar hyi.
18 Ama hya cakər hau wu yiwukur ənga
sənbiya Thlagər mən Yesu Kərsiti. Anə
nyi ngə kadakadarkur kabangəkau ənga
ba'anuwa tsu. Amina!

Cama Tsətsəfə Nə Tanggərma Nə Yahwana

Ndər Nə Pi

1 Naja kəra tsu wu dzuguya duniya a'yi ja,
kəra a nggari 'ya, ənga a lar 'ya ənga liya 'ya,
ənga a tsambiyar 'ya tsu, ənga a tsəkwar 'ya
ənga tsa 'ya, sə kau ca nga 'ya vər na ar kəra
ndər nə pi.
2 Pi kau, a cabiyar kər ar babal, a lar 'ya,
ənga a sakidar 'ya tsu, ənga ca nga 'ya vər
hə'wau anə hyi abər naja ngə Ndər Pi nə
ba'anuwa, kəra ənga Tada nga ja, a canə
'yar ja dzau.
3 Najaka hə'wa sə kəra 'ya vər məl anə hyi
a nggari 'ya, ənga a lari 'ya tsu, aga nahyi
tsu, hya sa daɓər dzə ənga 'ya. Daɓə dzər
mən tsu ara Tada ənga Zər nyi Yesu Kərsiti
nga nyi.
4 Najaka tsəfə kəra 'yi tsəfə anə hyi aga
cagulir 'ya a nyabiya dzau.

Nggyabiya Wu Mbəmbəl

5 Najakau ca ngə cama kəra 'yi nggari
sara ara ja, na'ya tsu, 'yi hə'wuna hyi, abər
Hyal ngə mbəmbəl, kuthləu a'yi wu ja alaga
kushi mai.
6 Agabangau ma mən na abər məna vər
daɓər dzə ənga Hyal, ama tsu məna vər ɓau
wu kuthləu, a cabiyari abər njir thla fati
nga mən, namən a'yi a vər nu jiri mai.
7 Ma mən nggya wu mbəmbəl, ənggər kəra
ja wu mbəmbəl, a vər nggya mən wu daɓə
dzə ənga kərmən, mashi Zər nyi Yesu tsu, ja
cina mən sara wu kalar bikau.
8 Ma mən na abər bikə a'yi ara mən mai,
kərmən nga məna vər ngguta, jiri tsu a'yi wu
mən mai.
9 Ma mən nana bikər mən anə Hyal, naja
ndə tsa'a miya ɗəfu ngau, ənga naja ndə
tsapə ngau, ba ja təfəbiya mən bikər mən,
ja dzəgwa cina mən sara wu kalar ɗəmwa
'yikurər mən.
10 Ma mən na abər namən a'yi məliya bikə
mai, a cabiyar mən abər Hyal ndər thla fati
nga ja, ənga ndər nyi tsu a'yi a wu ɗəfuwa
mən mai.

2

1 Nahyi wazha ɗa, ya vər tsəfə najaka
tsəfə anə hyi a sara hya məl bikau. Ama ma
ndau a'yi kəra məliya bikau, ndər hal arya
mən a'yi wu mwar Tada, naja ngə Yesu
Kərsiti ndəra tsapəu.
2 Naja ngə lər kər nyi nə saɗaka nə hə
bikər mən, a'yi nər mən waci mai, ama ətsu
nə duniya patəu.
3 Ma mən ɓəlar dlaɗə nyi, a cabiyari abər
a sən nyir mən.
4 Ma ndəra na, abər, "Yu sən Hyal," ama
naju ɓəlari dlaɗə nyi mai, najaka ndau,
ndər thlafati ngau, jirkur tsu a'yi a wu ja
mai.
5 Ama ma ndəra a vər nu səra ndər Hyal
nana, yiwukur Hyal a nyabiyar dzau wu ja.
Lagu kə nga mənu səni abər a'yi mən wu ja.
6 Kalar ndəra na abər a'yi ja vər nggya wu
Hyal, a fiyar kər kəl ji ɓə ənggər nə Yesu.
7 Nahyi bazhir 'wa ɗa 'yar, a'yi dlaɗə
mafəleng nga ya vər tsəfə anə hyi mai, ama
dlaɗə ɗəɗəm kəra hyi dləwuri tsu kaɗə ta
ngau. Ndər ɓəla nə ɗəɗəm kə ca ngə cama
kəra hyi nggari.
8 Alaga abangau, dlaɗə mafəleng nga ya
vər tsəfə anə hyi, jirkur nyi a lar nji wu ja
ənga wu hyi tsu, arya kuthlə a vər tərabiya
ənga mbəmbəl nə jijiri a vər mbəl nga ja.
9 Kalar ndəra na abər wu mbəmbəl nga
ja, ama naja a'yi wu yiwu zamə nyi mai, a
cabiyari abər tsu ja wu kuthləu.
10 Ama kalar ndəra vər yiwu zamə nyi,
wu mbəmbəl nga ju nggya, sər məliya ja
thlər hi a'yi tsu mai.
11 Ama kalar ndəra piyari shishir dza
zamə nyi wu kuthlə nga ja, ənga ju ɓau wu
kuthləu. Naja a'yi wu səni vira ju ma'yi a
ndar mai, arya kuthlə kə a ləfəna nyi ri.
12 Wazha huɗa yau, yu tsəfə anə hyi,
ara a təfəbiya hyir nji bikər hyi arya
thləmə nyi.
13 Nahyi tada'yar, yu tsəfə anə hyi,
ara hyu sənbiya nyi ndəra divira dzəgwa
duniya.
Nahyi wazha shili, yu tsəfə anə hyi,
ara a səmkur hyi təlkur ar kəra ndə
ɗəmwa'yi kau.
Nahyi wazha baduwari, yu tsəfə anə hyi,
ara a sənər hyi Tada.

14 Nahyi tadaˈyar, yu tsəfə anə hyi,
ara a sənbiya nyir hyi, ndəra divira
dzəgwa duniya.
Nahyi wazha shili, yu tsəfə anə hyi,
ara njir dənama nga hyi,
ənga ndər Hyal aˈyi wu ɗəfuwa hyi,
ənga a səmkur hyi təlkur ar kəra ndə
shishi ta.

A Sara Hya Yiwu Duniya Mai

15 A sara hya yiwu duniya, alaga səra
a gwa mai. Ma ndəra vər yiwu duniya,
yiwukur nə Tada aˈyi wu ɗəfuwa ja mai.
16 Ara kalar səra a wu duniya, sə ənggər
suna nə kumur dzau, ənga səra li wu cim,
ənga ɓwasə ənga səra ara gau, aˈyi wu shili
sara ara Tada mai, ama sara wu duniya.
17 Duniya ənga kalar səra wu ja kəra nji
wu cim ndu tərabiya, ama ndəra wu məl
thlər ənga yiwur huɗa Hyal, aˈyi ja ənga pi
nə baˈanuwa.

Təɗə Himi Ar Kəra Dawa Nə Kərsiti

18 Nahyi wazha huɗa yau, pəci nə kuɗiyar
duniya nga mən a gwa, ənga ənggəra hyi
nggari abər dawa nə Kərsiti a vər shili,
alaga kabangəkau, dawa Kərsiti a shilir nda
gangəu. Lagu kə nga mən wu sənbiya abər
wu kuɗiyar duniya nga mən.
19 Sara wu mən nga ndə biya, ama jiri
nanda aˈyi nər mən mai. Ara maja bər nər
mən nga nda, tsu nda əkkəˈyi mən. Ama
maˈyir nda a cabiyari abər ndə aˈyi kəra wu
pama nda kəra nər mən mai.
20 Ama nahyi nər hyi Ndə Cici kə a
caɗəbiya hyi ri ja, ənga papatəkura hyi a
sənər hyi jirkura nyi.
21 Nayi aˈyi wu tsəfə najaka tsəfə anə hyi
arya nahyi gəra səni jiri mai, ama ara hyu
səni, ba tsu hyu səni abər jirkur wu yabiya
fati mai.
22 Wa ngə ndər thlafati ka? Naja ngə
ndəra kəpalna abər Yesu ngə Kərsiti. Culi
ndə kə ngə dawa Kərsiti, ndəra kəpalna sən
Tada ənga Zər nyi.
23 Kalar ndəra kəpalna səni Zəra nyi, naja
aˈyi sən Tada mai. Ama kalar ndəra
hənggəri, ji nana abər Yesu ngə Zəra nyi, aˈyi
ja ənga Tada.
24 Bəgə səra hyi nggari tanggərma ta a
nggyari wu ɗəfuwa hyi. Ma a nggyari wu
ɗəfuwa hyi, nahyi tsu a nggyar hyi wu Zər
ənga Tada.
25 Kəja alkawal kəra ji hər mən, abər aˈyi
mən ənga pi gəra kuɗau.
26 Yu tsəfə najaka sə anə hyi ar kəra njira
wu yiwu nda səkwana hyi.
27 Ama nahyi, caɗə kəra hyi uya sara ara
Mambəl Cici a nggyari wu hyi, ənga aˈyi
kəl hyi ɓəra gal vanyi ndə aga highiɓə anə
hyi mai. Ama Mambəl kəra ji nər hyi wu
highiɓər hyi kalar sau, ara highiɓə nyi jijiri
nga nyi, sə fafati aˈyi a gwa mai. Ənggər kəra
ji highiɓər hyi, abangə tsu hya nggya wu ja.

Wazha Hyal

28 Kabangəkau, nahyi wazha huɗa yau,
hya dumwa ənga nggya wu Kərsiti, aga ma
ji shashili hivər aˈyi wu sa mbar mən ənga
məna gu səli mai.
29 Ma hyu səni abər ndə tsapə nga ja, hyu
səni abər kalar ndəra wu məl səra tsaˈa zər
Hyal nga ja.

3

1 Abar ngə gangəkura yiwukur kəra Tada
cabiya anə mən, kəra nja dzəgwa ngga mən
ənga wazha Hyala! Pakatə ca nga mən. Səra
ɗa duniya aˈyi wu sən mən mai, ca ngə ara
nandu sənbiya nyi mai.
2 Nahyi bazhir ˈwa ɗa ˈyar, kabangəkə
wazha Hyal nga mən, ənga səra mən wu
nda ɗa a ndu mwa tsu, aˈyi cabiya dzə ar
babal kwatahə mai. Ama mənu səni abər
ma Kərsiti sa cabiya dzau, mənu nda ɗa
ənggər naja, ara mənu nda lar nyi ənggər
kəra ja.
3 Kalar ndəra fərkər ənga Kərsiti, ju cina
kərnyi ənggər kəra ja cici kau.
4 Kalar ndəra wu məl bikau, a ɓəlnar ja
dlaɗau. Ənga jiri, məl bikə ca ngə nggəl ara
ɓəla dlaɗau.
5 Ama a sən hyi abər Yesu shili aga ja sa
həna bikər mən. Ənga bikə aˈyi wu ja mai.
6 Kalar ndəra vər nggya wu Kərsiti, naja
aˈyi wu dumwa ənga məl bikə mai. Kalar
ndəra dumwa ənga məl bikau, naji saya lar
Yesu mai, ənga naju səni nyi tsu mai.
7 Nahyi wazha huɗa yau, a sara hya pi-
yari ndə ja nggutəna hyi mai. Kalar ndəra
wu məl səra tsaˈa, naja ndə tsapə ngau,
ənggər kəra Kərsiti tsapəu.

8 Kalar ndəra vər dumwa ənga məl bikə nə shatan nga ja, arya shatan nga a vər dumwa ənga məl bikə mbar dzəgwar duniya. Səra ɗa Zər Hyal shida wu duniya ca ngə aga ja sa wushina thlər shatan.
9 Kalar ndəra ar viya zər Hyal naja a sən dumwa ənga məl bikə mai, arya pi mafəleng sara ara Hyal a'yi wu ja. Naju sən dumwa ənga məl bikə mai, ara naja ar viya zər Hyal.
10 Kəja ənggəra mən a sən tsaməri njira ar viya wazha Hyal ənga njira ar viya wazha shatan. Kalar ndəra gəra məl səra tsa'a, naja a'yi zər Hyal mai. Abangə tsu ngə ndəra gəra ca yiwukur anə zamə nyi.

Hya Ca Yiwukur Anə Kuvwar Hyi

11 Kəja cama kəra hyi nggari tsu kaɗəu, abər məna ca yiwukur anə kuvwar mən.
12 A sara hya ɗa ənggər Kayinu mai, naja ndəra nə shatan ngau, kə ji tsiya zamə nyi. Mi ngə səra ɗa ji tsiya zamə nya? Ara sər məla ja ɗəmwa 'yi nga nyi, ama sər məla zamə nyi tsapə nga nyi.
13 Zaməɗa'yar, ja sara ɗa sə dədəgur anə hyi mai, ma njir duniya piyari shishir dza hyi.
14 A sən mən abər a biyar mən sara wu miya tau a shili wu pi, ara mənu ca yiwukur anə zamər mən 'yar. Ama ndəra gəra ca yiwukur, wu tə nga ju nggya.
15 Kalar ndəra piyari shishir dza zamə nyi, ndər tsa ndə nga ja. A sən hyi tsu abər kalar ndər tsa ndau, a'yi ja ənga pi gəra kuɗə wu ja mai.
16 Kəja ənggəra mənu səni tara mi ngə yiwudzau, ənggəra Yesu Kərsiti lər piya ja arya mən. Abangə tsu kəl məna lər piya mən arya zamər mən 'yar.
17 Ma ndəra a'yi ənga kalar səra ju yiwu ba ji lari zamə nyi wu ghar sau, ama naji dləwar nyi mai, abar ngə yiwukur Hyal a sən ɗa wu ɗəfuwa ja?
18 Nahyi wazha huɗa yau, a sara məna ca yiwukur ar cicir miya waci mai, ama ənga kalar sər məla mən ba ənga jirkur.
19 Kəja ənggəra mənu səni abər namən wu jirkur, ba ənggəra mənu cabiya abər a'yi mən ənga kər papal wu mwar Hyal,
20 kalar pəcira ɗəfuwa mən cabiya mən abər namən a'yi məliya səra kakal mai. Ara Hyal a ndiya ɗəfuwa mən, ənga ju sən kalar sau.
21 Nahyi bazhir 'wa ɗa 'yar, ma ɗəfuwa mən cabiya mən abər namən a'yi məliya səra kakal mai, a'yi mən ənga kər papal wu mwar Hyal,
22 ənga mənu dləwuri sara ara ja kalar səra məna vər kədiyau, arya mənu ɓəlari dlaɗə nyi'yar, ənga məna məl səra wu pina huɗa ja.
23 Ənga kə ngə dlaɗə nyi, abər məna hənggəri ənga thləmər Zər nyi Yesu Kərsiti, ənga məna ca yiwukur anə kuvwar mən ənggər kəra ji nana wu dlaɗə nyi.
24 Kalar njira wu ɓəlari dlaɗə nyi, wu ja nga ndu nggya, ənga naja tsu wu nda. Kəja ənggəra mənu səni abər ju nggya wu mən, mənu sənbiya lagu Mambəl kəra ji nə mən.

4

Hya Dzəgabiya Mambəla Nyi'yar

1 Nahyi bazhir 'wa ɗa 'yar, hya sara hənggəri ənga kalar mambəl mai, ama hya dzəgabiya mambəla nyi'yar aga nja lari tara sara ara Hyal nga nda. Arya nabi nə fafati 'yar a biyar nda gangə wu duniya.
2 Kəja ənggəra hyu sən tsaməri abər Mambəl Hyal ngə kau. Kalar mambəl kəra hənggəri abər Yesu Kərsiti shili wu kumər dzau, sara ara Hyal nga nyi.
3 Ama kalar mambəl kəra gəra hənggəri abər Yesu sara ara Hyal nga ja, najaka mambəl, dawa Kərsiti ngau, kəra hyi nggari abər ju shili, ya kabangəkau a'yi ja wu duniya.
4 Nahyi, wazha huɗa yau, nə Hyal nga hyi ənga a səmkur hyi təlkur ar kəra nabi fati'yar, arya ndəra wu hyi kau a ndiyar ja ndəra wu duniya ənga dənama.
5 Nanda nə duniya nga nda, ca ngə səra ɗa səra wu biya sara wu miya nda, nə duniya ngau, ənga njir duniya tsu wu səhimi nda.
6 Namən nə Hyal nga mən. Kalar ndəra wu sən Hyal ndu səhimi 'ya, ama kalar ndəra a'yi nə Hyal mai, nandu səhimi 'ya mai. Lagu kə nga mənu sənbiya Mambəl nə jijiri ənga mambəl nə fafati.

Yiwukur Nə Hyal Ənga Nər Mən

7 Nahyi bazhir ˈwa ɗa ˈyar, bəgə məna ca
yiwukur anə kuvwar mən, arya yiwukur
sara ara Hyal nga nyi. Kalar ndəra wu ca
yiwukur zər Hyal nga ja, ənga ju sən Hyal.
8 Kalar ndəra gəra ca yiwukur, naju sən
Hyal mai, arya Hyal ngə yiwukur.
9 Lagu kə ngə Hyal cabiya yiwukur nyi
wu pama mən, ji səwa Zər nyi kəra zəm
pathlə a shili wu duniya, aga məna uya pi
gəra kuɗau lagu nyi.
10 Kəja kə ngə yiwukur, aˈyi namən ngə
ca yiwukur anə Hyal mai, ama naja ngə
cabiya mən yiwukur, ənga ji səwa Zər nyi
aga ja ɗa sər thla sə nə həna bikər mən.
11 Nahyi bazhir ˈwa ɗa ˈyar, ta Hyal cabiya
mən yiwukur, a ɗari tsaˈa məna cabiya yi-
wukur anə kuvwar mən tsu.
12 Ndə aˈyi kəra saya lari Hyal ənga li mai.
Ama ma mən ca yiwukur anə kuvwar mən,
Hyal wu nggya wu mən, ənga yiwukur nyi
a nyabiya dzə wu mən.
13 Lagu kau, nga mənu səni abər mənu
nggya wu ja ənga naja tsu wu mən, arya a
nə mənər ja Mambəl nyi.
14 Ənga a lar ˈya, ənga a lər ˈya sakida
abər Tada a səwar Zər nyi aga ja sa ɗa ndər
Mbəɗa duniya.
15 Kalar ndəra nana ənga miya ja abər
Yesu Zər Hyal ngau, Hyal a vər nggya wu
ja, ənga naja wu Hyal.
16 Ənga namən wu sən ənga mən hənggəri
ənga yiwukur kəra Hyal aˈyi əni anə mən.
Hyal yiwukur ngau. Ma ndəra vər nggya
wu yiwukur, wu Hyal nga ja a vər nggya,
ənga Hyal wu ja.
17 Lagu kə ngə yiwukur nyabiya dzə wu
pama mən, aga məna uya papalkur kər wu
ja ar pəcir thla numa, arya ənggər naja nga
mən wu duniya kau.
18 Hivər aˈyi a wu yiwukur mai. Ama
yiwukur kəra nyabiya dzə jijiri wu kədləna
hivər, arya hivər aˈyi ja ənga lə ɓwaɓwatəu.
Kalar ndəra wu hivər, naju nyabiya dzə
ənga yiwukur mai.
19 Məna ca yiwukur arya naja ngə cabiya
mən yiwukur tanggərma.
20 Ma ndə na abər “Yu ca yiwukur anə
Hyal,” ama ba ji piyari shishir dza zamə
nyi, ndər thla fati nga ja. Arya kalar ndəra
gəra ca yiwukur anə zamə nyi kəra ju lari
ənga li, naja sən ca yiwukur anə Hyal kəra ji
gəra lari mai.
21 Ənga anə mənər ja najaka dlaɗə, abər
kalar ndəra ca yiwukur anə Hyal, kəl ji ca
yiwukur anə zamə nyi tsu.

5

Mbərsa Wu Zər Hyal

1 Kalar ndəra hənggəri abər Yesu naja ngə
Kərsiti, zər Hyal ngə nda nyi, ənga kalar
ndəra vər ca yiwukur anə tada, ju ca yi-
wukur anə zər nyi tsu.
2 Lagu kə nga mənu səni abər mənu ca yi-
wukur anə wazha Hyal, lagur ca yiwukur
anə Hyal ənga ɓəlar dlaɗə nyi.
3 Yiwu Hyal ca ngə, ma məna vər ɓəlari
dlaɗə nyiˈyar. Dlaɗə nyiˈyar tsu aˈyi tədəɓə
mai.
4 Ma ndəra zər Hyal nga ja, a səmkur ja
təlkur ar kəra duniya. Mbərsar mən ngə
məliya mən səmku təlkur ar kəra duniya.
5 Wa ngə ndər səm təlkur ar kəra duniya
ka? Kəl ndəra hənggəri abər Yesu ngə Zər
Hyal.
6 Naja ngə shili lagur baɓətizəma ˈyimi
ənga pəna mashi, Yesu Kərsiti. Aˈyi lagur
ˈyimi wacu mai, ama lagur ˈyimi ənga
mashi. Mambəl ngə sakidar sə kau ara
Mambəl ca ngə jiri.
7 Sə makər aˈyi kəra ləri sakida,
8 nanda ngə Mambəl, ənga ˈyimi ba
mashi, nanda kə makər kau, sə zəm ngə
ɗəngar nda.
9 A dləwu mən sakida nə nji, ama sakida
nə Hyal nga ndiya patəu. Ara sakida nə
Hyal ngau, kəra ji cabiya ar kəra Zər nyi.
10 Kalar ndəra hənggəri ənga Zər Hyal,
sakida kau aˈyi a gyu ɗəfuwa ja. Kalar ndəra
gəra hənggəri ənga Hyal, a shabiya nyir ja
aga ndər thla fati, ara naja aˈyi hənggəri
ənga sakida kəra Hyal ləri ar kəra Zər nyi kə
mai.
11 Najakau ca ngə sakida nyi, abər Hyal a
nə mən ri pi gəra kuɗau, pi kə tsu, wu Zər
nyi nga nyi.
12 Kalar ndəra ənga Zəra nyi, pi aˈyi ara ja.
Ma ndəra gəra ənga Zər Hyal, pi aˈyi ara ja
mai.

Ndər nə Jomənya

13 Ya vər tsəfə sə kau anə hyi, nahyi kəra
hənggəri ənga thləmər Zər Hyal, aga hya səni
abər pi gəra kuɗau aˈyi ara hyi.
14 Najakau, ca ngə papalkur kər kəra mən
uya a dumwar Hyal, abər ma mən kədi
kalar sau ənggər yiwu huɗa ja, ju nggar
mən.
15 Ma məna səni abər ju nggar mən, kalar
səra mən kədi ara ja, a sənər mən abər a
uyar mən.
16 Kalar ndəra lar zamə nyi a vər məl bikə
kəra aˈyi a təkər tə mai, ba ja kədi Hyal aga
Hyal a nə nyi pi. Ya vər na sə kau anə njira
bikər nda aˈyi təkər nə tə mai. Bikə aˈyi kəra
təkər nə tau. Naya vər na abər ja kədi aga
naja kə mai.
17 Kalar məl sə dididi bikə ngau, bikə aˈyi
kəra naja aˈyi təkər nə tə mai.
18 A sən mən abər kalar ndə kəra zər Hyal
nga ja, naja aˈyi wu məl bikə mai, arya Zər
Hyal nga vər ɓəlar nyi. Ndə shishi ta tsu aˈyi
a sən tsəkwar nyi mai.
19 A sən mən abər wazha Hyal nga mən,
duniya kə tsu, wu tsa ndə shishi ta nga nyi.
20 A sən mən tsu abər shilir Zər Hyal a sa
nə mənər ja sənbiya sau, aga məna sən nyi
naja kəra ndə jijiri. Namən, aˈyi mən wu
ja, naja kəra jijiri, naja Yesu Kərsiti Zər nyi.
Naja ngə Hyal nə jijiri ənga pi gəra kuɗau.
21 Nahyi wazha huɗa yau, hya ɓəlar
kərhyi ara nu katəu.

Cama Tsətsəfə Nə Məthləu Nə Yahwana

Usa Dzau

1 Sara ara ndəra degal nə daɓə dzə njir nu, a nda nə mala dəgal ki cacaɗau ənga wazha nyi kəra ya vər yiwu ənga jirkur, aˈyi nayi zhizhi ɗa nga vər yiwu nyi mai, ama daɓə ənga kalar njira wu sən jiri.

2 ˈYu yiwu hyi arya jirkur kəra a vər ng-gya wu mən ənga ju nda nggya wu mən baˈanuwa.

3 Bəgə mayiwakur, ənga təhuɗəu, ənga huɗə pərtu sara ara Hyal Tada ənga Yesu Kərsiti, Zər Tada nyi, nda nggya ənga mən wu jirkur ənga yiwukur.

4 Huɗa yi pipida gagaɗau ənga yi thləwa alenyi wazha ngau a vər nu jiri, ənggər kəra Tada cuwa mən mənа məl.

5 Kabangəkau, mala dəgal, vanyi ndər mafəliyangə nga ya vər tsəfə anə ngə mai, ama kəra ara mən tsu ɗəɗəmə ta ngau. Ya vər na abər, mənа yiwu kərmən.

6 Ara yiwudzə kəra dudur ca ngə mənа ɓau wu ɓəlar ndər Hyal. Ənggər kəra hyi nggari tsu kaɗəu, ca ngə hya nggya wu yiwukur.

7 Njir sukwa nji gangə kəra gəra hənggəri abər Yesu Kərsiti aˈyi shili wu kumər dzə mai, a tətəlnar nda dzə a ndu duniya. Kalar culi najaka nji, njir sukwa nji ngau ənga dawa nə Kərsiti.

8 Hya hangəkal ənga kərhyi hya sara sana səra hyi məl thlər aga nyi, ama aga hya uya akkəra nyi.

9 Kalar ndəra cakər sau a dar kəra najaka highiɓau, naja aˈyi taˈyi ar kəra highiɓə nə Kərsiti mai, Hyal aˈyi ənga ja tsu mai, kalar ndəra dumwa ənga highiɓə nə Kərsiti, Tada ənga Zər nyi aˈyi wu ja.

10 Kalar ndəra shili əgya hyi, ma aˈyi ji shili ənga najaka highiɓə mai, hya hə nyi a vu kir hyi mai, ənga hya sara dləwu nyi mai.

11 Kalar ndəra dləwur nyi ju nda ɗa wu cir zəm wu shishikur nyi kau.

Ndər Nə Jomandəl

12 Sə aˈyi gangə kəra ya kyaga tsəfər hyi, ama nayu yiwu ya ɓəra tsəfər nda mai, ama arya kau, yu yiwu ya lar hyi bama ənga bama aga huɗə pipidar mən a nyabiya dzau.

13 Wazha kwamə ngə kəra cacaɗə nda vər usa ngau.

Cama Tsətsəfə Nə Makəru Nə Yahwana

1 Sara ara ndəra dəgal nə daɓə dzə njir nu,
a nda nə Gayisu ndəra ya vər yiwu nyi nə
jijiri.
2 Nagə bazhir 'wa ɗa, ya vər kədi Hyal anə
ngau aga jaməu wu kumur dzau, ənga kalar
sə ja ɗa mənahəu, ənggər kəra mambəl ngə
jaməu.
3 Huɗa yi pipida gagaɗau ənggəra yi ng-
gari sara ara alenyi zamər mən ənggəra gə
nggya wu jirkur tsa'a miya ɗəfu, ənga ɓau
wu jirkur.
4 Vanyi sə a'yi a ndiya ənga pina huɗa yi
gagaɗə ənggər ma yi nggari wazha ɗa a vər
nggya wu jirkur mai.
5 Nagə bazhir 'wa ɗa, a'yi gə ənga məl
thlər tsa'a miya ɗəfu wu kalar səra ga vər
məl anə wazha ama, alaga kə nda məthləpi
kau.
6 A nar nyir nda culi yiwukur ngau anə
daɓə dzə njir nu. A ɗari tsatsa'a aga ga
səwa nda wu lagu ənggər kəra məl thlər Hyal
cabiya.
7 Arya Thləmə kə nga ndə biya, tsu nda
a'yi a vər gal dləwa dzə ara njira a'yi njir nu
Hyal mai.
8 Arya kau, mənа kyaga thləwa culi na-
jaka nji aga mənа məl thlər daɓə ənga nda
wu jiri.
9 A tsəfər yau anə daɓə dzə njir nu, ama
ba Diyatrifesu kəra yiwu ja ndiya kalar
ndau ba ji nggəl ara nggar səra 'yi na.
10 Agabangau, ma yi shili, yu sa nana
ndəla ja, aga kalar ndə a nggari culi na 'ya
kəra ju məl. A'yi naja kə waci mai, kə ji
ɓəra nggəl ara dləwu wazha ama, kə ji ɓəra
kari njira wu yiwu nda dləwu nda, ənga ji
kədləbiya nda sara wu daɓə dzə njir nu.
11 Nagə bazhi ɗa, a sara ga fa'abiya hiya
sə ɗəmwa'yi mai, ama ga fa'abiya hiya sə
mənahəu. Kalar ndər məl sə mənahəu sara
ara Hyal nga ja. Kalar ndər məl sə ɗəmwa'yi
sara ara Hyal nga ja mai.
12 Kalar ndə a vər lə sakida mənahə ar
kəra Demetrisu arya jirkur nyi. Jiri ənga
kərnyi ngə sakida nyi. Na'ya ənga kər'ya tsu
ngə sakida nyi, nagə ənga kərngə tsu a sən
gə abər sakidar 'ya jiri nga nyi.
13 Sə a'yi gangə kəra ya yiwu ya tsəfə
anə ngau, ama naya yiwu ya tsəfə nda
kabangəkə mai.
14 Ya vər yiwu ya shili ənga kusa aga ma
sa ndər bama ənga bama.
15 Bəgə huɗə pərtu ja nggya ənga hyi.
Bazhi'yar kəra ənggau nda vər usa hyi. Ga
usar patə bazhi'yar kəra ndəna patə.

Cama Tsətsəfə Nə Jiwudə

1 Cama tsətsəfəkə sara ara Jiwudə
mafaYesu Kərsiti ənga zamiya Yakubu,
a nda nə njira nji ngga, njira Hyal Tada
wu yiwu nda, nji kətiya ndalagur Yesu
Kərsiti.
2 Bəgə təhuɗə, ənga huɗə pərtəu, ənga yi-
wukur gagaɗə nda ɗa nər hyi.

Numa Ar Kəra Njira Gəra Sən Hyal

3 Nahyi bazhir 'wa ɗa 'yar, a yiwur yi
gagaɗau aga ya na tsəfər hyi ar kəra mbəɗə
kəra a'yi anə mən patəu. Ama kə yi ɓəra lari
a ɗari tsa'a aga ya tsəfər hyi ənga ya nar hyi,
abər hya nərdzau wu mbərsar hyi, kəra nji
nə anə nji cici gə Hyal aga zəm wacu, gəra
cakau.
4 Səra ɗa yi na abangə kau, ca ngə alenyi
nji a'yi kəra hələwa dzə a vu hyi, njira
ɗəɗəməu a thlana ndar nji numa. Nji'yar
kau, a'yi njir nu Hyal nga nda mai, nanda
ngə njira shabiyar mayiwakur Hyal lagur
səm gəra səlikur nə duniya ənga ndə kəpalna
Yesu Kərsiti Thlagər mən.
5 Alaga abangau, wu sən hyi patəu, ama
yu yiwu ya ɗəngar hyi ənggəra Thlagə
mbəlbiya nji nyi sara wu Masaru, ama
alaga kau, kə ji ɓəra dləna njira gəra mbərsa.
6 Ənga hya ɗəngari ənga waladi'yar kəra
gəra ɓəlar miya thlərər nda, ənga ndə piyari
vir nggyar nda. Nanda ngə Thlagə mbiya
ənga əpa liyangə, kə ji fuwa nda a gyu
kuthləu mbamba ba'anuwa, aga nda səkə
pəci numa dəgal nə Hyal.
7 Ənggər kəra Sodomu ənga Gwamwara
ənga məlmə'yar kəra zəwar nda, lər kərnda
anə səsukur ənga nggya dedeɓəu, a cabi-
yar nda anə nji ənggəra nji wu nda sa
ɓwaɓwatəu wu u'u nə ba'anuwa.
8 Abangə tsu ngə njir shuni'yar kə deɓəna
dza kərnda, ənga ndə nggəl ara nu səra njir
dənama nə təlkur wu na, ənga nanda tsu ndə
ndər diɗadiɗa ar kəra waladi'yar.
9 Ama alaga Mayikalu dəgal waladi, ar
pəcira ndu pəpa ənga shatan arya dza Musa
kəra tətau, naja a'yi na ndər dididi anə
shatan mai, ama səra ji na wacu, "Thlagə ja
kughiya ngau."
10 Ama nji kau, nda vər ndər dididi ar
kəra səra nda gəra nggabiya, ənga səra ndu
nggani lagur kumər dzau ənggər səra məla
sər shishi, sə'yar kə ngə wu nda dləna nda.
11 Sər təhuɗə anə nda, ara a hər nda sər
məla Kayinu, a kusar nda kər nda a vu
nggyabiya Balamu lagur gal gənna, lagu
kau dlənar nda kərnda wu hya'a hangəkal
culi nə Kora.
12 Najaka nji sə dididi nga nda wu hyi ma
hya vər səm sər səm nə yiwukurər hyi, nda
vər səm sər səm əkkə'yi hyi wu gəra səlikur
ənga hivərkur. Nanda njir ɓəla ngau, kəra sər
gu ta nda nga ndu sən wacu. Ənggər dlama
kəra gəra təɗə par nga nda, kəra wu thla ba
yambaɗə a tətəlna. Ənggər wu kəra gəra ya
nga nda, wu kəra nji labiya ngilanga nda ba
ndə tətənakər shaushau.
13 Nanda ənggər dləgwamər 'yimi tsadau
kəra a vər thləkau, sər məla nda sər shili ənga
səli ngau. Nanda ənggər shashilga kəra a
vər ɓəɓə sər nda, kəra kuthlə kiyakiyar situ
nga vər səkə nda nə ba'anuwa.
14 Enoku, kəra naja ngə ndə məɗəfəkura
nyi sara ara Adamu, nana ndərhaha ar kəra
nji kau, abər, "Kəja, Thlagəu a vər shili ənga
nji cici nyi dubu duburam,
15 aga ja sa thlana nyi numa anə kalar
ndau, ənga aga ja cabiya nyi anə kalar njira
gəra wu nu Hyal patər sər məla nda kəra
dididi, kəra a'yi wu lagu nu Hyal mai, ənga
kalar ndər dididi kəra njir bikau, nji gəra nu
Hyal nana ar kəra ja."
16 Nji 'yar kau, njir ngunguni ngau, ənga
njir gal bikə ndau, lagur ɗəmwa'yikur nda
ca nga nda nu, njir ɓwasə ənga kərnda
nga nda, ənga njir ndər sukwa nji aga nda
fa'abiya sə wu tsa nji nga nda.

Ngga Nə Nggya Wu Cinapi

17 Nahyi bazhir 'wa ɗa 'yar, hya ɗəngari
səra cama səsə'yar nə Thlagər mən Yesu
Kərsiti na ɗəɗəməu, abər nda ɗa.
18 Ndə nar hyi abər, "Wu kuɗiyar pəci njir
diɗa vi wu nda ɗa a'yi, njira wu nu lagur
kərnda, lagu kəra gəra nə Hyal."
19 Nji 'yar kau na nda ngə njira təkəbiya
kəra hyi, njir yiwu məl sə wu ndəndəkur,
ənga tsu Mambəl Hyal a'yi ara nda mai.

20 Ama nahyi bazhir ˈwa ɗa ˈyar, hya hərya kərər hyi wu mbərsar hyi kau, kəra cici gagaɗau, ənga hya kədi Hyal wu Mambəl Cicau.
21 Hya tsərpər kərər hyi wu yiwukur nə Hyal, ənggər kəra hya vər səkə təhuɗə nə Thlagər mən Yesu Kərsiti aga ja hər hyi a shili wu pi gəra kuɗau.
22 Hya təhuɗə əgya njira ənga kər məməthlu,
23 hya mbəɗana alenyi nji lagur mbəlbiya nda sara wu uˈu, alenyi nji hya cabiya nda təhuɗəu, ama daɓə ənga hivərl, ənga piyari shishir dza nda a sara kar zhizhigər kəra ar dza nda a sara deɓəna hyi.

Kədi Hyal Nə Fal

24 Anə ndəra ənga dənama nə kar hyi ara dla, ənga ja lər hyi gəra ənga vazau wu mwar kadakadarkur nyi ənga huɗə pida pida gagaɗau,
25 anə Hyal kəra zəm Ndər Mbəɗa mən, kadakadarkur, ənga dəgalkur, ənga dənama ba ənga dənama təlkur nə nyi ngau, lagur Yesu Kərsiti Thlagər mən, tsu ɗəɗəməu, baˈanə kabangəkau, ənga baˈanuwa! Amina.

Mətakər Anə Yahwana

Səra Tsəfə Kau Ar Kəri

1 Mətakər sara ara Yesu Kərsiti, kəra Hyal
nə nyi aga ja canə nyi anə njir məl thlər
nyi'yar, səra ɗar ləhəu kəl ju nda nyabiya
dzau. Ji cabiya sə kau ar babal lagura
ji səwa waladi nyi anə ndər məl thlər nyi
Yahwana.
2 Yahwana ləri sakida ar kəra kalar səra
ji lari, naja ngə, ndər Hyal ənga sakida kəra
Yesu Kərsiti ləri.
3 Barka anə ndər jiga ndərhaha sara ara
Hyal kau, ənga barka anə njira nggari ba
ndə fuwa wu ɗəfuwa nda səra tsətsəfau, ara
pəcir nyabiya dzər nda patə a ɗari ləhəu.

Usa Dzau Anə Daɓə Dzər Njir Nu'yar Wu Məlmə Pampaməu Məɗəfau

4 Nayi, Yahwana, ngə ləri tsəfə kau, anə
daɓə dzə njir nu wu məlmə paməpamə
məɗəfau wu 'yi'yir Asəya.
Mayiwakur ənga nggya jaməkur sara
ara Hyal ja nggya ənga hyi, Hyal ndəra
a'yi əshina, ənga saya ɗa, ənga ndəra wu
nda shili, ba sara ara mambəl paməpamə
məɗəfau kəra a vər nggya wu mwar tsəkafə
nə Hyal.
5 Ənga sara ara Yesu Kərsiti ndəra naja ngə
fər kər nə jijiri, ndər lə sakida, ja nggya ənga
hyi, naja ngə ndə nə tanggərma kəra hya'ari
sara vir tau, ənga ndər səm təlkur ar kəra
təltəl'yar nə duniya.
Naja ndəra cabiya mən yiwukur, ənga
ndəra kətiya mən sara wu mafakur nə bikər
mən lagur pəna mashi nyi.
6 Naja ngə məliya mən, mən ɗa daɓə njir
səm təlkur ənga pubu'yar, njir məl thlər
anə Hyal ənga anə Dənyi. Anə nyi ngə
kadakadarkur ənga dənama ba'anuwa. Am-
ina.
7 Tsama mau, kəja ju shili wu dlama sara
dəməlmau.
Kalar ndapi wu nda lar nyi,
patə əkkə'yi njira tsatsaviya nyi ənga kat-
sakər.
Ənga patəkura njir duniya wu nda tiwi
arya ja.
Ənga jiri, abangə nga nyi wu nda ɗa.
Amina.
8 Əngwar Hyal Thlagəu, "Nayi ngə Dzəgwa,
nayi ngə Kuɗiya. Nayi ngə ndəra a'yi əshina,
ənga saya ɗa, ənga ndəra wu ɓəra nda sha
shili, Ndə dəgal dənama."

Mətakər Ar Kəra Kərsiti

9 Nayi Yahwana, zamər hyi, kəra wu cir
zəmə əkkə'yi hyi wu sa ɓwaɓwatəu, ənga wu
təlkur Hyal, ba ənga wu mba ɗəfu kəra nər
mən wu Kərsiti Yesu. Nji kədləna ɗa a gwar
dzəgur dəl nə Patəmosu arya ndər Hyal kəra
yi tətəlna ənga sakida kəra yi ləri ar kəra
Yesu.
10 Ar pəci nə Thlagəu, ənggəra Mambəl
shida ar kəra yau, ba yi nggari ɗahəu dəgal
wu yukuɗə ɗa ənggər mbiɗə tələmə,
11 kəra a vər na, "Tsəfəya ar ləkakaɗau,
səra gə lari ba ga səwa nyi anə daɓə dzə
nə njir nu'yar məɗəfau, kəra wu məlmə
Afisa, ənga Səmarna, ənga Pagamusu, ənga
Tayatəra, ənga Sardisu, ənga Filadelfiya, ba
ənga Lawudekiya."
12 Ba yi shabiya dzau aga ya lari ndəra vər
ndər anə ɗa. Ayukuɗa yi shabiya dzau, ba
yi lari sər səɓə pitəlla nə əndzau məɗəfau.
13 A gwar hada sər səɓə pitəlla paməpamə
məɗəfə kau, ba yi lari vanyi ndau kəra a
papa Zər Ndau, ji hari ləgutə kəra wu gya
haɗiya hiya ja sərəpəu, ənga ji thla'ubiya
hathla ja ənga takulagə nə əndzau.
14 Kəra ja ənga shishir kəra ja a ɗar pərtə
pwahəu ənggər əpur pa'wa, pərtə pwahəu
ənggər mətəndili. Liya ja tsu wu mbəl dəgə
kiyara u'u.
15 Hiya ja wu mbəl ənggər liyangə
shishi'wu kəra nji nəna wu thla, ənga ɗaha
ja wu pa tsəkir shidar dəl.
16 Ji səɓiya shashilga məɗəfau wu tsi
mazəma ja, ənga sara vu miya ja ngə kat-
sakər cacaɗə miya wu biya. Bama ja tsu wu
mbəl ənggər mbəl nə pəci ma pəci ta'yi kər.
17 Ta yi lari nyi, ba yi dla a gyu huɗə nyi
ənggər ndəra tətau. Kə ji fər tsi mazəma ja
a dar yau, ji na anə ɗa, "Ga sara hivər mai,
nayi ngə tanggərma ənga nayi ngə kuɗiya.
18 Nayi ngə ndəra ənga pi. Nayi ngə ndəra
tau, ama kəja yi ənga pi nə ba'anuwa. Nayi
ngə ənga dənama ar kəra tau, ənga ar kəra ki
nə nji gə mambəl.

19 Ga tsəfəri kalar səra gə lari, səra a'yi a vər ɗa kabangəkau, ənga səra wu nggura ɗa a ndu mwa.
20 Kəja səra ɗəɗəwa ar kəra shashilga'yar məɗəfə kəra gə lari wu tsi mazəma yau, ənga sər jigə pitəlla nə əndzə məɗəfə ta aga nyi: Shashilga'yar məɗəfau, nanda ngə waladi'yar nə daɓə dzə njir nu'yar, wu məlmə paməpamə məɗəfau ənga sər səɓə pitəlla məɗəfau, ca ngə daɓə dzə njir nu'yar wu məlmə paməpamə məɗəfau.

2

Cama Anə Daɓə Dzə Njir Nu Wu Məlmə Afisa

1 "Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə daɓə dzə njir nu wu məlmə Afisa , abər,

"Kəja cama sara ara ndəra səɓiya shashilga'yar məɗəfau wu tsi mazəma ja, ənga naja kəra a vər ɓau wu pama sər jigə pitəlla nə əndzə məɗəfau kə nana.

2 "Wu səni yi sər məla gə patəu. A lari yi kwakwaɗəkura gu thlər kəra ga vər məl, ənga ɓwaɓwatə kəra ga vər səsə'wau. Yu səni abər nagə wu tsamə nji ɗəmwa'yi ənga li mai. Ənga gu tsambiya njira wu ngga kərnda cama səsau ama a'yi nda abangə mai. Ənga a sənbiyar gau, abər nə fati nga nda.
3 A sən yau abər a nggyar gə ənga mba ɗəfu, ənga səsə'wu ɓwaɓwatəu gəra ənga həɗa arya thləmə ɗa.
4 Ama kəja səra yi vazəya ngə ni, a piyari gə yiwukur kəra a'yi ara gə tsu kaɗəu.
5 Ga ɗəngari ənggəra gə ɗəɗəməu divira ga dla a gyu yukuɗu! Ga tubi sara ara bikə ngau, ga dumwa ənga məl səra ga vər məl mənahə ɗəɗəmə ta. Ma a'yi gə tubi mai, yu shida, ba ya sa həna sər jigə pitəlla nə ngau ar vir nggya nyi.
6 Ama kəja sər məla gə kəra mənahəu, gə piyari sər məla njir Nikolayitanu, ənggər kəra yi piyari tsu.
7 "Kalar ndəra ənga himi ngga sau, kəl ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na anə daɓə dzə njir nu'yar. Anə kalar ndəra səmku təlkur, yu nda nə nyi dənama nə səm yayar wu nə pi kəra ar wu nə pi ar fa wu nə Hyal.

Cama Anə Daɓə Dzə Njir Nu Kəra Wu Məlmə Səmarna

8 "Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə daɓə dzə njir nu wu məlmə Səmarna abər,

"Kəja cama sara ara ndəra tanggərma ənga kuɗiya, ndəra tau ba ji ɓəra ɗa a'yi ənga pi.
9 Yu səni ɓwaɓwatə ngau ənga gha ngau, ama ndə dudur nga gau! Yu səni culi ndər diɗa vi kəra wu biya sara wu miya njira wu ngga kərnda njir Yahudiya nji ɗəɗəm nə Hyal, ama a'yi nda abangə mai, ama daɓə dzər nda, daɓə dzə nə Shatan ngau.
10 Ga sara hivər arya culi ɓwaɓwatə kəra gu nda sa mai. Yu nar ngau, shatan wu nda sa vakuwa alenyi nju pama hyi a gwu fursəna, aga nja dzəbiya hyi. Hyu nda lari ɓwaɓwatə nə pida kumou. Ama ma hyi sən cinapi, hya nggya ənga fər kər wu mbərsar hyi, alaga ji dla ənga tau, nayi tsu, yu nə hyi dara təlkur nə pi.
11 "Kalar ndəra ənga himi ngga sau, kəl ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na anə daɓə dzə njir nu'yar. Kalar ndəra səmku təlkur, naju lar ɓwaɓwatə ara tə nə məthləkura nyi mai.

Cama Anə Daɓə Njir Nu Kəra Wu Məlmə Pagamamu

12 "Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə daɓə dzə njir nu wu məlmə Pagamusu abər,

"Kəja cama sara ara ndəra ənga katsakər cacaɗə miya wu tsa ja.
13 Yu səni abər vira ga vər nggya a gwa, vira Shatan a vər səm təlkur nyi ari ngau. Alaga abangau , kə gə səɓiya ɗa ənga jirkur. Nagə a'yi shin ɗa yi lagur mbərsa ngə mai, alaga ar pəci kəra nji tsəya Antipasu wu pama hyi, ndəra lər sakida tsa'a miya ɗəfu ar kəra yau, ar vira Shatan wu nggya.
14 Alaga abangau, alenyi sə a'yi kəra yi vaziya ngau a gwa. Alenyi nji a'yi wu pama hyi kəra səɓiya highiɓə nə Balamu, naja ngə ndəra highiɓər nyi anə Balakəu lagura ja məliya njir Izirayila nda məliya bikə ari, lagur səm sər səm kəra nji thlana anə katəu, ənga məl səsukur.
15 Abangə tsu a'yi hyi ənga njira səɓiya highiɓə nə Nikolayitanu.

16 Agabangau, kəl ga tubi! Ma a'yi
abangə mai, kəja yu shili ara gau əngа kusa,
ba ya sa pana nda əngа katsakər kəra wu
biya sara wu miya yau.
17 Kalar ndəra əngа himi ngga sau, kəl
ja səya himi ja nggari səra Mambəl a
vər na anə daɓə dzə njir nu'yar. Anə
kalar ndəra səmku təlkur, yu nə nyi sara
wu mana kəra ɗəɗəwa sara dəməlmau.
Əngа tsu, yu nda nə nyi tsəka pərtəu
kəra thləmə mafəliyangə tsətsəfau ari, kəra
kəl ndəra dləwuri tsəka nyi ngu nggabiya
wacu.

Cama Anə Daɓə Dzə Njir Nu Wu Məlmə Tayatəra

18 "Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi
nə daɓə dzə njir nu wu məlmə Tayatəra
abər,
"Kəja cama sara ara Zər Hyal, Ndəra əngа
liya ja ənggər kyara u'u, əngа hiya ja tsu
ənggər liyangə kəra nji nəna wu thla.
19 Yu səni səra məla gau, əngа yiwukur
ngau, əngа mbərsa ngau. Yu səni dləwa dzə
ngau əngа səsə'wu sə ngau. Yu səni tsu
abər sər məl ngə nə kabangəkau a ndiya ta
ɗəɗəməu.
20 Alaga abangau, kəja sər vazə ngə
kəra a'yi. Nagau, gə nə nyi lagu anə mala
kəra nja ngga əngа Jazabelu, mala kəra
wu ngga kərnyi əngа nabi mala. Lagur
highiɓə nyi, ji məliya njir məl thlər ɗa'yar
gu məl səsukur əngа səm sər səm kəra nji
thlana anə katəu.
21 Yi nə nyi pəci aga ja tubi sara ara
səsukur nyi, ama kə ji nggəl ara piyari
səsukur nyi.
22 Agabangau, yu nda nə nyi shiləgə
ɗəmwa 'yi gagaɗau, əngа kalar njira məl
səsukur əngа ja, ndu nda lari ɓwaɓwatə
gagaɗau. Yu nda məl anə nda abangau, ma
ndə nggəl ara tubi nda piyari sər məla ja.
23 Yu nda dləna wazha nyi. Daɓər njir
nu patə wu nda sənbiya abər nayi ngə ndəra
wu səni səra wu ɗəfuwa ndau, əngа səra ndu
ɗənga patəu. Yu nda kina nyi anə kalar
ndau tsa'a əngа sər məla ja.
24 "Ama tsu ya 'yi əngа cama anə hyi,
nahyi njira hiyau wu Tayatəra, nahyi kəra
gəra nu highiɓə fati kau, əngа nu sə Shatan
kəra ndu ngga 'Sə Shatan kəra ɗəɗəwa.' Tsu
yu ɓəra cakə ɓwaɓwatə gagaɗə anə hyi mai.
25 Səra a'yi, kəl hya səɓiya mbərsar hyi
ɓaɓalu, kəl nayi ɓəra sha shili.
26 Anə patər njira səmku təlkur, əngа ndə
ɓəlari ndər ɗa ba'anə kuɗiya, yu nə nda
dənama sara ara dəɗa ar kəra njir duniya
patəu.
27 "Nji wu nda səm təlkur ar kəra njir duniya
əngа zəwa liyangəu,
əngа nju nda pəpəthləna nda ənggər təm
kəra nji həriya sara wu tsəkwaɓəu.
28 Ndu nda ɗa əngа dənama nə səɓə nji
ənggər kəra yi dləwuri sara ara dəɗa, yu ɓəra
nər nda shashilga nə mudlau.
29 Kalar ndəra əngа himi ngga sau, kəl
ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na
anə daɓə dzə njir nu'yar."

3

Cama Anə Daɓə Dzə Njir Nu Wu Məlmə Sadisu

1 "Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi
nə daɓə dzə njir nu wu məlmə Sardisu abər,
kəja cama sara ara ndəra səɓiya mambəl
'yar nə Hyal məɗəfau, əngа shashilga
paməpamə məɗəfau. Yu səni sər məla gə
papatəu, gu tsamə kərngau ənggər ndə
mbəmbəɗə nga gau, ama kəja tətə nga gau.
2 Ga hya'ari sara wu ghanyi! Ga nərdzau
aga ga ta'yibiya səra hyi kushu divira ja tau.
A sənbiyar yau abər sər məla gau, a'yi tsa'a
wu mwar Hyal ɗa mai.
3 Agabangau, ga ɗəngari səra gə nggari
əngа səra gə hənggəri əni tanggərma, ba ga
ɓəlari əngа ga tubi. Ama ma nagə a'yi
hya'ari wu ghanyi mai, yu shili ənggər ndər
həl kukuthləu, nagə wu nda səni pəci kəra
yu nda shili ar mai."
4 Alaga abangau, a'yi gə əngа alenyi nji
kəra wu daɓə dzə njir nu nə Sardisu kəra
gəra deɓəna kar har nda. Ndu nda ɓau
əkkə'yi yau wu kar pərtəu, arya a ɗar nda
tsa'a aga nyi.
5 Patər njira səmku təlkur yu nda har
nda kar pərtəu. Ənggəra ji ɗa patəu, nayu
həbiya thləmər nda wu ləkakaɗə nə pi mai,
ama yu nda hə'una nda wu mwar dəɗa
əkkə'yi waladi nyi'yar abər nəɗa nga nda.
6 Kalar ndəra əngа himi ngga sau, kəl ja
səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na
anə daɓə dzə njir nu'yar.

Cama Anə Daɓə Dzə Njir Nu Wu Məlmə Filadelfiya

7 “Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi
nə daɓə dzə njir nu wu məlmə Filadelfiya
abər, kəja cama sara ara ndəra cicau ənga
jiri ndəra ənga sər pahə miya ki nə Dawuda.
Səra ji pahəna ndər haɗiya a'yi mai, ba tsu
səra ji haɗiya, ndər sən pahəna a'yi mai.
8 Wu səni yi sər məla gə patəu, kəja ya
pahənari miya ki kəra ndər sən haɗiya a'yi
mai. Yu səni dənama ngau tətəwa nga nyi,
ama alaga abangau, kə gə ɓəlari ndər ɗa,
nagə a'yi shin ɗa yi mai.
9 Lara mau, yu nda ciwa kaɓə njir nu
Shatan, nda sa ɓəliya undi wu mwa ngau,
ənga ya məliya nda, nda sənbiya abər nagə
ngə ndəra yu yiwu, nanda njir thla fati,
njira wu ngga kərnda njir Yahudiya ama
a'yi nda abangə mai.”
10 Arya gə ɓəlari dlaɗə ɗa nə capi, yu
nda sa kətiya ngau sara ara madiya pəcir
dzə kəra a vər shili ar kəra duniya patə
aga sa dzə njira wu duniya.
11 Yu shili gəra ənga səkari. Ga səɓiya
səra ara gau ɓaɓalu, ara nja sara mbəliya
akkəri ngau.
12 Kalar ndəra səmku təlkur, yu məliya
nyi aga shimal nə Ki Hyal ɗa, naja ɓəra biya
sara a gwa mai. Yu nda tsəfəya ar ja thləmə
Hyal ɗa, ənga thləmər məlmə Hyal ɗa, naja
ngə Urshalima mafəliyangə kəra wu shida
sara də məlmau sara dara Hyal ɗa, ənga tsu
yu tsəfəri ar ja thləmə ɗa kəra mafəliyangəu.
13 Kalar ndəra ənga himi ngga sau, kəl
ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər
na anə daɓə dzə njir nu'yar.

Cama Tsətsəfau Anə Daɓə Dzə Njir Nu Wu Məlmə Lawudekiya

14 Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi
nə daɓə dzə njir nu wu məlmə Lawudekiya
abər,
“Cama kau, sara ara ndəra naja ngə
Amina, ndəra naja ngə fər kər ənga sakida
nə jijiri ənga ndər səm təlkur nə Hyal kəra
məliya kalar sau.
15 Yu səni sər məla gau, nagə a'yi gə
shishi'wu mai, ya, a'yi gə kwakwaɗə tsu
mai. Cimə ɗa ga kyaga ɗa pathləu wu pama
nyi!
16 Ama kə gə ɗa məmələməu, kəra a'yi gə
shishi'wu mai, ənga a'yi gə kwakwaɗə tsu
mai, agabangau, yu təfəbiya ngau sara wu
miya yau!
17 Ara gu na, ‘Nayi ndər bərba ngau
ənga a'yi yau ənga kalar səra yu yiwu.’ Ama
nagə wu səni abər ndə ɗaɗali nga gə mai,
ndə gəra ənga sə dur. Nagə sər təhuɗu, ndə
ləfau, ənga ndə turusu.
18 Agabangau, yu nər ngə hangə aga ga
ɗəlbiya əndzau sara ara yau, əndzə kəra nji
thləna wu u'u aga ga ɗa ndər bərba. Ənga tsu
ga ɗəlbiya ləgutu pərtə nə ha sara ara yau,
aga ga mbuya turusukur ngau əni, ara ga
sara gu səli. Ətsu ga ɗəlbiya mal pə wu li aga
ga daɓaga lar sau mənahəu.
19 Patəkura njira yu yiwu, yu kughiya
nda ənga yu hwathliya nda. Agabangau,
ga nərdzə ga məl səra tsa'a ənga jiri ba ga
tubi.
20 Səya mə himi! Kəja yi ta'yi a miya ki
ya vər tsa. Kalar ndəra nggari ɗaha yau, ba
ji pahəna miya ki, yu vwau ya vuwa nggya
wu ja, ba 'ya səm sər səm ənga ja.
21 Kalar ndəra səmku təlkur, ju nda ng-
gya ənga yau ar tsəkafə ɗa, ənggər kəra yi
səmku təlkur ya vər nggya ənga dəɗa ar
tsəkafə nyi.
22 Kalar ndəra ənga himi ngga sau, kəl
ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na
anə daɓə dzə njir nu'yar.”

4

Dləvau A Dəməlmau

1 Ayukuɗa kau, ba yi tsamə, ba yi lari
vanyi miya ki papahau a dəməlmau. Ɗahə
ta yi saya nggari ənggər mbiɗə tələmə ta,
ənga yi ɓəra nggari ja vər ndər anə ɗa, ju na,
“Shida ənggau, ba ya sa canə ngə səra kəl ji
ɗarkər ayukuɗa kau.”
2 Ənggərna ba Mambəl shida ar kəra yau,
ba yi lari tsəkafə a dəməlmau ənga vanyi
ndau a vər nggya ari.
3 Ndəra vər nggya a dar tsəkafə kau, ju
mbəl ənggər tsəka dəzə mənahəu, kəra nja
ngga ənga jaspa ba karneliyanu. Mbəmbəl
shamba kəra zəwuya tsəkafə kau, a ya pata
tsəka kəra wu mbəl ənggər səkwar kwa.
4 Tsəkafə paməpamə məthləkumunyi apə
foɗə ngə zəwari nyi, ənga njira nggurəm

məthləkumunyi apə fwahəu nga vər nggya ar nda. Ndə ɓathlər dzau ənga kar pərtəu ənga dara təlkur nə əndzə ngu kəra nda patəu.

5 Sara ar tsəkafə kə ngə səm par wu biya ənga dəraghi par ba dləɗə par. A dumwar tsəkafə kau, təsə u'u məɗəfau a'yi a vər mbəl. Nanda ngə mambəl paməpamə məɗəfau nə Hyal.

6 A dumwar tsəkafə kau, vanyi sə a'yi kəra ənggər dəl məshi'wa, kəra wu mbəl wilwilu ənggər tsəka pərtəu.

A vwar hada ba zəwuya tsəkafə kau, ngə sə ənga pi foɗəu. Li ngə sa nda haɗiya nda a dumwa ənga a biyu yukuɗu.

7 Sə nə tanggərma wu sə ənga pi foɗə kau, a ya pata ləvari, nə məthləkura nyi a ya pata thla zəwa, ənga nə makərkura nyi a pa bama ndau, ba nə foɗəkura nyi tsu a ya pata dəgumbəla kəra a vər mau.

8 Kalar zəma sə ənga pi foɗə kau, a'yi nda ənga ɓəgə kwa kwa ba li ngə zəwar nda patəu, a vu huɗəu ənga a biyar ya nda. Vu'yi ənga pəci nga ndu dumwa ndu na,

"Ndə cicau, ndə cicau, ndə cicau
ngə Hyal Thlagəu ndə dəgal dənama!
Ndəra a'yi ja ɗəɗəməu, a'yi ja kabangəkau,
ənga ju ɓəra nda shili."

9 Kalar pəci kəra sə'yar kə ənga pi kə lə kadakadarkur, ənga dəgalkur, ba ənga us-aku anə ndəra vər nggya ar tsəkafə kau, ndəra a'yi ənga pi ba'anuwa,

10 nanda njira nggurəm məthləkumunyi apə foɗə kau, wu ɓəliya undi wu huɗə ndəra vər nggya ar tsəkafə kau, ndu dləvə nyi, ndəra a'yi ənga pi ba'anuwa. Ndu pina dara təlkur nda a dumwar tsəkafəu, ndu na,

11 "Nagə ngə ɗa tsa'a aga dləvə, Hyal Thlagər 'ya,
dləwuri kadakadarkur, ənga hakər, ba ənga dənama,
arya nagə ngə məliya patər sau,
ənga a'yi nda ənga pi ara nagə ngə məliya kalar səra gu yiwu patəu."

5

Ləkakadə Pəpəɗau Ənga Zər Gaməu

1 Kə yi lari ləkakadə pəpəɗau wu tsi mazəma ndəra vər nggya ar tsəkafə kau. Ləkakadə pəpəɗə kau, a'yi ja ənga tsəfau a gwu huɗa nyi, ənga a biyar ya nyi, kəra nji ghiɗəna miya nyi ənga mətsamə ghighiɗau məɗəfau.

2 Kə yi lari vanyi madiya waladi, kəra hya'ana ɗahə dzədzəgaməu, ju hə'u sau, ju na, "Wa ngə ɗa tsa'a aga ja təkuɗəna mətsamə ghighiɗə nə ləkakadə ka, ba ja pahəna?"

3 Ama ndə a'yi kəra ɗa tsa'a a dəməlmau ənga wu duniya ba ənga wu ndəla 'yi'yi kəra wu sən pahəna ləkakadə kə ənga ja tsamə səra a gwa gwa mai.

4 Kə yi tiwi ənga sələm gagaɗau ara ndə a'yi kəra ɗa tsa'a aga ja pahəna ləkakadə kau, ənga ja tsamiya səra a gwa gwa mai.

5 Kə pathləu wu pama njira nggurəm məthləkumunyi apə foɗə kə na anə ɗa, "Ga sara tiwi mai! Lari, kəja Ləvari nə culi Yahuda, sara wu nggilang nga Dawuda a səmkur təlkur. Naja ngə ndəra ɗa tsa'a aga ja pahəna ləkakadə kau ənga mətsamə ghighiɗə məɗəfə kau."

6 Təma, kə yi lari vanyi zər gaməu, kəra ənggər nji tsəya, ama kəja ta'yi nga ja wu pama tsəkafəu, ənga sə ənga pi foɗəu, ba ənga njira nggurəm məthləkumunyi apə foɗə kau. A'yi ja ənga tələmə məɗəfau ənga li məɗəfau, nanda nga ar viya mambəl Hyal məɗəfə kau, kəra Hyal səwa a ndu huɗa duniya patəu.

7 Kə Zər Gamə kə hya'ari ji nda dləwuri ləkakadə pəpəɗə kau sara wu tsa mazəma ndəra vər nggya ar tsəkafə kau.

8 Ta ji dləwuri ləkakadə pəpəɗə kau, təma, kə sə ənga pi foɗə kau, ənga njira nggurəm məthləkumunyi apə foɗə kə ɓəliya undi wu mwar Zər Gamə kau. Kalar ndu pama nda a'yi ja ənga səmbəl, ənga ndu səɓə tasa'wu əndzə nyinyau ənga sə kisəu, kəra ca ngə kədi Hyal nə nji cici gə Hyal.

9 Kə ndə thlə na mafəliyangə, ndu na,

"A ɗari gə tsa'a ga dləwuri ləkakadə pəpəɗə kau
ga təkuɗəna mətsama nyi ənga ga pahəna.
Ara a tsəya ngər nji,
ənga mashi ngau,
nga gə bəliya nji anə Hyal,

sara wu kalar culi ənga miya ənga ˈyiˈyi
nə duniya pampaməu.
10 Kə gə shabiya nda, ndə ɗa njir təlkur ənga
pubuˈyar
njir məl thlər anə Hyalər mən.
Ənga ndu nda səm təlkur tsu ar kəra
duniya.”

11 Kə yi tsamə ba yi nggar ɗaha wal-
adiˈyar kəra ndiya dubu duburam tataˈyi
kəra zəwari tsəkafə kau, ənga sə ənga pi foɗə
ta, ba njira nggurəm məthləkumunyi apə
foɗə ta.
12 Ənga ndu thlə na, ndu na,

“Zər gamə kəra nji tsəya a ɗari tsaˈa ja
dləwuri dənama ənga bərbakur,
ənga hahangəkur, ənga nərdzau, ənga
dəgalkur,
ənga kadakadarkur ba fal!”

13 Təma, kə yi nggari kalar sə kəra ənga pi
a dəməlmau ənga kəra a gyiwu ˈyi, ba kəra
a gyu ndəla ˈyiˈyi ba ənga kəra a gwu dəl,
patəkura səra ənga nda vər thlə miya, ndu
na,

“Fal, ənga dəgalkur ənga kadakadarkur ba
dənama
a nggyari anə ndəra vər nggya ar
tsəkafə nə təlkur
ənga tsu anə Zər Gamə baˈanuwa!”

14 Kə sə ənga pi foɗə kə dləwubiya, ndə na,
“Amina!” Kə njira nggurəm məthləkumunyi
apə foɗə kə ɓəliya undi ndu dləvə nyi.

6

Zər Gamə Təkuɗəna Mətsamə Ghighiɗau Nə Ləkakaɗau

1 Kə yi lari Zər Gamə təkuɗəna pathlə wu
pama mətsamə ghighiɗə məɗəfə ta, ba yi
nggari pathlə wu pama sə ənga pi foɗə ta a
vər na, ənga ɗahə dlaɓəu kəra ənggər dləɗau,
wu na, “Ba shili!”
2 Ta yi tsamə, ba yi lari vanyi tagu pərtəu.
Ndəra a dari səɓiya laga wu tsa ja, kə nji
nə nyi dara nə təlkur. Ji biya ənggər ndəra
səmku təlkur aga ja biya səmku təlkur.
3 Ta Zər Gamə təkuɗəna mətsamə ghighiɗə
nə məthləkura nyi, ba yi nggari sə ənga pi nə
məthləkura nyi wu pama sə ənga pi ˈyar ta,
wu na, “Ba shili!”
4 Kə vanyi tagu səbiya, tagu dəzəu. Ndər
dla nyi, nji nə nyi dənama aga ja kar nggya
jaməu wu duniya, ənga ja məliya nji, nda tsa
kərnda. A nə nyir nji madiya katsakər.
5 Ta Zər Gamə təkuɗəna mətsamə ghighiɗə
nə makərkura nyi, ba yi nggari sə ənga pi
nə makərkura nyi wu pama sə ənga pi ˈyar
ta, wu na, “Ba shili!” Kə yi tsamə, təma, kə
yi lari vanyi tagu kyakyaru! Ndər dlə tagu
kau, ənga sər təkə sə bama ənga bama wu
tsa ja.
6 Kə yi nggar vanyi sau, kəra wu pa ɗahəu
sara wu pama sə ənga pi foɗə ta, wu na,
“Tasaˈwu təkə sə nə uhi pathləu nju nda ɗəl
ənga gənna thlər nə pəkə pathləu. Tasaˈwu
təkə sə makər nə yeɗi nju nda ɗəl ənga
gənna nə thlər pəkə pathləu. Ama hya sara
ndzana mal zaitunu ənga ˈyimir wur inabi
mai.”
7 Ta Zər Gamə təkuɗəna mətsamə ghighiɗə
nə foɗəkura nyi, təma, kə yi nggari sə ənga pi
nə foɗəkura nyi wu pama sə pi ˈyar ta, wu
na, “Ba shili!”
8 Ənggəra yi tsamə, kəja vanyi tagu,
pətəhulu! Ənga ndər dla nyi, thləmə nyi
ca ngə tau, ənga vir nggya nji gə mambəl
ngu nu nyi. Təma, kə nji nə nyi dənama ar
kəra cifə pathləu nə foɗəkura duniya, aga ja
dləna nda ənga katsakər ba wuɓau, ba ənga
shiləgə paməpamə ənga sər tagəu.
9 Ta Zər Gamə təkuɗəna mətsamə ghighiɗə
nə təfukura nyi, kə yi lari a vu gya kiɗa
bagadi kau, mambəl njira nji tsəya arya
ndər Hyal ənga sakida kəra ndə ləri.
10 Kə ndə hyaˈana ɗahə gagaɗau, ndu na,
“Hyal Thlagəu, ndə dəgal dənama, ndə cicau
ənga tsu ndə jiri, kəl a nuwa nga gu nda məl
numa anə njir duniya, ənga ga məliya njira
tsəya ˈya nda kina mashir ˈya?”
11 Təma, kə nji nə nyi anə kalar ndu
pama nda ləgutə pərtəu, kə nji nar nda aga
nda səkari nə pəci kushu, kəl nji nyabiya
gangəkura njir məl thlər kuvwar nda ənga
zamər nda kəra nju nda tsəya ənggər kəra nji
tsəya nda kə tsu.
12 Ənggə tsu, təma, yi lari Zər Gamə
təkuɗəna mətsamə ghighiɗə nə kwakura
nyi. Kə ˈyiˈyi kənggəɗər dzau, kə pəci ɗa

kiyakiyar sitəu ənggər nggusəmi, ba hya ɗa dəzəu tsu ənggər mashi.
13 Shashilga'yar tətəɗau a gyiwu 'yi ənggər kəra yayar wur kanda wu pəpau a gyiwu 'yi tsu ndə gəra nau ma yambaɗə dədəgal sau.
14 Təma, kə nji pəɗəna dəməlmau, ənggər kəra nju pəɗə buci, ənga kə nji fa'ana kalar mau ənga dzəgur dəl ar vir nggyar nda.
15 Kə təltəl'yar nə duniya ənga njir səm təlkur, ənga njira nggurəm nə soja, ənga njir gənna, ba njir dənama, ənga mafa'yar ba ənga kambər nji ɗəwana kərnda wu thləlthləl 'yar ənga wu mə'yar.
16 Ndu ngga mə'yar ənga tsəka'yar ndu na anə nda, "Təɗa mau a gyar 'ya aga hya ɗəwana 'ya wu mwar ndəra vər nggya ar tsəkafə kau, ənga sara ara huɗə ndzəndzə nə Zər Gamə kau.
17 Arya pəci dəgal nə huɗə ndzəndzər nda a shiliri, wa nga sən nda səsə'wura?"

7

Nji Dubu Gharu Ənga Dubu Fwaɗə kumunyi Apə Foɗəu

1 Ayukuɗa sə'yar kau, təma, kə yi lari waladi'yar foɗə tata'yiu ar hyaka duniya paməpamə foɗəu, ba ndə kar yambaɗə ara sau wu duniya, ar 'yi'yi ənga ar dəl ənga alaga ar wu.
2 Kə yi ɓəra lari vanyi waladi a vər shida sara wu səbiyar pəci kəra a'yi ənga mətsamə nə Hyal kəra ənga pi wu tsa ja. Ənga ɗahə dəgal ji ngga waladi'yar ta foɗəu, kəra nji nə nda dənama nə lə ɓwaɓwatə anə duniya ənga dəl tsu.
3 Əngwar waladiya nyi, "A sara hya lə ɓwaɓwatə anə duniya, ənga dəl ənga wu'yar kwatahə mai, kəl 'yi fər mətsamə ar huɗəma njir məl thlər anə Hyal."
4 Kə yi nggari gangəkura njira nji fər nda mətsamə nə Hyal kau, nanda nji dubu gharu ənga dubu foɗə kumunyi apə foɗə ngau (144,000), sara wu culi kumo apə məthləu nə njir Izirayila.
5 Kəja ənggəra nji fər nda mətsamə kau,

sara wu culi nji gə Yahuda 12,000,
sara wu culi nji gə Rubenu 12,000,
sara wu culi nji gə Gadu 12,000,
6 sara wu culi nji gə Ashiru 12,000,
sara wu culi nji gə Nafətali 12,000,
sara wu culi nji gə Manasa 12,000,
7 sara wu culi nji gə Simiyanu 12,000,
sara wu culi nji gə Lawi 12,000,
sara wu culi nji gə Isaka 12,000,
8 sara wu culi nji gə Zabulanu 12,000,
sara wu culi nji gə Yusufu 12,000,
sara wu culi nji gə Benjamenu 12,000.

Daɓə Dzə Njir Nu Kəra Cicau

9 Ayukuɗa kau, təma, kə yi tsamə ba yi lari daɓə dzə nji cici gə Hyal gangə gagaɗau kəra nji gəra sən jigabiya. Ndə səbiya sara wu kalar culi ənga 'yi'yi ənga miya pampaməu, tata'yi nda wu mwar tsəkafəu, ba ənga wu mwar Zər Gamə kau. Ndə hari ləgutə pəpərtə patəu, ənga hyali hyifa ngu tsa nda.
10 Ndə hya'ana ɗahəu dədəgaləu, ndu na,

"Mbəɗau sara ara Hyalər mən,
ndəra vər nggya ar tsəkafə kau
ənga anə zər gama nyi!"

11 Waladi'yar kə patə tata'yi nda, ndə zəwar tsəkafə kau, əkkə'yi njira nggurəm ba sə ənga pi foɗə ta. Kə ndə dla a gyiwu 'yi wu mwar tsəkafə kau, ndu dləvə Hyal,
12 ndu na,

"Amina! Fal, ənga hakər,
ənga hahangəkur, ənga usaku, ənga gənggər səli,
ənga dənama, ənga dəgalkur
a nggyari anə Hyalər mən
ba'anuwa! Amina!"

13 Kə pathləu wu pama njira nggurəm kə yiwa ɗa, ji na, "Nji mani ngə hari ləgutə pəpərtə ka? Ənga sara mani nga nda ətsu wa?"
14 Kə yi shaɗəwa nyi, yi na, "Maləmə, nagə ngu ndiya ənga səni."
Kə ji na anə ɗa, "Nanda ngə njira biya sara wu ɓwaɓwatə kəra kwakwaɗəu. Ndə cina ləgutər nda ənga mashi Zər Gamə kau, ba ji ɗa pərtə pwahəu.
15 Ca ngə ɗa,

"Ndə tata'yau, wu mwar tsəkafə Hyal,
ndu dləvə nyi vu'yi ənga pəci

wu ki Hyal.
Ənga ndəra vər nggya ar tsəkafə kə
wu nda mbuya nda əgyakiɗa kwapatə
nyi.
16 Tsu ndu ɓəra ngga wuɓə mai,
alaga hili mai.
Kwakwaɗəkur nə pəci wu nda mbəl a gyar
kəra nda mai,
ənga alaga kwakwaɗəkur nə vitəku mai.
17 Zər gamə kəra vwar hada tsəkafə kau,
ngu nda ɗa ndər ɓəlar nda,
ja dzəgwa ləbiya nda a ndar vira ənga 'yimi
mandəli mbəmbəɗau nə lə pi gəra
kuɗau.
Hyal ngu nda ɗana nda sələmər liya
nda patəu."

8

Mətsamə Ghighiɗə Məɗəfəkura Nyi

1 Ta Zər Gamə təkuɗəna mətsamə ghighiɗə
məɗəfəkura nyi kəra ar dar ləkakaɗə pəpəɗə
kau, kə vi ɗa ɗiyu a dəməlmə nə reta saka
pathləu.
2 Kə yi lari waladi'yar məɗəfau kəra
tata'yi wu mwar Hyal, təma, kə nji nə nda
tələmə nə mbiɗə tugu məɗəfau.
3 Vanyi waladi ənga kyi nə əndzau, ji shili ji
sa ta'yi wu mwar bagadi kau. Nji nə nyi sə
kisəu gangəu aga ja ɗəzə sau daɓə ənga kədi
Hyal nə nji cici gə Hyal patəu, a dar bagadi
nə əndzə wu mwar tsəkafəu.
4 'Yar nə sə ɗəɗəzə kisə kau, daɓə ənga kədi
Hyal nə nji cici gə Hyal hya'ari a dumwar
Hyal, a dəməlmau sara wu tsa waladiya nyi.
5 Kə waladiya nyi hər kiyi kau, təma, kə
ji nyana ənga u'u sara dar bagadi kau, ba ji
dzəgwa vakana nyi a gyu duniya. Kə sə'yar
kə hya'ari, dləɗə par, ənga dəraghi par, ənga
səm par, ba ənga kənggəɗər 'yi'yi.

Tələmə Tugu'yar

6 Kə waladi'yar kə məɗəfau, ənga tələmə
tugu'yar məɗəfə pabər dzau, aga nda
mbiɗiya mbiɗau.
7 Ta waladi nə tanggərma mbiɗiya nə nyi,
kə mətəndili ənga u'u gwagwaɗə ənga mashi
pəpau a shida wu duniya. Kə cifə pathləu
wu makər nə duniya mbar u'u, ənga cifə
pathləu wu makər nə wu'yar ənga sar'yar
kəra kyakyaru nggyinakər tsu.
8 Ta waladi nə məthləkura nyi mbiɗiya nə
nya tələmə tugu, kə sə tumu ənggər mau,
kəra a mbar u'u, nji vakuwa a gwu dəl. Kə
cifə pathləu wu makər nə 'yimir dəl sha aga
mashi.
9 Kə cifə pathləu wu makər nə səra ənga
pi a gwu dəl tənakər patəu, ənga cifə pathləu
wu makər nə kwambwal'yar kəra a gwar
dəl kə ndzənakər.
10 Ta waladi nə makərkura nyi mbiɗiya
nə nyi tələmə tugu, kə madiya shashilga
kəra wu mbəl ənggər u'u təsəu, təɗau sara a
dəməlmau a gyar cifə pathləu wu makər nə
'yimir dəl ənga 'yimi kəra wu ndəla sara gyu
'yi.
11 Thləmər shashilga kau, ca ngə
maɗəwatəu. Kə ji shabiya cifə pathləu wu
makər nə 'yimir dəl ɗa ɗəwatəu, ba nji gangə
kəra təwar 'yimi kə tənakər ara ɗəwatəkura
nyi.
12 Ta waladi nə foɗəkura nyi mbiɗiya nə
nyi tələmə tugu, kə cifə pathlə wu makər nə
pəci, ənga hya, ba shashilga'yar jiɓar dzau,
kəlta cifə pathləu wu makər nə mbəmbələr
nda sha aga kuthləu. Mbəmbəl nə cifə
pathləu wu makər nə puci a'yi mai, abangə
tsu ngə vu'yi.
13 Ənggəra yi tsamə sau, ba yi nggari
vanyi dəgumbəla kəra a vər mau a dar
hada məlmau wu ngga ənga ɗahə dədəgal,
ju na, "Sər Təhuɗəu! Sər Təhuɗəu! Sər
Təhuɗəu, anə njira vir nggya wu duniya
ar pəci kəra waladi'yar kə makəru wu nda
mbiɗə tələmə tugur nda kəra ndu yiwu nda
mbiɗau!"

9

Tələmə Tugu Nə Təfukura Nyi

1 Ta waladi nə təfukura nyi mbiɗiya nə nyi
tələmə tugu, ba yi lari shashilga kəra təɗau
sara dəməlmau a shida wu duniya. Ba nji
nə nyi sər pahə miya ki nə ka'u dzəgamə
gagaɗə kau.
2 Kə shashilga nyi pahəna miya ka'u kəra
nji gəra sən təkəna ta, kə 'yar biya sara a gwa
ənggər 'yar kəra wu biya sara ar vir thlə
təm kəra dəgal gagaɗau. Pəci ənga dəməlmau
haɗiya dzau ənga kuthlə ara 'yar kəra a vər
biya sara wu ka'u kəra nji gəra sən təkəna ta.

3 Sara wu ˈyar ta, kə ndzəkwa shida a
shida wu duniya, ənga nji nə nda dənama nə
da ənggər ədiˈyar.
4 Kə nji nar nda, abər nda sara lə
ɓwaɓwatə anə sar ənga sə tsətsəˈyar, ba
wuˈyar mai, ama kəl njira gəra ənga
mətsamə nə Hyal ar huɗəma nda.
5 Nji aˈyi nə nda dənama nə tsa nji mai,
ama aga nda takasəya nda wacu nə hya
tufu. Ənga ɓwaɓwatə kəra ndə lari ənggər
da ədi nga nyi, kəra dəya ndau.
6 Ar pəci kau, nju gal tau ama nandə wu
uya mai. Ndu nda cim nda tau ama ba ta
hwinakər ara nda.
7 Ndzəkwa nyiˈyar ndu pa tagu kəra nji
ɓathlər aga gwa pa. A dar kəra nda, ndə
hari sə ənggər dara nə təlkur kəra nji məliya
sara wu əndzau, bama nda tsu wu pa bama
nji.
8 Shishir kəra nda ənggər shishir kəra
mathləkəˈyi nga nyi, ənga hira nda tsu
ənggər hira ləvari nga nyi.
9 Nji haɗiya hathla nda ənga ləgutə ha
kəra nji məliya sara wu liyangə kyakyaru,
ənga tsəkir ɓəga nda ənggər tsəkir tagu ənga
keki tagu kəra a vər hwi a nda miya pa.
10 Aˈyi nda ənga shiˈwu ənga hir da ənggər
nə ədiyau, wu shiˈwa nda dənama aˈyi, nə lə
ɓwaɓwatə anə nji nə hya tufu.
11 Aˈyi nda ənga təl kəra wu səm təlkur
ar kəra nda, naja ngə waladi nə kaˈu
dzəgamə gagaɗə ta, thləmə nyi wu miya njir
Yahudiya ca ngə “Abadonu” ba ənga miya
njir Gərikəu tsu ca ngə “Apoliyanu” kəra
cabiya “Ndər Ndza Sau.”
12 Sər təhuɗə nə tanggərma a tərabiyari,
ama kəja tsu məthla nyi a vər shili.

Tələmə Tugu Nə Kwakura Nyi

13 Ta waladi nə kwakura nyi mbiɗiya nə
nyi tələmə tugu, ba yi nggari ɗahə a vər biya
sara ar miya cira bagadi nə əndzə kəra wu
mwar Hyal.
14 Kə ɗahə kə na anə waladi nə kwakura
nyi kau, “Pəlna waladiˈyar kə foɗə kau, kəra
nji biya nda a gwar dəl dəgal nə Yifəratəsu.”
15 Təma, kə nji pəliya waladiˈyar kə foɗə
kau, kəra nji pabəri nda aga najaka saka
ənga najaka pəci, ənga najaka hya ənga tsu
najaka fa aga nda dləna cifə pathləu wu
makər nə ndapi.
16 Kəja sojaˈyar nə pa a dar ya tagu. A
nar ɗar nji gangəkura nda, a kari nda njir
pa dubu duburam gharu məthləu.
17 Wu mətakər ɗa, kə yi lari tagu ənga
njir dlə nda, ndə hari ləgutə liyangə kəra
dədəzəu, ənga kəra ənggər zaragina, ənga tsu
kəra nənanəna. Kalar tagu kau, ənga kəra ja
ənggər nə ləvari, ənga sara wu miya nda ngə
uˈu wu biya ənga ˈyar ənga uˈu pərtə pwahəu
wu shuni.
18 Ənga sər kuɗa nji kə makər kau, ngə
cifə pathləu wu makər nə ndapi kəra aˈyi
wu duniya ngə kuɗər nda sara ara, nanda
ngə uˈu ənga ˈyar ba ənga uˈu pərtə pwahəu
wu shuni kəra wu biya sara wu miya nda.
19 Dənama nə taguˈyar kau wu miya nda
nga nyi ənga wu shiˈwa nda. Shiˈwa nda
ənggər nə pabəˈyar, kəra ənga kər kəra ndu
lə ɓwaɓwatə anə nji əni.
20 Alenyi ndapi kəra hiyau ara tau sara
ara sər dlə nji ta, kə ndə nggəl ara tubi
ara sər məla nda. Nanda aˈyi piyari dləvə
mambəl ɗəmwaˈyi mai, ənga katə liyangə
dəzər nda, ənga katə liyangə mbəl wilwilu
ənga liyangə kyakyaru, ba sara wu tsəka
ənga wu mai. Nanda ngə katəˈyar kəra gəra
sən lar sau, ənga nggari ba gəra sən ɓau.
21 Nanda tsu aˈyi tubi ara tsa ndə mai
ənga səm dəshakur ba məl səsukur ənga həl sə
ndə mai.

10

Waladi Ənga Zər Ləkakaɗə Pəpəɗau

1 Kə yi ɓəra lari vanyi madiya waladi a
vər shida sara dəməlmau, kəra dlama zəwar
nyi, ənga shamba adabanga kəra ja. Bama
ja ənggər pəci, hiya ja tsu ənggər shimal uˈu.
2 Aˈyi ja ənga zər ləkakaɗə pəpəɗau wu tsa
ja kəra papahau. Kə ji fiya hi mazəma ja a
gwar dəl ənga hi matsala ja ar ˈyiˈyi.
3 Ji səya mala wau kəra ma gə nggari dəgə
abər nə ləvari. Ənga ənggəra ji wau, ba dləɗə
paməpamə məɗəfə kə dləwubiya.
4 Ənggəra dləɗə paməpamə məɗəfə kə
dləwubiya, yu yiwu ya tsəfəya, ama ba yi
nggari ɗahə sara dəməlmə a vər na, “Ga
haɗiya səra dləɗə məɗəfə kə nana, ga sara
tsəfə mai.”
5 Kə waladi ta yi lari taˈyi a gwar dəl ənga
ar ˈyiˈyi ta har tsi mazəma ja a dəməlmau.

6 Ba ji səmku fəla ənga thləmər ndəra aˈyi baˈanuwa, ndəra məliya dəməlmau ənga səra a gwa patəu, ənga duniya ənga səra a gwa patəu, ənga dəl ənga səra a gwa patəu, ji na, “Tsu vanyi sana pəci aˈyi mai.
7 Ama ar pəci kəra waladi nə məɗəfəkura nyi wu nda mbəɗə tələmə tugu nyi, səra aˈyi ɗəɗəwa nə Hyal wu nda nyabiya dzau ar babal, ənggər kəra ji nana, anə njir məl thlər nyi, nabiˈyar.”
8 Kə ɗahə ta yi saya nggar ta, sara dəməlmə ta, ɓəra ndər anə ɗa wayu, ji na, “Maˈyi, ga gwa həri zər ləkakaɗə papahə ta, kəra wu tsa waladi ta, kəra aˈyi taˈyi a gwar dəl ənga ar ˈyiˈyi.”
9 Təma, kə yi maˈyi a ndəgya waladiya nyi, yi nda yiwa aga ja nə ɗa zər ləkakaɗa nyi. Əngwar ja anə ɗa, “Həri ba ga ɗəhu. Ju nda shabiya ta gau ja ɗa ɗəwatəu, ama wu miya gau wu nda ɗa nənəməu ənggər cidī.”
10 Kə yi dləwuri zər ləkakaɗa nyi, sara wu tsa waladiya nyi, ba yi ɗəhu. Ta yi fuwa a du miya yau ba ji ɗa nənəməu wu miya yau ənggər cidī, ama ta yi tasəya ba ji ɗa ɗəwatəu a gyu ta yau.
11 Kə nji nar ɗa, “Kəl ya ɓəra habiya ndər ar kəra nji paməpamə gangəu, ənga ˈyiˈyi ˈyiˈyi paməpamə ənga miya paməpamə ba ənga təl təl pampaməu.”

11

Sakida Məthləu Nə Hyal

1 Nji nə ɗa zəwa təkə sau, kə nji na anə ɗa, “Maˈyi ga nda təkəri ki Hyal ənga bagadi nyi, ba ga dzəgwa jigabiya njir dləvə kəra a gwa gwa.
2 Ama ga sara təkə vi kəra a biyar ya ki Hyal mai, ga piyari, arya a nə nyir nji anə njira gəra sən Hyal. Ndu nda lər ɓwaɓwatə anə məlmə cici nə Hyal nə hya foɗə kumunyi apə məthləu.
3 Yu nda səwa sakida ɗaˈyar məthləu, njira har ləgutə səˈyinggu, yu nda nə nda dənama nə habiya ndər nə pida dubu pathləu ənga gharu məthləu ənga kwakumunyi, ca ngə (1,260).”
4 Najaka njir lə sakida, nanda wur zaitunu məthləu ənga sər səɓə pitəlla məthləu kəra a vər taˈyi wu mwar Thlagər duniya.
5 Kalar ndəra wu yiwu ja nə nda ɓwaɓwatəu, ba uˈu a biya sara wu miya nda ba ja sana dawar nda ˈyar. Abangə tsu ngə kalar ndəra wu yiwu ja nə nda ɓwaɓwatə wu nda tau.
6 Nji kə aˈyi nda ənga dənama nə haɗə dəməlmau ara par a sara təɗau ar pəci kəra nda vər habiya ndər Hyal. Aˈyi nda ənga dənama nə shabiya ˈyimi aga ja sha aga mashi ba aga nda lər uˈu ar dza məlmə paməpamə gangəu ar kalar pəci kəra ndu yiwu.
7 Ayukuɗa ndə kuɗana lə sakidar nda, ba sər tagə kəra biya sara wu kaˈu kəra nji gəra sən təkəna ta, ka sa pana nda. Ba ja səmku təlkur ar kəra nda, ənga ja tsəya nda.
8 Nju nda piyari tətəkura nda ar babal wu huɗa məlmə kəra nji dlakəya Thlagər nda a gwa. Nju gəla najaka məlmə ənga Sodomu ba Masaru.
9 Nə pida makər ənga reta ngə nji sara wu kalar culi ənga miya ba ənga ˈyiˈyi wu nda tsamə dza nji təta nyi ama nandə wu piyari nja haɗəna nda mai.
10 Njira vər nggya wu duniya wu nda gu caguli ara tər sakidaˈyar kə məthləu kau. Ndu nda lə sə wu pamə ara caguli, arya sakidaˈyar kə məthlə kau, a ləri nda ɓwaɓwatə gagaɗau anə njira wu nggya wu duniya.
11 Ama ayukuɗa pida makər ənga reta, kə səpi nə lə pi shida sara ara Hyal, ba ji sa gwu nda, ba ndə hyaˈari ar hiya nda, kə ndə ɓəra ɗa aˈyi ənga pi. Kə hivər mbar njira lar nda.
12 Kə sakidaˈyar kə məthlə kə nggari ɗahə dədəgal sara dəməlmə wu na, “Shida mə ənggau!” Kə ndə maˈyi a dəməlmə wu dlama, wu liya dawar nda ndu tsamə nda.
13 Ar pəci kau, kə kənggəɗə nə ˈyiˈyi gagaɗə ɗarkər, kə cifə pathləu nə kumo wu pama məlmə kə dlanakər. Nji dubu məɗəfau ngə kuɗau arya kənggəɗər ˈyiˈyi kau, ba hivər mbar njira hyi mbəmbəɗau, ba ndə dzəgwa fal Hyal kəra a dəməlmau.
14 Sər təhuɗə nə məthləkura nyi a tərabiyari, kəja sər təhuɗə nə makərkura nyi a vər shili ənga kusa.

Tələmə Tugu Nə Məɗəfəkura Nyi

15 Kə waladi nə məɗəfəkura nyi mbiɗiya
tələmə tugu nyi. Kə nji nggar ɗahə dədəgal
sara dəməlmau, a vər na,
“Təlkur nə duniya a ɗari təlkur nə Thlagər
mən əngа nə Kərsiti nyi,
əngа ju nda səm təlkur nyi ba'anuwa.”
16 Kə njira nggurəm məthləkumunyi apə
foɗəu, kəra a vər nggya ar tsəkafər nda a
dumwar Hyal, ndə dla ar bama nda a gyu
mwar Hyal, ndu dləvə nyi,
17 ndu na,
“'Yu usa ngau, Hyal Thlagəu, ndə dəgal
dənama,
ndəra a'yi əngа ndəra saya ɗa,
arya a həri gau dənama ngau kəra dəgaləu,
ba gə dzəguya səm təlkur ngau.
18 Huɗa njir duniya a ndzəri,
əngа huɗə ndzəndzə ngau a shiliri.
Pəci a shiliri aga ga sa məl numa anə nji
tətau,
əngа ba ga dzəgwa lər akkəri anə njir
məl thlər ngau, nabi'yar,
əngа nji cici gə Hyal, ba njira vər gənggər səli
anə thləmə ngau,
nji yiɗəɗəu əngа nji nggunggurəm.
Pəci a shiliri aga ga dlənа njira dlənа
duniya.”
19 Kə ki Hyal a dəməlmə pahənа dzau, a
gwu ki Hyal kau, ba nji lar akwati alka-
wal mbamba nyi. Kə mbəmbəl səm par
daɓə əngа dəraghi par, ba dləɗə par əngа
kənggəɗər 'yi'yi ba madiya mətəndili.

12

Vanyi Mala Əngа Pabər Vuwa

1 Kə nji lari vanyi madiya mətsamə a
dəməlmau, vanyi mala nji haɗiya nyi əngа
pəci, əngа hya a gyi gya kiɗa hiya ja
əngа dara təlkur nə shashilga kumou apə
məthləu wu kəra ja.
2 Mala kau əngа huɗə nga ja, ja vər wau
nə ya ara ar tsəkar ya nga ja.
3 Kə vanyi mətsamə ɓəra cabiya dzau a
dəməlmau, vanyi pabər vuwa, kəra dəzəu
əngа kər məɗəfau ba tələmə kumou əngа
dara təlkur məɗəfau wu kəra ja.
4 Kə shi'wa ja tsəkəna cifə pathləu wu
makər nə shashilga kəra a dəməlmau, a
gyiwu 'yi. Kə pabər vuwa ta ta'yi wu mwar
mala huɗə kau, aga ja tasəya zər nyi kau,
ma ja yari.
5 Kə mala kə yabiya zər nyi, zər sal, naja
ngu nda səm təlkur ar kəra njir duniya patə
əngа zəwa liyangəu. Ama kə nji tsər zər nyi
kau a dəməlmau a dəgya Hyal a dar tsəkafə
nyi.
6 Kə mala kə hwinakər a ndar tagə mashi,
vira Hyal pabəri nyi, vira nju nda nggya
əngа ja nju ɓəla nyi nə pida 1,260.
7 Kə pa hya'ari a dəməlmau. Mayikalu
əngа waladi nyi'yar pana pa əngа pabər
vuwa ta, kə pabər vuwa əngа waladi
nyi'yar pa əngа nda tsu.
8 Ama kə 'yi pabər vuwa a'yi nda əngа
dənama mai, kə nji səmku təlkur ar kəra
nda, təma, ba ndə tini vir nggyar nda a
dəməlmau.
9 Kə nji vakana pabər vuwa ta a gyiwu 'yi,
naja ngə pabə ɗəɗəmə kəra nju ngga əngа
təl shatan, ba əngа Shatan, ndəra nggutana
duniya patəu. Nji vakana nyi a shida wu 'yi
əngа waladi nyi'yar.
10 Kə yi nggari vanyi ɗahə fwangə
gagaɗau sara dəməlmau,
“Kabangəkau mbəɗau əngа dənama əngа
təlkur nə Hyalər mən a shidari,
əngа dənama təlkur nə Kərsiti nyi.
Ara ndər cuɗau a miya ndəla zamər mən
'yar,
ndəra wu cuɗə ar kəra nda wu mwar
Hyalər mən vu'yi əngа puci,
a vakana nyir nji a gyiwu 'yi.
11 Ndə ndiya dənama nyi
əngа mashi Zər Gamə
ba əngа ndər sakida kəra wu biya sara
wu miya nda,
nanda a'yi yiwu piya nda gagaɗə mai
nanda a'yi hwi ara tə mai.
12 Agabangau, hya caguli nahyi kəra a
dəməlmau
əngа nahyi njira wu nggya a dənа!
Ama sər təhuɗəu anə 'yi'yi əngа dəl,
arya shatan a gyar ja a gya ara hyi!
Nyinyi nga ja əngа ɗəfu arya ju səni abər
pəci nyi gusə nga nyi.”
13 Ta pabər vuwa ta lari abər a vakuwa
nyir nji a shida wu duniya, təma kə ji kədlə
mala ta yabiya zər sal ta.

14 Kə nji nə nyi ɓəgə məthləu nə madiya
mbəmbələmə anə mala nyi, aga ja mau a
dar vira nji pabər nyi a gwar tagə mashi,
vira nju nda ɓəla nyi ari nə pəci ənga pəci
'yar ba ənga reta pəci, ara pabə ta a sara
tsəkwar nyi.
15 Sara vu miya pabər vuwa ta ngə 'yimi
wu biya ənggər nə dəl, aga ja hər mala kau
ənga dənama aga ja ma'yi ənga ja.
16 Ama kə 'yi'yi dləwar mala kau, lagur
pahəna miya ja təma, ba ji tasəya dəl kəra
biya sara wu miya pabər vuwa ta.
17 Kə pabər vuwa ta nyabiya dzə ənga
ɗəfu ar kəra mala kau, ba ji ma'yi, ji nda
dzəgwa pa ənga alenyi culi mala kə patəu,
njira wu ɓəlari dlaɗə nə Hyal, ənga ndə
səɓiya sakida nə Yesu ənga jiri.
18 Ənggau kə pabər vuwa ta ta'yi ar məshi
'wa nə miya dəla nyi.

13

Sər Tagəu Kəra Biya Sara Wu Dəl

1 Kə yi lari sər tagəu a vər biya sara wu
dəl. Sər tagə kau a'yi ja ənga tələmə ku-
mou, ba ətsu ənga kər məɗəfau. A'yi ja ənga
dara təlkur kumou ar tələma nyi'yar, ənga ar
kalar kər, sər diɗa thləmər Hyal a'yi ari.
2 Sər tagə kəra yi lari kau, wu pa ufwa
wula, ama a'yi ja ənga hi ənggər nə cimjigəl,
ənga miya tsu ənggər miya ləvari. Pabər
vuwa ta nə nyi dənama nyi, ənga tsəkafə nyi
ba ənga dənama nə təlkur nyi.
3 Pathləu wu pama kəra sər tagə ta ɗa
ənggər ji uya mbəlgə nə tau, ama mbəlgə nə
tə kau, ba shiləgəbiya dzau. Kə səkə ɗa sə
dədəgur anə duniya patə ba ndə dzəgwa nu
sər tagə ta.
4 Nju gənggər nyi səli anə pabər vuwa ta,
arya ji nə nyi dənama anə sər tagə kau, ənga
nji tsu ndə gənggər nyi səli anə sər tagə kau,
ndu yiwa ndu na, "Wa ngə ənggər sər tagə
ka? Wa nga sən pa ənga ja?"
5 Nji nə nyi miya anə sər tagəu, aga ndər
nə ɓwadzau ənga ndər nə diɗa Hyal, ənga
nji piyari nyi ja ca dənama nyi nə hya foɗə
kumunyi apə məthləu.
6 Kə ji pahəna miya ja aga diɗa Hyal, ju
diɗa thləmər Hyal ənga vir nggya Hyal ənga
njira vər nggya a dəməlmau.
7 Nji nə nyi dənama nə pa nji cici gə Hyal
ənga ja səmku təlkur ar kəra nda. Kə nji nə
nyi dənama ar kəra kalar culi, ənga nji, ənga
miya ba 'yi'yi pampaməu.
8 Patər njira wu duniya wu gənggər nyi
səli anə sər tagə kau, kəl njira thləmər nda
a'yi tsətsəfau divira duniya a dzəguya dzau
wu ləkakaɗə pi nə Zər Gamə kəra nji thlana.
9 Ndəra ənga himi ngga bəgə ja nggari.
10 Ma ndəra wu kyaga ɗa mafa,
mafakur nga ju nggya.
Ma ndəra nju kyaga tsəya nyi ənga katsakər,
ənga katsakər nga ju tau.
Culi sə'yar kau, wu yiwu nji cici gə Hyal
nda nggya ənga səsu sau ba ənga mbərsa.

Sər Tagə Kəra Biya Sara Wu 'Yi'yi

11 Kə yi ɓəra lari vanyi sər tagəu kəra biya
sara wu 'yi'yi. A'yi ja ənga tələmə məthləu
ənggər nə Zər Gamə, ama ju ndər ənggər nə
pabər vuwa ta.
12 Ji məl thlər ənga patər dənama nə təlkur
nə sər tagə tanggərma ta anə nyi. Ənga
ji məliya duniya ənga njira a gwa gənggər
nyi səli anə sər tagə nə tanggərma ta, kəra
mbəlgə nə tə nyi ta a shiləgəbiyar dzau.
13 Ji məliya madiya mətsamə gangəu, kəlta
ji məliya u'u a shida sara a dəməlmau wu
liya nji patəu.
14 Arya dənama kəra nji nə nyi aga məl
mətsamə nə sə dədəgur kəra ji məliya ar viya
sər tagə nə tanggərma ta, ba ji nggutana
njira wu duniya. Ji ciwa nda aga nda həriya
səra a papa sər tagə ta nji uya nyi ənga
mbəlgə nə katsakər ama naja a'yi tə mai ta
aga nda gənggər nyi səli.
15 Nji nə nyi dənama nə lə səpi anə səra
nji həriya kəra a papa sər tagə nə tanggərma
ta, aga ja sən ndər, ənga ja tsəya patər njira
nggəl ara gənggər nyi səli.
16 Naja tsu kə ji ciwa kalar ndau, ndə
kushu ənga ndə dəgaləu, ndər gənna ənga
ndəra gəra gənna, kambau ənga mafa, aga
nda dləwuri mətsamə kau ar pəl mazəma
nda ma a'yi mai ar huɗəma nda.
17 Ji məl abangau ara ndə a sara ɗəlbiya
ənga ɗəlna sau, kəl ndəra ənga mətsamə kau,
ca ngə ndaliya thləmər sər tagə kau, ənga
lamba nə thləmə nyi.

18 Sə kau wu yiwu hahangəkur. Ma ndə a'yi ənga sənbiya, bəgə ja jigabiya lamba sər tagə kau, ara lamba nə ndapi ngau, lamba kau, ca ngə 666.

14

Zər Gamə Ənga Nji 144,000

1 Ta yi tsamau, ba yi lari Zər Gamə ta'yi ar mə nə Səhiyona. Ənga ja, nji a'yi, nji dubu-ram gharu ənga duburam foɗə kumunyi apə foɗəu (144,000) kəra ənga thləmə nyi ənga thləmər dənyi tsətsəfau ar huɗəma nda.
2 Kə yi nggari vanyi ɗahə sara dəməlmau ənggər huhwir 'yimi ənga dləɗər par. Ɗaha nyi a papa ɗaha səmbəl.
3 Nda vər thlə na mafəliyangəu a dumwar tsəkafə Hyal ənga a dumwar sə ənga pi foɗə kau ba ənga njira nggurəm məthləkumunyi apə foɗə ta. Ndə a'yi kəra wu sən highiɓəri thlə na kə mai, kəl nji 144,000 kau, kəra Zər Gamə bəliya nda sara wu tsa duniya.
4 Nji ngau kəra gəra diyaɓəna dza nda ənga zawarkur, ndə nggya wu cicikur. Ndu nu Zər Gamə kalar vira ji ma'yi a ndari. A bəliya ndar nji, nanda ngə ɗaramwa kəra nju lə anə Hyal ənga nə Zər Gamə.
5 Fati a'yi wu miya nda mai, ənga nanda a'yi vavazə mai.

Waladi Makəru

6 Kə yi ɓəra lari vanyi waladi a vər mau a dəməlmau. A'yi ja ənga ndəshigu nə ba'anuwa kəra ju nda pəzau anə njira wu duniya. (Nanda ngə culi pampaməu, ənga miya pampaməu ənga nji pampaməu.)
7 Ji na ənga ɗahə dzədzəgaməu, "Hya hivər Hyal ənga hya gənggər nyi səli, arya pəcir məl numa nyi a ɗari. Dləvə nya mau ndəra məliya dəməlmau, ənga gyiwu 'yi, ənga tsadu ba ənga mandəli."
8 Waladi nə məthləkura nyi nu nyi, ji sa na, "A dla ja! Madiya Babilanu a dlari, kəra məliya njir duniya nyabiya dzau wu səsukur nyi ənggər nyi padlau."
9 Waladi nə makərkura nyi nu nda, kə ji na, ənga ɗahə dzədzəgaməu, "Ma njira dləvə sər tagə kau, ənga sə a papa nyi kau, alaga njira dləwuri mətsamə nyi ar huɗəma nda, ənga alaga ar tsa nda,
10 ju nda təwari 'yimir wur inabi nə huɗə ndzəndzə nə Hyal, kəra nyinyau wu kyakiwa nə huɗə ndzəndzə nə Hyal kəra əza 'u. Nju nda nə nda ɓwaɓwatə nə u'ur kətsa kəra pərtə pwahəu wu shuni a dumwar waladi cici 'yar ənga Zər Gaməu.
11 'Yar nə u'u ɓwaɓwatər nda kau, hya'ari a dəməlmə ba'anuwa. Ɓəlsar a'yi ara njira wu dləvə sər tagə ənga sə kəra wu pa nyi vu'yi ənga pəci mai, alaga njira dləwuri mətsamə nə thləmər sər tagə kau."
12 Sə kau, a cabiyari abər nji cici gə Hyal, njira wu ɓəlar ndər Hyal ənga jirkur wu Yesu kəl nda nggya ənga mba ɗəfu.
13 Kə yi nggari vanyi ɗahə sara də məlmau a vər na, "Tsəfəya, barka anə njira tə wu Thlagəu, mbar kabangəkau." Əngwar Mambəl Hyal, "Pakatəu, a nggyar nda njir barka, arya ndu nda uya ɓəlsar sara wu thlər kwakwaɗəkur nda, ara sər məla nda kəra mənahəu wu nu nda."

Pəcir Fa'a Sə Asi Nə Duniya

14 Ta yi tsamau, təma, kə yi lari a dumwa ɗa dlama pərtəu, a du dlama kau, vanyi ndə a'yi kəra vir nggya "A papa Zər Ndau" ənga dora təlkur nə əndzə wu kəra ja ba məkalə səsəm wu tsa ja.
15 Kə vanyi waladi shida sara vu ki Hyal, ji sa ngga ndəra a'yi nggya wu dlama kau ənga ɗahə dzədzəgaməu, "Həri məkalə ngau, ga fa'a sə əni, arya pəcir fa'a sə asi a ɗari, ara sər duniya a nəri."
16 Ndəra a'yi nggya a du dlama kau, kə ji sər məkalə nyi a shida wu duniya, kə ji kwafəri sə əni a di.
17 Kə vanyi waladi ɓəra biya tsu sara du ki Hyal kəra dəməlmau, ənga vanyi məkalə səsəmau, wu tsa ja.
18 Vanyi waladi tsu kəra dəgala gəra u'u biya sara dar bagadi, kə ji ngga ənga ɗahə dzədzəgaməu, ndəra ənga məkalə səsəm ara ja kau, "Həri məkalə səsəm ngə kau, ga səri ga kwafəya yayar wu kəra dar wu'yar kəra wu duniya patəu, arya a nər nda."
19 Kə waladi ta səwa məkalə nyi a shida wu duniya, kə ji kwafəya kalar yayar wur inabi 'yar nə duniya, kə ji tsəmiya nda a gwu vir ɓəci yayar wur inabi nə huɗə ndzəndzə nə Hyal

20 Nji ghighiraɓəna yayar wa nyi a biyar ya məlmau, a biyar vir ɓəci yayar wur inabi, kə mashi biya sara wu nda, wu dzəgwa ndəɗə dzau a gwar tagəu, dzəgamkura nyi pa kəra tagu, ənga tugukura nyi tsu melu gharu ənga cisu kumunyi (180).

15

Waladi Məɗəfau Ənga Ɓwaɓwatə Məɗəfau

1 Kə yi lari vanyi madiya mətsamə a dəməlmau. Mətsamə kau, ca ngə waladi məɗəfau ənga ɓwaɓwatə məɗəfau. Ɓwaɓwatə kau, ca ngə nə jomə ndəl, arya ənga nda nga nju nda nyabiya huɗə ndzəndzə nə Hyal.

2 Təma, kə yi lari vanyi sə a papa tsadau kəra wu pa dəl kwalaba dadaɓə ənga u'u. Tata'yi a biyar ya tsadə kau, ngə njira səmku təlkur ar kəra sər tagə ta, ba sər papa nyi ba ənga lamba thləmə nyi. Ndə səɓiya səmbəl wu tsa nda kəra Hyal nə nda.

3 Nda vər thlə na nə Musa, mafa Hyal ənga thlə na nə Zər Gaməu.

“Sər məla gau, dədəgal nga nda gagaɗau
ənga sə dədəgur nga nda,
Ya, Hyal Thlagəu Ndə Dəgal Dənama!
Tandar ənga jiri ngə lagu ngau, təl nə
ba'anuwa.
4 Wa ngə gəra hivər nga,
Thlagəu?
Wa ngə gəra dləvə dəgalkur nga?
Kəl nagə ngə ndə cicau.
Patər ndapi wu nda shili,
ndu sa dləvə ngau
arya thlər tsapəkur ngau a biyari ar
babal.”

5 Ayukuɗa sə'yar kə patəu, təma, yi tsamə a dəməlmau, təma, kə yi lari ki Hyal ca ngə kwapatə nə sakida, papahau.

6 Sara vu ki Hyal kau, ngə waladi məɗəfə ənga ɓwaɓwatə məɗəfə kə biya. Ndə hari kar lilinu kəra wu mbəl wilwiləu, ənga ndə thla'ubiya hathla nda ənga takulagə əndzə dlaɓəu.

7 Pathlə wu pama sə ənga pi foɗə ta, nə nyi anə waladi məɗəfə ta əgwa əndzə məɗəfə kəra nyinyi ənga huɗə ndzəndzə nə Hyal ndəra a'yi ja ba'anuwa.

8 Ki Hyal kau, nyinyi nga nyi ənga 'yar kəra shida sara du kadakadarkur nə Hyal ənga dənama nyi. Ndə a'yi kəra wu sən gwu ki Hyal kə mai, kəl ma ɓwaɓwatə waladi məɗəfə kə joməya dzau.

16

Əgwa Məɗəfau Nyinyau Ənga Huɗə Ndzəndzə Nə Hyal

1 Təma, kə yi nggari vanyi ɗahə dzədzəgamə sara wu ki Hyal kəra a vər na anə waladi məɗəfə 'yar kau, “Ma'ya mau, hya biya pəna əgwa huɗə ndzəndzə Hyal məɗəfə kau, a gyu duniya.”

2 Kə waladi nə tanggərma kə biya, kə ji biya pəna nə nya əgwa a gyu duniya. Kə mbəlgə pəziya dzə ar dza njira ənga mətsamə nə sər tagə kau, ənga nda vər dləvə səra a papa nyi.

3 Minu nyi, təma waladi nə məthləkura nyi shabiya əgwa nyi a gwar tsadau, təma 'yimi kəra a gwa sha aga mashi ndə tətau, ba səra a gwagwa kuɗə patəu.

4 Kə nə makərkura nyi tsu biya, kə ji biya shabiya nə nya əgwa a gu dəl'yar ənga mandəli 'yar, kə 'yimi kəra a gwa sha aga mashi.

5 Kə yi nggari waladi kəra ənga dənama ar kəra 'yimi a vər na,

“Tsatsa'a ngə numa gau,
Nagə ndə cicau,
ndəra saya ɗa, naja ngə əshina,
6 Arya nja nyi a pənar nda mashi,
mashi nji cici gə Hyal ənga mashi
nabi'yar.
Kəja ga nə ndari mashi aga nda sa,
akkəra nyi ngə kəja.”

7 Kə yi nggari ɗahəu sara dar bagadiya nyi, a vər na,

“Hyal Thlagəu, ndə dəgal dənama!
Numa ngau, jijiri ənga tsatsa'a nga
nyi.”

8 Kə waladi nə foɗəkura nyi pəna əgwa nyi a dar pəci, kə ji cakər nyi dənama nə titi'wa nji ənga u'ur pəci.

9 Ndə titi'wanakər arya kwakwaɗəkura pəca nyi, ba ndə gu diɗa thləmər Hyal, ndəra

ənga dənama ar kəra ɓwaɓwatə'yar kə patəu, ama kə ndə nggəl ara tubi ənga fal Hyal.

10 Waladi nə təfukura nyi pəna nə nya əgwa a dar tsəkafə nə sər tagə kau, təma, kə təlkur nyi hadiya dzə ənga kuthləu. Nji tsu nda vər ɗə hira nda ara ɓwaɓwatəu.

11 Ndə dumwa ənga diɗa Hyal arya ɓwaɓwatə kəra nda a gwa ənga shiləgə kəra ar dza nda, ama kə ndə nggəl ara tubi.

12 Waladi nə kwakura nyi shabiya səra a gu əgwa nyi a gwu dəl dəgal Yifəratəsu, təma, kə 'yimi kəra a gwa shi'wau, aga təl'ya

r sara də wu səbiyar pəci uya lagur shida.
13 Kə yi lari mambəl ɗəmwa'yi'yar makər kəra a papa bwanja, biya sara wu miya pabər vuwa kau, ənga sara wu miya sər tagə kau, ba ənga sara wu miya nabi fati.
14 Nanda mambəl ɗəmwa'yi'yar ngau, kəra a vər məl sə dədəgur. Nda vər biya aga nda ma'yi a ndəra təltəl'yar nə patər duniya, aga nda tsəmiya dzə aga sa pa ar pəci dəgal nə Hyal Dəgal Dənama.

15 Hya ɗəngari səra Yesu nana, abər, "Kəja ya vər shili ənggər ndər həl! Ndər barka ngə ndəra pabər kərnyi ju vər səkə shili ɗa ənga ji hari kari nyi caməu, ara ja sara nggya turusu, nja lari tursukura ja."

16 Təma, kə ndə tsəmiya təl təl'yar kə patə a shili ar vi zəməu, vira nju ngga ənga miya njir Yahudiya Amagidanu.

17 Waladi nə məɗəfəkura nyi shabiya səra gu əgwa nyi a dəməlmau. Kə ɗahə dzədzəgaməu, hya'ari sara ndar tsəkafə wu ki Hyal ju na, "A ɗari!"

18 Kə səm par ənga dəraghi par ənga dləɗə par ənga madiya kənggəɗər 'yi'yi kəra gəra saya ɗa ənggəra ndə shili wu duniya. Kənggəɗə kau, madiya madiya kənggəɗər 'yi'yi ngau.

19 Najaka madiya məlmau, ba ji təkəbiya dzə bwata makəru, kə madiya məlmə nə 'yi'yi paməpamə dlanakər. Kə Hyal ɗəngari ənga Babilanu madiya məlmau, ba Hyal nə nyi kyakiwa nyinyau ənga huɗə ndzəndzə nə Hyal aga ja sa.

20 Kalar dzəgu dəl sanakər ənga kalar mə'yar sanakər, nji a'yi ɓəra lar nda mai.

21 Sara dəməlmau, kə madiya mətəndili tətəɗau a shidar kəra nji. Kə ndə dzəgwa diɗa Hyal arya ɓwaɓwatə nə mətəndili kau. Ɓwabwata nyi dzadzau gagaɗau.

17

Madiya Zawar Ənga Sər Tagəu

1 Kə pathlə wu pama waladi məɗəfə kəra nda ənga əgwa məɗəfə ta, shida ara yau, kə ji nar ɗa, "A ndau, aga ya sa canə ngə ɓwaɓwatə kəra nju nda ləri anə madiya zawar kəra a vər nggya ar kəra 'yimi kəra gangəu.

2 Naja ngə ndəra təl'yar nə duniya məl səsukur ənga ja. Njir duniya patə a nyir nda ənga səsukur nyi ənggər njira padlə wu tsa nda."

3 Kə waladi ta hər ɗa wu mambəl a ndar tagə mashi, a ndəna təma, kə yi lari vanyi mala a vər nggya ar sər tagə dəzəu. Sər tagə kau, a'yi ja ənga thləmə nə diɗa Hyal tsətsəfə ar dza ja. A'yi ja tsu ənga kər məɗəfau ənga tələmə kumou.

4 Mala kə hari kar ɗədla ɗədla ənga maggədi maggədi, ənga ji hari əndzə kəra wu mbəl, ənga tsəka dədur ba ənga handzəlkwa. Tasau əndzə ngu tsa ja, nyinyau ənga kalar səra gəra cicau ənga sər məl səsukur nyi.

5 Kəja thləmə ɗəɗəwa kəra tsətsəfə ar huɗəma ja:

"Babilanu madiya məlmau
Məya zawar'yar
Ənga sə zhizhigər'yar nə duniya."

6 A lari yi mala kə a nyir ja nyi papadlau, ənga mashi nji cici gə Hyal, mashi njira ləri sakida ar kəra Yesu.

Ta yi lari nyi ba ɗa sər dədəgur anə ɗa.

7 Kə waladi na anə ɗa, "Ara mi sə kə ɗa sə dədəgur anə nga? Yu cabiya ngə səra ar ɗəwa ar kəra mala kau, ənga sər tagə kəra ja vər dlə kau, kəra ənga kər məɗəfau ba ənga tələmə kumou.

8 Sər tagə kəra gə lari ta, a'yi ja ɗəɗəməu, ama tsu ja a'yi mai. Ju nda biya sara wu ka'u kəra nji gəra sən təkəna ba ja ma'yi a ndar vira nju nda tsəya nyi ari. Njira vər nggya wu duniya, njira gəra ənga thləmər nda tsətsəfə wu ləkakaɗə nə pi, mbari ar dzəguya duniya wu nda ɗa sə dədəgur anə nda, ma ndə lar sər tagə kau, kəra a'yi ɗəɗəm ama tsu ja a'yi mai ama tsu ju ɓəra nda sha shili.

9 “Sə kau, wu gal hahangəkur, Kər məɗəfə
kau, madzəgamə məɗəfə ngau, kəra mala
kə a vər nggya a dari.
10 Nanda tsu ar viya təl'yar məɗəfə ngau.
Təfwa nda a dlanar nda kər, tsu pathla nda
vər səm təlkur, ənga pathla nda tsu ji gəra
shili, ama ma ji nda shili, ju sa səm təlkur
nə pəci kushu.
11 Sər tagə kəra a'yi ɗəɗəməu, ama a'yi ja
tsu mai, naja ngə təl nə cisəkura nyi. Pathlə
ja wu pama nda məɗəfə kau, ənga ja vər
ma'yi a ndar vira nju nda tsiya nyi ari.
12 “Tələmə'yar kə kumo kə gə lari kau,
nanda ngə təl'yar kumou kəra gəra dləwuri
vir səm təlkur nda kwatahəu, ama ndu nda
dləwuri zəwa təlkur nə saka pathlə daɓə ənga
sər tagə kau.
13 Təl'yar kau, ɗəngar nda zəmə nga nyi,
dənamar nda patə ənga səm təlkur nda ndu
nda nə nyi anə sər tagə kau.
14 Ndu nda par pa ənga Zər Gamə kau,
ama ba Zər Gamə kə a səmkur təlkur ar kəra
nda arya naja ngə Thlagər thlagə'yar ənga
Tələr təl'yar, ənga njira a'yi əkkə'yi ja, nanda
ngə njira nji ngga, ənga njira nji caɗəbiya
ənga njir nu kəra ji fər kər əni.”
15 Təma, kə waladi kə na anə ɗa, “'Yimi
kəra gə lar ta, vira mala zawar ta a vər
nggya ari ta, nanda ngə nji ənga dlamir
nji ənga 'yi'yi 'yi'yi 'yar ba ənga miya pam-
paməu.
16 Sər tagə ənga tələmə kumo kəra gə lari
ta, ndu nda piyari shishir dza zawar kau.
Ndu nda faɗiya kar nyi ba nda piyari nyi
turusu. Ndu nda ɗəhu kumər dza ja ba nda
nggyina səra hyau ənga u'u.
17 Arya Hyal nə nda ɗəfu aga nda nyabiya
səra ju yiwu lagur məliya aga nda nə nyi
dənamar nda anə sər tagə kau, aga ja səm
təlkur, kəl pəcira ndər Hyal wu nda nyabiya
dzau.
18 Mala ta gə lari ta naja ngə madiya
məlmə kəra a vər səm təlkur ar kəra təl'yar
nə duniya.”

18

Dla Nə Məlmə Babilanu

1 Ayukuɗa sə'yar kə patəu, ba yi lari
vanyi waladi a vər shida sara a dəməlmau.
A'yi ja ənga dənama nə səm təlkur, ənga
kadakadarkur nyi a vər mbəl ar kəra
duniya patəu.
2 Ji ngga ənga ɗahə dəgaləu, ji na,

“A dlar ja, madiya Babilanu a dlari!
A ɗar ja vir nggya anə mambəl ɗəmwa
'yi'yar pampaməu,
Ənga vir nggya anə kalar mambəl
diyadiyaɓə'yar,
ənga vir nggya anə 'yagə dəgur ənga
diyadiyaɓə'yar,
ənga vir nggya anə kalar sər tagəu, kəra
dəgur ənga diyadiyaɓəu.
3 Ara patər 'yi'yi ndə wathliya dzau
wu nggyabiya nə səsukur nyi.
Təl 'yar nə duniya patə a məliyar nda
səsukur ənga ja.
Njir shafəli a məliyar nda gənna wu ja
lagur yiwu nggyabiya wawahə nyi.”

4 Kə yi ɓəra nggari vanyi ɗahə sara a
dəməlmə a vər na,

“Biya mau, nahyi nji ɗa, sara wu ja!
Ara hya sara gu bikə nyi
ara ɓwaɓwatə nyi a sara uya hyi.
5 Ara bikə nyi a vuyar dzə ba a dəməlmau.
Kə Hyal ɗəngari ənga bikə nyi.
6 Məliya nya mau ənggər kəra ji məliya.
Kibiya nya mau aga məthləu səra ji
məliya.
Wathliya nya mau aga məthləu
kyakiwa ɗəmwa'yikur kəra ji wath-
liya hyi a gwa.
7 Nə nya mə ɓwaɓwatə ənga huɗə kyakyaru
ənggər kəra ji hana kərnyi ənga nggya
wawahə nyi.
Wu ɗəfuwa ja, ja vər ɓwakər nyi,
‘Yi wu nggya ənggər kwatam, a'yi yi
mala təsal mai,
ənga a'yi yiwu sə'yinggu mai.’
8 Agabangau, wu pəci pathləu ɓwaɓwatə
wu nda nyabiya dzau,
tau, ənga sə'yinggu ba wuɓau.
U'u wu nda nggyina nyi,
arya Hyal Thlagəu ndə dəgal dənama
ngu sa thlana nyi numa.”
9 Ma təl'yar nə duniya kəra məl səsukur
ənga nggyabiya wawahə nyi ənga nda lari

ˈyar nə uˈu kəra wu nggyi nyi, ndu nda tiwi
ənga səˈyinggu nyi.
10 Maja wu ɓwaɓwatəu, ndu taˈyi tsaləu
ara ndu hivər nja sara daɓər nda wu
ɓwaɓwatə nyi, ənga ndu tiwi nyi.
"Sər təhuɗəu! Sər təhuɗəu, madiya məlmau,
Babilanu, məlmə kəra ənga dənama!
Wu saka pathləu numa ngau a shiliri!"
11 Njir shafəli nə duniya wu nda tiwi ənga
jiga tiwi arya ja, ara tsu ndər nda ɗəl kar
nda aˈyi mai.
12 Tsu ndər nda ɗəl əndzau, ənga thladla
ənga tsəka dəduru ənga handzəlkwa ənga
yadi lilinu ənga yadi ɗədla ɗədla ənga yadi
pərapəraɗəu ba ənga kar maggədi maggədi,
patə əkkəˈyi alenyi wu la ki ənga alenyi sə
kəra nji məliya sara wu hira ciwar ənga
wu dəduru ənga liyangə shishiˈwu ba alenyi
liyangə ənga tsəka pəzi mai.
13 Ətsu ndər nda ɗəl kar nə sə kisəu ənga
yaji ənga sər ɗəzə huɗa umbwa ənga ɓurdi
dza wu ənga ɓurdi dədəgau ənga ˈyimir wur
inabi ənga mal wur zaitunu ənga əpou ənga
uhi, ənga thla ənga təmahəu ənga tagu ənga
keki tagəu ənga mafaˈyar ba ənga alenyi nji
aˈyi mai.
14 Ndu na anə nyi, "Kalar sə mənahəu,
kəra gu cim a tərabiyari, tsu gu ɓəra uya nda
mai. Patər bərbakur ngau a tərabiyari, tsu gu
ɓəra nda uya mai."
15 Njir shafəli kəra ɗəlna nyi səˈyar kə
uya akkəri a gu bərbakur nyi ndu nda taˈyi
tsaləu, ara ndu hivər nja sara daɓər nda wu
ɓwaɓwatə nyi. Ndu tiwi ndu səˈyinggu,
16 ndu wau, ndu na,

" 'Sər təhuɗəu! Sər təhuɗəu, madiya məlmau,
ndəra ɗəɗəməu, a vər mba kadəmbul lil-
inu ənga ləgutə ɗədla ɗədla ənga ləgutə
maggədi maggədi.
Ndəra ɗəɗəməu, a vər ha əndzə
wilwilu ənga tsəka dəduru ba ənga
handzəlkwa.
17 Wu saka pathləu kalar bərbakur nyi kau
wu nda sa!'
"Kalar njir dlə kwambwal, ənga njira wu
ɓə a gwa, ənga njir məl thlər a gwu nda ənga
kalar njira vər məl gənnar nda a gwar ˈyimi,
ndu nda taˈyi tsatsaləu.
18 Ma ndə lari ˈyar uˈu kəra a vər nggyi
nyi, ndu səya mala wau, "Məlmə aˈyi saya
ɗa dəgala abangə nga nyi ya?"
19 Ndu nda təwa ˈyiˈyi wu kəra nda, ndu
tiwi ənga jiga tiwi, ndu na,
" 'Sər təhuɗəu, madiya məlmau,
vira njira ənga kwambwal ar tsadau,
ənga ndə məliya gənna lagur bərbakur
nyi!
Wu saka pathləu, kəja nja sana nyi ri!
20 Caguli mau ar kəra ja, dəməlmau!
Caguli mau nji cici gə Hyal ənga cama
səsəˈyar ba ənga nabiˈyar!
Hyal a cabiya nyi ri numa nə shishikur nyi
kəra ji məl anə hyi.' "
21 Kə madiya waladi həri vanyi madiya
tsəka kəra ənggər bəra, kə ji vakuwa a gwar
tsadau, kə ji na,
"Ənga gwazhi vi ənggər kau, ngə
madiya məlmə Babilanu, nga nju nda
vakana nyi a gya,
tsu nju ɓəra lari nyi mai.
22 Njir tsa səmbəl əkkəˈyi njir thlə na ənga
njir mbiɗə mbəlaˈwu, ənga aligata
aˈyi kəra nju ɓəra nggari wu gə mai.
Ndə aˈyi kəra wu ɓəra məl thlər tsi
kəra aˈyi nju uya wu gə mai.
Ɗahə nə au ar bəra
nju ɓəra nggari wu gə mai.
23 Tsu nju ɓəra lari mbəmbəl nə pitəlla wu gə
mai.
Ɗaha sal kwanjili ənga kwanjili
nju ɓəra nggari wu gə mai.
Njir sugu ngau, ca ngə nji nggunggurəm nə
duniya.
Lagur shavi ngau, nga gə nggutana
ˈyiˈyir duniya.
24 A gu ja ngə mashi nabiˈyar ənga nə nji cici
gə Hyal,
ənga kalar njira nji tsəya wu duniya."

19

Fal Hyal A Dəməlmau!

1 Ayukuɗa kau, təma, kə yi nggari vanyi
ɗahə a papa ɗaha dlamir nju wau a
dəməlmau, a vər na,
"Fal Hyal!
Mbəɗau ənga kadakadarkur ənga
dənama a nggyari anə Hyalər mən,
2 arya jiri ənga tsatsaˈa ngə numa nyi.

A thlana nyir ja numa anə madiya zawar ta
ndəra diyaɓəna duniya ənga səsukur nyi.
A kibiyar ja ar ja mashi mafa nyi kəra nji tsəya.”
3 Wayu kə ndə ɓəra wau, ndə na,
“Fal Hyal!
'Yar kəra a vər biya wu ja vər ɗəzə a dəməlmə ba'anuwa.”
4 Njira nggurəm məthləkumunyi apə foɗəu ənga sə ənga pi foɗə ta dla a gyu mwar Hyal ndu dləvə nyi, naja kəra a vər nggya ar tsəkafəu. Ndu dzəgwa tiwi, ndu na,
“Amina, Fal Hyal!”
5 Kə ɗahə hya'ari sara ar tsəkafəu, kə ji na,
“Fal Hyalər mən,
nahyi mafa nyi patəu,
nahyi njira vər hivər nyi,
nji dədəgal əkkə'yi njira kukushu!”
6 Kə yi nggar vanyi ɗahə a papa ɗaha dlamir nji, ɗahə ənggər dəl shida shida, ənggər ɗaha madiya dləɗər par, a vər wau,
“Fal Hyal!
Arya Hyal Thlagər mən Ndə Dəgal Dənama a vər səm təlkur.
7 Ta'yi məna caguli məna ɗa ənga huɗə pip-ida
məna nə nyi kadakadarkur!
Arya hədzau nə Zər Gamə kau, a shiliri,
kwanjili nyi a ɓathləri dzau.
8 Lilinu mbəmbəl camə
nga nji nə nyi aga ja hari.”
(Lilinu mbəmbəl camə ngə cabiya sər məla nji cici gə Hyal kəra tsapəu.)
9 Kə waladi kə nar ɗa, “Tsəfəya, ‘Barka anə njira nji nggəya aga mini hədzə nə Zər Gamə kau!’ ” Ji ɓəra cakəri na, “Najakə ngə ndər Hyal kəra jijiri.”
10 Ta yi nggari abangau, təma, kə yi dla a gyu huɗə nyi, aga ya dləvə nyi. Ama kə ji na anə ɗa, “A sara ga məl abangə mai! Ndə nga yi ənggər nagau, ndər məl thlər kuvwar ngau ba ənga zamər hyi kəra ləri sakida ar kəra Yesu. Dləvə Hyal! Arya ləri sakida ar kəra Yesu ca ngə ndərhaha.”

Ndər Dlə Tagu Pərtəu

11 Kə yi lari dəməlmau papahau, ənga a dumwa ɗa vanyi tagu pərtəu, kəra ndər dla nyi nju ngga nyi ənga Ndəra nju fər kər ni ənga Ndə jijiri. Ənga ju məl numa tsatsa'a ənga pa tsatsa'a.
12 Liya ja ənggər kyara u'u. A du kəra ja ngə dora nə təlkur gangəu. Thləmə a'yi kəra tsətsəfau ar ja, kəra ndə gəra səni kəl naja.
13 Kar kəra ar dza ja dzədzəgu nga nyi ənga mashi. Thləmə nyi ca ngə Ndər Hyal.
14 Soja'yar kəra a dəməlmau a vər nu nyi, ar tagu pəpərtəu, ənga ndə hari lilinu pərtə camə mənahəu.
15 Sara vu miya ja ngə vanyi katsakər səsəm wu biya aga dliya duniya nə 'yi'yi pampaməu. “Ju səm təlkur ənga zəwa liyangəu.” Ju nda ghighiraɓəna vir ɓəci 'yimi wur inabi nə huɗə ndzəndzə nə Hyal, Ndə Dəgal Dənama.
16 Ar ləgutə nyi ənga ar 'ya ja thləmə a'yi tsətsəfau:

Təl nə təl'yar ənga Thlagə nə thlagə'yar.

17 Kə yi lari vanyi waladi ta'yi a dar pəci, ju ngga ənga ɗahə dzədzəgamə anə kalar 'yagə'yar kəra a vər mau, “Shila mau, hya kaɓiya dzə ənggau aga madiya səm sər səm nə Hyal.
18 Hya sa səm kumər dza təl 'yar ənga madiya soja'yar ənga madiya nji ənga tagu'yar ənga njir dlə nda ənga kumər nji patəu, mafa ənga kambər nji, nji dədəgal ənga nji kukushu.”
19 Kə yi lari sər tagə ta ənga təl 'yar nə duniya ənga njir par nda kaɓiya dzə aga pa ndər dlə tagu kau ənga soja nyi'yar.
20 Ama kə ji mbari sər tagə kau ənga nabi fati kəra a vər məl sə dədəgur wu thləmə nyi. Ənga sə dədəgur kəra ji məl kau, ənga ji nggutana njira dləwuri mətsamə nə sər tagə kau, ənga ndə dləvə səra a papa nyi. Gyapə nda nga nji vakuwa a gu fa'a u'ur kətsa kəra pərtə pwahəu wu shuni ənga pi.
21 Alenyi njira hyau, kə ndər dlə tagu kau, tsəya nda ənga katsakər kəra wu biya sara wu miya ja. Patər 'yagə'yar kaɓiya dzə aga nda sa nyabiya dzau ənga kumər dza nda.

20

Fa Duburam

1 Ba yi lari vanyi waladi sara a dəməlmə a vər shida ənga sər pahə miya ka'u kəra nji

gəra sən təkəna ənga əpa nə liyangə wu tsa ja.

2 Kə ji mbari pabər vuwa ta, naja ngə pabə ɗəɗəmə ta, naja ngə təl nə mambəl ɗəmwaˈyiˈyar kəra nju ngga ənga Shatan, ba ji mbiya nyi ənga əpa liyangə nə fa duburam.

3 Ji vakuwa nyi a gyu kaˈu dzəgam gagaɗə ta ba ji haɗiya, təma, kə ji dzəgwa kuɓələri ba ji fər mətsamə ari aga ja kari nyi ara ɓəra ngguta nji kəl ma fa duburam kə tərabiya. Ayukuɗa kau, nju ɓəra siya nyi nə pəci kushu.

4 Ba yi lari tsəkafəˈyar ənga njira vər nggya ar nda, nji nə nda dənama nə təlkur aga nda numa anə duniya. Kə yi lari mambəl njira nji thlana kəra nda arya sakidar nda ar kəra Yesu ənga ndər Hyal. Nanda aˈyi dləvə sər tagə kə mai ənga səra wu papa nyi mai, ənga nandə dləwuri mətsamə nyi ar huɗəma nda alaga ar tsa nda mai. Ndu ɓəra ɗa aˈyi ənga pi ba nda səm təlkur ənga Kərsiti nə fa duburam.

5 Alenyi nji tətə wu ɓəra shili wu pi mai kəl ma fa duburam kə kuɗau. Najakə ngə hyaˈari sara vər tə nə tanggərma.

6 Barka ənga cicikur anə njira uya hyaˈari sara vər tə nə tanggərma, arya tə nə məthləkura nyi aˈyi ənga dənama ar kəra nda mai. Ndu ɗa pubuˈyar nə Hyal ənga nə Kərsiti, ndu səm təlkur ənga ja nə fa duburam.

A Ndiyar Nji Dənama Shatan

7 Ayukuɗa fa duburam kau, nju nda siya Shatan sara ar vira nji mbiya nyi ari.

8 Ba ja biya maˈyi a nda ngguta nju huɗa duniya ənga dəla duniya patəu. Ju tsəmiya Gogu ənga Magogu aga nda sa pa. Gangəkura nda ndu ɗa ənggər məshiˈwa nə miya dəl.

9 Ndə ɓau, ba ndə zəwari miya cira duniya patəu, ənga ndə zəwar məlmə kəra Hyal wu yiwu, ca ngə kaɓə nji gə Hyal wu kwapatəu. Ama kə uˈu shida sara dəməlmau ba ji sa səmku nda.

10 Shatan kəra nggutana nda ba nja vakuwa nyi a gu faˈa nə uˈur kətsa kəra pərtə pwahəu wu shuni, vira nji vakuwa sər tagə ənga nabi fati ta a gwa gwa. Nju nda nə nda ɓwaɓwatə vuˈyi ənga pəci baˈanuwa.

Numa Nji Tətau

11 Təma, kə yi lari madiya tsəkafə pərtəu ənga ndəra vər nggya a dari. Dəməlmau ənga gyiwu ˈyi wu hwi ara ja, tsu vir nggya aˈyi ara nda mai.

12 Kə yi lari njira kuɗau, nji yiɗəɗəu ənga nji nggunggurəm tataˈyi wu mwar tsəkafa nyi. Kə nji pahəna ləkakaɗəˈyar. Kə nji ɓəra pahəna vanyi ləkakaɗau, ca ngə ləkakaɗə nə pi. Nji məliya nyi numa anə njira kuɗau tsaˈa aga səra məla nda wu pəci kəra nda wu duniya ənggər kəra nji tsəfəya a gu ləkakaɗəˈyar kau.

13 Kə tsadə ləri njira kuɗau wu nda ba tau ənga nji gə mambəl tsu ləri njira tau wu nda. Kə kalar ndə, nju məliya nyi numa tsaˈa aga səra ji məliya.

14 Kə tau ənga nji gə mambəl kə nji vakuwa nda a gu faˈa nə uˈur kətsa ca ngə tə nə məthləkura nyi.

15 Kalar ndəra nji gəra uya thləmə nyi wu ləkakaɗə nə pi kau, ba nja vakuwa nyi a gu faˈa nə uˈur kətsa.

21

Urshalima Mafəliyangəu

1 Kə yi lari dəməlmə mafəliyangə ənga gyiwu ˈyi mafəliyangəu, arya dəməlmə ənga gyiwu ˈyi nə tanggərma a tərabiyari, tsu tsadu aˈyi tsu mai.

2 Kə yi lari Məlmə Cicau, Urshalima mafəliyangə a vər shida sara a dəməlmau, sara dara Hyal ənggər kwanjili kəra ɓathlər dzə mənahəu aga səkə salkwanjili.

3 Kə yi nggari vanyi ɗahə dzədzəgaməu sara dar tsəkafə kau, wu na, “Vir nggya Hyal a ɗari əkkəˈyi nji, ju nggya əkkəˈyi nda, ndu ɗa nji nyi ba Hyal ənga kərnyi wu nggya əkkəˈyi nda ba ja ɗa Hyalər nda.

4 Ju nda ɗana nda sələm wu liya nda. Tsu nju ɓəra tə mai, səˈyinggu aˈyi alaga tiwi ənga kwakwaɗəkur nggyabiya aˈyi mai, ara sə ɗəɗəmə a tərabiyari.”

5 Ndəra vər nggya ar tsəkafə kə na, “Kəja ya vər məl kalar sə ja ɗa mafəliyangəu!” Kə ji ɓəra na, “Tsəfəya səˈyar kə patəu, arya səˈyar kə gu sən fər kər ənga nda ənga jiri nga nda.”

6 Kə ji nar ɗa, “A ɗari. Nayi ngə Aləfa ənga Omega, Dzəguya ənga Kuɗiya. Anə ndəra

ənga hili yu nə nyi ˈyimir sa kurthləu, sara a vu mandəli ˈyimi nə pi.
7 Ndəra səmku təlkur ju ɗa ndər faˈa ki ɗa. Ba ya ɗa Hyal nyi ənga ba ja ɗa zər ɗa.
8 Ama njir hivər ənga njira gəra hənggəri ənga njir məl sə dedeɓəu ənga njir tsa ndau ənga nji səsu ənga njir pipitima ənga njir nu katəu ba ənga njir fati, vir nggyar nda wu nda ɗa wu faˈa nə uˈur kətsa kəra pərtə pwahəu wu shuni. Najakə ngə tə nə məthləkura nyi.”
9 Pathlə wu pama waladiˈyar məɗəfə ta kəra ənga əgwa məɗəfə nyinyi ənga ɓwaɓwatə məɗəfə shida ka sa na anə ɗa. “Shili, yu canə ngə kwanjila nyi, mala Zər Gamə kau.”
10 Kə ji həri ɗa wu mambəl a dar vanyi madiya mə dzəgaməu, kə ji canə ɗa Urshalima Məlmə Cici kau, a vər shida sara a dəməlmau sara dara Hyal.
11 Ju mbəl ənga kadakadarkur nə Hyal, ju mbəl ənggər tsəka dudur kəra wu mbəl ənggər doragalu.
12 AˈyI ja ənga madiya mahwal dzəgam kəra zəwuya nyi ənga miyar gwa kumo apə məthləu ənga waladiˈyar kumo apə məthləu ənga ar kalar miyar gwa waladi pathləu. Ar kalar miyar gwa kau, nji tsəfəya thləmər culi nə njir Izirayila pathlə pathləu.
13 Miyar gwa makər a də Səbiyar Pəci ənga miyar gwa makər a yi Gya Vuya ənga miyar gwa makər a gwa Də Fwahəu ənga miyar gwa makər a yi Gwa Təɗə Pəci.
14 Nji həriya mahwal kau ar fəhi nə tsəka kumo apə məthləu, ar tsəka fəhi kau nga nji tsəfəya thləmər cama səsəˈyar kumo apə məthlə nə Zər Gaməu.
15 Waladi kəra ndər anə ɗa kau, sər təkə sə aˈyi ara ja nə əndzə aga ja təkəri məlmə kau ənga miyar gwa ba ənga mahwala nyi.
16 Məlmə kau, tugukura nyi ənga dlaɓəkura ja ghəragə nga nyi. Ji təkəri ənga sər təkə sə nyi, tugukura nyi melu 1,400 ənga dzəgaməkura nyi ba ənga dlaɓəkura nyi abangə tsu.
17 Dzəgaməkura mahwala nyi a kari hi 200, sər təkə sə nə nji kəra waladi kə a vər təkə sə əni.
18 Nji həriya mahwal kau ənga tsəka jaspa ənga məlma nyi nji həriya ənga əndzau, kəra camə ənggər kwalaba.
19 Fə hiya mahwal kə nji ɓathləri ənga kalar tsəka duduru. Nə tanggərma tsəka jaspa ənga nə məthləkura nyi tsəka safayasu ənga nə makərkura nyi tsəka kalsidoni ənga nə foɗəkura nyi tsəka imiraləduˈ
20 ənga nə təfukura nyi tsəka sardonisu ənga nə kwakura nyi tsəka karneliyanu ənga nə məɗəfəkura nyi tsəka kərisolatu ənga nə cisəkura nyi tsəka bəryalu ənga nə ədləkura nyi tsəka topasu ənga nə kumokura nyi tsəka krisofəresu ənga nə kumo asərtangəkura nyi tsəka jasinthləu ba ənga nə kumo apə məthləkura nyi tsəka amithliyasu.
21 Miyar gwa kumo apə məthlə kau, ca ngə handzəlkwa kumo apə məthləu. Kalar miyar gwa kau, nju məliya nyi ənga handzəlkwa pathləu. Lagu dədəgal nə huɗa məlmə kau, nji məliya nda ənga ˈyimir əndzau, kəra wu mbəl wilwilu ənggər kwalaba.
22 Nayi aˈyi lar ki Hyal wu məlmə kə mai, arya Hyal Ndə Dəgal Dənama ənga Zər Gamə nanda ngə ki Hyal nə məlmə kau.
23 Məlmə kə aˈyi wu yiwu pəci ənga hya nda mbəl a gya gwa mai arya kadakadarkur nə Hyal ənga kərnyi ngu lə mbəmbəl anə nyi ənga Zər Gamə tsu naja ngə pitəlla nyi.
24 Ənga mbəmbəl nyi ngə njir duniya wu nda ɓər nda ənga təlˈyar nə duniya wu nda shili ənga dlədləvəkur nda a vuwa gwa.
25 Pəci aˈyi kəra nju nda haɗiya miya miyar gwaˈyar nə məlmə kə mai, ara vuˈyi aˈyi a ndəna mai.
26 Nju nda shili ənga kadakadarkur ənga dlədləvəkur nə njir duniya a vu məlmə kau.
27 SaˈyI kəra gəra cicau, kəra wu nda gwa gwa mai, alaga ndər məl sə gəra səli ənga ndər ngguta nju nda gwagwa mai, kəl njira nji tsəfəya thləmər nda wu ləkakaɗə pi nə Zər Gaməu.

22

Dəl ˈYimi Nə Pi

1 Kə waladi kə canə ɗa dəl nə ˈyimi nə pi, kəra wu mbəl wilwilu ənggər doragaləu, kəra a vər huhwi sara dar tsəkafə nə Hyal ənga nə Zər Gamə

2 a gyar hada lagu nə hada məlmau. Wu
nə pi kau, dadakə ngə nggilanga ja ar ghim-
bila dəl kau. Wu kau, wu ya yayar wu
kumo apə məthlə wu fa, ju ya wazha kalar
hya. Hyali wu kau kundzəgə ngau aga
shiləgə 'yi'yi pampaməu.
3 Tsu shi'wu nə Hyal wu ɓəra ɗa wu
məlmə kə mai. Tsəkafə nə Hyal əngа nə Zər
Gamə wu nda ɗa wu məlmə kau. Njir məl
thlər nyi wu nda dləvə nyi.
4 Ndu nda lari bama ja. Thləmə nyi tsu
wu nda ɗa tsətsəfə ar huɗəma nda.
5 Tsu vu'yi wu nda ɗa mai. Tsu nju ɓəra
nda yiwu vanyi mbəmbəl pitəlla alaga mbəl
pəci kəra wu shili əngа mbəmbəl mai, arya
Hyal əngа kərnyi ngu nda ɗa mbəmbəl anə
nda. Ndu nda səm təlkur ba'anuwa.
6 Kə waladi kə nar ɗa, “Ndər kau, ndər
kəra ndu sən fər kər əni ngau əngа ndər
jiri ngau. Hyal Thlagəu, thlagər mambəl
'yar nə nabi'yar, ngə səwa waladi nyi aga ja
cabiya anə njir məl thlər nyi səra wu nda ɗa
kajangəkau.”

Yesu A vər Shida

7 “Nggara mau, kəja ya vər shida ka-
jangəkau! Barka anə ndəra ɓəlari ndərhaha
kau, kəra wu ləkakaɗə kau.”
8 Nayi Yahwana, Nayi ngə nggari əngа
lari sə'yar kau. Ama ta yi lari, kə yi nggari,
kə yi ɓəliya undi aga ya dləvə waladi kəra
canə ɗa sə'yar kau.
9 Ama kə ji nar ɗa, “Ga sara məl abangə
mai! Nayi ndər məl thlər kuvwar hyi ngau,
nagə əngа zamə ngə'yar nabi'yar əngа kalar
njira ɓəlari ndər ləkakaɗə kau. Ga dləvə
Hyal!”
10 Kə ji nar ɗa, “Ga sara ghiɗəna ndər nə
ndərhaha nə ləkakaɗə kə mai, arya pəci a
ɗari ləhəu.
11 Ta'yi njir məl sə ɗəmwa'yu nda dumwa
əngа məl sə ɗəmwa'yir nda, njir məl sə gəra
tsatsa'a tsu nda dumwa əngа məl səra gəra
tsatsa'a, njir məl sə tsapəu nda dumwa əngа
məl səra tsapəu, nji cicau nda dumwa əngа
məl səra cicau.”
12 “Nggara mau, kəja ya vər shili ka-
jangəkau! Akkəri ɗa a'yi əngа yau, ba ya nda
nə nyi anə kalar ndə tsa'a aga sər məla ja.
13 Nayi ngə Aləfa əngа Omega, Tanggərma
əngа Jomə ndəl, Dzəguya əngа Kuɗiya.
14 “Barka anə njira cina kar har nda aga
nda uya lagur səm Wu Nə Pi, ba nda gwu
huɗa məlmə lagu miyar gwa.
15 Abiya ngə hya'yar əngа njir pipitima
əngа nji səsu əngа njir tsa ndau əngа njir nu
katəu ba əngа kalar njir yiwu fati əngа məl
thlər fati.
16 “Nayi Yesu, a səwari yi waladi ɗa aga ja
nə ngə sakida kau aga ga nə nyi anə daɓər
njir nu. Nayi ngə culi əngа nggyilanga
Dawuda əngа nayi ngə shashilga vəlang.”
17 Mambəl əngа kwanjili kə na, “Shila
mau!” Kalar ndəra nggar ɗa, ta'yi ja na,
“Shila mau!” Kalar ndəra əngа hili, ta'yi ja
shili əngа kalar ndəra wu yiwu aga ja uya
'yimi nə pi, bəgə ja dləwuri kurthləu.
18 Yu təɗə himiya kalar ndəra wu nggar
ndər nə ləkakaɗə ndərhaha kau, ma ndəra
cakəri a dagəri, Hyal wu nda cakər nyi
ɓwaɓwatə kəra Hyal nana wu ləkakaɗə nyi
kau.
19 Ma ndəra gənna ndər sara wu ləkakaɗə
nə ndərhaha kau, Hyal wu nda həbiya nə
nya nubwa nə məsahəkur sara wu wu nə
pi əngа sara wu məlmə cici nə Hyal, ənggər
kəra nji tsəfəri wu ləkakaɗə kau.
20 Ndəra lər sakida sə'yar kə na, “Angə, ya
vər shili kajangəkau.”
Amina, Shili, Thlagə Yesu.
21 Ta'yi mayiwakur nə Thlagə Yesu a ng-
gya əkkə'yi nji cici gə Hyal patəu. Amina.